
1880

D. SERAPHINI FIRMANI,

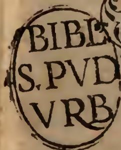
VIRI SANCTISS.

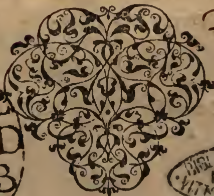
CAN. REGVL. LATERAN.

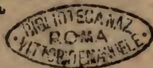
OPVSCVLA PIA;

Ex Italico idiomate in Latinum nunc primùm versa:

GASP. PLACENTINO interprete.

ANTWERPIÆ,
Apud Nicolaum Almosinum.
M. D. LXXX.

D. SERAPHINI FIRMANI,

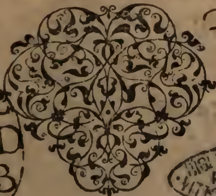
VIRI SANCTISS.

CAN. REGVL. LATERAN.

OPVSCVLA PIA;

Ex Italico idiomate in Latinum nunc primùm versa:

GASP. PLACENTINO interprete.

ANTWERPIÆ,
Apud Nicolaum Almosinum.
M. D. LXXX.

CATALOGVS OPVSCVLORVM.

Duo Seraphim clamabant alter ad alterum; *Isa.* VI.

ARCHANGELO
BONONIENSI,
LATERANEN. ORD.

Canonicorum Regularium Præfecto ac Moderatori vigilantiß. patri suo cum primis colendo,

GASPAR PLACEN. CAN. AC FILIVS IMMERITVS S. IN CHRISTO.

VM post viginti tres, & eo amplius annos, in omni peccatorum sorde miserabiliter insumptos, diuinæ placuit benignitati, quæ me segregauit ex vtero matris meæ, finésq. circũscripsit immensæ malitiæ meæ, vltra quos vel inuita non progrederetur: vt eò copiosiorem ostenderet in me verè peccatorum primo, immò vni-

co omnis fonte peccati, ſupereffluentis gratiæ ſuæ miſericordiam, quò dirioribus eum atque inauditis ſexcenties atq. infinitis propè vicibus Cruci affixeram peccatis, ad ſuũ dulce me pertrahere iugum; tranſmiſſus fui Reuerendiſſime Pater, ac mihi in Chriſto obſeruãdiſſime, non ita multo poſt Cremonam, ſanctiſſimi, ac planè diuini P. Seraphini Cremonenſis erudiendus ſanctiſſimis inſtitutis, ac moribus. Cuius è præſtantiſſimi viri collocutione, monitíſque pijſſimis: pro vt me ſemper ad heroicam virtutem, imitandáque perfectiſſimorum exempla, nedum opere potiſſimùm, ſed & verbis admodum penetrantibus, quippe quæ ex fundo interiore prodibant Deo pleno, purgatiſſimóque, cohortabatur: cùm D. P. Seraphini Firmani Can. noſtri Reg. ſanctitatem ſimul, ac doctrinam admirabilem, quam ipſe intimè cognouerat, intellexiſſem; contuli me ad legenda ipſius Patris, quæ ſcripſit, ſpiritualia Opuſcula: Quorum è lectione Opuſculorum, vix dici queat, quãto fuerim feruore ſuccenſus, quanta ea legerim ac relegerim cum ſuauitate, quámque mirum in modum propoſuerim, di-
uino

uino ſuffragante auxilio, quod opere ipſe ſimul, & ore ſeu ſcripto docuerat, ipſe quoque pro modulo meo operi mancipares.

Hæc autem, vt & amplius deguſtarem, altiúſq. meditando operi mandare non deſinerem, omnéque aliud derelinquerem ſtudium, eidem placuit benigniſſimæ pietati tot me languoribus indies magis confici atque prægrauari, vt & ſenſim paulatimque coactus fuerim ceteris omnibus renunciare, quæ aggredi mens erat, ſtudijs & occupationibus. Ita vt diuina ſuper me facta manu, ingraueſcentibúſque quotidie languoribus, nihil aliud ferè mihi ſuperfuerit, cui me poſſem occupare, nihil aliud grauiſſimos inter externos, internóſque cruciatus atque derelictiones ſolatij, ſeu perfugij, quàm huius aſſidua libri lectio, atque meditatio. Vnde cùm maximam illius vtilitatem indies magis opere deprehenderem atque ſentirem, cœpit mihi mens eſſe mirabili ſuccenſa deſiderio, vt non Italicis tantummodò hominibus, quibus ille propria eorum loquebatur lingua, ſed & exteris quoque ſimul omnibus prodeſſet nationi-

bus: immò & in Italia quoque ipſa, illis qui Latina fortaſſe magis, quàm materna eorũ oblectarentur lectione. Cùm maximè eodem in tempore ſanctiſſimorum illorum, ac numquam ſatis collaudatorum Colonię Agrippinenſis Carthuſienſium opera, qui antea Germanis tantummodò Germanicè loquebantur, nobis quoque communicati eſſent D. Io. Ruſbrocchius Can. noſter Reg. & D. Io. Thaulerus, præcellentiſſimi planéq. ſingulares internę vitæ tractatores. Verùm diuino ita diſponente iudicio, vt & adhuc reliquis omnibus omiſſis, immò ipſa pęnè etiam deſtitutus omnino, ob excedentẽ præſertim capitis infirmitatẽ, viriumque omnium derelictionem, crucémque omniformem libri lectione (vt ſolet quos diligit caſtigare, Crucíſq. cum filio ſuo ſuſpendio affigere) huic ſoli vacarem praxi, vitiorúmque meorum, quam ex libri hauſeram lectione, extirpationi; factum eſt, vt quò magis hoc mihi ſemper increuit deſiderium, eò & minus ſemper vires ſuppeditauerint. ita vt octo ferè annos ingens, & inceſſans huius rei fruſtra me tenuerit deſiderium.

Qua-

Quadriennio tamen antè, cùm è balneis Villenſibus primò redijſſem, licet nihilo adhuc magis conualuiſſem, increſcente gliſcentéque mihi ſemper magis deſiderio, decreui diuino inuocato numine (licet omnino me huic imparem oneri viderem) quid hac tandem in re poſſem aggredi atque experiri: nactóque non inidonei vnius ex pueris ſeu neophytis noſtris (cui reddat Dominus mercedē) ſcriptoris auxilio (nullo enim pacto ego, præſertim frigore conſtringente preſſius, calamum manibus tenere potuiſſem) cœpi, vt melius poteram, ſcribenti dictare. Qua in re licet innumeris pænè me vicibus coëgerint dolorum increſcentes aculei inceptum opus abrumpere, deficiente memoria, caligante intellectus acie, totóque attrito penitus atque omni ferè virium ac ſenſuum vſu deſtituto corpore: tamen omiſſa interim vbi minus ſæuiebant dolores, repetens, quæ effugerant recolens, intermiſſa reſtituens, maxima, Deo dante, pro parte abſolui.

Verumtamen cùm ad finem minimè me poſſe perducere viderem, diuini ita arbitratus eſſe numinis, vt non tunc extrema ei

manus

manus imponeretur, ederetúrq., ſtatui omnino ſuperſedere, donec ſi Deo eſſet placitum, recuperatis non nihil viribus, diuinæ agnoſcerem eſſe voluntatis illud ad finem perduci, alijsq́ue communicari. Fluxere itaque anni ferè quatuor, neque ego melius habui. Cùm tandem diuino ita diſponente numine, ex Hetruria in patriam reuerſurus, Bononiáq. tranſiens, tecum nonnullos dies, quæ tua eſt humanitas & ſingularis beneuolentia, humaniſſimè ſum commoratus. Quo in tempore expoſuiſti mihi, mentis tuæ eſſe, præter alia multa, quæ reformandę adhuc in melius religionis noſtrę gratia, in animo habes atque moliris; emendari, atq. in lucem edi denuò nonnulla Ordinis noſtri Patrum, tum antiqua, tum recentiora monumenta: velléque, vt hac in re partes ego quoque meas pro virili obirem. Quod ego tanquam diuinitùs tibi allatum verbum accipiens, adueniſſéque tempus illud ratus quo & perficiendum, & edendum eſſet hoc qualecunque opus meum; etſi me adhuc peſſimè haberem, prout & in præſenti habeo: nihilominus diuino fretus auxilio, ſpopondi excellentiſſima Patris Seraphini

phini noſtri Firmani Opuſcula, quæ tanto iam cum animi ardore apud Hiſpanos in maternam eorum linguam fuere tranſlata, ſæpiſſiméque iam prælo Salamanticæ impreſſa, cum maxima excellẽtiſſimorum tum Salamantinæ Academiæ profeſſorum, tum & aliorum etiam collaudatione, prout verè ſunt aurea, & nullo vmquam ſatis collaudata eloquio; in Latinam linguam conuerſurum, in omnem omniũ omnino nationum commoditatem, & in noſtra etiam natione eorum qui fortaſſe magis Latina, quàm materna eorum, tametſi pulcherrima, oblectarentur lectione: emendaturumq́ue ea etiam in vulgari noſtra lingua, in integrumq́ue reſtituturum, quæ corruptiſſima ac lacera paſſim, maximo cum illorum qui eorum delectantur lectione, incommodo atque offendiculo circumferuntur, ac tanti nedum viri, ſed & ordinis ſimul noſtri non modica cum iniuria atque dedecore.

Placentiam itaque regreſſus, cùm nihilo melius haberem, maximáque præſertim capitis infirmitate cõſtringerer; diuino tamen inuocato auxilio, qui mortuos excitat, cuiq́. nihil eſt factu impoſſibile; hoc quicquid iá

tandem

tandem est operis, Deo Opt. Max. cui soli omnis honor & gloria, adiuuante, vt vides abolitum, cancellatum, repositum, intermissum, ad finem perduxi atque absolui.

Tibi igitur Reuerendiss. Pater, cuius potissimùm hortatu ad finē perductus est hic liber, cuiúsque opera & impensis in lucem prodibit in gratiam omnium salutem sitiētium: prout & alia multa emittere in animo habes & tu, & qui iam bis hac eadem Ordinis Præfectura honorificentissimè est perfunctus, vir præstantissimus, ac planè sapientissimus, omníque virtutum genere ornatissimus, MARCVS ANTONIVS BAGAROTVS, ABBAS, in præsenti meus optimus, studiosorumq. omnium verè Mæcenas; tibi inquam quod tuū est iure transmitto, nominíque tuo amplissimo iure merito nuncupatum ac consecratum volo.

Accipe igitur mi pater, lùcubratiunculam hanc, non meam: non meam quidem, sed illius, de quo initio memini, sanctissimi præceptoris mei. Illius est enim, quòd viuam (quòd viuam inquam tantis in doloribus ac pressuris, cum externis tum internis: tantis

tis inquam non reipſa,ſed, vt mihi vidētur, imperfectiſſimo,minúſque Crucem ſitiēti, peccatáque mea, præſertim præterita, enormiſſima, totáq. Italia infinito cum ſcandalo vulgatiſſima atq. famoſiſſima ponderanti: quas vtique illius abſque poſt Deum fulcimēto numquam ſuſtinere potuiſſem ſiue didiciſſem) quòd viuā,vt ſpero,in Dei gratia, erutus è Diaboli faucibus,quòd ſitiam, licet ſemiplenè, Chriſti vitam graphicè hic pictam imitari. Deumque Opt. Max., vt facis,tuis ſemper P.optime obſecrare precibus non deſine,vt,quam mihi oſtēdit viam, cum in D. Seraphini Firmani Opuſculis & doctrina famáque illuſtri, tum verò maximè in viuo illo exēplari Seraphini Cremonēſis vitæ crucifixæ: quod mihi vt contempler aſſiduè, & iuxta illud me componam, eſt oſtenſum; ſectari non deſinam. Deſidero enim; parcat parcat quæſo hic mihi pater: humilitas hic cedat ſua: non enim poſſum quæ vidi, & ſenſi, & perſenſi expertus in fundo meo,ſoli Deo, eiúſq. intimis amicis ac verè familiaribus per eius Verbū acceſſibili, non loqui: deſidero inquam, quod de D. noſtro Io. Ruſbr. referente noſtro

pondere, malitiaq́; planè Luciferina tēdentem (nō enim alio poſſum loqui pater mi, modo: immò & arbitror longè me infra eā, quam ſentio, veritatem loqui: pro vt & norunt aliqui, et ego omnibus, ſi in rem eſſet, palàm aperirem: omnibusq́;, vt ſpero, magno meo cum gaudio reuelabit Dominus in die iudicij) ſuis ipſi penes Deum æſtuantiſsimis orationibus, ac meritis in CHRISTO crucifixo ſuſtinent, atq; ſuffulciunt. Dat. Placentiæ, in cœnobio noſtro, D. P. Auguſtino ſacro, ipſo ſupergloriofiſsimæ Deiparę Virgini ad Niues ſacro die, cui etiā præ cæteris ſanctorum intimè me cōmendari ſemper deſidero, pro ut præ cæteris eam omnibus ſanctis offendi ſemper vir ego ſpurciſsimus, omniq́; immunditiæ genere ſordidatiſsimus, atq; aleator tota Italia famoſiſsimus. Anno ſal. M D LXIX.

PIO AC CHRISTVM SITIENTI LECTORI,

Gaſpar Plac. interpres. S.

LONGAM ſatis, & non inutilem fortaſſe lector mi, præfationem in hæc diuina prorſus, & admirabilia, quæ triginta iam annos Italicis tantùm Italicè, ſeu & nonnullis abhinc annis Hiſpanis Hiſpanicè loquuta ſunt, excellentiſsimi, ac planè diuinitus vncti huius viri, Seraphini noſtri C. R. Opuſcula, præmittere eſſet animus. Verùm toto fractus nimis, ac penè moribundus ſemper corpore, & maximè capitis nimia, atque incredibili infirmitate detentus, atque omninò præpeditus; quæ etiam cauſa fuit, vt duodecim iam annos dilata fuerit, quam animo cõceperã, queq; in præſens prodit, ægerrimè licet à me dictata, hæc verſio; cùm id nullo pacto præſtare poſsim, excuſatum me habebis lector optimè. Nonnulla tamen interim omnino ſcitu neceſſaria, vt melius potero, monitũ te velim. Nos nempè non ſemper verbũ, è verbo, ſed magis ſubinde ſenſum è ſenſu,

ſu, vt D. docet Hieronymus, reddidiſſe; nō nullaq; , præſertim difficiliora, hoc eſt altiſſimæ perfectionis in loca, aliquando, & verbum vnum, vel & alterum ad declarationem addidiſse, ſeu commutaſſe; vt exēpla afferrem, ſi liceret per infirmitatem: ex ipſiſsima tamen ſemper ipſiuſmet authoris alijs in locis apertiùs declarata intentione: ita vt ferè noſtra hæc verſio, non mera, & ſimplex ſit verſio, ſed ſimul aliquando, & paraphraſis quoque; ex ipſius tamen, vt dixi, ſemper ſeipſum elucidantis autoris alijs in locis verborum, atque ſententiarū collatione, elicita, atque deſumpta.

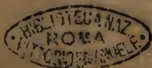
Illud etiam es commonendus, autorem noſtrum ſcripſiſſe alia nonnulla, quæ habētur in editione Veneta, ad ſignum Spei, anni 1548. 1556. & 1562. nempè tractatalū de Diſcretione Spirituum: Vitam Beatarū Margaritæ, & Gentilis Rauennatium: Dialogum, ſeu Meditationem quādam de Cōfidentia, & diffidentia; & priorem, quem ediderat ipſe iunior iam antea (illa enim p̄dicta non edidit ipſe, neq; vnquam profectò edidiſſet) de Diſcretione tractatum. Sed nobis minimè viſum eſt ea, ſaltem ſimul

cum his, vertere, cum quòd longè ab his, & ſtyli, & ſpiritus, quem admirabilem po ſtea conſequutus eſt, feruore atq; efficacia ſunt diſtantia; nondum enim illum cōſcē-derat perfectionis apicem, quem poſtremis eius ætatis tribus annis, vel quatuor, quando hæc edidit, ſummum eſt conſequutus, ex feruentiſsima præſertim illius, & nunquam ſatis collaudatæ Ang. P. Ant. Mediolanenſis conuerſatione, cui librum inſcripſit de Ve. Conuer. meminitq; de ea in præfatione in Problem. & ferè ſemper cæteris etiam in Opuſculis, ita ſubſcribens finem illis imponit, A. P. A. cui nimirùm quicquid aſſequutus fuerat ſummæ perfectionis, acceptum ferebat: dicereq;, vt certò ſcio, ſo lebat intimis ſuis familiaribus, nōnulla ſe ex illius colloquutione profundiſsima atq; abditiſsima ſacræ ſcripturæ myſteria, & pręſertim ex D. Apoſtoli Pauli epiſtolis didiciſſe, quæ nunquam vel ex P. Auguſtini, vel aliorum Doctorum perceperat lectione. Ita dat Deus gratiam his qui ſe humiliant: prout ſe deijciebat iſte mirabiliter vir ſanctus & eruditiſsimus ſub paupellæ, ac con temptæ Virginis ſacro ducatu: tum etiam

quòd

quòd quicquid ibi habetur ſolidi, atq; perfecti, id omne hic, & longè ꝑfundiùs, atq; præcellentiùs habetur: ita vt ſuperuacanea eſſent omninò, tædiumq; afferrent fruſtra repetita.

Sed & illud omninò es monendus, nos in hac verſione ſequutos eſſe exemplaria, non omnia, ſed emendata, & integra, nempè ea quæ ipſomet viuente (qui poſtea ferè mortuus eſt, immatura heu nimis morte, annos nempè natus, vt audio, 44.) impreſſa fuerũt partim Mediolani, partim Bononiæ, annis 1538. & 1539. & mox ferè ipſo mortuo, anno 1541. ſimul collecta omnia Venet. per Cominũ de Tridino. Reliquę omnes editiones quæ ſucceſſerunt, quas ego viderim; vidi autem, vt arbitror omnes; infinitis (quæ eſt huiuſcemodi hominum, in his præſertim quæ materna lingua conſcripta ſunt imprimendis, incuria) ſcatent erroribus, & diminutæ ſunt admodum, atq; diſciſſæ, & laceræ penitus: ideò nos eas deuitauimus, quas & tu deuita: prout mox ab horum impreſsione, ab hoc eodem typographo, ſed longè venuſtioribus, vt ſpero, typis integra, & emen-

data emittentur.

Quòd autem auctor hic noster in tracta. de Int. Orat. Capit. sexto, præ omnibus internæ reformationi facientibus Opusculis Ioan. Casſiani Opuscula commendat, & alibi etiam laudat, & adducit; id ne mireris. Tametsi enim in notiſsimo illo Cap. S. Rom. ecclesia inter apocrypha numerentur, tamen id ob vnicam tantum factum est collationem, quæ est de protectione Dei. in ordine xiij. In cęteris verò nedum ab ecclesia non reijcitur, sed & grauiſsimi semper Patres, ac summi Romanæ ecclesiæ cultores, vbi præsertim de statuendis dogmatibus non agitur, ea maximo habuere in pretio, miris extulere laudibus, adduxeruntq; in mediũ: faciũtq; id etiamnum pij omnes, ac catholici scriptores. Qua de re ne sim prolixus, innumera omitto, quæ possem adducere. Videto tantummodò, grauiſsimum super hac re sanctiſsimi simul, ac eruditiſsimi Lippomani Episcopi, post Abbatem Spanehemensẽ Trithemium, iudiciũ in præfatione in Vit. Sanct. to. viij. par. ij.

Demum, & quoniam admirabilis iste

auctor, cuius erat, vt manifestant ſcripta, intentio, altiſsimam atque, ex omni parte abſolutiſsimam, quæ in hac vita conſcendi poſsit, edocere perfectionem; plerunq; ijs in Opuſculis docet, altiſsimæ, ac ſuperexcellentiſsimæ charitatis, Deiq; , ac proximi amoris, ac veri peccati odij atq; deteſtationis hunc eſſe gradum maximum, & ſuperexcellentiſsimum; vt homo ad tantum deueniat Dei amorem, ſuiq; ipſius agnitionem, atq; contemptum, vt nedum ſeſe liberaliter reſignet ad ferendos æternùm inferni cruciatus, vel ob ſua, vel ob proximi peccata; ſi ita diuinæ eſſet beneplacitũ voluntati, ad eiusq; id cederet gloriam: ſed & quandoq; vel ex charitate proximi, vel ex feruore iuſtitiæ, videns nimirùm aliam condignam peccata ſua præ iuſtitia non exigere pœnam, id petat, & immò ex corde deſideret; licèt omninò ſemper diuinæ ſe ſubmittat voluntati; quam cùm perſpectam habeat, ideo mera, ex obedientia voluntatiſque conformitate in Deum ſperat quãmaximè, licèt eum, & amplius ſexcenties offendiſſet; petitq; ab eo iuxta eius voluntatem conſtanter miſericordiam, Paradiſum, &

alia bona; sed ex feruore inquam iustitiæ, infinitam nimirùm videns offendisse se Dei maiestatem, ac bonitatem, aliud petere nõ potest, ac sitire, quàm pœnam æternãm, & infinitam. Nota semper Lector mi, pœnam: petere enim à Deo separari per volũ tatem, & sic quò ad culpam, prout sunt damnati, nunquam esset licitum: (prout declarat auctor ipse) sed petit feruore iusti tiæ anima feruens, vel ex charitate proximi separari à gloria, non à gratia. Porrò hac qui cum charitate esset in inferno, non'ne ibi quàm maximè Deum posſideret, per ipſiſsimam nempè voluntatis vnitionem, quę vera est Dei possesſio? Quoniam inquam hic docetur altiſsima hæc conclusio, quæ prima fronte minus Spiritussancti efficaciã admirabilem, vimq; insignem suijpſius, ac propriæ malitiæ agnitionis, atq; horrorem inde nascentem expertis videatur fortasse dura, & dubitabilis: ideò nonnulla, immò quamplurima excellentiſsimorum rei internæ tractatorum, aliorumque, & sancti tate, & eruditione conspicuorum ecclesiæ Sanctæ Doctorum, præsertim antiquiſsimorum, hoc idem palàm asserentium, atq;

mul-

multipliciter cõprobantium loca: quæ interim dum per duodecim annos huius præclarissimi viri studendis, ac meditandis Opusculis, ac doctrinæ, quàm potui, experimento comprobandę (licèt modicũ heu nimis proficiam. Nam, vt cuiusdam mihi vsurpem versiculum, ad propositum meum detorquens; Vt me pluma leuat: hoc est Dei sursum agit spiritus; Sic graue mergit onus: propria nempè corrupta, atque infecta deorsum premit, procliuemq; facit ad ima, reflexum ac recuruum ad meipsam, spirituiq; Dei suauissimo simul, ac fortissimo improbissimè rebellantem, natura, & malitia ipsissima: licet & eam Dei gratia superaffluente, mente, ac fundo interiori odiam penitus, atq; repudiem. Mente seruio legi Dei, & eam implere licet semiplenè desidero: carne autem, et habitante in membris meis peccato, pessimaq; & antiqua nimis cõsuetudine, cui iterũq;, iterũq; imò millies victus succũbo, atq; cõsentio; seruio legi peccati. Sed pro me mortuus est CHRISTVS: quiq; cœpit, ipse & perficiet) operam dedi, occurrerunt: contradicentem autem contigit ferè videre nemi-

nem;

nem; volui inferius adnotare, Sanctæ tamen in omnibus Romanæ atque Catholicæ ecclesiæ, quæ columna est, & firmamentum veritatis, cuiq; suum tradidit Dominus IESVS spiritum, ita vt errare nullo pacto possit, iudicio me submittens. Vale. Deumq; ora, vt, quæ excellentissimus iste auctor, & verbo simul, & exemplo docuit (vt eius tota nota est Italia sanctissima vita atque perfectio) nos quoq; simul, & experiri, & alios quoq;, quatenus Deo visum sit, exẽplo præsertim docere valeamus.

Sed, & cogit me, licet semiuiuum, & loqui non valentem, intemperãs desiderium, immodicusq́;, & incredibilis, quẽ persensi in horum lectione Opusculorum, fructus; ne te omnino huius rei inscium derelinquã, ad eaq́, tanquam ad incognita penitus accedentem; nonnulla summatim, vt melius potero (præstabit fortassè alius his excitus meliora) de horum Opusculorum eximia, atq; præcellenti vtilitate, atq; ordine, seu & argumẽto ac serie balbutiẽdo pstringere.

Si igitur vitam in melius vis cõmutare, verèq; ad Deum conuerti pœnitentiæ feruore, non externa tantùm quadam assum-

pta pœnitentiæ formula, ſed immò ex cordis fundo Deum tuum amplectendo, peccatoq; penitus repudium dando; lege qui de Vera inſcribitur Conuerſ. librum. Ibi planè inuenies, vnde peccatũ verè horreas quantaq; deflendum ſit illud cum amaritudine, atq; deteſtatione, quod tanti eſt cauſa mali, vt ibi planè docetur, addiſcas: ita vt tantò feruentiori Deum tuum deinceps teipſo contempto amore complectẽs, quãtò prius tibijpſimet eo ſpreto fueras immodicè, & recuruè affectus, ita in omnibus ſitias quæ vel in tempore, vel in æternitate tibi poſſent contingere, eius ſanctiſsimam exequi voluntatem, prout prius tuã ipſius in omnibus vitioſiſsimam ſtudebas ſemper facere voluntatem.

Porrò cõuerſus, ſi aſsidua Deo tuo oratione aſpirare, illiusq; iugiter attrahere vitalem ſpiritum, quo ſine proculdubiò hac in ſpiritali vita prorſus deficeres, deſideras; lege breuiſsimum ſimul, atq; omni ex parte abſolutiſsimum de Int. Orat. tract. cũ annexis Probl. Vbi nihil non, quod ad hoc perfectè aſſequendum orationis, ſeu contemplationis ſtudium faciat, compendio-

ſiſsimè

ſimè inuenies collectum.

Vt autem in oratione proſequenda, & in cæteris omnibus peragendis rebus, ſpiritus diſcernere motiões, quidq; à Deo, quid à natura, quid à Diabolo ſit, quid'ue plus, quid minus à iuſto recedat, valeas agnoſcere, tutiſsimamq; ſemper incedere mediam, ac regalem viam, relictis extremis vitio obnoxijs; ita vt & tibi, & cæteris omnibus, ꝑfectum, ac ſaluberrimum ſemper omnibus in rebus, cùm externis, tùm internis capere, ac ſuggerere poſsis conſilium; lege de aur. & reg. Diſcr. tract. perfectiſsimum, ac planè diuinum.

Cùm verò hæc omnia, nec incipi, nec ꝓſequi, nec ad exitum perduci poſsint, niſi & prius diligenti vitiorum omnium (quatenus quidem fieri poteſt) inuigiletur ad mortem vſque quotidianæ extirpationi; imprimis, & ante omnia accipe, nunquamq; derelinque aureum illũ librum de ſuijps. Cogn. atque Vict. Ibi ſeptem capitalia vitia, tanquam ſeptem Hydræ Lernæ, vel potius Tartarei illius Draconis capita, quomodo in nobis, & oriantur, & ſuccreſcant, & alantur; vnde

omnia in nobis pullulaſcunt vitiorum germina; quomodo rurſum, & decreſcant, & ſuccidantur, & quãtum quidem fieri poteſt extirpentur; ita vt omnium mox in nobis ſurgere poſsit virtutum, atque diuinorum chariſmatum pulcherrima ſtructura; diſtinctè adeò, ac planè deſcripta cõperies, vt nemo ſit, qui quidẽ diuina ſuffultus gratia, velit aduerſus ſeipſum arma aſſumere: qui hunc legens librum non maximam aſſurgat certiſsimamq; ſeipſum deuincendi in ſpem, idq; facile ſit (quantum quidem illũ Deus vocare dignabitur: non enim omnes ad eundem vocat Deus perfectionis gradũ, ſed pro modulo ſuo) præſtiturus: modò velit, quam hic docet, viam incedere, ſuauiſsimasq; eius præceptiones obſeruare.

Vt verò & poſsis ſubinde tanquã in ſpeculo teipſum contemplari, quî te omnibus ſimul in ſupradictis, vel vnoquoque eorũ habeas; lege admirabile illud, ac planè diuinum internum Speculum, cum annexo breui Cõfitendi modo, inde deſumpto. Ibi totius altiſsimæ perfectionis, cùm inactiua, tùm in cõtẽplatiua vita formam, normãq; vniuerſam, ab initio ad ſummum vſq;, gradatim

datim, ſtrictimq; comprehenſam offendes. Ita vt quotidiè quantum in vnoquoq; eorum, quæ ad perfectionem capeſsendam ſunt neceſſaria, vel proficias, vel deficias, quantumq; ab ipſa ſumma perfectione, vel abſis, vel adſis, (abeſſe autem te lōgè ſemper, immò ſemper magis; ſi verè proficis, īuenies. Ea enim eſt Chriſtiana perfectio, vt ſemper currendo ad finem nunquam ꝑueniatur: cùm ſemper in ea inuenire ſis vnde amplius proficiatur; quoq; magis creſcit verus illius guſtus, eò creſcit, & deſide riū atq; eſuries infinita) poſsis agnoſcere.

De expoſitione porrò in Apocalypſin, quàm clarè, quàm dilucidè, ſimul ac comprehenſim, ſummq; tendens ſemper admirabili cum contextus ſerie, ordineq; ſuo illo planè diuino ad ſcopum, nedum earū omnium rerum & ænigmatum abditiſsima enodarit myſteria, quæ iam erant completæ; ſed & de inſtantibus quoque, quæ nos impleta cernimus, acu nonnulla tetigerit, vt de acriùs irruitura per aliquātum adhuc temporis in eccleſiam Luterana hæreſi: de ꝑcutiēdis ſuo tpe Prīcipibus nōnullis à ſerpente, quē fouēt in ſinu: deq; locuſtis, &c.

deq; posituro illo Angelo,cuius pedes tanq̃ columna ignis, de posituro inquam Angelo illo, cuius pedes tanq̃ colũna ignis &c. pedem suum dextrum super mare, sinistrũ autem super terram &c. nihil volo loqui magis tuumipsius volo super his fusiùs, disertiùs, eruditiùs, maioriq; præsertim cum spiritus lumine contemplantis, iudicium (vt spero breui) expectare. Satis sit loca indicasse.

Scripsit autem auctor hic noster supradicta hæc omnia modo quodã, ac methodo sibi peculiari, ac planè singulari,& qualem, qui præstiterit, vidi adhuc neminem. Scripsere etenim, fateor quidem, hac de materia viri plures, & sanctitate, & eruditione conspicui: sed alij longa texẽtes volumina, variaq; varijs in locis tractantes; alij exhortatorios habentes Sermones, variaq; interserentes, quæ declarabant, scripturæ mysteria: alij magis contemplationum, internæq;, ac mysticæ penitus Theologię materiæ intendentes: alij de mera, & simplici agentes externa mortificatione, id fecerũt: scripsereq; eorum plerique ea ferè ratione, quæ non facilè nisi tantùm doctis, & eruditis,

tis, ſubtilioriq; præditis ingenij acumine ſit peruia, & perceptibilis. Qui autem breui Enchiridij forma, quod ſemper ad manum haberi, in ſinu geſtari, facile memoria cõprehendi, in eoque iugiter ſe exercere quilibet poſſet, totam ſex, vel ſeptem Opuſculis perfectionis conſcendendæ, cùm in actiua, tùm in contemplatiua vita formam, ita vt nihil omninò intactum remanſerit, quod ſit neceſſarium, nihil admixtũ ſit quod non ſit maximè neceſſarium, comprehenderit: idque verbis adeò apertis, ſine fuco ornatis, comprehenſis, efficacibus, admirabilique contextu, atque ordine planè diuino, vidi adhuc ſanè neminem. Vt mirum non ſit, ſi tanto animi cum ardore pijſsima, ac deuotioni planè addicta Hiſpania Opuſcula hæc arripuit, vorauit, deglutiuit, & vt verè eius ſint propria, fructusq; poſsint ibi admirabiles producere, in propriam eorũ vulgarem linguam, & tranſtulit, & tertiò iam, & quartò, & eo amplius Salamanticæ prælo ſunt excuſa. Præ cæteriſque excellẽtiſsimus, ac tempeſtate noſtra, & vitæ pietate, & eruditione catholica, vt innumera eius declarant ſcripta, clariſsimus F. Aloyſius

ſius

ſius Granatenſis ord. Præd. in eo quem de Orat. edidit libello cap. xxv. præ omnibus ab eccleſia probatis ſpiritalis vitæ Opuſculis ea cenſet longè vtiliſsima, atq; fructuoſiſsima, & cap. LIII. integrum huius auctoris cap. prolixum valde ſuis non dedignatur inſerere, nominato ipſo auctore, operibus.

Accipe igitur, accipe mi lector librum hũc, tandiu contra meum deſiderium (Deo omnia ſuauiter, & fortiter, ſimul ac ſapienter, & ſuo quæq; in tempore diſponente) tibi dilatum: accipe inquam, & in eo tanquam in agro illo, quem qui inuenit homo, præ gaudio illius vadit & vendit vniuerſa quæ habet, & emit agrum illum, te exercens, effodere non deſine theſaurum illum abſcõditum, margharitum illud pretioſiſsimum hic deliteſcens, quod ſolis illis aperitur, qui cætera omnia, præ illius comparatione, obliuioni tradunt & nihili pendunt: contritionis nempè, veræque ad Deum cõuerſionis, Cruciformisq; CHRISTI vitæ, ac virtutum eius omnium ad mortem vſque imitationis. Vnde verum illud oriatur in anima tua omni in tempore, omnique in euentu

C quan-

quantumuis aduerso gaudium, quod nemo nouit nisi qui accipit, gaudium absconditũ, gaudium perfectum, gaudium quod nemo potest tollere, gaudiũ quod exuperat omnem sensum, & sine quo infausta & infelix est omnis, quæ falso dicitur nomine, mundana felicitas. Simulque eum qui hoc præstitit, immò qui hoc præstiterunt (non .n. ego solus, sed & ille; immò ille præsertim, de quo in superiori habes nũcupatoria Epistola, hoc quicquid id est operis præstitit) tuis semper commendatos habe precibus lector in optime, atque mi CHRISTI visceribus intimis desideratissime. Vale iterum. Dat. Plac. vt supra.

AVTHORES SVPRA MEMOratam sententiam confirmantes.

IN primis Doctor ille diuinus, & excellentissimus cõtemplator D. Io. Rusbroch.

Can.

Can. noster Reg. quem Dionys. Carthusiē. tract. 2. de Don. Spiritufs. Art. 13. propter eminentiss. eius sapientiam alterum appellat Dionysium Areopagitam, ita inquit lib. de præcip. Virtut. cap. xj. Porrò cùm animaduertit Deum, non modò peccata ipsi remittere velle, sed etiam consolationē infundere, auxiliumque præstare ex ineffabili bonitate, ac misericordia sua: simul etiā attendit Dei, ac Domini sui immensā maiestatem, ac dignitatem, & quòd is talis, ac tantus ipsum consolari dignatur: iam tanta intus animi contritione accenditur, vt se putet nunquam satis dolere posse: nec solùm petat à Deo vt is peccata sua sibi remittat per bonitatem, & misericordiā suā, sed etiam, si ad maiorem Dei laudem cedat, per iustitiam suam ea in se vindicet. Quantò enim maiorem erga se experitur Dei benignitatem, tantò peccata sua magis ponderat: quemadmodū etiam D. Petrus, visa Christi benignitate, ait ad eum: Exi à me Domine, quia homo peccator sum. Sanè si quis eò posset pertingere, vt Dei erga se iustitiam perinde vt misericordiam exosculaBretur, ac diligeret, is reuerà peccato-

rum suorum omnium, atque etiam pœnarum illis debitarum tàm facilè plenam obtineret veniam, quàm vna aquæ guttula in ardenti fornace consumeretur. Nec in hoc grandis situs est labor, sed potius gaudium ingens; quandoquidem multò est iucundius diuinæ se permittere, vel resignare iustitiæ, quàm misericordiæ, eo quòd maior in illo sita sit mortificatio. Atqui quò est mortificatio maior, eò & gustus copiosior. Cæterum quantò se quispiam pluribus senserit implicitum culpis & defectibus, tantò maiorem habet causam sibi displicendi, tantoque fortiùs amore inseparabili Deo sese coniungere, cum eoque fœdus inire debet: quem quidem amorem nusquam meliùs licet perspicere & cognoscere, quàm vbi veriùs, ac magis propriè Dei sumus. Interim tamen qui ad hanc perfectam cõtritionem pertingere non potest, minimè despondeat animum, nec de infinita Dei misericordia desperet. Si enim tanta est contritione prę ditus, vt se peccasse doleat, velitq; ex animo plus se dolere, idq; potius ob honorem Dei, quàm iacturam suam, studeatq; iuxta S. Ecclesiæ Catholicæ instituta pœniten-

tiam agere, omninò poteſt confidere Deū peccatis ſuis veniam daturum.

Idem lib. j. de orna. Spirit. Nupt. c.xv. Hominem (inquit) Deum amantem, ac humilem voluntas Dei maximo, & præcipuo gaudio, & delectatione afficit: neque ſecundum ſpiritum quicquam magis illi libet: etiamſi Deus, quod tamen impoſsibile eſt, in infernum eum demergere vellet. Et hic natura extremè deprimitur, & Deus altiſsimè ſublimatur: eſtque iſtiuſmodi homo capax donorum Dei omniū, eo quòd ſeipſum abnegarit, propriæque renuntiarit voluntati, dederitq́; omnia pro omnibus: neque tamen quicquam ob id recipere deſideret, neq; exigat quicquam, niſi quod Deus dare velit. Siquidem voluntas Dei illius gaudium eſt. Hoc pacto quiſquis ex amore ſeſe Deo penitus permittit, & reſignat, idem mortalium omnium liberrimus eſt, vitamq́; agit curis vacuam, certus Deū quod ſuū eſt amittere vel perdere nō poſſe.

Rurſum ī p̃memorato de pręcip.quibus. Virtut. lib. c. v. ante med. Sanè dum attentè perſpicimus, quæ & quanta maieſtas illa in humana natura pro nobis perpeſſa ſit,

mirum est, si vel grauissima quæq; immò vel infernum ipsum perenniter ꝓ ipsius amore pati recusamus. Et paulò post nonnullis interiectis. Si enim verè patientes fuerimus, nihil nos neq; rerum temporaliũ amissio; neque propinquorum, charorũ, affinium extinctio, neq; infirmitas, neque ignominia, neque mors, neque vita, neque purgatorium, neque Dæmon, neque infernus ipse contristare poterit: eo quòd nos ipsos ex vero amore diuinæ resignauerimus, ac subiecerimus voluntati, ac beneplacito. Quisquis enim mortalis sibi peccati conscius non est, seq; in manus Domini commendauit, facile est illi, quicquid Deus ipso facere volet in tempore, & æternitate sustinere.

Itidem De or. Spirt. Nupt. lib. v. cap. xv. Qui patiens est eum perturbare nihil potest, neque iactura terrenarum rerum, vel amicorum, & cognatorum, neque corporis aduersa valetudo, neque ignominia, neque mors, neq; vita, neque purgatoriũ, neque Dæmon, neque infernus; quoniam quidem ex vero amore diuinæ sese dedit & permisit voluntati; & quia nullius mortife-

ri peccati conſcientia mordetur, facile illi toleratu eſt, quicquid de eo fieri mandat Deus in tempore, ac æternitate.

In vita eiuſdem pulcherrimè conſcripta, quæ eius habetur Operibus præfixa, c. viij. ita legitur. Magiſter Gerardus Magnus, cùm eſſet apud Venerabilem Patrem in Viridi Valle, & quandoq; inſolitam in eo erga Deum fiduciam, non ex temeritate, ſed perfecta & ardentiſsima charitate timorem foras mittente conceptam pſpexiſſet, quãdoque diuini iudicij, & pœnarum inferni metum ei incutere multis Scripturæ cõmemorandis ſententijs attentauit. Sed quantò plus quandam ei inijcere formidinẽ conitebatur, tantò vir pius maiori in Deum amore feruefcebat: & cùm eum aliquandiu loquentem ſuſtinuiſſet, tandem ei ita reſpõdit. Magiſter Gerarde fixum & certum habe, me ex animo paratum eſſe ad perferenda omnia, quæ Dominus mihi accidere volet, ſiue mors ſit, ſiue vita, ſiue etiam ipſi intolerabiles cruciatus inferorum. Neque enim quicquam mihi vel iucundius, vel melius, vel ſalubrius iudico, nec quicquam aliud, vel peto, vel deſidero, quàm vt amã-

tiſsimus Dominus Deus meus promptum me ſemper, atque paratum inueniat ad ſuę arbitrium volũtatis. In quo nimirùm ſumma patet ſancti viri, cum diuina voluntate conſenſio, & perfecta omnis propriæ quæſitionis, & priuati amoris extirpatio.

Audiſti tonitruum vnum voces ſuas pro loquens? Sed & audi aliud terribiliter non minus intonans. Inſignis ille, ac profundiſsimus Theologus, & Spiritusſancti vnctione excellentiſsimè edoctus, D. Io. Thaulerus, Dominicani inſtituti lampas fulgentiſsima, cùm alibi ſæpiſsimè, tum verò de Vita & paſs. Chris. c. 26. in fi. Verè humilis, ac amore feruẽs inferni cruciatus ꝓ hominibus vniuerſis perpeti optaret, ſi ſic viſum eſſet Deo, ad illiusq; id cederet honorem: quemadmodum Moſes pro filijs Iſrael deleri voluit è libro vitæ, & Paulus optauit anathema eſſe pro fratribus ſuis. Et c. 29. Denique qui ſic Crucem ſuam gerũt, hos ego veros Chriſti amatores, ſectatores que dixerim, qui non quærunt quę ſua sũt, ſed quæ IESV CHRISTI. Quemadmodum D. Paulus fidelis Chriſti amator, poſt horribiles illas immanesq; cruces, quas in

ſua commemorat epiſtola, perpeſſas, ad huc anathema fieri optabat pro fratribus ſuis Israelitis: ideſt, maledici, atque ſepara ri à Deo, vt Chriſto plures lucrifaceret. Ni mirùm hæc eſt perfecta charitas, quæ nuſquam ſeipſam quærit, nuſquam ſibi parcit, neque in tempore, nequè in æternitate, vt Dei honor augeatur. Iſti ſunt veri amatores, ac imitatores Chriſti, qui Chriſto, quatenus poſsibile eſt, aliquam pro morte illius vicem reddunt, exponentes etiam peri culis animas ſuas, ſicut & Chriſtus ſuam ꝑ eis animam poſuit; cupiuntque perdere ſemetipſos, vt Chriſtum lucrifaciant.

Idem in Serm. in feſ. Aſſump. Inde eſt (ait) quod Sanctus ille Iob, quem Dominus ipſe ſuo ore commendat, dicens ad Satan. Nunquid cōſideraſti ſeruū meū Iob, quòd non ſit ei ſimilis in terra, homo ſimplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo? Et de quo ſcriptura teſtatur, quòd non peccauerit labijs ſuis, neque ſtul tum quid contra Deum loquutus ſit, de ſe ipſo ait: In profundiſsimum infernum deſcendēt omnia mea: putas'ne ſaltem ibi erit requies mihi? Omnia ſua dicit, non vti-

que

que ſecundum nihil ſuum creatum, quatenus ea ex parte homo nihil eſt: ſed iuxta nihil ſuum ex culpa, & peccato contractum. Itaque ob ſua peccata in ꝓfundiſsimã infer ni abyſſum, in ſæuiſsimam carnificinam, & denſiſsimas inferni tenebras deſcendere volebat; tanquam diceret. Incertum eſt, dignam'ne vel illic, peccata quæ cõmiſi, pœnam recipere poſsint. Hanc autem inferni pœnã intenſiſsimo atque grauiſsimo modo ferre volebat, etiam ſine ſpe vnquã euadendi, donec meritas pro culpis pœnas lueret. Ad hunc modum etiam quidam ex fratrib' noſtris, cuius vocabulũ erat Vrigmã, ad tantam ſui nihili cognitionem peruenit, vt nunquam congruum ſibi locum, præterquam in profundiſsimo inferni ſub ipſo Lucifero reperire poſſet. Quò cùm ſe demiſiſſet, audiuit vocem è ſupremo cœlo elapſam dicentem, Vrigman citò huc aſcende ad thronum altiſsimũ in cor Dei patris. De huiuſmodi D. Greg. ait quòd mortem quærant, ſed minimè inueniant. Denique huic amori, & immenſæ annihilationi, ac deiectioni vita in veritate reſpondet, etiam non optata, non quęſita, nec in intentione habita

habita. Quò enim se quisque in ima deijcit, eò magis exaltatur, quoq; se minorem iudicat, eò maior efficitur.

Item Doctor in colloquio Theologi, & mendici, quod habetur post Sermones de Sanct. fol. 474. Mendicum Magister, ita affatus est: Quid obsecro dicturus esses, si te Dominus maiestatis in abyssum demergere vellet? Et ille: In abyssum (inquit) me demergeret? Et reuerà si id faceret, duo mihi brachia sunt, in quibus eum amplexarer. Vnum est vera humilitas, & hoc illi suppono, atque per ipsum sacratissimæ humanitati ipsius vnitus sum. Alterum idemque dextrum est amor, qui diuinitati ipsius vnitus est, atque per hunc ipsum circũplector, ita vt mecum ad infernum descendere cogeretur. Optatius autem mihi multò foret in inferno cum Deo esse, quàm vel in cœlis sine illo. Ex his igitur Magister ille didicit veram resignationem cum humilitate profunda, compendiosissimã ad Deum semitã esse. Alijs pluribus in locis possem eundẽ allegare: sed breuitatis gratia videatur Ser. Pentec. 3. pag. 432. in fi. ibi: Plus dico, & pag. seq. in fi. Per eum nanque. &: Quàm

enim

enim īposſibile. & Scr. Dom. 22. poſt Trinit. pag. 751. & ſeq. maximè ibi: Immò au diui. & Dom. 25. poſt Trinit. pag. 776. ibi præſertim; Nec quicquam ad verè purum. vbi excellenter admodum loquitur.

Henricus ille Harphius excellentiſsimus & meritò apud omnes celeberrimus rei internæ Magiſter in direct. ſeu aliàs ſpec. perfect. c. 46. poſt pr. poſtquam dixit, quòd homo debet ſe offerre Deo ad tolerandum prompto animo omnia aduerſa, tàm interna, quàm externa, ſubiungit. Et liberaliter ſe debet offerre diuino beneplacito, etiā ſi Deus eū ponere vellet ad æternaliter tolerandum propter honorem & amorē ſuū omnes pœnas infernales: quanquam non liceat ſe reſignare ad hoc, vt a Deo ſeparetur per voluntatem & amorem, prout ſunt damnati. Et quamuis iſtud videatur impoſsibile, quòd voluntas ſe reſignaret ad tolerandas æternas inferni pœnas, quia natura hoc omninò refugit: tamen per multiplicata deſideria ad hoc formata, & ſupereffluentem infuſionem gratię Dei tandem ad hoc peruenire poteſt, quòd tàm plena voluntate ſine cordis retractione liberaliter ſe

offeret

offeret Deo ad tolerãdum æternaliter omnes pœnas inferni propter amorem eius, quàm paratus esset ad recipiendum omnia gaudia æternæ gloriæ: quia amor Dei tàm purus in eo efficitur, & cõtemptus sui tàm magnus, vt sibi indifferens sit quicquid de se fiat, dummodo potissimum diuinum beneplacitum in se perficiatur. Et quamuis sit impossibile Deum talia posse exigere, vel desiderare, tamen vult, quòd homo ꝑpter amorẽ suum sit paratus resignare se in omnibus, quantũcunque importabilia, & grauia sint. Et ideò amicis suis familiaribus ĩsta ante oculos ponit, vt scire possint quãtum sibijpsis mori velint ꝑpter Deum: sicut fecit Abrahę, quando præcepit, vt Isaac filium suum dilectum occideret, & offerret: quod dũtaxat ad tentandum eũ fecit.

Idem asserit, & sæpius prosequitur magnæ apud Brabantos tempestate nostra existimationis & pietatis vir, D. Nicolaus Eschius in exercit. suis, quæ imprimũtur post exercit. Thauleri; cuius verba non transcribo breuitati consulẽs, Cap. iij. v. xij. & xiiij.

Sed & videamus quid hac de re super D. Pauli Apostoli ad Rom. c. ix. expositione

senserint

fenserint tum antiquiſsimi, tum recentiores Sanctæ Eccleſiæ Doctores, & Patres illuminatiſsimi. Imprimis, vt à vetuſtiſsimis incipiamus, Origenes ille Adamãtius, quo vbi bene nemo melius, hic certè optimè, & ſupra alios omnes, quippè qui primus eorũm, quos ego viderim, viam aperuit, eſt loquutus: ita ait in eum locum lib. 7. Paulum alloquens. Eſto, habeas iuſtitiam, eſto dolorem capias de perditione fratrum tuorum, qui ſunt cognati ſecundum carnem. Nunquid eouſque, vt optes anathema fieri à Chriſto? Et quid tibi prodeſt illorum ſalus, ſi tu à ſalute ſepareris? & cur ſaluabis alios, ſi ipſe pereas? Nunquid ita eſt? Sed ego (ſubijcit Paulum reſpondentem) didici à magiſtro, & Domino meo, quia qui vult animam ſuam ſaluam facere, perdet eam: & qui perdiderit eam; inueniet eam. Quid ergo mirũ (aduerte hic lector mi verba profunda admodum) ſi Apoſtolus pro fratribus ſuis anathema fieri velit, qui ſciat eum, qui in forma erat Dei, exinaniſſe ſe de ea, ac ſuſcepiſſe formam ſerui, & factum eſſe pro nobis maledictũ? Quid ergo mirum, ſi cùm Dominus pro ſeruis maledictũ

ſit

ſit factum, ſeruus pro fratribus anathema fiat? Hæc autem arbitror, quòd & Moyſes, cùm peccaſſet populus, dicebat ad Dominum: Et nũc ſi quidem remitte eis peccatum, remitte: ſin autem, dele me de libro vitæ, quem ſcripſiſti. Quid ergo inferiorem vis Moyſi Paulum videri? ille deleri ſe petit de libro vitæ pro fratribus ſuis: Paulus non debet optare anathema eſſe pro fratribus ſuis? Et paulò poſt. Vides ergo quia exauditus eſt Paulus: & quia ſe obtulit anathema, ſalutem meruit fratribus. Et ideò mihi videtur omnia illa p̃miſiſſę, quòd nulla vis poſsit eum à charitate Dei diuellere, vt cùm ſe offert anathema pro fratribus ſuis, non lapſum eius poſsibilem iudices: ſed ſicut ille qui inſeparabilis eſt à patre per naturam, & immortalis, in mortem venit, & in inferno deſcendit: ita & iſte imitãdo magiſtrum, cùm ſeparari à Chriſti charitate nõ poſsit, à Chriſto anathema fiat pro fratribus ſuis. O' pulcherrimum et profundiſsimum dictum. ò vere ſimilitudinem, qua nunquam aptiorem poſsibile eſt imaginari. Sed tu cõſidera & rumina, & meditare. nolo enim hic me extendere, cùm præſertim

vix capiam. Sed & audi duo quæ subsequũtur verba, planissimè omnem tollentia difficultatem, aureis scribenda litteris: deuotione vtique, non præuaricatione.. Lege, & intellige: deuotione, non præuaricatione. Hinc pendet omnis omnium solutio. Hinc arbitror sumpsere omnes quicunque post eum scripsere.

Prodeat secundo loco excellentissimus ille, & verè oris aurei & cordis feruentissimi Doctor, D. Ioan. Chrys., qui, vt D. Pauli nedum sensum seu intellectum, sed & affectum, cum in alijs tum præsertim hac in re omninò assequutus, (vt et inferius ex Metaphraste comprobabimus) adeò flammanter, adeò vt in amorem ipsum versus, ac transformatus, hac de ignita atque æstuantissima charitate mille in locis est loquutus, vt nemo ferè sit tàm frigidus, & aridus, qui non ex eius dictis totus succẽdatur & colliquescat. Is super locum illum, arcanam & nouam vocat hanc dilectionem & ibidem paulò ĩferius: Quòd si dicta hęcce tanquam infirmiora te conturbant, rem considera, non solum, quòd separatum se esse vellet, sed & causam propter quã vellet;

let, ac tum demum, quasi ea quæ oculis cernuntur, videbis illius magnitudinem dilectionis. Et adhuc inferius. Propterea discrutior ait, ac si liceret ab eo choro separari atque alienari qui Christum circundat: nõ ab ipsius amore (absit hoc. quandoquidem ꝑꝑ amórem hæc faciebat) sed & illa fruitione & gloria priuari sustinuerim, vt ne dominus meus conuicio afficiatur maleque audiat. Et non multo pòst. Sed quoniam ꝓcul ab hoc amore absumus, ne animi quidem cogitatione dicta hæc complecti possumus. Et post multa ore illo aureo, flammantiq; atq; ignito verè corde expressa aduersus hanc non capientes dilectionis flammam, expositionesq; quasdam afferentes longè humiliores, atq; frigidiores, quas irridet: & postea quàm multis eam comprobauit, ostenditq; argumentationibus atque similibus: inter cætera aurea hæc subiungit verba os illud verè aureum. Etenim omni pelago latior, omni flamma vehemẽtior erat hæc dilectio, ac nulla illam pro dignitatate dictabit oratio; sed ille solus eam nouerit, quisquis eadem exactè ꝓditus fuerit.

Idem Homil. 2. de laud. Pauli pulcher-

rimè hunc articulum prosequitur, quē breuitatis gratia omitto, vbi inter cætera Paulum ait non pfunctoriè hoc optasse. Quod sanè notandum est; ne putemus nos hæc quædam esse tantùm imaginaria. Omitto etiam loca alia plurima, vbi semper mirabiliter effert, ac prosequitur eandem expositionem Doctoris te præcipuus: vt Hom. de laud. Paul. j. & vj. & in Epistolam ad Philipp. Hom. 4. & de prouid. Dei ad Stargirium lib. iij. & latius lib. j. de compunct. cord. vbi non omiserim, quod inter cætera, ait: Quod tamen etiam beatus ipse, quia incredibile nobis futurum esse perspexit, cū quadam protestatione signauit, dicens: Veritatem &c. Et tamen cùm protestatus sit, & conscientiam suam ad testimonium euocauerit, adhuc minus credibile videtur apud homines, quòd ab ipso velit anathema fieri, pro quo vult & anathema fieri.

Strictius hæc cōprehendit ibi breuiator eius Theophylactus ille insignis Bulgariæ Archiepiscopus. Viden' igitur, quòd ex amore, quo in Deum inflammatus est, optat, si modo fieri posit, separari à cætu eorum qui cum Christo ęternùm viuunt? Nō

à cha-

à charitate ipſius: ſed gloria ipſius, & illius vſu: perinde, ac patres ſæpenumero à filijs ſegregãtur, vt glorificentur filij; intetea loci tamen non diſſociantur à dilectione liberorum, verùm vt illi qui incelebres eſſe volunt, probentur. Itaq; ipſe (inquit) ego, qui innumera tranſegi diligens Deum, ſupra quàm natura ferat opto pro gloria Dei excidere gloria à Chriſti. Hoc autẽ nó eſt excidere, ſed potius adſequi.

Eandem ibi ſententiam ex Photio prolixè admodum proſequitur Oecumenius. Vbi inter cætera ait. Vides eximium Chriſti amorem. Poſtquam ab omnibus quæ ſunt, Chriſti amorem oſtendit: eũdem nũc demonſtrat ab ijs quę non ſunt, ſed iuxta hypotheſin, per intellectum ſupponuntur. Meam etiam ſalutem in hypotheſi ob ipſius gloriam & Iudæorum ad ipſum conuerſionem omnino negligerem. Etenim ſeparatus Paulus pro Chriſti gloria, & Iudæorũ ĩ ipſo vnione, facilè rurſum vniretur, ac cõiungeretur: quemadmodum pullus aliquis paululum à matre diſtractus: & ita rurſum ipſe ſaluus fieret, ac Chriſtus magis glorificaretur, genuſq; Iudæorum ſaluaretur, &

testamentum, ac promissiones ad finẽ deducerentur. Quin potius, ita & propter hæc diuisus, non diuideretur, sed magis vniretur. Hoc est dilectionis Christo digne: hoc est animæ vniuersæ in Christi desideriũ abundè inflammatæ. Eadem ferè omninò habet, et Theodulus Cæle Syriæ præsbyter siue Episcopus, in eundem locum, vetustissimus pariter Ecclesiæ Doctor.

Ad eundem sensum hæc Pauli verba interpretatur Magnus ille Simeon Metaphrastes ĩ Vi.D. Io. Chrysost. quæ habetur in to. 5. Vit. Sancto. quas collegit Reuerendiss. Lippom. fo. 89. vbi planè ostendit, eodem quo diuus Paulus arsit gehẽnalis pœnæ desiderio, vt sui Hebręi salui fierent; arsisse non minus & ipsum aurei oris & flammei cordis Doctorem pro suis: idq; eiusmet testimonio comprobat Hom. in Acta Apost. 44. ad fi. quam ad verbum refert ipse, & ego non exscribo prolixitatis vitãdæ gratia.

Quid? Rupertus Abbas ille insignis Tuitiensis nonne optimè, & mirabiliter hic est loquutus, & ita sanè, vt an meliùs loqui q̃s posſit ac præcellentiùs planè ignorem? Ait igitur in Exod. cap. 32. posteaqnam contulit

tulit, & valde extulit Mosis charitatem & Pauli, in hunc modum. Vtriusq; dicta magni ponderis sunt, & nostras vires excedũt. Magni etiam viri hactenus vtranque sententiam humeris suis versauerunt, & rem, sicut est, satis verbis exprimere non potuerunt. Est enim hoc penè ineffabile, nec, nisi aliquid de eiusdem charitatis spiritu habentibus, saltẽ sensu perceptibile est; quo modo homo Deo familiaris, qualicunq; causa vel ratione hoc animo suo admittere possit, vt à Deo anathema esse, vel de libro eius concedat se ipsum deleri: quo modo in ista concessione non solum nullã incurrat pœnam aut culpam, sed etiam ampliorẽ apud Deum mereatur gratiam. Nobis hoc solũ de tanta re sublucet: quia Deus charitas, Deus humilitas est; & cùm per humilitatẽ siue charitatem à Deo quisquam procul absistit, indigniorem se iúdicans eis pro quibus interuenit: is miro modo quantum se deprimit, tantum ascendit: quantum condemnat, tantum iustificat: quãtum à Deo quasi recedit, tantum illi proximus fit. Diuitias animi eiusmodi nos frigidi, atq; inopes ignoramus; & icircò cùm legimus illã

anathema se esse pro fratribus optātem, istū de libro Dei deleri se concedentē: aut dicta dissimulamus, aut in sensum exilem grauissimè prolata detorquemus. Cæterùm quē spiritus idem tetigit, videt ex parte aliqua, quantum talis habitus mentis apud Deum valeat, pro sua reuerentia. Subdit quædā ad id comprobandum prorsus diuina & mirabilia: ad quæ lectorem remitto.

Lucidissimus Doctor, & scolasticorum facilè princeps D. Tho. Aquinas, qui verè Angelici cognomen est assequutus, cùm verè Angelico nobis ore loquatur: enarrans eum locum, clarissimè more suo distinctionem ponit, de separatione à Christo ob culpam, & sic à charitate & amicitia eius: et separatione ob charitatem, & sic à fruitione eius quę habetur in gloria. Primū (ait) nullo pacto licet: & est contra ordinē charitatis, & id minimè poterat Apostolus optara, qui nulla re mox p̄fatus erat posse se à Christi charitate diuelli. Secundo autē modo optabat Apostolus, scilicet si fieri potuisset, anathema esse, idest separatus à gloria, vel simpliciter, vel ad tempus, propter honorem Christi, qui est ex cōuersione Iudęorum.

rum. Ecce non diffitetur excellentiſsimus Doctor poſſe intelligi de perpetua ſeparatione locum hunc, ſi ſanè intelligatur.

Eandem ſententiam ibi ſequuntur celebres Theologi, Guilliaudus, & Viguerius.

Luculentiſsimè eandem ibi ſententiam ſequitur doctiſsimus Benedectinenſis Monachus, ac pijſsimus poſtea Fulginatiũ Antiſtes Iſidorus Clarius in hæc verba. Tantum abeſt (ait) vt odio eos proſequar, vt ſi fieri poſſet, optarim ipſa, quam à Chriſto expectamus:quo Chriſto nihil mihi charius, ne cœlum ipſum quidem: fęlicitate priuari, & paratis ab eo ineffabilibus bonis: vt meo interitu & æterno exilio ſalus Iudæis pararetur. Et Moſes: Aut dimitte (inquit) eis noxam hanc: aut dele me de libro, quẽ ſcripſiſti. Et paulòpoſt. Quocirca optaſſet, ſi ſuo interitu reconciliari potuiſſet hæc gratia, relegari à Chriſto, vt hæc gloria ſeruatæ Iudeę gentis ipſi Chriſto accederet.

Accedit & grauiſsimum eruditiſsimi, ac in Tridentina pręſertim Synodo probatiſsimi, F. Dominici à Sotho ſuper hac re iudicium. Is ita ibi. Anathema à Chriſto fieri bi-

fariam contingit: vno modo, cùm quis voluntate ab eo descifcit. Et hoc nullatenus licet: cùm teneamur Deum super omnia diligere: atque id minimè Paulus poterat, qui nulla re existimabat posse à charitate Christi deturbari. Et nonnullis interiectis. Accipitur ergo anathema, hoc est separatio, in alio sensu; nempè pro eo quod est, abesse à Christi præsentia & fruitione, quam ardẽtissimè exoptabat. Et paulò post, facta sibi obiectione: si elongari à gloria Dei nequit homo, nisi per culpam, quo modo id Paulus optare poterat? Affert primò eorum responsionem, qui intelligunt de temporaria separatione, seu remoratione à gloria. Secundò in hæc verba ipse respondet. Tametsi dum Orig. Chrys. & Patres super hunc locum meditatiùs lego, sublimiorem mihi videor hic sensum intueri. Vis etenim amoris, vbi in ecstasim rapit amantem, non sinit rationes has circũspectare, vt sese latius pferat. Quocircà qui (vt paulò ante meditabar) neq; exulare à cœlo, neq; in tartara detrudi, vllius momenti arbitrabatur, vt separari posset à charitate Christi, eadẽ nũc charitate absq; præscriptione vel temporis,
vel

vel loci, ait cupere se anathema esse à Christo pro fratribus: non considerans, quo id pacto fieri posset. Quasi optasset charitas Dei in Paulo, fructu gloriæ orbari, vt plures Deus haberet amatores. In quo profectò se maximè dilectio patefacit. Et paulò post. At quoniam nos ab hac dilectione, quam longissimè absumus, neq; intelligere hæc possumus. Subdit & postea Orig. dicta & rationes.

Nec verò indiscussum reliquit hunc articulum, immò optimè elucidauit atq; enucleauit ibi, subtilis, & eloquens Catharinus, in hunc modum. Neq; verò per hoc quod optat se anathema à Christo ꝓ fratribus, putare debes id fuisse contra charitatem, tanquam optauerit separari à gratia Christi propter aliquod peccatum. Absit hoc omninò; sed solummodo renuntiabat bono proprio, quod cõsistit in visione Dei ac fruitione, vt sic complures animæ fratrũ saluæ fierent; & illud ad maiorem Dei honorem pertinere existimabat, iuxta illud; In multitudine populi dignitas regis. Neque est contra charitatem, quæ non (vt vulgus temerè ait) incipit à seipso. Non enim

à seipso

à ſeipſo incipit vera charitas, ſed à Deo, qui præferendus eſt omnibus. In Deo igitur Apoſtolus putabat hoc eſſe multò dignius, vt multos lucrifaceret Deo, etiã cũ ſui abiectione, qui non faciebat animam ſuam ſibi præ Deo pretioſam. Et in hoc erat pretioſior, qui tanto feruore ſtudebat gloriæ Dei. Sic & Moſes &c. Et paulòpoſt. Etenim nõ erat contra charitatem iſta cogitatio, ſed ex ſumma charitate, ſi fieri potuiſſet. Et licet eſſet deſiderium contra bonum proprium, tamen non contra charitatem, quæ nõ quęrit, q̃ ſua ſunt, ſed quę IESV CHRISTI, à quo videbat infinitam gentem ſegregari.

Optimè etiam, & feruenter admodum, more ſuo, loquuti ſunt hoc in articulo Titelamus & Ferus, duo p̃clariſsima Franciſcani inſtituti lumina. Quorum ille ita. Vſqueadeò enim hæc res mihi cordi eſt, vt optarim, atque etiamnum optem (ſi fieri poſſet, & ſi Deo foret beneplacitum) ea quam expecto mercede retributionis priuari, atque ita modo quodam à Chriſto (licet non amicitia, tamen æterna etiam præſentia) ſeparari pro ſalute fratrum, ſi vel tali ac tanto pretio eos poſſem à ſua infidelitate,

te, & ſubſequutura damnatione redimere: vt ad Chriſtum conuertantur, & ſalui fiāt. Tāti mihi eſſe illorum ſalutem verè profiteor. Iſte verò, hóc eſt Ferus. Etiam cum ſuoipſius damno aliorum ſalutē optat Paulus, ſi aliter fieri nequit. Non tantum optauit mori, vt quidam exponunt; ſed anathema eſſe à Chriſto, hoc eſt damnari, vt omnes alij ſaluarentur, & gloria Dei ab omnibus p̄dicaretur. Vera charitas nihil quęrit, niſi Dei gloriam, & aliorum ſalutem. Paulus non ingratus erat vocationi ſuę, ſed gloriā Dei ſummè exoptabat creſcere. Moyſes eundem affectum &c. Hic affectus nihil aliud eſt, quàm plenè abnegare ſeipſum in obſequium & gloriam Dei. Et paulò poſt. Hunc affectum nos tepidi adeò ignoramus, vt ēt horreamus audire hæc verba.

Breuitatis gratia videatur & Ambros. qui ibidem hanc ſentit rectè intuenti expoſitionem; & clariùs de Moyſe loquens lib. 1. de pœn. cap. 8. Bernar. ſuper Cant. Canti. vbi de Moyſe loquitur Serm. 12. & de Moyſe ſimul, ac Paulo Epiſt. ad Suggerium Abb. 78.

Riccardus ille noſter à S. Victore, contē-

plator insignis, insanam, & quibusdã alijs præcellentibus titulis, hanc supremam cõpellat charitatem, in lib. qui incip. Vulnerata charitate ego sum; ante fin. in 4. gradu amoris.

Cassian. Colla. 9. c. 17. Denique vas electionis hoc repletus affectu, etiam anathema fieri optabat à Christo, dummodo ei familia multiplex acquiratur, & ad gloriã sui patris salus totius Israeliticæ plebis accrescat. Securus enim optat iterire ꝑ Christo, qui nouit neminẽ mori posse pro vita. Idem ibi subijcit de Moyse.

In Vitis Patrum, cùm Antonio dictum esset cœlitus, nondum eò se deuenisse perfectionis, quò coriarius quidam Alexandriæ manens; confestim Alexandriam petens Antonius ab eo requisiuit, quę bona patraret opera. Cui ille. nil memini me vnquam boni egisse; nisi quòd mane dũ surgo, antequam ad opus procedam, oro Deum, vt omnes in ista Ciuitate à minore, ad maximum, ob eorum benefacta paradisum adipiscantur. Ego verò solus ob mea peccata (intellige præterita, & vt isti saluẽtur) addicar inferni cruciatibus. Quod extẽ-

plo

plò ſummis extulit laudibus verbum Antonius, vt ibi habetur.

Idem verò et apertè ipſemet cõteſtatur Paulus in eadem ad Rom. Epiſt. paulò ſuperius, c. nempè præcedenti, cùm certum ſe eſſe ait, quia neque altitudo, neque profundum, &c. poterit eum ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in CHRISTO IESV, vbi D. Chrys. inter alia pulcherrima ibi dicta ait: Paulus ob Chriſti amorem, vel in gehennam decidere libens admittit, paratusq; eſt vel a cœlorum regno excidere, ſi vtrunque proponatur. Et paulò ſuperiùs: Ab amore Chriſti excidere Paulò erat vel gehenna terribilius: quemadmodum & in eo amore perſiſtere vel cœlorum regno deſiderabilius. Idem ait in tr. de cõpunct. cord. Eodemq; modo ibi exponunt, & D. Tho. & omnes ferè ſupra allegati.

Sed & celeberrimum poſtremo loco accedat teſtimonium egregij contemplatoris, Deiq; iuſtitiæ zelatoris ardentiſsimi Hubertini Caſalenſis (quem in ijs tantùm cõmendo, in quibus S. eum Ro. approbat Eccleſia. Scio enim eum in nonnullis, vt ſumus homines, & non omnia poſſumus omnes

&

& quandoq; bonus dormitat Homerus; erraſſe: ſed tamen hæreticus nullo pacto eſt cēſendus, autore Trithemio, cùm in omnibus Romanæ ſemper ſe ſubdat eccleſiæ) quem iccircò vltimo loco reſeruaui, quòd planiùs, apertiùs, diſtinctiùs, omnibusque vt mihi videtur, reſpondens obiectionibus, hunc proſequutus ſit articulum: ita vt bonæ mentis, fundiq; ſinceri homini nullus omninò remanere poſsit ſcrupulus. Is in tract. Arbor. vit. Crucif. IES. lib. iij. c. iij. Vers. IESVS deſertum incolens. ita ait: Cùm enim Deus fecerit delectamenta bonorum naturalium: in quibus nunc cōprehenduntur bona fortunæ; delectamenta habituum virtualium, & in multis viris delectamenta tolerantiæ paſsionum in humilitate profunda, & ſæpe appetitum zelo iuſtitiæ æternalium punitionum ſine ſui cōmiſſa offenſa, & delectamēta fruitionis patrię; pleniſsima paupertas ſui pro amore IESV eſt, omnibus iſtis ſpoliatum fore; in his omnibus nihil velle, niſi id quod benedictus IESVS de illa anima in ſe, & ad ſe, & per ſe æterna ordinatione diſpoſuit: vnde iſta anima non vult in ſe, nec ꝓ ſe delectari

ri in aliquo prædictorum bonorum. Et si quæras: quare? Respondet: quia non sum mea, nec aliquid est mei in me & pro me. Bonum totũ quod sum, in IESV sum. Nihil volo eligere, quia nescio quod circa me sit Dei velle. Scit sponsus meus IESVS qui est mecum, meum scire, & meum velle, & meum esse. Et ideò nihil volo, nisi quod certa sum illum velle. Vult autẽ quod me præcipit facere. In his me volo exercere. Et paulò post, declarãs quomodo inter delectamenta à Deo creata posit esse appetitus pœnæ æternalis pro præteritis peccatis, & vti sanè hoc debeat ĩtelligi; ita subinfert. Non mireris autem quòd inter delectamenta à Deo creata, quæ enumeraui, posuerim appetitum iustitiæ sui in æternum pro offensis preteritis, sine adiectione nouarum offensionum: quia non solùm hoc est bonum commune; sed est excessiuæ animæ rectitudo. Ad quam profunda humilitas in recognitione suæ iniquitatis, & zelotxpicæ trãsformationis charitas, ad rectitudinem iustitiæ Dei duxit aĩam; dũ videt iustissimũ, & Dei honorificũ, ꝙ tm̃ scelus ab ea cõmissũ puniatur in æternum. Et suauissimi dulcoris.

ris est gustus in tanto amore iustitiæ Dei; quod hoc appetit pro honore sui. Et ad hoc sæpe gratiæ excessus rapit mētem sponsæ. Vnde si sibi reuelaretur, quòd hoc vult Dei iustitia, accipit hoc anima cum suauitate pacifica, & plus sæpe cum electione promptissima. & hoc intellige de pœna separata à culpa. Quòd autem hoc sit rationabile probat Psalmus: Lętabitur iustus, cùm viderit vindictam. Si lætabitur videndo vindictam in alio, nec in seipso; nequaquam iustus est, sed cruentus. Licet enim talis punitio à mēte carnali apprehendatur quasi desperans à Domino ex separatione; nequaquam tamē sic accipit mens à spiritussancti feruore ad hunc zelum commota. Si enim beatitudo sua vera constitit in fruitione volūtatis Dei, non suæ; hoc anima pro sua beatitudine accipit, quod voluntas Dei de ipsa ab æterno elegit. Et ideò ibi anima simpliciter fruitur diuina voluntate: etiam si sit in suis pœnis æternis. Et quia humilitatis abyssus & iustitiæ zelus sæpe vult in pœnis proprium eligere pro Dei honore; statim paupertas spiritus frænum apponit. Nequaquam mihi faciam: proprium non habeo: non sum

mea,

mea, sed sponsi. Et ideò quod fecit de me in se, volo esse: fruitio mea est, videre continuè, & ruminare, quod ipse est Deus. Et ex quo ipse est Deus, & non potest illatio solui, quin semper Deus sit Deus, & quin IESVS assumptus vnitus semper sit Deus vnione personali; in quo est gloria omniũ membrorum suorum: in ipso, & cum ipso, & per ipsum iam me sentio gloriosam; iam non me sentio, sed ipsum sentio. Hoc est desertum &c.

Possem vltra hæc tonitrua non septem, vt vides, sed vel quadruplo plura, quàm septem, quæ loquuta sunt voces suas, alia & superaddere: nempè B. Angelã Fulginatẽ, Catharinam Senensem Virginem & Sponsam Christi electissimam, Catharinettã Genuensem, cuius nouissimè illustrissima & mirabilis edita est vita, ab Inquisitore Genuensi approbata, Abbatem Ludoui. Blos., Io. Lansperg. Carthusien. autorẽ Spec. Cru. & alios: sed prædicta sufficiant intelligere volenti, in ijsq; quæ ipse non percipit, Sanctorum dictis se submittenti: illi autem qui nec percipit, nec percipientibus sanctis se submittit, nec si longè plura adducerentur,

sufficerent: sed ijs non scribimus.

Optimè & facerent ad propositum quæ de Christina Mirabili refert Carthusiẽ. Dionysius in Colloq. de partic. iudic. anim. c. 33. quod imprimitur post libellũ de quat. nouiss. quæ cùm ab Angelis lucis post mortem esset pducta in paradisum, lætareturq; admodum, putans se ibi æternaliter cũ Domino permansuram, offerente illi optionẽ Domino, vt videlicet vel ibi secum maneret, vel ad corpus reuersa in eo pateretur pœnas satisfactorias pro ereptione animarum, quæ in Purgatorio detinebantur; statim illa sine hæsitatione vlla elegit ad corpus redire: vbi horribilia quæ passa sit tormenta lege ibi, & adapta ad propositum. Sed non amplius de his: in infinitum tenderemus.

Verùm enimuerò & quoniam memoriæ occurrit alia, quæ hic habetur, notabilis conclusio, prædictæ ferè vicina. Nempè ꝙ se agnoscit verè humilis, & spiritussancti illuminatione edoctus homo, nedum peccatorum primum; sed & omnis vnicũ fontem peccati, omniumq; causam malorum, nedum quæ fiunt, sed & quæ facta sunt, & fient:

fient: quæ prima facie videtur & falsa, & īpossibilis conclusio; quanquam autor ipse eam ita perfectè & absolutè duobus declaret admodum prægnantibus, & profundissimis, ac verè mysticis verbis, vt nulli amplius edocto internè viro de ea dubium superesse possit; quòd nempè cùm pro vnoquoq; nostrum vniuersam eius sustinuerit Christus perpessionem, quæ ponderis est infiniti, quæq; præponderat vniuersis mundi peccatis, quę pertulit ipse in corpore suo super lignum, potest vnusquisque nostrum verè dicere eius fuisse causa mortis; & consequenter peccatum suum infinitæ esse grauitatis, atque virulentiæ, aptumq; quod vniuersum destruat, inficiatq; mundum, infinitaq; producat exitia; tamen ad adiuuandam infirmitatem nostram iuuat & nonnulla hic adijcere eandem comprobantia, & elucidantia positionem. Cùm enim, vt ait vbiq;, & nunquam potest à memoria mea recedere, D. P. Aug., nō sit peccatū quod vnquam fecerit homo, quod non faceret alter homo, si desit creator à quo factus est homo; planè consequitur, si omnem hominum omnium viueret vitā vnus homo, qui

ſunt, qui fuerunt, & qui ſunt futuri; cum (ex ſe, & niſi diuina omninò ſuccurreret benignitas) omnia quæ ſunt, quæ fuerunt, & quæ fient patraturũ fuiſſe peccata. Et hoc ſi non fecit, non per eum ſtetit; non fuit ex virtute, vel ex parua malitia ſua; ſed qa affuit impedimentum. Vnde dicebat in ſimili idem pater in lib. Soliloq. c. Qui ſint veri pauperes. Vt adulterium, & omne peccatum non committerem, Domine, tentator defuit, & vt deeſſet tu feciſti; locus & tempus defuit, & vt hæc deeſſent tu feciſti: affuit tentator, non defuit tempus; ſed vt non conſentirem tu me tenuiſti. Et alia multa ibi ſubinfert ad propoſitum. Et paulò ſuperiùs expreſsè dicit: Quia niſi tu Domine mihi hoc feciſſes, ego omnia mundi peccata feciſſem. Hinc B. illa Catharina Senen. & Virgo, & Chriſti ſponſa; omniũ quæ fieri audiebat, ſe inclamabat cauſam malorum, percutiq; pro eis vehementiſsimè optabat, quod & aliæ fecerunt, quas non allego, Beatæ Virgines & Sãctæ. Hinc reproborum etiam omnium ſe (quantum in ſe) peſsimum aiebat, ingemiſcebatque Hubert. in prolo. j. Arb. Vi. cruc. Hinc

Diabolo

Diabolo ipſo ſe peiorem conquerendo ratiocinatur & cõprobat D. Anſel. in Oratione in die S. Io. Bap.; idemq; generaliter de humani malitia liberi arbitrij loquens, aſſerit, & probat præfata Cath. Genuen. ab Inquiſitore approbata. D. q; Io. Thaul. de homine verè deiecto, & ad nihilum redacto diuinè admodum loquens, inter cætera ait: Immò ipſo quoque Dęmone peiorem ſe ex animo reputat. Serm. Dom. 18. poſt Trinit. pag. 718. Et D. Io. Rusbroc. idẽ ferè cum Hug. Pãthe. ad verbum dicens, mirabilia hæc de humanæ malitiæ malignitate loquitur hunc in modũ, lib. de præcip. quib. virt. c. 4. in fi. Libẽter igitur proprietati renuntiabimus, cùm nihil hac peſte virulentius, ac pernitioſius ſit. Quantum enim in ipſa eſt, Deum fideliſsimum omni potẽtia, ſapientia, iuſtitia illius ſpoliare cuperet; quippè cui gratiſsimum foret Deum nec velle, nec ſcire peccata ſua vlciſci; ſicq; vellet eum nec potentem, nec ſapientẽ eſſe: & quia pro peccatis ſuis pœnam ſentire nollet, eo ipſo nec iuſtum eum eſſe appeteret. Sicut enim amans anima omnẽ potius difficultatem, ac pœnã ſubire vellet, quàm

Deo supergloriofo minima gloriȩ eius dece
deret portio : ita fundus propriæ voluntatis
lepra infectus, Deum illius excellentia pri-
uare vellet, vt suam posset seruare proprie-
tatem. Quod procul à nobis auertat, qui
propter nos ad mortẽ vsque Crucis obediẽs
factus est. Amen. Lansperg. hæc sunt
verba in Serm. Dom. vj. post Nat. Ad obti
nendam veram humilitatem non minus te
culpabilem æstimare, Deoq; gratias agere
conuenit de culpa, seu delicto non perpe-
trato, quàm de peccato dimisso & condo-
nato. Ex eodem enim manat fonte bonita
tis, & paris est misericordiæ à delicto præ-
seruare, & delictum remittere. Omnium
igitur peccatorum te clama reum, quæcũ-
que homines audieris fecisse. Nam si diui-
na te non præseruaret gratia, iam cecidisses.
Neque à proposito abhorrent quæ grauissi
mus Doctor Ambr. in Ps. 118. Vers. Pusil
lanimitas detinuit me. circa med. variè ex-
ponens illud: Iustus in exordio sermonis
accusator est sui; ait; Forsitan etiam aliqui
bus non videatur absurdum, vt etiam de il-
lo dictum sit, quòd iustus sit, qui se accu-
sat pro alio, etiam si in se nihil habeat quod
accuset,

accuſet. Vt mirum non ſit, ſi idem puriſs. Doct. in eund. ps. Vers. Funes peccatorũ: omnium ſe nequiſsimum, ac deteſtabilem vſu peccatorum immò ex corde compellet.

Sed videamus, num qui cæteris omnibus clariùs & fuſiùs, ac diſtinctiùs prædictam huic affinem terminauit cõcluſionem, hanc quoque ſimul abſoluere, luceq; meridiana clariorem facere dignetur. Quid igitur, quid tu de hac recenſes Hubertine pijſsime ſimul atque humillime? Reſpõdet & elucidat optimè hunc ipſe articulũ in prę memorato tract. lib. 4.c. 37. Et quia iſta in abyſſum cordis IESV inrroducitur; ideò plenè illuminatur, vt cognoſcat abyſſales malitias infectionis ſuæ. Vnde videt malitias ſuas ſufficientem cauſam, immò deficientem ad omnia mala, quę vnquam fuerunt facta per aliquem peccatorem, & nõ ſolùm ad facta, ſed etiam ad noua mala inuenienda, & horribilia ſcelera: & videt ſeipſam ſolam eſſe operatricem ſuorum malorum. Videt etiam quòd ſufficiens eſt ſua malitia totum mundum corrumpere, & ad omnia mala quę fiunt inducere, & ad plura alia noua adinuenienda. Et hoc ſcilicet,

si sua malitia non minueretur à bonitate diuina, quæ ipsam arctauit ad parùm viuendum, & eam reduxit ad vnum locum, & regionem vnam, & vnam familiam specialẽ. Sed si Deus permitteret eam semper viuere sine infusione aliqua suæ gratiæ, & permitteret eam omnia loca circumire, & cum omnibus conuersari, & alios non defenderet à suis malitijs ne inficerentur per eam; videt & cognoscit, quòd omnes inficeret, & omnis creaturæ vsus peruerteret, & alios faceret eis abuti in contumeliam creatoris: à quibus omnibus sola Dei gratia retrahitur multis modis. Et paulòpost subinfert; Ad intelligendum autem propriam malitiam, etiam in his quæ nobis à gratia prohibentur, valet exemplum vasis pleni veneno mortifero: de quo licet minus quis recipiat, nihilominus est inclusa in vase tàm sufficiens causa mortis omnium viuẽtium, vt vocẽ meritò vas mortis, & cibus mortificans omnem animam viuentem. Sic est aliqualiter de anima ex sua malitia, licet non permittatur in omnes actus exire. Multa alia præterea admirabilia admodum, illuminatissimè ibi ac feruentissimè prosequitur,

tur, de humanæ malitiæ immensitate, ac virulentia loquens: quæ Christi cupidū lectorem omninò quæso videre, ac perpendere. Vbi inter cætera & humanam malitiam sibi de seipsa iniquitatis Deum fabricare: & debere propterea hominem seipsum, vt infernalem abyssum, horrere; & superbissimum reputare Dæmonem: ac Leonem illum rugientem, qui circuit quærens omne bonum deuorare; diuino prorsus nobis ore prosequitur.

Notus est pręterea, si fortè cui minus hęc satisfaciunt: non'ue potest ita altè conscendere, oculosque adaperire interiores, quos solus aperit sanguinis Christi effusi rutilans splendor: modus ille, Scripturæ ac sanctis visitatissimus, loquendi hyperbolicè, & per excessum, sine veritatis tamen præiudicio. scit enim qui loquitur, quoadusque sibi creditur. De quo per D. August. super Ioā. ad fi. Vnde Manasses; Peccaui super numerum arenæ maris. Et Dauid: Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderūt me gratis.

Rogemus D. N. vt excedentes hos loquendi modos sanctorum & intellectu capere,

pere, ſimul & experiri (quatenus quidem illi viſum ſit) valeamus, & interim quæ nõ capimus, humiliter veneremur.

Laus Deo, & ſupergloriosiſsimæ Virgini, & Sanctis omnibus in cœlo & in terra: ijs p̃ſertim, quorũ ope & meritis prodit hęc lucubratiũcula.

Eiuſdem ad perferenda pro Chriſto aduerſa, & cruciatus adhortatio.

Inſequitur illud D. Bernardi, ita ferè (ni fallor) habens. Strenuus miles ſua non ſentit, dum proprij ducis aſpicit vulnera.

Sanguinolenta ducis dũ ſpectat vulnera miles
Egregius, medios alacer prorũpit ĩ hoſtes,
Nulla perhorreſcẽs hoſtilis dãna furoris:
Sic vos, ô ſocij, veſtri ſpectate cruenta
Mẽbra ducis: nullũq; aĩus horreſcat adire
Diſcrimẽ pro illo, qui ſe mulctauit acerbo
Funere p̃ vobis: pulchrã p̃ vulnera mortẽ.
Quin petite audẽtes, cœlũq; capeßite lęti,
Illius ſocij mortis, vitæq; perennis.

Sacris

SACRIS S. CRVCIS IN IVdeca Virginibus, in Christo cūprimis colendis.

N diebus nostris, quando Dei penè euanuit cognitio: vt neq; Sol, neque Luna, neque Stellæ suū emittāt splēdorē: suprema lux è summo beatorū spirituum choro, quæ sacro in idiomate Seraphim dicuntur, hoc est, ignita seu candentia; vnum è suis emisit radijs: qui cùm apparuisset, suaque in hanc cepisset tenebrosam abyssum lumina diffundere; statim est raptus; ob nostra fortasse dementia; non sine maximo eorū cordis dolore, q'mellifluū incipiebāt, à viuida impressum luce, saporem degustare.

Verùm quia ſpiritus non moritur, vt autumant ſtulti, ſperamus fore, vt angelica, quę in nobis manſit lingua, non ceſſet ſuauiſsimo pias eſurientium mentes cibo recreare. Quare compellor à vobis, piæ matres, alijsque Chriſtum ſitientibus, in vnum colligere prædignos arboris cœleſtis paradiſi fructus, qui partim Mediolani, partim Bononię, feliciſsimis ciuitatibus tali ditatis munere, initiò editi fuere: eosq; emittere in hac inclyta vrbe Venetijs, quò latiùs habeãtur, in multorum gratiam ſalutis, ſummique gloriam donatoris; qui hunc electum ſuum tot repleuit chariſmatibus, vt ad nos omnes largifluè dimanent. Porrò inter cęteros, qui ſuperſunt, eius tractatus, mihi ſummæ videtur neceſsitatis præſens de interna oratione libellus: quò illi inſtruãtur, qui non ſolo volunt eſſe nomine Chriſtiani: vt addiſcant quæ ſit propria verè pij actio, nempè vt oret & adoret Patrem, non voce tantùm, puriſq; & nudis ritibus, ſed potius ex cordis fundo, in ſpiritu, ac veritate. Et quidem certè videbũt omnes quicunq; eorum volent intellectum fidei ſubmittere, non aliam eſſe creatori placendi

viam, atque rationem, quàm vt in oratione sese humilient, atque deijciant: in qua nimirùm omnis addiscitur fuga erroris atq; superstitionis: rectaq; in cœlum apprehẽditur perueniendi via. Ita vt, qui se quicquam posse sine oratione arbitrentur, omninò à recta aberrent Christiana semita, quę omnem suam collocat in summo patre fiduciam: quippe qui mera ex benignitatę, atque clementia, non necessitate adactus, aut obligatione, vniuersa elargitur. Qua in re mirabiliter verè pius, ita diuinam reuc retur gratiam, vt nec quicquam operari renuat, quod summæ agnoscat acceptum esse maiestati: immò orando ambo vnit extrema, quæ sæpe ignarum confundit vulgus: liberam nempè electionem, cum infallibili & æterna Dei prouidentia. Orando etenim fatetur non ex se posse, sed cælitus auxilium expectare: neque verò proprio absque conamine, internoque animi ardore: quod orationis est proprium: viuidum nẽpè & flammans desiderium, cælitus descen dens, eoque rursum se subrigens, vnde descendit. Vt non aliud reperias opus, vbi nostra magis sese exerat, exerceatque facultas,

tas,

tas, quàm in oratione. Ex hac nimirùm Chriſtianus fit potens, diuinam qui legem adimpleat; quam aliàs per ſe, nedum non impleret; ſed immò cò fieret magis tranſgreſſor, quò ſe arbitraretur ſuis viribus, abſque ſuperno auxilio poſſe, quæ in lege cóprehenditur, iuſtitiam obtinere. Oratio eſt, quæ hominem conſcendere facit ad ſupermundana, in cœloque cum Angelis cõuerſari, demumque infinitæ coniungi maieſtati, & modo quodam ineffabili deificari, & tanquam Deum operari. qui enim in ſpiritu orat & veritate non à ſeipſo mouetur, neque à propria voluntate, ſed ab inhabitãte in eo, Spiritu ſancto. Vis & efficacia Chriſtianæ orationis non in arte ſita eſt, & eloquentia: non in ſyllogiſmis & ratiocinationibus; ſed vt tantùm in ſancto petatur nomine, cui omne genu flectitur: in quo ſperni non poteſt quiſquam, qui oret in interiori homine, in viuam & fructuoſam renatus fidem: vbi cor operi concordat; & qui abſconditus eſt homo, cum eo qui foris paret. Quî poterit ille abijci, qui in æterni orat nomine filij, in quo ſummus ſibi in ſempiternum complacet pater? Quî poterit

terit ille abijci, qui modum obse[r]uabit à cæ lesti nobis præscriptum magistro ? quem sanè implet, quicunque in interiori animæ fundo, diuino succensus amore, orare non desinit: neque firmum & constans interrūpit desiderium ; quod solo interrumpitur peccato; tametsi in incipientibus nonnunquam elabatur, effundaturque memoria in res volubiles & caducas. Distinguit itaq; oratio verè Christifidelem, ab hypocrita,& superstitioso ; quòd ille ex fundo orat cordis, omnemque suam collocat fiduciam in cōditore: hypocrita verò voce tenus,& actu tantùm externo ; superstitiosus verò in quopiam præfidit præter Deum, ritusque ac modos à sancta institutos ecclesia. Verè Christifidelis aduersa temporaria non formidat: prout sunt pestis, fames, bellum: nisi quatenus culpæ causa sunt, vel effectio: & vniuersè, semper culpam magis horret, quàm pœnam. contrà, qui cæci sunt amatores mundi. Verè sectator doctrinæ summi præceptoris, diuinum semper humano bonum præponit; commune priuato; æternum temporario. contrà, qui alia incedūt via. Quoties igitur humanam sentis vacil-
lare

lare in fide rationem, ad orationem accurre in cordis humilitate; omnem tuam submittens ijs intellectionem, quæ ſpiritus loquitur eccleſiæ. Videbis nimirùm, quicquid tibi prius videbatur abſonũ, iure meritò videri quammaximè conſeutaneum, præcellentiſsimumq;: quemadmodũ Crucis ignominia infidelibus fuit ſtultitia: electis autem æternæ triumphus eſt gloriæ. Si prægrauari te ſentis à maligni inſidijs, ac ſe rè non vidêris poſſe reſiſtere ob tuarum infirmitatem virium; accurre ad brachiũ infinitæ poteſtatis: aduerſarijq; ſtatim euaneſcent. Claret itaq; orationẽ eſſe, qua omne propellitur malum; omne promouetur bonum, omniſque virtute prædita actio; tum quòd orando impetratur, tum etiam quòd actio in creatorem referatur: qua in re perficitur meritum nobiliſsimæ Chriſtiani hominis operationis; vbi in altum ſuſtollitur ſupra naturæ ſtatum; eoque conſcendit vbi mentes conquieſcunt beatorũ. Hinc fit, vt mens ita ſubleuata certò ferè præfidat ſe è numero eſſe electorum; fidenterq; cum Paulo clamet; quia ſpiritus ipſe reddit teſtimonium ſpiritui noſtro, quòd ſumus

filij Dei. Vt nihil sit quicquam, in quo præcellentiùs nobilitemur, q̃ in oratione: ĩ qua fiducialiter æternum Dominum, Patrem compellamus, edocti à coæterno eius filio in spiritusancto. Ex quibus conficiamus, nihil quicquam facere debere Christianum sine oratione: verùm ĩ omni initio, medio, ac fine semper orare. Quod sanè excellenter adeò docet præelectus hic spiritus in sequenti Opusculo, vt neminem arbitrer esse sanæ mentis, qui non etiam atque etiam sitiat legere, ac relegere fructuosum hũc librum, spreta vanitate librorum curiosorũ. ibi enim latent mortiferi, sub fucato melle, cibi: hic verò fructus carpuntur vitæ, in æternæ Verbo sapientiæ. Cæterùm si miseri mundanæ mentis homines id minimè multi faciunt; est; quòd eorum fleamus errorem. Vos saltem electæ Regis gloriæ sponsæ, minimè cunctanter agetis, nedum legendo volumini, vbi recta edocetur spiritus oratio: sed etiam operi mandãdis, quę hic habentur, præceptionibus. Et quanquam hac in arte pleræque vestrum, experientia duce, sitis magistræ; non tamen sit peruacaneum fuerit hoc muneris; quàm

F immò,

immò, quò magis agnoſcitur, eò maiori habetur in pretio. Neq; verò ſpes me habet, ingentis fore me expertē fructus; arbitror enim veſtris me orationibus eò præſentiùs in oculis diuinæ reſpectū iri maieſtatis, quò longiùs ab ea meis me ſubduxeram ipſe iniquitatibus. Dominus det vobis ſuam pacē. In cœnobio Charitatis Venetiarum. prid. Kal. Maij. An. ſal. M D X L I.

Veſter indignus eccleſiaſtes.

Per-

VERBI DEI PRAECONIS,
VIRIQ'VE SANCTISS.

D. SERAPHINI FIRMANI,
Can. Reg. Later. de interna oratione:
qua'ue acquiri ratione poſsit,
tractatulus abſolutiſs.,
ac planè diuinus.

Auctoris ad pium lectorem Epiſtola.

NDE ſit, ô lector mi, quòd tanta ſit hodie diuinorum chariſmatũ penuria; cùm tamen ille idem gratiarum donator Deus non minus hodie, quàm aliàs, ad donandũ promptum ſeſe offerat, exhibeatq; ? Lon-

ga mihi esset ineunda dubitatio ; nisi planè viderem defecisse penitus orationis viam ; vnicum quippè disponendi animas nostras medium, ad diuina recipienda charismata ; quorum nunquam fuit Deus auarus, si nos ritè fuerimus affecti. Moses ille adeò celebris, non alio armorum genere tot retulit victorias, quàm oratione : cuius vi ab omnibus illi paritum fuit creaturis. Et posteaquàm in Aegypto cœlo imperauerat & terræ, mari & elementis, hominibus, & animantibus ; parum illi videbatur effecisse, nisi ipsi quoque obstitisset Deo ; illius ferè vltricem constringens manum, quò minus in idololatrantem desæuiret populum. Vnde licet agnoscere, nihil esse, quod orando impetrari non posit ; quādo ab ipsa vult Deusmet ipse oratione compelli. Induxi itaque in animum compēdio scribere, quanam ratione doctrina hæc facilè posit addisci ; ne tanti ob ignorationem, simus fructus expertes. Cui sanè operi si te vis dicare, suauiorem non inuenies laborem, copiosius'ue premium. Ego verò vberiùs exultabo, breuis huiusce meæ tibi offerens noticiam, quàm si curiosis grādia onerarem vo

lumina

lumina ſcientijs. Quare rogatum te velim, ne minorem velis adhibere diligentiã ad ea quæ ſunt neceſſaria, quàm alij ad inutilia & ſuperuacanea; ſaltemque horulam in die huic impendas exercitio, quod iure meritò totam tuam exigeret ætatem. Ita enim & Deo eris gratus, & proximo tuo in exemplum, tibique ipsi longè fructuoſiſsimus. Vale.

Defectum ductorum ad viam internam ſupplebit libellus iſte. Cap. I.

MVLTOS inuenire eſt hac tempeſtate Chriſtianæ perfectionis cupidos, in qua ſola veræ poſsidentur virtutes, hæreditasque acquiritur cęlorum: pauciſsimi tamen ad perfectionem pertingunt, quòd maior pars in itinere deficiunt. quemadmodum ex vniuerſa Hębreorum multitudine duo tantummodò in terram ingreſsi ſunt promiſſionis, cæteris in ſquallenti heremo ſepultis. Quod cùm in figura illis contigerit, ſcriptum autem ſit ad correptionem noſtrã, teſte Paulo; terrorem nobis incutit eò vehementiorem, quò experientia teſte didici-

mus noſtris locum habere tẽporibus,quando vti multi viam ingrediuntur ſpiritus , ita pauci admodũ perſeuerant , & ꝓſequũtur.

Huius ego rei potiſsimã crediderim eſſe rationem, ducum defectum . Hoc enim adeò periculoſum eſt iter , totque latrocinãtium dęmonum circũſeſſum turmis , vt nõ modici res fuerit laboris , vel optimo prę-eunte duce , illud tutò pertranſire ; cùm ſimus nos præterea , cum natura, tum conſuetudine perperam affecti . Iam verò qui ſint hodie , qui pauperculárum dicuntur ductores animarum , ſilentio pertranſeo ; cùm vel nimis agnoſcantur : neq; verò aptiores effingi poſſent ſuæ ſimul , ac aliorũ perditioni ; quò locum habeat id quod in Euangelio habetur . Cæci ſunt , & cæcorũ duces ; vt ambos ruere neceſſe ſit in foueam peccati .

Nequaquam tamen in animum inducere debemus , fieri poſſe , vt Chriſtus minimè ſuis ſtet promiſsis , vbi ait : Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus , vſque ad cõſummationẽ ſeculi : aut neglecturum illum ſalutem noſtram ; pro qua vel propriũ effudit ſanguinem, ſeipſum potius impendẽs,

quàm vt ſuum periculo gregem exponeret; queadmodũ ipſemet ait: Ego sũ paſtor bonus: & animã meã pono pro ouibus meis. Cùm itaq; deficiant duces, credere par eſt, velle eũ alijs nos medijs educere: ſuppletu rumque ipſum quatenus deficiũt homines: cùm via ſit, veritas & vita. Vt nedum animum deſpondere non debeamus; ſed & ſpem ingeminare, in pijſsima omnino eius brachia nos reſignantes. Neque verò id facientes poterimus vnquam rectà aberrare: cùm ipſe ſit nobis via; neque inter deſerta oberrabimus, cùm veritas ſit ipſe infallibilis; neque præ cibi inopia deficiemus, cùm ipſe vita ſit & robur noſtrum; prout ſuauiter nos inuitat: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati æſtis peccatorum ſarcina: & ego reficiam vos. Tollite iugũ meum ſuper vos. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue.

Legimus in Euangelio commiſertũ fuiſſe Domiunm turbis, cùm videret illas vexatas & iacentes; ſicut oues non habentes paſtorem. Ita compati eum atbitror hoc in tempore ſuo ita neglecto, & male à paſtoribus habenti gregi: adeoque illi eſſe cõpla

citum in ijs qui fideles sunt zelatores, quēadmodum contra lupos indignatur. Quod ego animo retractans, doloreq; tactus intrinsecus super communi tepore; scribere in animum induxi simplicioribus hominibus tractatulum, qui ipsis vice sit ductoris; à plerisque colligens sanctorum rationem inchoandi, prosequendi, ad finemque nobile hoc internum opus perducēdi; vt absq; alio præceptore posint à se ipsis desideratū peruenire diuinæ transformationis ad finē.

Omnia spiritalis vitæ media ad internam rediguntur continuā orationem: quæ quomodo posit esse cōtinua, explicatur. Cap. 2.

OMNIA spiritalis viæ media, quāquā sint varia, ad omnipotentem reducuntur orationem: quam ita libet nominare, quòd illi nihil sit impoßibile; iuxtà id quod promisit seruator noster. Neque verò aliunde cætera spiritus exercitia sunt vtilia, nisi ꝙ ad perfectam nos prouehunt orationem: prout sunt ieiunia, vigiliæ, & corporis aspe ritates; ita & paupertas, castitas, obedien

ria:

tia; quæ icircò adeò cómendantur, quòd auferant impediménta orandi, importunas nempè agitationes, mentem noſtram diuexantes, non ſecus ac procelloſi turbines. Vnde conſequitur, ſi prædicta omnia media, & maiora etiam poſsideremus; ad orationem autem internam minimè peruenire mus; nō aliàs incaſsùm fore omnia, quàm ſi poſt multas curationes, corpus, eodem, quo priùs, morbo laboraret.

Nunquam igitur obliuiſci oportet finem præcipuum, quò omne dirigitur ſtudium, mentis nempè vnitionem; ne id nobis obijciatur, quòd ijs reſpondit Chriſtus, qui regnum quærebant cælorum. Regnum, inquit, Dei intra vos eſt; ac ſi diceret, quid in externis q̄ritis modis, ac ritibus, quod internè poteſtis nācıſci, ſi ad fundū mētis vr̄e, vnde receſsiſtis reuertemini? Ita & nos vniuerſis dicere poſſumus ſpiritus viatoribus; ne fruſtra laborem inſumatis, in externis tm̄modo actionibs ſpem veſtrā collocātes: ſi etenim ad vos ipſos redieritis, omni cor veſtrū diligentia cuſtodiētes, vt iugiter Deo hæreat, vniaturque, citò inuenietis, quod quæritis. Non itaque dixit Dominus noſter:

ſter; oportet ſemper ieiunare, aut diſciplinis ſeſe conficere: ſed, ſemper oportet orare, & non deficere.

Hoc porrò multi audientes, multa conãtur abſoluere priuata Officia & oratiões: nunquamq; non incedunt permurmurantes: ſępeque derelinquunt, quò propriæ obſequantur voluntati, charitatis opera: fiuntque indignabundi; niſique propria eorum de more, quotidie abſoluerint Officia, amaritudine corripiuntur; ac ſi graue piaculum admiſerint. Non tamen mentem gerunt ijs, quæ enuntiant, intentam: ſed arida tantum labra mouent, cor ſinentes in varias quaſq; cogitationes otioſè elabi. Hęc ſanè potius appellanda eſt mentis diſtractio atque diuiſio; quàm oratio: & ô vtinã plus non afferret incommodi, quàm vtilitatis. Tantum enim abeſt vt Deo ſit grata, quin & illi quammaximè diſpliceat, vt & in Euãgelio habetur: vbi docens Chriſtus diſcipulos orare, dixit: Orantes autem nolite multum loqui, ſicut ethnici faciunt: putant .n. quòd in multiloquio ſuo exaudiantur. ſcit enim pater veſter quid opus ſit vobis, antequàm petatis eum.

Quæ

Quæ autem vera ſit oratio, ipſemet oſtẽdit, qñ ad Samaritiden ait mulierem; Spiritus eſt Deus; & eos, qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare. Hoc porrò aliud non eſt, quàm flammigerum animæ deſiderium; de quo propheta; Deſiderium pauperũ exaudiuit Dominus. Ita cùm oraret Moſes in ſilentio, ait ad eũ Dominus. Quid clamas ad me? Ex quo inferre poſſumus, quemadmodum noſtrũ Deus audit deſiderium, tametſi voce non exprimatur: ita et importunos ſtrepitus, & cantus, & permurmuramenta affectus expertia non audit, immò auerſatur, & reijcit: vt in Eſaia loquitur; Cùm multiplicaueritis preces, non exaudiſam.

Haudquaquam tamen hinc carpitur ſanctiſsimus eccleſiæ mos, quæ tot iam ſeculis īſtituit diuinas cani, & pſalli preces. Supponit enim pia mater, & voci concordare ſpiritum. Illud aũt conſtanter affirmamus; ſi curam omnem noſtram in puris tantùm cærimonijs adhibebimus, infrugiferè nos acturos, Phariſęisq; cõparatum iri. Et quidem certè, ſi hodie adeò mentis vacaremus vnitioni, quantum multis cantillationibus

& musicis instrumentis; non in tanta ageremus rerum diuinarum ignoratione. Sed, vt planè cernunt oculi nostri; pleraque hodie sanctitas externè posita est in apparẽtijs; adeoque superuacaneis vacamus, vt obliuioni omnino mandentur ea quæ in primis forent necessaria.

Quærunt aliqui, quî fieri possit, vt in oratione semper persistamus; cùm multis obnoxia sit vita nostra negotijs, & curis corporalibus, sine quibus trãsigi nullo pacto põt. Hanc dubitationẽ explicare non poterunt, qui in multis absoluẽdis priuatis eorũ Officijs sitam arbitrantur vim orationis: q̃nquidem sæpe compellantur abrumpere suas, quas obmurmurant, preces.

Rñdẽt quidã, eũ qui semper bene operatur, semper orare; non.n. cessat orare, qui nõ cessat bene agere. Ego verò nõ admodũ accipio hãc rñsionem. Si enim hoc intẽdisset Dñs; vtiq; dicere in prõptu illi fuisset: Oportet semper bene agere; quẽadmodũ dixit; Oportet semper orare. Quo sanè in loco de ipsa oratione loquiĩ, nõ de bonis vniuersè operibus. Vñ & exemplũ affert ĩportunę illius viduę, quę iugi coegit molestia iniqui-

tatis

tatis iudicē, vt illi ius miniſtraret.

Dixerim itaq; ; ſi orationē accipis flāmigerū mentis in Deū affectū, nullo negocio intelliges, hoc minimè eſſe impoſsibile. Habemus .n. auari exemplū, qui ex intento rei deſiderio ſemper inde per urgetur vt recogitet: & comedat, bibat, nunquā nō eò cor ſuum reflectitur, vn̄ deſiderat. Ita & nos profectò, ſi tanta in Deum eſſemus charitate ſuccenſi, quàm deperit auarus pecuniam; ſemper in Deū tenderet cor noſtrum, moleſtaq; nobis eſſet alia queuis cogitatio; & in omni actione noſtra Deum ſemper in corde gereremus; q̄ ꝓculdubiò iugis eſſet orō.

Theſaurus ſpiritualiū præceptionum, in quo omnes aliæ includuntur, mentaſis eſt oratio. Cuius laudes & fructus enarrantur. Cap. 3.

TOT ſunt internæ vitæ documenta, vt expaueſcat aīus, diffidēs poſſe vniuerſa memoria cōplecti, nedū & executioni mādare: cūq; vniuerſa velit cōprehendere nihil aſſequit̄. Quare operæpretium eſt illi ſingulare documentū, in quo virtute omnia contineantur;

neantur; vt illi ſoli omnem poſsit operam impendere; quẽadmodum in p̃tioſiſsimo gazophylacio omnifariæ opes includuntur. Hoc autem aliud non eſt, quàm virtuoſa, & nobilis oratio, vnicum propellendi medium à nobis omne vitium, omnemq́; complectendi virtutem.

Hæc illa eſt ſapientia, quæ ſuauiter noſtrum afficit ſpiritum; & quò ad Deũ, cùm doceat vti debeat honorari; & quò ad noſipſos, quòd ad ſpiritus nos prouehit puritatem; & quò ad proximum, quoniam nos ęquè reddit eius ſalutis ſolicitos atq; noſtrę.

Sancto hoc exercitio fides certificatur: quoniam ex attenta incarnationis, paſsioniſque Chriſti meditatione, mens experientia teſte trahi ſe ſentit in Deum; vbi cõquieſcit; itaque Chriſtum verum eſſe Deum cognoſcit, qui ſolus eſt finis noſtrę voluntatis. Pariter roboratur & ſpes, propterea quòd ex aſsidua cum Deo colloquutione oritur in anima familiaritas, quæ fiduciam parit: vti experientia videmus, eos qui mutua vtuntur conſuetudine, facilè inuicẽ præfidere. Ita & ſuccenditur charitas. Deo enim, qui ipſa eſt charitas, adhæreſcendo,

neceſſe eſſe eò magis eius igne participemus, quò ſæpiùs ac feruentiùs ipſi orando intimè vnimur.

Non alia poteris ratione acquirere virtutes, quas dicimus cardinales. Fit enim orãdo mens prudens & ſagax, ſuperno illuſtrata lumine. Fit & iuſta, ius ſuum vnicuique tribuens; quin noſtra ſumma eſt iuſtitia, vt ſemper oremus, Deoque ſpiritum reddamus, quo ſumus præ cæteris animantibus ab illo inſigniti. Neq; verò alia melius ratione temperabimus à ſenſus delectationibus, quàm ſi internis ſæpe recreabimur oblectamentis; cùm longè præcellat incomparabiliter orationis ſuauitas omnem aliam delectationem. Non aliàs poſsidetur contra hoſtem noſtrum fortitudo, vti in victoria ſignificatur ab Amalecitis reportata, neque verò alio armorum ſubſidio, quàm Moyſi oratione. Humilitas, omnis fundamentum gratię, tunc acquiritur, cùm mẽs in Deum ſubleuata, ex eius claritate luminis palàm propriam contuetur deformitatem, ſeque ipſam ꝑſpicit præ omni alia indigniſsimam creaturã.

Et quoniam ſuperuacaneum foret infinitos

nitos colligere orationis fructus, hoc vnū non omiſerim, quod ſolum ſufficeret omniqus ad hoc ſtudium excitandis, nos nēpè abſque oratione ſemper extrouerſos, ſeu extra noſmeipſos futuros. Quandoquidem nos in Deo ſumus: neque verò nosipſos poterimus, niſi in Deo poſsidere. Deo verò non adhærebimus, niſi per orationē. Quēadmodum de filio legimus prodigo, qui ad patrem ſuum redire deliberans, ſtatim in ſeipſum reuerſus eſt. Ita & anima per cæleſtis recordationem patris, ſibijpſi reuertitur, orandoque id acquirit, quod peccando amiſerat.

Difficultatum recitantur rationes in acquirenda oratione. contra quas pertinaci obnitendum propoſito; laborique non cedendum. Cap. 4.

DICERE conſueuerat Abbas Agatho, non reperiri laborem illi parem, qui in oratione adhibetur. Vnde videmus omni in opere, quantûuis difficili, faciliùs homines perſeuerare. Sunt qui nihili pendant ieiunandi difficultatem, vigilandi, diſciplinis

ſeſe atterendi, in longinquas peregrinandi cum periculo regiones, effundendi in pauperes omnem eorum ſubſtantiam; qui continuæ orationis laborem ferre non poſſunt. Id verò eò eſt magis admiratione dignum, quò huic habemus operi Deum fautorem, adiutores Angelos & miniſtros, ſanctos in exemplum, ſcripturas verò cum ſacramentis in ſubſidium & fulcimentum.

Huius rei potiſsimam arbitror eſſe rationem, corruptam naturam, deorſumque procliuem, multisque prægrauatam paſsionibus, ſeu animi ægritudinibus; quemadmodum difficile eſt graue pondus ſurſum agere. Cui & accedit aduerſarij impugnatio, varias procurantis diſtractiones, quò viam non inueniamus regni cœlorum.

Fit & talis difficultas ex naturali imaginationis noſtræ mobilitate, quæ ſemper huc illuc diuagatur, neque vnquam conquieſcit, vel in ſomnis, vt in confuſis cernere eſt ſõnijs. Ideoque virtutis abſque exercitio fieri non poteſt, vt alligetur rei vnius conſiderationi, præſertim vbi diuturnà ex conſuetudine facta eſt inſolens; quemadmodum aſſuetus ſyluis leo difficilè manſueſcit, mul-

tipliciq; opus est arte, vt conceptam derelinquat feritatem. Ita & mens nostra si à principio assuefieret vnioni, haud tantum experiretur, prout facit, laborem.

Spernere tamen nos oportet laborẽ omnem, neque expauescere, quin immò animo assurgere: cùm non ignoremus Deum gratis sæpe in articulo temporis concedere, quod multorum non acquireret industria annorum. Porrò si huius volumus compotes rei fieri, imprimùm forti & pertinaci opus est proposito, vt velimus in interno hoc exercitio esse immutabiles, etsi omnia nobis obluctarentur, aduersumque nos insurgerent. Eorum exemplo, qui aduerso nauigant rapidissimo amne; qui vi remorũ cursui obnituntur aquæ, parumperque exuperant: & si quando euincuntur, non animos despondent, quin immò alacriùs obnituntur, vt euincant. Ita debent & proposita nostra frequenter renouari & adaugeri, & tum verò alacriùs vrgeri, vbi periculum experimur præsentius: quoniam, vt est in prouerbio, Labor omnia vincit improbus.

Nos videmus in terrenis occupationibus homines esse infatigabiles, neque verò vn-

quam

quam lassescere, etsi vel multoties frustra laborent. Quare mercator mercaturã nõ deserit, tametsi aliquando dãno afficiatur: neque terram non colunt agricolæ, tametsi vel semine aliquando fraudentur: sed imò & acriùs laborant, quò damna sarciant. Ita & qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, & ab omnibus abstinent: & tamen, vt optimè norunt, vnus tantùm accipit brauium.

Quantò nos æquius est in sancto orationis studio incessanter exerceri, quando in illo vt maior est labor, ita & maius præmiũ: non quidem dubium, sed certum: non vnius, sed eorum omnium, qui fideliter in cursu perseuerant? Vnde Doctorum est sententia, animã ex singula interna in Deũ motione, promereri vitam æternam, propterea quòd hic sit præcellens charitatis actus. Si hoc attentè perpenderemus, nedũ nostrum non fathisceret desiderium; sed & ad præmium respiciens ingens, nouo semper magis ac magis inardesceret feruore: vti de Hilarione legimus.

Quoniam verò vnaquæq; ars initio est difficilis, in medio facilis, in fine delecta-

bilis; facilè sustẽtatur initij labor futuræ spe iucunditatis, quàm afferet vbi fuerit acquisita. Attamen vel in principio foret oratio suauis, vel saltem minus grauis, si ritè ac congrua eam ratione complecteremur. Vnde verò sit quod multis videatũ laboriosa, breuibus explicabo sequenti in Capite.

Ratio superandi difficultates, per similitudinem consensus montis excelsi. Cap. 5.

COMPARATVR orationis exercitium excelsi conscensui montis, qui principiò scaber sit & lubricus, paulatimque minus fiat difficilis, demumque in planitiem desinat longè amœnissimam, ac feracissimam. quò qui velit conscendere, omnem operęprętiũ est sarcinam abijciat, bonoque sit animo, omnemque adhibeat industriã, gradatimq; procedat, à calce ad verticem vsque progrediens.

Sunt qui lassescentes regrediuntur, semperque à capite incipiunt. Longè verò minus secundò idonei sunt, quàm priùs: Ita vt via illis semper grauior videatur: tãdẽq;

illam

illam censent impossibilem, operiq; renunciant, longè maiori cum incómodo, quàm si nunquam fuissent aggressi. Petro attestante; Melius erat illis non cognoscere viã iustitiæ, quàm post agnitionem retrorsum cõuerti. Huic antidotus est veneno, vt nũquam pedem sistamus, cadentesq; mox surgamus, ibique incohemus, vbi intermissum fuerat iter.

Alij ad quemlibet occursum retardãtur: ita verò facientes, peius semper experiũtur. Quemadmodum peregrinus, si ad cuiuslibet latratum canis persistat, multum amittet temporis; neque verò cessabunt canes, quin & acriùs oblatrabunt. Ita & nos, si vnicuique velimus responsitare tentationi, nostrum interrumpemus iter. Surdũ itaq; oportet agere, ac dissimulare. Ita etenim cessabit à molestia Diabolus. Hoc agunt in periculo scrupulosi, & qui à spiritu tentantur blasphemiæ: qui præ luminis defectu, discernere non norunt inter tentationẽ & assensum, verùm vbi non oportuerat pertimescentes, instar equorum vmbrã exhorrescentium, verè procidunt in pusillanimitatis ac desperationis periculum.

Longè minus ad montẽ pertingent, qui multis ſeſe prægrauant oneribus, terrenis nempè occupationibus, infrugiferis fabulationibus, ſenſuum oblectamentis, lectionibus curioſis. Cùm etenim, vt præfati ſumus, vix huius ſit conſcenſus montis, eorum qui ſuperuacaneis omnibus ſe exuunt oneribus; quî illis concedetur, qui tot onera, & ſarcinas ſecuri amplectuntur?

Alia ex parte declinant, qui immoderato agi ſe ſinunt feruore; neque verò paſſus emetientes, ſaltim volunt incedere, volentes importunè gratiam præcurrere ſpiritusſancti, propriumque antecedere ductorẽ. Vnde largas faciunt copioſarum lachrymarum impenſas, ſuſpiriaque emittunt ardẽtiſsima: adeò vt expaueſcant, minimeque poſsint iter proſequi. quorum incommodũ ex indiſcretione proficiſcitur, mederique ei oportet obedientia, omnem propriam verendo ſententiam.

Aliud impedimentum, neque minoris periculi, eſt inconſtantia: qua fit vt ſæpe mutentur conſilia; cumq; plures ſint huic perueniendi monti ſemitæ, nunc hanc, nũc illam ingrediuntur, demumq; fruſtra elaborant:

borant: qui si in vna perseuerarent via, citò peruenirent. Cæterùm ex instabilitate fiũt similes plantis, quæ sæpe translatæ, nõ possunt altè radices figere.

Quidam in itinere tandiu perseuerant, quoad spirituali recreantur oblectamento: quo subtracto, lassescunt, sæpeque etiam quærulantur, ac si Deus ad suum eos famulatum, propria ex delectatione, & non vt filij eius Crucem ferrent, aduocasset. Hi sanè voci obsurduerũt Christi dicẽtis; Qui vult venire post me, Crucem suam tollat: non quidem semel, sed quotidie: & sequatur me. Qui in oratione dulcedinem venatur, plenus est priuati amoris: veræq; minimè particeps fiet illius suauitatis, quæ ex perfecta oritur suijpsius contemptione.

Cæterùm prę cæteris illud est graue impedimentum, quando quis credit se iam peruenisse, & cùm vix sit in limine, securè conquiescit, ac si vlteriùs non detur accessus. Neque verò videt hoc in exercitio, vbi infiniti sunt profectus gradus, illum demum progredi, qui se semper longiùs videt abesse, quoque magis appropinquat, eò se magis videt recessisse: propterea quòd vnà

cum veru gestu, crescit & ipsa esuries. Huic difficile est mederi morbo; quòd qui se nõ autumat ægrotum, minimè medicinam procurat, fitque omnino insanabilis. Hoc sũt è numero tepidi omnes; qui gaudent sanctitatis titulo; cumque viui habeantur, & videntes, teste D. Io., cæci sunt, miseri ac miserabiles: cumq; instar mẽbris fractorũ, humi iaceant, præsumunt alijs viam cõmõstrare, quam ipsi nunquam sunt experti.

Conficiamus itaque, hæc & id genus impedimẽta, in causa esse, vt via plana & suauis, fiat nobis ardua & difficilis. Vbi si ritè, ab omnibus expediti oneribus, ducem obedientiam fideliter insequentes, viam incederemus discretionis; breui viuidam oculi nostri solis illius lucẽ delectabiliter cõtemplarentur, quam ægri ferre non possunt oculi.

Iacto solido ac syncero proposito, mens est meditatione frenanda, lectioneq; librorũ paucorum, sed vtilium: qui hic enumerantur. Cap. 6.

Si hoc in exercitio cupis proficere, abscissis

ſciſsis prius, vt diximus, impedimentis, fortem induere patientiam, ſtatuens penitus malle mori, prius quàm operi cedere. Quẽadmodum qui velit in virentibus ac humidis lignis ignem ſuccendere, prius oportet multam ferat vim fumi, ſi velit clareſcentẽ videre flammam. Qua in re ſi pertæſus fumi moleſtiam, abſcedit, primùm igne non potietur: deinde & inſumpti iacturam fecerit laboris. Longè peius illis eueniet, qui inceptum non perſequuntur orationis ſtudium; pręter enim tanti priuationem boni: quin immò omnis boni; præter inſumptũ fruſtra laborem, perpetuo erunt malignis ſpiritibus ludibrio.

Iacto, indiesque renouato firmo propoſito, iam certus es voti compotem te futurum, puritatis nempè internæ. Cùm etenim ſit Deus ad donandũ promptior, quàm nos ad petendum; quî deeſſe poterit ipſe ex ſui parte, ſi nos ex noſtri, per perfectã non deſimus deliberationem? Porrò ſi deſiderium gerens tu intentum ac ſtabile, ante quàm perfectioni pertingas, morte præueniaris; eodem non fraudaberis, eſſentiali quippè, præmio, ac ſi pertigiſſes: Deo po-

tius affectum, quàm vires pensante: neque adeò opus attendente, prout quanta fiat animi cum alacritate seu pietate.

Tunc intende frenandæ tuæ vagæ, ac indomitæ imaginationi: qua non stabilita, vana est omnis nostra industria. Iã verò omnem oportet hic adhibere operam. nostræ enim adeò variæ sunt & leues cogitationes, in variaque assuetæ ferri absque lege, vt, præter diuinam gratiã: quæ semper præstò est: vel & nostrum omne hic oporteat adhibere conatum: Deo ita iustè exigente, vt quemadmodum ex nostris nos non saluat operibus; ita & nos damnet, nisi omnem adhibuerimus operam. Et quanquam neque qui plantat, neque qui rigat, quicquam sit; teste Apostolo; attamen vult Deus, vt & plantemus, & rigemus, ad hoc vt diuinum accedat incrementum.

Cogitatio fit absque labore, ideoq; nullius est meriti, immò damnosa, cùm enim in varias rapiatur imagines, secum attrahit affectum, & modò huic, modò illi rei inhæret, in eas omnes diuisus partes, quò illum ferunt sensus. Hinc infinitæ oriuntur cupiditates anxietatis plenæ, vanæ spes, in-
digna-

dignationes, effrenatæ paſsiones: vnde mẽs noſtra furioſis nunquam non agitur tempeſtatibus, ſæpeq; furijs obſidetur Tartareis. Porrò vt conquieſcat, aliud non habet remedij, quàm orationem: quæ Deo nos ad ducit. Vbi noſtra, quæ dicitur concupiſcibilis portio, bonũ offendit: quod verum eſt eius obiectum; ibiq; ſatiata conquieſcit. Ita & iraſcibilis conticeſcit opus; cùm in Deo verſetur, præter omne cõtrarium, perfecta in fruitione. Rationalis porrò, primam dum contemplatur veritatem, iam nõ ampliùs, vt ſciat, elaborat.

Vbi cogitatio ſingulari addicta eſt rei, neque varias ferri ſe ſinit in motiones, fit meditatio: quæ internæ initium eſt diſciplinæ. Huc te oportet animũ præparare (multa enim opus eſt arte) aliquoq; à terra ſubleuare ſuſtentaculo; quemadmodum videmus longa confectum corpus ægritudine ægrè pedibus ſuſtineri, opusque habere fulcimento. Huc conferent pij libelli, in quibus mens, ſi attentè conſiderat, demoratur ijs tantummodo ruminandis, quæ ſcripta offendit.

Hinc oportet paucis ſed optimis delectere

tere libris; sæpe enim multa ita distrahit mẽtem lectio, vti & si euagari sinatur. Attende autem, legens ne quæras curiosas disputationes, sed flammigeras deuotiones; neque multa excurras folia, sed perpende, ac rumina verbum vnumquodque. Vna etenim præceptio ritè perpensa, operique mãcipata, magis confert, quàm multæ ac multæ leuiter percursæ. Quinimò quemadmodum multi cibi in ventrem intrusi, prauos gignunt humores; ita & multa in animã ingesta scientia, pestiferam adducit superbiã, nisi igne concoquatur charitatis. Nequaquam Deo grati erimus, quòd quid sit cognoscamus: melius enim à Lucifero, quàm ab omnibus simul Theologis cognoscitur: sed si quidem eum amauerimus, obedientesque illi erimus: quemadmodum & nobis gratus non est curiosus rerum nostrarũ scrutator, sed fidelis amicus officiosusque.

Pre omnibus fructuosis codicibus probo Io. Cassiani Opuscula: vnde maximam se hausisse profitentur vtilitatem Diui Thomas & Dominicus. Probo & spiritalia Io. Gersonis opera: non loquor hic libellũ illũ, de Mundi Contemptu: non est enim eius,

ſed Thomæ à Chempis Canonici Regularis. Ardens inſuper & luminoſus eſt Doctor, D. Bonauentura, præſertim in Opuſculis: vnde maxima pro parte deſumptum eſt Speculum Crucis, verè vtiliſsimum. Ne ſpernas etiam doctrinas humiles, prout sũt, D. Senenſis Catharinæ Dialogi. Profuerint & valdè ſubleuandę menti Sanctorum vitæ, qui viua fuere perfectionis exemplaria. Quoniam verò duo inuenire eſt piorũ librorum genera: nonnulli magis intendũt excitandis lacrymis, ſpiritualibusque delectationibus: alij magis vacant extirpandis paſsionibus, virtutibusque inſerendis: illi ſunt dulciores, fructuoſiores iſti. Ne legas itaq; alteros ſine alteris; ne vel fias nimis delicatus, vel nimis auſterus. Cenſuerim ego R. F. Baptiſtę Cremenſis Opera vtrunque in ſe habere. Vbi ſanè quod proficias inuenies, ſi legendo cenſor eſſe nolueris, ſed diſcipulus.

Si legenti tibi occurrit quippiam notabile, ne progredere, ſed conſiſte, & morare meditans, quoad licet: & vbi amplius non detur morari, lectioni redi; itaque perge, iam legens, iam meditans, retinẽdo in mẽ-

tis alueolo quicquam ſpiritalis cibi, vnde ſi-
ter cæteras occupationes enutriare, neque
deficias. Plus enim eget anima iugi nutri-
mento, quàm corpus. Verùm quoniam
præ omnibus eſt neceſſaria meditatio, quã-
do per eam mens vnitur vaga, operæpretiũ
eſt, vt de ea fuſiùs agamus.

Quomodo acquirenda meditatio, & de
cauſa eius difficultatis: & in Deo ſpe
randum. Cap. 7.

Initium eſt meditatio vitæ in meliora cõ
mutandæ: Viam etenim aperit ſuijpſius co
gnitioni, externaque à diuiſione ad inter-
nam adducit vnionem. Vbi incipit ani-
ma diſcernere inter pretioſum & vile: mũ-
dique addiſcit contemptũ, & vt omne Deo
conuertat deſiderium.

Si te huic ſtatuis addicere ſtudio: exequa
re oportet nõ minori cum diligentia, quàm
graui faceres in terreno negotio. Hoc hu
manè loquendo dixerim. Longè etenim am
pliùs æquũ eſſet ſaluti intendi internæ, qam
tranſitorijs mundi curis. Deus autem, qui
diues eſt in miſericordia: ſi ſaltem ęqualem
nos

nos videbit curam adhibere; nostræ compatitur infirmitati; certoq; certiùs suum nobis non denegabit auxilium.

Velim igitur horam in die vnam esse tuã: in qua omni alia seclusa cogitatione, ab omnibus sepositus, cum anima tua confabulaturus resideas. Et quoniam dominam in te geris voluntatem, quæ omni imperat potentiæ; aduocet itaque intellectum, iniungatque vt quicquam meditetur fructuosi, neque huc illuc instabiliter diuagetur.

Ne mirere, si hoc aggredientem opus, circũsidet te tumultuantium nebula cogitationum. Hæc etenim est peccati merces, totam deordinantis animæ nostræ rempublicam, quæ prius ita erat constituta, vt cõsuleret, & offerret verum ratio, auxiliatricem habens prudentiam & scientiam: prõptè acceptabat voluntas, sociasque habebat simul morales virtutes: exequebatur dè in sensus, virtuoseque operabatur. Peccãdo autem cæcutijt ratio, infirmata est voluntas, proditor factus est sensus, qui portas adaperit Diabolo: & ita iustè, Deo rebellantes perpetuum in nobismet ipsis bellum experimur.

Sentio aliam legem, clamabat Apostolus, in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantẽ me in lege peccati: hancque ingemiſcens miſeriam, inferebat. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? è quibus verbis animo cadere, ſpemque abijcere quis potuiſſet, niſi ſubintuliſſet: Graria Dei, per IESVM CHRISTVM. Ita mi lector, ſi difficultatem ſentis hoc in opere, hac te ipſum ſpe ſolare, fore, vt quod minus tuę poterunt vires, Chriſti ſuppleat gratia. Et quemadmodum iactatis tempeſtate diſcipulis tunc affuit, tranquillitatemque adduxit magnam, cùm ferè deſperationi mergebãtur: ita & tibi victoriam donabit, cùm vires tuas teſte experientia certiſsimè agnoueris vel inſufficientiſsimas.

Ita, nedum eſt quòd deſperes præ viriũ debilitate, & impugnatione tum conſuetudinis, tum inimici; ſed & ſpe debes increſcere; quando hæc fit victoria non tuis ex viribus, ſed diuina benignitate. cui amplius longè eſſet præfidendum, quàm ſi in noſtra id ſitum eſſet facultate: Deo incomparabiliter, præ nobis, nos amante.

Mortis Meditão. Cap. 8. ~~Mortis~~
Conuerſionis Initio præ omni alia Cogitatione

tione, vtilissima est mortis meditatio: cum quòd omnem abrumpit inordinatum sensus affectum: tum etiam quòd est facilior, qn̄ & oculis cerni possit, & manibus palpari: quin dicere possumus nos semper in nobismet ipsis mortem circunferre, nunquãq; non mori, cùm corpus habeamus corruptioni obnoxium, quodq; nunquam non mutatur, & nunquam in eodem permanet statu: instar fluminis cuius eandem non potes partem ostendere, quoniam dum ostendis, iam non est eadem.

Sunt qui mortis fugiant memoriam, ne fiant tristes. hoc verò cum fugiãt, nunquã non amplius contristantur. Quibus optimè fuerit consultum, vt vel amplecteretur: quoniam quò magis frequentatur, eò maiorem inducit fiduciam: temperatq; & ꝓpellit timorem ac tristitiam. Hoc autẽ est rationi consentaneum, quandoquidem vitiosas refrenat affectiones, sensumque mortificat, ne rationi rebellet. Vnde desideriũ proficiscitur alterius vitæ, quò virtuosis anima se præparat operibus; sicque suaui inducit Dei gustui.

Hinc credo Paulũ ampliori mortis de-

ſiderio captā, quàm alijvitę; ꝑficiſcebaturq; Agatha ad martyrium, tanquam ad epulas inuitata, glorianter & lætiſsimè. Porrò ſi hu iuſcemodi initio dura & horribilis eſt recor datio; non ideò eſt fugienda. Ita enim ſi faceret auarus, nunquam pecunias compararet. Mors quò videtur initio difficilior, eò maiorem affert demum iucunditatem, fitq; indies ſuauior.

Si quis deliberatè vellet non mori, omnino à Chriſto abeſſet. Ea.n. non eſſet præditus charitate, quæ inuiſibilia frui deſiderat futuræ vitæ bona. Careret & ſpe, quæ ad futura extenditur. Vacuus eſſet & fidei, quoniam ſi alterius crederet vitæ bona, non vellet hic ſemper morari. Vnde eorum eſt vox huiuſcemodi: Quid teneam in præſenti noui: futura non ſum expertus. Certæ igitur in ſtatu agunt damnationis.

Multa poſſunt circa mortem conſiderari, quæ interim meditanti occurrunt: tamen volens quædam colligere, aio: Si vitam vis mutare, perſuadeas tibi quantum potes, mane cùm ſurgis è ſtrato, nouiſsimam eſſe illam tibi diem: itaque domui

mui tuæ intra teipſum diſpone, ac ſi verè eſſet nóuiſsima. Neque verò hæc erit deceptio, quin immò aliàs ſi credideris, falli quidem poteris. Si enim poteſt in diès te mors aggredi, tuum eſt, vt & illam indiès præſtolere. Ego verò tibi affirmo, non illum poteris non negligenter diem trã ſigere, niſi adnitare in mentem vt inducas, illum tibi eſſe extremum.

Recogita itaque mortis tempus, quod cùm ſit incertum, nunquam non debes expectare: vti dictum eſt. Cauſam recogita, quæ ſexcentis poteſt eſſe ex locis, intus ac extra: ità vt nulla nõ poſsis in re expreſsè illam contueri. Recogita modum: quã in re profuerit admodum, adeſſe cuipiam mo rienti, extremosque illos cõetmplari caſus: vbi laſſum corpus iacet derelictum: langui da, vice marmoris grauia, vix mouentur mẽ bra: ſupremæ exudant partes, extremæ frigeſiunt: viuidũ ĩmutat facies colorẽ ĩ pallo rẽ: caua ſtillant lumina: ſpumat os: craſſeſcit lingua: anhelat guttur; anhelũ quaſſat pectus: liueſcũt labra: nigreſcũt dẽtes. Breui ter, reſolutũ corpus vniuerſũ, amariſsmo cũ ſuſpirio, ab aĩa d relictũ, ex hoĩe fit viliſsimũ

Iam copiosa tibi aderit materies, vt hoc tibijpsi accommodes spectaculum; comminiscens, de salute tua desperasse medicos, circunsidereq; lecto & affines & amicos: quorum è præsentia magis torquebere. O quàm erit illa discessio amara. Iam solari te non poterunt opes, sed pœnam augebũt: honores nil proderunt, sed ita inuitus eos derelinques, quemadmodum illis immodicè afficiebaris: præteritis è delectationibus nihil aliud, quàm oblatrantem referes conscientiam.

Iam verò quid hic ages? quî habebit anima tua? egredi è corpore erit intolerabile, manere impossibile, procrastinari nõ dabitur, recurrere non poterit ad pristina sensuum oblectamenta, iam insensilium: sibi verò ipsi reddita, propriam horrescet præ timore deformitatem: seq; ipsam, si fieri posset, vellet effugere: horrendis se circunseptam videbit monstris, suis nempè peccatis, quos nunquam non patietur persequutores: momentum videt fuisse præteritum, sine fine futurum. Tum verò cũ propheta dicere poteris: Circũdederũt me dolores mortis, & pericula infetni inuenerũt me.

Ite

Ita mortem recogitando, multos conſequêris fructus: primùm Deum timere cogêris, quod initium eſt ſapientiæ; dehinc & ſedulò ages, ne te adoriatur ĩcautum: propriam etiam agnoſcere te faciet miſeriam, cuius in agnitione vti extinguitur ſuperbia, ita & humilitas fundatur, omnis cuſtos virtutis: facilè & à te abſcedet inordinatus rerum terrenarum affectus: mortis enim recordatione cognoſces nihil tuum eſſe, quod tecum non poſsis auferre. Summa, hoc ꝓſequendo exercitium, timor in amorem conuertitur: morsq́; adeò tibi nõ videbitur ex pœna & priuatione vitę corporalis horribilis, quãtum alia ex parte frugifera, & delectabilis, quòd tantis finem imponat miſerijs, perenniq́; det initium vitæ: neq; verò poteris contriſtari, cùm compertum habeas, deficiente corpore in ſepulcro, beari animã in cœlo, viua cum ſpe vitam reſurgendi ad immortalem.

Meditatio extremi iudicij, pœnarũq́; gehennalium. Cap. 9.

Cvm animus noſter in rei occurſum

horribilis totus in seipsum colligatur, omnemq; interim aliam abijciat cogitationem; ideo longè vtilissimi fuerit exercitij, præsertim conuersionis initio, huiuscemodi in argumentis exerceri. hac enim ratione mens vaga, tum ex timore, tũ ex stupore distractionem vitat, interneq; stabilitur.

Si mors, vt diximus, retractata, vim habet varias vniendi cogitationes, multò magis quod mortem consequitur, extremum nempè iudicium, & pœnæ Tartareæ. Quæ si sæpe recogitabis, fiet tibi quod ait sapiẽs: Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.

Non ab re dicebat Hieronymus: Si comedo, vel bibo, vel quid aliud ago, semper mihi videtur auribus meis insonare vox illa terribilis: Surgite mortui, venite ad iudicium. Quod quàm futurum sit horribile, non est, quòd verbis tentemus aperire. quicquid enim est terribilis, illius comparatione nihil est. Multa Deus ostendit in terris iudicia, vt fuit vniuersi submersio per aquas diluuij, Sodomorũ incensio per ignẽ, Aegypti plaga multiplex, terræ hiatus ĩ deserto, quæ omnia simul composita, eius cõ-

paratione quod in nouissimo die præstolamur, habent se, vt vmbra ad veritatem.

Si per hanc vis cõsiderationem tibi reddi ipsi; cõcipe primũ, quàm fieri potest, iudicantis Christi conditionem: cuius non aliud præseferet aspectus, quàm vindictam; vt in priore eius aduentu aliud non prȩsetulit, quàm mansuetudinem. A quo, quippe sapientissimo, non dabitur appellatio: cũq; sit potentissimus, euitari non poterit: cũq; sit Deus scientiarum, delitescere minimè fas erit, vel causari: cumq; infinitè odiat peccatũ, vel minima nõ manebit culpa indiscussa.

Tunc tibi de tot erit reddẽda rõ cãis, vt vel vnaquęq; sufficeret te pturbare. Iã quis tot poterit facere satis, q̃ exigentur, rõnibus? quî tẽpus insumpsisti? quî corpus gubernasti? quî moderatus sensus omnes? quî cor custodisti? quî diuinis rñdisti inspirationibus? quî tot gratus extitisti beneficijs? Quæ sanè in accusatiõe tot erunt testes, quot creaturę: q̃ tunc ita oẽs cõturbabunt, vt, si fieri posset, vel imortales prę timore morerent.

Magnus erit tremor ardentẽ conspicere mundũ, ruẽtia ędificia, trementẽ terrã, cõturbari elemẽta, Solẽ obscurari, & Lunã, &

ſtellas, mori viuentem omnem creaturam, ſepulcra aperiri, audiri tubam extremã canentem, parari thronum, contremiſcere populos, aperiri conſcientias, horrendos videre cachodęmonas, ſuccenſamquę inferni fornacem. Sed præ omnibus erit importabile, ſignum in aere conſpicere Crucis, cũ vniuerſis paſsionis inſignijs, audireq; iudicẽ tantam inimicis ſuis improperantem tragędiam: quibus longè minus eſſet intolerabilis gehenna, quàm audire, ab ipſo ſe perpetuo anathemate feriri atque maledici.

Si huiuſcemodi meditatiõe non à te effugient otioſi cogitatus (tametſi verè lethargicus ſit ille ſopor, qui huiuſcemodi nõ excitatur ſtimulis) non tamen expaueſce, quin quantò difficilius experiris, eò acriùs adnitere vt proſequaris. Vide num poſsis quięquam guſtare pœnas gehennæ. Qua in re duo ſe offerunt, immanitas nempè & perpetuitas, vnaqueque per ſe ſufficiens, quæ vel adamantinum cor permoueat. Qui verò ex vtroque ſimul non commouetur, mortuus eſt, hiſque fidem non habet, quæ noſtra annuntiauit fides.

Tametſi gehennæ non poſsit immanitas

neq;

neq; mente concipi, neq; verbis exprimi; id tamen tantillum, quod tecum ipſe poteris capere, potens erit vt tuas vniat affectiones, quæ noſtra in præſenti eſt principalis intentio. Statue igitur tibi primò ob oculos pœnarum vniuerſitatem: quandoquidem in inferno captiuus eſt intellectus, vt non niſi cruciabilia meditetur: voluntas nõ niſi malum velle poterit; reminiſci tantùm mala poterit memoria, & etiam tranſacta recogitans bona, pœnam tantùm hauriet & dolorem. Ibi oculi non niſi horribilia cõtẽplabuntur monſtra: reſonabunt aures non niſi ſtridoribus, & querelis: quid aliud palpabit tactus, quàm ignem & glaciem & ſerpẽtes? guſtus quid ibi aliud inueniet cibi niſi pœnam? quid olfaciet odoratus, in ſentina poſitus, vbi omnes mundi eluuies adunabantur? imaginatio vnde niſi malo opplebitᷣ, quando illi quicquid horrebit mali ſtatim aderit, longè auolabit mox quicquid vellet refrigerij?

Acerbiſsimi ſunt ij cruciatus: ſed acerba nõ minus erit reproborum ſocietas, vermis qui nõ moritur, obſcuriſsima nox perpetua, & ſuper omnia damni dolor, nempè diuinæ

priua-

priuationis absque spe vnquam illum recuperandi. quod eò pœnam superat sensus, quò diuinę priuatio pulchritudinis omnem excedit inferni deformitatem. Cui si addes meditationi perpetuitatem, vti'ue miseris illis, si ad quamlibet maris Oceani stillulam, post mille annos, millesima eorũ cruciatuum imminueretur portiuncula, magnę esset consolationi, post immensa adeò temporum spatia finem sperare; totus introuertêris, terroris plenus & stuporis.

Hic si perseueras, breui alium mutaberis in hominem. Animus enim tuus tali ex meditatione, ad contemptum compelletur mundi, peccati fugam, pœnarum horrorem, virtutis amorem. Et quanquam initio horreas, lętanter feras; nam in medio commiscebitur timori amor, demumq; totus abscedet timor: quemadmodum nox obscura paulatim claram cõuertit in diem.

Meditatio paradisi. Cap. 10.

Si nimiã prę pœnarũ meditatione aĩus tuus induceretur in tristitiã; in prõptu est remediũ, vt illũ trãsferas ad iucũda meditãda cœlorũ pmij argumenta; vt posẞis huius suauitate illius tẽperare amaritudinẽ. Vbi si-

sistere

sistere iuuabit mentē, facilè ita lętos, vti aduersos feres casus; instar viatoris, qui ex cōtinua patrię recordatione, nullibi cōquiescit, sed q̄cūq; occurrūt obliuioni mādat, & post se relinquit. ¶ Hoc retardari nō debemus à studio, ꝙ nrę ꝑstringat aciē mētis glorię excēllētia, minusq́; à nobis apprehēdaṫ, q̄ dānatorū supplicia; quēadmodū Deus copiosius remunerat, q̄ puniat: īmo vel alacrius debemus cōtēdere, quò ē illustrior, gaudētes qđ ab eius vincamur claritate, eoq́; simus destinati, ad possesionē boni īcōprehēsibilis, qđ cū sit infinitū, nullū vnq̄ poterit sui adducere fastidiū. Quòd pauci bonū illud multipēdant, nō aliūde fit, q̄ ex ignoratiōe. nō. n. posset ñ cōcupisci, si agnosceret. Vide, quāti singulari afficiant mūdi huius bono, vel opū, vľ voluptatū, vel honorū? si oīa simul haberēt ardētiori ꝓuocarent ꝗppe desiderio: multò maiori si nūq̄ finirent. Si vis igit amore patrię capi, certū hēas, ꝗcꝗd hic amari pt eius cōparatiōe vilissimū cēseri lutū. ¶ Quāta ē illa felicitas, cui⁹ vel imagine pleriq́; hoīum đcipiūtur, cui⁹ vel millesimā Petr⁹ ꝑtē ñ đgustarat ī aspectu trāsfigurati ī mōte Xpi, eoq́; vel modico adeò ē succēsus, vt ꝑ đsiderio excedēs, vellet ibi ꝑpetuò esse?

iam quid fecisset, si vniuersam eius Christus illi palàm aperuisset claritatem? Enimuerò non potuisset, arbitror, anima cohiberi corporeis claustris, sed auolasset, seq; in diuinã immersisset abyssum.

Ibi quicquid, nostrum perfectè, opus est, vt conquiescat desiderium, largè habetur: oĩs procul abest miseria: ibi vita sine morte: gaudiũ sine mœrore: absq; lassitudine quies: felicitas sine timore: amor sine pœna. Summa, bonum omne, malum nullum. Locus ibi amplus, lucidus, pulcher, securus: societas grata, optima, excellens: perpetuũ tempus, iam non mane distinctum & vespere, sed in simplici permanenti æternitate. Discurrunt ibi Angeli, ministrant Archangeli, triumphant Principatus, iubilant Potestates, imperant Dominationes, fulgent Virtutes, coruscant Throni, lucent Cherubim, ardent Seraphim.

Verùm ante omnia permouere te debet gaudium, quod ex amore oritur nimio, inter Sanctos intercedente; & ab vno in aliũ mirabiliter redundat. Vbi qui in gloria sũt æquales, videntes se inuicem vt amant redamari, gloriam reduplicant, ita aliena, vt &

propria gaudentes felicitate. Ita & superiores ab inferioribus se amari videntes, ampliûs verò hi ab illis, & maiori etiam quam ipsi posśint, se charitate complecti, gaudia ingeminant; cumq; sint innumerabiles, innumera dici possunt persentire gaudia.

Ad hæc vti Virgo superexcelsa omnes in gloria superexcedit creaturas, ita & maior absque proportione ex amore in illam oritur lætitia, quàm in alios omnes. Longè & amplius ĩ Christo homine, in quo super omnem creaturam se omnes conspiciunt amari Sancti.

Grandia & copiosa sunt hæc gaudia: sed eius comparatione, quod ab amore fit in diuinitatem spirante, nihil possunt dici. omnis enim nihil est, collata creatori creatura. Sed hinc temerarium foret loqui, quando non alia est nobis hinc cognitio, quàm cæci ad colorem. Porrò si hæc minimè licuit Paulo loqui, cùm fuisset cõtemplatus; quãtò minus nobis, q minimè sumus cõtẽplati.

Hoc vnum dicere possumus, felicitatem esse, supra quàm imaginari posśimus, perfectam: vbi nihil non desiderabile aderit: Vbi oculus, præter solis pulchritudinem multò clarius

clariùs & precellentiùs renouati, nunq̃ non pñtem habebit Christi humanitatẽ & Virginis, corporaq; glorificata, luminosa, ĩpaſsibilia, ſubtilia, agillima: auris nullo nõ tpe nouos & delectabiles hauriet ſonos, & diuinę cantica laudis: exatiabit̃ odoratus, nõ q̃dẽ vt nunc vaporibus, ſed odoribus ſuprà oẽm ęstimationẽ ſuauiſsimis. Idẽ dico de guſtu, nõ ex vitali indigẽtia, ſed ad pfectã delectationẽ incredibilibus replebit̃ ſaporibus: ſenſus interior eò excellẽtiora offendet obiecta, quò nobiliorẽ in formã instaurabit̃. Sed excellentiùs in primã abſorbebitur ĩtellectus veritatẽ; vbi omni bono, voluntate ſuccenſa, exatiabit̃ citra faſtidiũ, deſiderabitque ſine anxietate ¶ Hęc cõſideratio licet ſit ĩfirma, citraq; cõparationẽ à vero distãs, multiplices tñ tibi pariet bonos effectus: hacq; rõne terrenis aſſuefacta mẽs voluptatibus, illas horrere incipiet, veri allecta boni deſiderio, ingemiſcetq; quòd ob peccatũ tãdiu exul facta ſit, dulciſq; erit illi oĩs pugna ob tãti expectationẽ p̃mij.

Alij meditãdi modi, ꝺ̃q; iaculatorijs orõnib⁹ deq; pſeuerãdo ẽt ĩ ariditate. Cap. xj.

Anima nr̃a ob peccatũ facta ĩstabilis & ĩquieta, multũ sentit laborẽ, si velit sibijpsi se recipere: ita diuino ꝑmittẽte iudicio. Vt quẽadmodũ ꝓpria ex voluntate seipsã est egressa, ñ possit ẽt volens, absq; difficultate, supernoq́; auxilio, sibi seipsã recipere. Ideò opeꝑpretiũ est, veluti corpore lãguescẽti, varijs illi escis appetitũ ꝓuocare, quoad ex seipsa possit gustũ recuperare, & à terrenarũ subleuari luto delectationũ.

Et quãquã nõnullos huiuscemodi vnitionis modos ꝑscripserimus, & alios ꝓpono; nõ.n.oĩs omni cõgruit palato esca; vt q̃sque qđ libuerit accipiat, ꝓpriã iuxta vocationẽ. Scribit Gersõ huiuscemodi modũ, quo q̃dã ꝑfectã r̃cepit cordis sui possessionẽ. Quotidie.n. locũ sese recipiẽs ĩ solitariũ, missaq́; facta oĩ alia cogitatiõe, fingebat se vnũ ex ijs eẽ q̃ eleemosinas ostiatĩ petũt: & vt huiuscemodi ẽ cõsuetudo, q̃ fieri posset, miserabiliorẽ se facere ꝯnitebat̃. Qua ĩ re audacẽ facit necessitas & largã suggerit fãdi copiã. Et q̃dẽ ñ vnq̃ adeò nos imaginatiõe faciem⁹ miserabiles, q̃n & ampli⁹ reuerà sim⁹: si aduertere velim⁹, q̃ diuinarũ sim⁹ inopes gr̃arũ, q̃ defectuũ pleni, q̃ inordinatis agitati passionibus,

Hac ratione, spiritaliter iste mėdicus, omnium implorabat intercessiones Sanctorū, nunc huic, nunc illi lamentabili voce cõuersus, beatorumq; intercurrens agmina, eorū humiliter implorabat auxilium, vt suæ eorū copia subuenirent inopiæ: compellabat Apostolos: obtestabatur Martyres: supplicabat Confessoribus: proclamabat ad Virgines: qua ratione breui viam inuenit mentalis orationis, singularis salutis nostræ p̄sidij.

Alia est & vtilissima ratio, vt quotidiè solitarium ingrediamur cubiculum, nosq; ipsos examinemus; quemadmodū sua discutit mercator negotia. Ita quidam faciebat, qui mente sua colligens quicquid ex peccato hauritur damni, sapienter seipsum inducebat vt illud audiret, & attēderet: amoréq; recogitans, quo Christus nos complectitur, suam agnoscebat ingratitudinem. Ita breuiter mundi recogitabat fallaciam, temporis exiguitatem, vicinitatem mortis, inferni periculum: hacq; rõne infructuosas cohibebat cogitationes, sæpeque bona iterans proposita, melioris fiebat frugis.

Sæpe fit, vt infirmitas vel tribulatio quæpiam nos intrò compellat, orareq; edoceat pene-

penetrantibus aculeis, sopitam excitans mentem: vti de prodigo habemus filio, quē prospera excæcauit fortuna, vt à proprio recederet patre: fortasseq; nunquam redijsset, nisi aduersa intellectum reddidisset fortuna. Qua in re cernere est plerorumq; insipiētiam, autumātium aducrsitatē summam esse miseriam. Si igitur tribularis, disce patienter ferre, gratiasq; age creatori, quòd viam inueneris te introrsum conuertendi: orationeq; ad eū cōfuge: ortasseq; qđ initio tribulatione compellêris, gustata demum orationis vtilitate libens prosequêris.

Commendauit admodum Cancellarius Parisiensis eam, quæ pro mortuis in Purgatorio agentibus funditur, orationem: quoniam cùm sint in gratia, nūquam potest esse frustra: quodq; extrema agunt in necessitate, neq; à nobis videntur, maiori digni sunt pietate, maiorisq; nobis afferunt causā meriti, ob nostram fidem: cumq; eis opem feramus, qui sibi ipsis opitulari nō possunt, compensabimur ab eis, vt pro nobis id impetrent, cui minimè pares nos sumus. Qua in re quanta sit charitatis vis palàm fit, quæ aliena ex inopia ditescit, maioriq; pressa pō-

dere, fit leuior & expeditor.

Quoniam verò nostra difficilè mens stabilitur, opus habet nedum semel in die, sed sæpissimè coerceri, quoadusq; iugo assuefiat. Ideò multum cõferunt, quæ dicuntur orationes iaculatioriæ: quæ in modum iaculorum in cęlum conijciuntur. Hæ porrò sunt breuissimæ, debentq; esse frequentissimæ, omnibus immistæ nostris actionibus, omni loco & tẽpore. Vti enim vita corporis absq; continua spiritus attractione cõseruari non potest: ita ni mens nostra sæpe suo aspiret conditori per internam affectionem, cogetur deficere spiritali in vita. Neq; verò est quòd elaborem his pręscribẽda formula orationibus: quoniã præter id quòd vniuersæ sacræ literæ, & Psalmi præsertim, his redundant precationibus, animus præterea cupidus verba ex se suggeret flãmantia, iuxta quòd opus erit: agente illum spiritu, vt ait Apostolus: qui interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

Si omnibus hisce, alijsq; rationibus intro uertere se non posset animus tuus à superfluis cogitationibus; non omittas tamen quin in oratione permaneas, suspirijs ianuã

pulsans cęli, ingemiscensq́; quòd cor nō geras tenerum contritumq́; in diuino cōspectu. Tutius enim sæpe est, multorum pugnam ferre cogitatuum orationis tempore te circunsidentium, quàm dulci lacrymarū cum profluuio spiritualibus pasci delectationibus. Nunquam verò ab oratione infructuosus abscedes: si enim non aliud, quàm oculis Christum Cruci affixum intuerere, fructum referes obedientiæ: vti in euangelio præcipitur, vt clauso cubiculi tui ostio patrem tuū roges, honorem primùm eius, dehinc & tuam petens necessitatem.

Meditatio Christi hominis, eiusq́; mysteriorū vsq; ad deserti ingressum. Cap. 12.

Cvm creatura omnis condita sit, vt in ea mens nostra suum cōtempletur creatorem; hucq́; faciant scripuræ omnes; infinita sūt considerationis nostræ argumenta: quibus cùm non sufficiat vniuersis vita nostra, ea debes præeligere, quæ magis ad diuinum promoueant amorē: quo sine vana est omnis cogitatio: prout vsuuenit philosophis, qui quò magis curiosis redundauere

ſcientijs, eò longius à Deo receſſere. Porrò ſi velis breui in libro vniuerſa inuenire, nunquam nō ſtude Chriſto homini: verus qui eſt vitæ liber, intus & foris ſcriptus, viuidū ſitiētis omnis animæ exemplar.

Quoniam verò ratio huic inuigilandi libro à plerisq; tradita eſt pijs ac eruditis Patribus, nolo niſi compendio percurrere quod ſexcentis vix ſufficienter exprimi poſſet voluminibus, pio relinquens meditanti, quî hoc iugiter ſe exerceat in campo.

Quis autē dicere ſufficiat quot & quāti exoriantur fructus in huius ſacratiſſimi meditatione myſterij? Iā primùm extendere te potes ad diuini recogitationem cōſilij ſuper ſalute noſtra, per admirabilem adeò filij eius incarnationem procurata. Vbi infinitæ pelagus tibi ſe offert bonitatis. Dehinc & modum licet contemplari, vti mādet Deus Angelo Virginis ſalutationem: cuius in ſpecioſitate & humilitate & innocētia multū tibi ſe offeret vnde obſtupeſcas: vtiq; poſtea quàm diuinæ certior eſt facta voluntatis, Angelo conſentiēs, fuit, operante ſpiritu ſancto, facta Dei mater.

Quo in myſterio ſeſe offerunt cum ex

Angelorum gaudio, tum ex humana redẽptione, multi gaudendi ſtimuli, filioq; benedicendi & matri ex imo cordis fundo.

Inde mox aderit materia meditandi, vti Virgo Deo plena iam ſterilem inuiſerit cognatam ſenem. Quo in cõgreſsu nedum matres, ſed & nondum nata exultauerunt pignora. Vbi & ortus cócurrit Ioãnis, mirabiliaq; quæ ibi patrauit Deus opera, muti ſoluens linguam patris propheticũ in carmen, & diuinæ plenum laudis: gaudio replens ac timore vicinos omnes eorũ. Proximè ſuccedit regreſſus Virginis in domum ſuam: quo'ue fuerit dolore affecta ſui ob ſancti ſuſpicionem coniugis, qui voluit occultè eam dimittere, donec Angelus illi aſſuit, diuiniq; aperuit rationem myſterij. Vbi humilem poteris Virginis deprehẽdere patientiam, quæ propriam auſa non fuiſſet profiteri innocentiam, niſi eam Deus ipſe comprobaſſet.

Contemplare poſtmodũ vti terreni præcepto Imperatoris in Betlehem ambo proficiſcuntur; quo in itinere cum ſuperueniret Virginei hora partus, in vilem ſeceſſere præ inopia, gregum caulam. Vbi exoriens

Dei filius, positus fuit in præsepio. Hic mul tis habebis ex partibus vbi cor tuum occupes; si compatientem attendas matrem, patientem tenellum filium, iubilãtes Angelos, concurrentes pastores, insolitam quæ apparuit lucem, aliaq; quæ te inducet spritus ad meditandum.

Aspice dein octaua die primò sanguinẽ suũ in circuncisione fundere incipientẽ, nõ vt suæipsius, sed nostrę mederetur plagæ. Qua in consideratione non tantùm senties teneritudinem; sed & immiscens pias matris lacrymas cum innocente filij sanguine, ardentes sanabis luxuriæ stimulos, præcellẽtemq; obtinebis castitatis gemmam.

Non minùs erit copiosum Præsentationis mysterium, cùm senex accepit puerũ in vlnas Symeon: illumq; tenens thesaurum quo præclarius in terris aspicere non poterat: longi factus cõpos sui desiderij: Nunc dimittis serunm tuum Domine, orauit, in pace. Vbi quantum exultauit gaudio, eò & vehementiorem Virgini amaritudinem inflixit; vbi propheticè animam suam, prædixit, doloris gladio transuerberatum iri; occultaq; pandens Dei iudicia, puerum dixit fore

fore in ruinam & resurrectionem multorũ.

Vide dein Magorum fidem, stella duce venientium vt adorarent: aliaque ex parte Herodis fraudem. A' quo fugiẽs cum puero mater, inde tibi manifestat hominum nequitiam, hinc Dei patientiam. Neq; verò pigeat collegiolum illud pauperculum asso ciare in eo quod pro te sustinent exilio, quò in patriam te restituerent tuam: illi semper promittendo fidelitatẽ. Non minus enim promerebere pia illos associans meditatione, ac si corpore comes affuisses.

Quid in Aegypto actitauerint scriptura non aperit; sed à teipso poteris multa circa eius infantiam meditari, quæ ad pietatẽ ꝑmouebunt. Ita in regressu, passim te illis addas socium: iam verò quicquam offeras in via solacij: iam de ipso confer cum Virgine, & eo, qui putabatur, patre: iam dulciter confabulando, abblandiendoq; paruulo, roges, te suis annumeret electis. Qua in collocutione tuum cor mollescet, eq; solis iustitiæ familiaritate, lumen concipiet, & feruorem.

Sic & cùm duodennis in templo à Virgineis se subtraxit oculis; & post doloris plenã

trium dierum inquisitionem, in medio est inuentus Doctorum; ne pigeat vnà cum illis illum inquirere, ingemiscereque quôd eius dulci frauderis præsentia. Si etenim fideliter eum quæsieris, dabitur tibi eius gustare sapientiam: cuius è claritate curiosã omnem aliam contemnes doctrinam.

Multi intercessere anni vsque ad eius prędicationem: quibus, scriptum non est, quid ageret. Tu aũt tua in meditatione arbitrari non debes otiosè illum egisse: quin certũ habeas illum in salute tua nunquam nõ fuisse districtum. Iam quis cogitare sufficiat, quoties dies cum noctibus in oratione coniungeret? quot amaros cordis intimos dolores ex futura eius, lucidissimè præuisa, passione p̄sentiret? quoties super peccato tuo, vti mater super vnigenito, quem videt morientem, ingemisceret? Quo.n. magis erat innocens, eò mundi oĩbus fuit prægrauatus flagitijs: quoq; homines simul, & Angelos omnes charitate antecellebat, eò maioribus voluit oppleri cruciatibus: quoq; magis voluntaria fuit eius perpessio, eò &, vt ĩfinitam eius patefaceret largitatem, diriorem eam assumpsit.

Medi-

Meditatio ab ingressu deserti vsque ad passiónem. Cap. 13.

VBI aduenit tempus, quo se mundo ostenderet, ad desertum se contulit tuus Dominus. Vbi multa in corde tuo meditaberis: præsentem tibi statuens illum matri valedicentem, mæstum euntem & solum obscuram in syluam, quadraginta dies simul ac noctes ieiunantem, tuum iugiter deplorantem peccatum, offerentem se patri vt vice tua suo satisfaciat in sanguine, multifariã Diaboli attentationem, triũphantem eius victoriam, angelorum ministerium. Et, si eius didiceris cõpati molestijs, eris & per ipsum, & cum ipso peccati simul ac Diaboli victor.

Vide postmodum à seruo suo Baptista eũ baptisma recipientem: non quò suam abstergeret maculam, cùm ab omni prorsus esset macula immunis: sed vt aquis virtutem infunderet tuum abluẽdi peccatum. Quo in mysterio multa tibi occurrunt eius diuinitatis testimõia. pater enim è cælo dilectũ eius filium eum compellat, spiritussanctus in specie columbę super eius caput descẽ-

dit & manet. Ioannes protestatur hunc esse qui tollit peccata mundi. Vnde poteris ex vtriusq; exemplo documentum haurire humilitatis, spem veniæ, amorem pœnitentiæ, desideriumq; tuum colendi Deum, pro te hominem factum.

Longè amplior aperietur meditandi cãpus in ijs quæ sequuntur: vti volens è mũdo deturbare tyrannum satanam, non sapientes, non potentes, sed pauperes socios delegit piscatores: quibscum discurrẽs, suæ spargebat semina doctrinæ: inauditisq; cõfirmabat verba prodigijs. Hic iam copiosa tibi aderit materia, immensam erga te eius agnoscendi charitatem: ob quam non labori pepercit aut cruciatui: eoq; se in ea vehemẽtiorem ostendit, quò ab hominibus, in quorum gratiam salutis fideliter adeò desudabat, aliud non reportauit remunerationis, quàm contradictiones, iniurias, infamias, pœnam & mortem. Vbi si attentè perpẽdas quãtus & qualis sit iste: quàm te fideliter complectatur: quanta illi respódeas ingratitudine: vndecũq; manebis stupore pressus.

Dum contemplaris eius miracula, non diui-

diuinam tãtùm attende virtutem, quæ omni imperabat creaturę: sed & orãdo satage huiuscemodi in anima tua spiritaliter miracula compleri: prout ĩ illuminatione cęci à natiuitate, potes illi internam tuam offerre cæcitatem: quò verum elargiatur lumẽ, & te, & tuum agnoscendi creatorem. Ita in paralytici liberatione; vt ab interna tua te liberet paralysi. Sic et in dæmoniaco, dabitur, mentem tuam furiosis agitatam passionibus, agnoscere: vnaq; cum pijs poteris rogare sororibus, vt à consuetudinis sepulchro nouam in conuersionem, vti Lazaro fecit, te transformet.

Hic interna addiscitur oratio, affectu magis fusa, quàm verbis. Hoc autem iure facies: quando longè peior sit animæ calamitas, quàm corporis: præstiteritq; à lãguoribus, & dæmonijs, & morte inuitos nos torqueri, quàm volentes in peccati miserabiliter nosmetipsos tradere possessionẽ: quando nihil verè potest dici malum pręter peccatum.

Hac ratione ex vnaquaq; Christi actione & verbo viuam hauries doctrinam, tutũq; subsidium. Verùm singulariter in vltima

eius

eius pasſione te ſenties permoueri: in qua totus ſe expandit eius amor in ſalutem noſtram. Si enim vel milleſimam eius doloris partem velles deguſtare, omni ſufficeret te extricare peccati labyrintho: ſaltem rogo velis compendiò pijſsima illa percurrere myſteria, quorum vnumquodq; totam noſtram exigeret induſtriam.

Aduoca igitur vniuerſas animæ tuæ vires, imperaq; vt miſſa omni alia facta cogitatione, huc tantùm ſe omnes colligant. Et ac ſi ſub oculis tuis omnes eius denuò verſarentur cruciatus: ita fixè contuere innocentem Dominum tuum à matre ſua, quam præ oculis ſuis diligebat, aperto prius maligno Iudæ conſilio, amariſsimo diſſeparari diuortio. Vbi cor tuum ſenties liquefieri, ſi attendas quo poſſet animo mater, talis inquam mater, eius dimittere filium, & talem filium, morti, & tali morti: quo'ue animo patientiſsimus filius geminam acciperet mortem, ſuæ primùm matri, deinde & propriæ valedicens vitæ.

Hinc vltima ſe offert cena: vbi vide vti conſternatis pauore diſcipulis ſecretam aperit proditionem. Vide & Petrum, vnaq;

alios

alios contestantes, se nunquam eum derelicturos: Ioannemq́; præ dolore, super pectus eius recumbentem, obdormire. Sed & miserabilius est spectaculum, videre eum à cœna surgentem, instar mediastini linteo præcingi, pedibusq́; Petri, omnino mœrore, & verecundia pleni, obuolui. Quem cùm penè inuitum abluisset, idem fecit & alijs. Et quanquam singillatim ab vnoquoque possis q̃cq̃ pulchri exẽpli colligere; si recogites vti pedibus se prosterneret sui proditoris, illosq́; ablueret pedes; pedes inquã iã iã ad eius necem velocissimè accursuros cogêre huius duritiam, illius contemplando humilitatem, pijs faciem tuam lacrymis abluere.

Non minorem reportabis deuotionem, & stuporem, si attendas proprio eum corpore & sanguine, sub spetie panis & vini, ꝓprios pascentem discipulos. Vbi & amor eius intimus, & eius magnitudo potestatis tali ex nouitate miraculi, & fructus qui ex tali dignè percepta esca percipitur, & horrendũ quod obstinatos, qualis erat Iudas, inde manet iudicium, palàm animaduertuntur.

Audi dein pulcherrimum sermonẽ, quẽ reuersus ad mensam habuit, suos adhortãs

disci-

diſcipulos ad patientiam & charitatem, eius exemplo: demumq; cum lacrymis ad patrem conuerſus, vide vti ſuum gregem, qui mox erat abſq; paſtore manſurus, illi commendat, & offert, & benedicit. Qua in re non dicam homines, ſed & feræ, immò & ſaxa com paſsione mouerentur.

Ne deſeras cogitatione tua Dominum tuum pœnoſo eius in agone: interim cogitans omnia tui illum gratia ſufferre. Vide vti viam arripit ad locum, vbi ꝑparari ſibi non ignorabat inſidias: eoq; cùm perueniſſet; triſtis admodum, ter ad orationem confugit: cumq; ſe & a diſcipulis, & à patre cerneret derelictum; eoq; carne eſſet infirmior, quò ſpiritu promptior; factus eſt in agonia, in terrā procidens, ſanguineo totus perfuſus ſudore membra. Quo in ſpectaculo tuum fuerit illū ſolari; quando omnes eum dereliquerunt; & ſi aliud non ſuppetit, ſaltem non nulla illum aſſociare lacrymula.

Contempla deinde, vti habito per Angelum paterno reſponſo, nōnihilq; cōſolatus, promptè ſe offert vti victimam ſacrificio: ad diſcipuloſq; reuerſus, crudelibuſq; Inua-

ſus

ſus miniſtris, nedum ſe non defendit: ſed & arguit defendere volentes: donec facta illis ſuper ipſummet poteſtate, captus fuit, iniurijs affectus, ad domumque pertractus Principis ſacerdotum: vbi & magiſtri dolor, & diſcipulorum fuga, & matris amaritudo multæ te permouebunt compaſsioni.

Mitto tibi conſideranda, quæ ibi pertulit opprobria, lictorum inſultus & ſeruorũ, exultantem Phariſæorum & Scribarum lætitiam. Qua in meditatione tibi aufugiet diſtractio. Sed præ omnibus ſi contẽplere Petrum, timore victum, ſuum negantem magiſtrum, & deteſtantem & anathematizãtem quia non noui eum: & deinde reſpiciente eum Domino compunctum, ſuum amariſsimè flentem peccatum. cum quo poteris tu quoq; recordatione tactus earum, quas irrogaſti Domino, iniuriarum, dolore excitari pœnitentiæ.

Quam fuerit illi nox illa amara ſcribere non poſſum: ſed in illa à temetipſo multa offendes, vnde condoleas. Amplius verò, ſi ea attendas, quæ mane ſunt ſubſequuta, colliquefies: prout ſunt ad Annam inflicta alapa, ad Caypham accuſatio, mox & apud Pi

latum

latum,illusio ante Herodem,publica ĩ popu lo diffamatio, crudelis flagellatio, & spineę coronæ inflictio, coram populo præsentatio, tumultuosiq; clamores, crucifige,crucifige,in agnum innocentem inclamantium.

Durus sanè fueris,si huiuscemodi ad obiecta ĩmobilis perseueras: at si ijs, quę subsequũtur,non ingemiscas, eris vel certè immanissimus. Quod cor non dirumperetur, vbi aduertat addictum ab iniquis hominibus morti Dei filium, inter duos latrones, laceris graue portantem humeris lignum, à lictoribus armatis ad patibulum conduci? quis erat eius aspectus, qui ex lacrymis, & sudoribus, & sputis, & sanguine, & liuoribus, nõ iã hominis videbatur, nedũ Dei hominis? quæ fuit matris exanimatio, tot inter cruciatus illum aspicere, neq; verò opẽ ferre posse? quæ fuit tragedia, vbi nudus expoliatus,dura super arbore manibus pedibusq; confixus, in altumq; subleuatus, à vi rigentium pendebat clauorum? Desunt hic & verba, & cõceptiones: neq; verò alia melius poterat hic casus ratione denotari: nisi vt & terra tremeret, & saxa scinderẽtur, & totũ pullo indueretur cœlum amictu, &

ctu, & Angeli pacis amarè flerent.

Meditatio Christi cruciatuum cũ externorum tum internorum: fructusq; admirandi inde nascentes. Cap. 14.

Si hoc compungi desideras in spectaculo; recogita primùm, omni ex conditione mortẽ Domini tui fuisse immodicæ grauitatis: tum quòd ab ijs in Crucem est actus, quibus prædicauerat, multaq; fecerat miracula; vnde iure poterat præmium expectare: tum quòd in ætate fuit ad patiendum aptiori, temporeq; celebriori, quando infiniti cõcurrebãt populi: locoq; in insigniori, & supplicio magis dedecoroso, ipsiq; magis inconuenienti, qui propheta habebatur, & vir Dei: præter id ꝙ nobilis adeò erat habitudinis, vt acriùs eum vel leuis pũctiũcula penetraret, quàm vel grauis alium percussio.

Fuit etiam mẽbratim tortus, vt verè dici posset vir dolorum: discerpti fuere manus pedesque clauis: discissum pectus: cessereq; omnes suis iuncturæ locis: afflictum fuit caput spinis: facies & barba vellicati-

bus: siti guttur: & totum flagellis corpus.

Corporis igitur grauis fuit dolor: sed lõgè grauior, quem internè pertulit ex compassione: quod pauci perpẽdunt: Sed noris creaturas simul omnes non id potuisse ferre, quod ipse est perpessus: vti charitate omnes antecellebat. Et vt omittamus, qua cruciabatur pietate ob matrem ac discipulos; de illis tantùm loquor, in quorum gratiam se frustra videbat mori: quibus ex eorum ingratitudine nedum frugifera, sed & ex occasione maioris futura erat damnationis eius perpessio: quæ illi eò erat acerbior pœna, quò perspiciebat passionem suam toti mundo esse vel superabundantissimã.

His addas, non fuisse eius perpessionem diuisam, vt partim pro vno, partim pro alio pateretur: sed ita fuit vniuersalis pro omnibus, vt & pro vnoquoq; singularis. Ita vt verè arbitrere, ita illum pro te tantùm passum, ac si pro alio minimè. Qua è cõsideratione propellêre, vt culpam fugias, quæ tãti fuit causa doloris: tantumq; in te exorietur humilitatis lumen, vt non solùm primũ te arbitrere peccatorem, sed vel vnicũ peccatorem: cùm non aliud videas, quàm tuũ

peccatum; & quatenus in animum iduces tibi soli impensum fuisse bonum infinitum, quod omne bonum continet, nempè Christi vitā; eatenus & tibi videbitur omne tibi soli vnitum esse peccatum, ac si in alio quā in te,& per te illud non esset inuenire.

Ne mirere,si immensæ & infinitæ te prouoco humiliationi: huc enim te compellit infinitus diuinæ charitatis excessus, p Christum Cruci affixum, cui si infinito non respondeas affectu, eris semper ingratitudinis notatus & teporis. Si enim ipse nihil sibi reseruās,se totum tibi in prædam exhibuit; quī non debes tu quoq; totus in eius crucē trāsformari,vti Paulus,qui dicebat: Christo confixus sum Cruci? Quin immò iure meritò teneris,nedum vniuersis animæ tuæ viribus illi soli occupari, sed & eius in gratiā præparari,vt omnia in mala deturbere, tàm æterna,quàm tēporalia: & ita infinito teipsum odio insectari,vti æquum fuerat infinitè eum à te amari.

Vbi huc promptitudinis adueneris: quò iugi Christi cruci affixi contemplatione peruenitur; tunc verè Deum amabis: & quoniam vera non reperitur nisi in illo chari-

tas, teipſum etiam diliges, & proximum. Ita ſanctum te prouehet odium ſancto amori: vti amor tui ipſius vitioſus Dei te adducebat perditioni, tuiq; ipſius, & omnis boni.

Ecce, quantum tibi oritur luminis è tui actuum meditatione, & myſteriorum redemptoris. Ideoq; hortatum te uelim, vt tua eum ſemper aſſocies meditatione: & p̄ſertim in cruce, vbi ex amore tui langueſcens, ad redamandum te prouocat. Aſpice illum, vti ſuccenſam fornacem, ſuis è plagis, vti ſpiraculis, flammas emittere amoroſi ignis. Audi eius verba, inde reſonãtia, omnem apta quæ vel ſurdam frangant aurem. Vbi ait; Pater ignoſce: roga & tu, tuorum veniam peccatorum. Vbi ingemiſcit ſe derelictum: pollicere tu, nũnquam illum derelicturum. Vbi fideli latroni Paradiſum elargitur: confide & tu, tantæ exẽplo largitatis. Ora illum cum Ioãne, vt matri cõmenderis ſuæ: eiusq; extrema in ſiti, ne pigeat ſaltẽ tui offerre lacrymas cordis: eiuſq; demum in manus ſpiritum tuũ reſigna; vti ipſe moriens patri fecit ſuo.

Hac referes ratione compunctionis fructum: quem vbi guſtaueris, & ampliori te

 diſponet

disponet affectui. Ideò meditans socium te præbe illis, qui ad Crucem perstiterunt: vnaq; cum illis disce ingemiscere. Opem fer illis, qui lacerum deponunt corpus in mæstißimæ gremium matris: iuuet eius audire lamentationes super filio, superq; peccantium crudelitate, nunquam nó eius renouantium vulnera: quorum in numero teipsum ascribe. Manũ porrige illis, qui ad sepulcrum illum ferunt: lacrymisque eius riga vulnera: non minũs gratum obsequiũ, quàm si pretioso vngeres vnguento: neq; verò illi valedicas, nisi prius cor tuum illius hæredem relinquas sepulturæ.

Non tibi hic deerit ruminandum, nunc Virginem consolando, nunc Petri audiendo lamenta & discipulorum, nunc cum pijs parando vnguenta mulieribus, nunc cogitatione sæpe eius inuisendo vulnera, iam noua exultãdo, quæ Patribus in Limbo apparuit, luce, ob Christi animæ præsentiam: donec cum triumpho rediuiuus resurgens, cœlum letificat & terras, multosq; cõsolatur dies discipulos suos, demumq; illis aspicientibus in cœlum reuertitur, & aliquanto pòst in specie ignis spiritum mittit san-

ctum, eq; hominibus Dei facit filios.

Non abrè volens te edocere mentis introuersionē, & in fundo cordis tui orationem, varia percurri Christi mysteria. Non enim inuenies fructuosius argumentum, in quo mens tua efficaciam sentiat maiorē contra omnem diuisionem, quàm sit istud. Neq; enim alia in terras descendit Dei filius ratione, eaq; operatus est mysteria, quàm vt per hęc mentem tuam spectra diuinę attraheret vnitioni. Vti enim vnitum carni Verbum Dei operabatur in terris: ita & p illud anima tua primùm ex fide, deinde & reipsà Deo vnitur.

Non quærendus hîc gustus, sed Christo assimilandum interne externeq; derelicto: hinc enim omnes addiscũtur virtutes C. 15

SVNT multi, qui cùm diu ita mentē exercuerint, non quicquam tamen ferè profecere: sed eadem semper replicantes meditationem ratione, ferè formulam inducunt; nudaq; oblectantur historia, in illa satagētes cuipiam moueri internæ dulcedini: qua obtenta, persuasum habent vltimum se as-

se-

ſequutos fructum ex huiuſcemodi myſte- rijs: & niſi optata fruātur ſuauitate, mœrēt, importuneq́; contendunt nonnihil inde ex- torquere ſpiritualis oblectationis.

Iam quid mirum ſi tepidi permanent? Vnde etenim par erat eos perfectum ſuijp- ſorum addiſcere odium, inde clàm priuatū ſorunt amorem, in ſuauitate ſibi placentes: quæ quanquam ſit interna, ab eis tamē pri- uatæ quæritur conſolationis gratia. Neq; verò hic aduertunt gulæ ſe obnoxios, cùm gaudeant internè ſemper paſci: peccant & ſpiritaliter in auaritia, cùm eius ſint tenaces, quod eorum non eſt opus neceſsitati. Sunt & infideles, cùm minimè vtantur medio in- ternæ dulcedinis, vt perfectam indipiſcātur ſuiipſorum mortificationem; ſed in ea per- ſiſtentes: Vbi quantum medio afficiuntur, eò & māgis fine fraudantur.

Ideò oportet in Crucis ſtudio non vena- ri delectationem, immò horrere. Admodū enim dedecet ibi velle melle paſci, vbi myr- rha & felle Chriſtus eſt potatus. Si igitur vis breui multum proficere, primùm cum Chriſto paciſcaris volo, nolle te vnquam ab ipſo guſtum aut ſuauitatem, inſuper & om-

nem recusare visionem, prophetiam, raptũ miracula. Hoc porrò si à ratione tibi alienũ videtur, vererisq; ne Dei obsistas gratię, accipe responsionem. Recusare enim ex humilitate munera, Deo non potest displicere: neq; ex tali abscedet spiritussãctus obsistentia, sed & vberioris te reddet capacẽ gratię.

Si igitur fructuosè vis Crucem meditari, adnitere vt Crucifixo assimileris: q tunc fuit omni nudus interna & externa consolatione. nõ etenim fuit, vt cæteri Martyres, inter externos cruciatus internè consolatus, immò quemadmodum supra omnem mensurã corpus doloribus, spiritus agonijs fuit prægrauatus; ita & omni fuit priuatus terræ celiq; solatio: ideò in se omnes colligẽs dolores, vt omni posset opem ferre dolore laborãti. Vnde coactus fuit id dicere, quod noster minimè potest capere intellectus: quia proprius cum dereliquerat pater.

Hoc tua interest exemplum ꝑ virili omnino imitari: non quidem opere dixerim: absq; etenim sustentaculo diuini numinis vel minima quauis in tentatione succumberes: sed affectu; qui tunc erit perfectus, vbi deficiente robore magis inualescet, in-

firmaq;

firmaq; in carne erit absq; mensura & infinitus, cum ardentissima eius opprobriorũ siti, quæ omnes arbitrari debes delitias: vt eò tibi pretiosior sit crucifixus, quò tui in gratiam se fecit viliorem.

Si firma cum attentione Cruci persistis, virtutes addisces omnes longè præstãtiùs, quàm si vniuersas memoriter teneres scripturas. Et quanquam omnibus in Christi actionibus inuenire sit vnde edoceamur; in Cruce tamen eius eò illustriùs omnis refulget gratia, quò in ea extremum adhibuit eius charitas conatum. Non enim vnam tantùm virtutem, sed omnes simul in ea collegit, vnamquanq; verò summo in gradu, supra omnem humanã æstimationem: vti nonnulla poterimus subijcere exempla.

Primùm veram inde disce iustitiam, imitando quod ipse fecit, dum patri vniuersum reddidit honorem, & obedientiam ad mortem vsq; propriæq; vitæ salutẽ anteposuit proximi: iustũ esse cõprobans, ne impunitum maneat peccatum, illud in seipso vlcisci. Vbi & veram agnoscere est prudentiam, in deligendo meliore consilio, sapientibusq; mundi fallendis, simul ac Diabolo vete-

ra-

ratore. Neq; etenim vnquam videre fuit prudentiam hac maiorẽ, quæ à plerisq; sũma reputatur stultitia: quando cœlo nos reuehit, vnde desideriũ sciendi, bonumq; agnoscendi & malum, nos deturbarat. Altera, quæ dicitur fortitudo, virtus, qualis esse debeat, in Cruce agnosces: vbi addiscitur, vt nulla debeamus tribulatione malo cedere: quin potius omnem ferre pœnam, quàm vel leue admittere peccatum. Perfectam taceo à vitiosis delectationibus temperantiam; quam tunc possidebis, cùm exẽplo Christi, omnem tuum morti addixeris, crucifixerisq; sensum.

Si diuinam virtutem, fidem, cupis obtinere, testimonium attende fusi in Cruce sanguinis: vbi veritatis certior fies, quàm ex omni scriptura & miraculis. Maius etenim extitit miraculum mori in Cruce Dei filium, q̃ omnia simul miracula. Ita eadẽ inquam ratione spem acquires. Si etenim qs pro te in Cruce moritur, attendas, denuo resurges è desperationis abysso, veram in fiduciam. Neq; verò maius inuenies diuinæ charitatis incentiuum, quàm si recogites qualem tibi Deus in Crucifixo eius filio osten-

ostendit charitatem.

Opera misericordiæ in Cruce edoceris. Vnde sua nos Christus fame pascit: siti refrigerat: vbi factus est nudus, vt nos vestiret: peregrinus, vt nos susciperet: vbi languescens, nos sanat: suo nos carcere soluit: postque mortẽ in sinu nos sepelit paradisi.

Spiritaliter etiam, cùm simus dubij, optimè consulit vt Cruci accuramus suæ: docet ignaros: solatur afflictos: corrigit peccatores Crucis virga. Remittit deinde & nostras offensiones: innumerosq; nostros suffert defectus: & orat pro inimicis. Sed quoniam nolo superuacaneis tædio tibi esse verbis; hoc vnum dixerim, te tunc pietatis operibus, & quò ad corpus, & quò ad animam, ritè edoctum iri, cùm ita te habebis in proximum tuum, qualem in nos Christus in Cruce se exhibuit.

Quæ essent veræ beatitudines, Christus in Euãgelio nos docuit: sed melius in cruce exhibet spiritus paupertatem, quã complectitur vti verè thesaurum, cùm vti mansuetus agnus immoletur, nostraq; non sua defleat peccata. Ibi etiam planũ facit, quã sitienda sit iustitia: quàm peccatoribus cõ mi-

miserendum: quanta puritas cordis gerenda, vt Deum videamus. Ibi verè fuit inter Deum & nos pacificus: persequutionumq; tolerãtia nos docet hæredes fieri cælorum.

Si animus esset per singula excurrere dona & charismata spiritussancti, difficile nõ foret omnia in Cruce reperire. In Christo etenim omnes absconditi sunt thesauri sapientiæ & scientiæ Dei: qui tunc fuere propalàm aperti, cùm in membris fuit laceratus. Hac etenim voluit ratione dilacerari, vt occulti panderentur thesauri. Sed cùm videam captum meum excedere, linguamq; minus longè sufficere; censui melius, silendo cõfiteri ea talia, quæ nostrũ vincant captum: pio relinquens meditanti amplissimum se exercendi campum.

Non tamen tacere possum humilitatẽ: quam in cruce, vti magister in cathedra, nos edocet: qua sine cæteras congregare virtutes, non est aliud, quàm puluerem in ventum ferre. De qua dico, solum Christũ verè eẽ humilẽ: qm̃ inde subter oẽm se subiecit creaturam, vnde poterat supra cælos exaltari: cuius collatione omnis no-

ſtra humilitas, ſumma eſt ſuperbia: quando nunquàm nos adeò poterimus abijcere, quàm & ſimus abiectiores: cùm quòd è nihilo ſumus conditi; tum quòd & denuò volentes ad nihilum nos redegimus peccando. Chriſtus autem nunquã adeò potuiſſet in ſublime ſe erigere, prout merebatur. Neq; verò aliũde illi adeò accepta eſt humilitas noſtra, niſi quòd è ſua digna facta eſt humilitate, quæ diuino ſit accepta conſpectui. Porrò ſi illi velis eſſe charus, euade perfectus huius doctrinæ Cruci ſuæ diſcipulus.

Nedum praxin, ſed & ſpeculationem docet Crucifixus. Cap. 16.

NEDVM praxin, ſed & ſpeculationẽ te docet Crucifixus: qui ſi perfectè intelligeretur, omnem theologicam illicò euolueret quæſtionẽ: ſed altus adeò eſt eius ſenſus, vt non niſi ab illis capiatur, qui altiſsimè ſe demittunt.

Si quid ſit Deus vis agnoſcere; ne mundi conſule ſapientes: quorum quidã Deum negauerunt eſſe: quidam ab eo aufe-

rebant inferiorum rerum prouidentiam: alij multos comminiſcebantur Deos: & huiuſcemodi figmenta: ſed Crucem contemplare, cuius illuſtrabitur mens tua lumine, vt cognoſcat vnum Deum eſſe, infinitæ bonitatis, quã oſtendit in infinito Crucis exceſſu: cùm autem ſit infinitus, non poteſt eſſe niſi vnus. Contemplare dein eius ſolicitudinem ſalutis noſtræ gratia; neq; anceps eris de eius prouidentia. Cõtemplare modum redemptionis: indeq; poteris colligere ſummæ eſſe ſapientiæ & iuſtitiæ; quando ita vltus eſt peccatum, deluſitq; principes tenebrarum.

Non valuerunt philoſophi omnes animam hominis cognoſcere, an ſit immortalis: req; adeò in graui cæcutierunt. Quam videbis in Cruce diſſolutã queſtionem: cũ etenim in ea charum adeò exoluerit Deus pro eius redemptione pretium; certos nos reddit, eam nedum immortalem eſſe, ſed deiformem, aptamq; in Deum transformari: aliàs ſapiens non eſſet, infinitum impẽdens pretium rei corruptibili, & nihili.

Eodem in lumine perſpicies, quanta ſit diaboli nequitia, qui plurimos ad innocentiſ-

ſimi mortem compulit: quanta ſit eiûs rabies, niſi eam Deus cohiberet: quanta Dei bonitas, quæ eadem ratione, qua bonum arbitrabatur Diabolus præpedire animarum, promouit ſalutem: maiori hauriens è malo maius bonum. Vbi & bonorum potes agnoſcere benignitatem ſpirituũ, qui ob mundi ſalutem ſuſtinuerunt eorum in crucem agi Dominum.

Cruce melius edoceris, quàm ſit ſpernenda mundi vanitas, quàm exemplo alio; ſi reminiſcaris quanta cum exultatione & honore exceperint populi Chriſtum in die palmarum: & vix poſt ſex dies verſus eſt applauſus in tragœdiam. Vbi addiſces, proſperitati non fidere humanæ, ſed potius appetere à mundo contemni, tuo cum Domino. Vti enim ſemper fallit proſperitas: ita & tribulatio ſenſum adaperit interiorem.

Adhęc quàm ſit peccatum abominabile, non in aliqua comperies ſcriptura, ꝓut in crucis intuitu: quæ palàm facit infiniti eſſe ponderis; quando vt occideret peccatum, proprium Deus occidit filium. Porrò ſi deſideras peccatum horrere, con-

tem-

templare ſubinde Chriſtū in Cruce: à quo addiſces ſexcentas præeligere mortes, q̃ peccato aſſenſum prębere: & ſequēter tibi inorietur virtutis amor, digna q̃ eſt ex ſeipſa amari, abſq; pręmio: vti in cruce eſt videre; vbi Chriſtus prælegit cum pœna, virtutem, quàm vitium cum præmio: oſtēdens, quemadmodum ipſa ſibi eſt præmiū virtus; ita & ſecum adhuere vitiū pœnā.

Difficile eſt mente concipere, quæ ſit vel inferni miſeria, vel paradiſi gloria: quoniam non niſi vmbram videmus ad veritatem: & quicquid inde ſcriptum eſt, ſe habet veluti punctus ad vniuerſi ambitū: ſed, quatenus exprimi poſſunt incomprehenſibilia, aio, te vtrunq; in Cruce contemplaturum: quoniam niſi gloria paradiſi, gehēnęque cruciatus eſſent ineſtimabiles; nūquam diuina incarnata ſapientia, quò illo nos donaret, hoc liberaret, diriſsimam vſqueadeò mortē ſuſtinuiſſet, infinitūq; effudiſſet ſanguinis ſui prætium.

Demum quoniam longum foret proſequi quicquid offert Crux argumenti, ibi addiſcas volo bene moriendi artem, tui inſectando magiſtri exemplum: qui te mo-

net

net, vt mortis tempore, omni exutus terrena affectione, omniq; abiecta peccati sarcina, libens eum bibas calicem: diuinæque te resignes voluntati: prout ipse fecit. Scias proinde assidua Crucis meditatione, pre omni alio exercitio, tunc temporis reddi animã securam & fidentem. Rationabile est enim, vt cùm tu sępe eius compassus fueris morti, eò magis ab ipso consolere in morte tua, quò te pietate excedit. Cuius rei in argumentũ, Virgo, Magdalena, & Ioannes, fidelissimi Crucis socij, præ ceteris singulari in morte dotati sunt priuilegio; multorũq; est sententia, absq; dolore eos fœliciter obdormisse.

Quatuor ad perfectam transformationem gradus, nẽpè lectio &c. in Cruce optimè reperiunt. Ca. 17.

PATRVM est sententia, mentem nostram quatuor gradibus ad perfectam conscendere suijpsius vnionẽ, qua postea Deo vnitur. Primum appellant lectionẽ. Hinc verò iã dixi, debere te inter cæteros eos tantum libros deligere, qui ad pfectam te p-

uehant affectionum tuarum victoriam. Hic cautus esto, ne curiositas te transferat ad sciendi desiderium. non.n.ita vnionem referres & mortificationem, sed distractioné, & proprij fomentum amoris.

Secundus gradus dicitur meditatio: cùm à seipsa mēs ruminatur quod in pascuis collegit lectionis. Hic porrò patiens sis oportet, vt importunas feras cogitationes, quæ interim te perturbabunt: toties animū tuo reducens scopo, quoties auolat: eris enim demum victor.

Tertius est gradus mentalis oratio: quę aliud non est, quàm mentis in Deum ascensus, absq; verborum strepitu. In hac autem aliquando labor, aliquando delectatio sentitur: prout à te fideliùs exercebitur. Ideò admodum sunt vtiles, quas vocant iaculatorias orationes: quæ oportet, vt sunt breuissimę, ita & sint frequentissimę, omni ĩ loco & tempore: & quò magis erunt frequētes, eò erunt & leuiores. quemadmodum faciliùs accenditur candela, vbi recèns fuerat extincta, & nonnihil adhuc transacti retinet caloris.

Hoc gradu ad extremū peruenitur, qui

dicitur contemplatio. Hæc porrò est ex cedenti amore adeò purificata, vt animam in Deum transformet: magisq; dici potest esse in Deo, quam in seipsa: ideò nullo negotio potius à Deo moueatur, quàm seipsã moueat. Huc non peruenitur, nisi post multos labores, plenamq; suijpsius victoriã: instar Moysi, qui primò à turbis segregatus montem conscendit, ieiunioq; purgatus audit Dei voces internè: diuiniq; videt coruscationes fulgoris: demumq; superlucentissimam ingreditur caliginem; vbi cæcutit oculus, quoniam in Dei contẽplatione omnis deficit intellectus.

Hos in Cruce Christi longè meliùs offendes gradus, quàm in scripturis. Quò enim ad primũ, quæ adeò est efficax lectio, quàm hæc, quæ in codice habetur crucifixi: quæ à doctis pariter & imperitis potest agnosci; quòd literis exarata sit admodum capitalibus, plagis nempè & liuoribus suis? Vbi & tãta meditandi se offert copia, vt quò magis crescit studium, eò & aperiatur latius argumentum. Ita & mentem trahit orationi: quoniam quãtum in ipso moratur, adeò in Deum subleuatur, cùm sit homo & Deus,

mediũ & finis, creatura & creator: omnisq́; in eum intuitus stimulus est orationi. Et planè si iugiter cor nostrum eius assisteret vulneribus, per eum quoq; iugiter Deo cõtinua adhereret oratione.

Frenata, affectibusq́; purgata mente, & spiritus verba suggeret orationi aptissima; tum & scriptura oĩs, precipuè verò Psalmorũ liber, Cap. 18.

HIC iam modus esset edicendus orãdi; quibus nempè verbis tuum exprimere debeas affectum. Verùm hinc operępretium non est vt fusiùs agam: tum quòd spiritussanctus ipse est, teste Paulo, qui pro nobis postulat gemitibus inenarrabilibus: vt non opus sit à nobis verba concipere, sed spiritũ tantùm sequi ducẽ; qui iuxtà captũ & indigentiam nostram, id edocebit petere, quod expediat: tũ quòd & tanti orationibus redundent libri, vt magis verendum sit, ne nimia fastidium pariat abundantia, quàm vt præ penuria deficiamus: quando quidẽ vel sola dictio, intimo enuntiata sensu, multis prævaleat, aridè diuiso corde prolatis.

Ideò

Ideò omnis adhibenda est industria fræ-
nandæ imagini, ne in otiosa elabatur, sed iugiter pio alicui exercitio occupetur: vt partim supra edocuimus. Hoc porrò facere non poterit, quàm diu prauis mundi ĩmoretur affectionibus. Mens enim inde agitabitur, veluti à ventorum tempestate. Vti videmus, si amas vel times quicquam, nõ potes à te frequentem abigere illius recordationem. Ideò conficitur, totum hinc pendere, vt pasſiones & praua desideria vincamus, palatum animæ inficientia, quò minus Deum gustet; cum ipsoq; norit familiariter loqui, prout charitas docet.

Huic rei si vaces, vltra Patrum libros, totã inuenies scripturam precibus redundantem: poterisque à teipso innumeras fabricare; Deum tibi statuens præsentem, tuãq; illi aperiens necesſitatem. Probo tamen vt in scripturis orationem inueniens, tuæ congruam necesſitati, iuxta eã te exerceas: ad nostram enim scriptæ sunt doctrinam.

Ita si tribularis, poteris corde fundere, quæ dixit Anna amaritudine correpta verba, ob sterilitatem, quam illi obiecerat eius æmula: aut Tobias, iniuria affectus post tot

molestias, ab ipsa coniuge. Si vis ꝓ proximo orare; à Paulo disce & Moyse, quorum vnus voluit cum populo perire, alter anathema esse à Deo pro fratribus suis. Vide & vti oret Abraham pro Sodomitis, & Samuel pro Saul, quem Deus reprobauerat. Si à spiritalibus inimicis inuaderis, defende te, prout à crudelissimo Aman Hester orando se defendit; aut vti Iudith orando de Holopherne retulit victoriam. Si mors te vrget improuisa, disce ab Ezechia cum lacrymis rogare misericordiam. dubio enim procul aut mortis reuocabis sententiam, aut patienter feres & fructuosè.

Longum foret singulos recitare scripturæ locos, vbi modus orandi docetur: sed singulariter te hortor, internè exerceri in Psalmis: in quibus ignita offendes verba, quibus omnes exprimas animę tuę affectiones. Si Deum vereris tuis iratum culpis; vide in sexto, & trigesimo septimo aptissima, vnde Deum tibi reddas placabilem, verba. Si vis misericordiam consequi; attentè insequere quinquagesimi conceptiones. Si vis stupore affluere diuinæ magnitudinis; exercere super octauo, & septuagesimo secundo.

Hinc

Hinc legimus, quòd cùm à maligno exagitaretur Saul spiritu, refocillari se sentiebat ad cantum psallentis Dauid. Quis enim adeò afflictus est spiritus, vt diuinas audiens laudes non conquiesceret; quibus pleraq; redundat illorum pars diuinorum Canticorum? Quis iam Dei non accenderetur amore, vbi audit verba illa: Diligam te Domine? quis non confideret, vbi ait: Dominus illuminatio mea? quis non hilaresceret, vbi ait: Exultate iusti in Domino? quis non in spem assurgeret, audiens: Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi? Verùm hinc fusiùs agere, esset metam excedere solitæ breuitatis nostræ, nostrumque egredi propositum argumentum.

Methodus exercendi in Dominica oratione. Cap. 19.

QVONIAM Spiritussanctus non semper eodem vtitur modo, ideò iuxta eius varietatem motionum, infinities possunt orationes variari. Præstiterit igitur è multis vnam seligere excellentiorem, in eaque iu-

giter exerceri. Hanc verò nobis prouidit Dominus noſter Ieſus Chriſtus, modum edocens orandi longè breuiſsimum, vtiliſsimumq́; præ cæteris: in quo virtus omnis, in cæteris omnibus diuiſa, continetur.

Hæc oratio in amore tota fundatur: omnemq́; excludit ſeruilem timorem, qui in veteri erat lege. Chriſto enim mediatore, qui Deus Dominus dicebatur, in patrē eſt conuerſus: neque verò curat terrenas petere ꝓmiſsiones; ſed principaliter regnum ſpectat Dei, ſolaque contenta eſt patris ſui voluntate. Et breuiter, ex hominibus Dei facit filios.

Huius breuem volo precationis formulam ſubiungere, vt poſsis per teipſum latiùs te exercere. Dices igitᷣ, magis corde, quàm lingua. Pater noſter. iam non dubito quin me audias, cùm ſis pater: quis porrò pater filium non audit? Sed etſi pater filium derelinqueret, tu non me potes derelinquere: quoniam eſſe meum omnino eſt à te: ego verò opus manuum tuarum ſum: cumq́ue eſſem mea culpa diſiectus & deſtructus, tu Verbo tuo, per quod creaſti, pariter & reformaſti: & nunc es pater meus.

O pater

O pater noſter : quis es tu; & quæ tua bonitas ? Enimuerò vndequaq; apparet magna & immenſa : magna ĩ creatione vniuerſi, cùm inde non egeres ; nihilo tamen inde factus maior, vti & ſine illo non eras minor : magna in gubernatione, quam nullo geris negotio, nó minus vni proſpiciẽs ſoli, quàm ſi nulla alia ſupereſſet cura : magna in ſapiẽtia : magna ĩ iudicio. Verùm enimuerò nullo in opere ita eluceſcit tuæ magnitudo bonitatis, quàm dum me dignaris poſt tot offenſiones, vt te compellem patrem. Vnde planè mihi liquet, ſi alia non adeſſent teſtimonia, infinitam eſſe tuam benignitatem.

Pater noſter. Tanta erat mearum grauitas culparum, vt nunquam auſus fuiſſem corã te apparere, niſi à tuo audiſſem filio, vt te cõpellẽ patrem : cui ceſſat voci omnis diffidentia, timorq; omnis in amorem conuertitur. Quî verò in te omnes non habebo opes, ſi es pater ? immò à te ſolo ſpero exaudiri : aliò quàm ad te, non confugiam : in te omnis mea erit iacta ſolicitudo.

Pater noſter, hinc vniuerſam diſco legẽ : quoniam cùm ſis noſter, doces vt proximũ diligam ; non quò ſit mihi beneficus, aut ſan

guine coniunctus: sed quoniam in illo est tui imago, qui es meus pater: cuius gratia teneor quicquid tibi est simile, amare, & vel meipsum odire, si à te me alienat.

Pater noster: qui es. Tu verè es: Cæteræ non sunt creaturæ: quia non aliunde sunt, quàm ex te: qui vt dedisti vt essent, ita in momenta conseruas. Te penes nihil omnia sunt, quoniam vti è nihilo sunt, ita in nihilum reuerterentur, nisi iugi tua sustinerentur præsentia: in te non est præteritum vel futurum, sed ipsa præsentissima æternitas.

Qui es in cœlis. ô quàm gaudeo, patrem habere in cœlis: quo verbo moneor, iam non debere cor meum in terris habitare, sed ibi semper morari, vbi tu es, pater meus. In te enim omnis mea est hæreditas. quando autem mihi concedetur, vbi tu es, habitare, & nunquam à te separari?

Tu es in cœlis: immò ab omni es loco seiunctus: quoniam neq; in terra es, neque in cœlis. Si tuam attendo prouidentiam; tu es super omnes cœlos: quoniam illa vniuersa complecteris. Si tuum firmamentum; tu

subter

ſubter es omnia: quoniam omnia tibi innituntur. Si tuam ſpecto ſubtilitatem; vniuerſa penetrat, & omni eſt interior creaturæ, quàm ipſa ſibi. Quî igitur es tu in cœlis; ſi ita es ſuprà vt & infrà, ita intus vti foris, ita omni in loco vt nullibi?

O incomprehenſibilis pater. Et tamen in cœlis es: quoniam ibi magis elucet opera tua præcellentiſsima: manuſque tua eos eſt fabricata: tuoque mouentur nutui. Sed certè meliùs tu in cœlis tuis habitas Angelicis: vbi tua reſplendet pulchritudo: es & in animis iuſtorum, qui vt patri, hoſpitium tibi prębent in corde ſuo. ô pater; qñ talis erit anima mea, vt in illa poſsis, vti in tuo habitaculo, commorari? fac tu eam capacem & ſublimem, fide ornatam & operibus, & omnigenis virtutibus, vt continēter dicere poſsim; pater, qui in me es.

Sanctificetur nomen tuum. Cùm tu ſis pater, iuſtum eſt, vt tuum primum ambiam honorem: quemadmodum & tu meę ſolicitus es neceſsitatis. Sanctificetur igitur nomen tuum. At quando non fuit ſanctum nomen tuum ô pater? non'ne eſt ſanctitas tua immutabilis? non ne tui nominis gloria infinita?

infinita? quî igitur mea fiet oratione sanctior? Sed peto, vt nomen in se sanctum, in nobis sanctificetur, animęq; nostrę eius virtute ab omni purgētur terreni affectus macula, quò tibi cōiungantur patri suo, cui omnis displicet culpa.

Nomen tuum. hoc est Verbum tuum, in nobis confirmetur: vt quēadmodum in illo habemus vt simus, ita & confirmationē habeamus in gratia tui patris nostri. Sanctificetur in nobis nomen Christi tui, vt semper eius sequi possimus Crucem. Ita & nomen IESV: vt in alio non habeamus spem salutis. Ita & nomen tuum, pater, vt verè tui simus filij. Sit nomen tuum semper insculptum nostro in intellectu, voluntate nostra, lingua nostra: vt aliud in nobis non cōspiciatur, quàm tui ī æternū nominis gloria.

Adueniat regnum tuum. Quis porrò regnum impediat, si non aliunde sunt res, nisi quòd tui sunt regni portio? Tu regnas in toto orbe: At ego desidero, vt, veluti pater, ex pietate gubernes, & non vti iudex: quoniam prius es pater, quàm iudex. Tu regnas in scriptura, quam spirasti: Ego verò rogo, vt in tui gloriam toti aperiatur liber

mundo

mundo, vt te omnes adorent. Tu regnas in ecclesia tua: ego verò rogo, vt non aduersus illam pręualeant eius aduersarij. Tuum regnum tua est gratia: Ego verò te rogo, vt illi nos disponas, vt ita nos eius simus capaces, quemadmodum tu es munificus & liberalis, ô pater noster, fac nos per hæc media peruenire ad regnum gloriæ tuæ in æternũ.

Fiat voluntas tua. Ita tuus dixit filius, qui tuæ nunquam non morem gessit voluntati. Quid me æquum est dicere, qui volũtatem nunquam non gero erroneã, nisi quatenus tuæ conformatur? Extinguatur semper omnis mea voluntas: quando non nisi malum nouit velle. Fiat semper voluntas tua: in qua omne meum situm est bonum: fiat inquam in aduersitate & prosperitate, in vita & morte, in omni meo opere, verbo, & cogitatione.

Fiat voluntas tua: sicut in cœlo, & in terra. In cœlo siquidem non est qui tuę resistat volũtati: ita fiat in corpore terreno, vti in spiritu: ita in peccatoribus, vt in iustis: ita in infidelibus, vt in Christianis.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Ita suos rogant paruuli patres. Quẽ

autem

autem ego rogem panem, si tuus prohibet filius cibi solicitudinem & operimenti? Forte tasse vult vt te illum rogem, ne sim ego solicitus; cùm sciam te nostri curam gerere; neq; aliunde debeam quicquam expectare subsidij, tã animę, quàm corporis? Verùm longè excellentior est ille panis, quem tu mihi offers: egoq; magis indigeo. Da igitur panem supersubstantialẽ: nempè teipsum; vt te semper anima mea pascatur esuriens. hoc autem non semel in die; sed in horas: vt te semper viuat, vera vita, anima mea: tuáq; pascatur veritate meus intellectus: tuaque meum capiatur pulchritudine desiderium.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Ampla est pater tua liberalitas; qui das posse alijs dimittere offensas, & ita nostrarũ veniã obtinere. quæ autem in nos committi potest noxa, qui te semper offendimus? quin si omnes aduersum nos insurgerent creaturæ, non sufficerent iniuriam vlcisci, quã aduersum te contraximus: tu enim verus es pater, nos verò veri nunquam fuimus filij. Certè pater, si aliud non adesset tuæ bonitatis testimonium; hic planè panditur infini-

ta: quando nullo ita negocio, grauia adeò ignoſcis peccata, ſufferſque à peccatoribus dici pater.

Et ne nos inducas in tentationem. Tu es pater, tenerisq; tuis prouidere filijs: tu vides hoſtem noſtrum præpotentem: nos verò infirmos: qui igitur reſiſtemus ni vires præbeas, eiusq; cohibeas rabiem? Ne igitur permittas eum aduerſus nos præualere, ſed vti es pater, ita à peccato tuos protege filios.

Breuē hanc ſcripſi formulam, vt tu à te ipſo poſsis orando meliores tibi fabricare conceptiones, quàm ſint literis mandatæ: prout ſanctus ſuggeret ſpiritus.

Quomodo diſcernatur charitas à naturali amore: deque vera oratione, eiusq; profectu. Cap. 20.

CVM ſint diuinus amor & naturalis in effectibus adeò conformes, ſæpe fit, vt amās Deum animus naturali ex cognitione, prout fecere Philoſophi quidam, perſuaſum habeat, veram ſe iam conſequutum eſſe charitatem. Quæ vti ſpecie naturali aſsimilatur:

ita

ita absq; proportione vlla adeò distat, vt vna sit absque merito, altera infiniti capax sit meriti: crediderimque, vt in humilitate nos detineat, noluisse Deum, nos habere certam huius rei cognitionem.

Attamen si quicquam vis habere cõiecturæ interni tui status, num auro ditescas vel auricalcho, subdo nonnulla indicia, quibus deprehendere posis, qua incedas via, númque in tenebris agas, aut in luce: vt te in luce deprehendens, acceleres gradum, ne morte præueniare: si autem in tenebris, tẽpus habeas retrò pedem ferendi, viamq; cõuertẽdi periculosã in securã.

Proprio verè contẽplatiuus non fidit cõsilio: Sed semper vellet ducem, quo dirigeretur: non vult etiam inspirationibus duci & miraculis, verens hæc præter solitum esse priuilegia: neque tamen placet illi multiplicare consilia; quod modica fit è stabilitate. Si hæc inter pugnantia medium offendas, non aberras à recto tramite.

Sunt qui fugiant reprehensiones, quoniã amant laudes. Nonnulli adeò propriã contemnunt famam, vt vel nihili pendant proximi scandalum. Alij sunt nimis scrupulosi: alij

alij nimis audaces: quidam indiſcreto nimis agi ſe ſinunt feruore,& inquieto. Alij guſtũ ſectantur: Vident alij aliorum peccata ſine compaſsione. Hi omnes agũt in periculo: niquc velis falli,eorum fuge ab itinere.

Veram in incipiente charitatem his ortam videbis indicijs. Primò enim magnũ adducit prænterite culpę dolorem: firmum mox propoſitum non ampliùs peccandi,nõ tam priuato ex detrimento, quàm ne Deus offendatur. Ad hæc verba Dei libenter audire,indiciũ eſt amoris: qui enim ſe amãt, mutua oblectantur colloquutione. Aliud & eſt indicium,bene agendi promptitudo, ob amorem proueniens virtutis;peccatũq; indoleſcere alienum,ob proximi damnum, qui in Deo amatur.

Vbi creſcit charitas in proficiente, frequentem adducit venialium culparum examinationem,concupiſcentiamq; imminuit, interneque cor exercet pijs in cogitationibus,abſumptum iudicans quicquid temporis alibi,quàm in Deo occupatur. Quo in gradu intellectus incipit diuina illuſtrari veritate. Proprium eſt enim amicorum ſecre

ta cōmunicare, vti ait Christus ad discipulos: Vos aũt dixi amicos: quia omnia quæcunq; audiui à patre meo, nota feci vobis.

Manifestiora ac præcellentiora sunt perfectæ charitatis indicia: quoniam vti Dei amore obliuiscitur anima feruens omnia, quin & seipsam: ita & fit prompta, quæ vitam exponat pro salute proximi, tametsi inimici: gaudenterq; omnem fert tribulationem, acsi esset insensilis: nihilq; præter Deũ timet: quem tamen non timet, vti seruus, sed vti filius: ita vt eius timor in amorẽ absorbeatur, adeò syncerum & perfectum, vt ad præmium nec respiciat. Hoc in gradu, si, quæ concipitur in corde flamma, per altissima iugiter non refrigeraretur suspiria, vita periclitaretur. Quocircà semper languet, longaq; è mora, quæ à dilecti eam retardat vnitione, sæpe torquetur, cogiturque sensibus deficere, dulcẽq; in ecstaseos somnum obdormire.

Quanquam ijs deprehendere possis argumentis tuum profectum, tamen quoniã præcipua nostra est intentio loqui de oratione, quæ obtinetur iuxta charitatis mensuram, dico, te tunc fore in oratione incipien-

tem,

tem,cùm depugnante in te hinc Dei amore,inde mũdi, multũ senties obsistẽtiæ subleuandæ Deo menti,ac si graue pondus velles à terra sustollere: & si quando quicquã degustabis lucis,statim euanescet,solitumq; regrẽdiere ad pondus.

At vbi cessabit diffidentia ob familiaritatem,quæ in diuina nascitur colloquutione: & iam non animo ita ancipiti,sed ferè certo accedes, impetrandi quod petis: & citra difficultatem poteris persistere in interiori studio,secretũq; ferre silentiũ: te poteris dicere in oratione proficiẽtẽ. Et caue,periculũ te adducat tepiditatis retrò pedẽ ferre.

Perfecta,ignea omnino est,oratio: ardet iugiter in corde: lucetque in intellectu, ut vel minimum agnoscere faciat peccatum: demumq; omnium inducit exteriorũ obliuionem,animamq; rapit supra seipsam diuinę in caliginis abyssum.

Duo in oratione pericula, desperatio & præsumptio, cum vtriusq; antidoto. Recitantur & perfectissimorum exempla oratorum, tum veterum, tũ recentiorum. Cap. XXI.

Dvo ingentia te poſſunt præpedire pe ricula ab hoc admirabili orationis fructu. Primum dicitur deſperatio: quæ tibi offert velut impoſsibile, vt ad tantam pertingas celſitudinem: quare animum deſpondendo, te cogit operi cedere. Aliud eſt è diuerſo præſumptio: quæ perſuadet, ad finem te iam perueniſſe, cùm vix bene ſis in limine. Vtroq; fraudaris perfectione. Ideò armari te oportet ſpe à dextris, à ſiniſtris timore: vt illa veluti ſtimulus ad cursũ te excitet: hoc veluti fræno temperere.

Si deſperationem vis vincere: quæ oritur vel è tuarum infirmitate virium, aut ab operis difficultate; conſidera hoc muneris non tua ex induſtria, ſed diuina potiſsimùm largitate tibi conceſſum iri: vt adeò fidentiùs eam te ſperes conſequuturum, quò mi nùs tuæ eò pertingent vires. Quare hoc ti bi impedimentum magno erit vſui: neceſſe eſt enim, ſi huc debeas pertingere, omnino tui diffidas ipſius. Si igitur nequã inſuſurrat, te minus eſſe ſufficientem, ideoq; minimè hoc aggredi itineris; reſponde, tua factum iri inſufficientia, vt multò ſis aptior diuino recipiendo ſubſidio, quem pęnes nihil

hil est aut impossibile aut difficile.

Si diu hoc perstitisti in orationis studio, neq; te quicquam vides profecisse, ideoque posthac & animum despondes; recogita Deum sæpe gratiam retardare, quò meliùs sui agnoscatur muneris, quoq; maiorē elargiatur. Cuius in argumentum, voluit è mulieribus diu sterilibus homines educere præcellentiores: vti fuere Isaac, Sampson, Samuel, Io. Baptista, Nicolaus, & alij quamplurimi. Quo teipsum solare exemplo; sæpe enim multorum labor annorū vna proditur die.

Si tua te terret fragilitas, Diaboli impetus, præsentis malignitas temporis, & quicquid te retrò compellit; recogita longè plures esse, qui tibi adsistūt, & numero & valore. Ita de Eliseo legimus, quòd cùm ab hostili se videret circunseptum exercitu, non extimuit, prout Giezi eius puer. Videbat enim alia ex parte fortiorem sibi suppetias aduenisse exercitū. Et certò, si videres Angelos omnes, & Sāctos, Deumq; ipsum tui præstolari finem certaminis, coronamq; offerre; nihili pēderes, si vel totus aduersum te insurgeret infernus: immò & ampliùs

gauderes, quò præsentiùs impugnarere; vt fidentiorem te ostenderes: Pauli exemplo, qui omnem aduersus se prouocans creaturam, dicebat: Quis me separabit à charitate Christi? ác si diceret, vim non agnosco, neq; in terris, neque in cęlo, quæ ab eo me possit dimouere.

Non minoris est periculi, persuasum habere, quòd iam perueneris, quàm peruentionem desperare. Ideò huc quoq; tibi afferam remedium. In primis potes ex hoc elicere veneno antidotum; conficereq́; , nó esse efficacius argumentum, quòd longè absis, quàm in animum inducere, quòd iam perueneris. Qui enim iam peruenerunt, indiès magis passus accelerant, nihili pendentes quod conquisierunt, eius comparatione quòd superest. Ita Paulus quæ retrò erant obliuiscebatur: & quò in anteriora se magis extendebat, eò feruentiori accendebatur desiderio: vti velociùs mouetur lapis, quò suò appropinquat centro. Porrò si cogites obiectum illud quò approperas, esse infinitum; semper te inde iudicabis inopem, etsi multis adornarere munerum charismatibus. At si totum te arbitraris pos-

sidere,

fidere, ſcito mentem tuam non niſi finiti quicquam unquam deguſtaſſe.

Multa alia afferre poſſem documenta, deijciendæ arroganti noſtræ præſumptioni: ſed iam ad finem tendens, hoc vnũ tibi derelinquo præceptionis, vt, ſi vis perſpicere, quàm à vera abſis oratione, illos contemplere, qui clari extitere contemplatores: quorum comparatione te videbis inſtar pygmæi ad celſum gigantem.

Et vt mittamus Chriſti exemplũ & Virginis, quoniam ex excedenti repercutiunt luce aciem oculorum noſtrorum: quædam alia colligemus exempla. In primis verò quò rapiebatur celſitudinis Paulus, vbi ipſemet ignorabat in corpore an extra corpus fuerit? Verè cum creatis omnibus, ſeipſum quoq; tranſcenderat, omninoq; erat in Deum abſorptus.

Magdalenã legimus ſępius in die in aera ſubleuatam fuiſſe: tantaq; erat vis ſpiritus, vt corpus redderet abſq; grauitate.

Antonius cùm ſæpe totam noctem tranſegiſſet diuinæ contemplationi; ſuperueniente die, cõquerebatur & dicebat: ô ſol, nimis præproperè ad nos rediiſti: tuaq; cõ-

triſtor luce: quoniam à ſuauiſsima me præpedit veri ſolis contemplatione.

Legere eſt & de Arſenio, ſæpe illum orationi inuentum fuiſſe, inſtar ignis, ardentiſſimum. Cogita quanto intus ardebat eius ſpiritus igne; ſi vel in corpus redundabat apparens flamma.

Abbas Siluanus, poſt excedentia, quæ illum intus abſorbebant, lumina, ſibi ipſi redditus, vultum operiebat: &, Occludimini, dicebat; lumina mea: quid ampliùs huius vultis aſpicere mundi, vbi quicquam nõ eſt pulchri?

Perſtitit Abbas Beſſarion quatuordecim dies & totidem noctes, immobilis ſemper in diuina contẽplatione. Hieronymus integras nonnunquã hebdomadas extra mũdum Angelicos inter diuerſabatur choros: ſuiq; ipſius factus compos, fieri non poſſe dicebat, vt humana eloqueret̃ lingua, quod ipſe conſpexerat.

Quid Gregorium loquemur: qui cũ ad ſupremam aſſumptus eſſet ſedem, non aliter ingemiſcebat, à dulci contemplationis quiete raptũ ſe in moleſtiſsimas mundi occupationes, ac ſi nauta à trãquillo portu in ſæuiſ-

ſæuiſsimam ageretur tempeſtatem?

Bernardus adeò nonnunquam erat introuerſus, vt vbi ageret nõ aduerteret. Quare quadam die cùm lacum quendam preterequitaſſet, nunquam ſenſit ſe illum vel vidiſſe.

Non deſunt huic argumento exempla tẽporibus noſtris viciniora. Doctor, qui dicitur Angelicus, ſæpe fuit viſus à terra ſubleuatus, lucẽtem capiti gerens ſtellam. Franciſcus appellatus Seraphicus, nunc ad hominis ſtaturam, in aera videbatur raptus, nunc ad arborum ſummitatem: adeò aliquando ſubleuabatur, vt vix inter nubes conſpiceretur. Si hæc capis, erit vnde te nihil agnoſcas. Si verò videntur ſupra fidem; vel melius potes te à tanta cognoſcere perfectione lõginquum: quando nedum reipsà eam non aſſequeris, ſed nec fide capis.

Multi, quò propriam tegant inertiã; non amplius id eſſe, dicunt, temporis: ac ſi non ampliùs ille eſſet Deus: aut iam nos nõ exigeret, vt tunc, perfectos: ideò libet inter vetera, nonnulla & recenſere recentiorum exempla.

Non multis abhinc annis fuit Rauennæ Virgo

Virgo Margarita, quæ præter alia clarissima suæ sanctitatis argumenta, quadraginta totos annos adeò fuit Deo subleuata, vt toto illo tempore nunquam gustum senserit terreni cibi. Osanna Mantuæ Virgo, sæpe à sensibus rapiebatur; cùm non posset angusto adeò vasculo spiritus amplitudo co hiberi. Helena Bononiensis Virgo celeber rima, nisi sæpe vel asperrima hyeme frigida pectus refrigerasset aqua, nimio defecisset præ feruore. Et si superstites etiam vellem meminisse, optima non deessent argumenta. Verùm horum pietas, etsi longè foret excellentior, solet adhuc viuentibus minus digna haberi fide.

Huiuscemodi poteris exemplis facilè co gnoscere, quàm sis in orationis studio imperfectus. Neq; verò modici fuerit profectus, si cognoscas te longè abesse. Tuum enim excitabitur desiderium, vt vehementiùs semper adproperes: tantoque tibi videberis inopior, quò magis spiritualibus redundabis diuitijs: cùm infinitum semper tibi supersit emetiendum iter, si immensæ vastitatis pelago, vniri debeas Deo. Vale.

Præfato fructuoſo ac deuoto Operi ſubſcribit F. Melchior ord. Prædicatorum, hæreticæ prauitatis in Lombardia Apoſtolicus Inquiſitor.

INCIPIVNT QVAEDAM dubia ſuper oratione, inſtar Problematum, numero centum; vtilia non minùs quàm ſuccincta.

Pijs Virginibus D. Silueſtri Vincētię, D. Seraphinus à Firmo indignus eccleſiaſtes. S.

CVM audiſſem de vobis, Ven. Matres, nouum deſi derium, quod olim concepiſtis ex præſentia mei ſimul ac veſtri patris, D. Antonij Mariæ: cuius nūc ornat præſentia cœlum, prout olim ornabat terras; & ex conſuetudine feruentiſſimæ Virginis Ang. Paulæ Antoniæ; compulſus fui, tum vt profectui gratularer veſtro, tum vt & illum promouerem, ad vos deſtinare ſuccinctū hoc de oratione Opuſculum

culum: cui ſubdidi dubia quædam, inſtar Problematum, vtilia non minùs, quàm breuia. Hoc porrò mei fuit muneris: cùm nõ ignorem Paulum dicentem, alios quidem plantare, rigare alios, omnes autem eidẽ aptare ac diſponere fini, nempè vt diuinum recipiamus incrementum. Et quamuis nõ hactenus mihi datum ſit ſacri huius collegij coràm habere notitiam; non tamen incognitis ſcribo, quin & plus quàm familiaribus; cùm Chriſti ſpiritu æquè iungantur abſentes, ac præſentes perfecta in vnione. Quoniam verò ea incidimus tempora periculoſa, de quibus, ſere, dixit Paulus, homines, ſeipſos amantes: eò deuenimus internæ vitæ ignorationis, vt de illa loqui nouũ videatur; mortiferamq; egredi formulam & conſuetudinem, immodicis plenã & infructuoſis tantummodò ritibus, hæreticum reputetur; & inter eos qui ſpiritales dici volunt, ſpiritalem agere vitam, hypocriſeos inſimuletur. Quare compellor eò magis illis affici, qui vitam Domini noſtri in ſeipſis inſtaurant, inſtaurareq; in alijs adnituntur, quò ad pauciorem hodie numerũ ſunt redacti. Ideò Ven. Matres, vos adhortor ꝑ-

ſequi

ſequi cęptum internæ renouationis ſtudiũ, veſtroq; Pauli viſcera reficere profectu. Ita enim eritis illi gloria: ſolidumq́; cõſequemini nutrimentum, vnde nouum cœpiſtis deſiderium: mihi quoq; meliori occaſionẽ pręſtabitis labori. Valete in Chriſto Cruci affixo.

Probl. I.

QVARE plerunque in oratione magis proficiunt interna idiotę & ſimplices, quàm docti & eruditi homines, etiam in ſacra theologia?

Hoc fieri non poteſt, quòd ſciẽtia ex ſui natura ſit mala, à Deo'ue ſubmoueat, q; ſciẽtiarum dicitur Deus: neq; vel minùs, quòd ignorantia cauſa ſit, vt orationem edoceamur: cùm nihil ignoratione poſsit addiſci. Sed cùm ſit doctrina ſine humilitate adeò pernitioſior, quò eſt cum humilitate maioris fructus; ſequitur, vt illa à Deo ſubmoueat, iſta cõiungat. Tametſi verè oporteret immutari vocabula: cùm doctrina dici non debeat, quæ intellectum fuſcat ſuperbiæ fumo: neq; ignorãtia, quæ ſemper nouum aduehit lumen. Qui igitur mundanarum

narum ſunt expertes doctrinarũ,quùm non habeant vnde ſuperbiant, faciliùs credunt & obediunt,diuinaque capiũt ſecreta à mũdi abſcondita prudentibus, & reuelata paruulis.

Probl. II.

QVARE qui ex doctrina loquũtur acquiſita,etſi verum dicant, non penetrãt, & cor non ſuccendunt audientium; prout illi, qui orando addiſcunt?

Nullum,aio,poſſe agens ſupra proprias operari vires. Vnde conſequitur, ſi Deum in fundo non geremus cordis noſtri; nequaquam poterimus in aliena infigere: qñ ex abundantia cordis os loquitur. Ex quo poſſumus conficere: quemadmodũ tormẽtum bellicum, ſeu bombarda quam appellant,pila vacua,multum quidem perſtrepit, ſed non lædit,neque proſternit mœnia: ita verba docta ſine ſpiritu,peccatum non expugnant,reportant'ue victoriam.

Probl. III.

QVARE non transformatur in Deum mens noſtra per ſcientiam,vti per orationẽ?

Reſpon

Respondeo, scientiam seu cognitionem intellectui imprimere similitudinem rei agnitæ: orationem autem mentem adducere ad rem amatam. Cùm enim nata sit ex amore, amorosisq; augescat diuinis considerationibus; animam in Deum transformat, supraque seipsam subleuat.

Dici etiam posset, quòd quemadmodum homini non est gratus, qui eum nouit, sed qui amat: Ita Deo non placet, qui non amans, eum cognosceret: quemadmodum de ijs ait Paulus, qui cũ cognouissent Deũ; nõ sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: sed euanuerũt ĩ cogitationib' suis.

Dici & posset, in humanis præcedere cognitionem, at in diuinis amorem: vt ait Dominus. Cùm venerit Paracletus, ille testimonium perhibebit de me. hoc est, amore innotescet, quę mihi filio attribuiť sapiẽtia.

Probl. IIII.

QVARE orantibus nobis sese offerunt variæ cogitationes, vniuersaq; diei negocia?

Quanquam hoc fieri posit è propria & naturali mutabilitate nostra; quæ tunc magis apparet, cùm plus impugnatur: attamẽ

præſtiterit dicere,agente id fieri Diabolo, qui varijs adnititur & confuſis imaginibus orationis perturbare negotium, vnde probè nouit totam pendere noſtram ſalutem. At noſtrarum fuerit partiũ,agnita eius fraude,ſolidiori propoſito in illa perſiſtere; nec minùs cautè agamus in ſalute noſtra, quàm inimicus in impugnatione.

Probl. V.

QVARE magis ſolent affluere internæ conſolationes conuerſionis initio, quàm in progreſſu? &, ſi obſunt,quare dantur? ſi proſunt,quare auferuntur?

Reſpondeo,Deum primas dare conſolationes,non ob delectationem, ſed vt anima hac ratione poſſit noxias ſpernere mundi voluptates. ſed vti Deus hic ſe prodit miſericordem: ita anima ingratam ſe exhiberet,ſi vellet in lacte iugiter morari: quod tametſi ex ſe ſit vtile, cibus tamen eſt paruulorum,& minus perfectorum. perfectáque huiuſcemodi inuitant ſuauitates hominem ad ſuijpſius victoriam: vti flos ad fructum prouehit. Quo non obtento fine, nedum inutiles, ſed & pernitioſę ſunt om-

nes

nes, quæ conceduntur, suauitates.

Probl. VI.

QVARE nonnunquam conceditur gustus hoībus sceleratis, & à Deo reprobatis?

Multi, inquam, cùm sint mali, bona quædam faciunt opera: quæ, cùm vitam nō promereantur æternam, iam ex donis naturalibus, iam ex sensibili gratia compensantur. Ita faciunt terreni Principes, qui è reliquijs transmittunt eorum mēsæ, ijs qui mox morte sunt plectendi. Vnde cōcluditur, quàm parum debeamus his inniti muneribus, quę & in vindictam Deus aliquando cōcedit.

Probl. VII.

QVARE cùm nonnulli multis annis orationi vacauerint, & cum interiori sensu, non tamen perfectioni pertingunt?

Hic dici posset: quòd quemadmodum medicina sanitatem non affert, nisi debita adhibeatur ratiōe: ita omnis spiritualis medicina fit prauo vsu exitialis. Ideò non deberet à Deo importunè peti quodpiā munus, ni priùs modum impartiatur eo vtendi sui in honorem: tutęque est petitionis, totū in

manu sua collocare. Ipse etenim nouit, quod munus, quo'ue in tempore nostro expediat profectui.

Probl. VIII.

QVARE sensibilem nonnulli in oratione petunt gratiam, minimeq; obtinent?

Dici posset, primò eos, ob insignem aliquam culpam, non gratiam sed pœnã promereri. Præterea, quòd prauas in fundo asseruent cogitationes: quibus ita inficitur animæ gustus, vti febris humoribus gustus impeditur corporis. Fortasseq; nonnullis minimè conceditur, quoniam ex superbia se autumant perfectos: qui, si huiuscemodi ditarentur muneribus, fierent similes Lucifero.

Probl. IX.

QVARE quidam post exuberantes internas dulcedines, inde priuantur? nõnulli cùm essent earum expertes, exuberãt? quidam iam acquirunt, iam priuantur?

Huc multifariam oportet respondere. Et primùm dico, dari gratiam hanc aliquãdo manifestandæ hominis pietatis gratia, a-

liquando

liquando in proximi salutem , iam in miseri huius mūdi præmium, iam quò cęcetur homo in peccato, iusto Dei iudicio .

Ita & aufertur aliquando ob letalem culpam, aliquando ob patientiæ exercitiū, aliquando vt affligatur anima, causam ignorans: vtitur & aliquando Deus huiuscemodi vicissitudinibus, ne capiatur anima afficiatur'ue thesauro, quē in manu sua videt non esse situm. Quando autē perfectis hoc euenit, maioris est signum gratiæ, Deo sibi placente, quòd gratis sibi inseruiatur.

Quidam in nimio feruore se cohibere nescientes, temperare'ue cordis ardores, ità corporis destruxere complexionem, vt amplius non sit capax interni sensus, instar fractæ cytharæ: quod & sine eorum fieri pōt culpa.

Probl. x.

QVARE non vult Deus haberi certitudinem horum affluxus, ablationis'ue internorum sensuum?

Respondeo. Si huius posset haberi certitudo, posset & anima certa esse quando esset in Dei gratia: quod sciri nequaquā pōt,

nisi per coniecturas. Vbi igitur culpa aufe runtur animæ, hæc subsequuntur indicia. non enim satis dolet: prauaq; sentit increscere desideria: alienoq; mæret profectu: desperatq; ad pristinũ redire posse feruorẽ.

Ita dico & suauitatem, profectus gratia datam, aduehere timorem gaudij plenum, profundamq; humilitatem, infinito sociatã patiendi desiderio: & iam facit hominem, ecstaticum: iam nouam aduehit vitij cuiuspiam victoriam: iam Deo animã relinquit absorptam. Obserua porrò per gustum, seu suauitatem, intelligi donum omne, vel visionem, vel prophetiam, lumen, lacrymas, gaudium, dolorem, & id genus: quę tametsi plerunq; sint cum gratia, possunt tamen & absque illa esse.

Probl. XI.

QVARE fieri solet, vt orationis tempore mens, multo vel cũ labore, minimè posit introuerti: postea aũt extra tp̃s illud nullo negotio ad internam perducitur vnionẽ?

Dici potest mentis vnitionem non in nostra sitam esse manu. Vnde Dauid gratias Deo agebat, quòd illi dedisset inuenire cor suum, & oratione orare. Hoc porrò est ra-

tio-

tionabile: quòd, cùm nos minimè in nobis ſimus, ſed in Deo, à quo pendet omnino vt ſimus; ſolùm in Deo ſimus noſtri ipſorum poſſeſſores. Ideoq; vti peccatum à Deo animã diuidit, & à ſeipſa: ita orõne Deo coniungitur, ſibiq; ipſi. Vti filium legimus prodigum, qui orando in ſeipſum eſt reuerſus: quod nequaquam ita ſe haberet, niſi priùs à patre recedens, à ſeipſo quoq; longè receſsiſſet. Vt mirum non ſit hoc muneris in noſtra minimè ſitum eſſe facultate. Licet etenim liberam geramus facultatem, vires tamen non ſuppetunt. porrò cùm citra difficultatem concedatur, palàm fit, nõ meritis noſtris, ſed ſuaipſius impartiri gratia.

Probl. XII.

QVARE accedioſa ſeu diſtracta oratio (vbi nempè in varia mẽs diuiditur, etſi bona ſint omnia) fit tandem vel nullius, vel modici fructus?

Reſpondeo, ſolam ſtabilitatem opus adducere perfectioni. Quare anima inconſtans iam hanc, iam illam deſiderans virtutem, iam verò hanc, iam illam implorãs gratiam, nulli perfectè afficitur, diſponiturque.

Qui igitur frugiferè velit orare, persistat in eius petitione, quod magis censet expedire: iuxtaq; suam se coaptet petitionem: aliàs quî obtinebit castitatem, lasciuis si oblectetur cogitationibus? qui'ue humilis fiet, iniurias deuitans?

Probl. XIII.

QVARE non audimur, petentes modico aliquo curari defectu?

Sæpe fit hoc, quia non se disponit homo ad recipiendum, rite'ue nõ petit. Vnde D. Iacobus ait: Petitis, & non accipitis, eo ꝙ male petatis.

Fortasse & hoc diuina fit permissione, vt fiat anima humilis, seq; ipsam teste experiẽtia agnoscat, non propria virtute grauia vicisse peccata, quando de minimis, vel maximè elaborans, perfectam non potest referre victoriam.

Probl. XIIII.

QVARE orando meliùs agnoscitur, deleturque culpa, quàm per viam scrupulorum, peccatorumq; recordationem?

Respondeo, peccatum, cùm sit tenebricosum,

cosum, in seipso non agnosci: quemadmodum altissima non potest oculis lustrari cauerna citra lumen. Quoniam verò oratio semper Deo adhæret, qui vera est lux: ideò in fideli eius exercitio peccati apprehenditur deformitas, nostraque indigentia. Vnde cogitur anima orationem intendere: & ita legitimum reportat fructum. At qui scrupulis obsidentur, veritatem non possunt pspicere: immò quò magis culpas recogitãt, eò minus propellunt: quoq; magis immoderato affluunt timore, eò necessaria deficiunt confidentia, quæ orando oritur, & orãdo augescit.

Probl. XV.

QVARE nonnuli post diuturnum orationis vsum repentè sunt prolapsi, deq; optimis facti sunt nequissimi: quemadmodũ de Herone celebri eremita refert Cassianus?

Respondeo nequaquam procidi statim ab vno ad aliud extremum: quemadmodũ & non nisi gradatim ascenditur. Sed quemadmodũ in corpore detegitur vna die grauis morbus, qui clanculùm multos per an-

nos prauis fuerat aggregatus humoribus: Ita anima ſenſim defectum contrahens, vbi non radicitus priuatum auulſit amorē, diſponitur cum tempore magno lapſui. Ita quòd non fit repente peſsima, ſed data occaſione, qualis erat in occulto, ſe palàm prodit. Quare de Herone legimus, quòd cùm eſſet magni nominis, proprio innitebatur ſenſui.

Probl. XVI.

QVARE qui proprij ſunt capitis, neq; alienam curant ſententiam, maximè prolabuntur, neque illis prodeſt multa oratio?

Reſpondeo, quemadmodum fundamentum eſt humilitas virtutum, ita & omnis cauſa eſt priuatus amor exitij. Ideoq; duce egemus, ne nobis credamus ipſis. Vnde Moyſe duce, nunquam periclitatus eſt populus ille; ſed quando voluerunt iuxta eorum ire deſideria, nunquā non errarũt. Ita & qui duces non curãt, apti ſunt qui in omne ruant periculum. Volunt enim citra alas volare timoris, qui initium eſt veræ ſapientiæ.

Probl. XVII.

Quare

QVARE maxima eorum pars qui hodie orationi incumbunt, à Diabolo deludũtur, vel per visa & reuelationes, aut per somnia & excessus?

Fortasse hoc euenit, quia Satan est veluti Dei simia, vultque illi assimilari, falsaque suis impartiri munera sectatoribus, propriã qui amant voluntatem.

Dici & posset, cùm vltima vertatur mundi ætas, fieri huiuscemodi casus, tanquam homini decrepito, qui cùm delirare incipiat, multas patitur mẽtis alienationes. Quod & in tẽpus coincidit Antichristi aduentus: qui veniens (vt ait Paulus) in signis & ꝓdigijs mendacibus, suos iam prӕmittit præcursores, infinitam nempè gentis illusæ turbam, qui illi viam præparent.

Probl. XVIII.

QVARE tempus nocturnum, locus solitarius & quietus, aptiores sunt orationi?

Hoc verum est in imperfectis, qui periculum patiuntur videndis & audiẽdis multis quæ distrahunt, facileq; ab interna abducuntur vnitione. Perfectus autem omni in loco & tempore aptus est, qui in Deum

se subleuet. Et quanquam Dominus noster sæpe se reciperet in loca solitaria, haud quaquam tamen credendum eguisse illum solitudine: at nobis, cùm simus imperfecti, opus fuit eius exemplo.

Probl. XIX.

QVARE nõnulli meliùs orant corpore quiescentes, quàm volentes illi vim inferre, supraq; proprias defatigare vires?

Hoc fit, quoniam cùm imaginatio laborat, concurrunt ad cerebrum spiritus. Cui est argumento; caput enim incalescit, extremęque frigefiunt partes. Cùm igitur corpus laborat, virtus absumitur vitalis, neque potest tota vniri in internum opus, cùm in externum sit diuisa. Hinc consequitur, assiduos oratores plerunq; esse cachostomachos, infirmęq; habitudinis. Cùm etenim copia vniatur spirituum capiti, stomachum relinquit caloris inopem, digestioniq; minus aptum.

Probl. XX.

QVARE laudibus efferuntur orationes iaculatorię, quæ instar iaculatorum perbreues

ues sunt,& frequentes?

Aio,mentem nostram ferro asimliari, quod cùm inferbuerit, citò in naturalem suam reuertitur frigiditatem, ni sępe in fornacem reducatur. Oportet itaq; sæpe mẽtem succendere orationis igne,vt in suo cõseruetur feruore: quod fit per breues & iaculatas preces: quando quidem omni emitti poßint in loco, tp̃e, & opere. Si etenim vita corporis à continua pendet. & frequenti respiratione, ita animæ vita conseruatur continua Deo aspiratione. Anima plus à Deo pendente,quàm corpore ab anima.

Probl. XXI.

QVARE in Euangelio habetur; Oportet semper orare: alibi verò multiloquium dissuadetur in oratione,vt faciunt publicani?

Non potest per continuam orationem intelligi multorum prolatio verborum, labiorumq́; perstrepitus,more Pharisęorum. At vti Deus est spiritus,ita spiritu poßidetur & affectu,qui inter varia & diuersa opera potest persistere. Quoniam verò mens nostra non potest otiosa consistere, diuinaque

que minimè se occupans in colloquutione, in varia elabitur & noxia cogitata; non poterat Dominus consilium relinquere, vel suæ conuenientius gloriæ, vel saluti nostrę.

Probl. XXII.

QVARE orantes quidam eadem sæpe iterant verba?

Fortasse hoc fit ex flammigero affectu, quo primò vniuntur vniuersę animę vires vni obiecto: hinc ibi moratur sine tædio, & summa cum delectatione. Cùm etenim infinitę sint diuina pulchritudinis, nedum tędio non afficiunt appetentiam ob continuam cogitationem, sed & semper magis accendunt. Vnde de D. legimus Frãcisco, totam illum noctem duobus immoratum verbis. Ego quoque hominem noui, super vnico mysterio menses plurimos insatiabili cum affectu perseuerantem.

Probl. XXIII.

QVARE qui diu orationi operam dedere, dehinc deferbuerunt, fiunt illis peiores, qui nunquam Deum gustauerunt?

Ita & fortasse intelligi potest Pauli dictum;

tum; Impoſsibile eſſe rurſus renouari ad pœnitentiam eos,qui cùm ſemel ſint illuminati, guſtarint etiam donũ cœleſte &c. denuò prolapſi ſunt. Quæ propriè eſt tepiditas: quam Deus magis horret,quàm frigiditatem. Vt enimquod nondum plenè fouit gallina ouum,à nidoq́; preceptũ, ante quàm perfectum ſit animal, omnino fit ſterile & inutile: ita & opus eſt eũ qui manum ponit ad aratrum,retroq́; aſpicit, ineptum fieri regno Dei.

Prob. XXIIII.

QVARE ſæpe nonnulli magis breui proficiunt, quàm alij multis in annis; ſæpeq́; ille idem magis proficit in mẽſe,quàm in tota ætate ſua præterita?

Ad primum reſpondeo; multa ad profectum conferre: naturalis nempe diſpoſitio; qua bene vtentes, citiùs ad meliorẽ peruenimus gradum. Proſunt & periti duces, ſalutiferaq́; conſilia,modi exercitiorũ, perſeuerantia,auxilium fidelium amicorũ ſpiritualium: vti Paulus ſua confouebat diſcipulos præſentia.

Ad ſecundum; Vti, inquam, arborem ſecando

ſecando, vltimo deijcitur ad terram ictu; non quod ſolus ſufficiat, ſed in vim multorum prçcedentium. Ita & multi ad orationem exantlati labores, diſponunt referẽdo fructui in vna die. Rurſum multorum fructus peccatuum nouiſsimo proditur mortis tempore.

Probl. XXV.

QVARE pernitioſa aliquando concedit Deus munera, prout in deſerto dando Hebræis carnes in ſaturitate: nonnũquam & vtilia denegat, vti pœnitentiam ſpreuit Saul & Antiochi?

Tametſi altiſsima ſint Dei iudicia; attamen dicere poſſumus, quòd quemadmodũ electis etiam mala cooperantur in bonum, ita reprobis etiam oratio fit in peccatum. Cùm igitur reprobis munera conceduntur, fiunt, ob eorum prauam affectionẽ, exitialia: vti in Pſalmo habetur; Et dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum. Ita & cùm vtilia non conſequuntur, fit quia non bona ea inquirunt intentione: non enim amore iuſtitiæ, ſed pænæ timore tantùm.

Prob.

Probl. XXVI.

QVARE cùm oratione oraret Helias vt cœlum clauderetur, ſtatim fuit exauditus: volens dehinc vt cęlum daret pluuiam, multum eſt connixus: Ita & in filij viduæ ſuſcitatione: vbi videtur præpotentior in malo oratio, quàm in bono?

Legere eſt in Pſalmo, dum loquitur Propheta de Sanctis: Exultationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum: Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis: Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Sunt itaq; pietatis diuinę miniſtri, ſimul & iuſtitiæ. Quoniam verò plerunq; homines aptiores ſunt flagello, quàm ſaluti, non mirum ſi minori negocio obtinetur: tametſi non ſit abſque pietate vindicta. Vt enim ait Apoſtolus; Dum iudicamur: à Domino corripimur: vt non cum hoc mundo damnemur.

Prob. XXVII.

QVARE clamant Sancti vindictam à Deo, vti inducit in Apocalypſi Ioannes, ſæpeq; id regius facit propheta?

Reſpondeo

Reſpondeo Sanctos aliò non reſpicere, quàm in diuinum honorem: hanc verò veram autumant pietatem. Quare Moſes occidendo pius, Acab parcendo impius ſunt exiſtimati. Bonum enim eſſet totum ruere mundum ſinere, quàm Deum iniuria afficere, qui poteſt vel ſexcentos creare mundos.

Prob. XXVIII.

QVARE cùm oraret Moſes aduerſum Amalecitas, vincebat populus: vbi deſiſtebat, præualebat aduerſarius?

Fortaſſe hoc eſt, quod ait Propheta: Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio. Ideoq; debet oratione implorari: quando non in exercituum robore, ſed in eius ſita eſt voluntate victoria.

Dici & poſſet, in pugna Amalecitarũ cũ Hebræis ſignificari bellum carnis & ſpiritus. De quo dixit Paulus; Gratia nos Dei, per IESVM CRISTVM liberatum iri: vt aſsidua oporteat eũ oratione implorari.

Prob. XXIX.

QVARE videbatur velle vim inferre

Deo Moſes, dum dicebat: Aut dimitte eis hanc noxam: aut ſi non facis, dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti: vbi videbatur propriam periculo exponere ſalutem?

Deus, aio, ſumma eſt libertas: & tamen gaudet, hominem inuenire, qui poſsit illi obſiſtere. Vnde per Ezechielem indoleſcebat, dicens: Quæſiui de eis virum, qui interponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus cõtra me pro terra: ne diſsiparem eam: & non inueni. Cęterùm huiuſcemodi vis eſt iuxta eius voluntatem: ipſequemet tantam orationi impartitur virtutem, vt poſsit eius obſiſtere furori. Neq; verò hinc anima quicquã patitur periculi, quoniam quò magis ex charitate ſeipſam cõtemnit, eo magis in Deo ſtabilitur.

Probl. xxx.

QVARE ſedulò agebat Abraham, rogã do Deũ pro eius multiplicatione ſęminis, cùm hoc illi ſpopondiſſet Deus, iureq; iurando ſe adſtrinxiſſet?

Aio Deum eſſe immutabilem, non tamẽ orationem eſſe ſuperuacaneam. Orando etenim diuinæ impetrantur promiſsiones,

orandoq; implentur. Planè si Abrahã oratione supersedisset, similis fuisset eius populi multitudini, qui inuisa promissionis terra sepulti sunt in deserto: non vtiq; Deo promissis non stante, sed cadentibus ipsis fide, speq; in illum.

Prob. XXXI.

QVARE nolebat Deus frustra Hieremiã pro populo orare, & tamen voluit Abrahã frustra pro populo Sodomorũ orare?

Dici posset, nunquam frustra esse orationem, quoniam saltem in sinum proprij conuertitur auctoris. At volens Deus ostendere vtriusque peccata populi ad summum ascendisse, pro vno orationem vetuit, pro altero speuit. vtrobiq; verò suum comprobauit iudicium esse longè iustissimum.

Prob. XXXII.

QVARE orando Iudith consilium cepit adeò periculosum, se, pudoremq; suum in manibus exponens Holophernis?

Nulli respondeo se obiecit periculo: orãdo etenim certior facta fuit euentus totius: Idq; iam impetrarat, quod postea patrauit.

Vnde

Vnde possumus inferre, tutum non esse opera iudicare sanctorũ iuxta regulas nostras. præuident enim superno finem in lumine, certoq; confidunt id se assequuturos, mediaq; eligunt admodum à ratione deuiãtia, iuxta humanum sensum: vt & hæc fecit, & Iosue, dũ clangentibus tubis ruere fecit muros Hierico, alijq; similes multi.

Prob. XXXIII.

QVARE orando Hester cor immutauit Assueri, ita vt vniuersus eius furor in caput retorqueretur Aman, quo mox nõ erat illi alter charior?

Hoc est quod scriptura dicebat: Cor regis in manu Domini: quocunq; voluerit inclinabit illud. Orando itaq; debemus ad illum confugere, etiam in his quæ humanæ subdũtur voluntati. Tunc enim vtiliter ab hominibus quicquã impetrabimus, vbi prius fuerit impetratum, acceptoque latum Deo.

Prob. XXXIIII.

QVARE orando iniungit Hieremias Hebræis, vt pro vita orent Nabucodono-

ſor, qui erat impius?

Hinc colligi poteſt, orationis virtus quã ſit magna, quãdo nedum ad pios, ſed & impios extenditur. Ita & Paulus mandat orari pro Regibus, & omnibus qui in ſublimitate conſtituti ſunt: vt quietam & tranquillam vitam agamus. Quæ fructuoſiùs funditur oratio, quàm pro priuatis: cùm quòd bonum Principis in totius redundat emolumentum populi: tùm quòd maiori verſantur in periculo, quàm cæteri. Iudiciũ quippe duriſsimum his, qui præſunt, fiet, teſte ſcriptura.

Prob. xxxv.

QVARE cùm vellet prophetare, adhibuit pſaltem Heliſæus, quo pſallente ſpiritus eum arripuit propheticus?

Haudquaquam credendum hoc virtute factum muſicæ: ſed quoniam in pſalmo diuinæ concinebantur laudes, mens prophetæ eorum incaleſcebat virtute. Ex quo apparet eos non ſemper ſpiritũ agi ꝓphetico. Eadẽ poſſumus ratione intelligere quod ait ſcriptura de Saul: cuius non ita exagitabatur ſpiritus, diuinas Dauid pſallente laudes

des corã eo. Et fortaſſe hæc erat Dauidis vis in feras,& in Gygantem. nihil enim diuinæ obſiſtit uirtuti,quæ in oratione deliteſcit.

Prob. XXXVI.

QVARE orans obtinuit pro puero ſuo Giezi Eliſæus,vt Angelicũ aſpicere poſſet exercitum: ſimulque hoſtilem cæcitate percuſsit exercitum,qui venerãt eum comprehendere.

Fortaſſe hoc eſt, propterea quòd Angeli nõ niſi à mũdis corde videri poſſunt: quod datum eſt puero, præceptoris ſui oratione. Vnde infertur,fide vnius ac oratione alij ferri ſuppetias,ita internè, vti & externè.

Rationabile porrò erat oratione cæcari illos Heliſæi externè,qui intus erant cæci. Vti enim fides illuminatur: ita præcipitari meretur perfidia in tenebras.

Prob. XXXVII.

QVARE cùm oraret Dauid vt ceſſaret peſtis, peteretq; huiuſcemodi in ſe eiuſque domũ retorqueri plagam; ſtatim ſactus eſt voti campos abſq; propria fraude?

Respondeo iustum fuisse eius pœnitentia populum liberari, quemadmodũ ex eius arrogantia fuerat percussus. Qui etenim se dignum iudicat vindicta, dignus est venia. Vnde & infertur peccata Principũ in populum redũdare, pariterq; eorum fidem & meritum veniã illis promereri: quemadmodum membra sui participant qualitatẽ ac affectionem capitis.

Prob. XXXVIII.

QVARE affligens se afflixit Dauid in oratione, quò salutem ęgrotanti impetraret paruulo, quã tamen nõ erat impetraturus?

Hoc ideò, quia diuinam ignorabat volũtatem, à qua nõ intendebat recedere. Quare illa agnita per paruuli mortem, statim ad templum adijt, gratiasq; egit Deo. Ex quo possumus intelligere, quemadmodũ fas est rogare ante diuinæ notitiam voluntatis, ita illa agnita, iure illi est acquiescendum, gratiæq; agendæ infinitæ.

Prob. XXXIX.

QVARE non destiterunt quidam sanctorum ab oratione, etsi sæpe passi fuerint repulsam?

repulſam?

Hoc fieri potuit, vel quòd quicquam pe tebant iuxta diuinam voluntatē, puta quòd immunes eſſent ab eius offenſa: aut ſuperno ex lumine agnoſcebāt ita expedire: quo in caſu admodum laudatur importunitas. Quare laudat Dominus viduam, quæ aſsidua coegit interpellatione iudicem illi adminiſtrare iuſtitiam.

Prob. XL.

QVARE cùm iam exaudita eſſet Danielis oratio, reſiſtentem habuit Principem, Angelum nempe Perſarum, quò minus aſferretur illi nuncius?

Multa ex hoc loco colliguntur: primum noſtræ adminiſtros eſſe Angelos orationis. Vnde Raphael Deo offerebat preces Tobiæ: & in Apocalypſi videt Ioannes Angelum offerentem phialas aureas plenas odoramētorum, quas ipſemet interpretatur ſanctorum orationes. Proximè, ſæpe exaudiri orationem, nos verò id ignorare. Quare oportet perſeueremus, vti fecit Daniel: qui ſi orationi ceſsiſſet, nequaquam promeruiſſet petitionis videre complementum. Ad-

hæc,hinc concluditur, inferiores poſſe Angelos inuicem in proprio lumine diſcordare,à ſuperioribus verò diuinæ certificari voluntatis,in quam omnes pariter conueniũt. Habuit igitur propheta viſionem illam, vt diuinorum nonnullam habere poſſemus ſecretorum notitiam.

Prob. XLI.

QVARE, quid oremus,inquit Apoſtolus, ſicut oportet, neſcimus: ſed ipſe ſpiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus?

Reſpõdeo,ſpiritu nos ſemper ſurſum agi Dei,nos autem proprio illi obſiſtere põdere. quo vero magis eius præualet ſpiritus, eò magis eſt fructuoſa oratio. ab ipſo enim naſcitur & cognitio & affectus. Vbi igitur nos Deũ oramus,imperfecta ſit oratio oportet, quatenus ibi noſtri habemus. Nõ etenim diuinæ poſſumus,vt par eſſet, facere ſatis vocationi. Cùm verò in nobis orat Dei ſpiritus,tunc vtiliter oramus,efficaciterque nihil non impetramus.

Prob. XLII.

Quare

QVARE potius mouentur Sancti, vt pro vno orent, quàm pro alio?

Hoc fieri non poteſt, quòd ſint perſonarum acceptores, quando vel propriũ ament inimicum. Sed dicere oportet, noſmetipſos ignorare quid expediat in oratione peti. In qua, vt ſit frugifera, neceſſaria eſt particularis ſpiritus ſancti motio: qua ſine ſi velimus pro vno rogare, non pro alio, vel præſumptuoſi erimus, vel crudeles.

Prob. XLIII.

QVARE dixit Angelus ad Tobiã: Bona eſt oratio cum ieiunio & eleemoſyna?

Dico hæc tria ſimul iure ſociari: tum quòd temperatum ieiunium animam diſponit orationi, vti à crapula præfocatur: tum etiã quòd eleemoſyna redditur efficax oratio. Non enim eſt aptus qui à Deo beneficia impetret, qui proximo ſuo eſt tenax & immiſericors.

Prob. XLIIII.

QVARE ſcriptum eſt in Eccleſiaſte, meliorem eſſe orationis finẽ, quàm principiũ?

Fortaſſe hoc fit, quoniam vti natura ſem

per

per ad perfectiora progreditur, ita & gratia. Quare in assidua oratione mens incalescit, exuiturq; importunis cõfusis imaginibus, quæ initio occurrebant.

Hoc porrò adumbratum crediderim in admirabili Heliæ visione: qui primò vidit transeuntem coram se spiritum grãdem & fortem, propriæ nempe existimationis; mox commotionẽ, quippe iracundiæ: cui & successit ignis concupiscentiæ. Cùm autem in ijs Dominum minimè inuenisset; in sibilo tantummodò illum agnouit auræ tenuis: in interiori nempe iubilo, post victoriam omnis affectionis, internè possesso.

Prob. XLV.

QVARE præparari iubet sapiens ante orationem animam nostram?

Fortassis hæc est præparatiò, forte propositum non amplius Deum offendẽdi, qui eorum non audit orationes, qui in peccato obdormiunt. Aut dicere possumus, exercitium meditationis orationẽ præcedere, quẽadmodum cognitio affectum. Priùs enim oportet meditãdo mens introuertatur, dehinc diuino se statuat colloquio. Hoc aũt dice-

dicebat Dominus in Euangelio: vt ingreſsi cubiculum, clauſo oſtio, patrem noſtrũ piè inuocemus: hoc eſt, omni ſecluſa cogitatione, in fundum nos recipientes noſtrum, ad diuinam pertingamus vnionem.

Prob. XLVI.

QVARE rogant Dominum diſcipuli, vt doceat eos orare?

Hinc colligere poſſumus, quanti ſit hoc negotium momenti, quamúe honorificum, quando præceptorem exigit Dei filium, Apoſtolosq́; meretur habere diſcipulos. Aio igitur magnæ quippe eſſe difficultatis, primò mentem introuertere: poſtmodum magna accidere in hac vnitione pericula, ne lupum intromittamus loco paſtoris: poſtremò magnum eſſe prodigium, omni locupletem videre hominem virtute, deiectũ verò ac ſi omnis expers eſſet boni. Vt conficiamus, tali opus eſſe orationi magiſtro, nõ quidem ſemel, ſed in vnaquaq; mentis eleuatione. Tuncq́; eſt cõſummata, cùm dux noſter Chriſtus nedum ei initium dedit, ſed & progreſſum; & ad finem vſque perducit, nempe ſeipſum.

Prob.

Prob. XLVII.

QVARE orando mens deijcitur, verãq; acquirit humilitatem?

Respõdeo humilitatem & orationem se inuicem cõsequi, quemadmodum vapor & pluuia. E' vapore etenim in aerem subleuato, producitur pluuia: quæ in terram cadens, denuò gignit vaporem. Ita oratio humilitatem gignit: superno enim facit in lumine propriam agnosci indigentiam. humilitate verò increscit oratio, quoniam quò magis agnoscitur necessitas, cò fortiùs imploratur subsidium.

Prob. XLVIII.

QVARE orando solemus sanctos inuocare, qui nostras non vident necessitates?

Respondeo, sanctos, cùm sint vniti trãsformatiq; in Deum, omnia in ipso videre clariùs, quàm si coràm adessent. Omnia.n. in ipso contemplantur: vti in ipso verũ habent esse; etsi nos non possimus id capere. Vti enim sydera subtus aquam conspiciuntur, & tamen non ibi sunt, nisi in vmbra: ita nobis videmur esse in nobis ipsis, sed verè sumus in Deo. Ita & qui Deo assistunt, in

ipso

ipſo omnia contemplantur. Quid enim, teſte Gregorio, non videbũt, qui ſemper vident omnia videntem?

Prob. XLIX.

QVARE cùm poſsit & norit Deus noſtris largè ſuccurrere neceſsitatibus, vult tamen ad ſanctos confugiamus ſuos?

Fortaſſe, quia nullibi clariùs Dei eluceſcit honor, quàm in Sanctis ſuis. Ita vt non ſua ſe fraudet Deus gloria, ſanctos glorificans: ſed prodit & auget ſui gloriam. Et, ſi dicere licet, omnem à Deo eſſe actionem, ipſum nempe in igne nos calefacere, illuminare in Sole; multò verius eſt ipſum nos audire, opitulariq; in ſanctis ſuis. Vnde Moſes pro vniuerſo impetrat populo, Cananęa pro filia, Centurio pro puero. Porrò cùm ſint eccleſia militans & triumphans idẽ corpus; conſequitur, capitis virtutem gradatim deſcendere in ſingula membra. omnis verò virtus eſt capitis, Domini nempe noſtri IESV CHRISTI.

Confirmatur, quoniam cùm infinitæ ſit Deus virtutis, non poteſt à nobis cognoſci vel participari, niſi mediantibus eius creaturis:

turis: quæ non aliud sunt, quàm specula, in quibus infinita virtus finitè resplendet, & iuxta captum nostrum. Vnde in primã resplendet Deus intelligentiam, & per illam in sequentem, & ita gradatim ad vltimam vsq;: qui & pariter est ordo in sãctis in cęlo & in terra.

Prob. L.

QVARE sæpe, intercedentibus sanctis nondum in Canonem redactis, id impetratur, quod per redactos minimè?

Dici potest solam Dei virtutem in vtrisque operari. In Canonem autem esse redactum, sanctitatem non auget, sed prodit. Quoniam verò Deus iuxta fidem nostram operatur: vti idẽtidem dicebat Dominus: Fides tua te saluum fecit: ideò sua impartitur beneficia per eos, quibus maiori afficimur fide.

Dici etiam potest, conceptam in Sanctos fidem, quibus minimè tenemur, maioris afferre occasionem meriti. Porrò cùm velit Deus aliquem glorificare sanctorum, mundoq; prodere, fidem accipit nostram, eaque vtitur, vti medio, ad eorum glorificationẽ.

Cuius rei gratia, maiora edidere sancti miracula initio, quàm post eorum clarificationem.

Prob. LI.

QVARE id sæpe impetramus per minoris meriti sanctum, quod per maioris minimè?

Fortasse quia Deus vult gloria afficere sanctos omnes: ratio autem eos gloria afficiendi est, illis intercedentibus munera impartiri.

At præstiterit dicere, ob summam vnionem quæ inter sanctos intercedit, orante vno omnes orare, & vnũquenq; gloria gaudere aliena, æquè ac sua. Quare meritum superiorum in inferiores transfunditur, gloriaq; inferiorũ in superiores redundat, gloriosoq; illo à consortio procul abest omnis arrogantia & inuidia, infinitusq; tantùm ibi regnat amor.

Prob. LII.

QVARE innumera operatus est Deus miracula ad ossa, reliquiasq; sanctorum?

Dicere possumus, cùm sancti propria fideliter

deliter rexerint corpora: quæ Paulus Chri ſti appellat membra, & templum ſpiritus-ſancti; dignum eſſe vt etiam in oſsibus honorentur: præſertim cùm eadem glorificanda ſint in cœlo oſſa. Huius autem habemus in ſacris literis exemplum: oſſa nempe Heliſæi, quæ cùm ſorte contigiſſet cadauer quoddam, ſtatim rediuiuum ſurrexit. Vnde & colligitur, poſt mortem orare Deum Sanctos: nequaquam enim id operata eſſent miraculum oſſa, niſi ſpiritus orando obtinuiſſet Heliſæi.

Ideoq; ſurgente in eccleſia, magnus habebatur concurſus ad oſſa Sanctorum: vti de Agatha legimus. Quò enim ſunt Sancti de ſua ſecuriores gloria, eò ſunt de noſtra ſeduliores ſalute.

Prob. LIII.

QVARE dum orat eccleſia, ea Virgini attribuit nomina, quæ ſoli cõpetũt Chriſto?

Reſpondeo Chriſti & ſanctorum eãdem eſſe virtutem: ideoq; nõ inconuenit, vt idẽ ſortiantur vocabulum, vniusque actio alteri tribuatur. Vnde Dominus diſcipulos vocat mundi lucem: quod longè veriùs locum

cum habet in Virgine. Quoniã verò præ cæteris vnita eſt filio ſuo Sanctis: ideò dicitur vita,& ſpes,& aduocata noſtra, & gratiæ mater, & inter Deum mediatrix & hominem.

Hoc autem non derogat his,quæ ait Paulus: Vnum nempe eſſe mediatorẽ noſtrũ, IESVM CRISTVM. quamuis enim vna ſit vitis,operatur tamen varios in palmites, per eosq; vim ſuam adminiſtrat, quæ cùm attribuitur palmiti,non tollit ſed confirmat vitis virtutem. Vti enim ab illa oritur eius virtus,ita & illi debet accepto ferri.

Prob. LIIII.

QVARE orantes maiorem ſentimus in Virgine fiduciam,quàm in filio?

Huius aſsignant Diui Anſelmus & Bernardus cauſam,quia in Virginẽ à filio deriuat diuina pietas,abſq; vllo iuſtitię terrore. At in filio licet attrahat pietas,terret tamen quod ſcriptum eſt; Iudicem eum eſſe adeò ſeuerum,vt rationem ſit exacturus de vnoquoque verbo otioſo. Quid autem miri,ſi magis præfidat reus in ſola pietate, quàm in ea,iuſtitiæ coniuncta: quando eadem eſt

diuina pietas in vtroq; , & filij, & eius matris tribunali?

Et fortasse hoc aiebat Dominus in Ioanne: Qui credit in me, maiora horum opera faciet: quod nõ aliud est, quàm dicere: Maiora per fideles meos operor, quàm ꝑ meipsum. Quare legimus vmbra Petri sanatos fuisse infirmos, quod de Christo nequaquam legimus.

Prob. LV.

QVARE ad Virginem ait Ecclesia: Da mihi virtutem contra hostes tuos: ac si donaret illa, non verò tantũ impartiretur munera?

Respondeo Sãctos, ob vnionem cũ Deo, operari, vti Deum. Vnde in Paulo loquebatur, & operabatur Christus: aliquando etiam non orando sed imperando operabatur. Ita & Helias dum ignem fecit è cęlo descẽdere in quinquagenarios: Helisæusq; dũ immisit vrsos, qui dilacerarent pueros illos proteruè se habẽtes. quæ vnio cũ maior in Virgine intercedat, potest & efficaciùs operari.

Prob. LVI.

Quare

QVARE orat Ecclesia pro infidelibus, qui à Christo ſnnt diuiſi?

Fortaſſe,vt fiant fideles. Omnis.n.orando gratia impetratur. Quare dixit Dominus ad diſcipulos: Rogate Dominum meſſis,vt mittat operarios in meſſem ſuam. Ità oratione Stephani (vt eſt quorundam ſententia) factum eſt, vt perſequutor Paulus fieret Paulus prædicator.

Prob. LVII.

QVARE vult Paulus ſingulariter orationes fieri pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt conſtituti?

Reſpondeo,bonum Principum redundare in vtilitatem totius populi. Quocircà pro eis fuſa oratio, eò eſt fructuoſior, quò ad plures ſe extendit.

Dici & poteſt quod ait ſcriptura: Iudicium quippe duriſsimum ijs, qui præſunt, fiet. Cùm itaq; maiori agant in periculo, maioris eſt charitatis, illis opem ferre oratione.

Probl. LVIII.

QVARE ſcribit ſacer Dionyſius, conſueuiſſe in primitiua Eccleſia fundi precem

pro mortuis: quem ſemper coluere ritum fideles?

Reſpôdeo cum Paulo, fideles oés vnum eſſe corpus. Vnde conſequitur, vti alimentum vniuerſa diffunditur in mēbra; ita orationis virtutem omnibus communicari fidelibus. In gaudium etenim redundat beatorum. Vnde Angelus Deo offerebat Tobiæ orationem: auxilium porrigit viuentibus. Vnde Paulus rogabat oratione adiuuari: fert & opem vita functis, vti dictum eſt.

Prob. LIX.

QVARE magis promeretur, teſte Gerſone, quæ pro defunctis funditur, oratio?

Fortaſſe, quia maiori prouenit è fide, animam in ea confitendo poſt corpus viuere, dariq; locum purgatorium, qui naturaliter demonſtrari non poteſt. Dici & poſſet, orationem huiuſcemodi nunquam nō eſſe fructuoſam: propterea quòd pro quibus funditur, ſunt in gratia, capacesq; ſunt ſuffragij, quod ſemꝑ nō habet locū in ſuperſtitibus.

Grauioribus etiam torquentur cruciatibus, cûm à Tartareis minimè differant, prę-

terquam

terquam quòd finis habent certitudinem. Possunt insuper vicem suis reddere suffragatoribus, vbi coram Principe fuerint restituti.

Prob. LX.

QVARE ait Gregorius posse alijs, non sibi, vita functos impetrare: adducitq; Pascasij cuiusdam exemplum, qui miracula patrabat, & tñ in loco visus est purgationis?

Respondeo, posse illos munera impetrare, propterea quòd sunt in gratia, iurisdictionemq; habent in cœlo: tametsi nõ possint per seipsos, cùm sint pupilli, illam exercere. Quid autem hoc miri, si sacerdos malus potest alijs impetrare, nõ vti malus, sed vti Ecclesiæ minister? addictusque carceri debitor, beneficia potest à Principe promereri, soluens nihilominus contractum æs alienum?

Prob. LXI.

QVARE ait Christus ad Apostolos, nõdum illos quicquam petijsse in eius nomine: ac si difficile admodũ hoc sit, & arcanũ?

Immò arcanum valdè est inquam, roga-

re Deum nosse in filij nominé: quoniam vt ipse ait; Nemo nouit filium nisi pater: nullaq; sufficit Creatorem cognoscere creatura, nisi quatenus suo seipsum manifestat spiritu. Si etenim hoc omnes perciperent secretum, statim omnis exaudiri promereretur oratio.

Et fortasse non potest in nomine filij petere, nisi perfectè deiectus, & ad nihilum redactus, qualis erat Christus: qui eò factus est humilior, quò erat præcellentior; deijciens se vsq; ad mortem Crucis, cùm Deus esset vitæ gloriosus.

Prob. LXII.

QVARE cùm oraret Paulus, vt ab eo abscederet carnis stimulus, nequaquam fuit exauditus?

Respondeo, si fidelis oratio non semper id impetrat quod petit, iccircò fit, quoniam maiora illi parat Deus. Neq; enim fuit hoc Paulo gratiam denegare, sed adaugere. Nõ enim aliud volebat, quàm perfectam cum Christo vnionem. hanc autem melius cõsequebatur per tentationem, quàm si ab ea liberaretur. Vnde ad illum Deus: Sufficit tibi

tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur.

Prob. LXIII.

QVARE ritè frequentata sacramenta subleuant, incenduntq; animã orationi?

Fortasse, quia Christi continent virtutẽ, qua sanantur animæ vulnera, inualescitque spiritus aduersus carnem, vti dicebat Apostolus: Quis me liberabit de corpore mortis huius? & subiungit: Gratia Dei, per IESVM CHRISTVM. Ideoq; surgente in Ecclesia admodum frequẽtabantur. Sed deficiente feruore, redacta est appetẽtia nostra ad carnẽ & sanguinẽ, vbi non est inueniře regnũ Dei.

Prob. LXIIII.

QVARE altaris sacramentum, præ cęteris, mentem excitat orationi?

Hoc ideò, quia ait Dominus: Qui manducat meam carnem & bibit meum Sanguinem in me manet, & ego in illo. Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter patrem: & qui manducat me, & ipse viuet propter me. Porrò cùm panis iste è cœlo de-

ſcenderit, quid mirum ſi animam cęlo prouehit? Panis iſte, cùm ſit ipſe Chriſtus, noſtra eſt via, cœli iter oſtendens: noſter eſt dux, qui cùm ſit veritas, errare non poteſt: noſtrum eſt robur, quoniam vita eſt vera, animamq; paſcit ſapientia.

Prob. LXV.

QVARE dubia oratio eſt infructuoſa? Huius aſsignat D. Iacobus rationẽ: Poſtulet autẽ (dicens) in fide nihil hæſitãs. Qui enim hæſitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui à vento mouetur & circunfertur: hoc eſt, nihil habet in ſe firmitudinis. Debemus itaq; certò præfidere Deum nos audire; & velle, & poſſe omnia nobis donare: nihilq; eſſe, in virtute vnigeniti ſui, ita arduũ, quod non poſsit obtineri. Vnde in omnis clauſula orationis infert Eccleſia: Per D. N. IESVM CHRISTVM. per ipsũ etenim ingreſſum habemus, fiduciamq;, ad Deum.

Prob. LXVI.

QVARE ſolebat Dominus noſter à turbis ſe ſubducere, cùm vellet orare: docéſq; diſcipulos orare; clauſo oſtio, dixit, cubiculum

lum ingrederentur?

Haudquaquam credendũ, mẽtem eius, cùm Verbo eſſet vnita, paſſam fuiſſe quicquam diſtractionis: cùm perfecti homines poſsint orare ſemper in medijs mundi occupationibus: Moyſesq; orabat in ſexcẽtis negotijs. Hoc autem fecit pro nobis: quemadmodũ omnis eius actio noſtra eſt inſtructio: cùm paucíſsimi reperiantur, qui non detrimentum ſentiant è curis exterioribus.

Fortaſſe & hoc confert perfectis: quãdo vti ſolitudo imperfectum ad ſuiipſius adducit conſideratioñẽ, ita maiori ſubleuat perfectum lumini. Quare Moyſes, dum moraretur cũ Deo in monte, reſplenduit adeò vultus eius, vt nõ poſſet populus intendere in eius faciem.

Prob. LXVII.

QVARE patraturus miracula Dominus noſter, aliquando orabat, aliquando & non oranti parebant creaturæ?

Hæc fuit varietas in reliquis Sãctorum, quoniam plus minus erant deificati, operabanturq; iuxta varias ſpiritus ſancti motiones.

tiones. Perfectus enim in Dei amore, nũquã non orat, etsi externè id non appareat. At in Christo credere oportet; cùm verè esset Deus, propria illum auctoritate charismata dispensasse: cumq; verè esset homo, oratione impetrasse. Quoniam autẽ ambæ hæ naturæ non in ipso erant cõfusæ, sed distinctæ, poterat simul & dispensare, & impetrare iuxta eius voluntatem.

Prob. LXVIII.

QVARE suscitaturus Lazarum lacrymatus est Dominus in oratione: cæcumq; illuminaturus ingemuit; neq; statim totam illi contulit salutem, prout alijs plerisq;?

Hoc erat argumentum non eius impotentiæ, sed nostræ dispositionis: quæ si talis esset ad recipiendum, qualis ipse ad donãdum, citò fieret omnis capax gratiæ. Fleuit itaq; super Lazarum, difficultatem significans operis: ingemuitq; ad cæcum, fidei arguens defectum, iuxta quam ipse miraculũ operabatur. quare crescente intus fide, augescebat & foris illuminatio.

Prob. LXIX.

QVARE non fuit exauditus tempore

passionis,

paſsionis, cùm rogaſſet vt tranſiret ab illo calix ille?

Hoc, dici poſſet, ad noſtram eum feciſſe doctrinã, vt, quando orantes minimè exaudimur, inferamus, vt ipſe ait; Non mea, ſed tua fiat voluntas. Dici & poteſt, permiſiſſe illum, ſenſum partes ſuas exequi, qui naturaliter mortem horret: cohibuit tamen illũ ſub ratione, dicens: Spiritus quidem promptus: caro autem infirma.

Fortaſſe & præſtiterit dicere, illum nunquam non fuiſſe exauditum: prout patri dicebat ſuo. Ego autem ſciebam, quia ſemper me audis. Cùm autem petijt vt calix tranſiret; non mortem detrectabat, ſed articulum illum, in quo cõflictabatur, agoniæ. Vnde alius Euangeliſta dicit: Orabat vt trãſiret ab eo hora. hoc autem obtinuit ab Angelo confortatus, vireſq; reſumẽs, quò vim poſſet ferre Crucis.

Prob. LXX.

QVARE, volens in deſerto panẽ multiplicare, habet Euangelium, primùm orando gratias egit patri?

Fortaſſe hinc ſignificare volebat, bifa-

riàm

riàm in nobis augeri diuina beneficia: primò vt ea Deo accepta feramus; neq; verò nostris meritis, sed eius ascribamus beneficentiæ: mox vt & ea proximis ex charitate communicemus. Terrenæ etenim facultates in multos distributæ decrescũt: diuinę aũt quò magis dispertiuntur, eò magis augescunt.

Prob. LXXI.

QVARE cùm vellet in monte transfigurari (D. referente Luca) priùs orauit, deinde subsequutum est miraculum?

Aio, orationem perfectam omnes has in anima producere effectiones: primò eã reddit omnino luminosam & prudentẽ; quod in eius adumbrabatur claritate vultus: dehinc donat legis cognitionem; in cuius indicium, Moses & Helias cum eo colloquebantur: demum facit Dei filios; quare audita fuit vox patris dicentis: Hic est filius meus dilectus.

Prob. LXXII.

QVARE mortis recordatio animã prouehit orationi?

Hoc

Hoc fieri posset, quoniam internũ præpeditur exercitium à carnalibus affectionibus, quemadmodũ oculus à puluere. Quoniã verò mortis recordatio inordinatos abrumpit affectus, præ omni alia cõsideratione; cõsequitur, ab ea induci animã ad mũdi contemptum, diuinamq; delectationem.

Hinc fit, vt mors initiò terribilem se offerat: postea autem frequentando fit delectabilis. Difficilè enim admodum dissoluitur anima ab eo, quod iuxta sensum amat. At vbi pio fit exercitio ĩternè libera, statim immutat consolationem vanam & corruptibilem, in veram & immortalem.

Prob. LXXIII.

QVARE nonnulli plus, nonnulli minus, orationis tempore in lacrymas compunguntur?

Fieri hoc posset ex habitudinũ varietate: prout nõnullos videre est natura deuotos, qui faciliùs possunt verã indipisci deuotionẽ, naturæ suffulti auxilio. Posset & id agi operante Diabolo. Vnde quidam à crapula sunt deuoti, ad lacrymasq; prõpti. Quæ porrò veræ sint lacrymæ, in hac vita depre-

hendi possunt veri ex additione feruoris. nõ etenim sunt aqueæ, sed igneæ. Mortis verò tempore agnoscentur ex noua confidẽtia, quæ fideli inoritur: per quam verè percipit; Beatos esse, qui lugent.

Prob. LXXIIII.

QVARE nonnũquam qui absunt, orationi se sentiunt, eidemq; mouentur cogitationi?

Hoc fortasse fit nostrorũ ministerio Angelorum: qui cùm orationi adsistant, duos faciunt, vnum esse in Christo, spiritus, inuicemq; sentiri: quemadmodũ membra inuicem dolent. Quoniam verò Christus vera est vnitas, quò magis illi animæ vniũtur, eò penitiùs inuicem iunguntur. Hæc aũt vnitio magis sentitur orando, quoniam tũc magis adhæresçit anima Deo.

Prob. LXXV.

QVARE nonnũquam orant Sancti, ne tot illis Deus affluat charismatibus?

Respondeo, id eos facere, timentes ne in hoc mundo præmio afficiantur, multitudineq; charismatum obruãtur propria ex ingrati-

gratitudine.

Recuſant inſuper ſenſibilem gratiã, quò magis noſtro aſsimilentur Domino, qui oĩ derelictus fuit ſolatio paſsionis ſuæ tempore, nobis exemplum relinquens patri inſeruiendi ſuo gratis omni in certamine, prout generoſi faciunt milites.

Prob. LXXVI.

QVARE paucisſimi perueniunt ad cõtemplationis celſitudinem?

Reſpondeo, contemplationem delitioſam eſſe veritatis cognitionem abſq; labore, & diſcurſu ſeu inueſtigatione: quæ mentem orñat noſtram, repletq; omni pulchritudine, & diuina ſuauitate. Ita quòd præſupponit eam omni iam purgatam terreno affectu, redactamq; inſtar mundiſsimi ſpeculi, in quo diuina poſsit continenter ſe exhibere facies. Quoniam verò multi hoc opus eſt laboris, nimirũ ſi à paucisſimis poſſidetur.

Prob. LXXVII.

QVARE attenta actuum Domini noſtri, & præcipuè eius paſsionis meditatio,

ad-

ad altitudinē ſubuehunt contemplationis?

Ex hac veritate, per experientiam agnita, (vti per eā multi ſimplices perfecti euadūnt contemplatores) colligere poſſumus, Chriſtum Deum eſſe, & hominem. Proinde cùm in eo iuncta ſit humanitati diuinitas, humanorum eius actuum conſideratio ad Dei ſubuehit contemplationem. Vnde canit Eccleſia: Vt dum Deum viſibiliter cernimus, per hunc in inuiſibilium amorem rapiamur.

Prob. LXXVIII.

QVARE nonnulli contēplando rapiuntur à ſenſibus, vt de Petro legere eſt, & Paulo, alijsq; compluribus?

Reſpondeo, trifariàm poſſe euenire mētis exceſſum. Primò à paſsione melancholica, quæ ſæpe in oratione inualeſcit, adeoq; præualet, vt præfocet ſenſuum actionem. hæc autem eſt phreneſis, ſeu menſis alienatio. Poteſt & hoc fieri agente Diabolo, qui adnittitur in eius mancipijs id agere, quod Deus in ſuis, quò illi aſsimiletur.

Verus autē exceſſus ex immodico fit diuino amore, quo adeò abſorbetur anima, vt

non

non id capere sufficiẽs quod amat, seipsam excedere cõpellatur. De quo excessu scribit Riccardus: si nondum eò peruênit anima, nondum perfectè creatorem suum diligit. Huius porrò rarissimi sunt possessores.

Prob. LXXIX.

QVARE bonus excessus fit sæpius in iuuentute, procedente autem tempore attemperatur?

Hoc duabus fit rationibus. Primò quia in iuuentute sanguis exuberat, facileq; succenditur: qui cum tempore deferuescens, & si maioris sit capax feruoris, non adeò tamen est impetuosus, neq; omni agi se sinit interno sensu.

Confirmatur hoc, quoniam vbi anima diuinis non est assueta splendoribus, modico perstringitur lumine, in excessumq; pro rumpit. Ex consuetudine autem fit habilis, quæ maius sustineat lumen citra excessum, quàm antea cum excessu. Prout cernere est assuefactum quempiam multæ epo tationi, nõ ita facilè ebrium fieri, sicut alius qui ita non assueuerit.

Prob. LXXX.

QVARE in illis abũdant veri exceſſus, qui non venantur, immò fugiunt huiuſcemodi admirabilia?

Cùm fugiat anima, inquã, diuinas ex humilitate viſitationes, aptior fit quæ illas poſſideat. Quocircà timens Virgo Angelo aſſenſum præſtare, promeruit vt in illa confirmaretur ſpiritusſanctus: vltimumq́; eligens locum inter ancillas, ad primum fuit ſublimata. Ita Petrus ſeſe ingerens, nimia cum ſuiipſius confidentia, ad ſectandum Chriſtum, negatione ab eo eſt abſciſſus. Porrò cùm ex humilitate dixit: Exi à me Domine: quia homo peccator ego ſum: dignus fuit, qui ei arctiùs vniretur. Deus enim quò eſt excelſior, eò magis humilia reſpicit.

Prob. LXXXI.

QVARE contemplationis ſuauitas omnem aliam incomparabiliter mundi excedit ſuauitatem?

Reſpondeo, contemplationem principaliter reſpicere creatorem, in quo omnes inueniũtur delitiæ. Sita eſt etiam in ſuprema

animæ noſtræ portione, quæ dicitur ſpiritus & vnitas, ſeu fundus, quò vniuerſæ vniũtur animæ vires.

Cæterùm id quod præ omnibus auget contẽplationis delectationem eſt, nõ enim ſubtilibus Deũ reſpicit inueſtigationibus; vbi elaborat intellectus: ſed amoroſo intuitu, flammigeroq; affectu vniendi, transformandiq; in ipſum. A' quo dilatatur mẽs intuitu in ampliorem cognitionem: affectusq; magis abſorbetur in bonum illud ſine fine amabile.

Prob. LXXXII.

QVARE eximij cõtemplatores magnos ſentiunt cordis ardores, & vita periclitarẽtur, niſi virtute ſe cohiberent diſcretionis?

Fortaſſe hoc fit, quoniam in corde adunãtur omnes ſpiritus, omnisq; ſenſuum virtus ibi ſtabilitur, tanquam in centro ſuo.

Dici & poteſt, ardorem ſpiritus in eam magis redũdare corporis partem, quæ ſubiectum eſt amoris. Quocircà in quibuſdã ſanctorum inuentum eſt cor, Chriſti impreſſum myſterijs, in quibus viuentes iugi-

ter & ardẽtißimo cum affectu immorabantur.

Prob. LXXXIII.

QVARE verus mẽtis excessus in paucissimis reperitur?

Hoc ideò, quia purgatã præsupponit vitam, diuq; exercitam in suiipsius victoria: ad quam metã pauci pertingunt. Tametsi enim multi delectentur sacris lectionibus, vel meditationibus, internisq; cõsolationibus; paucißimi tamen sunt, qui vniuersum exuant priuatum amorem, euincantq; sancto ipsorum odio omnem affectũ & distractionem.

Prob. LXXXIIII.

QVARE adeò breui raptus fuit in tertium cœlum Paulus, minimè expectata vitę anteactę purgatione?

Fortę tunc fuit purgatus, cùm factus est non videns ex mirabili visione. Et quanquam breue fuerit spacium, fuit eò voluntas efficacior. Præualet enim forte propositum multis infirmis cogitationibus.

Dici & posset, anticipatam in ipso fuisse

gratiam, quò vas foret electionis. Labores autem illi in posterum fuere reseruati: vt ipse dixit: Quia abundantiùs illis omnibus laboraui: non ego autem &c.

Prob. LXXXIIII.

QVARE contemplator non iam vacat petendis à Deo muneribus, sed iugi potius Deo habendæ gratiarum actioni?

Hoc ideò, quia perfecta transformat cõtemplatio animam in Deum. Quare cùm totum posśideat, nihil est amplius quod desideret, vel petat; sed vt semper gaudeat, laudesq; Deo referat, compertum habens vti sibiipsi non potest Deus charismata denegare, séue ipsum derelinquere, ita nõ potest deesse animæ in seipsum ex amore trãsformatæ.

Prob. LXXXV.

QVARE sæpe trahitur cõtemplator vi spiritus, quò minimè cogitarat?

Respondeo, in oratione rationem prȩcedere affectum: in contemplatione aũt affectũ ducere rõnẽ. Ita vt anima nõ seipsam

moueat, ſed moueatur, feraturq; iuxta diui nam voluntatem. Quo in actu adeò eſt libera, vt vim patiatur: adeóq; vim patitur, vt perfecta gaudeat libertate.

Prob. LXXXVI.

QVARE poſt exceſſum contemplatoris mens aliquando meminit, aliquando nō, ea quæ vidit?

Vbi contemplantur ea quæ naturali poſſunt lumine capi, manet in contemplante memoria. Vbi verò ſubleuatur anima ad id quod omnem humanū ſuperexcedit ſenſum, ſibijpſi reddita, non poteſt reminiſci quod viderat: ſolumq; manet ſtupor iocundus, in quo delitiosè anima natat & enutritur.

Prob. LXXXVII.

QVARE aliquando poteſt raptui obſiſti, aliquando ab illo vis infertur animæ?

Fortaſſe hoc fit ex conſuetudine: de qua iam diximus, fieri illa animam fortem, quæ diuinas ferat viſitationes ſenſibus minimè excedens. At præſtiterit dicere, in raptu

Deum

Deum animam plus minus attrahere, prout se præparat eius recipiendo influxui per profundam humilitatem. Porrò vbi ita fuerit disposita, statim succenditur, veluti lignum aridum igni admotum.

Prob. LXXXVIII.

QVARE maius subest periculũ illi raptui, cui potest resisti?

Respondeo: Vbi anima potest raptui resistere, neq; id facit, iam se exhibet arrogãtem: nouissimum non eligens, vti Christus docet, locum. Quare non mirum si periculo se exponit, quæ illudatur à Diabolo. Verùm vbi ex humilitate fugiens, à Deo cõprehenditur, iustè ab omni præseruatur periculo.

Prob. LXXXIX.

QVARE faciliùs pericula incidimus in affluentia spiritalium dulcedinum, quàm in inopia?

Feri hoc posset, quòd in suauitatũ abundantia magis inuenit anima, vnde sibi placeat, gulositatiq; indulgeat spiritali, proximumq; diiudicet. At in priuatione, com-

pati diſcit, demittiq́;. Hæcq́; forte eſt illa, quam Dominus in Euangelio beatam dicit ſpiritus paupertatem. Verè etenim eximia requiritur virtus, cùm externè interneq́; careas cõſolatione, in diuino haud remittaris ſeruitio.

Prob. xc.

QVARE perfecti vel ipſa vident contemplatores occulta cordis cogitata, eaq́; quæ abſunt negotia: vti de Eliſęo legimus, alijsq́; compluribus?

Huic facilis eſt diſſolutio q̃ſtioni: quòd transformata in Deum anima diuinas induat proprietates: Dei autem propriũ eſt omnia conſpicere. Cæterùm quò facilior eſt reſponſio: eò difficiliùs ad hunc pertingitur gradum.

Prob. xci.

QVARE viſi ſunt nonnulli, dum contemplarentur, inſtar ignis ardẽtes; prout de Arſenio legimus, Franciſco, alijsq́; compluribus?

Dici poſſet: quemadmodum in carnalibus hominibus anima tota fit carnea: ita in

veris

veris contemplatoribus incipit caro participare conditioni ſpiritus: ideoq; apparet ignea, cùm ſpiritu intus ferueat charitate ſuccenſo.

Fortè & hæc oſtendit Deus indicia, quò nonnihil guſtaremus ſcintillulæ cęleſtis gloriæ: vbi (vt ait ſcriptura) fulgebunt iuſti, ſicut Sol, in conſpectu patris eorum.

Prob. XCII.

QVARE conſpecti ſunt nonnulli Sanctorum corpore ſubleuati à terra: prout de D. legimus Franciſco?

Tametſi Angelico fieri hoc poſsit miniſterio: quemadmodum ſcriptum eſt: Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabũt te, ne fortè offendas ad lapidem pedẽ tuũ. Attamẽ meliùs dicamus: quemadmodum ſceleſti homines incipiunt guſtare hac in vita infernum: ita veri contemplatores arrham deguſtant paradiſi. Quoniam verò inter corporis glorificati dotes ſumma annumeratur agilitas, per quam ſtatim aderit, quocunq; anima volet; nil mirum, ſi ad nonnihil ſpatij poteſt modicè hac in vita id

ta id contingere, quod in futura perfectè & perenniter posſidebit.

Probl. XCIII.

QVARE veri contemplatores nonnũquam facie immutãtur ab vno ad aliud extremum: quemadmodum à ſummo pallore ad ſummum ruborem?

Dici poſſet, hoc fieri iuxta internarũ motionum varietatem: quemadmodum videmus timore homines palleſcere, verecũdia erubeſcere, alijq; ſimiles externè apparẽt caſus, iuxta internam affectionem. Hoc porrò limpidius cernitur in contemplantibus, in quibus variatur caro, iuxta ſpiritum.

Prob. XCIIII.

QVARE nonnunquam poſt exceſſum verba loquuntur admodum irrationabilia?

Fortaſſe hoc fiat ex multa cum Deo familiaritate, quæ contemplando acquiritur. Ex qua gliſcente amore, deficit timor, & reueritio: quemadmodum dolet Abacuc, ꝙ Deus iudicium non faciat in terra. Iobque maledicit diei natiuitatis ſuæ: moxq; gratias agit Deo: Etſi me occiderit (inquiẽs)

adhuc

adhuc ſperabo in eum. Vbi apparet talem deſperationem duplicatam eſſe ſpem: talemque conqueſtionem geminam eſſe laudem.

Prob. XCV.

QVARE nonnulli ex contemplationis exceſſu fiunt ſimiles pueris inſipientibus: obliuiſcunturq; terrena omnia?

Nihil mirum ſi abſtractus in Deum intellectus reliqua obliuiſcitur, quãdo in corporis idem videmus oculo; cui poſt ſolis viſionem omnia tenebreſcunt, donec durat maioris impreſsio lucis. Quoniam verò ſumma Deus eſt puritas, cõtrahunt ex eius conſuetudine ſimplicitatem quandam innocẽtiæ: quæ, ſi ſemper duraret, animam redderet impeccabilem: Deusq; illam nõ poſſet derelinquere, cùm ſibi ſit vnita, niſi ſeipſum quoq; derelinqueret.

Prob. XCVI.

QVARE videntur nonnulli in feruoris exceſſu amentes, dum vel ſaliunt, vel tremunt, vel erumpunt in voces inſuetas & mirabiles?

Reſpondeo

Respondeo: quemadmodum succesus ignis necesse est foris appereat; ita cõcepta in corde flamma nequaquam potest cohiberi. Quocircà varios erumpit in modos, iuxta spiritus motionem,in verba, gestusq; excedentes. Fortasseq; hac de causa existimati sũt Apostoli vino ebrij: Diuusq; scribit Marcus; cùm domi prædicaret Dominus,audierunt id sui, & exierunt tenere eũ: dicebant enim: Quoniam in furorem versus est.

Prob. XCVII.

QVARE nonnulli contemplatores nimis se laudant: nonnulli nimis se deprimunt: sæpeq; simul dicũt verba, & propriȩ laudis, & vituperationis?

Fortasse ita intelligitur,quod de D. legimus Francisco: qui totam transegit noctem duobus iterãdis verbis. Quis tu deus meus: quis ego sum? Quo nimirùm in excessu infinitam contemplabatur Dei magnitudinẽ: illiusq; collatione clarè propriam perspiciebat vilitatem: Vnde poterat eò magis sibiipsi vilescere, quò in Deo se videbat nobiliorem. Ita Paulus nunc se peccatorum

agno-

agnoſcebatp rimum: nunc proprias deprę-dicabat laudes. Vbi etenim ad ſeipſum reſ-piciebat, vilius quicquam cernere non po-terat: at cùm in Deo ſeipſum cõtuebatur: cogebatur ſeipſum, immò in ſeipſo Deum magnificare.

Prob. XCVIII.

QVARE raptus in paradisũ Paulus igno rabat, in corpore fuiſſet, an extra corpus?

Erat fortè hoc vnum ex arcanis illis, quę ibi audierat: quæ non licet homini loqui. Multa etenim vſque adeò capacitatem ex-cedunt noſtram, vt offendiculum relatà aſ-ferrent. Dici & poſſet, Paulũ ita Deo fuiſ-ſe abſorptũ, vt nedum trãſcenderit, ſupera-ritq; creata omnia; ſed & ſeipſum quoq;: nihilq; aliud, quàm Deum ipſum, poterat percipere.

Prob. XCIX.

QVARE diuinis videtur in exceſsibus anima Deo indignari, amoroſaq; quadam corripi impatientia?

Hic, inquam, deficiunt verba, & concep-tus: immò vt vnum exprimatur, verba aſ

ſumun

ſumuntur oppoſita: immodicoq; ex amore prorumpitur in indignationē: cauſæq; finguntur diſsidij, vbi ſumma eſt vnitio: ex odioq; creſcit deſiderium, & ab immodico deſiderio augeſcit odium: hic deficit ratio: perit iuditium: & viuit anima in impatientiſsima quadā quiete, eſurieq; ſatiatiſsima, ſtultaq; ſapientia, & caliginoſa luce. Quò ſi pertingit anima, dici poteſt diuina magis, quàm humana: cùm in ſeipſa iam non agat ex amore, ſed in Deo.

Probl. C.

QVARE perfecta ſita eſt contēplatio in negotiorum multitudine?

Perrarus & mirabilis eſt gradus iſte: & fortè poſtremus, quò hac pertingi poſsit in vita. Propriū eſt etenim Angelorū, vt ſemꝑ agentes, ſemper contemplentur: neq; verò opus ex contemplatione fiat imperfectum, neq; præpediat opus contemplationem: ſed immò vnum horum alterum confirmet promoueatq;. Verè ſtupenda eſt hęc vita: quæ ſimul & internè agit & externè: videturq; diuiſa, cùm ſit vnita: & abſq; cōturbatione mille īmoratur ꝑturbationibus.

Beata q̃ eò iã peruenit anima. E' diuina etenim cõsuetudine faciẽ referet internã, cum Mose, lumine illustratam: cumq; Elia in cœlum rapietur in igniuomæ curru charitatis: quò non iam verbis, sed æstuantissimis aspirandum est desiderijs.

A. P. A.

PIO LECTORI.

Si eorũ, quæ hactenus scripsimus, mi lector, quicquã demiraris, cùm supra humanã tibi videatur conditionẽ: scito, longè admirabilius fore, diuinorũ si exprimi posset magnitudo mysteriorũ, q̃ in perfecta inuenire est vnitione Deũ inter & animã. Vti.n.oẽm Deus incomparabiliter superat sapientiam nostram: de ipsoq; non nouimus, quid sit; sed quid non sit: ita de vnione inter Deum & animam nihil nouimus, præterquàm in ænigmate. Et illi quoq; ipsi, qui experiẽtia degustarũt, haud quaquã exprimere potuerũt. Ita post angeli visionẽ factus est mutus Zacharias. Quod quãquã dicat Scriptura ob eius factũ incredulitatẽ: attamẽ & dicere liceat, diuina trãscendere mysteria cõceptionem

ptionem omnem, nedum & verba: ſolumq́; ſacro reuerenda eſſe ſilentio, quo longè melius exprimuntur: quandoquidem ea ſaltem confitemur talia, quæ verbis non poſſunt comprehendi. Tunc verò iuxta eorum conditionem & præcellentiam apprehenduntur, cū manent incóprohēſibilia: ſi aũt perſuasũ quiſquã haberet ſe ea cópre diſſe, iã vel hinc planũ faceret, ſe vix ea deguſtaſſe. Significatum hoc fuit in Moſe: qui poſtea quàm Deum vidit, cauſabatur ſe haud eſſe aptum, qui populum illum regeret; dicens, ex dinina factũ ſe collocutione impeditioris & tardioris linguæ. Enimuerò vbi exuberant verba, ſœpe deficit ſapiētia. Nõ etenim fas eſt homini alta loqui cœli arcana, quæ vel ab ipſis plenè non capiuntur Angelicis ſpiritibus. In immenſo ſiquidem ineffabiliq; diuinæ vaſtitatis pelago ſemper eſt inuenire vnde proficiatur: ideoq́; ibi conſeruatur cum perfecta ſatietate & iuge deſiderium.

Si tñ deſideras tibi innuã, quę ſit oĩum baſis ac fundamētũ mirabilium, quæ operatur Deus in Sanctis ſuis: dico, Dominũ noſtrũ IESVM CHRISTVM, verum Deũ,

pro

pro nobis hominem factum; cùm ad operis sui cõsummationem deueniret; suo vltimo in testamento, quando cum lacrimis orans patrem, suos illi commendabat discipulos; dixisse: Pater sancte, rogo, vt sint vnum: sicut & nos. Non pro eis autem rogo tantùm; sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me: vt omnes vnum sint: sicut tu pater in me, & ego in te: vt & ipsi in nobis vnum sint: vt credat mundus quia tu me misisti.

Non crediderim ego linguas omnes posse vel minimã attingere arcani huius partem. Neq; verò demiror, quod de quadam legere est muliere: quæ huius generis audiẽs sermonẽ, haudquaquam cohiberi potuit carnis angustijs: sed spiritus eius auolauit à corpore: non valens nimirùm aliàs gustare, quæ diuina hæc foret vnitiò. ò ineffabile secretum. ò vis amoris immodica: quid fieri non poterit, si hoc potuit?

Desine iam, ô anima mea, demirari copiosa, discipulis in aduentu paracleti concessa, charismata: Varijs etenim loqui linguis, & prophetare, & infirmos sanare, parum conferunt: quin & huiuscemodi con-

ceduntur reprobis munera. Hinc autē obstupescere ne cesses: quî fieri posſit vt vniatur creatura creatori, ea rōne, qua ipse sibi vnitur: illeq; idem spiritus, qui tàm perfectè Patrem vnit & filium, vt vniti & vnitio eadem sint essentia; animas quoq; nostras Deo coniungat, in Deumq; transformet, in Deoq; uiuere faciat, vita, non iam mutabili; sed immutabili: qualis est ipse Deus.

Contemplare modum istius vnionis; videbisq; illam modinesciam: metire hanc transformationem; inueniesq; sine mensura. Quò verò est magis immensa; eo & est verior: quòd in prima celebretur veritate: quò autem verior, eo & perfectior est vnitio: quòd cum ipsa fiat vnitate vera, & veritate vna ineffabili.

Si hæc non credis; væ tibi: bene etenim Christiani nō aliud te habere ostēdis, quàm nuncupationem. Planè verò si Christū fateris verè esse Deum & hominē: quare tibi videatur impossibile hominem fieri Deum, & verè esse hominem? quin immò hac tantùm de causa factus est Deus homo, vt homo in illo posſit fieri Deus: fraterq; esse Christi, & cohæres, & amicus. Desine

ea

ea mirari, quæ de tuo audisti Domino IESV CHRISTO: quemadmodum sanaret ægrotos, excitaret mortuos, calcaret vndas maris, adaugeret panem: cæteraq; id genus: sed vniuersum collige cor tuum; hocq; vnum obstupesce; Deum & hominem, vnum factum esse. Quicquid enim patrauit Moses in Aegypto, & in solitudine: quicquid Iosue, cæteriq; prophetæ: quicquid Apostoli, Sāctiq; omnes: nil sunt huic collata. Hocq; è stupendo ac singulari miraculo, qui est Deus homo; educta sunt vniuersa, & antiqua, & recentiora miracula: infinitaq; id genus, & maiora educi possent: nunquam autem quispiam hominum quicquam patrasset miri; ni diuinæ participasset vnioni: quæ adimpleta est in CHRISTO IESV.

Iam quidem verba non inuenies; tanto conuenientia promēdo mysterio: ni in excessum erumpas. Dicerène velis, hanc esse vnitionem, qualis animæ intercedit & corpori? immò immensè est maior. Dicerène velis, creaturam, cùm creatori vnitur, creaturam desinere esse: fieriq; creatorem? immò ipsa est creatura: neq; tamen minus

est creatori vnita; quòd iam non in seipsa sit; neq; operetur, qualis in se: sed viuit, operaturq; in creatore: in ipsaque viuit, & operatur creator. Dicere an velis, cùm sit in creatore, cōuenire eam quoq; ad singula creatoris opera, tàm gratiæ, quàm naturæ? Eheu anima, non ampliùs: regredere deorsum: dumq; agis in corpore, ne supersedeas vnquam referendis Domino tuo gratijs: qui tantæ te instituit promissionis hæredem: Ne distringaris huius indagādæ vnionis rationi: sed vaca semper laudibus creatoris tui. Interim otiosè non habebis cùm patefacta habeas Domini tui vulnera in mysticæ huius vnitionis testimoniū. Hic nidum colloca tuum: huc transfer cogitationes tuas omnes: hoc solum te iuuet meditari: hic impende fideliter vniuersas animæ tuæ vires. Iam conticesce lingua balbutiens: tuq; desiderium meum, instar fulguris coruscantis, curre, & recurre semper me inter & creatorem meum.

EXPLICIT.

D. SERAPHINI FIRMANI,

CAN. REG. LAT.

ac prædicatoris excellentiſs.

De vera cõuerſione tractatulus prebreuis, & aureus: ad mulieres Pœnitentes, ſeu conuertitas quas appellant, S. Magdalenæ, Vincẽtiæ.

Pijſsimæ, ac Ven. Virgini, Ang. Paulæ Antoniæ, per Chriſtũ Cruci affixũ matri, cum primis colendæ.

VPERIORIBVS diebus R. V. mihi iniunxit, nonnihil ſcriberem ſpiritaliũ præceptionum mulieribus Vincentiæ Cõuertitis; quæ dudum ipſa agẽte ad meliorem ſe tranſtulere vitam. Cuius noluí contraire voluntati: quanquam iuxta vulgarem ſenſum iure potuiſſem tale recu-

ſare pondus, quod magis expoſceret diu exercitatum quempiam in luctu pœnitentiæ, quàm in arida commentariorum lectione. Attamen tantum abeſt vt velim veſtrę non morem gerere voluntati: vt & omninò paratus ſim id libentiùs aggredi ponderis, cui me minus videbo parem: cùm perſuaſum habeam, non aliud eſſe, me ſupra vires à vobis pręgrauari; quàm impetrari mihi à ſponſo veſtro duplicatas vires; aptioremq; me fieri maiori ferendo oneri, quàm imponatis: vt dicere poſsim, omne mihi veſtra fieri leue virtute pondus; quòd non à me ſuſtineatur; ſed me potius ipſum ſuſtineat.

Cæterùm non hinc amplius. Spero etenim maiori me ſemper vobis aſtrictum iri obligationi. Cùm neſcirem quánam ratione veſtræ facerem ſatis voluntati; me conuerti ad legenda ex Opuſculis R. F. Baptiſtæ Cremenſis, nonnulla. Ex quibus claré perſpexi; ſi de eius doctrina, ſimul & pietate, tanta cum laude verba facitis; nõ quidem vos mouet obſtinatio, ſed purus veritatis zelus. Vtinamque pia vſqueadeò doctrina à ſpiritalibus agnoſceretur, operique

man-

mandaretur. Eò etenim maiori haberetur venerationi, quò à plerisq;, ob modicã rerum diuinarum cognitionem, cõtemnitur. Hac igitur mea in Operula ſi quicquã erit quod veſtræ faciat ſatis voluntati, iam noſtis vnde ſit: vt vobis nõ immeritò gratum eſſe poſsit. Verè etenim hic fateor nõ aliud me appoſuiſſe, quàm colligendi laborem, aridamq; ſtyli cõpoſitionem. Quare aliud non expecto præmij, quàm vt agnoſcam, quàm à vera abſim Chriſti Cruci affixi imitatione. Quem nunquam nõ pro me exorabitis: prout in illo iugiter viuit ſpiritus veſter.

R. V.

Addictiſsimus, Seraphinus à Firmo Can. Reg., & Prædicator.

De diuina vocatione. C. 1.

Quandoquidem dilectæ filiæ, Crucifixi benignitas à peccati vos ſorde ad ſuum dulce pertraxit iugum; æquum eſt, vt recogitantes ſtatum veſtrum priorem, necnon & præſentem: quàm ille fuerit abominabilis,

iste iucundus; referatis à vobisipsis confusionem, à Deo consolationem; qui sua vicit bonitate malitiam vestram. ô quàm magnum est, cui astrictę tenemini, debitum. ô quàm bene dicere potestis, quod dicebat propheta: Nisi quia Dominns adiuuit nos, paulò minus habitassent in inferno animæ nostræ. Recordamini filiæ meæ, non grauius fuisse peccatum lasciuorum Gigātum ante diluuium, quàm vestrum: neq; Sodomitarum, vel Gomorrhæorum: & tamen illi aquis, isti igne periere. Vos autē vtroq; à flagello nedum præseruatæ, sed & in tutū prouocatæ, adductæq; estis castitatis portū. Legere est de Noe, virum illum fuisse iustū: Lothq; inter nequiores illos erat sine peccato. Nihil igitur mirū, si ambo à Deo sunt præseruati. Quam verò vos afferre poteritis iustitiam vestram, quare tale Deus vobis indulserit beneficium, vt vos à misera Diaboli seruitute ad felicem gratiæ suæ vocaret libertatē? Certè equidem maius fuit vobis impensum beneficium, quàm tribus pueris in ardenti pręseruatis fornace ab incendio: quando in peiori peccatorum flamma vos detinebat Satan sepultas.

Si

Si defensus fuit Daniel à Leonib': & vos, à Diabolo iam ferè deglutitę, fuistis à benigna Crucifixi Christi manu recuperatæ ab eius faucibus: quin (vt rectiùs loquar) cùm in ventre iam absorptæ essetis tartarei ceti, denuò diuina estis largitate ad vitam reuocatæ, adductæq; in terram tutam pœnitentiæ: vt nedum vestras possitis saluare animas; sed & vestro, cæteros prouocare pœnitentiæ, exemplo. ô pietas verè infinita in vobis agnoscitur. ô vis magna charitatis Christi: quî iam nos poterimus tanto illius vicē rependere amori: quando vbi nos exuberauimus in peccato, ipse exuberauit in gratia; se ex nostra ostendens malitia meliorem? Hoc ego verò ampliùs demiror, quàm vniuersi creationem. Si etenim infinitam ostendit in creatione potentiam; in peccatoris iustificatione, potentiam simul ostendit, & misericordiam infinitam.

Hæc volui vobis scripsisse, filiæ meæ, nō quò perterrefacerem, sed vobis ansam præberem, nedum beneficio potiendi quod vobis Deus indulsit; sed & indiès magis vos aptandi ad maiora recipienda charismata: quandoquidem Deus, cùm sit ad dandum

copiosior,

copiosior, quàm vos ad suscipiendum; indi-
gnetur, cùm vos videt magis ad infirmissi-
ma vestra respicere promerita, quàm ad im-
mēsam eius liberalitatē. Desiderio itaq; de-
siderans vt in melius semper proficiatis, cō-
pendiò nonnulla collegi documenta: quæ attendentes, victoriam referre valeatis de hoste: diuinæq; auxilio suffultæ gratiæ, cò sublimiorē peruenire ad virtutis gradum, quò peiori ē peccatorum conditione à Deo estis euocatæ: vt in vobis glorificetur, quē-admodum in Magdalena, & Paulo: quibus extitit culpa pręterita maioris occasio profectus.

Quî vincatur desperatio. C. II.

PRIMA hostis pugna, quam vos superare oportet; à spiritu infertur desperationis: quæ ni obtineatur; peiori, quàm antea, vos fine concludet. Suadere nititur hic spiritus, fieri haud posse, vt victoriam referatis de peccato. Hoc autem iccircò molitur, vt ad mortem vsq; suis implicitas vos detineat catenis: sciens nimirùm nūquam id vos cōsecuturas muneris, quòd minimè speratis.

ſperatis. Et ſi quidem nonnihil in vobis vi
det deliberationis; ſtatim pugnam ingeminat;
quò penitus cedere vos cõpellat operi.

Aduerſus hunc, filiæ meæ, ſpiritum, armemini oportet firma diuinæ pietatis conſideratione: cui maior irrogatur deſperatione iniuria, quàm cæteris ſimul omnibus peccatis. Heu, quàm patri diſplicet noſtro, illi aſcribi, quòd non poſsit, vel neſciat, vel nolit nos ſeruare. Si etenim ſumma ipſe eſt ſapientia, ſumma potentia, ſummus amor: quî deſperabimus nó aliqua ex iſtis illi præ repta præcellentia?

Scitote, odio Deum illos habere, qui ipſi non confidunt: ita & qui ſunt puſillanimes. Quemadmodum filijs indignatus eſt Israel, quòd extimeſcebant terram ingredi promiſsionis, propterea quòd gens illã cuſtodiret bellicoſa. Neq; etenim Deum credentes illis robuſtiorem; haudquaquã meruerunt illam poſsidere. Cõtrà verò Deo placent qui proprijs diffiſi viribus, illi innituntur: quemadmodum dicebat propheta: Dominus protector vitæ meæ: à quo trepidabo?

Operit ſe puſillanimitas pallio humilitatis:

tis: & inquit: Tantam ego hadquaquã mereor perfectionem: digna nõ sum, quæ sim sancta: satis mihi, ne me trudat Deus ad inferos: mea omne promerentur malũ peccata. Quis iam non crederet hæc ex humilitate prodire verba? Ego verò affirmo ex gemina procedere superbia, priuatoq; amore: quòd non illam velint nudam amplecti Crucẽ, infinito cum desiderio: sed persistere volunt in peccato. Huiuscemodi, verè si essent humiles, dicerent. Ego volo penitus esse sancta: quoniam, quò ero sanctior, ero & humilior: voloq; meum, præ creaturis omnibus, honorare creatorem; quòd supra omnes, illum offenderim, iniuriaq; affecerim, creaturas. Hoc, modico cõtentum esse, ex corde proficiscitur ignobili: quod quidem non omne vult missum facere peccatum: cùm hinc desistere non velit, nempe, vt, quanto fieri potest, Deum honore non afficiat.

Huc vos fortasse: Si tanta nos admisimus tamq; horribilia peccata: non'ne temeritatis est, & arrogantiæ insignis, velle illis æquari, qui nulla, vel tàm leuia admisere, vt nostri comparatione, dici pośsint innocentisśimi?

tiſsimi ? Non'ne æquum eſt, deſcrimen haberi, Virgines inter & proſtitutas ? Ego verò, filiæ meæ, reſpondeo: non mea quidem ſententia, ſed Euangelio id atteſtante, de peccatrice: cui remiſſa fuerũt peccata multa: quoniam dilexit multum. Vbi ſubijcitur: Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Igitur dimiſſa in cauſa ſunt peccata, quò maiorem impetremus gratiam. Non igitur multitudine deſperandum erratuum: ſed adnitendum, vt pœnitentia emendemur, lucroque id conuertamus quod fuerat detrimento: quando diuina pietas è noſtro malo, maius elicit bonum.

Si dicerem vobis, quò Deus vos inuitet perfectionis, cum omnibus culpis veſtris; tametſi vel omnes mundi culpæ in qualibet veſtrum colligerentur; non facilè mihi fidem accommodaretis. Veruntamen me cogit charitas, non omnino reticere. Dico vobis; niſi per vos ſteterit, fieri poſſe, vt charitate Martyres adæquetis, puritate Virgines, contemplatione Anachoritas, & Monachos, innocentia qui in matris ſanctificati fuere

vtero.

vtero. Hoc porrò quò maiori vobis videtur admirationi, eo id Deus facit libentiùs: quòd mirabilis sit in operibus suis semper: itaq; glorificatur, & agnoscitur. Cumque omnis, quãtum fieri potest, illum teneatur honorare creatura; partium & vestrarum est, idem facere: cumq; dignetur ipse gloriam referre immedicabilibus sanandis vulneribus; infinitamq; ac largifluã eius ostédere liberalitatem in peccatoris iustificatione; haud debetis & vos tãto despoliare bono, & Deum ipsum tanta fraudare gloria.

Contrà si adduceretis vestrorum deformitatem peccatuum; ego verò pulchritudiné adduco gratiæ: quæ nimirùm est præpotentior in instauranda anima, quàm peccatum in euertenda. Si Dæmonia dicetis aduersũ vos inualuisse; ego verò dico vobis adesse & Angelos, & beatos omnes, numero, virtuteq; incomparabiliter superiores. Si vos terret quod ait Christus, nedum grauissima peccata, sed & otiosum omne verbum in extremo discussum iri iudicio; audite & illum, vbi inuitat dicens: Venite ad me omnes, qui onerati estis: graui nempe peccatorum sarcina: & ego reficiam vos. Si vos

per-

perturbat peccatorum grauitas, multorũq; animæ veſtræ vulnerum; reſpirate cõtẽplandis eius vulneribus: quæ, veſtri ſanandi gratia, ſuſtinuit: cumq; tot eius cruciabilium cauſa fueritis dolorum; ne velitis & cæteris ſuperaddere deſperationem: ſæpe recogitantes, plus illi irrogaſſe iniuriæ infelicem Iudam deſperando, quàm illum nundinando. illo ſiquidem in ſcelere, vitam illi ademit corporis: at hic vel diuinitatẽ ipſam: peccatum credens ſuum ſuperexcedere infinitam filij Dei benignitatem.

Si perfectè peccatum odiſtis, propellite illud à vobis, quàm fieri poteſt. Si perfectè vultis propellere, adhærete Deo omni conatu. Hoc porrò facietis, proponẽtes velle illum ſupra quàm fecerint Virgines, honore afficere. Ipſemet enim atteſtatur, gaudium eſſe in cœlo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonagintanouem iuſtis: qui non indigent pœnitentia. Iam firmo cum propoſito ſi hac quotidie ſtabiliemini in ſententia, ego me vadẽ ſpondeo, qui veſtrorum reddam Chriſto rationem peccatorum omnium. ô felix pœnitentia, quid tibi impoſsibile eſt? Tu humano

mano reddidisti sensui Nabuchodonosor, qui pauloantè præ superbia beluam induerat, ut fœnum ueluti bos agri comederet. Tu breui peccatum delesti Dauid prophetæ: neque ablatæ illi fuerunt diuinę promissiones, Deoúe minus fuit, quàm antea, acceptus. Tu sentētiam retractasti, iam pronuntiatam in populū Niniues. Tu è persecutore statim prædicatorem, eq́; superbo Saulo humilem fecisti Paulum. Tu modicis lacrymis diffamatam peccatricem reddidisti sanctissimam: quæq́; dudum erat socia Dœmoniorum, illam summæ matri sociasti Dei. Tantæ tu es uirtutis, ut & malignum in bonum conuertas peccatum: quando, te intercedente, ubi magis abundauit culpa, magis abundat & gratia: quiq́; erant Dæmonia, fiunt Angeli: luxuriosi fiunt casti; & ut breuibus comprehendam, non minus est ille felix, qui tibi adhæret: quàm qui nunquam peccauerunt.

De spiritu fornicationis. C. III.

VBI firmo sinceroq́; proposito à uobis propuleritis spiritum pusillanimitatis; iāq́;

non

non impoſſibile reputabitis, ueram acquirere perfectionem; ſed immò illi toto anhelabitis affectu; tunc præſtolamini filiæ meæ acriores ab inimico, quàm antea unquam, inſultus. Conſueuit enim eos acriùs impugnare, qui ſe accingunt ut uiriliter obſiſtãt. Quoniam uerò diu implicitas uos tenuit immundæ catena luxuriæ; inde adnitetur uos aggredi, unde uos ſæpenumero inuenit infirmiſſimas. Qua in re uos adhortor uiriliter agere: tot pollicens uobis in cælo coronas, quoties de illo uictoriam referetis.

Putidus iſte ſpiritus ſæpe aperto ingreditur Marte; & ex omni uos impetit latere: cor primò obſcęniſſimis fuſcans imaginibus: Dehinc dormiẽtes turpiſſimis uos perturbat ſomniјs: membraq́; ad fædas impellit motiones. Hoc autem nititur, ut tali perterrefiat animus difficultate, ſalutiferæq́; renuntiet pęnitentiæ. Hic iam dignoſcitur legitimus fideliſq́; pugnator, ab infido & deſide: legitimus etenim fideliſque haud expaueſcit: quin ĩmò magis roborat̃: & licet multa referat uulnera, non cedit tamen: ideoq́; haud dici poteſt victus; cùm deficientibus viribus non deficiat animus:

S neque

neque verò gloriari poterit se victorem aduersarius; nisi vbi volens cedit. Verùm iners miles & minimè fidelis abijcit arma, nempe fidem & orationem: victoriamq; desperans, fit omnino victus.

Hic vos adhortor eos imitari, qui vrbem obsidione circuncingunt: qui quò eã euincant, commeatus illi intercludunt, & adimunt propagnacula. Ita & vos corpori sub trahite vestro immodicum & cibum, & somnum: cohibeteque sensus omnes vestros. Sunt etenim animæ fenestræ: vnde ignitis Diabolus eam percutit concupiscentiæ iaculis.

Aequum igitur est, filiæ meæ, quò ab illicitis caueatis, licita etiam dimittatis: omneq; horreatis distrahens, otiosumúe verbum: sæpe recogitãtes nimis vobis esse vnde lugeatis, si anteactæ vultis facere satis vitæ. Hoc dixerim, quoniam nonnihil semper procurat anguis Tartareus aditus in animam nostram: verbumque offert quodpiam, sub specie recreationis: post quod prolicit & distrahentes vt audiamus fabulationes: sensimq; aufert mentis vnitionẽ: dehinc pugnam renouans carnis, despera-

tioni

tioni nos adigit. Ideò opus fuerit, dum infirma adhuc eſt tentatio, penitus obſiſtere. Vbi etenim inualuerit morbus, vireſq; defecerint noſtræ, fruſtra illum depellere adnitemur.

Quoniam uerò arcem potiſſimùm obſidet cordis; huc oẽm oportet adhibere induſtriam: uti in Canticis ait Canticorum: Pone me, ut ſignaculum, ſuper cor tuum. Ita ſi hunc optatis expugnare ſpiritum; obſignate cor ueſtrum continua Chriſti Crucifixi recordatione: inſculpãtur eius uulnera mẽti ueſtrę omni in actione, & motione: comedentes ad ſingulum morſellum in ipſum reſpicite: bibentes non obliuiſcimini fel & acetum, quo in extrema ſua ſiti fuit potatus: loquentes, ad uerbum quodlibet, eo oculos reuoluite: eiuſq; è uulneribus, infrugiferũ diſcite uitare ſermonem: cùm inceditis, uel quidpiam agitis, nunquam non poſſim uos aſociet. O quàm uobis erit facile, hunc ſuppeditare ſerpentem: ſi caput, hoc eſt primas eius ſuggeſtiones, baculo allidetis Crucis. Hinc dicebat Auguſtinus, efficatius ſe non inueniſſe remediũ aduerſus tentamẽta omnia, quàm uiuidam uulnerum Crucifixi re-

cordationem:ibi delitescit anima; sitq; tuta haud posse Diaboli patere insidijs.

Aduertite, filię, multiformem admodum esse fornicationis spiritum: & ubi una non potest fallere uia, ad aliā aggreditur. Hinc pauci illum euincunt: petitq; Ecclesia à spiritu liberari fornicationis: innuens nimirùm minimè uniuersas nostras sufficere uires illi debellando. Pessimus iste imiscetur coloribus: quicquidq; pulchri uidemus, lasciuiæ conuertit: inserit se odoribus, & saporibus: se offert omni tactui, & motioni, & actioni: quare ægrè euadit anima ab eius insidijs; cùm inferne obsideatur & supernè, intus & foris, à dextris & à sinistris. Nil mirum, si Sampson à natiuitate sanctus, Dauidq; diuinorum plenus charismatum, & Salomon à Deo dilectus, decepti ab eo fuere: multiq; eremicolæ post innumera pænitentiæ opera, multaq; diuinitus accepta munera, huic impegere laqueo: sed quidem illi sunt demirandi, qui singulari inde euasere priuilegio: quando hoc deuicere in certamine Satanam, carnem, propriamq; simul naturam.

Sæpe se offert sub specie Discretionis:

Hortaturq; ne atteramus corpus; quò in diuino poſsimus perſiſtere famulatu: unaq; cum neceſſario introuehit & ſuperuacaneũ; cumq; inualuit ſuper ſenſu quopiam, ſatagit & alium corrumpere: neq; vero ſtatim audet pœnitenti ſe prodere: ſciẽs nimirùm ſe propulſum iri: ſed vti auceps ſua tegit retiacula: ita ille ſuam celat fraudem. Vti Dinæ fecit, filiæ Iacob: cui immiſit, mulieres, egrederetur, vt inuiſeret regionis illius: cumq; vidiſſet eam Sichem, vi oppreſſit. Vnde indignati eius fratres, Sichem occidere, cum omnibus ſuis, depopulatiq; ſunt ac vaſtauerunt terram illam. Quis iam tantum ſperaſſet exitium modico usqueadeò ab initio? Ita agit malignus, cùm ſuadet viros inſpicere; aitq;: quid iſtoc mali eſt? malo non intueor fine. ô filiæ, ſi fieri vultis caſtæ, paciſcimini cum oculis veſtris, ne in quemquam vnquam eos figatis. Oculus etenim hominis virulentior eſt oculo baſiliſci: animamq; occidit diuinæ factam imagini.

Si hinc fallere non poteſt; immodicæ adhortatur abſtinentiæ: magnamq; ſuggerit vim lacrymarum: interimq; omittit

nos impugnare. Vbi verò nõnihil nos videt ſecurè agentes; aduocat ſibi auxilio inanis ſpiritum gloriæ: quo ſuademur, nihil iam nos vereri caſum; acſi deperiſſet concupiſcentia omnis: Tum verò duplicatis aggreditur viribus: eoque periculoſiùs nos impugnat, quò minus eramus cauti. Porrò hanc ſi vultis vitare decipulam; dum in carne habitatis, & ſpiritus hos regit artus, nunquam vobis præſidite ipſis. Haud etenim ſpiritus iſte dici poteſt reſtinctus, donec vel minima in nobis viget priuati ſcintilla amoris: ſolusq; perfectè humilis, ſibiq; ipſi ad nihilum redactus, perfectè hunc triumphat. quò pauciſſimi ſanè pertingũt.

Tacere haud volo ſubtilem ſpurci huius Diaboli aſtutiam,qua in ſpiritalibus vtitur hominibus, ſub ſpecie ſpiritalis beneuolentiæ. Principiò etenim præ ſe fert profectus deſideriũ: dehinc ſenſim paulatimq; caritas inflectitur in adulationem: ſpiritusq; fit caro.Hoc autem in diſceſſu deprehenditur. Mens etenim manet confuſis plena imaginibus,anxiaq;, & deſideranter reditũ expectat. Hic porrò certa non poteſt dari regula: quando & inter ſanctos intima in-

terceſſit

terceſſit affectio ac beniuolentia. Hinc au-tem dignoſci poteſt. Vera etenim charitas amorem inducit contemptus, aſſiduę orationis, ſolitudinis, & profectus: animamq; reddit tranquillam, puritatisq; amatricem: cuius oppoſitum facit carnalis amor. Sed tuti fuerit conſilij; dum tenelli ſumus, ne accedamus ad ignem. Si etenim longè abe-rimus, non periclitabimur: ſed quidem, nimis accedentes.

Vſqueadeò maligna eſt hæc vipera, ut audeat etiam ſanctis ſe immiſcere Sacramẽtis. Quare ſæpe Confeſſioni inducit peccatorum, non quidem peccati odio; ſed quò quis habeat vnde rememoretur præteritas delectationes; denuoq; ita poſsit excitare titillationem. ô quàm præſtiterit, quod ſemel ritè hac in materia confeſsi ſumus, perpetua ſepelire obliuione, quàm cum periculo retractare. Iſte quò magis immiſcetur viſcus, eò fit tenacior. Si vis ignem reſtinguere, ne illum attrectes: ita enim in maiorem erumpet flãmam: ſed terræ illum obuoluas. Haudquaquam poſſunt hæc ore retractari verba, quin mentem inficiant. Hic igitur tutum nobis fuerit, non admodum

esse scrupulosis, si velimus victores esse.

Nonnulla huic remedia vitio. C. IIII.

Tametsi ex his, quæ diximus præceden ti in capite, ratio haberi posit deuincendi spiritum fornicationis: attamen fusiùs hinc libet agere; cùm non ignorem perfectam huius solius victoriam triumphum vobis parituram de cæteris omnibus Dæmonijs. Principio itaque vos hortor; vbi solidum sincerũq; ieceritis propositum, indiesq; illud renouaueritis; non uelitis expauescere ad omnem immũdi huius canis latratum. Sæpe etenim importunis solet suggestionibus ibi astruere vt culpam faciat videri, vbi nõ est culpa; ut lapsus imaginatio verũ per ducat ad lapsũ: dicitq; cũ propheta: Persequimini, & cõprehendite eũ: quoniã nõ est, qui eripiat. itaq; videri facit, nos tentationi asensum præbuisse, cùm minimè id verũ sit.

Hic iamprimùm opus fuerit, discretionis lucerna dignoscere tentationem inter & assensum: quod minimè nouit mens scru pulosa, præ luminis defectu: quod enim opus est inimici, suæ ascribit voluntati. Quòd enim ita se res habeat; id nequaquã

admitteret

admitteret peccatum,vel ſi totum lucraretur mundum: moleſteq; ſunt ei huiuſcemodi cogitationes. Hæc porrò agnita (vt diximus)tentatio, promeritum ſemper affert, virtutisq; augmentũ:prout Paulo fuit.Ideò hinc mœrere non debemus,ſed de manu Domini illam accipere, vice prædilecti theſauri.Dehinc optimi fuerit conſilij, ne reſpõſitemus, contendamusúe cum huiuſcemodi cogitationibus: meliùs etenim vincũtur,ſurdũ ſi agamus: quemadmodum canis vbi videt viatorem ſuum proſequi iter, neq; eius ſiſti latratibus, tandem retrocedit. Hoc autem mens præſtabit noſtra, vbi diuina oblectabitur iugiter exerceri meditatione.Quo etenim magis erit plena Deo,pijsq; meditationibus: eò minùs ibi locum habebit Diabolus cum ſuis technis.

Oportet itaq;, filiæ,ã vobis omnino ablegetis otium & deſidiam. Non etenim vinci põt ſpiritus ſornicationis, niſi ab his, qui prius otij fuere victores. Quandoquidem uti terra inculta ex ſeipſa producit ſpinas & tribulos: ita & otioſi mens in peccata prorumpit: quoq; magis otium ſectatur,eò minus eſt otioſa. Non etenim pietati occupa-

ta,

ta, ſemper euagatur ab vna in aliam cogitationem: demumq; oppletur confuſionibus. Ideóq; non vos pigeat iugiter exercere nedum manus, ſed & mentem: agendo ſimul & foris, & meditando intus.

Vbi hoc propuleritis deſidiæ Dęmoniũ, arrham iam obtinebitis caſtitatis: præripueritisq; hoſti valentiora, quę induat, arma. Cęterũ quoniã maligno huic Serpẽti nodi sũt multi, voluminaq; multa: oportet & multis aduerſus illum præmuniri remedijs. Cũ verò ſuperbia ſit, quæ parit fouetq; luxuriã: neq; vnquam perfectè erit caſtus, niſi qui humilitate fuerit prædotatus: ideò hoc ſemper cordi vobis ſit documentum; vt æternũ ſuſpectam habeatis omnem propriam voluntatem: quippe quæ in omne vos demerſit flagitium: inualeſcereq; fecit aduerſus vos Diabolum. Hæc veſtrarum fuit proditrix animarum: ſiq; eius pergebatis parere cõſilijs, dubio procul ad tartara vos demergebat. quî igitur potiſſimo vnquam poteritis veſtro confidere inimico? Nẽpe ſi priuata voluntas odio vos adduxit Dei; partium veſtrarum erit, prę omnibus vosipſas odire ſancto illo odio, quo ad ueram adducamini

ni amorem: vti Chriſtus dixit; Qui odit animam ſuam in hoc mundo: in vitam æternam cuſtodit eam.

Hoc porrò facietis filiæ meæ, amplectentes obedientiæ iugum: quæ aliud non eſt, quàm Deo immolare propriam voluntatẽ: eamq; igne concremare amoris: vti in Cruce exemplum dedit Dei filius: qui propriæ nunquam obſecutus eſt voluntati; etſi errare hadquaquam poſſet: Monitos nos volens, multò minus noſtræ nos morem gerere debere: quando ita facientes, non errare non poſſumus: quin immò illam ſequentes à bono nunquam non diuertimus in malum. Rationi porrò conſonum fuerit, vti paruit Dei filius vſq; ad mortem: ita & nos, eius amore, pareamus vſq; ad propriæ mortem voluntatis.

Obedientia exhibetur hominibus, quòd vicem gerant Dei: ideoq; diuinam in nobis operatur virtutem. vti in Moyſe viſum eſt: qui dux à Deo electus fuit populo illi: cumq; homo eſſet, agebat vti Deus. Deus enim in illo operabatur: vbiq; populus illi rebellabat, conquerebatur Deus, & Moſi dicebat: Non te ſpreuerunt: ſed me. Iuſtèq;

ſtèq; nimirùm illis conquerebatur: diuina enim agit virtus in obedientia, non autem hominum: ita & inobedientia Deum offendit, non homines. Vnde nonnullorū eſt Patrum ſentētia, minoris fore periculi Deū offendere, quàm ducem, illò nos prouehentem. Ducis etenim auxilio ſuffulti, poterimus Deo reconciliari: verùm amiſſo ductore, nedum in illo Deum amiſimus: ſed & medium illum accedendi.

Inferūt itaq; cū agamus in tenebris, exorbitemuſq; à recta, pleniq; ſimus ſpiritaliū ægritudinū, neq; verò à nobisipſis poſsimus ſubniti; uim omnem profectus noſtri in hoc ſitam eſſe, vt peritum ſortiamur ducē qui certè non erit talis, niſi præceſſerit viā illam, qua nos vult educere; magiſq; doceat re, quàm verbis. Hæc porrò eſt ratio, quare perpauci perfectionem attingant; quando hoc in tempore fidi non inueniuntur præceptores, diſcipuliúe morigeri: vt verè felix dici ille poſsit, qui idoneū à Deo ſortitus ſit ductorē. Quo quidē quàm vos aſtrictæ teneamini Deo beneficio, non ſcribo. non etenim video quod maius hac vobis tempeſtate indulgeri potuiſſet beneficium.

ficium.

Penes antiquos Patres p̃potẽtius aduerſus oẽs inimici artes non erat remedium, quàm vt aperirentur venenatæ omnes cordis cogitationes. Ita enim noxia detegentes; quæ intus ſpargebat Serpens cogitationum ſemina, vim omnem illi abſcindebãt. Quemadmodum qui venenum hauſit, ſi ſtatim è ſtomacho illud reijciat, ante quàm ſerpere incipiat; mortem euadit. Hinc ſuas nonnulli in ſchedulam redigebant cogitationes; fideliterq́; & humiliter eas ducibus reuelantes, nullo fiebant victores negotio. Neq; verò mirum, ſi peccati abſcindentes radices; primos nempe cogitatus; breuì Sancti euadebant. Vti ſcribit Io. Caſſianus ſex menſium poſſe ſpatio perfectam acquiri caſtitatem: teſtaturq́; Io. Chryſoſtomus anni ſpatio veteres illos Monachos perfectionem attingere conſueuiſſe.

Cæterùm melius hinc teſtimonium in nobis ipſis licet agnoſcere. (contrariorum ſiquidem eadem eſt diſciplina per contrarium) Quando poſtea quàm ſimplicem hanc haud ampliùs nouimus obedientiam; poſt multos in Dei famulatu inſumptos an-

nos, illi idemmet ſumus: eodemq́; (vt dicitur) hæremus in luto. vtinamq́; non retrocederemus: prout illorum eſt moris, qui propriam minimè trucidantes voluntatem, è ſpiritalibus fiunt tepidi: digni qui à Deo æternùm repudientur. Multi hanc rident obedientiam: multi modici autumant valoris: paucisſimi fideliter illã amplectũtur.

Legere eſt de Paulo Simplice, ad Antonij nutum adamuſsim ita obedijſſe: acſi Deus ipſemet foret. Neque verò certè incaſsùm: breuì etenim ſuum æquauit magiſtrum. Ioannes Abbas per integrum anni ſpatium bis quotidie aquam per duo milia- ria humeris aduexit, quò aridum irrigaret lignum: quòd obedientia illi hoc erat iniunctum. Mutius, ad Abbatis præceptum, propriũ voluit demergere in torrentẽ filiũ; perfeciſſetq́; ſanè, ni ipſe idẽ illũ cohibuiſſet Abbas. Maurus, D. Benedicti diſcipulus, accurrit ſuper aquas lacus; quodq́; ſuo parebat magiſtro, paruit illi aqua. Complures obedientiæ gratia penitus irrationabilia patrabant: nudi incedebant; feras, & angues arripiebant: igni proſiliebant: cæteraq́; id genus: quæ nos, terrena turgidi ſapientia, ſtultitiam

titiã ducimus; quòd diuinæ ſimus expertes ſapientiæ.

Verùm hæc ſufficiant filiæ meæ, vt conſiciamus, fornicationis ſpiritum voluntaria peſſum premi obedientia. Ideoq; adnititur Diabolus è fundo illam abſcindere noſtro: os occludens, ne fideliter illum adaperiamus: ſciens nimirùm non adeo modicam eſſe tentationem, quæ ſilentio preſſa, non grandeſcat; habiliſq; fiat, quæ nos in barathrũ demergat peccati: contrà verò quælibet magna tentatio, fideli fit adaperitione leuis, ac ſuperabilis. Quòd ſanè vobis ſingulariter neceſſarium eſt documentum; quando experientia cõprobaſtis, quãta incideritis damna, veſtræ obſequentes voluntati.

De frugifera pænitentia. c. v.

Non pertingitur filiæ meæ, è profundo peccati ad diuinæ celſitudinem gratiæ, citra medium pænitentiæ: qua ſine non voluit Chriſtus longè innocentiſsimus redire in cœlum; ne vſqueadeò nos ſimus arrogãtes, vt poſt infinita arbitremur ſcelera illud ſine pœnitentia acquirere. Ad hanc igitur

vos inuito: quam Christus vobis offert: vbi ait: Tollite iugum meum super vos: & discite à me; quia mitis sum, & humilis corde. Quibus in verbis ostendit, veram pœnitentiam magis internè sitam esse, quàm in corporis affictione.

Audientes pleriq; horribilem sanctorũ Patrum pœnitentiam, in corporis affictionibus, incredibili abstinentia, silentio extremo, lachrymis assiduis, pernoctationibus immodicis, cœterisq; id genus exercitijs: voluere illis assimilari; propriæ vim inferentes naturæ. Qui nedum illam non sunt assequuti pietatem: sed & vel tepuerunt; eoq; facti sunt corpori indulgẽtiores, quo prius erant austeriores: vel externa è pænitentia facti sunt arrogantes: sentientes nimirùm ex illa dignos se sanctitatis nomine præ cæteris. Quare cùm oppositum inde consecuti sint effectum; præstitisset illis, inde carere, quàm externè tantùm esse bonis. Volo igitur hac in parte quæ via sit tuta, breuibus vobis aperire.

Veram oportet pænitentiam magis emetiri iuxta humilitatis magnitudinem, quam iuxta corporis macerationes: quin, nisi hæ

humi-

humilitate ſocientur, magis aduehunt exitij, quàm fructus. Si verò uiſi ſunt nonnulli in corporis attritione indiſcreti: vt fuit D. Franciſcus, & D. Bernardus: quorum ille inter acutiſsimos ſe iniecit vepres: iſte in ſtagnum inſilijt gelidarum aquarum tẽpore horridæ hyemis: nequaqnã ſunt in exemplum trahendi: Nõ etenim illo agimur, quo tunc ipſi, ſpiritu qui nempe fuit, vt ſpiritum deuincerent fornicationis: Quo in articulo & nobis in rem foret id capere conſilij, vbi periclitaremur, caſumq; vereremur. Nõ nunquam etenim ſummæ eſt diſcretionis, indiſcretiſsimum eſſe: multiq; in proprium deſæuientes corpus, breuì illud ſubegere Dæmonium, quod videbatur inſuperabile. Quocircà cautè agendum, ne ſub prætextu tuendæ valetudinis, proprium foueamus alamusq; inimicum.

Vera, pactum eſt, pænitentia, quod init anima cum Deo; velle ſe quippe omne ablegare procul peccatũ: maiorẽq; adhibere bono ſedulitatẽ, quàm priùs malo. Quare profligat à ſe omnem voluptatem, nedum corporis, ſed & animæ. Contrà verò illi, q̃ niſi internè conſolẽtur aliqua ſpiritali viſi-

tatione; orationi non persistunt, obedientiæúe. Neq; verò hi vident, se non Deum amare, sed semetipsos: suntq; mercenarij, seruiq; infideles. Totum contrà facit verè pænitens. Insatiabilem siquidem gerit iustitiæ esuriem: quæ exigit, vti oblectando iniuriam intulit creatori: ita pænis tantùm pascatur & doloribus: perpetuis dignum se reputans malis: excupiensq; omnes de ipso vindictam sumere creaturas. Itaq; veram à Deo consequitur misericordiã: eoq; illum inuenit clementiorem, quò desideriũ illum honorandi rigidius est, & terribilius.

Haudquaquam credite filiæ meæ, nasci hanc locutionem è desperatione: vel fieri non posse, ut tale inoriatur desiderium cordi pænitentis. Quin immò qui ita non est affectus, nondum veram, absolutamq; gerit spem veniæ; quæ solum è perfecto nascitur sui ipsius odio; sed necessum est, priuati sit plenus amoris, qui, nisi timor adesset pænæ, semper ĩmoraretur peccato. Verè & perfectè penitens diuinam tantùm indolet offensam; neq; credit Deo suum posse facere satis ob peccatum totum mundum; recolens semper, vsque adeò se offendisse po

tentem

tentem ita, & beneficium, & benignum Dominum. Quare ſatis non poteſt dolere poſtulatq; aduerſum ſe vindictam; quemadmodum ægrotus, citò valetudini reddi deſiderans, qui manſuetum prouocat aduerſum ſe deſæuire medicum; neq; verò igni parcere vel ferro.

Sat non habet verè pęnitens Deo in gratiam redire: ſed & ſemper vellet illi ampliùs placere: quò ſupra illatam illum honoraret iniuriam. Hinc, agat quàmlibet, nihil arbitratur: omnemq;, vel minimam noxam, magnifacit: ſciens nimirùm nullum habendum modicum peccatum; quando quolibet pro peccato mortuus eſt Chriſtus. Vt hinc videre liceat, quàm à vera illi abſint pænitentia, qui peccatum admittunt animo poſtea pęnitendi. Nequaquam verè pęnitens animum gerit Deum offendendi; tametſi ex infirmitate labatur: ideò veniam meretur. Qui autem ſcieus prudenſq; labitur, animo poſtea reſurgendi; haudquaquam meretur ſubleuari: quin, diuino permittente iudicio, è modico in deterius labetur peccatum.

Multi ſunt, qui corpus durè atterant

ieiunijs, & uigilijs: verùm non ferunt proprium eorum demitti ſenſum: ſicq; internam fouent ſuperbiam, omnium quæ eſt radix vitioſorum affectuum. Quapropter facilè indignantur; proximumq; diiudicāt; modicaq; perturbantur occaſione. His opus fuerit periculoſæ eorum pænitere pænitentię; quando è medicina ægrotant; externaq; ſuperbiunt ex humilitate; ſæpeq; cōuertuntur ab extremo ad aliud, facti demum eò corpori ſuo teneriores, quò priùs erant magis auſteri. Frugifera porrò pænitentia proprias omnes mortificat voluntates: lætanterq; fert cruciatum omnem, quicunq; illi inferatur à Deo, Satana, vel hominibus: abſcindens à ſe querelam omnem: dignumq; maioribus ſemper ſe ducens malis. Hoc ſanè longè eſt durius corporis qualibet afflictione. prout paucißimos hūc videmus ad gradū ꝑtingere: multis interim externa præſulgentibus pænitentia.

Haudquaquā tamen hinc externa reijcitur afflictio: quæ Sanctis fuit concelebratißima, vti virtutis inſtrumentum, mediūq; ad perfectam pertingendi Dei vnionem. Cæterùm monitos quidem velimus illos,

qui

qui huiuſcemodi finem ſuum ſtatuunt in operibus, ne magna ſe arbitrentur præſtitiſſe: aliosúe deſpiciant; ni velint fructus expertes manere pænitentiæ: at ſatagant omnem euellere priuatam affectionem, ſundumq; Deo occupare. Hæc autem ſufficiat dixiſſe externa de pœnitentia. Quandoquidem vna non omnibus poſsit præfigi viuendi regula: ſed quod vni eſt neceſſarium, alteri ſuperfluit; iuxta conſuetudinum, habitudinumq; varietates: vt periculosè poſsimus oẽs eadẽ metiri menſura: periculoſiusq; etiam aliena ferri poſsit de vita conſtans iudicium.

De compunctione. C. VI.

Diuina exigit, filiæ meæ, iuſtitia, vt amiſſa per culpam non recuperetur gratia, niſi media contritione. Cuius nedum potens eſt virtus peccatum delere: ſed & gratiam induplicare: quemadmodum de peccatrice ait Chriſtus: cui remiſſa ſunt peccata multa, quoniam dilexit multum: ſubdens: Cui autem minùs dimittitur, minùs diligit. Acſi præteritorum multitudo erratuum

amorem inaugeret. Quam ſanè ſententiã operępretium eſt veſtris nunquam nõ infixam manere cordibus: quò poſsitis illum à vobis propellere Diabolũ, qui adnititur peccatorum ſuadere recordatione, vt modico ſitis contentæ: acſi tantam à vobis non exigeret Deus perfectionem, quantam ab his, qui non tanta admiſere ſcelera. Et quanquam præcedenti hinc egerim in capite; non pigebit & hoc legere: quòd veſtra ſingulariter è re ſit, pænitentiæ, quod vnicum eſt veſtrum præſidium, claram habere notitiam: non quò ſciatis; ſed vt operi eam demandetis.

Verùm iamprimùm operæpretium eſt, vt, quæ vera ſit conpunctio, vobis explicẽ: vt mox rationem illam acquirendi poſsim commonſtrare. Sæpe transfigurat ſe Satan in ſpiritum compunctionis: corq; dulcibus replet lacrymis: quam nos, vti diuinam accipientes viſitationem, deludimur. Quoniam verò difficile eſt admodum diſcernere, quando talis à Deo ſit viſitatio: quando à Diabolo: tuti eſt conſilij, non præfidere: ſed animi pendere: omniaq; vereri: fugiendo in lachrymis omnem ſuaui-

tatem

tatem: ſolumq; in perfecto noſtriipſorum perſiſtendo odio. Admodum dedecet pæni tentem animam delectamentum venari: quam par foret nudam excupere Crucem: cumq; amaritudine coram Deo recogitare grauiſsima ſcelera, in ipſum admiſſa. Sanè ſi Niniues populus voluptatibus indulgendo voluiſſet Deum ſibi reddere placabilem ſeipſum fefelliſſet: propheta Dauid non ſolatijs ſe oblectando, ſed amarè flendo amiſſam recepit gratiam. Arbitrantur multi nequaquam errari poſſe, ſi oblectationem amplectamur ſpiritalem. Neq; verò hi vident maioris præſentiorisque ſæpe eſſe periculi, quàm carnalē: quoniā ſub ſpecie fallit deuotionis, priuatumq; clanculùm alit amorem, Vbi verò huiuſcemodi priuantur voluptate, impatientia permouentur, conquerunturq;, ac ſi propriæ cauſa ſuauitatis Deo ſe conuerterint. Vnde & peius naſcitur incōmodum, vt nequaquam inuenire valētes internam conſolationem, mundanis conuertantur voluptatibus, omnemq; remittant pænitentiæ rigorem.

Sunt, qui ex naturali habitudine, facilè in lachrymas erumpant, arbitranturq; hanc

teneritudinem veram esse compúctionem. Tamen, cùm sit natura, laudem non meretur, neq; vituperationem. Multum autem ab illa differt, quæ, fructuoso è studio, à Spiritusancto conceditur. Quoniã verò vbi sit hæc motio à Deo, vbi à Diabolo, vbi à natura, initiò non põt discerni, oportet ab effectionibus huiuscemodi agnoscere discrimen.

Salutifera inducit compunctio animam in purum diuini honoris intuitum, doloremq; offensionum illi illatarum, tametsi vel Deus nihil vellet inde inferre supplicij. Vnde inferre possumus, si amore potissimũ præmij, vel pęnarum timore quis inducitur ad flendum; non perfecta agitur compunctione: quando, si cessaret præmium, vel pœna, peccatum reciperet. Vera autem contritio ad tantum prouehit peccati odiũ, vt præeligere faceret omnis priuationem præmij, omnisq; aditionem cruciatus, quã Deo iniuriam irrogare. Vbi igitur compunctio victoriam non adducit priuati amoris, affectionumq; omnium, amoremq; contemptus, & mortificationis Crucis; merito est, vnde suspecta habeatur.

Planctus

Planctus iuxta Deum, non fit è teneritudine, vel hypocriſi, vel imaginatione: ſed è diuinæ dolore offenſionis: Ideoq; ſumma ibi eſt ſine deſperatione triſtitia: ſummaq; ſine leuitate lætitia: continenterq; animam extimulat in regiæ heroicæq; profectũ virtutis: balneumq; eſt, vbi ab omnibus detergitur maculis, fitq; candida, & apta, quę Chriſto copuletur in vnitione perfecta amoris. His verò deprehenditur indicijs. Aufert enim acceptarum recordationem iniuriarum: inducitq; ad amandum vel ipſos aduerſarios. Vbi verò perfectus eſt planctus; animæ immẽſum aduehit opprobriorum deſiderium: quemadmodum verè ambitioſus īſatiabiliter appetit honores. Quò gradatim pertingitur. Primò etenim fræнare oportet ſenſus, ne rationem obruant; in aduerſiſq; non queritentur: hoc autem proprium eſt incipientium. Dehinc obliuioni mandentur iniuriæ omnifariæ, cum affectu bonum pro malo rependendi. quod proficientibus ſpectat. Demum vt & deſideranter amplectantur aduerſantia omnia, tanquam prædilecti theſauri. hocq; eſt peculiare perfectorum.

Oriuntur verę lachrymæ ex attenta status nostri consideratione: tã præteriti, quã præsentis & futuri. Recogitando siquidem præteritum: vti nifrugiferè sit elapsum, & irreuocabiliter: quanta potuissent agi bona: quanta vitari mala: quàm prætiosum sit tẽpus: cogitur ingemiscere anima, longè amplius quàm indoleat mercator, vbi fracta naui, amissaq; merce, nudus ad litus euasit. offert & præsens lugendi materiam: vbi tot mente colliguntur imperfectiones, & negligentiæ: tot quotidianæ offensiones aduersus beneficum ita Dominum: tot proximorum nostrorum calamitates, tàm corporis, quàm animæ. Qua nimirum ex meditatione, cor cogitur piũ in lachrymas diffluere. Multò verò ampliùs, vbi viuida cũ fide ad futura extenditur: altè recogitando extremum mortis articulum, & horrendos faturæ vitæ cruciatus: perpetuamq; diuinæ priuationem præsentiæ. Vt dicere fas sit, omni in tempore offendere æstuantem animam, vnde lugeat: ni ab incogitantia fuscetur. Probè autem idem deputauit natura membrum, & fletui, & visui: quò innueret, ritè videntẽ ritè plangere. Vnde

ſæpe fleuit Christus: riſit nunquam. Vti enim ante admiſſum peccatum non erat luctus; poſtq; rediuiua corpora non iam erit in electis; ita, dum præſens agitur vita, nunquam non oportet lugeamus.

Delet ſpiritus hic planctus peccatum, non aliàs atq; nunquam fuiſſet ſcriptum. Siq; inuenire eſſet iuſtum ſine lachrymis, peccatoremq; cum lachrymis; dicerem hunc eſſe illo meliorem; vbi ille ſui vitio eis careret. Haudquaquam tamen emetimur perfectionem, iuxta modum lachrymarum; cùm ſæpe modicæ multis præpõderent: ſi ab intentiori emanent affectu. Præcæteris verò illæ præcellunt, quæ, nobis minimè id agentibus, erumpunt; prout contrà, quas venamur lacrymas, modici ſunt valoris. Nihil ſanè mirum, ſi, qui longè maximã tẽporis partẽ curioſis inſumunt ſcientijs, hac carent ſalutifera lachrymarum pluuia: contraria etenim incedunt via; propriæ nempe complacentiæ; cùm fletus naſcatur è mortificatione, ſuiq; ipſius odio. Vbi à ſaturo, exuberant deuotionis lachrymæ, ventre; valde pertimeſcendum, ne peregrinus, ſeu aduentitius, ac

 citò

citò cedens sit spiritus; quoniam vti proficiscitur fletus è moderatis ieiunijs; ita & ex crapula in nihilum redigitur. Neq; etiã illi confidere debemus spiritui, quo magis lachrymis impellimur coram hominibus, quàm in solitaria quiete. hoc etenim inanis peculiare est gloriæ.

Postremò vbi mouet animam Deus ad lachrymas, conuersio sequitur morum; solida & sincera indiès proposita; passionum victoria; virtutis additamentum, luminisq́; interni; continuaq́; in Deum impulsio. Tunc verò absolutè noster erit hic spiritus, vbi semper nobiscum morabitur. abscedit etenim sæpe ab imperfectis; sed iugiter manet cum perfectis. Beati, ô filiæ, illi, qui, iuxta verbum Domini, nunquam nõ lugent: cum ipso siquidem æternùm consolabuntur.

De Christi passione, CVII.

Si optatis filiæ, meę verã acquirere cõpũcionẽ; vos iuuet corde iugiter vestro vulneribus immorari Christi cruci affixi. è quibus spirat semper ventus vrens contritio-
nis

nis ; humoresq; in altum ſubleuat peccati; reſoluitq; eos in fœcundum lachrymarum hymbrem; vnde terra cordis noſtri germinat, primùm piarum flores cogitationum ; mox diuinorum folia piorum colloquiorũ; demumque perfectę fructus conuerſionis, Deoq; vnitionis. Hic ager eſt ille, vbi oẽm vos oportet veſtram nauare operam ; quòd hic deliteſcat pretioſum illud contritionis, margaritum, quod illis tantum ad aperitur, qui reliqua omnia, præ illo, obliuioni mandant.

Multi hoc in paſsionis ſtudio diu ſe exercuere; neque tamen vnquam perfectæ theſaurum adinuenere conuerſionis; quin illimet ſemper manẽt; quoniam vel gaudium quærunt ſpiritale; vel proprijs ſibi placent in virtutibus; proximumq; dijudicant; & (vt vno dicam verbo) non merentur id inuenire, quod fideliter minimè requirunt. Quare mihi viſum eſt, methodum præſcribere, qua breui poſsitis multum referre fructum.

Iam verò primùm velim filię meę, ne credatis, ſeriem paſsionis, vti rem, recogitari, debere præteritam ; ſed vti præſentem; in

quo-

quolibet renouatam peccatore. Haudquaquam etenim arbitrari debetis, Christũ partim pro vno, partim pro alio passum esse; sed omnis eius perpessio integrè fuit pro vnoquoq; ita vt verè ego solus dicere possim, causa extitisse omnis eius cruciamenti; totiesq; illud iteraui, quoties recidi in peccatum.

Dicat igitur anima pænitens, intendens oculos mentis Christo crucifixo. Mi Domine, qua fronte possum ego tuo sisti conspectui; cùm tuus extiterim toties carnifex? certè quidem, ni tua esset nimia benignitas; vsqueadeò haudquaquam auderem; sed quando tuo passus es proditore complecti; tuisq; ignouisti crucifixoribus; fer, oro, verba istius, qui peiùs te cæteris omnibus tractauit.

Mi Domine, quàm grauis fuit ille dolor, vbi proprium videbas discipulũ Pharisæos adeuntem: tuamq; nundinantem carnem: non secus atq; vitulum ad macellum? Cõqueri quidem poteras illi & dicere: mi discipule, quid feci tibi: aut in quo molestus tibi fui, vt vsqueadeò aduersum me insequieris? Desine Domine illi conqueri: te etenim

nim arbitrabatur, vti vnũ ex cæteris, hominẽ. Ego ego verus ſum tui proditor: qui te verum noui Deum; & tamen tui millies depactus ſum pretium ſanguinis à Diabolo, dum ipſiſsima ſum voluntate peccato aſſenſus. Ita tibi sẽper gratias habebo, quòd tua non paſſus es longanimitate, me, vti ille fecit, deſperare.

Quàm grauis fuit mi Domine, doloris gladius ille, qui animam tranſuerberauit tuam, cùm matri ipſi tuæ, quam præ vita diligebas tua, extremum, ad mortem profecturus, vale dixiſti? Diriſsima ſanè fuit eius excruciatio, cum à ſe vidit diſſeparari, quod bonum erat omne ſuum. Verùm in cauſa fuit culpa mea, tam tui, quàm ipſius, doloris; quando mei ſanandi gratia, dereliquiſti primò cœlum, dehinc & matrem, & omne quodcunq; amabas, vel ipſam etiam vitam tuam. ô Virgo, ego cauſa ſum mali tãti: bene potes de me conqueri; ego tui omnis reus ſum doloris.

O vos diſcipuli, graue fuit erratum veſtrum, proprium derelinquere magiſtrum, qui pauloantè pedes vobis abluerat; proprioq; & corpore & ſanguine, tanta cum

charitate,

charitate, vos pauerat, commonefeceratq; omnium, quæcunq; forent euentura. Verùm causari potestis, præ infirmitate, mortisq; terrore, vos illum dereliquisse. Ego verò miser, non quidem semel, vt vos; sed innumeris vicibus; non quidem ignoratione; sed malitia; ilum deserui; non inq. mortis timore, quando eam nullus intentabat. Qua iam dignus ego ero excusatione? Vos citò illi redijstis; ego verò tanto iam tempore illum offendens, nunquã redeo; vos fide erratum duplò compẽsastis; ego verò nedum fidẽ nõ augesco, sed & indiès fio frigidior. certè nihil est error vester, meo collatus; immò & vestri reum me palàm inclamo, & arguo.

Eheu mi domine, quid est hoc rei, quòd pater tuus aduersum tè desæuijt; iam enim bis à te tãtis imploratus cũ lachrymis, nõ te audit, miserabili vsqueadeò in articulo, vbi præ dolore cõtristata erat anima tua vsque ad mortem? quod tuum occlusit tibi peccatum eius ianuã pietatis? Sed ecce, immò te audiuit, Angelumq; transmisit suum, qui te confortetur: Consolatio tamen tua, non nisi Crux est, pænam non ademit tuã, quin

potiùs adauxit. Te etenim video præ agonia viuũ ſudãtem ſanguinẽ, nedũq; mẽbra tua afflicta, ſed & terram vbertim aſpergẽtem. Eheu mi Domine excrutiate; tu humi iaces derelictus à diſcipulis, tuoq; patre, expectans, vti te meo conieci dolorem in illũ peccato, ita & mea ſoler pœnitentia: ſed ecce, meo conduplico tuum dolorem tepore. Nõ mihi præ mea ſunt duritie, lachrymæ illę, quibus nõnihil tibi afferrem refrigerij, quin immò tanta eſt peccati mei grauitas; cui te diſſoluẽdo vadem interpoſuiſti; vt & tua vetetur mater tibi quicquam præſtare ſolatij.

Quare non fugis mi Domine tuo à proditore, qui oſculo aduẽtat nefario te excarnificaturus, diroſq; adducit, te comprehendere, miniſtros? Forte tuam vis palàm facere patientiam. Et quidem magna tunc fuit tua patientia: ſed multò eſt illa maior, quam mihi exhibes. Te etenim toties venerabili oſculatus ſum in Sacramento, præ meq; tuli, & habitu, & verbis è tuorum velle eſſe numero diſcipulorum, dehinc te prodidi, fidemque fregi, totque peccando poſt mihi impenſa beneficia, tua renouaui

vulnera. Ego ego mi Domine, fui, qui mea tuas reuinxi manus ingratitudine; manus illas, quæ fideliter vſqueadeò meam operatæ fuerant ſalutem. Ego nodoſum collo inieci funẽ, vbi acceptam à te in baptiſmo conculcaui peſſumq; dedi gratiam, ego faciem cecîdi tuam, cùm nomen blaſphemaui tuum, iamq; dolore non diſrumpor, ſed perſiſto peccans.

Totam te video in cruciatibus noctem, ſatellites inter & milites, illuſum, attritum, conſputum. Non adeſt, qui te conſoletur, quiúe ſaltem lachrymoſam abſtergat & ſanguineam faciem. Quis verò te malè ita affecit, niſi ego? Tu aliunde ſolatium non recipis, quò ego ſim tibi ſolator. ſed heu Domine, te verò interim offendo, aliudq; à me referre non potes quicquam ſolatij. O Petre, ſi negando tuum tu cõtriſtaſti magiſtrum; ſaltem vbi te reſpexit, & galli audiſti cantum; ad cor rediiſti, amarè flens. Ego autem ſi me reſpicit, aufugio, & lumina occludo: vbiq; meis inſonare fecit auribus eius vocem Euangelij: obſurdui, cumq; pænitentiæ me aduocauit; cucurri ad peccatum. ergo Domine à me ſolatium ne ex-

pectes, ſed diriorem ſemper cruciatum.

Cor meum, quî non diſcinderis, quî nõ totum in lachrymas diffluis, videns, tui culpa, perductum Dei filium ante Annam; cumq́; manſuetè vellet ſuæ rationem reddere doctrinæ; immani ſilentium illi imponi alapa? quî non illum vides publicas per plateas, iam ad Caypham, iam ad Pilatum, iam ad Herodem adduci, ab omnibusq́; digito commõſtrari, diffamariq; vti impoſtorem, blaſphemum, & hæreſiarchã? O quã grauis fuit illa culpa, quæ longè innocentiſsimum videri facit ſceleſtiſsimum: quæ prophetarum Archiprophetam hœreſeos facit inſimulari: quæ gloriæ Regem opplet opprobrijs: quæ ſapientiæ Deum veluti reddit amentem? ô anima mea, defle: non etenim ipſius, ſed tua, id permiſit Deus, culpa.

Sat quidem hucuſq; eſſe poterat mi Domine, patefaciundę tuę tolerantię, meęq́; malitię. Sed quid iſtoc eſt? te etenim video deſpoliari nudum; columnęq́; alligatum, ab immaniſsimis nebulonibus diriſsimis cędi flagellis. Eheu, circunſpiciens non inuenis, qui te ſoletur. Qui verò tui ſunt carnifices, quę tua flagella, niſi mea pec-

cata? Nequaquam mirum, si totus liuoribus super liuores operiris, teneraq; membra tua vndequaq; manant sanguinē; quādo mea semper iterans peccata, tuos iteraui cruciatus. Tuq; , cor meum non discinderis? adhucq; moraris tuo cędendo magistro, Deoq; tuo?

Quàm fuere immanes mi Domine, populi illi: vbi te videntes totum discerptū, spinisq; perforatum acutissimis, purpureāq; indutū vestem, arundinēq; præ manibus gestantem, præ ludibrio; nedum non sunt commiserti, sed inclamauerunt: tolle, tolle, crucifige, crucifige. Bene poteras tunc dicere: Popule meus, quid tibi est præ me causæ, vt sanguinem sitias meum, si ego vt vitam tibi donarem, carnem assumpsi tuā? Bene poteras conqueri, quòd vita Barabæ famosi latronis præeligeretur tuæ asseruāda. Sed ego tibi gentem purgo illam: si enim te regem gloriæ agnouissent, nunquā tale perpetrassent facinus. Quam verò assumam ego excusationē: qui optimè sciēs, meo quolibet è peccato, prosusum tuum sanguinem: sciens te verum Deum & hominem, nunquam peccare peperci? Eheu,

quoties

quoties tuum ſpreui ſanguinem, toties tibi antepoſui Diabolum: petijq; viuat ille in me: tu morte plectaris.

Eheu mi Domine, lata eſt iam ſententia: Tu latrones inter, ſęuis ſtipantibus miniſtris, Crucem gerens humeris, ad patibulum deduceris. Eheu nō iam aſpectus tuus eſt ille: facies tua ſputis, liuoribus, lachrymis deturpata, & ſudoribus, iam non hominis, nedum Dei videtur hominis: ſpecies tua verſa eſt in deformitatem: honor in infamiam: omnis verſa ſuauitas tua in amaritudinem: Mater tua non valens ſubuenire, addit ſua tibi maiorem pœna dolorem: Reclamat lex omnis, palamq́; proteſtatur te non mortis reum: dolent Angeli: omnes creaturę conqueruntur: ſolum mortem tuam expoſtulat peccatum meum: teq́; omni vi, & ſubſidio, & gaudio expoliauit. igitur cumulatioris ſum ego malitię, quàm ſit omnium bonitas creaturarum tuarum: nimiaq́; prę nequitia, non doleo.

Domine, quando te ſemper peccato ſociaui; da mihi, te Cruci etiam aſſociem: nō quidem quo faciam tibi ſatis: hoc enim tuum eſt: ſed quò finem iugi imponam meo

erratui. si tu non me vis à dextris glorię, ero à sinistris pęnę: fortè ita mea dirumpetur durities.

O anima mea, vide saltem nunc tui enormitatem delicti. Vbi manus protendebas tuas luxuriæ; clauis configebas manus Domini tui Cruci: eoq; maiorē illi incutiebas cruciatum, quò in peccato propensiorem quæsisti oblectationem: Vbi lasciuis impendebas desiderijs noctes atq; dies totos; tu sanctos eius perterebrabas pedes: Vbi vestib⁹ & aureis torquibus te exornabas, quò hominibus placeres; tu nudum illum despoliabas. Quid tu putas forent lasciui ac petulantes tui contuitus: nisi lachrymæ in oculis Domini tui? Quid aliud erant & tui ornamenta capitis: & genarum fuci: & suauium oblectamenta odoramētorum: quàm & configere spinis eius frontem: & eius cædere faciem: & vellere comam & barbam eius?

O amarissimus peccati mei fructus: quādo propterea morti occumbere video vitę Deum meę. ô Crux, non fuit natura, quæ te ita produceret rigidam, aptamq; illum sustinere, qui vniuersum sustinet: sed bene

fuit

ſuit mea rigiditas, vbi creatori rebellaui meo propria ex obſtinatione. O claui, non terra fuit, quæ vos ita fecerit rigentes: & ſi quidem natura ita eratis; citò collicuiſſetis, ne illi quicquam noceretis, qui vos creauerat, ſed immenſa mea durities veſtræ fuit in cauſa. O fel & acetum, niſi amaritudine peccati mei amaruiſsetis, cōfeſtim obdulcuiſſetis; quò nonnihil afferretis refrigerij extremę creatoris veſtri ſiti. Sed tanta mea eſt amarities, vt inclamante illo è Cruce vſq; in præſentem diem, dicenteq; animæ meę: Sitio, ſiti dirumpor, præ tuæ deſiderio ſalutis: haudquaquam tamen vnquam eius aures porrexerim voci: aliudq; de me referre non poteſt, niſi peccati fel: vt priùs ſiti dirumpatur, quàm mea ſentiat quicquam è conuerſione refrigerij.

Quid dicam iam neſcio. Maiorem etenim mea non video duritiem. Totum video tenebris obnubi mundum: obſcurari cælum præ compaſsione: ego verò nihil ſentio. Video diſcindi petras, & muros, & montes: ego verò non diſcindor. Lugentes video cum matre Angelos, creaturaſq; omnes: ſolus ego areſco. Tremen-

tem video terram; ego non moueor. Cẽturionem video, cum Longino, militibusq; alijs, pectora tundentes, flentesq; domum redire: ego verò continenter eum offendo. ô creaturæ omnes, si omnis ego sum causa vestræ conturbationis: quare nõ aduersum me conuertimini omnes? quare non Deum vlciscimini vestrũ? palàm cõtestor, nolite mei misereri: quoniam ego non sum vestri ac mei commisertus Domini: ne vereamini in me nimis desæuire: nõ etenim vnquam poterit tanta pæna esse mea, quanta fuit cnlpa.

O Virgo excruciata, ô Ioãnes, Magdalena, vosq; reliquæ mulieres, quid de me agendum hominum omnium nequissimo: immo vnico omnis fonte nequitiæ? Ego cruciatus sum causa vestri, creaturarumq; omnium: maioriq; præ culpa, haud possum cum cæteris tantum indolere malum creaturis. Certè dignus sum qui omnium cuellar è consortio creaturarum.

O mi Domine, quid erit de me? Tu Patrem orasti tuum, tuis parceret crucifixoribus, eorum causans ignorantiam. ego autem non quidem ita pecco: ideò illus non

ero particeps orationis. Tu latroni pepercisti, donastiq; Paradiſum. ego verò non illam gero, quam tunc ille, cordis contritionem. Tu matri Ioannem cõmendasti tuæ: cui autem debeo ego commẽdari, cùm ſim obfirmatiſsimus peccator? Tu veſtes militibus, corpus Nicodemo reliquiſti: mihi, præ iuſtitia, nihil quàm Tartarreos relinquere potes cruciatus. ego verò libenter accipio: & quando tanti mei errati non vnquam te honorificaui pænitentia; ſpondeo, planeq; recipio, ibi me tibi gloriam daturum: meisq; è tormẽtis æternùm tuis exhibiturum materiam creaturis, vnde te collaudent.

Hac, filiæ meæ, ratione poteritis, è Chriſti excruciati meditatione, fontem educere ſaluberrimum lachrymoſæ contritionis. Quanquam verò quæ ſcripſimus, à deſperatione videantur proficiſci; ſcitote huiuſcemodi medijs ꝑtingi perfectã ad ſpẽ. Tũc etenim veſtrũ penitus abolebitur erratũ, ubi vos ĩfinitè illud exaggeraueritis: tũcq; oẽs vobis patrocinabũtur excuſabuntq; creaturæ, cùm vniuerſarũ errati vos reas argueritis: tũcq; cœlo dignę eritis quę do-

nemini

nemini, vbi vos dignas agnoſcetis gehennas.

De infinita peccati grauitate. c. VIII.

Haudquaquam mirum filiæ meæ, ſi cōplures Sanctorum eousq; deuenere excedentis compunctionis, vt propria prægrauauerint, ſupra Dæmonum, reproborumq; hominum, peccata. Quandoquidem vti ſua Chriſtus in perpeſsione ſupra omnem indoluit creaturam: ita immenſum anima eius è vulneribus concipit proprij dolorem peccati. Neq; verò fieri poterit vt perfecto culpam odio inſectemur, ni ipſe ſuo oculos adaperiat ſanguine. Quandoquidem ſolus nouit Chriſtus vniuerſam peccati grauitatem: vti ſolus illam diſſoluit, illiq; fecit ſatis.

Proinde Chriſti vos hortor immorari doloribus, nedum externis, ſed & internis: qui incomparabiliter fuere diriores. Noueritis itaq; indoluiſſe Chriſtum, præ omnibus: quoniam meliùs lucidiusq; omnibus, priuationem agnoſcebat cœleſtis gloriæ, acerbiſsimamq; damnatorum, quę peccando incurritur, pœnam. Sentiebat inſuper illorum

illorum ſeparationem omnium, quotquot poſt patratam eius redemptionem, denuò ab eo erant diſceſſuri. Qui ſanè cruciatus, tametſi pro omnibus ſimul fuerit peccatoribus; fuit nihilominus & pro quolibet in ſingulari, & quolibet pro peccato. Qui longè fuit maior dolor, quàm ſi qualibet pro culpa, vi corporis quodpiam abſciſſum illi fuiſſet membrum: quemadmodum longè illi erant chariora corporis ſui myſtici membra, nempe fideles eius. Quare tantus fuit internè eius angor, vt vel creaturæ ſimul oēs haudquaquā illum potuiſſent ſuſtinere. Inſuperq; indoluit, ꝙ non ęternùm dolere poſſet: ꝓmeruitq;, acſi æternùm doluiſſet.

Perfectę igitur ſpiritum compunctionis vbi vultis acquirere, diſtinete mentem veſtram huic exercitio, palamq; agnoſcetis infinitę peccatū eſſe grauitatis. primùm quòd aduerſus Deum vergat, qui eſt infinitus. mox quòd animam bono expoliat infinito, & in tempus infinitum, addicitq; pœnę infinitę, perenniq; cum Deo diſcordię: pulchritudinemq; deturpat animę, quę eſt infinita, cùm diuinam in ſe gerat ſimilitudinem. demum bono deſpoliat pręterito;

nempe

nempe merito Christi passionis, simul ac præsenti; suffragio quippe piorum omnium in cœlo & in terra; futuro quoq;, quę est gloria. Iam videte quanto cordis cum dolore deflendum sit, tanti quod est causa mali. Si quis verò suorum meditatione non luget peccatorum, vel hic maius agnoscat peccati sui pondus, quando tantum, tamq; exitiale non potest dolere malū: saltemq; indoleat, dolere se haudquaquam posse.

Verè cōtritus debet fundum quotidie se recipere in suum: primumq; vniuersa recolere diuina beneficia; vt meliùs propriam agnoscere posit ingratitudinem: Beneficium nempe creationis; recogitans non à seipso, sed à Deo consecutum se, vt sit: non quò Deus illi teneretur; sed mera ex liberalitate, munificentiaq;: non quòd Deo opus esset vt ille esset; sed illi, qui accepit vt esset; quandoquidem suis non fiat maior Deus è creaturis; quemadmodum illis circumscriptis, non erat minor.

Adhæc cogitet, quid esse, consecutus sit; nempe non lapis, nō planta, nō belua; sed vt beatitudinis sit capax; intelligentia

dotatus

dotatus, & ſapientia; idoneuſq;, omnes qui recipiat virtutes. Subinferat deinde redemptionis beneficium; quod illo eſt maius. Nil etenim nobis naſci profuiſſet, iræ filijs; niſi ſubueniſſet filij Dei redemptio. Vbi hæc, aliaq; recoluerit beneficia (tametſi vniuerſa colligere haud ſit poſsibile) tunc ad conſiderandum ſe conuertat; quis ſit, quem peccando offendit; indoleatq; creatorem ſe offendiſſe, redemptorem, beneficum, & amicum, parentemq; vnicum; erubeſcatq;, quòd vel tunc cùm illi iniuriam irrogabat, noua Deus illi apparabat munera & chariſmata.

Hinc diſcutere ſe debet anima, quæ conteri appetit, quid eam impulerit, vt Deum offenderet. Inueniet nimirùm, cùm cognitione fuerit inſignita, totq; pꝛuenta bñficijs; haudquaquam poſſe ſe iuſtam prætendere vel cauſam, vel ignorationem; ſed ipſiſsimam tantùm malitiam. Qua nimirùm nedum Deum, ſed & creaturas offendit omnes: quoniamq; in Deo ſunt omnia; iniuria Deum afficiendo, omnia ſimul iniuria affecit. Vt verè poſsit inferre, propria ſe voluntate, malitię plena, vniuerſum conturbaſſe

turbaſſe, quin immò, quantum in ſe fuit, ad nihilum ſeipſam redegiſſe, perdidiſſeq́;, peccati ſeruam ſe faciendo, pœnæ addictã, gratia diſpoliatam, exulem à gloria.

Excedenter loqui hic cogor, quòd non ſufficiant verba promere peccati deformitatem: ſiq́; vel intellectus creati omnes, linguęq́; omnes adnitterentur eam pandere, nunquam ſanè id fieri poterit. Quandoquidem vti ſolus ſeipſum comprehendit Deus, ita malitiam peccati, quæ Deo priuat, ſolus perfectè nouit Deus. Quapropter haud verebor in illius deteſtationem poſſe metam tranſcendere. Aio igitur, vbi anima Deum offendit, vniuerſam eam diuinam deturpare bonitatem, ad nihilumq́; redigere in ſeipſa, Deumq́; haud vellet inueniri, ne ſuam vlciſceretur culpam: vt dici poſsit, quantum in ſeipſa eſt, deſtruere eam Patris potentiam, Filij ſapientiam, Spiritusſancti bonitatem. Et quanquã hoc fieri haudquam poſsit, infinitam tamen exigit pœnam, Deo magis animum, quàm actus vlciſcente, vti fecit Lucifero, ipſi æquari ſatagenti: qđ ſanè fieri non poterat; pœnas tñ dedit, acſi opere perpetraſſet.

Eadem

Eadem dicere fas eſt ratione, peccatũ ab ſumere patratam pretioſo filij Dei ſanguine redemptionem, quando ita ſingulari pro anima mortuus eſt Chriſtus, atq; pro omnibus: & cùm peccator Deum offendit, ita illum offenderet, ſi ſolus ageret in terrarum orbe, prout in tanta hominum copia. Quare eundem incidit reatum, acſi infinitum perpeſsionis ſuæ pretium deleret. Multo & ampliùs dici poteſt, per ipſum non ſtare, quin vniuerſam aboleat cœlorũ gloriam, & Angelos, Sanctosq; omnes; vt, quò ad iuſtitiam infinitè infinitam mereretur pęnam, ſi eſſet capax.

Hinc dicere auſim; ſi verè contritũ inuenire eſſet; haudquam poſſet aliud contueri peccatum, quàm ipſius; neq; crederet malitiam in mundo inueniri, præter ſuam; & ſi alia inuenitur, crederet è ſua emanaſſe; omneq; erratum lugeret, vt ſuum ipſius; oîſq; ſe arbitraretur cauſam mali. Quoniã mortiferũ quodlibet peccatũ ſufficeret venenare totum mundum. Idq; ſi non præſtitit, virtute non eſt factum peccatoris; qui ſanè vt vnum, ita innumera admiſiſſet ſcelera, ni affuiſſet impedimentum. Si in-

quam

quam, requireretur perfectè contritus, quæ'nam maior foret, qua Deus vti posset, iustitia; constanter responderet; vt vniuersa illi soli impenderetur gehenna. Si interrogaretur, qua Deus insigniori vti posset clementia; vt soli ipsi, responderet, peccata ignosceret. Si rursum, quæ maxima sit Dei æquanimitas; diceret, quòd eius vnius peccatum tandiu & tulerit, & ferat: Sique in Deo caderet verecundia; diceret; nullius cuiusquam rei Deum puderet, nisi quòd tale, tamque abominabile mundo seruet mõstrũ, quale ipse sua se reddidit culpa. Quare non demiror, quenquam perfectæ impulsum spiritu compũctionis, eousque deuenisse contemptus, odijque suiipsius, vt nimio Deum honorandi desiderio, infernũ concupierit. Si etenim amor priuatus sæpe ad perfectum adducit Dei cõtemptum: longè amplius prouehere potest Dei amor ad absolutam suipsius aspernationem. Quò sane paucissimi perueniũt. Longè etenim maxima pars prædicta culpam ratione nequaquam perpendunt: ideoq; non merentur, præ excessu, seipsos transcendere: propriamq; contemplari malitiam, in compa-

ratione

ratione diuinæ bonitatis.

Exemplum peccatricis. C. 9.

AD hunc, filię meę, gradū vos īuito. Talib' n. scitote vocat vos Deus medijs. Quaq̃ verò succēdēdis aīs vrīs multa posse pponere exēpla, in qbus incredibilis cōpūctionis uis pdit; vti Marię Aegiptiacę, quę suū lugēs peccatū, ex īpudētissima meretrice facta est veluti Angel' Dei ī terris; vti Pelagię, quę cū pelag' eēt lasciuiarū, ui cōmutata est cōpūctionis ab extremo ad aliud; vti Thaidis, quę triēnali luctu ex īpudicissima et vana, facta est sāctissima, ita ut viderit Paulus Sīplex parari illi sedē in cęlo, quā parari credebat Antonio ei' magistro; Nihilo minus breuitatis gr̄a, ijs alijsq; multis ptermissis exēplis, id tm̄ memorabo; quod per peccatrice in sacro habet Euangelio.

Erat hęc (teste Grego.) Lazari soror, & magna Princeps: q̃ vbi è viuido xp̄i verbo sui agnouit grauitatē peccati, statīin seipsa cōfusa p spū cōtritionis, oēm exuta uanitatē, puilesq; īduta pānos, vti pri' erat famosa peccatrix, ita et facta ē famigerata pęnitēs. quo vobis exēplū afferret, filię meę, equū esse, ut īpensā antea in lasciuijs vitā duplicata cōpēsetis honestate, cūq; tot admiseritis illicita & à licitis caueatis.

Iā verò q̄s cogitar̄ sufficiat, quā sustineret ī

X. corde

corde suo pugnã,cũ hic culparũ memoria pte ritarũ,infinitaq; diuinarũ grauitas offensionũ ĩ barathrũ eã demergebat desperationis, indeq; metus relabẽdi in peccatũ, qđ iã ex cõsuetudi ne ferè erat in nãm cõuersũ; eã perterrefaciebat.Hos verò inter cogitatus,sese diuinę offerebat spes clemẽtię.O quàm erat afflictus,ĩpu gnatusq; eius spũs.Xp̃s siquidẽ illũ expugnare volebat:Diabolus nequaq̃ suũ egredihabitacu lũ,tãdiu possessum.Vñ post multa tonitrua,tur binesq; indolẽtiũ altissimorũ suspiriorũ, subse quutus est copiosus lachrymarũ hymber:quibus propriã abluendo conscientiã,horribilem contemplara est peccati deformitatẽ:qđ prius, sinu fouens proprio, nunquam agnouerat.

Cuius mõstrifico in aspectu, tm̃ arrepta est in suipsius odiũ,vt libenter,præ rubore,subter Luciferũ se demersisset.Heu(dicebat)creaturę oẽs de me pęnas sumite.ô cœlũ,nõ amplius lu cẽ mihi porrigas aut vitã. ò aer, quare non fis marmoreus, ne vitã subministres ĩmũdissimo huic spiritui?ô terra, quare nõ dehiscis,vt infinita mea obruas scelera?ô Angeli,qui me tãdiu sustinuistis, qñ corã vobis enormia vsqueadeò admisi flagitia?Venite Dęmones,accurite Tar tareæ Eumenides,in me inualescite, fiat vobis de me potestas:Et qñquidẽ tota sum vr̃a;meis gaudete cruciatib':nõ me vnq̃ poteritis vsque

adeò redderē mõstrosã,prout meme ego reddi di peccando : non tanta est vestra omnis omnium deformitas,quanta mea solius.

Mi Dñe,quid agã? digna forẽ quę desperarẽ:sed si despero, tuę cõtraeo clemẽtię. Nolo igitur desparc:nõ q̃dẽ priuatũ vt fugiã dãnũ: sed ne in honorẽ admittã tuũ. Redire ad te volo,qm̃ ita tibi est placitũ. Quî aũt potero vnq̃ illos attollerẽ oculos,q̃b' crudeliter vsqueadeò te offendi?& tñ stat snĩa tuis prosterni velle pedibus.Et si gratũ tibi foret trudere me in Tartara;parata sũ,q̃ tibi sẽper grãs referã:debitricẽq; me inclamẽ trãsacti tpis, cũ iure meritò pęnã mihi ĩfligerẽ d̃bebas: ꝓfiteborq; palã vniuersã nõ sufficerẽ gehẽnã meę vlciscẽdę culpę.

Sic affecta,despanti similis,sed vel maximè spans,sparsis ꝑ colla capillis, collachrymãsq;, domũ egreditur,publicas ĩgemẽdo ꝑ plateas, indolẽtiùs lõgè quàm vnq̃ mater suꝑ vnigenito,quẽ videt iacẽtẽ vita functũ : nihili pẽdẽs si ab oĩb' amẽs existimeẽ:adeò etenĩ erubescebat intus,vt nihil erubesceret foris : nulloq; inuitãte,prorũpit in cõuiuiũ,vbi recũbebat Dñs: & lautas inter epulas,p̃tiosaq; vina,non cõfunditur poculũ illi offerre amarissimarũ lachrymarũ:nequaq̃ audet eius apparere cõspectui, sed retro pedes eius,ꝓsternitur,suis illos rigans la-

De Discretione: & quî mater sit omnium virtutum. c. I.

PLERIQVE dubitauerũt, quę'nã sit virtus illa, quę cæteras simul omnes annectat. Quandoquidem, ni hęc reperiatur catena; sæpe hæc illi nedum videretur diuersa uirtus, sed & pugnans. Quemadmodum Mosis zelus, vbi tot gladio interemit homines; videbatur prorsus eius obuiare insitæ mansuetudini. Iudithq; tametsi castissima, si iuxta opus, quo vsa est, sese adornandi, iudicetur: videbitur pudorem suũ periculo exposuisse: nisi virtutẽ inueniamus quãpiã, pugnantibus in operibus perfectam nobis ostendentem concordiam.

Qua sanè è dubitatione nonnulli facilè sese expediunt: dicentes, virtutem omnẽ accipere à charitate formã suã: cuius è pręsentia fit virtus plus, minus'ue meritoria: iuxta quòd illi participat. Tametsi verò nitatur hæc responsio veritate: plenè tamẽ intellectui non satisfacit, qui in particulari nosse vellet, vnde sit, quòd nõnulli post multas partas virtutes miserè prolabũtur: ex quo planum fit ipsos nonnulla in parte

de

defeciſſe, rectaq; non inceſsiſſe via.

Huius rei gratia cùm conueniſſent Patrum pleriq;, Io. referente Caſsiano, vnaq; conferentes ratiocinarentur, quæ recta eſſet Deo perueniendi via; poſt varias relatas ſententias, Antonius, cui tum ætate, tum experientia omnes deſerebant; reſpondit, hanc eſſe Diſcretionis virtutem: cuius temperatur vniuerſum ſpiritale exercitium pręſentia; ita vt vel è lapſu lucrerur; quemadmodum & ipſa circunſcripta, præcellens vſqueadeò non eſt virtus, quæ in vitium non conuertatur. Sæpeq; quò excellētior eſt virtus, ſine diſcretione; eò maiorem ſolet demergere in ruinam. Quemadmodū equus quò currit concitatiùs, eò maiori exponitur periculo; ni fręno cohibeatur.

Refert ibi celeberrimi exemplum eremicolæ, qui ea in ſolitudine aſperrimam, quinquaginta & eo amplius annos, egerat pęnitentiam: cui nomē Hero. Tantę erat iſte abſtinentiæ, vt vel ipſo Paſchatis die, tantillum nunquam remitteret ex auſteriſſimo eius viuēdi genere. Qui tandem deludi ſe ſiuit à Diabolo, vt in puteum ſe demergeret. Vnde ægerrimè extractus, nun-

quam potuit eius persuaderi errati: miserabiliterq; ita vitam conclusit suam, quæ tanta videbatur ornata sanctimonia. Huic sanè nihil aliud desiderabatur, quàm Discretio. Ideóq; cæterarum omniũ vacuus fuit. Quemadmodum sępe fit, vt nauis omnibus instructa necessarijs, solo deficiente perito nauiculario, miserabile incidat naufragiũ.

Crediderim ego nõ aliud signãre voluisse decem parabolam Virginum: quarum nõnullæ admissę fuerunt à sponso: quædã exclusę: nisi quòd è spiritalium numero, nõnulli lucernã gerẽtes Discretionis ad finem vsq;, cœlũ ingrediũtur: deficiẽtes nõnulli ab illa, ianuã offendũt occlusam illã, quæ solis conceditur posside nda discretis.

Idẽ crediderim significare voluisse dñum in Euãgelio, vbi dicebat: Lucerna corporis tui, est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex: totum corpus tuum lucidũ erit. Si aũt oculus tuus fuerit nequã, totũ corpus tuum tenebrosum erit. Quandoquidem ni Discretionis oculo illuminetur vniuersum virtutum corpus; infrugiferæ manent, meritiq; expertes; vt non possint legitimo intendi fine.

Legere

Legere eſt, Saul Regẽ Iſrael fuiſſe à Deo reprobatũ: quoniam cùm in mandatis haberet vt Amalecitarum Dei hoſtium occiſione occideret, nedum homines, ſed & iumenta; ipſe partem aſſeruauit prædę: reprehenſusq́; à Samuele propheta, cauſabatur hoc ſe feciſſe, vt haberet vnde Deo poſſet offerre ſacrificium de victoria. Sed nequaquam admiſſa fuit eius excuſatio. Ediuersò autem Abraham incunctãter propriũ voluit immolare filium: neque per ipſum ſtetit quo minus id patraret. Taliq́; ex obedientia illam conſequutus eſt benedictionem, quâ Saul fuit ex inobedientia priuatus. Quandoquidem haud nouit Diſcretionis agnoſcere lumine, quid Deo ſit placitum. Cuius conuenire voluntati, verum eſt ſacrificium: aliàs manemus in tenebris. Non etenim diſcernentes diuinum quód ſit beneplacitum, iuxtaq́; proprium operantes ſenſum, volumus Deum nobis acquieſcere, cùm rurſum par foret illi nos obtemperare. Nihil etenim bonum eſt, niſi diuino conſentiat nutui: bonumq́; eſt quicquid illi viſum eſt: cuius ſanè voluntas, modus eſt, quo, quid bo-

num

re. Hæc, poſt reſurrectionem, perſiſtit ad ſepulchrum: alijsq; recedentibus ipſa non recedit: vnde meretur primum accipere nuntium reſurgentis Christi. Hæc poſtea quàm Chriſtum euangelizauerat, multos annos in Maſsilienſi eremo Angelorum & Chriſti felici vſa eſt conſuetudine: nuncq; cum illo regnat beata in cœlis. Haudquaquam igitur fuere illi impedimento ad perfectionem tranſactæ culpæ: quin illi, vt ſcala, fuere; qua ad maiorem conſcenderet celſitudinem. O felices lachrymæ, ò fructuoſa compunctio: quis mihi tui talem dabit fontem, qui noctes atq; dies omni mea mẽ in actione aſſociet? Currite filiæ, currite viam iſtius: eius ſequimini vexillum: neq; verò vnquam laſseſcite; niſi quando, perfecto ex veſtri ipſarum odio, pęnitus Chriſto eritis transformatæ crucifixo. In quo valete.

A. P. A.

Ego F. Melchior Cribellus, Mediolanẽ: Inquiſitor, vidi librum præſentem: & tanquã laude dignum, ad impreſsionẽ admiſi.

REG. LATER.

Ac Concionatoris celeberrimi, De aurea & regali Discretione tractatulus, nullis non internam vitã profitẽtibus apprimè necessarius.

Illustriss. Principi, D. Ioannæ Vrsinæ Gonsagæ, Marchionissæ, & in Christo cũprimis colendæ.

Cripsi superioribus annis Illustrissima Princeps, perbreuem de Discretionis virtute tractatulum. Quem cũ memoria repeterẽ Illustriss. D. V. sanequàm arrisisse: non quidem mea crediderim tàm industria, quàm pia eius affectione & fide; denuò mihi visum est in

præsenti illum relegere. Cumq; nonnulla percurrissem ex Opusculis R. P. Fratris Baptistæ Cremensis; agnoui, illius comparatione doctrinæ, maturi plenæ feruoris, frigidè me illa scripsisse de virtute, quam soli nosse possunt feruentes. Quare visum est mihi eius è sententijs meum libellum exornare: quemadmodum Corniculam legimus plumas induisse Pauonis. Neq; verò hinc quicquam vereor temeritatis notari, confundi ue: quando, dum veritas agnoscatur, omnis mea mihi grata est confusio.

Quam mihi lucubratiunculam visum est illi destinare: vt sciat, virtutem Discretionis eò nobis magis amplectendam, quò tempestate hac magis illa egemus: vbi, si quis vera præditus sit Discretione, à plerisq; censetur indiscretus: propterea quòd vnà cũ cæteris vsqueadeò extincta sit hæc virtus, vt non iam agnoscatur; si fortè in quopiam sit inuenire. Ita nimirùm Domino vsuuerit nostro IESV CHRISTO: qui tametsi omnibus eius in actionibus esset longè discretissimus: quin ipsa Discretio: fugiensq; extrema vitiosa, medio continen-

num ſit, emetimur. Vnde noſtrum foret, Diſcretionis lucerna ſcrutari eius voluntatem, illiq; in omnibus & per omnia conformari.

Contrà autem pleriq; hodie faciunt ſpiritales: qui Deo non intendunt; ſed quãdam ſibijpſis fabricãtur, vt viſum eſt, ſanctitatem: proprijsq; ſibi placent in operibus: facileq; illos dijudicant, qui aridæ eorum non aſsimilantur conſuetudini, & formulæ: fiuntq; ſæpe proprij capitis; ita vt illis præſtiterit virtutibus illis caruiſſe, quibus cùm ritè vti neſciant, præ diſcretionis defectu, vitio conuertuntur. Huic igitur potiſsimùm regali intendere debemus Diſcretioni: quia docemur, qua nam ratione ritè quamlibet exercere poſsimus virtutem: quando non virtute ipſa, ſed legitimo eius vſu, Deo comprobamur.

Quæ ſint Diſcretionis proprietates. C. II.

DISCRETIO oculus eſt intellectus noſtri, quo plus inter minus'ue diſcernit: neq; viam ſinit excedere mediam regiamque:

que: labiue extrema in vitiosa. Ideo dici potest vitiorum frenum omnium, stimulusq; virtutum. Quare opus est aduigilet, oculatusq; sit discretus, nedum crassis perspiciendis & euidentibus, sed & minutissimis quibuscunq; omniaq; dispiciat præsentia æquè ac præterita.

Docet Discretio vel de malo bonum educere, è vulnereq; recipere sanitatem. Quandoquidem fræno semper cohibens appetentiam; si quidem nonnihil incidit modici defectus; statim sedulitatem ingeminat: facitq; hominem, quàm antea, cautiorem. Quare qui enorme quodpiam lapsus est in erratũ, dici haud potest discretus. Nisi etenim huius fuisset inops virtutis, haudquaquam cecidisset: sic & qui è lapsu non sit melior, discretus neutiquam est; qꝑ malo bene non vtatur.

Quò anima magis proficit hac in virtute, eò & magis ceteris simul in omnibus increscit; hincque deficiens, deficit & à reliquis omnibus. Quocircà mirabilis est virtus ista, & haudquaquam facilè perceptibilis. Quis capiat, vti ita timeat discretus, vt nunquam tamen desperet; quin timore

incre-

increſcēs creſcit & in ſpe? quiue nunquā non mæſtus ſit ſine amaritudine; lætus ſine diſſolutione? qui alijs rigidus ſit citra aſperitatem: manſuetusque citra relaxationē? Haudquaquam poteſt Diabolus ruinæ impellere diſcretum; quoniam æquè vtitur ſiniſtra atq; dextera, & in tentementis magis proficit, eq; caſu reſurgit fortior.

Hanc ſi cupis poſsidere virtutem; omnes opus eſt amplectare ſummo in gradu; neq; verò modico ſis contentus. Diſcretio etenim animum reddit inexplebilem, qui omni lucretur in loco, & ſtatu, ſemper proficiēs. Hoc dixerim, propterea quòd multi videntur quapiam in virtute diſcreti; neque verò forent in alia: ità & quopiam in ſtatu oſtendunt ſe diſcretos; non in alio. Sed certè ſi verè eſſent diſcreti, id declararent quacunque in re; noſſentq; tegere, & prodere eorum, ſine periculo, munera. Velit indiſcretus nōnullam tegere virtutem; de inani occulta periclitatur gloria: velit ꝓdere; manifeſtæ ſe exponit arrogantiæ. Diſcretus porrò ita hic, vt ibi, humilitatem conſeruabit.

Cùm non norit homo ſine hac virtute ſeipſum

ſeipſum regere, longè minùs cæteris noue rit proſpicere: vtiq; ſibijpſi animi eſt dubius, nec quid magis expediat nouit deligere, ita alijs conſulens conſilia ſuggerit è formula, quæq; emetitur non iuxta diuinum lumen, quod lucidum eſt & expeditũ, ſed iuxta tenebroſum mundi iudiciũ, etiã ſi è ſacræ verbis Scripturæ, dictis'ue Patrum prompta ſit eius ſententia. Quid etenim animæ in momenta expediat, haudquaquã pôt tabulis exarari; ſed ſolus nouit Deus, idq; veræ reuelat diſcretionis compoti, qui continenter cum ipſo internè moratur.

Difficile eſt admodum noſſe, quis verè ſit diſcretus. Nonnulli etenim immodicã quandam affectant prudentiam; hancque dicunt Diſcretionem; cùm reuerà ſumma ſit indiſcretio. Ita illi, qui vt morigeri videantur & obſequentes, amplius quàm in mandatis habeant, exequuntur; volentes nimirùm & proprium nonnihil ibi locũ habere ſenſum: Cui & aſcribuntur numero, qui citra humilem vellent precem diuina capere arcana; quique dijudicant contemnũt'ue aliorum opera; terrenaq; loquũtur cum aſtutia.

His tamen deprehendes indicijs, num hanc obtineas virtutem. Primùm etenim, in dubijs, mox tibi dabitur vt agnoſcas quid expediat; quid'ue capiendũ ſit tutioris conſilij. Dehinc & euenientibus aduerſis, mẽte manebis trãquilla & imperturbata; certus nimirùm omnia diuino fieri nutu, tuam in ſalutem, profectumq;. Demum & poteris conceſſum tibi lumen alijs transfundere; & vnicuique ſalutiferum & expeditum præbere conſilium, iuxta eius cõditionem, Deiq; voluntatem.

Quàm ſit arduum hanc poſsidere virtutem. C. III.

TAMETSI ex his, quæ diximus, conſtare poſsit, quàm ſit difficile hanc obtinere virtutem; quæ cæterarum omnium eſt perfectio, nonq; acquiritur niſi poſt omnis victoriam peccati; tamen quò maiori ex eius arduitate permoueamur deſiderio, (quemadmodũ in arduis mens magis inardeſcit generoſa) adhuc fuſiùs inde agemus. Diſcretio ſita eſt in medio; quod inuenire noſſe, multi opus eſt laboris; quemadmo-

dum ab illo declinare longè est facillimũ. Ita videre est, verbi gratia, in his qui ad scopum dirigunt sagittas: qui nullo negotio aberrant à scopo; quòd hic nulla opus sit arte, quocunque emittantur iacula; at metam attingere, hoc verò non nisi summa fieri potest cum arte, vnaq; solùm via. Ita, inquam, virtutis scopum attingere, vt à dextris non declinemus, vel sinistris, paucissimis, & non nisi multa post experimenta conceditur.

Hanc crediderim arctam esse ianuam, quà nos Christus inuitat, si ad vitam volumus ingredi. Tametsi nomen hoc, discretio, externè sonet mediocritatem quandã, obtentu facilem. Verùm enimuerò si virtutem volumus perpendere; non iuxta vulgarem sensum; sed eius perfectionem: cõperiemus, negotium omne situm esse, vt medium obseruemus. Non etenim obseruari potest, nisi ab illo, qui virtutes simul omnes possidet; quandoquidem connexæ sint simul omnes: vnaq; separari non possit ab alia; connectente eas Discretionis nodo. Igitur vna si deficiamus, deficimus ab reliquis omnibus: vt mirum non sit breuem

-uem vsqueadeò discretorum esse numerũ, vel inter illos ipsos, qui dicuntur interni. Pauci etenim vniuersas (vt par foret) amplectuntur virtutes.

Sola fit Discretione homo verè humilis: quòd sua faciat claritate virtutem conspici in summo eius culmine: cuius collatione propria agnoscitur imperfectio. Et quemadmodum tenebris circunfusus oculus, album minimè discernit à nigro: ita mens huius expers luminis, nequaquã quæ propria sit contuetur miseria: labendi facilitas: resurgẽdi difficultas: inimici astutia: viæ arctitudo: finis ambiguitas: gratiæ incertitudo: præmij magnitudo, & pœnarũ: profunda Dei iudicia. Quibus nimirum è considerationibus oritur in nobis humilis nostrijpsorum agnitio. Non quidem, vt nonnullorum moris est; qui sunt externè quammaximè demissi: tument verò interno in sensu: sed tanta cum certitudine, vt vel impossibile foret aliàs nobis in mentẽ induci posse.

Verùm exẽplis lucidiùs ista apparebũt. Videmus cecidisse protoparẽtem Adamũ, quòd nimis sibi assumpsit, vt obedientiam

Dei transgrederetur: sperans inde se nequaquam moriturum. Rursus Cain, nimio præ timore, diuinæ indignũ se reddidit misericordiæ. Excessere vtriq; discretæ fines mediocritatis: quà docemur timere ante culpam; ne posteà desperemus. Iustè siquidem, qui non timet vbi & quantum opus foret, immodico postea exitialiq; trepidabit timore: Vt perspicere liceat, quanti sit negotij Discretionẽ obseruare: quãdo haudquaquam potuit conseruari in innocentiæ statu: primisq; in fratribus, quos aurea ediderat, & quæ vnquã fuerit, florẽtior ætas.

In virtute, quæ dicitur liberalitas, eadem conspicitur difficultas medium obtinendi. Multi etenim vna declinãt ex parte, nimia præ tenacitate: multi ex alia, quòd rem effundant temerè absq; vllo delectu: illi dicuntur auari, prodigi isti. Et licet vterq; sint vitiosi; culpabilior est tamen, qui amore victus pecuniæ, non erogat, vbi par foret: quàm qui nimia largitate profundit vbi opus non foret. Neq; verò video, debita quĩ asseruari possit plus inter & minus mẽsura; nisi diuinitus Discretionis collustremur lumine. Planè si viderem quempiam

eá omnia plenè perficientem, quæ verũ decent liberalem ; ampliùs hunc demirarer, quàm ſi quempiam viderem perfectè opibus deſpoliatum : cùm minoris ſit negotij, omnia contemnere : quàm retinendo, inordinato abſq; affectu, erogare vbi & quãdò opus eſt.

Eadem inuenitur difficultas ſancto in matrimonio : quod tot nimirùm exigit obſeruationes, vt minoris foret negotij, omnem abrumpere libidinis concupiſcentiã, quàm iuxta tot illam regulas attemperare. Quis verò iam talis ſit, qui amore tantummodò prolis, matrimonio copuletur : niſi forte alter ſit vel Abraham, vel Moſes, qui vſqueadeò cœlo arrepti erant per contemplationem, vt nunquam à Deo diſcederẽt ? & quidem magis digni ſunt quos admirere, quàm imitere.

Multi audaces ſunt eorum in operibus ; præſumẽtes, ex ſuperbia, ſupra proprias vires. Multi ediuerſò vſqueadeò ſunt meticuloſi, vt vel quæ ſuppetunt, minimè audeãt exerere, operiq; addicere vires. Sæpeq; qui nimis erãt audaces, difficultate poſteà operis comperta, quam priùs ex indiſcretione

non aduertebant, fiunt timidi: pusillanimesq;, præ ambitione, fiunt audaces. At fortitudo, extrema sita inter hæc duo, paucis conceditur. Oportet etenim discernere norint plus inter & minus. quod nequaquã facient, duce non præeunte Spiritusancto. Ideoq; diuinæ factus non est compos pollicitationis populus Israel, nempe vt terrã ingrederetur promissionis; quòd minimè vnquam nouit medium obseruare. Timuerunt enim timore inmodico, vbi audierunt custodiri regionem illam belligeris gentibus: nequaquam Deo præsidentes. Cùm Amaleccitis verò & ananæis congredi sunt ausi Mose inuito. Vnde factum est, vt neq; hos deuicerint, neq; illos: nisi vbi extinctis parentibus, successere filij, facti eorum periculo discretionis compotes.

Non minùs pendet temperantia virtus à Discretione: vt vel ipso manifestat nomine. Munus enim eius est, temperare infrænes corporis delectationes: (tametsi etiam in internis necessaria sit oblectamentis: vt mox dicemus) Hac enim sine virtute, facilè incidimus vel nimiam crapulam, vel nimiã inediam. Quare quicquid lubet cor-

pori indulgentes, alimus roboramusq; ꝓprium hostem. Rursus quod necessarium est denegantes, proprium occidimus sociũ, & administrum. Ita Hebræi, postea quàm probè crapulati essent in deserto, lapsi sũt in idololatriam: diuinamq; immutarunt legem in vltionem. Moses enim hoc videns, allisit quas pauloãtè acceperat à Deo tabulas: multosq; ense percussit, ne omnes à Deo exterminarentur. Contrà Saul, qui insequens Philistinorum copias, omnes adiurauit, ne quicquam degustarent cibi: propriumq; voluit gladio interimere filium: quòd præ fame deficiens, nonnihil degustauit mellis, vnde resocillari se sẽsit, spiritusq; recipere: sed non permisit id populus. Multumq; sanè est difficile, hæc inter extrema medium inuenire: itaq; sensualem abscindere delectationẽ, vt non desimus corporis necessitati.

Non aliàs cæteris dicere possumus de sẽsibus: quos si velimus iuxta rationem cohibere, non melior suppetet ratio, quàm vt discretioni semper intendamus. Quandoquidem si sine hac illos regamus; omnino fient rebelles & refractarij. Et si quidem

nõnihil temporis indiſcreta illos cohibebimus diſciplina, acriùs poſteà erumpent: inſtar fluminis, quod obijce reperto, maiori excitatur furori. Hincq; ſæpe videmus, qui nimis sũt ſeueri, fieri poſteà nimis remiſſos.

Sed non minori opus eſt diligentia induſtriaúe vti circa ſenſibiles ſpiritus delectationes: quibus nonnulli ſecurè immerguntur: exiſtimantes, quòd ſint internæ, haud poſſe hic errari. Neq; verò vident; ni Diſcretione cohibeantur, eo magis eſſe exitiales, quò nobiliores, ſubtilioribusq; operti decipulis. Neq; tamen efficax ſunt perfectionis argumentum. Vti de Solomone legimus: qui vſqueadeò diuinas deguſtauerat delitias: & demum apoſtata factus eſt religioni, ſuarum colens idôla cõcubinarum: qui, ſi in diuinorum hauſtu muneru m diſcretè ac temperatè ſe habuiſſet; fortè in tantum non corruiſſet exitium.

Claudendo igitur hoc Caput, dico, excellens vſqueadeò non eſſe munus, quò male ſi vtamur, fieri non poſsit exitiale, peſtiferumq;: proptereà quòd ſecluſo vſu legitimo, diſpendio conuertitur: ita vt pluris facere debeamus rectum vſum,

quàm

quàm munus ipſum: cùm nedum actus natura boni, ſed & indifferentes, poſsint fieri meritorij: ſi bono tẽperentur vſu. Quem ſanè vſum bonum haudquaquam citra virtutem Diſcretionem obtinebimuis. Vt inferre poſsimus eam ſummè eſſe neceſſariam: eoq́; magis noſtram omnem exigere induſtriam, quò eſt acquiſitu difficilior.

De ſpe & timore. C. IIII.

Si cupit anima pelagus tranſnare propriarum affectionum, cœloq́; per gratiam remeare, vnde cecidit ob culpam; opus eſt duabus ſubnixam volare alis: timore nempe & ſpe. Quibus ſanè ritè haudquaquam poterit vti; ni continenter oculum intendat Diſcretioni. Flectentes ſiquidem à dextris ſpei, ſine hoc lumine, facilè erimus temerarij: ſub prætextuq́; diuinæ pietatis, noſtram tegemus tepiditatem. Vti multi inquiunt: Bonus eſt Deus, & miſericors: neq; verò vſqueadeò ſubtiliter noſtra rimatur errata, cùm ſimus infirmi & imbecilles. Et certè equum foret, cùm ſit bonus, nequaquam à nobis referret iniu-

riam

riam: sedè sua nos sufferendi æquanimitate, oriretur in nobis vel maximè desiderium eum honorandi. Cæterùm hæc persuasio virtutis haudquaquam meretur nomen: propterea quòd verum haudquaquam discernit medium: immò sæpe adducit vt diuinam inficiemur bonitatem, quam priùs verbo statuere videbatur. Nõ nulliq; hac de causa in dubiũ vocauere punientem in inferno iustitiam, dum misericordiæ indiscretè innituntur: vti ascribitur Origeni, dixisse eum, omnes demum saluatum iri.

Alia & ratione huic impingimus temeritatis scopulo: vbi nempe nostras nequaquam metientes vires, stolidè præfidimus aduersario nos posse obluctari. Quanquam etenim magnanimi sit, eius haud horrescere tentationes; attamen Discretionis sunt partes, minimè arbitrari posse se solum illi sufficere superando. Vti D. vsuuenit Petro; qui verè si fuisset Discretionis non indigus; magis Christi adhibuisset fidem verbis, dicentis, ter ipsum se nocte illa negaturum, quàm proprio sensui, nimirùm persistendi & ad carcerem & ad

mortem

mortem. Vti enim vera vires abſcindit Diabolo fiducia: ita ediuerſò audax temeritas illius adauget vigorem.

Obſerua porrò, vt plurimùmqui temere præſident, labi & ad extremum aliud, vt immodicè timeant. Quare quoniã uſqueadeo ſe iactabat Petrus, vt præ cęteris magna polliceretur omnibus; ad ſimplex femellæ verbum ſuum negauit Dominum: quiq; mortẽ haud exhorreſcebat, extimuit verbum. Hoc fit, propterea quòd lumini non hæreamus Diſcretionis: quo docemur, ita fidere, vt non ſimus confidentes: ita timere, vt non ſimus meticuloſi.

Subtilior porrò eſt fraus, quam offert antiquus hoſtis ſub ſpecie contritionis, diuinæq; timoris offenſæ. Vbi autumantes nos fieri humiles, efficimur ſcrupuloſi. Quo ſæpe ſit, vt in internam ruamus ſuperbiam, proprio innitẽtes ſenſui, neq; alieno acquieſcentes. Fitq; his, vti equo vmbram extimeſcenti: qui vſqueadeò expaueſcit ad occurſum trunci, vt furioſè retrocedens, vmbratileq; fugiens periculnm, verum foueæ præceps ruat in exitium. Ita & ſcrupuloſi, ibi timore trepidantes, vbi non eſt

timor;

timor; incidunt multa animæ pericula.

Primùm etenim subtilem incidunt superbiam: quoniam proprio quidem obfirmati sensui, nequaquam verè possunt esse humiles: humilesq; interim se arbitrantes, sæpe fiunt vel duplo superbi: Dehinc & in mentis diuisionem, temporisq; contritionem. Videmus namq; huiuscemodi homines cogitatione discursare in sexcentas infrugiferas temporis anteacti recordationes: nunquamq; non in seipsis contendere; quî fuit: quî se habuit: num ritè fuit cõfessus, vel secus: tantaq; distinentur præteriti solicitudine, vt obliuiscantur quod in manibus habent; & vtroq; simul fraudentur. Qui sanè, Discretione si pollerent, immoderato nossent parcere timori: vniq; volentes mederi vulneri, gemina haudquaquam, quod faciunt, sibi infligerent.

Cæterùm; quod peiùs habet: aiunt amore se hoc facere Dei. Probè ostendentes huius se esse expertes luminis Discretionis. Vti enim timor necessarius ab amore oritur Dei: ita immoderatus ab amore proficitur suiipsius; quod norunt paucissimi arcanum. Non etenim hoc discerni potest, nisi à

nisi à discretis. In promptu est ratio. Propterea quòd oritur ex amore timor; timetq; homo id amittere quod amat. Igitur qui Deum diligit, hilarem vitã ducit: sciẽs nimirùm quem diligit, simul se & possidere: possidendo autem, cedat necesse est seruilis timor; subeatq; filialis; qui pœnam non aduehit, sed delectationem: Amor etenim omnem foràs expellit cruciabilem timorem. Qui autem seipsum diligit, timeat semper necesse est: cùm id amet, quod nullo potest amitti negotio. Infirmum etenim est quicquid creaturæ innititur. Quoniam verò perfectè Deum Dei gratia non diligit: sed proprij causa commodi, dono magis intendens, quàm donatori; pœnamq; magis horret, quàm ipsam Dei iniuriam; mercenarius necesse est sit, & imperfectißimus, neq; Deo poßit confidere; cùm sibijpsi, non Deo viuat. Hæc est basis, hoc fundamentum, & radix scrupulorum. Crediderimq;, non dari scrupulosum, qui non sit simul & mercenarius.

Hoc tamen de illis accipiendum, qui volentes huic implicantur errori. Nonnullos autẽ Deus permittit à Diabolo infinitis di-

uexari scrupulorũ, q̃bus magis opus est cõsolatione, quàm minis. Verũ si inimici inuigilabunt vt astutias Discretione attemperent; fient tandem victores. Hoc porrò assequentur, si iugi adnitentur oratione Deo conuerti. Assidua siquidem peccati recogitatio animam reddit tenebricosam: quemadmodum qui in tenebras prospicit, haudquaquam hoc ab illo discernit. Verùm mens Deo si conuertatur, lumen accipit, quo peccati agnoscit deformitatem: facileq; illud euincit. Scrupulosi, peccatum si agnoscerent, nõ ita id sæpe retractarent, vt faciunt: quin, vti horribile monstrum, perpetuæ mandarent obliuioni.

Consultum adhæc optimè foret hisce, vt proprium cuiquam subderent sensum: neque verò vnquam sibi crederent ipsis: sed immò frangerent voluntatem omnem priuatam; proprias verentes omnes cogitationes. Neq; verò hic fallerentur: quandoquidem indiscreto cùm sint timore circunsepti, quicquid vident ĩfectum sit oportet indiscretione: quemadmodum specillis sub rubeis omnia eiusdem sese offerunt coloris.

Huius

Huius pro clauſula Capitis inquam, peccati dolorem; abſit ſi Diſcretionis modus; magis afferre diſpendij, quàm fructus, manareq; è ſuperbia. Hoc ſanè difficilè percipietur: tali tamen breuibus exemplo elucidabitur: Vbi infantulus eſt iracundus, prauiq; ingenij, ſi humi procidat, ſtatim incipit inceſſabili ſtridere ploratu: cumq; poſsit opem implorare; haudquaquam vult ſubleuari. At bonus dulcisq; puellullus, procidens adnititur reſurgere, ſuamq; aduocat mammulam. Ita, qui ex infirmitate labendo, immodica aduerſum ſe corripitur amaritudine, grauiùs delinquit dolendo, quàm peccando. Ibi etenim peccatum fuerat ex infirmitate: hic ex obſtinatione, & vitioſa triſtitia. Si etenim (vt par foret) perſuaſum haberet, non nobisipſis poſſe nos ſtare, & nō labi; haudquaquā ita ex ſuo deſperaret lapſu: quin immò demiraretur, ſemper ſe non ruere: Ita vt & minori caderet cum periculo, leuioriq; ſubleuaretur negotio. Qua ſanè in re quanta ſit Diſcretionis virtus liquidò perſpicitur, quando vel ipſe culpæ dolor, à plerisq; tutiſsimus pijſsimusq; exiſtimatus, ſine Diſcretione,

cretione, haudquaquam tollit, immò auget culpam.

De fide. c. v.

Quemadmodum à fide, iuxta diuinam moderata voluntatem, nascitur interna animæ vita: (sine fide enim impossibile est Deo placere) ita, ni moderetur, omnis est basis erroris. Hanc porrò moderationem, seu regulam, nequaquam nisi aurea inueniemus Discretione. Sunt qui his fidem adhibeāt, quibus minimè oporteret: qui, religionis amisso noīe dicūtur superstitiosi. Nonnulli ea minimè credunt, quibus tenentur: dicunturq; impij, & prophani. Vera religio seu fides vtrunq; horret extremum.

Pleriq; sunt vsqueadeò præposteri intellectus, vt discrimen minimè constituāt diuina inter & humana: volūt etenim æquè illa atq; ista infirmissimæ subdere ratiocinationi nostri intellectus. Qui si vel ipso ritè pollerent humano sensu (qualis erat Socrates) planè perspicerent, delitescere veritatem: notionemq; omnem nostram con-

ieсturis

lecturis inniti: vt aliud non sit scire nostrũ, quàm in ænigmate: qua in re ille sit doctior, qui suam melius compertam habet ignorationem. Huius farinæ homines non nisi his fidem accommodant, quæ clara & euidenti possunt assequi demonstratione: Quoniam verò haudquaquam fieri potest, vt ad vnguem hic teneamus rerum sciẽtiã: primùm erunt hi, & veræ Dei cognitionis expertes; quò sola pertingi potest fide: mox & infimorum modicam assequentur cognitionis certitudinem.

Si verò huic impegerunt philosophantes laqueo, nonnihil merentur excusationis: quî autem se tuebuntur Theologi Doctores, qui ita præcipites ruunt ad Dei altissima dissertanda arcana, acsi ageretur de terra emetienda: contraq; quàm Paulus hortetur, nunquam non contendunt, iam de p̃destinatione, iam de Trinitate? Peiusq; habebat, quòd dudum è suggestibus non alia insonare audiebantur, quàm intricatæ disceptationes. Quo nimirùm factũ est ex incommodo, vt sibi vsurpauerint hæretici Scripturas: & quãdo illis eruditi homines haudquaquam vsi sunt prouehendæ ani-

marũ saluti; vsi sunt ipsi perditioni. Quid dicam nescio: nisi illos indiscretos, hos lõgè fuisse indiscretissimos.

Eadem prodiere è radice innumeræ, quæ hodie regnãt, superstitiones. Cui sanè ꝓspectum voluit errori Ecclesia, vbi quadam breui comprehendit formula, numeroq́;, quicquid necessariò credendum sit Christifideli. Verùm ita inualuit hominum perfidia, vt, rapidissimi instar fluminis, omni spreto repagulo penitus ruat in præceps; quoniamq́; his non præbetur fides, quos statuit articulos Ecclesia; facilè omni adhibetur fides errori; vt iam Hebræorum nihil sit idololatria, nostræ collata.

Credunt nõnulli Diaboli prestigijs; quẽ adiurant vel per os arreptitiorũ, vel varias per incantationes, eorum facere satis curiositati. Ipse verò pulchrè sanè meritis respõdet huiuscemodi hominum, cùm vel minimè dignetur illis exorari, execrandaq́; illis sua indulgere munera; vel si indulgeat; animam aufert, simul & sæpe corpus. Diuinant nonnulli, per astrorum inspectionẽ, de his, quæ humano cõtingentia sunt libera q́; arbitrio; nonnulli quædam fabricando

puncta

puncta & figuras; nõnulli manes adiurãt: adhibent alij & aerem, & aquam, & ignẽ, & terram eorum veneficijs, & incantationibus: quidam omnem hominis euentum contemplari profitentur, vel in vultu per physiognomiam, aut in palma per chiromantiam.

Quis autem colligere sufficiat innumeras, quæ hodie creduntur, stoliditates: aut per occursum beluarum, aut ex vlulatu luporum, canum latratu, bubonum cãtu, aut ex oleo effuso, aut vana per somnia, & cętera id genus? quis numero comprehendat fatua, quæ enuntiantur super febri verba, doloribus, verminantibus, equis claudicãtibus, aut qui ex profuso sudore cohorruerint? quot verba inutilia, nullibi innixa, quot peregrinæ appẽduntur collo schedulæ cõtra armorum pericula? quis referat, quot adhibeantur temporis obseruationes, illis vel maximẽ diebus, qui sunt ab Ecclesia celebratiores, nempe in Domini Natiuitate, Hebdomada maiori, cæterisq; huiuscemodi solennijs?

Verùm & quod peiùs habet; huiuscemodi adhibẽtur præstigijs sacri verba Euã-

gelij, Scripturarumq;: aqua sanctã: oleũ Chrismatis: cera benedicta; Sanctorũ reliquiæ; Venerabile altaris Sacramentum, quicquid'ue nostræ prouidit diuina pietas saluti. Quo fit vt vsqueadeò inualuerit Satan, vt rectè dici possit hodie solutus, iuxta D. prophetiam Ioãnis in sua Apocalypsi, quę nostris locum habet temporibus, si horribiles attendamus effectiones, quæ contingunt, præsertim in maleficis & Strigibus: prout sunt armenta fascinare: sanguinem exorbere infantulorum: abominabiles adire earũ ludos, nũc imaginariè, nũc verò reipsà & corporali p̄sentia: grãdines excitare: mẽtis nõ compotes reddere homines, in bestiasq; transformare; nõ q̃dẽ verè, sed apparenter. Quæ nonnulli deliramenta autumant: sed certè sunt certissima, totq; cõprobata testimonijs, vt, velle naturali ratione hos tueri effectus, haud quidem sit possibile: velle autem prorsus inficias ire, proteruum sit & indecens admodum. Verùm, quoniã hinc loqui, nostri non est propositi; hoc vnũ dico; ita vt nimis credamus, quẽadmodũ & vt parum, fieri ex indiscretione.

Neq; verò hic quicquam video remedij:

quando & ſpiritales ipſi ducem amiſere auream Diſcretionē: fidemq́; adhibent ſomnijs,& reuelationibus imaginarijs, diabolicisq́; inſpirationibus: vt pleraq; pars, viam ſectantes mirabilium, & ecſtaſeon, & prophetiarum, mereantur à Diabolo illudi. O quàm tuti fuerit conſilij, non niſi his credere, quæ præcipit Deus. Quod ſanè non niſi cōcelebrata vſqueadeò, preſtabimus virtute Diſcretione: qua ſemper via ducimur media, omiſsis extremis.

Ad eorum quæ diximus abſolutionem, hanc addo coniecturam: neſcire hæreticos vitare extrema: ideoq́; graues incidere errores. Arius, dū Chriſti negat Diuinitatē, totus inde declinat. Manes, vnde orti ſunt Manichæi, veram negabat Chriſti humanitatem. Veritas Catholica aſſerit, eum & verè Deum, & verè fuiſſe hominem. Fuere hæretici, dicti Adamitæ; qui, Adami inſtar protoparētis, nudi incedebāt. Cuius contrarium faciunt, qui nunquam cumulandis exatiantur opibus. Qui omnes, ſi Diſcretione pollerent, ita viderent damnabile eſſe neceſſaria reſpuere; quemadmodum & immodica ſatagere.

Alij, dicti Abeliani, matrimoniũ afferebant haudquaquam Christiano licere: solutiq; vitam agebant. Quorum erat minùs error intolerabilis, quàm nostris Luteranorum temporibus, qui volunt & Clericis, & Monachis, & sacris id licere Virginibus. Vtraq; aberrat secta à regali via: Discretionisq; est expers: qua docemur, nonnullis ꝑmitti matrimoniũ, nẽpe solutis: alijs nequaquã, quippe qui voto sunt astricti: ꝓut nec liceret matrimonio iunctos omnes, eo abdicato, monasticen profiteri.

Astruebat Pelagius, liberum nostrum saluti sufficere arbitrium. Destruit Luterus, dicens, non liberum esse; sed seruum. Medium tenet Catholica veritas; liberamq; fatetur facultatem, contra Luterum; sed nequaquam sufficere asserit saluti, contra Pelagium. Nonnulli in diuinis distinctionem posuere essentiæ personis. Alij contrà personarum abnuêre distinctionem. Fatetur Ecclesia, cum indiuisa essentia, stare & personarum distinctionem.

Quoniã verò meliùs & apertiùs hæc ꝑspiciuntur in nostri exemplis temporis: si colligere simul possem omnes, qui ex vna radice,

radice, Lutero prodiere errores; planè perspiceretur, quàm arduum sit medium obtinere: quamq; nullo negotio vitiosa incidamus extrema. Nonnulli eius farinæ homines omnia habent in communi: suntq; externè modesti & mortificati, præ Monachis. Alij adeò sunt insolentes, vt vi alienā vorent substantiam: omneq; enorme flagitium illis videtur leue. Quidam fidē nō adhibēt Scripturis, Patrumq; interpretationibus, pietate simul ac doctrina illustrium, sacrarum authoritati Synodorū; qui mox proprijs credunt somnijs: quicquidq; comminiscuntur, aiunt à Spiritu esse sancto: & eousq; prodeunt amentiæ, vt fidem habeāt hominibus apostatis, omniq; vitiorum genere sordidatis: quibus eo sunt magis fideles, quò Deo minùs fidem seruarunt.

Alij oēs aspernantur dies festos, discrimen inter illos cæterosq; dies non facientes. Contrà pleriq; tanta illos cum superstitione obseruant, acsi Hebræi forent: conscientiamque habent vel ipsa emere victui necessaria. Nonnulli prorsus negant sacerdotalem authoritatem: qui mox sceleftissimi nebulonis verbo se autumāt omni ab-

ſolutos culpa. Reſpuunt nonnulli ſanctũ Decretum, ex omnibus collectũ ſacris Doctoribus: qui indiès proprij condunt Decreta capitis, nunquam non hoc in illud immutantes. Verùm hæc ſufficiant, ſolùm vt comprobemus, ſi recedat quis à diſcretione, cogi illum per infinitos errores in peius ſemper ruere: & è Chriſtifideli demũ fieri infidelem.

De vero & falſo feruore. C. VI.

TAMETSI, cùm ſit Deus bonum, nõ vt cætera finitum, limitibusq; comprehenſum: ſed infinitũ, & incõprehẽſibile: haud poſsit nimis amari: eiusq; in amore nõ videatur opus fræno Diſcretionis, cùm immensè velit amari: attamen, quoniam certò diſcrimen non agnoſcimus verum inter & falſum feruorem: facileq;, præ ſimilitudine, vnum poſsit pro alio accipi: ideò hic eò magis opus eſt lumen adhibere Diſcretionis, quò periculoſior eſt hic error: quemadmodum ſi quis, vice amici, in cubiculum proprium introduceret occiſorem.

Refert Io. Gerſon, conſueuiſſe piam mu-

lierem dicere: nihil vſqueadeò eſſe verendum, prout diuinus amor. Quandoquidem ni moderatione cohibeatur, animam agit præcipitem in furorem: multiq; inde facti ſunt amentes. Hoc porrò propriè non ſit ex amore ipſo: ſed ex indiſcretione. Quò enim quid melius ſalubriusq;, eò fit ex prauo vſu deterius exitialius'ue.

Fieri porrò haud poteſt, vt ad vnguem agnoſcamus diſcrimen furorem inter & feruorem: propterea quòd eaſdem habent effectiones: & plerunq; furioſus maiora operatur, quàm feruens. Sępe etenim in ardentiſsimum rapitur impulſum, magna breui mirabilia pollicentem. Dicitur ſpiritus hic peregrinus, ſeu aduentitius. Vt enim citò aduenit, ita & citò recedit: eoq; animam relinquit magis deſperantem, quò maiorem illi pollicebatur confidentiam.

Non videt ſpiritus iſte, niſi quæ appetit: fitq; è ſuperbia, qua parem vellet virtute habere neminem: plenusq; eſt curioſitate in nouis ſciſcitandis & indagandis: tametſi apparenter magnam præ ſe ferat humilitatem: demumq; reſoluitur in te-

porem,

porem, vel ſtultitiam. Qui etenim ex intemperanti furore accipere recuſat neceſſaria, ſæpe ceſſante illo impulſu, fit mollis & delicatus: itaq; Diſcretione deficiens, fit in corporis aſperitatibus tumidior, & in delicijs indiès magis remiſſus.

Difficile eſt admodum illi curationem adhibere, qui hac in parte fallitur. Non etenim proprium agnoſcere poteſt periculum, cùm furore ſit excæcatus: quo perſuaſum habet, perfectioni ſe pertigiſſe. Si quis autem ſanari cuperet, opus illi eſt alienæ ſe ſubdat obedientiæ: ſeq; non ex ſua regat ſententia, ſed iuxta conſilium diſcreti cuiuſpiam. Qui etenim hic humilitatem recuſat, omnino eſt inſanabilis.

Verus Diſcretioni ſociatur feruor: iugiſq; eſt animæ ſtimulus aſcendendi ad ſummam perfectionem: cum additamẽto piæ voluntatis, ſolidiq;, ac ſinceri propoſiti: adeoq; eſt animæ neceſſarius, vt nũquam magno ſine feruore, magna acquiratur perfectio. Hinc oritur in nobis infinitum noſtrijpſorum odium. Videmus enim infiniti dignum Deum amoris: vt vitioſas neceſſe ſit abſumi & extingui affe-

ctiones

ctiones omnes: in horasq; fieri de virtute ĩ virtutem progressum, in prosperis æquè, atq; in aduersis. Nunquam verò lassescit: & si quidem interim videtur deferuescere; non tamen decreuit, immò increuit; cùm discretio non tollat, immò augeat feruorem.

Mirum sanè est videre, feruorem Discretioni iunctum, nedum non deferuescere, sed & immò ex illa inaugeri: quandoquidem specie tenus videantur pugnare. Discretio sonat frænum & modum: feruor est sine modo. Nunquam etenim persuasum habet quicquam se fecisse: semper est insatiabilior, semperq; ad operandum ardentior: cumq; id perfecit, quod proposuerat, fit & quàm antea, auidior: est enim eius sine fine desiderium. Quî igitur vnà possunt morari? Huic respondeo: Discretione verificari, quod ait anima in Canticis Canticorum philocapta, vbi gloriatur introduxisse se Regem ac sponsum suum in cellam vinariam, ordinasse in ea charitatem. Volens nimirùm innuere, ebrietate spiritus haudquaquam confundi Discretionis ordinem: immò ea pari & enutriri: quoq;

verus creſcit feruor, eò et prudentiſsimam increſcere Diſcretionem . Quandoquidem ſobria illa in ebrietate addiſcitur diſcrimen medium inter & finem: omnia nempe quæcunq; Deo nos adducunt, haudquaquam amanda, niſi in ipſo; & per ipſum: immò ſolum in creatura amari debere creatorem. Quantum etenim creaturæ tribuitur præter Deum, tantum Deo aufertur: neq; iam dicitur charitas, ſed ſornicatio, & adulterium. Hoc porrò nedum hominum locum habet in amore: ſed & in muneribus chariſmatibusq; ſupernaturalibus: in quibus ſi aliud, quàm donatorem dilexerimus; ſimiles erimus famulo mercenario, qui herum nõ diligit, ſed mercedẽ: & illa ceſſante, ceſſaret & famulatus.

Ita claudendo, dico, Diſcretionem ſtateram eſſe, qua charitatem diſpertimur, iuxta cuiuſq; conditionem rei. Quoniam verò immenſus eſt Deus, ideò exigit vt abſq; menſura ametur. Hæc autem eius eſt menſura, vt immensè illum amemus. Ita ſanè auget Diſcretio feruorem: augeſcẽteq; feruore, anima ſit ſemper diſcretior, & magis matura.

De lingua coercenda. C. VII.

TAMETSI oĩ nostra in actione oporteat medio hęrere; ni volumus vitio impĩgere; singulariter tñ hac opus est cura in lingua moderanda: quæ, vt D. ait Iacobus, inquietũ est malum: plena veneno mortifero: durior ad frænandum alia re quacunque. Vnde domantur Elephanti, & Leones, & Serpentes; & naues, cùm magnæ sint & vastæ, à modico gubernaculo circunferuntur: linguam autem nullus hominum perfectè domare potest: illis exceptis, qui iam summum attigere perfectionis. Quorum sanè adeò breuis est numerus, prout stultorum infinitus est, & imperfectorum.

Volentes nonnulli linguam edomare, perpetui eam reuinxere catenis silentij. Qui vbi opus non erat, tacentes, cecidere (vt dicitur) è Scylla in Charibdin. Vnde horum in persona ait Propheta: Obmutui, & humiliatus sum: & silui à bonis: & dolor meus renouatus est: acsi diceret: volẽs diuinæ periculũ vitare offensionis immodico in sermone, incidi nimia præ taciturnitate.

turnitate. Hoc autem Discretionis est munus, vt dijudicare norit quod sit vtriusq; tempus. Tametsi enim verum quis promat; frugiferum tamen id non erit, nisi tempore dicatur suo. Ita & quibus enuntiari debeat conceptus verbis, ne suam amittat vim & energiã: qui'ue variè varijs cõferẽdũ sit cũ hominibus. O quàm est difficile hũc obseruare modũ. Neq; verò crediderim obseruari posse, nisi ab illis, qui assistentem sibi habent Spiritussancti præsentiam; qua agnoscant singulum quodq; vti proferri debeat verbum, quaq́; possint ratione cor penetrare audientium, & quid vnicuiq; in rem sit agnoscere.

Bene dicebat D. Iacobus: Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Oportet enim eum ita Deo vniri, vt lingua eius non iam sit eius: sed eatenus moueatur, quatenus eam mouet Deus: vti dicebat Propheta; Lingua mea, calamus scribæ velociter scribentis; nempe Sancti spiritus.

Nimio è silentio peccant, qui cùm par foret proximum monere, minimè id faciunt, vel timore offensæ, vel ex negligẽtia.

Cui

Cui impingunt laqueo primùm Concionatores; cùm non audent vitia arguere audientium, ne eorum fraudentur gratia; sicq; Dei gratiæ fiunt exortes; qui, vti canes mutos, non valentes latrare, à suo eos arcebit grege. Eidem implicantur errori quicunq; curam gerunt animarum; ideoq; Ecclesiasticas recipiunt functiones, & Præbenda, & Decimas, quò sint ouium Christi duces, sanentq; eorum morbos. Qui tamen haudquaquam curant vt gregem pascant, sed seipsos; quemadmodum de ipsis conqueritur per Ezechielem Deus minaturq;, dicens; Quia non pascent amplius pastores semetipsos; & cessare eos faciam. Cæterùm non est mirum, si minimè alios audent inde arguere, vnde ipsi, plus cæteris, laborant. Ita & patresfamilias nequaquam deberent peccato côticescere, quod in eorum admittitur domibus. Deo etenim tenentur reddere rationem eorum, quæ ipsis à disciplina cessantibus committuntur, erratuum.

Et, vt semel dicam, nullumnon ligat fidelem fraternæ hoc præceptum correctionis. Vt enim ait Scriptura; Mandauit vnicuiq;

cuiq; Deus de proximo ſuo. Sed præ defe-ctu charitatis, obliuioni eſt mandatum. Si quis verò eſt, qui illud velit exequi, habetur irrequietus, & malitioſus. Et quemad modum Cain à Deo redargutus, nedũ nõ pænituit, ſed & deſperans factus eſt peior; ita ex correctione multi magis peccato ob firmant. Huius porrò rei in cauſa eſt nõnũ quam ille, qui monitus haudquaquam medicamentum accipit ſpiritale. Vti fecit Saul Rex Iuda, qui neq; ad Samuelis increpationes, neq; ad Ionathæ filij ſui preces, ſuperſedere voluit ab innocentis perſequutione Dauidis. Vnde in laqueum impegit, quem alij tendebat.

Verùm & ſæpe in cauſa eſt qui corrigit ſine virtute Diſcretionis, quæ tempus operitur, & opportunitatem. Quemadmodum fecit Natan propheta, vbi Dauidem arguit poſt admiſſum adulterium. Qua nimirùm in correctione vſqueadeò fuit prudens, vt ſtatim ſui reum ſe arguerit peccati. Ita crediderim feciſſe & Io. Baptiſtam, vbi Herodem arguit; qui, D. ſcribente Marco, libenter eum audiebat; & audito eo multa faciebat; & contriſtatus eſt, cùm,

vt

vt iuriurando staret, quod impudicæ sponderat saltanti puellæ, iussit afferri eius caput. Ceterùm qui velit fructuosè fratrē monere, nunquam à Discretione abscedat, omnem in se claudente virtutē. Neq; verò ab alijs poterimus vitiū illud euellere, quod priùs non fuerit à nobis abscissum ipsis.

Verùm si lapsi sunt multi nimio silentio, incomparabiliter plures labuntur nimio è sermone; cùm difficilius sit torrentem cohibere loquacitatis moderati virtute silētij, quàm contrà. Ita faciunt plerīq; qui vbi linguæ laxauerint habenas, præcipites ruunt, nō quidē quò iubet ratio, sed quò ab impetu feruntur loquendi. Quare mirum non est, si minimè discernentes quod enuntiandum, quod tacendum sit verbum, æquè promunt quicquid in buccā venerit. Primò etenim in verba erumpunt otiosa; quę nullius sunt frugis, tàm loquenti, quàm audienti. E quibus facilè transcēditur ad noxia; vel seipsum inaniter extollendo, vel temerè aliena carpendo vitia, vel id prodendo quod oportuerat celari. Et vt paucis absoluam, tot sunt è loquacitate prodeūtia incōmoda, vt haudquaquam possint ver-

bis comprehendi: neq; eorum ſatis demõſtrari exitia.

Iam primùm vir linguoſus, teſte Propheta, nõ dirigetur in terra: quin, vti Cham fuit à patre ſuo Noe maledictus, quòd accerſiuit fratres ſuos vt patris viderent verẽda, ita à Deo maledicuntur, quos iuuat proximi diuulgare vitia. Inſuper gratiam amittunt Spiritusſancti. In cuius figura, Sampſon, quia ſecretum habere non nouit robur eius ſitum eſſe in capillis; iuſto Dei iudicio inde fuit deſpoliatus: neq; quicquam illi profuit ſanctificatio; quoniam omnis loquacitate ſanctitas amittitur. Eodem proficiſcitur è fonte adulatio: quæ, dulcis inſtar veneni, eò præſentiùs animam occidit, quo ſuauiùs lenocinatur auribus. Quo cùm vitio inficiantur potiſsimùm Principes, & Prælati; corrumpit & conſequenter quotquot ab eorum pendent regimine: vt iam ferè quicquã ab eis obtineri vix poſſit, niſi media adulatione. Fitq; odioſa veritas: quemadmodum Micheã odio habebat Achab, quòd veritatẽ illi annunciaret: Rexque Sedechias carceri addixit Ieremiã eadem ratione. Verùm enimuerò haudquaquam

quaquam poterant carceri conftringere veritatem: Tandem etenim omnes fuis pe riere cum affentatoribus: quiq; omnium affluebant rerum copia, folius inopiam patiebantur veritatis: fponte illam fibi affumẽ tes, quæ iure meritò debebatur, pænitentiã.

Nimia etiam inciditur garrulitate vitiũ derifionis: quod quàm fit pernitiosũ, eius colligitur ex effectionibus. Legimus fiquidem pueros quofdam, Elifæum deridẽtes, fuiffe coram eo, ab Vrfis duobus egredientibus dilaniatos: & ob ludibrium quo affecit rex Ammonitarum nuntios Dauid, fubfequutum eft eius, totiusq; regni illius exitium. Quod fanè vfqueadeò hodie inualuit vitium, vt Chriftianam Chriftianos inter agere vitam, ducatur amentia: multiq; pia fectarentur opera, ni illudi vererentur.

Planè fi omnia profequi vellem peccata, quæ infræni admittuntur loquutione, vix grande fufficeret volumen. Non etenim tantùm aduerfus creaturas extẽditur derifionibus & ignominijs; verùm etiam ipsũ aduerfus Creatorẽ horrendis infurgit blafphemijs. Hoc fufficiat dixiffe: fola poffe linguam moderari Difcretione; vt nimis

deuitans & parum, nedum Deo iniuriam non irroget, sed & eius sit instrumentum, quo honorificetur in fratrum promouẽda salute: quemadmodum in linguis igneis apparuit Spiritussanctus super Apostolos.

De vsu Sacramentorum. C V I I I.

QVAE hactenus diximus, ita mundanis sunt necessaria hominibus, quemadmodum & internis. Omni etenim in motione opus habemus tuta duci præceptrice Discretione, ni in extrema volumus naufragare vitiosa: iam verò noster magis dirigetur stylus his qui spiritũ profitẽtur: qui nisi huic hæreant virtuti, eo magis periclitãtur, quò nobilior est eorum status, maioriq; possunt è celsitudine ruere. Quoniam verò quilibet verè internus sanctissimo delectãtur Sacramẽto; de hoc breuibus volo agere.

Nonnulli mysticum hunc frequentant cibum, magis ex cõsuetudine, quàm ex amore. Et vbi quandam induxere formulam, ita incogitanter accedunt, prout suam artifex tabernam. Neq; verò mirum si minimè proficiunt, fiuntq; indies deteriores; quoniam

niam id incidunt iudicij, vnde arguit Corinthios Paulus, dicens: Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit: non dijudicans corpus Domini. His opus esset Discretionis, quá propriam agnoscerent indignitatem, huiusq; præcellentiã cibi: quod si facerent, citò ex indignis fierent non indigni.

Alij libenter accedunt, quòd nonnihil ibi inueniant spiritalis suauitatis: indeq; allecti accurrant, tanquam apis melli: illamq; ni obtineant statim amarescunt; videturq; illis meriti se expertes, quod metiuntur nõ iuxtà in virtutibus progressum, passionũq; victoriam, sed iuxtà propriam sensibilem dulcedinem. Hisq; sanè pertimescendum, ne fiat esca hæc mortifera: instar carnis Hebræis in eremo concessæ, quæ cùm adhuc esset in dentibus eorum diuinã experti sunt vltionem. Hi præ Discretionis inopia, minimè vident quare accedi debeat Sacramentum. Ideoq; similes sunt illis, qui medicina oblectarentur; non quidem vt valetudinem recuperarent: sed nonnullius in ea inuẽtæ gratia suauitatis. Multò est ampliùs ille reprehẽsibilis, qui sacra hæc frequentat

myſteria, non Deo vt vniatur, ſed priuati cauſa delectamenti: quæ guloſitas dicitur ſpiritalis: eo magis exitialis, quò ſecurè amplectitur, vti res pia & ſancta.

Alij vſqueadeò ſunt pauidi hoc ad Sacramentum, vt vel recordantes contremiſcāt: vbiq; ſunt communicaturi, nunquam exatiantur apparandæ, ieiunijs, vigilijs, ſcrupuloſiſq; confeſsionibus conſcientiæ: totamq; illam noctem ducūt inſomnē, dieq; tranſigunt triſtes valdè. Quorum miſerabilis profectò eſt conditio; cùm inſtituta ſit nempe ſacra hæc Synaxis hilareſcendæ conſcientiæ, ipſos oppoſitum inde, hoc eſt triſtitiā ſortiri. Quod ſanè ex carentia fit Diſcretionis: qua addiſcimus nimia in appetentia fręno cohiberi; nimioq; in terrore adhibere ſtimulos; metùs tempore fiduciā aſſumere; temporeq; audaciæ timore attē perari, non quidem ſeruili, ſed filiali.

Arduumq; ſanè eſt tot inter pugnantia conſtantem inuenire regulam, niſi prudēti dirigamur Diſcretione. Quam ſequentes dicere poſſumus; ſi conſcientia mortiferæ non arguatur culpæ, nequaquam eſſe abſtinendum. Virtute etenim illius vigeſcit

anima

anima aduersus omne Diaboli tentamentum. Neq; etiam abstinendũ, vbi quis animi dubius est, num quicquam gerat latentis peccati: communicando siquidem ampliùs illustrabitur, vt illud agnoscat.

Si Sacramento ampliùs quàm anteà quis inardescit, aliam non expectet præparationem; sed constanter accedat. Si verò suspenditur, nesciens quid eligat; aio, præstare vt cõmunicet, quàm vt abstineat. Opus siquidem ex se bonum est: timentesq; indicant illud se reuereri. Et quanquam à peccato essent recentes; modò verè proponãt emendari, Confessioneq; priùs purgati, bonum est commucicent, quò vim restinguãt Diabolo. Si quis verò omninò vult abesse à periculo, optimi fuerit consilij, proprium submittat sensum nutui cuiuspiam periti ductoris: pareatq; mãdatis. Valde etenim errant, qui Sacramentum accedunt ex formula quadam, obq; delectationem: neq; verò minùs, qui rarò adeunt, simplicesq; impugnant sæpe adeuntes. Falluntur & q tot præmittere volunt præparamenta: acsi dignum illi operibus nostris parare possemus hospitium: sanitatemq; vellemus ante

medicinam recipere. Qui autem obedientiæ se resignat, errare haudquaquã potest. Quod totum dijudicabit sancta Discretio: quę nimis neq; auidos, neq; nimis nos sinet esse ieiunos: sed idoneos, qui cum Paulo sciamus & abundare, & penuriam pati: viamq; semper incedere mediam, quæ est tutissima, vitatis extremis. Cumq; huius non possit certa rei ferri sententia; præstiterit neq; damnare abstinentes, neq; discretè frequentantes: Vtriq; enim bono possũt niti fine: prout & piè Zacheus excepit Dominum in domum suam gaudens: itidéq; eius, præ humilitate ac reuerentia, renuit præsentiam Centurio: vti enim qui indiscretè illum inuitat, propellit: ita qui discretè propellit, prouocat vt secum inhabitet.

De prouemiẽtibus: ex indiscretione incõmodis. C. IX.

TAM varia in interna vita occurunt impedimenta, vt minimè possint generali comprehendi regula, nisi vni redigantur Discretioni: cuius est munus plus inter & minus, perfectum & imperfectum, discrimen

men agnoscere. Ideò hoc in studio prævalent admodum; qui sano pollent naturali iudicio. Superueniente enim gratia, bonumq; nacta fundamentum, magis hac proficiunt in virtute, cæterisq; consequenter omnibus. Qua deficiente, tot incidunter pericula; vt ex illis agnosci possit, quàm sit eius necessaria præsentia.

Docet naturalis Discretio, prodeuntem ad pugnam quempiam non oportere inermem esse, nisi statim velit interimi. Neque rursus tanto debet onerari armorum pondere, vt inhabilis sit ad pugnandum: quemadmodum deponere coactus fuit Dauid arma Saul, quibus indutus, cùm esset puer, nequaquam poterat incedere. Itá autem debet armari, vt hinc muniatur ab aduersarij ictibus, inde valeat illum impetere. Ita spiritalis docet Discretio ne spernamus arma spiritus, nempe ieiunia, vigilias, & corporis macerationes: idem enim fecit Dominus noster, vbi illam ieiunio reportauit victoriam, quam amiserat primus homo gulæ indulgendo. Rursum non conuenit ita his prægauari hominẽ exercitijs, vt exhaustis posteà viribus, haudquaquam

quaquam ſit habilis qui iugi depugnet oratione. Vti enim nimia fuſcatur mens cibi ſumptione: ita & neceſſarij ſubtractio periculo eam adigit corporalis ægritudinis. Minorisq; fuerit mali, nonnihil plus, quàm minus ſumere. optimi autem fuerit remedij, ſi ſemper nos Diſcretione emetiemur.

Non minùs errant qui præproperè armantur, tempore autem aduenìente certaminis, inueniuntur nudi & inermes. Ita Petro contigit, qui vſqueadeò ſtrenuum agebat verbis, vbi non erat opus; vt adueniente poſtea neceſſitatis tempore, ceſſarint verba, ſimul & facta. Exigit autem Diſcretio vt nunquā non ſimus muniti: neque verò vnquam perſuaſum habeamus ſatis nos eſſe præmunitos ac roboratos. Nō minùs etenim timor, quàm arrogantia, nos aduehunt periculo.

Si miles, dum impugnatur oppidum parte ex vna, alij accurreret ſuppetias ferre, indeq; depugnaret, vbi minimè opus ſit: ab omnibus cenſeretur indiſcretus. Huic porrò illabuntur incommodo, qui, cùm ab inani impugnentur gloria, aduerſus

ſus ſomnum luctantur. Ex quo poſtea fiunt tumidi: & ita plerunq; fit, vt immoderata exterior pænitentia inanem nutriat arrogantiam: vt videamus huiuſcemodi fieri proprij capitis, irreſignatos, illosq; diiudicare, qui tot minimè amplectuntur aſperitates. Sed certè fruſtrà depugnant. Inde etenim fiunt deteriores, vnde vera increſcere deberent virtute. Quis porrò eorum ſit progreſſus hinc colligi poteſt. Sufferentes etenim omnem corporis afflictionem, minimè poſſunt verbulum quodpiam tolerare, quod eorum aduerſetur ſenſui: conſilijq; minimè ſunt capaces; propterea quòd, cùm nonnihil externè priſcis ſimiles appareant Sanctis, perſuaſum habent, ſe vel ſpiritu eoſdem eſſe. Verùm ſi lumine vigerent Diſcretionis, palàm agnoſcerent, ſe vſqueadeò ab illis internè abeſſe, quantum externo accedunt in habitu.

Idem dicere poſſumus de his, qui aduerſus ſuos depugnant; qui victoriam minimè reportabunt, cùm Diſcretione deficiant. Huc impingunt, qui proprios odere aduerſantes: iniuriasq; fugiunt, & op-

probria.

probria. Nemo etenim maiorem nobis præbet merendi occaſionem, quàm qui iniurias irrogant: diciq; poſſunt verè noſtri amici. Quemadmodum de Herode legimus: qui nunquam, prophanus hoſtis, beatis tantum paruulis prodeſſe potuiſſet obſequio, quantum profuit odio, dum illos gladio interemit. Qui ſuum odit perſequutorem, ſeipſum expoliat corona: quiq; minimè quicquam vult ignominiæ, ſemper manet tepidus. Ita rurſum periculo ſe obijceret, qui nimis ſiti aduerſantibus confideret: verè etenim non foret diſcretus. At non minus illi incidunt exitij, qui in terrenis amicis & conſanguineis nimis confidunt: dicente Chriſto: Inimici hominis domeſtici eius. Odio etenim haberi debent, quatenus à Deo nos remorantur: qui ſummæ actus eſt Diſcretionis, vt nosipſos etiam odiamus, ne creatore fraudemur.

Multi cùm continuo agant in periculo animarum ſuarum; præſumunt aliorum eſſe ductores: non expectantes à Deo vocari, vt Moſes: immò ſeſe, vt Dathan & Abiron, ingerentes; qui Diſcretionis ſi

eſſent

essent participes, viderent non decere militem alienæ distringi propugnationi, cùm laborat ipsemet mortis discrimine.

Nonnulli lasciuas amant cõsuetudines, moranturq; in occasionibus: vt victoriam minimè consequi possint carnis. Qui etenim amat periculum, peribit in illo. Nonnulli tribulationes fugiunt, & patiendi occasiones. Vtriq; sunt Discretionis inopes: quæ contrà exigit, carnem fugiendò, tribulationem vinci amplectendo: propterea quòd vti prior fugiendo, viribus eneruatur; ita insequendo secundus manet confusus aduersarius.

Docet & Discretio victorem non censeri qui nundum manus conseruit: Non enim (vti D. inquit Paulus) coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Cuius contrarium illi faciunt, qui cùm absq; eorum industria, dono quopiam polleant naturali: verbi gratia, castitate, clementia, vel prudentia; gaudent sibi placentes, aliosq; aspernantur, qui, cùm huiuscemodi neutiquam præditi sint muneribus, obnituntur propriæ propensioni; quò illa adipiscantur. Et tamen isti meliori agunt in statu,

quam

quam illi: propterea quòd vti leuioris est negotij fundamento superstruere naturali; ita & damnabilioris est desidiæ, concredita non exercere talenta duplicato cum fœnore: præcellentiorisq; est virtutis, gratia id consequi, quò minimè opem fert natura.

Aliud proficiscitur ex indiscretione incommodum: nempe cùm discernere non nouit homo, quid maioris sit meriti, quid minoris. Quaprópter conqueritur non habere se vnde mereatur: cumq; id præ manibus habeat, conqueratur autem non habere; perinde est acsi minimè haberet. Ita queritantur, qui aduersa detinentur valetudine, non posse se quæ cæteri faciunt, præstare: nẽpe, vt ieiunent, vigilent, templa visitent, cæteraq; id genus peragant exercitia. Neq; verò vident vberioris esse meriti, patienter ferre ægritudinem, Deiq; conformari voluntati, quàm vt lubet, agere.

Cæterùm, si singula prosequi vellem, ex indiscretione quæ proficiscuntur vitia; cogerer metam excedere consuetæ breuitatis. Omne siquidem peccatum ad hoc

reduci

reduci potest principium. Nam superbia medium egrediendo, supra proprias, sibi assumit vt volet vires, Deoq; æquetur. Ediuerso tantam demergit luxuria in vilitatem, vt similes reddat brutis animantibus. Diuinoq; fit plerunq; iudicio, vt ab illo ad hoc proruamus extremum. Relicta siquidem media Discretione, iam non est quicquam retinaculi: idemq; cæteris dicere possumus de vitijs.

Hoc vnum dico; nequaquam disci Discretionem: immò cæteras illa addisci virtutes: omnemq; per ipsam agnosci defectum. Hinc censetur reprehensibilis, qui feruenter incipit, deinde deferuescit: qui à summo vult exordiri gradu, non infimo: qui surgenti non resistis tentationi; volensq; postea obsistere, vbi iam inualuit, pares iam non suppetunt vires: qui in partis sibi placet virtutibus: qui vult ducem suum anteire: qui minime se existimat auxilij indigum, consilij'ue: qui minima spernit. Summa, linea, metimur Discretionis, quid plus, quid minus iusto accedat: quid'ue laudem mereatur, vel reprehensionem.

De

De Diaboli tentamentis. C. x.

NEQVAQVAM posset tartareus serpens, qui continenter nostro insidiatur profectui, nos deuincere, ni prius astutè satageret nos è tuto educere Discretionis præsidio. Cuius tametsi minimè, vti Paulus, exploratas habeamus cogitationes, & fraudes; non omittemus tamen quin aliqua in parte inde loquamur: vt planum fiat, artem eius sitam esse, vt ad extremitates semper adducat, fido derelicto medio. Ita primò aggressus est mulierem attentare: quippe faciliorem arci dimittendæ Discretionis: ita & cùm minimè posset prosperitatibus D. Iob fallere, vt intumesceret, conuertit se ad desperationis viam, nimia incutiendo illi flagella.

Nonnunquam supra proprias nos tentat vires, vel ad horam non sinens nos respirare, quò operi cedamus, arbitrantes victoriam haudquaquam possibilem. Si verò hinc nostrum conspicit minimè lassescere propositum, statim alij accurrit extremo: summæq; nos derelinquit quieti: vt in animum inducamus victoriam iam

nos retulisse affectionum omnium. Vbi verò hac nos reddidit fraude securos, tum verò ingeminat insidias: improuisosq; aggrediens, eò maiori nos impellit casui, quò offendit minùs præparatos. Oportet igitur magnorum tempore conflictuum, ne desperemus: quin immò fide inaugescamus: scientes non permissurum Deum supra vires nos attentari: sed repensaturum etiam cum tentatione fructum: vt possimus sustinere. Ita quòd maiori in molestia, maiorem supernè debemus opem præstolari. Debemus itidem induciarum tempore suspendi: neq; vnquam præfidere, desidiæúe resolui: scientes quia nõ dormit aduersarius noster: itaq; discretè mediũ obtinebimus; vti turris immobilis, quæ ventis pugnantibus loco non mouetur.

Solet & ante lapsum Deum nobis insinuare admodum misericordem, modiciq; culpam nostram momenti. Vbi verò graui cuipiam nos inuoluit culpæ, tum verò graues commemorat, quas sumit Deus de peccatoribus, pænas. Ita protoparentibus fecit nostris: quibus priùs occlusit oculos, ne peccati cernerent grauitatem: mox & re-

clusit,ita vt propriam erubescentes nuditatem, se abscōderent à facie Dei. Hæc inter extrema,docet Discretio, ante lapsū diuinam ob oculos nobis statuamus iustitiā: si verò ex infirmitate labimur, ad misericordiæ confugiamus medicinam. Vti enim peccandi confidentia in peccatum demergit; ita exaggerat morbum desperatio,vulnusq; reddit immedicabile.

Sæpe etiam varias aduersum nos excitat diuexationes: eodemq; suggerit in tempore,nostri nequaquam Deo curam esse: minime'ue ab eo nostræ prospici necessitati. Quo non obtento; statim pugnā inuertit: sopitaq; tentatione, persuadet hoc nostra factum virtute. Quis iam geminam hanc poterit euadere decipulam,nisi qui Discretionis compos sibi omnem culpam, omnem Deo acceptam refert virtutem?

Nō minoris est exitij, cùm internis psuadet hōibus nequaquā consilia curare: sed à Deo illa expectare, qui minimè pōt errare. Hocq; si obtineat, statim se offert, vti lucis Angelum, varias per apparitiones, & gustus, & miracula. Quib⁹ fidē accōmodātes, sensim grauissimis implicitos nos ex-

perimur

perimur erroribus: quemadmodum hodie pleraq; ſpiritalium pars ita illuduntur. Si verò rurſum perſuadere non poteſt vt aliena ſpernamus conſilia; adhortatur omnes conſulamus: negotiationemq́; quandam exerceamus: vt vno aliud præpediatur conſilium:nullumq́; perfectè exequamur. Qua in re exigit Diſcretio, diſpiciamus, quis idoneus ſit conſilio ſuggerẽdo: illumq́; conſulentes, non niſi magna de cauſa inde recedamus. Nam vti omne ſpernere conſilium, ſuperbiæ eſt: ita & omnium ſectari, inconſtantiæ eſt argumentum.

Nonnunquam poſt cibi ſaturitatem & ſomni, deuotos nos facit, dulciumq́; plenos lachrymarum. Hoc autem nititur, ne credamus crapulã ſpiritui repugnare. Quo & in congreſſu ſi ſe videt victum, accurrit extremo alij: poſtq́; immoderata ieiunia, fletui nos commouet; vt tum inedia, tum lachrymis areſcat cerebrum: vſumq́; amittamus rationis: vti pleriſq; factum eſt. Hic porrò exigit Diſcretio, primùm vim minimè fieri in guſtu, vel lachrymis: cùm ſæpe magis Deo placeat aridus, quàm deuotus. Deinde vt eo, quod nobis eſt neceſſarium,

ſimus contenti: ne vel nimia corpus attera tur inedia, vel foueatur ingluuie laſciuia.

Aliam non tacebo inimici fraudem: quã ſæpe ſuadet noſtra tegamus benefacta, ſub ſpecie humilitatis; quò ſit vt fraudetur pro ximus noſter bono exemplo; contra quàm docuerit Chriſtus, hortans lucernas habea mus in manibus; hoc eſt, bonis lucem mũ do præbeamus operibus; vt glorificetur Pa ter, qui in cœlis eſt. Huic ſi non comprehẽ dit laqueo, contrà aggreditur; nempe vt adeò noſtra publicemus bona opera, vt ſi-mus hypocritæ. Cui ſi minùs aſſentimur; ſuadet vt & famam ſpernamus noſtram; alienumq; nihilipendamus offendiculum. Hic aliud non eſt remedij, quàm vt Diſcre tione dijudicemus, cui, & quomodo, & quando, opus ſit prodendum, celãdum'ue. Non etenim omnia omnibus opera prodẽ-da: neq; ſemper illis ſuperſedendũ, ob alio-rum ſcandalum; quemadmodum non par cebat Chriſtus ſcandalo Phariſæorum.

Magna inſuper vtitur arte inimicus, vbi cuilibet ingratum & infenſum conatur pro-prium reddere ſtatum; vt conſcientia ma-neat irrequieta & perturbata; vnde poſtea

peccato

peccato impingat. Verbi gratia. Matrimonio iuncto proponit, quæ in Cœnobio agũtur bona; nempe obedientiam, orationem, abstractionem. Hincq; illum incipit irrequietum reddere, vt matrimonij pigeat, & liberorum; causeturq; minimè se posse perfectum esse; non sua quidem, sed status culpa, in quo agit. Monacho dehinc ob oculos statuit, quæ in matrimonio aguntur bona; pietatis nempe opera; liberorum educationem in Dei honorem; aliaq; id genus. Ita contemplatori merita proponit vitæ actuosæ; & hanc agenti, merita contemplãtium; quò vtrũq; stabilitate expoliet; sciẽs nimirum, quòd quemadmodum sæpe translata sterilescit plantula; ita & quæ sæpe mutat propositum anima, medioq; spreto salutis, quod habet præ manibus, vetitum concupiscit; neq; hoc neq; illo proficit in statu. Discretio autem postulat, vt, cùm quopiam agat homo in statu salutis: quando vbilibet inuenire est & aduersantia & promouentia multa; illam operi mancipet iustitiam, quæ illi est possibilis. Nunquam etenim maiori aptus erit profectui, q̃ priùs non fuit minori: quiq; sua non est conten-

tus vocatione, in illa exequendo quicquid illi incumbit; non vocabitur à Deo sublimiorem ad statum. Quod porrò nititur inimicus circa status, idem agit vt temporum interturbet ordinē: vnde semper vnius tempore actionis, recordationem suggerit alterius. Ita orantibus nobis, offert vniuersa familiæ negotia: vbi verò necessarijs distinemur occupationib⁹, orationi adhortatur: quò & actionis & contemplationis simul nos faciat fructus expertes.

Consueuit & duplex animæ veterator offerre decipulum, vt impingat, vndecunq; se vertat. Vti cuidam fecit: qui, cùm pergratam suscepisset ex adulterio prolem; vtrum, proponebat, magis adlubesceret; peccasse, an non. Quo in tentamento, si negationem accipiebat, obsistentem sentiebat prolis amorem: qua non potiretur, nisi peccasset. Sin affirmationem; culpæ assentiebatur. Alij quæstionem ingerebat, præscitus num foret, vel prædestinatus: vt illud accipiendo, desperationi adigeretur; istud, inani subijceretur gloriæ. Ita & sæpe pia offert opera, vti escam; sub quibus noxium cœlat finem. Veluti voto inducit Mo

nachatus; quò postea desciscamus. Cui hodie reti innumerabiles inuoluuntur, qui seculo remeantes fiunt, quàm anteà, peiores.

Quis iam infinitas referat Anguis tartarei decipulas, omni ex parte, omni in loco, & tempore suos tendentis laqueos: suamq; cuilibet offerentis escam: vti piscator pisci? hoc vnum sufficiat dixisse; Discretionem nempe omnium referre victoriam. Libramentum est etenim extremorum omnium; aduersumq; desperationem spei hortatur; in temeritate humilitati; immoderatam temperat tristitiam gaudio sancto; leuemq; lętitiam sancto culparum dolore. Hæc perseuerantiæ adducit; præuidereq; facit finem. Breuiter dicam, omnes inimici hæc dissipat insidias.

Vti Discretio tollit tepiditatem. c. xI.

Consueuere tepidi admodũ efferre Discretionem; quoniam se autumant illam possidere. Attamẽ longè ab ea magis quàm cæteri omnes absunt homines. Verùm operępretium primò fuerit scire; tepidum esse, qui viam aggrediũdo spiritus, post primi-

tiuum feruorem retrocedit, indiesq; magis deferuefcit; neq; verò fuam agnofcit frigiditatem; fed fecurè dormitat in periculo; propriumq; excufat teporem, vocabulo Difcretionis; adducens, tanto neutiquā opus effe feruore; fufficereq;, vti cæteri faciunt, ita facere. Verùm non mirum, fi hoc vtitur Difcretionis nomine præpoftere, quæ veri eft nutrix feruoris: quando & cæteris idem facit in rebus; virtutem vitio confundens: quoniam illius omnino eft expers veræ Difcretionis, quam minimè nouit: Hinc arrogantiam nominat honorem: feruitutem dicit obedientiam: pufillanimitatem com pellat humilitatē: hypocrifin prudentiam: vindictam zelum: furorem feruorem: indignationem cenfet correctionem: detractionem charitatem: adulationem beneuolentiam. Ita & crapulam ducit recreationem: diffolutionem appellat vrbanitatem: triftitiam malam, compunctionem: cæremonias veram uult effe pietatem. Ita vitium dicit virtutē: contrà, virtutē vitiū: vt magnanimitatem fuperbiam, Zelum diuini afferat honoris rebellionem, abftinentiam indifcretionem. Vnde agnofci poteft, quàm

à vera

à vera absit Discretione, cùm vitium à virtu te minimè discernat.

Ait tepidus: tantam non curo perfectionem: nolo cæteris esse sanctior: non iam Sanctorum est ætas: haudquaquam oportet vsqueadeò subtiliter emetiri virtutes: misericors est Deus: satis mihi salutem attingam. Quibus sanè in verbis summa perspicitur indiscretio: & consequenter omnis priuatio aliûs virtutis: cùm id minimè agnoscat, quod vulgò dicitur: in via nempe Dei non procedere, esse retrocedere. Exigit Discretio, bono in immenso immensum esse nostrum desiderium: neq; verò vnquam satis habere quenquam perfectionis gradum: quoniam quò maior possidetur perfectio, eo eminentiorem generosum atq; inclytum cor propellit ad celsitudinem. Igitur omninò tepidus obuersatur discreto.

Exigit Discretio, nostra semper misceri de Deo, regijsq; atq; heroicis colloquia virtutibus: vti'ue supremum perfectionis ad culmen attingi possit: verbaq; suggerit diuinum flammantia amorem, corq; succendentia audientium: à verbisq; manet

infinitum

infinitum denuò incipiendi desiderium; acsi nihil actum foret. Contrà tepiditas verba mouet otiosa, captiosa, seu cauillis plena, curiosa, inania: audientesq; risui resoluit. Si verò virtutum sermonem habet, citò illum aliò conuertit: estq; inefficax, potiusq; affectum deferuescere facit proficiendi: neq; internè penetrat; quoniam vel arroganter effertur, vel contentiosè, vel cum hypocrisi. Quî igitur valeat tepidus esse Discretionis particeps; illi si è diametro pugnat?

Exigit Discretio, nostra spiritus exercitia magis internè haberi, quàm externè: fieriq; è forti cogitatione, in momenta propellente animam virtutum ad culmen: non quidem vni soli immorando, sed adnitendo vt omnes amplectamur: quemadmodum omnes in se claudit. Hinc & in horas propositum innouat: obliuioniq; mandans præteritum, ad ea quæ supersunt se extendit: more Pauli. Cuius omnino oppositum agit tepidus: quoniam externæ tantùm intendit apparentiæ: vti obiurgabat pharisæos Christus: quòd omnia eorum opera facerent, vt hominibus placerent.

rent. Et ſi quidem externè tepidus idem agit, quod feruens; non fit hoc ex firma Deo placendi deliberatione: ſed potius quadam ex conſuetudine, eadem ſemper ratione, & è formula: curaq; non eſt illi, omnes amplectendi vitutes: ſed nudo gaudet titulo: fitq; earũ oĩno inops: cũq; perſuaſum habeat virtutem ſe tenere; manet nedum eius expers: ſed & in poſterum ianuam ſibi occludit, veram vnquam acquirendi virtutem. Quò fit vt peiòri agat in ſtatu, quàm palàm vitioſus. Vitium etenim virtutis tectum vmbra faciliùs proximum fallit: redditq; poſſeſſorem ſuum inſanabilem. Quî iam igitur poterit ſanctam tepidus tenere Diſcretionem?

Vera docet Diſcretio, priuatum omnem exuere amorem: Deumque purè amare: non timore potiſsimùm pænarum, præmij'ue expectatione. Vereq; ſi reperire eſſet, abſoluteq; Deum amantem; non vnquam poſſet ſeipſum reſpicere: Deo'ue peteret munera, vel gloriam: ſed purum & ſolum ipſius honorem. Hinc, contemnatur, haud curat: quin immò gaudet: at diuina in iniuria commouetur; & colli-

quescit: qualis erat Moses, & Paulus. Ere gionè tepidus priuati plenus est amoris: oĩa q; sibijpsi in rẽ propriã retorquet: niq; præ mij potissima adesset spes, haudquaquam fidelis esset vel suis in ritibus externis. Vnde videmus huiuscemodi, degeneris anini homines, minimè posse puritati subleuari amoris. Quare vti desides sunt diuinorum cultui mandatorum; ita frigidè alios eò adducunt. At propria in manutenenda opinatione, imponendisq; eorum subditis grauissimis legibus; importabiliq; cum furia plectendis earum transgressoribus, nunquam non sunt promptiores: vt irritum faciant Dei præceptum, proprijs præ traditionibus: vti grauissimè hinc arguit Pharisæos Dominus. Iam planè perspicitur, quàm aberret à Discretione tepidus.

Vult Discretio fundum nostrum Deo continẽter vniri: horrereq; minimã quamlibet distractionem. Quæ sanè mens est Pauli, adhortãtis vt sine intermissione oremus; non quidem multi vt rentur; ore solùm, sed interno cum desiderio. Quod & admodũ rationi congruit; quandoquidem nisi iugiter Deo cor distineatur; otiosas labatur necesse

cesse

cesse est in cogitationes; cumq; proprius non suppetat, vnde alatur, cibus; sine alimento autem vel ad momentum minimè possit subsistere; confusis oppletur imaginibus, & idôlis; è quibus facilè inania labitur in desideria, temerariasq; dijudicationes, amarissimasq; indignationes. Quod minimè nouit arcanum tepidus, qui vbi suis fecit satis ritibus, precibusq; meris è formula, persuasum habet, abundè Christi se legem adimplesse. Quî igitur censebitur discretus, si ipsissimum est tepiditas Discretionis venenum, prudentiaq; carnis mortifera, otiosarumq; fomes fabulationum, omnisq; internæ diuisionis, & demum omnis precipitium virtutis; vti omnium mater est Discretio, & magistra virtutum?

Hoc vnum dico, nedum Discretionis esse inopem tepidum; sed & inhabilem, qui eam acquirat; quoniam tepiditate illi obuoluuntur oculi interiores, ne suam agnoscat necessitatem. Quare cùm ęger sit, medicinam non quærit; immò aliorum vult esse ductor; cumq; humi iaceat, persuasum habet perfectioni se accurrere; cumq; sit nudus, pulchrè se gloriatur amictum; cæ-

cusq; vult dux esse animarum. Vbi planũ fit tepidum omnem esse oppidò quamindiscretissimum.

De diuina & humana Discretione. c. xii.

Animalis & terrenus homo (dicebat Apostolus) non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Et alibi; Sapientia huius mundi, stultitia est apud Deum. Et, prudentia carnis mors est. Quibus ex locis colligitur duplicem esse Discretionis speciem; effectionibus adeò inter se dissidentes, quantũ nomine conueniunt; terrenam quippe, & diuinam; quæ è diametro pugnanter iudicant; quod enim vni videtur rationabile, alteri penitus est à ratione alienum.

Terrena iudicat Discretio iuxta humanũ sensum: qui cùm adeò sit infirmus, vt vix terrena dijudicet: prout in infinitis cernere est Philosophorum pugnantijs: quantò minus diuina capere poterit arcana, à sensibus vsqueadeò nostris dissita? vti dicebat Apostolus: Quis nouit sensum Domini: aut quis fuit eius cõsiliarius? Et quidẽ certè nõ essent incõprehẽsibilia, si acuto possent

sent percipi intellectu: quin admodum forent humilia, si breui vsqueadcò possent attingi scala.

Oportet igitur in diuinis nedum humano non fidere sensui, sed immò prorsus illum omittere: quoniam, vti infectum vitrum non promouet, immò visum impedit: ita & terrena inhabiles reddit prudentia diuinis capiundis secretis: vti dicebat Apostolus; Si quis videtur sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens. Hac crediderim ratione, scribentem Timotheo eius discipulũ Dionysium Mysticam Theologiam, illi iniunxisse, vt ne proderet eam mundi sapientibus; quòd derisioni eam haberent: quemadmodum & discipulis ait Christus; ne mittant margaritas ante porcos; ne fortè eas pedibus conculcent.

Hinc secreta Hebræorum theologia paginis non exarabatur; sed animis reuelabatur, iuxta audientiũ capacitatem; ideoq; dicebatur Cabala; quod sonat reuelatio, seu receptio: idemq; primitiua fiebat in Ecclesia: vti Ecclesiastica testatur Dionysius in Hierarchia. Scribendo etenim præcelsa fidei nostræ mysteria, primùm sua fraudantur

tur maieſtate; mox & multorum ſunt occaſio errorum, & impactionum; quemadmodum oculis ægris odioſa eſt & cruciabilis lux Solis. Quare nihil ſcripſit Dominus noſter, ſcribi'ue mandauit, ſed euangelizando anunntiari. Quanquam verò ſcripſerint Apoſtoli, neceſsitate adacti id fecerunt; vti Ioannes, ſuis videns ſurgentem temporibus Ebionis hæreſim, qui Chriſti negabat Diuinitatem, ſuum ſcripſit Euangelium; vbi oppoſitum palàm conuincit. Verùm vti factæ ſunt Scripturæ, vt obuiàm eatur hæreticorum importunitati; ita infinitas illis peperere hæreſes, qui eas arroganter voluerunt interpretando penetrare, non ſe ipſis aptantes, ſed immò illas proprio intorquentes ſenſui.

Iam ſi terrena velimus Diſcretione diuina emetiri, omninò videbuntur impoſsibilia; vti in ſuperexcellentiſsima Trinitate, eſſentiæ vnitas cum perſonarum diſtinctione; cum tamen vnum & idem ſint perſona & eſſentia; vti, cùm non producatur eſſentia, producatur filius, & Spiritusſanctus; cùm tamen idem ſint reipsà, quod eſſentia; vti in tribus ſit eademmet intellectio, &

vnusquisq; plenè ſeipſum intelligat. Hæ, ſimiles'ue aliæ quæſtiones, ſacro ſunt reuerendæ ſilentio; neq; verò temerè in palæſtram vocandæ, diuinæ'ue ingerendæ maieſtati; niſi quatenus ipsa manifeſtare dignatur.

Valdè hic culpandi ſunt huius temporis homines, qui de diuinis ineunt citra reuerentiam diſputationes; audacterq; proprias tuentur opiniones; acſi cum Paulo aſſumpti forent tertio cœlo, arcanaq; audiſſent Dei verba. Sed certè diuini probè ſe oſtendunt penitus expertes luminis; quando dixit Paulus, non licere homini ea loqui myſteria; ipſi verò cùm ſint homines, continenter inde loquuntur; huiuſcemodiq; ſemper magis inflantur ſapientia: vt pulchrè ſe comprobent non agi, quo Paulus, ſpiritu, ſed ipſa eorum ſuperbia. Proficiſcuntur hæc omnia ex veræ ignoratione Diſcretionis.

Docet Diſcretio, diſsitam omnino eſſe Spiritusſancti doctrinam, hominumq; ſapientiam, qui dicuntur eruditi. Prior ſiquidem ardentibus addiſcitur ſuſpirijs, lacrymisq; orationi. Altera per Logices &

Phylosophię subtilitates. Illa in monte addiscitur contemplationis, cum Moyse ingrediendo superlucidissimam caliginem, vbi moratur Deus viuus: cuius claritas, nimio incóparabiliq; eius ex fulgore, dicitur caligo. Ista in nostrorum valle acquiritur sensuum: ratiocinando, ac de hóc ad illud obiectum discurrendo; emendicataq; per viam experientiæ infirmissima cógnitione. Ad illam non introducuntur, nisi defœcati ab omni propria existimatione animi: omniq; mortificati vitio. Propelluntur ad istã arrogantes homines, qui venandæ caúsa famæ, Diabolicam eorum venditant sapientiam. In illa quies tranquilla reperitur, pax perfecta, & indubia certitudo. Hic continua cernitur interna conturbatio, anxietatis plena, dissidium perpetuum: vti palàm perspicimus neotericis in disputatoribus: tricæq; innumeræ absq; stabilitate aliqua: ita vt omnem se transforment in veritatis colorem: instar Chamæleontis: nisi quòd à veritate sunt penitus alieni.

Prior, per viam amoris, suprema voluntatis nostræ portione, indesinenter vnitati aspirat Creatoris. secunda mundanam per

ratiocinationem effunditur in incomprehẽsibilem creaturarum varietatem: ideoq; illa est compendiosissima: quemadmodum didicit eam Paulus vna die: hæc vsqueadeò est prolixa, vt quò magis illius inuigilatur studio, eò minùs apprehendatur: vti dicebat Paulus; Semper discentes, & nunquã ad scientiam veritatis peruenientes. Et, vt vno dicam verbo; prima priuatum omnem abscindit amorem: Deoq; transformat: posterior autem à Deo submouet, fomesq; est superbiæ.

Non igitur mirum, si terrena turgidi homines Discretione, incapaces sunt, immò diuinis repugnantes rebus. Vti enim per Esaiam contestatur Deus: Sicut exaltantur cœli à terra, sic exaltatæ sunt cogitationes meæ à cogitationibus vestris. Vnde fit, vt terreni huiuscemodi prudentes nunquamnon ludibrio habeãt verè discretos, illosq; insectentur perpetuis detractionibus, & probris: hoc præsertim in tempore, vbi, cùm paulò minus extinctum sit verum lumen; si quẽ cernere sit vera ornatũ Discretione, scãdalo est tepidis: nõ aliàs quàm fuit Christus Pharisæis: qui, vt declararet, quàm

disſideat humana prudentia à diuina; cùm fons eſſet indeficiens Diſcretionis, amens reputatus fuit. Eademq; inceſſere via eius diſcipuli: ſingulariter verò Paulus, quoniã cœteris erat diſcretior, cœteris fuit iudicatus amentior. qua de ignominia ipſe gloriabatur dicens: Nos ſtulti propter Chriſtum: tanquam purgamenta huius mundi facti ſumus, omnium peripſema, vſq; adhuc.

Vbi anima vera charitatis vnitione Deo transformatur, iam non operatur vti anima: ſed Deus in ipſa. Quare par non eſt eam mundanis ſubdi iudicijs: tametſi apparenter videatur reprehenſibilis. Deus enim omnem ſuperexcedit rationem: quodq; in ipſo videtur culpabile, ipſiſſima eſt perfectio. Diſcretiſsimus itaq; fuit Eſaias, vbi, Deo iubente, nudus per ciuitatem incedebat: Ezechielq; comedens in oculis populi panẽ humano opertum ſtercore: & Oſee accipiens vxorem fornicariam. Ita & B. Frãciſcus cùm nudus per vrbem incederet, minimè recedebat à Diſcretione: multisq; de eius ſocijs legere eſt actus, amentiã præ ſe ferentes; qui diuina redundabant ſapientia.

Fiunt

Fiunt hæc omnia, propterea quòd infinitus eſt Deus: eiuſq; in famulatu nimij eſſe non poſſumus: eiuſq; in amore attingi non poteſt extremum: quin ſummæ eſt Diſcretionis, omnem tranſcendere modum, tàm in operibus, quàm in verbis. Ideoque ſancti heroesque viri ſępe excedentes loquuntur: cumq; id exprimere nõ valeãt, quod ſentiunt; acti ſpiritus vehementia, vnum pro alio pugnanter enuntiant: veluti immodico ex amore, indignationis emittunt verba: nimiaq; è fiducia, Deo mouẽt querelas, illumq; veluti arguunt; tum verò illum ſummè laudibus efferentes. Verùm quoniam longiorem exigeret hæc materia proſequutionem, hac illã claudemus ſententia, nullum fore penes Deum Diſcretionis participem, niſi à mundana recedat Diſcretione.

Quî vera acquiri poſsit Diſcretio. C. XIII.

SI virtus nulla proprijs acquiritur viribus; multò minùs, quæ omnium eſt domicilium abſolutiſsimum virtutũ, aurea Diſ-

cretio. Veruntamen vti nostris potissimùm Deus non elargitur laboribus; ita illis tantùm sua donat charismata, qui fideliter laborant: gratia etenim non tollit, immò nostram statuit liberam facultatem; nostraq; non imminuit, immò confirmat gratiam industria. Cùm itaq; sit hæc virtus excellentissimum Spiritussancti donum; nequaquã ducere debemus impossibilem eam acquisitu; sed eò faciliorem, quò nostras superexcedit vires, in manu sita munificentissimi vsqueadeò donatoris Dei.

Dixit Saluator noster, exultans in Spiritusancto; Confiteor tibi Pater, quòd abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus; & reuelasti ea paruulis. Vbi planum facit, virtutem à Deo impetrari non posse, nisi media humilitate. Itaq; si velimus esse discreti, humiles primùm simus oportet: Christi exemplo, qui cùm in forma Dei esset; exinaniri voluit, suamq; tegere maiestatẽ sub nostræ operimento carnis, operãs in ea mũdi salutem. Quò si iugiter aspiciemus, vnà cum cæteris & Discretionem addiscemus virtutibus.

Iam verò primùm eius oportet exemplo

plo, iugiter illius arripere crucem: & illa corde euellere nostro noxias, & otiosas omnes cogitationes, ex inordinato proficiscentes nostrijpsorum amore: quæ nisi continuè Christi extirpabuntur meditatione Crucifixi, proculdubio à tuto nos abducent Discretionis itinere, in varia præcipites peccata: vnde offundetur vndequaq; tenebris mens nostra. Hoc autem sanctum illud est nostrijpsorum odium, quo verè sumus filij Dei imitatores: vt dicere possimus, non posse animam perfectè Deo vniri, nisi priùs sibijpsi redigatur ad nihilum: vti dixit Christus: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.

Huc porrò pertingitur, omnes deuincẽdo vitiosas affectiones: omnes inquam, quoniã si vel vna tãtùm remaneret immortificata, reliquas reuiuiscere faceret oẽs. Vti videmus ignis scintillulam sub cinere latitantem sufficere cõcremando orbi terrarum. Hincq; fit, vt perpauci sint, qui summam attingant perfectionem: quoniã aliqua in parte priuati hoc fouent venenum amoris, sibi placentes in acquisitis

donis, perſuaſumq; habentes ad ſummum ſe iam perueniſſe, cùm vix ſint in limine.

Argumentum porrò, quòd quis perfectum ſuijpſius adeptus ſit odium, Deiq; perfectum amorem, fuerit; vt nec tantillum quis proprium reſpiciat commodum; nedum corporis, ſed & ſpiritus; nedum temporis, ſed & ęternitatis. Quod ſanè penitus videtur Diſcretione abeſſe, mundi ſi attendamus ſenſum: ſed vera docet Diſcretio, perfectum non quærere amorem præmium aliud, quàm puræ obſequi Dei voluntati; gratamq; ita habere priuationem, atq; poſſeſsionem. Si etenim vel Moyſes vel Paulus mercedem reſpexiſſent, nunquam petijſſent, ille è libro deleri electorum, iſte anathema eſſe à Chriſto. qui ſummæ fuit actus Diſcretionis: cùm ſeipſum nihilo redigere ad Dei gloriã ſit quam maximè rationi conſentaneum. Cui & petitioni vberius eò reſpondet præmium, quò defæcatior eſt hic amor, quem aſſequi poſsit creatura.

Exigit etiam ſummam hæc virtus magnanimitatem. Si etenim heroica quælibet virtus cor exigit generoſum; quantò magis,

gis, quæ omnes ſimul colligit virtutes, Diſcretio? Quam qui vult conſequi, nedum aduerſantia ferre debet omnia: ſed & in his vel maximè inuigeſcere: more Pauli, qui cùm infirmabatur, erat potentior: ita vt fidenter aduerſum ſe prouocaret creaturas omnes: nihil quicquam timẽs, quod à Chriſti poſſet illum charitate diſſeparare.

Et quoniam, vti diximus, omnis noſtra interna cæcitas ex reflexo oritur noſtrijpſorum amore: tutiſsimi eſt documenti, obedientiæ malleo omnem propriam frangere voluntatem: reſignando omnem noſtri curam alienis manibus: concredendoq; ſe, non aliàs ac terra concreditur in manus figuli. Non tamen hoc dico neceſſariò voto faciendum: ſed voluntaria deuotione. Neque etenim dubium eſt, abſciſſo proprio ſenſu; cui ſuperinnititur vniuerſa multorum, quæ in nobis ſunt, machina imperfectionum; oriturum in anima verum illud lumen, in quo nedum craſſa, ſed & vel minuta quæq; apparebunt: vti ingrediente cubiculum Solis radio, vel minimi cernuntur, volitantes per aera puluisculi.

Poſtremò neceſſaria eſt continua oratio,

tio, si præcelsam continenter possidere volumus Discretionem: quoniam nisi subleuetur anima alis orationis supra seipsam, iudicet oportebit iuxtà humanum iudicium: quod ita distare diximus à diuino, quantum exceduntur luce tenebræ. Vbi igitur mens orando Deo suspenditur, multa percipit, quæ posteà sibi reuersa, minimè potest capere. Hacq; de causa dixit Dominus noster, oportere vt semper oremus, & non deficiamus: vt nimirùm semper supra nosipsos subleuemur, virtutemq; possimus hanc diuinã perfectè possidere.

Exemplum Christi. c. XIIII.

IVRE exigit Discretio, tractatulum nostrum Christo consumari; qui cùm Deus sit virtutum, cuius ex supereffluenti plenitudine omnes accipimus; solus docet, & opere, & verbo, omnium magistram virtutum, Discretionem. Quare vti ipsum dicimus nostram patientiam, misericordiam, pacem; ita dicere possumus & nostram esse Discretionem; quandoquidem ipsius sumus munere & patientes, & pœnitentes,

tentes, & pacifici, & diſcreti: ita vt, quantum in ipſo erimus, vel præter ipſum, eatenus erimus Diſcretionis vel diuites, vel inopes.

Odio ſemper habuit Chriſtus extrema, ſingulariterq́; medium eſt amplexus. Hinc naſci voluit in terræ medio, quarto quippè climate; naſcensq́; voluit medius duo collocari inter animalia; ortusq́; eſt eo in tempore, quod medium interceſsit priſcæ & nouæ legi; vt illam terminaret, hanc inchoaret: ita poſteaquàm nullibinon illum perquiſiuit Deipara Virgo, inuenit in medio Doctorum: viuens dehinc genus non aſſumpſit viuendi ſummè auſterum, ſed ſuprema attemperatum moderatione; moriens elegit medius latronum in Crucem agi; reſurgens in medio apparuit diſcipulorum; & dixit; Pax vobis: hinc nimirùm innuens, vti virtus medio manet pacifica; ita vitioſa nunquamnō inuicem belligerare extrema; vt videmus puſillanimitati pugnare audaciam; recedit enim vtraq; ab ea, quæ medium tenet, fortitudine; videmus & vitium vnumquodlibet alteri contraire vitio; virtutes autem ſimul omnes

Diſcre-

Diſcretionis aureæ connecti nodo.

Omnibus eius in actionibus ſummam oſtendit Chriſtus Diſcretionem; præſertim verò tempus expectando, quo ſe mundo proderet. Cùm etenim ab initio eſſet virtutum Deus, ſapientia plenus, poſtremis tantùm ſeſe declarauit annis mundo. Qua in re multorum conſpicere eſt errorem indiſcretorum; qui moram non ſuſtinent, vt aliquam ipſorum prodant virtutẽ; (ſi virtus dici poteſt, vbi dominatum ſibi vendicat inanis gloria) volenteſq; ante tempus manifeſtari, eo fraudantur fructu, quem ſuo retuliſſent tempore, ſi hoc polluiſſent Diſcretionis munere. Nunquam etenim idoneus erit aliorum ductor, qui priùs ſanctam non fuerit ſequutus humilitatem ducem.

Miris deinde patrandis in operibns variè ſe habuit Dominus; nunc importunis flagitatus precibus; vti Cananææ; nunc ſeipſum offerens minimè rogatus: vti Viduæ ſuſcitauit filium; nunc ſolo verbo; vti Centurionis puero: nunc aliquo externè adhibito: vti cæco nato, cui oculos luto liniuit; nonnunquam illis largiendo, quos

minimè fore nouerat gratos; quemadmodum decem è leproſis vnus tantùm reuerſus eſt, qui gratias ageret: nonnunquam manus imponendo, vti multis fecit malè habentibus; aliquando orans & lacrymans; vti ſuper Lazarum; nonnunquam iniungendo vt celaretur miraculum; aliàs vt proderetur. Quæ omnes varietates vnde fierent, ſola docere nos poteſt, cuius magiſter ipſe erat, Diſcretio. Multiformibus enim vſqueadeò in his actionibus vna tantùm infinita declarabatur prudentia. Quem ſanè obſeruare ordinem minimè poterit, qui intentum Chriſto non ſemper gerit affectum.

Sic & dum proximo conſilia ſuggereret, non eadem vſus eſt ratione: nonnullos etenim ſuauiter attraxit; vt diſcipulos: quoſdã acriter redarguit; vti Phariſæos: legiſperito conſuluit, miſericordiam faceret proximo: cuidam non permiſit patrem ſuum iret ſepelire, Zachæo nõ iniunxit venderet omnia, & erogaret pauperibus; quod alij cuidam fecit. Summa, omni fuit in actione fons exuberantiſsimus Diſcretionis.

Sermo eius (aiunt Euangeliſtæ) erat in poteſtate;

poteſtate; ſeu quaſi poteſtatem habens; nō ſicut Scribæ eorum & Phariſæi; hoc eſt, erat in virtute, & efficacia; non è formula, & arida frigidaq; verborum ſpecie tenùs. Hoc enim verbo tantam in eo accipio Diſcretionis virtutē, vt iuxta quòd cuiq; in rē erat audientium, ſuum appelleret ſermonem; ſcinderetq; vniuſcuiusque corda; iā ſpei adducens, iam timori; nunc contriſtans, nunc lætificans. qua ſi abſcedemus regula, minimè ſaluti ſupereſſe nouerimus proximi.

Vtebatur & ſumma Diſcretione diuinis reuelandis arcanis; vt quibuſdam operirentur, quibuſdam aperirentur. Quare turbis loquebatur per ſimilitudines; mox diſcipulis eas ediſſerebat, iuxta eorum captū; quibus dixit; Vobis datum eſt, noſſe myſteria regni Dei: cœteris autem in parabolis: vt videntes non videant, & audientes non intelligant. Hæc neceſſaria eſt admo dum præceptio internis hominibus; propterea quòd alios debet celari perfectio; alijs aperiri. Contrà ſi fecerimus; neceſſariò vel his, qui ſunt capaces, ſubtrahetur proficiendi materia, vel minùs capacibus maio ris

ris dabitur occasio offendiculi.

Maius & hic docet Dominus noster secretum, nempe insignis nonnunquã opus esse Discretionis, vt præcelsa illis proponamus mysteria; quos nouimus ibi impacturos; & tamen vulgari hoc iudicio videtur longè indiscretissimum. Ita ipse cùm suis proposuit discipulis altissimum Sacramenti altaris mysterium sub verbis illis: Amen amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem; non habebitis vitam in vobis: Litigare tunc cæperunt nonnulli, dicentes; Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? durus est hic sermo. Et ex hoc multi discipulorum iam nõ cum illo ambulabant. Tunc dixit Dominus ad duodecim; Nunquid & vos vultis abire? Respondit Simon Petrus; Domine, ad quẽ ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Hoc planè non capietur arcanum; nisi illucescente Discretionis lumine: vbi perspiciemus, necesse esse fidem nostram nonnullis comprobari, quæ nostrum excedant captum. Credere etenim quæ nostro consonant sensui, vti facilè est; ita & procul

est

est à merito: neq; verò vnquam diuinorum erimus capaces; nisi proprium subdiderimus sensum his credendis, quæ rationi videntur absona. Quò fit, vt minimè demirer, si hac tempestate pauci illi, quos mundo largitur Deus, sancti; multis sint offendiculo, paucis verò profectui. Lōgè etenim maxima pars temerè id dijudicant, qđ par fuerat illos fide reuereri. Oculis siquidem attentantes ægris Solis contueri præfulgidi claritatē, modico illo fraudantur, quod habēt, lumine: adimpleturq; quod Simeō prophetādo de Christo dixit: Ecce positus est hic in ruinā, & ī resurrectionē multorū; & in signum cui contradicetur: incomparabiliter siquidem plures fuere, qui offendiculum passi sunt Hebræi, quàm qui conuersi: diuino ita exigente iudicio ob eorum indiscretionem.

Verùm præ omnibus, eius ī extrema perpessione infinitam ostendit Discretionem, excedentem vsqueadeò, vt penitus visus fuerit Discretionis expers. Ibi discernere nouit quantum paterno deferret honori; quem propriæ antehabuit vitæ; quantum nostras deamauerit animas, quarum saluti

propriam

propriam impendit: vti Angelis faceret ſatis, eorum inſtaurando ruinas: vti deſiderium impleret Patrum in Limbo detentorum: vti omnibus finem daret Scripturis.

Mi lector, ne multis mentem tuam fuſcem regulis, & documentis; tibi hunc relinquo Chriſti Crucifixi librum: in quo cōpendiosè & efficaciter omnia comprehenduntur, ſaluti noſtræ neceſſaria documēta: cuius quò magis inuigilatur ſtudio libri, eò fit latior, maiorq́; aperitur ſtudendi cāpus. Diſce verā eius in uulneribus Diſcretionem; vti infinitè teneris Deum amare, eiusq́; in momēta ſingula increſcere ī amore: diſce infinito peccatum inſectari odio, & quicquid Deo te ſubmouet. Illa ſemper in fornace lumen ſimul inuenies & calorem. O beatus, qui illa ſuper Crucifixi arbore nunquamnon immoratur: eiusq́; in vulneribus ingemiſcit dies atq; noctes: cordeq́; in propatulo amoroſi ſui Domini ſeipſum ſepeliuit: Diſcretionē quippe ille poſsidebit. De qua ſatis cùm iam ſcriptum ſit, ſupereſt ſolùm, vt opere illius fiamus indiès magis diſcipuli, & hæredes.

D. SERAPHINI FIRMANI

CAN. REG. LATERAN.

Ac Concionatoris celeberrimi.

De ſuijpſius cognitione atq; victoria, Tractatulus breuiſsimus, ipſiſsimam atq; compendioſiſsimam ad perfectionẽ ſemitã oſtendens.

Illuſtri ac cumprimis colendę matronæ, D. Iuliæ à Picenardis.

VM percurriſſem ſuperioribus diebus Opuſculum P. F. Baptiſtę Cremenſis, inſcriptum de ſuijpſius cognitione atq; victoria; totus obſtupui, vnde nam factum ſit, quòd aliqui illud minimè probent: cùm mea quidem, quantulacunq; ſententia,

sententia, sit præ cæteris omnibus, spiritali vitæ tractatus vtilissimus, immò necessarius. Indolensq; admodum ab omnibus illum minimè agnosci: (quæ est nostrorum malignitas temporum) neq; verò illos præsumens docere, qui doceri non volunt; hoc mihi assumpsi oneris, vt summæ illum redigerem breuitati: non quidem quòd sit plus iusto prolixior: sed quò perbreue habeamus Enchiridion, quod ad manum semper esse posit: vndeq; dispiciamus quotidie, uti nostrarum victores simus pasionum. Quandoquidem tota hic sita est difficultas, nempe vt affectiones euellamus, cum corpori, tum animæ insitas nostræ. Hac planè si omnes hodie incederet via, breuis nō vsqueadeò foret illorum numerus, qui perfectioni pertingunt. Nonnulli etenim Deo vacare volentes, gustibus & sensibili oblectantur gratia, ibiq; consistunt: nonnulli somnijs delectantur, & visis, & miraculis: hancq; verā arbitrantur perfectionem: sectantur alij raptus, & prophetias. Qui sanè omnes, ni se exuant ipsos, eo maiori exponuntur ruinæ, quò præcellentioribus dotantur muneribus. Amore siquidem ma-

nente priuato, exitialia fiunt munera omnia. Quare existimo vniuersum præsentis vitæ in eo situm esse debere exercitium, vt animam vitio purgemus: gustumq;, & internam minimè curemus sensionem. Hoc etenim vbi præstiterimus; etiam volentes, minimè poterimus diuinorũ cohibere torrentem charismatum, quin in nos largifluè promanent. Quam breuem lucubratiunculam minimè velim, nisi inter nos, effundi: ne, fastidiosis, stomachoq; malè habentibus cibos ingerentes, nauseam prouocemus; qui humili, atq; vtili spreta doctrina, nunquamnon volunt (vt est in prouerbio) volitare per arborum cacumina. Præsertim verò velim Illus. D. V. sit consolationi: quæ cùm per crucis viam identidem à Christo vocetur, tutamq; hanc esse cognoscat semitã, erit vnde seipsã cõsoletur; quòd delecta sit Deo, quæ omnis sit expers consolationis, Christi instar Crucifixi. In quo, perfecta, bene valeat, suijpsius cũ victoria.

D. Seraphinus à Firmo.

De

De ſuijpſius victoria. c. 1.

CVM creatus ſit homo medius inter beluas & Angelos; æquum eſt, partim habeat ab vnō, partim ab alio; hoc eſt, ſenſu conſtet, & rationę. Si etenim inferiori portione, quæ dicitur concupiſcibilis, non eſſet ad delectabilia procliuis, nempè ad nutriēdum, & generandum; citò deficeret, nedū in ſingulari: ſed & in ſpecie. Ita niſi, quæ dicit̄ iraſcibilis portio, excitaretur ad propellenda noxia, manutenendaq; ſalubria; minimè poſſet noſtrum eſſe inter pugnantia poſitum, diu conſeruari. Hæ verò ambę vires ni attemperarētur cohiberenturq; ratione; nihil eſſet diſcriminis hominem inter & feras: diciq; nō poſſet diuinum præ cæteris animal: vti ab omnibus cenſetur,& pijs & prophanis. Quare naturali deſiderio, præſentibus minimè contentus, multa concupiſcit protendere famam in ſecula: verè hic ſe arguens immortalem. Oportet itaq; rationem, vti aurigam, duabus his ſupereſſe appetentijs: vti duobus equis natura indomitis, ſeu infrænis: ſi verè creatura

ratione vult esse prædita: aliàs nedum feris similis, sed & multò fieret deterior, minimè illa ritè vtens parte, quę in nobis est potissima: quin immò propriæ illam abutens perditioni.

Hoc p̄iacto fundamēto, cōsequit̄, cùm sit, procliuitas ad concupiscendum, vel irascendum nobis natura insita; non posse illam dici vel reprehensibilem, vel laude dignam: nisi cùm vel vincit, vel vincitur à ratione: vti videre est in infantulis. Dum igitur naturæ sunt opera, meritum nōn aduehunt, vel demeritum, quoadusq; fiãt vsu rationis voluntaria. Consequitur & vulgare illud dictum verum esse: primos motus esse inculpabiles: quòd nostra non sint siti in potestate. Accedente autem consensu, iam nō primi sunt motus: peiùs verò operi mā dati. Quare optimum est, vt primæ resistamus impetitioni: vti enim si nobis deuincantur, non ita redeunt subinde molestaturi; neque tāta cum vi: quin immò sensim extinguūtur: ita si præualeant, crebriores magisq; violenti redeunt, quoadusq; omnino rationem obruant: ita vt lapsus conuertatur in cōsuetudinem: cui extirpandæ

eo

eo maiori opus eſt labore, quò initiò leuiori id factum fuiſſet negotio.

Vide, quanti referat à principio rectè aſſueſcere. Neq; tamen, qui malum induit habitum, eſt quòd deſperet: ſi etenim pertinaciter adnitatur, minimè erit factu impoſsibile, vt bona expellatur conſuetudine, quæ fuerat vitioſa: præſertim cùm ſit hic gratia Dei affluentiſsima: quæ ſtatim è vitio ad virtutem nos poterit commutare. Opus eſt tamen omnem noſtram adhibeamus induſtriã: primaq; aduigilet cura cordis cuſtodiæ; vnde bonum omne procedit, & malum; vt non ſinamus otiosè illud labi vanas in cogitationes: vnde verba oriuntur inania: quandoquidem dicit Chriſtus, ex abundantia cordis os loqui. Inde poſteà & mala ſuccedunt opera. Aduigilemus itaq; ſemper oportet, diſcutiamusq; quæ noſtro inſit fundo cogitatio: nonnullam ſcientes eſſe vanam cogitationem: nempe bellorũ, vel id genus, quæ minimè ad rem faciunt; nonnullam eſſe ſuperuacaneam; vti ſæpe ſi recogitemus noſtra mundi infortunia, rei amiſsionem familiaris, & ſanguine iunctorum; cui tamen haudquaquam poteſt re-

medium afferri. Qua in re magis oportuerit patienter ſeipſum conſolari, omnemq; abrumpere inordinatum mundi affectum; conſilium inſequendo Chriſti, adhortantis mundum odiamus, quin & propriam animam; ſi ipſo volumus eſſe digni. Sic & omnis amaritudinis, ſeu vindictæ cogitatio, Chriſti meditatiõe paſsionis, debet aboleri.

In primis verò multa vti oportet cura turpibus euellendis cogitationibus: quæ vel à Diabolo oriuntur, vel à carne, vel conſuetudine. Cuius remedium fuerit, vt occaſiones deuitemus: otium nempè, ſocietatem, gulam; continuaq; armemur oratione: hac ſiquidem ratione poterimus noſipſos deuincere.

Si qui verò maiorem ſentient laborem, magis & habebunt vnde mereantur. Ita qui matrimonio ſunt iuncti, curamq; gerunt familiarem, vel teneræ ſunt habitudinis, plus habent impedimenti, quàm quibus vegetum donauit natura corpus, vacuiq; ſunt ab occupationibus. Nihilominus huiuscemodi Deo ſi ſæpe confugient, eodem poterint, quò cæteri, peruenire. Gratia ſiquidẽ ſupplet, qđ minùs pſtant naturæ

turæ vires: vt nunquam huic debeat homo renuntiare studio seipsum vincendi, cùm non alia reperiatur Deum adeundi via.

Illud quidem fateor, vti corporis in ægritudinibus alia est alia insanabilior, ita & in anima esse: non tamen hinc est operi renuntiandum: ita enim omnino fit vulnus immedicabile. Huiuscemodi sunt pusillanimes, qui nimis propria attendunt errata: ita vt animo cadant, vim minimè sibi inferentes. Contrà sunt præsumptuosi: qui ita diuinæ confidunt misericordiæ, vt nunquam integrè peccato se explicent. Difficilè etiam curantur tepidi: qui persuasum habent se feruere, cùm vel duplo frigescant; sunt enim tanquam picta simulachra, intus spiritus expertia. Ita & qui spem desp ôdére, vt minimè posśint diuinę fidere cle mētiæ. Præ oībus verò difficillimū est illis adhibere medicinam, qui cùm semel in Dei fuerint gratia, eiusq; gustauerint donum celeste; denuò nihilominus corruerunt, retrocedentes: de quibus imposśibile ait esse Paulus, vt rursus renouentur ad pænitentiam. Veruntamen quod nobis penitus est imposśibile, penes Deum fieri potest,

test, cui non est vulnus quodquam immedicabile; si ipsi velimus in fide accurrere, qui potest è meticulosis generosos, ex arrogantibus facere humiles: tepentes feruore succendere: desperantesq; in spem erigere: & qui corruerunt, in gratiam restituere. Vt igitur hoc claudamus Caput, dico, si per nos non steterit, quin omnem nauemus operam priuatis vincendis affectionibus, diuina suffragante gratia: qua sine inuanùm laboramus: erimus & nostrijpsorum, & peccati omnis perfectè victores.

De Gula. c. II.

PRIMVM initur certamẽ in spiritali pugna contra gulam; quæ portioni inest côncupiscibili: ad nimiamq; nos trahit cibi, vitæ sustendandæ necessarij, delectationem: vbi, cùm velimus necessitati succurrere, nos inordinato impugnat affectu. Difficileq; est admodum finibus contineri necessitatis: omnemq; excedentem cohibere delectationem. Nam vel horam præueniendo, vel modum excedendo, vel delicias nimis procurando

procurando, facilè huic illabimur vitio: vnde acies exoritur peccatorum, vndequaq; animam noſtram circuncingentium.

Primùm abominabilis luxuriæ vitium. Venter enim ſatur facile fœtentē deſpumat in hanc libidinem: mox & accedia; vti, qui tales ſunt, minimè poſſunt orationi intendere, ſurſum'ue ſubleuari; cùm mentis alas continenter gerant viſco implicitas crapulæ. Adducit & immodicam dormitationē, turpiſsimis oppletam ſomnijs: ſicq; pretioſiſsimum auolat tempus: improuiſiq; barathrum incidimus infernale. Hinc infructuoſæ oriuntur nugæ: generatimq; in conuiuijs ſemper huic obloquimur & illi: & ab inanibus ad laſciua proſilitur: neúe alijs videamur inferiores, arroditur & proximi fama: raroq; fiunt conuiuia, quin adſit detractio: breuiter dicam, nullum non vitium furioſa & exardeſcenti naſcitur cum hac gula.

Difficileq; eam ad vnguem vincimus: cum quòd nobiſcum naſcitur, lacteq; in materno noſtri ſibi vendicat dominationē: tum etiam quòd multi eam non cenſent peccatum, arbitrantes huiuſmodi inſitam

eſſe

esse natura delectationem: non videntes nequaquam talem indidisse Deum delectationem, quò appetitui indulgeamus: sed vt vitam tueamur. Gula verò penitus cōtrarium facit, nam primùm indigentiam non respicit, sed voluptatem: sæpeq; nimio ex esu corrumpit & vitiat sanitatem, quæ sobria parcitate conseruatur.

Quid autem hic opus tergiuersationibus in re manifesta? En potes sextam expectare horam, nullaq; adigente necessitate, escæ accurris. Hoc est frangere naturæ ieiunium, quæ cibum constituit sustendando corpori: quod minimè fieri potest citra culpam. Adhæc, sumpsisti quod est necessarium, superueniente verò ferculo alio, denuò accipis: quis ambigat hic vitium esse gulæ? Dehinc hortum ingrediens, pulchrumq; videns pomum, & iterum vis gustare. Insuper cùm satis tibi esse posint tria fercula, & dena vis, & duodena: cumq; modicum sufficiat condimentum, nunquam exaturaris delicijs super delicias addendis: cumq; cibum scias quempiam tibi insalubrem, non tamen illi parcis: cumq; posis sensim & tractim comedere,

te vti lupum oſtēdis longè eſcæ auidiſsimū. Hinc inſtituta fuit menſæ benedictio, quò nonnihil attemperaretur comedendi auiditas.

Optimum & huic eſt vitio remedium, vt comedentes piam aliquam audiamus lectionem; ne minùs reficiatur mens verbo, quàm naturali çorpus alimento. Aliàs inſatiabilis fit gula, totamq; diſtinet familiā, quò inuoluntario,ac varijs infecto cibariorum generibus, ſatisfiat palato; totamq; perturbat familiam, nihilipendens omniū quietem, quò vnius indulgeatur genio,lauteq; curetur;nòxiumq; non dijudicat cibū; vnde poſteà oriuntur morbi; ſæpeq; brutalem vsqueadeò facit hominem ,vt, cùm ſit vel exatiatus, doleat quòd & ampliùs non poſsit ſuperingurgitari.

Alia pòſſent aſsignari deprehendendo huic vitio argumenta; nempe ſi libenter comeſſationum verba faciamus; ſi cuti diſtendendæ vacemus;ſomniemus lautis nos intereſſe epulis; hoc cauſemur vitium ſub pretextu naturæ; quod'ue nolimus vſqueadeò eſſe ſancti,& ſcrupuloſi; intendamus hora ne prætereat. Verùm hæc in præſenti ſufficiant.

ſufficiant.

Sanè huic oportet inuigilare ſuperãdo; ni etenim hoc expugnetur, quod eſt primum; quî obtinebitur ſecundum? Hoc igitur in te vulnus ſi deprehendiſti, ſatage medicinam; quæ fuerit præ cæteris ſingularis, vt ſemper memoriæ habeas, quo fuit potatus felle, extrema ĩ eius ſiti Dominus noſter: ſiq; fieri poſſet, vt ad morſellũ quẽlibet, internè eius reſpiceres vulnera, propediẽm dira hæc ſanaretur plaga.

Tum verò te huius poteris cognoſcere victorem morbi, cùm noſcens datum tibi in medicinam cibum, non ferè diſcernes, nihili'ue pendes ſapidum inter & inſipidũ, modò te enutriat, grauateque ſeruituti te deijcies comedendi: vnde iugis mẽti tuæ orietur conuiuium lætitiæ, omni in tempore, omniq; in euentu aduerſo. Quod erit indicio, peſſum te dediſſe omnem externĩ cibi oblectationem, mente penitus interna redundanti ſuauitate.

De Luxuria. C. III.

SECVNDA aduerſum nos mouetur pu-

gna

gna à Principe Asmodeo, hoc est, fœtente luxuria: quæ sita est in cõcupiscibili portione. Quam contra nisi arma arripiamus spiritus, vniuersam prosternet spiritalis ædificij machinam: quæ quatuor innititur angulis cardinalium virtutum. Primò etenim impetu angulum disijciendo temperãtiæ, ruit pariter & fortitudo: vim porrò sibijpsi non inferendo, lux amittitur prudentiæ; vti videmus huiuscemodi homines fieri brutales: neq; id quod fieri oportebat faciendo, amittitur simul & iustitia, qua par fuerat mentem asseruari mundam, vti Dei tabernaculum, quò posit paradisum ingredi: vbi omnes sunt, tanquã Angeli: quò nõ introibit, nisi qui angelicam in terris duxerit vitam.

Oritur in nobis hoc vitium, primùm è sensibus: nempe visu, auditu, tactu eorum, quæ lasciuiæ prouocant. Itaq; pacisci oportet vnoquoq; cũ sensu, ne metam transgrediatur rationis. Si etenim iam ingressæ sensum non obsistatur delectationi, statim ad secundum prosilit, quæ dicitur cogitatio, domicilium; vbi multę nidificãt noxiæ imagines & formæ. Tunc mentem oportet

bonis

bonis replere cogitationibus, vt prauæ cedere compellantur. Ita ni occurratur, confestim impugnari incipit ratio, ac feriri virulenta oblectatione; qua plerunq; implicitam sese persentit, ac circumplexam. Hic iam oportet ieiuniorum asperitate, & vt vocant, disciplinarũ, sibijpsi opem ferre; vel orationibus, & cõtemplationibus; vt inde asperitate propellatur hoc monstrum, hinc suauitatibus repleatur anima cœlestibus; quò possit carnales despicere.

Peiùs autem habet, vbi conuertitur oblectatio in consensum: cui diuersi sunt, ac noui gradus. Primus dicitur sensualis. Exempli gratia, manum tangere, indeq; complacere. Sequens, interpretatiuus; cùm animi es dubius num consenseris, vel secus. Tertius, conditionalis; vbi quis nollet, oculos figere, esse peccatum; totq; indolet prohibitiones. Postremus habet deliberationem; hicq; perfectum est crimen, tametsi externè opus minimè sequatur; verùm vt plurimùm & immunditiæ adducit. Vide vti ab vno ad alium peruenitur gradum, quiq; primo non obsistit, minimè aduertit, nisi vbi iam ruit in foueam.

Optimum

Optimum igitur est primam abscindere occasionem, lignaq; igni subtrahere: nam & volentes, minimè poterimus, periculo si immoremur, incolumes esse: vti sæpe faciunt concubinarij, qui mille quotannis promittentes iuramentis abstinere, neq; tamen pellicum abscindentes commertia, nunquamnon ad vomitum redeunt.

Videamus autem quanta prodeunt ex hoc vitio mala. primùm animam reddit tenebricosam, quæ, nocturni instar animantis, nequaquam potest pulchritudini assurgere diuinæ: immò semper cœno volutatur. dehinc incautum & incogitantem facit hominem, vt iam damna non vereatur, neque probra: inconsideranterq; proruit, minimè videns quanta amittat bona, quãta'ue incidat mala: delectatio etenim, quã suum sibi proposuit finem, illum circunducit mi serè vinctum: & eousq; rationem absorbet, vt affectum omnem, qui Deo esse deberet, mundo cõuertat: neque verò aliam sibi nouit fingere beatitudinem, quàm in luto volutari. Et si quidem Deum rogat, petere nescit, nisi terrena: ita vt aduersitatis tempore facilè in desperationem ruat, Deo nõ

confidens, quem ſemper habuit contemptui. Sæpeq; adeò excreſcit abominabile iſtud vitium, vt Dei perducat ad odium. Subijciēdo etenim cor omnino miſeræ illi voluptati, cogitur odiſſe quæcunq; illum inde præpediunt: Déumq; vellet contrà minimè præcepiſſe; & non dari gehennā; animā'ue eſſe immortalem: cumq; conſcientiam ſentiat oblatrantē, eo peruenit, vt Deum odio habeat. Hæc porrò eſt Babylō, quæ à priuato adducit amore ad Dei contemptum. Peiorem planè ignoro num perueniri poſſit ad gradum: vt omnino oporteat hoc debellari monſtrum.

Primùm autem eius agnoſces, vnde oritur, radicem: quæ potiſsimùm eſt ocium, laſciuorum ſentina cogitatuum: quod à nobis propellamus oportet iugi exercitio, noſtris pari viribus, & ſtatus conditioni noſtri. Hoc dico, quoniam non omnia omnibus conueniunt exercitia. Corpore valentibus optima fuerit medicina, laborioſis occupari operibus; præſertim in proximi vtilitatem; nonnullam ſemper breuem immiſcendo precem: qui autem infirmæ ſunt valetudinis, ingenio verò acres, inter-

no debēt cōniti in studio. Neq; tamē adhuc arcebitur à nobis Asmodæus iste, ni omnis abscindatur occasio: veluti eorum consuetudines, à quibus tali prolicimur vitio, vel verbis, vel factis: vt est gula; quæ huic disponit vitio. Qui etenim causas non vitat, non vitabit effectiones: & licet actu non caderet, non tamen caret culpa, qui non fugit, vel oblectatur his, quæ sunt lapsus causæ. Quod sanè singulariter hac necesse est in pugna. Cœteræ enim passiones non ita fortiter obiecti mouētur præsētia, prout ista: vbi forte prælium, rara victoria.

Oportet etiā orando cœli pulsare ianuā. Munus enim castitatis nostras superexcedit vires, donumque est Dei præcipuum. Porrò si dixeris, diu te Deum hoc rogasse munus: neque tamen exauditum fuisse: respondeo, nequaquam fieri posse vt mentiatur Christi verbum, dicentis: Omnia quæcunque petieritis in oratione, credentes, accipietis. sed vel verbotenùs petis: quî autem vis Deum id audire, quod tuipse minimè intelligis, cùm mentem semper geras diuisam? vel orando, teipsum non præparas è latere tuo tali recipiēdo muneri, amo-

uendisq; his, quæ te impediunt. Verùm tuam si fideliter nauaueris industriam, petasq; affectu magis quàm verbis, omninò eris huius victor certaminis.

Recordare autem semper demittaris: humilitas enim castitatem tuetur; qui verò se exaltat, gloriando se hoc possidere donum; vel temerè fratrem dijudicat suum, iusto Dei iudicio in manus permittetur tentatoris: eoque despoliabitur, quod illi nõ fert acceptum: illamque procidet in foueã, vnde fratri non commiseretur.

Si verò vis agnoscere vbi nobilem hanc conquisieris castitatem; attende, vti succẽsum tibi sentias animum, totumque amore inardescentem cum internæ, tum externæ puritatis. Vti enim quòd quis totus infreni corripiatur carnis ardore, indicium est, luxuria illum laborare: ita quòd amorem castitati conuerterit, argumento est illum iam eam possidere. Tum verò erit consummata, cùm fortè huiuscemodi conuersando hominibus, vnde solet huiusmodi oriri illex peccati; subeuntibusq; animo immundis ijs imaginibus; neque mens, neque ferè corpus ad lasciua permouetur: nullumq;

illi obiectum offert immunditiã. Nam vti lasciuus ex aspectu casto impuras haurit cogitationes, ita verè castus lasciua contuendo, nequaquam mentem inficiet; sed & eius maiori inardescet desiderium puritatis amore: quemadmodũ de D. legimus Agnete, quæ vi perducta ad lupanar, nedũ suã non minuit integritatem; sed & turpitudinis locum, habitaculum fecit Angelorum, diua eius præsentia.

De Auaritia. C. IIII.

HAVDQVAQVAM possunt gulæ, luxuriæ'ue voluptates conseruari sine rei affluẽtia: cuius amor inordinatus dicitur auaritia: ideoq; hoc de vitio nunc agemus. Non est istud homini coinsitum: vt duo præcedentia concupiscibili innixa: sed ex infecta oritur natura in parte rationali. Quærere etenim rem merã ex indigentia, actus est prudentiæ: at immodica satagere, sibiq; vendicare quod est commune, pugnat prudentiæ, & rationi, mentisq; indicium est corruptæ. Non tamen hinc tollitur, quin varij possint esse in mũdo status; nempè pau-

peres, & diuites: sed improbatur tenacitas, insatiabilisq; habendi, quæ in plerisq; hodie dominatum sibi vendicat, libido. Vnde ita homines huic videmus studio intentos, acsi alia nõ daretur fœlicitas; hucq; parentes adhortantur & exstimulant filios: & à tenera infantia illos faciunt auri & argẽti velut idololatras.

Oritur hoc vitium ex defectu prudentię. Videmus etenim nõnullos diuites nunquã non solicitos, & anxios accumulandis opibus, & eousq; illis inhærentes, vt neque acquisitis gaudeant. Rursum quosdam videmus pauperes semper lætos. Non igitur est pecunia, quæ felicem seu beatum faciat hominem. Hoc minimè vident auari. Oritur & ex modica in Deum fide; qui bonis prospicit & malis, simul & volatilibus cœli.

Multi tamen hoc causantur crimen, sub specie prudentię: veriti nimirùm in miseriã prolabi: non videntes iugem hanc anxietatem duplicem esse miseriam; auaratiaq; fieri hominem summè miserabilem. Nonnulli sub prætextù multæ prolis; quenlibet eorum volentes locupletem relinquere; quò

suam tueantur conditionem. quod sanè penitus est à ratione absonū; oporteret enim Regem, cui decem essent filij, decem possidere & Regna. Dicunt alij, libenter se accumulare, quò habeant vnde eleemosynas largiantur; quod minimè posteà recordantur, vbi coaceruauerunt opes; & si quidem pauperibus nonnihil dispertiuntur, pecuniæ intendunt; vt illa sibi & conseruetur, & adaugeatur.

O quàm excæcat hæc lues hominē, quæ omnium dicitur radix malorum. ô quam recedit mēs auara à Christo: semper animi angitur: omne lucrum etiam vile & illicitū amplectitur; rapinis & fraudationibus inuoluitur, neque id nefas ducit; sæpe numerandę redit, quam sibi Deum constituit, pecuniæ: neque certè illius est Dominus, immò vilissimum mancipium; illi parcēdo, tolerandoq; potius in necessitatibus, quàm vt inde eroget.

Hoc monstroso si sanari cupis vitio, deprehendas illud priùs oportet; non enim pōt sanari, ni priùs agnoscatur. His porrò deprehendes indicijs. Auarus enim pecuniam semper habet in ore, & lucra; facilè

furem, & minus fidum iudicat quempiam; paucis cõfidit; quin semper furto sibi quicquam subripi veretur; omnia asportat in cubiculum, sub clauibusq; consignat; si verò quicquam erogat ob necessitatẽ, permurmurando id facit; ad omnia lites mouet, & contendit. Hæc si tibi vides indicia; scito, catenæ te implicitum auaritiæ: salutem procura, antequàm irrecuperabiliter obligeris. Fit enim in nonnullis hæc plaga insanabilis; hocq; habet peculiare, vt quò magis homo senescit, eo magis increscat; tunc verò est ardentior, quò quis minùs indiget: facit & auidiorem illum, quem par foret magis pecuniam aspernari; vnde videmus sacerdotum esse ardentiorem auaritiam, minusq; sanabilem.

Huic remedium est idoneum, primò adniti eleemosynas dispergere: dehinc consortia fugere auarorum: quorum consuetudo illis reddit similes. At præ cæteris extirpatur auaritia, si animum flammanti impleamus diuinarum rerum desiderio. Facilè etenim vilescunt terrenæ opes, vbi gustantur quæ in cælis sunt repositæ.

Tunc verò te poteris huius victorem

gaudere

gaudere vitij, cùm læto feres aĩo rei iacturã familiaris, vel totius, vel in parte: & nõ tan tùm ſolicitudinum fugiendi gratia, ſed virtutis te iuuabit amore, pauperem eſſe: Chriſtiq; concupiſces imitatione Crucifixi, omni exui terreno, & amicorum, & affiñium adminiculo. Breuiterq;, vbi omñem in te Cruci addixeris ſenſum: ita vt non ferè cuiuſquam inordinatè moueatur imagine obiecti concupiſcibilis, præſentia'ue: quin immò optabis ſenſualitatem omnem excruciari: vti dicit Apoſtolus: Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt, cum vitijs & concupiſcentijs. Tunc gratias Deo agere poteris, quòd per fectè concupiſcibilem deuiceris partem.

De Ira. c. v.

In iraſcibili illud primò ſe offert dicendum: inſitam illam nobis fuiſſe ad naturæ tutamen, maliq; propulſionem: ideoq; quodquam ſi præpediatur nobis bonum, infeſtet'ue malum, ſtatim cõmouetur cor, vniuerſaq; armantur defenſioni membra. Quam ſanè ſi eò adhiberemus vim, quò à

Deo est constituta; tantùm abest vt foret noxia, quin immò esset vtilissima & necessaria. Quare falluntur qui naturam arguunt, vbi ipsi sunt culpabiles: quoniam vel naturalem minimè frænant motum: vti possent, & deberent: vel qua vti deberent aduersus vitium indignatione, conuertunt cōtra proximum: acsi fabricatis ad patriæ tuitionem armis proprios occiderent filios.

Volens itaq; de ira loqui, quæ prima occurrit in hac parte irascibili, vnde & nomen sortitur, dico, si ira accipitur succensio illa sanguinis circa cor, minimè est culpabilis, vel meritoria. Verùm vbi accedit consensus, vel vindictæ appetitus, tunc est culpabilis. Porrò si ratione moderetur, meritum potest afferre: diciturq; zelus: quē, quò ad opus externū, minimè discernimus ab ira noxia. Vti legere est de Mose, qui iratus valdè, multum proprijs manibus effudit sanguinem: simul tamen mens sua erat internè eò magis tranquilla, quò minùs foris apparebat.

Multi sunt, qui sæpe irascentes, se excusant, primos nempè motus minimè esse in

poteſtate noſtra. Vt verò prompti ſunt ad excuſandum, ita fiunt inſanabiles: ſaltem confiterentur praua fieri hoc ex conſuetudine: orandoque ſanari procurarent.

Præuenit hoc nonnunquam vitium rationem: vt iratus ſit homo, neq; tamen id videat: nonnunquam cæcutire facit rationem, vt iræ non præcipiat: ſæpeq; vſqueadeò dominium ſibi vendicat, vt penitus irrationabiliter operetur: vti videmus quenquam ex ira Deum blaſphemare, ſibiq; ipſi mortem conſciſcere. Vide quantæ hoc ſit vitium malignitatis, quo penitus obruitur ratio: multaq; ſecum alia adducit vitia. Non etenim poteſt ira eſſe ſine ſuperbia: cùm nunquam humilis fuerit iracundus. Mox præcipitat in triſtitiam: cùm etenim vlciſci non poſsit, amaritudine corripitur: alienaq;, inuidia tabeſcit, præ felicitate: ſicq; ira nunquam eſſe poteſt ſola. Indignatur ille quòd nummos amiſerit; ecce auaritiam: ille quòd cæna iuxtà ſuam non ſit inſtructa appetentiam, ecce gulam. Hinc verba oriuntur contumelioſa, rixæ, blaſphemiæ, obfirmata odia, exitia familiarum, & Rerumpub,

Iracundus ſæpe fit adcò impatiens, vt deſperationi adigatur. Et quanquam dicat Deo ſe ſperare, certè fallitur: non etenim dici poteſt ſpes, vbi perſiſtitur in peccato: ſed præſumptio. Si noſſet iracundus, quàm periculoſo agat in ſtatu, certè ſuijpſius miſereſceret: non etenim mundo gaudet iſto, neq; de futuro poteſt ſpem concipere: ſemperq́; in manu eſt Diaboli: qui vbi ſuper vno obtinuit victoriam peccato, ſtatim alterius illum tradit in manus Diaboli, vt alij illum immergat peccato.

Si iracundi vteris conſuetudine, illiq́; opem ferre deſideras, illi ne contradicas, donec ita ſuccenditur: quin immò omnẽ illi concede iuſtitiam: ſiq; de te conqueritur, humiliter veniam precare. Nonnulli ex hoc vſqueadeò fiunt beluini vitio, vt conticeſcere non poſsint, ni prius multo conceptum effuderint venenum clamore. Sunt iſti inſanabiles: ira etenim perſuaſum habent iram reſtinguere: indieſq́; peiùs habent. Alij ſæpe & facilè ira ſuccenduntur, ſed citò deferueſcunt, huiuſmodiq́; minimè cenſent graue crimen; qui cogitare deberent ita multiplicata occidere vulnera,

vti vnum letale vulnus. Quidam iram intus ſeruant, eam minimè prodentes; hi magis ſibi nocent, quàm alijs. Sunt nonnulli affabiles cum extraneis, ſed domi nunquã non habent vnde ſtomachentur.

His oĩbus diligenti opus eſt cura: Neq; verò debet qui huiuſmodi eſt, impoſsibilem eius autumare ſanitatem, quòd ita ſit corporis habitudine conſtitutus; immò ſuã ſi norit complexionem, multis pollet bonis conditionibus. Vt plurimùm etenim iracundus eſt affabilis, & beneuolus; eſt & magnanimus, & ingenio acer. Quæ virtuti capeſſendæ ſi conuertere adnitetur munera, nedum ſuperno poterit fultus auxilio, hinc emendari; ſed & tanto fieri virtuti aptior, quò erat priùs vitio procliuior.

Eius expediret ſaluti promonendæ perſeuerans coràm Deo oratio; perſeuerans inquam, quoniam iræ vitium Deum prouocat vltioni; ideò nõ meretur iracundus ita citò exaudiri. Quare oportet eum tandiu ianuam pulſare, quoadufq; ſuum impleatur deſiderium. Hoc autem libens faciet, ſi ſubinde contempletur huius deformitatem vitij, quod hominem facit bru-

tum;

tum; iam etenim vultum facit incandescere, iam pallescere, quæ & est deterior ira; iam mutum facit, & trementem cor & labra, & membris omnibus. Quis iam non videatur leuis labor, vt manus egrediamur furiosi vsqueadeò tyranni, quo in feras immutamur, illaq; spoliamur portione, qua Deo sumus similes?

Opportuna itaq; oportet quærere remedia; veluti sæpe proponere, minimè velle agi furore; potiusque quicquam ferre; adnitiq; illos veniam rogare, qui iniuriam nobis intulere; mortemq; præ omnibus recogitare; quò qui tali cum vitio adduci se sinet, ibit Diabolo iracundiæ in perpetuum cohabitaturus.

Cæterùm ante omnia Christi meditatio crucifixi hūc extinguit iræ spiritum: quēadmodum perfectè in ipso fuit extinctus; vti postremò dicemus. Tum verò huius te poteris victorem arbitrari certaminis, vbi persuasum habebis, aduersitatem omnem, vndecunq; obuenientem, à Deo tibi tuam dispensari in salutem; itaq; eris promptus amandis aduersarijs, acsi nunquam te offendissent; neq; perturbaberis iracundis im

morando

morando hominibus; sed tranquillo, etiã-si iniuria te læderent, animo omnia feres inuictæ virtute mansuetudinis. Qua de victoria erit vnde gratias agas donatori Deo.

De Tristitia. C. VI.

In irascibili portione, præter iram, humori insitam cholerico, est & alia passio, quæ dicitur tristitia, humori innixa melancholico: quæ cùm natura non sit bona, vel mala, fit vel bona, vel mala, iuxtà quòd vel paret vel renuit rationi: & nisi moderetur cohibeaturq; hæc vis, quæ fit è timore immodico, animam adigit desperationi, præ omni exitiali vitio. Vbi igitur vel mortis timore, vel inferni, vel quòd minimè possis perfectioni pertingere, hoc te inuadit vitiũ; præliare viriliter ediuersò: neq; dicas; nequaquam me sentio tantam posse pertingere perfectionem. Si etenim ita animo cadas, indiès magis inualescet, quoadusq; pessimo te fine concludat.

Aduerte porrò geminã esse tristitiã. Altera ex prauo oritur habitu, vel vitiata voluntate

luntate: vti contriſtantur nonnulli, quòd minime poſsint vltionem ſumere, fieri'ue voti cuiuſpiam compotes: hæcque dicitur ſeculi triſtitia, quæ mortem operatur. Altera oritur ex peccati memoria, Deoq; irrogatæ iniuriæ. Hæc autem imperatur ratione: fuitq; in Chriſto, & Paulo, vel ex proprijs, vel alienis delictis. Quarum culpabilis ita eſt prior, vti laudabilis poſterior. Vti enim rationem prima excœcat, veniæque ſpem abſcindit: ita aduehit lumen ſecũda, & fiduciam.

Triſtitiæ neſcit Dæmonium mediũ obtinere: ſed ſemper extremitatibus declinat. Nonnunquam nihili qualibet de re, ad lacrymas compellit, mæſtitudinemq; immodicam: nonnunquam fugiendæ cauſa triſtitiæ, omnem adducit ad riſus leuitatem, & diſſolutionis. Proinde ſi te nimis vel deiectum, vel lætitia vides elatum; ſcito maligno te huic irretitum: vbiq; hoc videris, ne naturam arguas innocentem: quæ tibi & hanc, & vim aliam quanlibet inſeuit, quò virtutis habeas exercitium: ſed creatori da laudem, qui te talem plaſmauerit. Si etenim vna ex parte malo te procliuem reddit hæc

corporis

corporis conſtitutio, ex alia multorum tibi erit occaſio bonorum.

Ptimùm melancholicus choreas, apparatus, huiuſcemodiq; pompaticos ſpernit veſtitus: vnde innumera oriuntur peccata. Adhæc procliuis eſt pietati; quòd cor gerat timidum: vbi materiam habet pijs ſe occupandi operibus, meditandæque Chriſti paſsioni, ſuoq; lugendo, & proximi errato. Neq; verò difficilè ſolitudini perſiſtit, quæ ritè frequentata quietem parit contemplationis. Igitur hac vtere propenſione, ita vt lùcrum referre poſsis: medicinam illi adhibendo, quatenus malo te impelleret.

Quoniam verò non agnito non poteſt afferri medicina morbo; ſcire debes fieri quandam triſtitiam ex prauo quem induimus habitu, mærendi ob quodlibet aduerſum. Huius porrò ſciens cauſam, adnitere contraria conſuetudine eatenus ferre omnia, quatenus eò deuenias vt libēter patiaris. Difficiliùs ſanatur alia triſtitia, quæ eſt, vbi mœrens quis, vidensq; cauſam, corrigi cupit: ſi verò denuò labatur, mœrorem ingeminat: peccatumq; ita addit peccato. Veruntamen Deo confugiendo, non im-

poſsibilis eſt hæc curatio.

Peſsima porrò & ferè incurabilis eſt eorum triſtitia, qui altiſsimè mœrẽtes, neſciũt qua de cauſa: ſi autem ratione vis illis perſuadere vt conſolentur, altiùs & mœrent.

Huius eſt radix, quòd naturæ, & conſequenter Deo hoc aſcribamus vitium: quod videns Diabolus aduerſum nos inualeſcit. Quod tu facere ſi deſieris, orationiq; conſu geris, hoc à te abſcideris venenum.

+ Tantæ porrò eſt Dæmonium hoc malignitatis, & arrogantiæ, vt dedignetur de paruis nos attentare; ſed ſemper ſatagit vt nos adigat diffidentiæ perueniendi ad virtu tum culmen. Vnde fit, vt deijciatur animus, tepeſcatq;: & ſæpe illos facit animo cadere, qui magno idonei forent profectui: vt mul ta opus ſit diligentia eius curationi.

Omiſsisq; illis qui præ huius abundantia humoris ſunt melancholici: quandoquidẽ talis ad externum ſpectat medicum curatio: ſi, inquam, triſtitia mens tua laborat, ex conſuetudine mærendi ob quodlibet vel paruum, vel magnum, tibi aduerſans; ſci to morbi tui radicem eſſe, quòd, vt lubet, velles agere. Optimi itaq; remedij fuerit,

vt statuas omnem propriam frãgere voluntatem, alienoq; semper obsequi sensui. Vti enim qui pro libitu vellet agere, opus est sæpe tristetur: ita qui proprium subdidit sensum, nunquamnon erit lætus: vt bene consultum sit, si proprium alteri subdideris iudicium, qui tuæ non te sinat morem gerere voluntati.

Multi volentes hinc sanari, varia procurant solatia, quò varijs recreentur oblectationibus: qui nedum non conualescunt, sed & indiès peiùs habent. Cùm etenim nõ semper huiusmodi perdurent solatia, animam derelinquunt, quàm antea, tædentiorem. Oporteret autem Christi amore consolari, omnis se expertem esse consolationis: firmiter credendo omnia nobis aduersantia à Deo nostram nobis impendi in salutem: omni semper illi in euentu laudem reddendo.

Tristitiæ autem tunc te poteris censere victorem, cùm post multas illatas iniurias, propriæq; fracturas voluntatis, factus ferè insensilis, iam non mærorem persenties: imò omninò diuinæ cõformabere volũtati: quæ summopere Deo grata est virtus.

De Acedia. C. VII.

Acediæ ſpiritus, pituitæ, ſeu humori innixus phlegmatico, nō minùs eſt malignus, ſeu noxius ſpiritu triſtitiæ: vterq; verò parum agnoſcuntur, aduertuntur'ue. Oculos itaq; adaperiamus aduigilemusq́; oportet, proficere ſi volumus. Acedia ſui natura ſegnis & lenta, nunquam initio aggreditur operis; ſed in progreſſu; ne conſummationi perducatur: præpedireq́; ſi non poteſt, auxilio inanem aduocat gloriam; vt ſuperbia inficiat, quod minimè potuit ſegnitia: ita vt ambo hæc manum ſibi inuicem porrigant Dæmonia.

Oritur in quibuſdam vitium hoc ex habitudine pituitoſa, vel naturali cordis timidi imbecillitate: aut corporis ægritudine, animam operi ſegnem reddenti. Hoc porrò quò ad corpus: Quo ad animam verò oritur vel modica ex capacitate, vel modica rerum experientia, vel modica id aſſequendi quod optamus ſpe. Nonnunquam etiam fit, propterea quòd validum minimè iaciamus propoſitum: nónunquam & quòd nimis

mis simus animo præproperi, qui vellet proprium anteuertere ductorẽ, desijsseq; antequàm cœperit. Quò autem ad exteriores causas, fieri potest ab otio, & consortijs, promouente etiam Diaboli tentatione. Porrò vndeunde in nobis oriatur, debelletur oportet, neq; expauescamus, scientes gratiam superexcedere naturæ vires, & Diaboli. Neq; etenim erit impossibile, quin imbecilla natura; fideliter talentum modicum exercentes, nobis concreditum; pares illis merito fieri possimus, qui sunt nobis robustiores: quemadmodum magis Deo placuit vidua duo mittens æra, quàm diuites munera multa offerentes: Deo magis affectũ, quàm vires pensante.

Omni quidem oportet vitio reluctari, quòd omne pessimo adigat fini, hominẽq; reddat beluinum: verùm tanti est acedia veneni, vt & bona opera vniuersa mortificet, suæq; non sinat peruenire perfectioni. Cuius est antidotum perseuerantia: quam continuè oportet amplectamur. Tantæ enim est malignus iste importunitatis, & temeritatis; vt omni in loco, & tempore, & actione nos circunsideat. Quare opus

est stabili semper oblectemur proposito: eò verò magis, quò suum si in nobis locabit nidum, pessimas educet proles: nempe suspiciones, inconsulta iudicia, murmurationes, detractiones, aliaq; quamplurima peccata. Nō etenim otiosum potest esse otiū: immò quò minus bono intendit, eò magis omne præceps ruit in malum: animamque disijcit: miserabili adigit corpus inopiæ: adulatorem facit: inutiliumq; relatoré, ac nugigerulum. Summa, omnium est otium sentina uitiorum: acediam etenim generat, quæ tantæ est nequitiæ, vt verbis illam quî exprimam non inueniam.

Imprimis ex acedia nascitur tepiditas, quæ stultæ nos inuoluit ac sepelit salutis fiduciæ, sub diuinæ prætextu clementiæ: oīq; bono nos submouet ab opere: otioq; laxat, & externis solatijs. Quæ fit plerunq; plaga insanabilis: D. attestante Paulo, impossibile esse, eos, qui semel gustauerunt donū Spiritussancti, & prolapsi sunt; rursus renouari ad pœnitentiam. Non quidé quòd simpliciter hoc Deus facere non possit, & longè maiora: sed difficile est adeò, & rarum, vt dici possit impossibile. Vnde in Apoca-
lypsi

lypsi legimus: Vtinam esses calidus, aut frigidus: sed quia tepidus es: & nec frigidus nec calidus: incipiam te euomere ex ore meo. Vbi ostenditur, tepidum esse magis coram Deo abominabilem, quàm frigidum. Actu etenim esse frigidum, arbitrarique se calidum, neq; cõtinuum feruoris procurare augmentũ, duplex est frigiditas insanabilis.

Oritur aliud ex acedia vitium: quę dicitur apostasis: quæ nõ aliud est, quàm à Deo defectio. Vnde Monachus pertæsus pœnitensq; voti, Deo quod spopondit, seculoq; regressus, dicitur apostata: ita qui in Dei via remittens retrocedit, suoque deferuescit ab igne primitio, dici potest apostata: vt nõ iam ampliùs Deũ curet, vel Sanctos. Quod si tibi vis deprehendere vitium; inspice, nũ antea ardescebat tuum Deo desiderium, iã verò tepuisti, & tanto minimè putas opus esse feruore. Vide etiam num de fide attenteris, & ferè addubites: neq; hinc tibi multa animo sedeat cura: immò te iuuet hominibus conuersari fide vacuis: audireq; qui eam in dubium reuocet. Indicia sunt hæc apostaseos, separationisq; à Christo. quò non statim peruenitur: sed sensim & grada-

tim deſcenditur.

Quocircà leuiora oportet vitare peccata: niſi volumus ad maiora, & hinc ad maxima deuenire; quoaduſq; annectatur anima peccati catena: quæ quò magis increſcit & ligat, eo minus agnoſcitur. Deficit enim conſcientiæ morſus, & ſi quando ſentitur, iamiam exopitur: vti ignis ſcintilla, abſq; fomite, diu non poteſt conſeruari. Hoc porrò peſsimum eſt omnium quæ eſſe poſsint, indicium, Deum offendere, tantáſq; obliuioni tradere iniurias: cùm opus eſſet, ſi ſanari velimus, eas ſæpe, & cum amaritudine recolere: aliàs obliuiſcetur Deus noſtri.

Hæc volui percurriſſe, vt conficiam, ſi te ſentis acediæ illaqueatum, omnem te debere operã nauare illi propellendæ: cùm enim tot ſit ſtipata vitijs, hoc ſubacto multos ſimul referes triumphos, vitiaq; propelles multa. Cui tunc poteris mederi vulneri, cùm importuna quadam vi intimas cordis effundes lacrymas, vim faciens naturæ: cogitans omnis te inutiliter trãſacti temporis diſtrictam redditurum rationem: quod gemina oportet ſarcias vigilantia, eo factus

feruentior,

ſeruentior, quò magis fueras deſes.

Quoniam verò paucis hic agnoſcitur morbus, ideò ſeduliorem poſtulat curationem. Præſentius autem non habet remedium, quàm vt alieno ſubdaris ſenſui, qui te norit regere. Hoc dixerim, quoniam nunquam poterit à te ſpiritalem hanc arcere febrem, qui priùs eam à ſe non expulit. Qui cùm perpauci hodie inueniantur, non deerunt pia Patrum Opuſcula, quorum in lumine poteris vulnus & agnoſcere, & ſanare: quæ inter ſummopere probauerim Io. Caſsianum, Speculum Crucis, Gerſonem, & alios complures: qui tibi vice erunt magiſtri. Neq; verò dubites Deum tibi defuturum: ſi etenim opus foret Angelum cælo tranſmittere, optima tibi ſuggeret ſalutis media.

Si autem velis, vbi ſanitas tua appropinquet, agnoſcere; vide vti voluntaria te iuuet ſubmiſsio: vti'ue libenter meditationi diſtineris mortis; quæ fidei indigis cruciabilis ſe offert: vti'ue indiès tibi increſcat perfectionis deſiderium. Breuiterq;, minimè poteris tua tutus eſſe de ſanitate hac in parte iraſcibili, ni priùs curetur concupiſcibilis;

lis; quæ eſt radix. Quare diſpice teipſum, vti plenè omni morti ſis addictus in vitioſa ſenſualitate; vti ſuperiùs diximus: numq; ita te ſentias Dei amore tribulationes cõcu piſcere, vti alij fugiunt: tunc certus eris acē diam te ſubegiſſe. O felix, qui talem pertigit ad gradum: inuenit enim in dolore lætitiam, in aduerſis gaudium, felicitatem in miſerijs, omne bonum in omni malo.

Mi lector, non ſat habeas hæc legere: ſed arma arripe aduerſùs teipſum: monſtroſaſq; iſtas à te propelle feras, priuatas quippè affectiones, vnicnm gloriæ tuæ medium.

De Superbia. C. VIII.

SVPEREST iam vt doceamus, quî poſſit referri victoria parre in rationali: quæ cùm ſit in nobis præcellentior; potiſsima eſt radix, vnde cæteris in partibus bona, vel mala cõſeruatur diſpoſitio, ſeu affectio.

Hæc non innititur complexioni, ſeu ſenſui corporis; ſed ſita eſt tantummodò ĩ anima: propriamq; appetit ſemper excellentiam: quæ inordinata appetitio ſi fertur in

manifeſta

manifesta & palpabilia, dicitur superbia: sin ad occulta & tecta, dicitur inanis gloria: & quò magis excellentiam appetunt, eo reddunt animam magis ignobilem & mē dicam.

Hinc oporteret rationem, vti custodem iugiter aduigilare, vt propellat ab anima quicquid est ei noxium. Incogitantia etenim omnis est initium superbiæ: cùm si attentè perpenderet homo vti ex se sit nihil, boniq; quicquam habere, vel tueri minimè posit, nisi Deo dante; nedum aduersus ipsum non superbiret: sed & eo fieret humilior, quò maioribus prædotaretur charisma tibus: sciens cum muneribus crescere & eo rum rationem. Non tamen omnem dico honoris appetentiam esse superbiā: si enim quisquam virtutem appeteret, vnde honorem consequeretur, non quidem honoris gratia, sed quò suam sustentaret familiam, non esset iccircò superbus, si priuata suum non sisteret in laude desiderium.

Huius initium est peccati, in animū inducere, quæ habemus à nobisipsis esse: vti fecit Lucifer. Recogitare autem oportet, quæcunq; habemus, tàm corporis, quàm

animæ,

animæ, à Deo esse, nostris sine meritis. Neq; etenim gloriari possumus de doctrina, honore, re, sapientia, tametsi nobis sudore sint parta: quoniam nisi fuissent nobis concessæ vires, cum externæ, tum internæ, nihil quicquã acquisijssemus. Quæ porrò est stultitia de eo gloriari, quod nostrum non est? Si verò quisquam diceret: fateor omnia diuinitus posside re, sed & propria mihi peperi industria & prudentia: Rerpondeo, hoc minimè verũ esse. Nam & prudentia, & industria est à Deo. Acsi quodpiam quis tibi donaret talentum: indeq; tu ditesceres: tibi iam non esset gloria, sed illi qui largitus est vnde locuples fieres. Hinc dicebat Paulus: Quid habes, quod non accepisti? (nempè à Deo) Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Vnum tantummodò verè dici potest nostrum, nempè peccatum: hinc autem vituperationem referemus, non laudem: igitur da gloriam Deo.

Hanc noxiam si velimus extirpare radicem, oppidoquàm oculati simus oportet: subtilis enim est, & varia, paucisq; animaduersa. Erit, qui requisitus ab amico,

adnititur

adnititur ſuccurrere, quò planũ faciat idoneum ſe eſſe, qui illud, & maiora præſtet: ecce occultam ſuperbiam. Alius cuipiam parcit operi, veritus egregiè ſe minùs præſtiturum, atq; ita in pretio minimè ampliùs habendum: arida eſt hæc ſuperbia. Sub ſpecie modeſtiæ, nonnulli ſe exiſtimant ſcire quæ nõ norunt, vel ampliùs quàm norunt: quidam præcellentem quampiam in fratre contuentes virtutem, adnituntur illam attenuare, facileq; mala credunt, iudicantes aliena, fieri ipſorum detrimentum nominis, gloria: manifeſta eſt hæc ſuperbia, quæ ſẽper vult eſſe ſingularis.

Immiſcet ſe deterrima hæc vipera cunctis noſtris operibus: in veſtitu immodicos procurat faſtus: ſi loquimur, ornata affectat verba: in victu copioſas & opiparas inducit dapes: in corde temeraria ſeminat iudicia: pauciq; eius euadunt manus.

Quid autem de illis dicemus, qui de malefactis etiam ſuperbiunt; quòd fratrẽ ſupplantauerint, vltionem ſumpſerint, adulterium perpetrauerint? hi inde gloriantur, vnde oportuerat celari: ſed tanta eſt ſuperbiæ malitia, vt vel in peccato locum faciat

ambire

ambire ſuperiorem. Alios taceo, qui bona non faciunt, facientesq́; improbant, vocitantes illos Deicipulas, ſeu Deum fallentes, (Italicè Gabadei) hypocritas, & ſanctones: nullaq́; de re verecundantur, quàm de benefactis: aperta ſunt hæc Dæmonia. Stulti verò ſunt illi, qui illorum cauſa bene agere omittunt, eorumq́; verentur deriſionẽ, qui omni ſunt plusquàm digni deriſione. Non ita Chriſtus: qui ſi ignominiam timuiſſet Crucis, faucibus minimè mortis nos redemiſſet.

Hic valdè culpabiles ſunt parentes, põpaticè filios, & licentioſè nimis educantes: qui potiùs dicendi eſſent carnifices, quàm parentes; cùm filios gehennæ enutriant. Quamuis etenim ſuperbia altas nõ poſsit in pueris iacere radices: quòd illa minimè ſit huius capax vitij ætas, vt gulæ; cùm adhuc ſit vis rationalis inexperta: tamen plurimi refert incipere vnà cum lacte hoc ſugere venenum.

Multifariàm oritur hoc vitium. Nonnunquam ſuperbia alteram producit ſuperbiam: veluti qui, vt inter Optimates, habeantur, cæteriſque præficiantur, rem

temerè

temerè effundunt, ſplendideque admodum viuunt. Sæpe etiam naſcitur ex eius contrario ſuperbia, nempè ex humilitate; vt, veſtietur quiſpiam ſacco, quò ſanctus habeatur, humiliſq; appareat: quod ſanè eſt periculoſius decipulum: virtutemenim facit in vitium conuerti.

Ni opem ferret Deus, non eſſet inuenire, qui huius euaderet vngues feræ. Omni etenim ex latere, & omni in opere nos aggreditur: nonnunquam initio; vti cùm cogitantibus nobis quicquam diſpertiri eleemoſynæ, inſuſurrat ſpiritus iſte, præſtare vt impendamus ſtruendis ædificijs, & veſtibus apparandis: nonnunquam in medio, & fine; vti cùm de bono quod gerimus, vel geſsimus opere, commendari nos facit ab hominibus. Sępe & hortatur bonis inſeruieſcamus operibus: ſpem habens lógè nos magis ſuperba infectum iri intentione, quã promerituros ſedulitate. Intentionémverò ſi nun poteſt vitiare, feruorem adimit: inducitq; vt operi cedamus, veriti minimè nos in eo perſtituros; ita vt vituperationẽ reportemus: quę & ipſa eſt ſuperbia. Hoc ſi non obtineat, indiſcretè adhortatur

operemur:

operemur: ieiunia adaugeamus, & aſperitates: quò Diaboli ſimus Martyres. Suadet & ſcientiæ incumbamus, ſpreta praxi: vti plerique faciunt eruditi, quibus ſanè præſtiterit eſſe idiotis. Scire etenim de humilitate ſyllogismos conficere: minimè verò operi mandare, nedum eſt infrugiferum, ſed & noxium valdè.

Solet hoc vitium magis vni ineſſe, quàm alij. Primùm In his qui deliciosè ſunt enutriti fundamentum inuenit, propriam nempe complacentiam: ibiq; ſuum ſuperſtruit ædificium. Tentat & magnanimos, qui ſẽper appetunt eſſe præ cæteris ſingulares. Sæpe & inuadit puſillanimes: qui cùm magnis non ſint idonei operibus, verentur minimè ſe in pretio haberi, eoq; magis laudem appetunt, quò minus habent vnde laudentur. Præ cæteris autem attentantur oĩbus ingenioſi; qui multis ſuperſederent operibus, ni inde laudẽ ſperarent. Et vt breuibus comprehendam, incipientes tentat hoc Dæmonium, illis inſuſurrans, quicquid agunt, laude eſſe dignum: aggreditur & proficiẽtes, inſidias paſsim illis ſtruens, quò retrocedere compellantur: nec verò

parcit

parcit perfectis; ingerens illis nonnihil fumuli complacentiæ: paucíq; sunt, qui penitus (vti Christus fecit) à se illud propellãt, deuincantq;. Omne etenim vitium oppositam sibi habet virtutem: at superbia impugnat & disijcit omnes simul virtutes: nam & de castitate, & de sobrietate, & de humilitate nos facit intumescere. Gula semper delectationi adducit: ira vindictæ: sed superbia quanquam semper laudi aspiret, sæpe hominem adigit vituperationi: vti factũ est Lucifero. Cætera saltem cum tempore deseruescunt vitia: at superbia in senectute fit morosior, & magis intoleranda: vultq; etiam post mortem in nobis dominari; vti in funerabilibus pompis, & ambitiosorum cernere est structuris sepulchrorum. Quis iam poterit hoc suppeditare vitium, quod omni in loco, & omni in tempore, & homine, & opere acriter impugnat; nisi qui Christo sit transformatus crucifixo?

Vide autẽ quot prodeant ex hac radice rami: primus dicitur curiositas; quæ semper noua & infrugifera scire appetit: dicitur alius mentis leuitas; quæ nunquam in eodem manet proposito, sed veluti penna

vento, nunquamnon circunfertur. Alius inepta nuncupatur lætitia; quæ citra grauitatem, ſtultè vniuerſa agitans membra, hilareſcit. Oritur inde iactantia; quæ ſemper ſe iactat, & gloriatur: & ex iſta prodit ſingularitas; dum omni volumus in opere, & facere, & dicere noua: quæ cùm nō poſſimus iure tueri, proſilimus in arrogantiā: procacibusq; conuitijs volumus rem noſtrā ſartam tectam haberi. Ex arrogantia porrò deuenitur ad temeritatem, ſeu præſumptionem. Iſtiuſmodi enim præſumit omnia & ſcire, & poſſe: & cuipiam ſi illabatur erratui, id ſibi aſſumens quod minimè nouit; nequaquam id vult fateri: immò alijs vitio vertit, ſeipſum excuſans: vnde falſa oritur excuſatio, ſimulataq; confeſsio: quę veram nunquam referet abſolutionem. E ſimulata porrò confeſsione ſæpe deuenitur ad rebellionem cōtra Deum, negando vel ſpernendo Confeſsionem: peiùs etiam pro labendo, in libertatem deſcenditur peccandi, diuina indolendo præcepta, omniq; cupiēdo exolui vinculo: & miſera ex hac Diabolicaq; libertate vltimus exoritur ramus, peccandi conſuetudo: quæ demum in tar-

tara demergit. Ecce ramos ex peſtifera prodeuntes hac radice: omnino pugnantes ramis arboris vitæ, Chriſti: qui quò omnem noſtram confunderet ſuperbiam, voluit & naſcẽs, & viuẽs, & moriẽs, ſẽp eẽ humilis & præmanſuetus: id eligens omne quod fugit ſuperbus: & contemnens quicquid ille appetit: vbi planum fit adeò eſſe hoc abominabile vitiũ, quanta dignus eſt Chriſtus laude.

Iam ſupereſt, vt, quando in anima ſit morbus iſte, deprehendamus, quò poſsimus illi curam adhibere. Quanquam verò ex his quæ diximus, deprehendi poſsit; attamen multis ex alijs agnoſcitur indicijs ſuperbus. Solet enim conſanguineos iactare; verecũdari de paupertate, amictu'ue ignobili: exaltat in ſermone vocem ſuam: facilè conſueuit cauillari ſeu captiũculis vti, proximoq; detrahere, contentioſus eſſe, & amarulentus. Contriſtatur & vbi eius nõ accipitur ſententia: alienaq; gaudet confuſione: pungi ſe arbitratur vbi fiunt verba in genere: parere renuit, niſi vbi propenſa eſt eius voluntas. Sibi etiam aſcribere alienos labores, indicium eſt ſuperbiæ: aliorum legere Opera calumniandi gratia: ſim-

plices dedignari doctrinas: argumenta hæc sunt manifesta.

Secretiùs autem deprehendi hoc potest vitium in spiritalibus. Verbi gratia, si quis diceret: tantam non ego curo perfectioné: iam non est Patrum ætas sanctorum: nedũ iste est superbus, sed & immanere vult superbiæ. Ita si quis diceret: non sum ego superbus: dupliciter esset superbus: & si quis nimis foret scrupulosus, non caret superbia: sibi enim ipsi plus credit, quàm aliis: verbis etiã si quis se vilificaret, iniuria deide affectus minimè illam ferret, falsò esset humilis, verè superbus.

Signa hæc, & alia si perpendemus, hãc in nobis cõperiemus luem: neq; persuasum vnquã habebimus inde nos esse immunes: remediumq; procurabimus, semper decertantes ad mortem vsq;. Porrò si persuaderet Diabolus nos minimè superbos, experiamur nosmetipsos, amplectendo vile omne exercitium: oblectandoq; in contemptionibus: comperiemus planè, delitescentem in nobis superbiam eò magis operi reluctari demissionis, quò promptiorem se exhibet in verbis.

Volentes

Volentes igitur hoc sanare animam nostram vitio, peritum primò habeamus oportet medicum: qui exemplo sit humilis: aliàs minimè poterunt alienæ eius verba mederi superbiæ, nisi corde prodeant humili. Sit & discretus: non enim posset acre ferre superbus medicamentum: primò incipiat magnitudinem præmij illi proponere cœlestis; vt eius, quod tendit semper in ardua, desiderium, veræ moueatur celsitudini. Hinc porrò si mouetur, Christum tunc illi proponat excruciatum: qui vt nos verè faceret præcelsos, humilis factus est, vsq; ad ignominiosam Crucis mortem; perpetiens nō partim pro vno, & partim pro altero, sed ita pro omnibus simul, ut & integrè pro quolibet singillatim, etsi illi forent inimici: aliaq; non reperitur cœlorum via, quàm ista Crucis & humilitatis: quam secuti sunt beati omnes. Hac si te vides ratione incolumitati restitutum, ne præfidas, sed & adnitere ut te conserues: quod vt facias, optimè proderit alienæ subdi obedientiæ: non voto inquam fieri id necessarium, sed libera volūtate: omninò te resignando eius consilio, quò radicem abscindas superbiæ,

propriam voluntatem. Oblectare & abiectis conuersari hominibus, immoderatosq; cotemnere apparatus, euellereq; affectum pecuniæ inordinatum.

Non tameb vna omnibus conuenit medicina. Sunt qui demittantur ex suorum consideratione peccatorum: nonnulli ex diuinæ meditatione largitatis, dum tot im meritis largitur dona: nonnulli ex gehennæ timore: alij aliàs: quilibet id accipiat, quod eius magis congruit conditioni.

Multa sunt indicia, quòd quis perfectá acquisierit demissionem: inter cætera, si contemni, deijciq; appetis, quemadmodum desiderat exaltari superbus: si etiam te iuuat illa operari, quæ contemptui habet mundanum iudicium: neque curas bene agens laudari. Perfectissimi autem fuerit argumenti, si ad tantũ peruenires tuijpsius contemptum, vt te agnosceres nedum peccatorum primum, sed & causam omnium, quæ admittuntur in mundo, scelerum: summopere obstupescens, quî te ferre possit Deus, iustitiam mente non concipiens in te parem. Quod fieri quomodo possit, dicereq; verè possimus, hic non scribo: non

etenim

etenim talis commentarijs addiscitur doctrina; sed docet eam Christus omnes, quicunq; volunt esse capaces. Quæ quidem consideratio non desperationi adducit, sed & immò eo maiori subuehit spei, quò altiùs innititur humili suijpsius agnitioni.

Hæc scripsimus deterrima de hac superbia, omnium origine peccatorum: quam adinuenit omnium nequissimus Lucifer, quamq́; oportet Christo omnium longè optimo crucifixo, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientię Dei absconditi, à nobis radicitus euelli, si velimus vnà cum illo æternum regnare.

De vniuersali passionum omnium victoria. C. IX.

NEQVAQVAM debet homo expauescere, vbi tot se sentit ponderibus malarum prægauari propensionum, quò minùs sit victoriam relaturus. Diuina etenim bonitas omne nobis impedimentum auxilio cõuertit: idq́; ni posset, nunquam has in nobis permisisset passiones: quæ sui natura minimè sunt malæ: reddũtq́; crimen nostrũ ma

gis excusabile. Vnde minimè redemptus fuit à Deo Angelus, vti homo: quoniam cùm istis careret propensionibus, minorem habuit peccandi occasionem: nos verò hinc demittimur, nos agnoscentes fragiles: cautiusq; agimus: & si quidem labimur, faciliùs veniam speramus: vti causabatur Propheta se in peccatis conceptum, ideoq; fidentiùs indulgentiam precabatur. Cæterùm si velimus esse victores, magnanimi simus oportet: sibi enim deuincendo vis exigitur supra seipsum, gratia quippe & virtus supernaturalis: neq; ita propriæ debemus diffidere impotentiæ, quin ampliùs diuinæ confidamus liberalitati: quæ vbiq; sese ingerit, & penetrat, nisi impedimentum inueniat ex latere nostro. Si etenim fideliter nos disponemus, pręualebit tandem gratia, vt deuincat, immutetq; naturam. Quod autem nos præstare possumus est, firmum solidumq; propositum, Dei tantùm factum amore, non alia verò de causa: quod peregrinum minimè sit seu aduentitium; sed permanens, & insitum, totiesq; confirmatum, quoties minùs inualuerit.

Aduerte porrò minimè sufficere vt imaginariè

ginariè tantùm nos vincamus : ſed requiritur & res ipſa : neq; vni ſatis eſt vinci vitio, non alij : niſi etenim omnium veferemus victoriam ; ex modica, quæ ſuperſit, radice omnes denuò repullulaſcent. Omnes itaq; ſubiugare oportet paſsiones : niſi etenim deuincantur maiores, minùs & minores : victisq; maioribus ne præfidas : citò enim fallerere, perfectamq; non referres victoriam, neq; coronabere.

Sunt qui vel quinquageſimum exceſſerint annum, nondumq; ſeipſos deuicerunt : quos quidē par foret cogitare, quāti ſit hoc bñficij, quòd tādiu fuerint expectati; Deūq; cælo minimè admittere deſides vel tepidos. Hoc ſi tu es è numero, iam expergiſcere : neq; ſpem deſpondeas ; ſciens Deum tempori non alligari, ſed in momenro te poſſe ſanctum reddere : tantaq; tibi poſſet inoriri peccati diſplicentia, ſolidumq; & conſtans non ampliùs delinquendi propoſitum, vt ſimul & pæna deleretur, & culpa. Illud quidem fateor, qui prauum contraxit habitum, non ita citò conuerti: nonnulliq; Patrum ſemeſtre illi aſsignant ſpatium vitioſis remouendis diſpoſitionibus ſeu affectio

nibus

nibus. Hoc tamen intelligitur, iuxtà quòd plus minus'ue gratia affluit: homoq; adnititur, & se disponit illi recipiundæ. Si igitur hucusq; ſęgniter egisti, eo fias in posterum feruentior, quò modicum tibi superesse tempus cognoscis.

Minimè fieri potest vt quisquam summè fiat vel bonus, vel malus, nisi cum tempore, multisq; interuenientibus actibus, qui in habitum conuertantur. Si verò aliquando conspicitur bonus statim ruere, scito, aliquam priùs ibi delituisse imperfectioné: quæ repentina sæpe declaratur ruina. Cui sunt maximè procliues lapsui qui acri pollent ingenio: non etenim humilibus sunt contenti, sed varijs oblectantur hominum consuetudinibus, & recreamentis, in quibus sæpe tepescit feruor, subrepitq; Diabolus. Oportet itaq; omnino, non in parte se deuincere: cùm fieri nó possit vt partim simus boni, partim mali: si quis verò externè est bonus, vti tepidus, reuerà est malus, immò pessimus. Simulata enim æquitas non est æquitas, sed duplex iniquitas.

Vbi vniuersalis vitij omnis in te erit perfecta victoria, hinc deprehédes. Tua siquidem

dem voluntas diuinæ ita erit conformis voluntati, vt abſq; renitentia quæcunq; tibi eueniant æquo animo accipias: neq; vnquam deſiſtes pro illis etiã precem fundere, qui te odio ĩſectantur. Tunc diuinũ ſenties omni in re auxilium, iugemq́; ſummo perfectionis gradui aſpirationem. Tunc ſanctificationẽ accipies, fereq́; eris certus omne tibi dimiſſum peccatum: (tametſi hanc plurimi ſanctificationẽ minimè percipiant ſe cõſecutos: paucorum etenim eſt, & perfectorum hæc cognicio) Tunc inquã oderis omnia illa, quibus Deum offendiſti: vti ſunt vires ſenſitiuæ, quæ inſtrumenta fuere peccandi: cruciariq́; eas excupies. Tunc nedum ſeſe tibi offerent Angeli: vti multis euênit necdum perfectis: ſed & tua delectabuntur conſuetudine, tecumq́; morabuntur. Breui dicam, eouſq; erit victoria tua excellens, vt pertingat ab empyreo eælo ad infernum: à dextris omne ſuperaueris ſolatium: à ſiniſtris omnem excupies cruciatum: à tergo terrena omnia derelinques: aute te non aliud quàm Deum conſpicies: iam nó tibi videbitur durum gulam vincere, reſtinguere iram, gloriam peſſum dare,

nudamq́;

nudamq; amplecti Christi crucem; in qua difficilia omnia nedum tibi erunt facilia, sed & suauia.

Hunc si pertigisti statum, Deo gratias age, te eius factum esse filium; si vides procul abesse, nõ animo concidas; sed persiste, vti scripsi, dimicans aduersus teipsum: non etenim penes Deum est impossibile huic te perducere fastigio, quò ipsemet te inuitat.

Remedium oĩ vitio vniuersale. c. x.

CVM filij Israel ĩ deserto percussi à Deo fuere venenatorum multitudine serpentiũ, quorum statim morsu interibant; ad Moysi preces datum fuit hoc antidotum; vt facto serpente æneo, excelsumq́; sublato ĩ palum, quicunq; morsi erant, fixè illũ intuerentur; sicq́; fiebat, vt attento ĩ simulachrum illud contuitu à veneno sanarentur. Vnde in figura docemur, si volumus à peccati morsu liberari, & sub pedibus conterere vitiosas passiones, tentationesq́; omnes inimici, oportet Christum cruci affixum attentè cõtemplemur; cuius in intuitu omni nostra

sanabimur

sanabimur iordinata affectione. Vti enim ipse tanquam latro est cruci suffixus, cùm sit longè innocentissimus; ita potestatem habet illis opem ferre omnibus, qui sunt veneno isecti peccati. Et vt quodlibet percurramus vitium, eo, quo prædiximus, ordine; si gulæ attentaris, attentè Christũ contuere crucifixum, extrema eius in agonia, nõ dicam delitiosis cibis, nõ generosis caruisse vinis, sed vel vilissimę cyatho aquę: felleq; & aceto fuisse potatum. Hoc si recogites, pudebit te crapulæ indulgere & ebrietati, ob quã sitiuit vsque adeò Creator tuus; tuamq; farcire corruptibilem carnẽ; quando Dei filius suam innocentissimã tui amore suspẽsã detinuit ĩ amarissima Cruce.

Eodem vinces in intuitu luxuriam, si recogites membra tua iam non tua, sed esse Christi, qui caro vsqueadeò ea redemit pretio: eque membris peccati, templum fecit Spiritussancti. Deceret ergo vt tollens, membra Christi ea facerem membra meretricis: proijceremq; in vilissimum cænum pretiosum adeò thesaurum?

Auaritia etsi videatur incurabilis, intuitu sanatur Crucifixi. Docet enim exemplo,

super-

ſuperuacaneis nō affici, cùm deſint ipſi vel neceſſaria. Enimuerò ipſe eſt diuitiarum Deus: ita eſt munificus, vt & propriam elargiatur vitam; tu verò non erubeſcis de aliena viuere miſeria, proximum fraudando? Heu quàm dedecet ſeruum rei ſolicitudo, quam omnino ſpernit Dominus: quid autem tibi cum theſauro terræ, ſi ſanguine ſuo theſaurum tibi eſt elargitus cœlorum?

Si bilioſus es, & iracundus, & qualibet minima de re prorumpis in verba indignabunda, reſpice quæſo Dei filium, tot inter iniurias, iniuſtè illatas, non ab alienigenis, ſed à ſuiſmet ipſis, quibus innumera impenderat beneficia, eo ipſo in tempore cū reipſà iniurijs afficiebatur, vbi recentiſsima erant vulnera, erumpere in dulciſsimum adeò verbum; Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. Et quidem non aliud quàm lingua, licet arida, & ardentiſsima correpta ſiti, illi ſupererat. ô quàm nullo negotio tali feres iniurias exēplo, alienaq; excuſabis errata, bonum pro malo rependes, vti ipſe fecit: modò fixè illud tuæ imprimas menti.

Triſtitiæ ſpiritum perfectè ſi vis ſubigere,

re, cõtemplare Chriſtum Cruci ſuffixum: qui in Cruce ingemiſcens, vti deſperans, dixit; Deus meus, Deus meus, vtquid me dereliquiſti? quò autem oſtenderet talẽ deſperationem ſpei eſſe plenam, ſtatim ſubintulit; Pater,ĩ manus tuas cõmendo ſpiritum meum. O quantam concipit anima fiduciam in hac meditatione: deficere etenim ſe ſentiens vires conduplicat, cadens ĩualeſcit. quî verò poteris te triſtitia ſinere obrui, ſæpe reſpiciens illum in ſanguinem, qui tui gratia fuit effuſus? Si teipſum deſperas poſſe vincere; poteris illo ĩ ſanguine ſupra vires tuas; impoſsibiliaq́; tibi fient poſsibilia. Si vereris minimè te quidpiam aſſequuturum, ſanguinem attende; perſpicies planè qui ſeipſum tibi impendit, paratum eſſe & alia ſuperimpendere omnia.

Si acedię ſerpẽs peſtiferæ te adducit ſomnolentiæ & pigritiæ, ſubleua oculos tuos Crucifixo; videq; non habere vbi vel caput acclinet ſuum; perpetiq́; grauem adeò & immanem pro te mortem: quî verò tu ſperas, otio indulgens, poſſe Diabolum expugnare, ſi Dei filius, à peccato immunis, aſsiduis fuit in laboribus & cruciamentis?

Certè

Certè illi tuum si figes intuitum, pudebit tepidè agere, fouereq; tuam desidiã, sub diuinæ specie clementiæ, minimè curando indiès magis progredi, quando infatigabiliter tuam sategit Dñs tuus salute, nunquam lassescens, nisi quando extremum Patri reddidit spiritum; quo in tempore vel maximè erat promptus spiritus ad patiendum, si caro ferre potuisset. Qui verò acediam tuis ferre poteris in membris, tanto redemptis pretio, & laboribus? quæ te iuuabunt suspiciones, detractiones, ludi, & solatia coràm eius Cruce amoris plena, & sedulitatis, tui saluandi gratia?

Demum vti omnium est pessima vitiorũ superbia, ita iugi Crucifixi intuitu, efficaciùs omni pessum dabitur cum eius ramo; e q; fundo euelletur tuo, intimas vsq; ad radices. Impugnari si te sentis inani gloria, contemplare horribilem amabilissimi Domini tui aspectum, nõ pulchris ornati vestibus, sed nudi, & laceri totius; non gemmiferis eius effulgent manus annulis; sed diris admodum ligno sunt transsixæ clauis: non florigeris eius coronatur caput sertis, sed pungentissimis perforatur vndiq; spina-

rum

rum aculeis: nõ torques collo gerit aureos; ſed nodoſi in eo apparent funis veſtigia: tenera eius membra non ſuauibus redolent vnguẽtis; ſed fætentibus ſputis ſunt operta, & liuoribus. Ah contemplare, quæſo, obſcuratam diuinã eius faciem: lachrymãtes oculos: ſanguineam frontem: genas pallentes: caput accline: extenſa brachia: pectus hians: diſcerptos pedes: & vide vndecunq; eum tibi adprædicantem humilitatem. O ſuperbe mortalis; ſi hoc in contuitu non humiliaris, eris vel ſaxis durior: nam & ſaxa ſciſſa ſunt: ſi hoc non reuiuiſcis in intuitu, magis es, quàm vita functi, mortuus: nam & multa tunc corpora ſanctorũ, q dormierant, exiere rediuiua è ſepulchris: ſi huic non commouetur cor tuum ſpectaculo, durior es Centurione, qui permotus eſt, & dixit: Verè hic homo filius Dei erat: & turba, qui videntes ſigna, quæ fiebant in eius morte, percutientes pectora ſua cum tremore reuertebantur. O homo, ſi ita Dei filius demittitur, vis tu erigi? Si pacificus eſt ipſe, vis tu eſſe inſolens? Retunde, retũde miſer tuum tumorem; diſijce faſtum; eiusq; exemplo nouiſsimum delige locum.

Tunc verò tutus eris; eo quòd minimè possis amplius, quàm elegeris, deijci. Cõfundere, erubesce vilissima creatura, Christum nõ imitari pro te Cruci suffixũ. Si es vilis, quare intumescis? si nobilis, quare non imitaris huius exemplum, qui supra omnem sublimis est celsitudinem: speciosus super omnem pulchritudinem? Si gloriam appetis, quæ præcellentior gloria, quàm Deum imitari gloriæ? si scientiam optas, scito philosophiam hanc esse optimam & singularẽ. Quempiam si reperirem, qui probè hunc nosset legere Crucifixi codicem, tantã descenderet ad humilitatem, vt nedum peccatorum se persentiret primum: sed & omniũ causam criminum, preteritorum, instantiũ, & futurorum: quod multi censebunt impossibile, virtutem Crucifixi minimè penitiùs intrantes. Tametsi verò doctrinam hanc inter sua reseruauerit arcana; verbum tamen vnum tantùm inde eloquar. Cùm etenim pro vnoquoq; nostrũ vniuersam eius sustinuerit perpesionem Christus, quæ põderis est infiniti; vnusquisq; reuerà potest se dicere causam eius mortis: peccatumq; suum infinitæ esse grauitatis: tanteq; virulentiæ,

lentiæ, vt vel solum letale crimen infinita sufficeret aduehere exitia, totumq; corrumpere terrarum orbem. Sed de his satis. Si clariùs vis edoceri, stude Crucifixo; qui tibi donabit tuiipsius victoriã. Tunc verò eris victor, cùm assidua eius Crucis contemplatione, eris cum illo, quasi alter Paulus, Cruci affixus. Amen.

Subscriptio Inquisitoris.

Operi præfato pio, ac sancto subscribit Frater Melchior ord. Prædicatorum, Hereticæ prauitatis Inquisitor Mediolanensis.

D. SERAPH. FIRM.

CAN. REG. LATER. ET

Concionatoris clarißimi,

Speculum internum; totius altißimæ perfectionis formã vniuersam gradatim, strictimque comprehendens. Tractatus sanè admirabilis,

Sacris, pijßimisque Monasterij S. Pauli Mediolani, Virginibus, in Christo cùmprimis colendis,

Seraphinus à Firmo, indignus Ecclesiastes.

MNI in doctrina, sacratiß. Virgines, consueuere homines, imitanda sibi proponere ea, quæ sũt maioris pręcellentiæ, exemplaria: stultum siquidẽ foret,

ret, qualibet in arte præcellentiores nō sibi proponere, qui in ea inueniātur, magistros. Quanquam verò propositi non omnes possint assequi perfectionē archetypi, hoc saltem hic habetur commodum; quò etenim præcellentiorem quis sibi proponit idæam, eo magis ab ignoratione recedit.

Hoc porrò omni si verum est in arte, in spiritali certè via multò magis, quæ absolutiora sunt, eligi deberent exempla: vt vel ea possimus imitatione consequi, vel saltē minori inuolui imperfectioni. Qua sanè in præceptione nondū ætate vidi nostra quēpiam, qui maiori conatus fuerit subuehere celsitudini Christianę scopum perfectionis, quàm pręceptor & Pater vester F. Baptista Cremensis: cuius cùm doctrinam percurrerim, huc semper mihi videtur tendere, vt anima perfecto aduehatur virtutum fastigio, mundoq; moriatur, & eius abscondita sit in Christo vita.

Iam verò pręsenti in Tractatu, quem fideliter in compendium redegi, vt sua ad legendum prouocet breuitate: quid aliud nititur, quàm candidissimam illam peruenire ad cordis puritatem, qua Deus videbitur?

Mecumq; ipse considerans, quis fuerit eius finis, cognoui voluisse ipsũ nobis delineare Paulum: quin & Paulo ipsi (hodie si talem esset reperire) ansam præbere maiorẽ conscendendi perfectionem. Ea etenim est Christiana perfectio, vt semper increscendo semper inueniamus vnde proficere possimus: ita vt semper currentes, nunquã metæ perueniamus: si quis autem pertigisse se persuasum haberet, euidentiùs declarare nõ posset retrò se cessisse.

Cæterùm nostram assumendo Idæam; Paulum; vti nobis eius ex doctrina notiorem, vobisq; vestra gratiorem ex fide; dico graphycè hic pictum esse, &, quantum fieri potest, ad viuum expressum. Primùm quia hic docetur modus mentem tenendi continuæ] suspensam orationi: quod de se ipso dicebat Paulus: Nostra autem conuersatio in cælis est: alibiq; fratres hortatur sine intermissione orare, cantantes & psallentes in cordibus suis Domino.

Deinde hic docetur etiam è peccato lucrum referre: quæ suspecta esset sententia, nisi diceret Paulus, diligentibus Deum omnia cooperari in bonum: &, vbi abundauit

peccatum,

peccatum, ſuperabundare & gratiam. Ne verò quiſquam cōfidenter peccaret, vt gratia abundet, remouet hunc Paulus errorē, docens omnem quātunuis minimam vitare culpam, omniq; in verbo, & opere ſemper nos habere, vti Dei filios per IESVM CHRISTVM: quod multis nititur author noſter comprobare rationibus: oſtendens leue non poſſe eſſe peccatum illud, quod voluntariè committitur.

Hortatur author publicam ī publico peccato pęnitentiam: quod fecit Paulus, omnium ſe vocans peccatorum primum: Hebræosq; hortabatur palàm exire ad Chriſtum extrà caſtra, portantes improperiū eius. Redarguit etiam contentiones, quæ minimè eſſe poſſunt ſine ſuperbia: vti de hoc ſingulariter monet Timotheum eius diſcipulum Paulus, aſſerens ſeruum Dei non oportere litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes.

Dicit Paulus, charitatem nō malum cogitare, non irritari, non inflari, non agere perperàm, omnia ſufferre, omnia credere, omnia ſuſtinere. Hoc idem dicit author, exhortans omnem deponi debere ſuſpicio-

nem, & inconſulta áduerſus proximum iudicia, & omnem eius ſufferre defectum, tàm naturæ, quàm voluntatis, & omni gaudere ĩ tribulatione, illam de manu recipiendo Domini.

Cùm author dicit, æquo ſe animo ferre ſuum omne pondus, vitioſamq; propenſionem: neq; illi curam eſſe quòd minimè ſit ĩ ventre ſanctificatus: ſpem habens, omni cum pondere, Deo reddere gloriam, non minùs quàm ſanctificati; aures videtur offendere, niſi idem doceret Paulus: primùm exemplo, cùm poſt peccatum nõ minorem cõſequutus fuerit, quàm Ieremias ꝓpheta ſanctitatẽ: mox & verbis, vbi ait: Vbi abũdauit delictum, ſuperabundauit & gratia.

Cùm ait author, in oratione fugiendum multiloquium, & ſpectra, & imagines corporeas: adnitendumq; vt noſtrijpſorum perueniamus obliuioni, perſiſtamusq; in continua Deo gratiarum actione, firmiter credendo obtenturos nos quicquid orantes petierimus; mihi vr̃ id eſſe, quod de mirabili ſuo dixit Paulus raptu: vbi erat vſque adeò, abſorptus, vt neſciret ſiue ĩ corpore, ſiue extra corpus fuerit: arcanaq;, q̃ ibi audiuit,

uit, verba non licet homini loqui: vbi planum facit, fuisse illa supra omnem sensum, & imaginem, in nudo spiritu, Deo coniuncto, & transformato.

Summam ostendit Paulus in animarum lucro discretionem, vnicuiq; dando quod illi ī rem foret, omnibusq́; se coaptans: vti dicebat: Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos. Præ cæteris autem omnibus quosdam habebat, Timotheum quippe & Titum; quos fastigio conabatur euehere perfectionis. Quam hic scriptam offendes sententiam: hęcq́; obseruans documenta, operi poteris mandare.

Quî habere se debeat anima diuinis in visitationibus, excessibus, raptibus, visis, apparitionibus, & miraculis, exemplum dedit Paulus, vbi suo factus est, quàm antea, humilior ex raptu, solumq́; in infirmitatibus gloriatur, & nuda Christi Cruce. Quod si hodie prosequerentur exemplum spiritales, tanta non afflueret gentis illusæ à Diabolo copia: neq; adeò exuberarent phantasticæ apparitiones. Quocircà tutius non potest dari consilium, quàm quòd scribit author, vt omne contemnamus miraculum,

lum,

lum; non quidem ex incredulitate, vel arrogantia, sed humilitate, & cautela. Propellere siquidem à se Deum ex humilitate: vti & Petrus fecit, & Conturio: non aliud est, quàm dupliciter illum prouocare: rursumq; talibus Deum accipere sub apparitionibus, cùm non simus certi illum esse Deum; minimeq; in nostrijpsorum increscendo adnihilatione; non aliud est, quàm propellere: quandoquidem Deus humilia semper respicit: & alta, hoc est superba, à longè cognoscit, & auersatur.

Mirandum sanè verum nõnunquam humilem suas prodere virtutes, idq; effari quod propriæ est laudis: hoc etenim peculiare est superbo: dubitabileq; id esse posset, quod ait author, sanctum humilem nunc suas declarare virtutes, nunc tegere, nisi hoc Paulus doceret secretũ; cùm quodam in loco subter omnem se Deijcit pecca torem, alibi summè se prædicat: humilitatem verò ita hic, vt ibi asseruat. Vti enim se demittens quò habeatur humilis, superbus est superbissimus: ita in Dei laudem se extollens humilis, & altiùs humiliatur.

Paulus ait: Siue manducatis, siue bibi-

tis,

tis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Hæc porrò est intentionis, quæ hic docetur, purificatio. Paulus ait: Si hominibus placerem, Christi seruus non essem: sic & auctor, respicere nos nõ debere personas, ideoq; veritatem reticere. Ait Paulus, mundo se crucifixum: hic aliud nõ docetur, quàm vt omnino nobisipsis moriamur.

Verùm quoniam longum foret singula prosequi, hoc nõ tacebo vnum; vbi author sibi pænam eligit ex charitate proximi, non discedere illum à Paulò, qui optabat ipsemet anathema esse pro fratribus suis à Christo: hoc est, ab eius gloria. Cumq; author dicit velle omnes anteire sanctos, quò maiori afficeret Deum gloria; Paulum referre mihi videtur, qui gloriatur in laboribus se fuisse supra omnes Apostolos: iterumq;, neque Angelos, neque Principatus, neq; Virtutes, ait posse illum separare à charitate Dei: vbi planum facit, omnibus se Angelis superiorem. Cùm verò inquit idem author, adniti nos debere, vt Deo simus similes, & æquales i. exemplũ sequitur Pauli, qui omnipotens erat: omnia enim poterat

in Deo: erat omnisapiēs; quoniam in captiuitatem redigebat omnem intellectum in obsequium Christi. Breuiter, alter erat Christus, quoniam viuebat ipse, iam non ipse: sed in eo viuebat Christus, in ipsoq; loquebatur, & operabatur: in ipso patiebatur, & resurgebat Christus; cui erat vnitus, & ex amore transformatus.

Gaudete igitur vestro Paulo: & vti charissimę filię, adnitimini ipsum imitari; hocque contemplari in speculo, quàm indiês interno augescatis in profectu, Christi virtute Crucifixi. Qui semper viuat in vobis.

A. P. A.

Docetur causa negligentiæ & teporis: quareq; inuētum sit discrimen inter præcepta & consilia: quæq; sit celsitudo atque perfectio legis Christi. C. I.

QVANDOQVIDEM mens nostra antequàm perfectioni pertingat, facilè externis distrahitur occupationibus, difficilèq; colligitur,

colligitur, introuertiturq;: visum est mihi, præsenti in tractatu modum docere, quo continua possit morari in suijpsius conside ratione, diuinaq; semper proficere in vnione: vnde & externa rectiùs moderentur opera: quæ perfecta esse non poterunt, nisi interno continuè socientur lumine. Quem iure tractatum mihi visum est, Speculum inscribere internum: vt possit anima in illo se cotemplari: quemadmodum vanæ mulieres, coseruandæ gratia corporis formę, sæpe in externum contuentur speculũ. Qua sanè in æmulatione, si anima talis esse concupiscit, quæ possit CHRISTO IESV, vti vera sponsa, placere; segniter haudquaquam se habere debet: ne minùs sit bono industria, quàm mundi amatores malo.

Oportet itaq; à nobis negligentiam propellamus, quæ plerunq; oritur ex eo, quòd discrimen ponamus præcepta inter & consilia, asserentes necessaria illa saluti, nõ ista Quæ tametsi vera omnino sit distinctio, nõ tamẽ fouendæ adinuenta est cã desidiæ, sed restinguendæ. Videntes etenim nonnulli inde perfectionis celsitudinem, hinc propriarum infirmitatem virium, desperabant

poſſe vnquam eò pertingere. Quare neceſſum fuit eorum ſolari puſillanimitatem, diſcernendo quid ſaluti omnino eſſet neceſſarium, quid'ue ſupereffluerèt: vt ita in ſibijpſis ſuauitatem experientes virtutis, cum tempore illi aſpirarent metæ, quam priùs autumabant impoſſibilem aſſecutu. Multi autem anſam hinc arripiunt negligentiæ, dicentes: tanta haud opus eſſe sãctitate: ſufficereq; Dei ptæcepta obſeruare. Neq; verò vident, niſi minora euellent vitia, prolapſuros ipſos in maiora: niq; toto aſpirabunt conatu ſummæ perfectioni, minimè illam ſe aſſequuturos.

Aiunt huiuſmodi homines: ſufficit ſemel in anno communicare: præceptumq; obſeruare Eccleſiæ. Neq; vident, illos qui ſacra frequenter accedunt myſteria, nõ ita eſſe procliues ad blaſphemias, ita'ue obnoxios furori, alijsq; grauibus delictis, prout ſunt ipſi; & ſi quidem labuntur, faciliùs reſurgunt. Apparet itaq; manifeſtum eorum periculum, qui minimè profectum curantes, defectum exaggerant. O quàm tutius fuerit, potius à periculo abeſſe, quàm adeſſe, ne id locum habeat ĩ nobis, quod ſcriptum

tum eſt: Qui amat periculum, peribit in illo. Si craſsiora volumus vitare peccata, caueamus & à minutioribus: hæc autem ſi volumus vincere, abſtineamus etiam à licitis: vti pleriq; fecere Sanctorum: qui vt gulam ſuppeditarent, illis abſtinebant cibis, licitè quibus vti poterant: vt Apoſtolo auſcultarent dicenti: Omnia mihi licent: ſed non omnia expediunt.

Multi tepidi, quod grauia non admittãt ſcelera, adeò confidunt, vt nihil curent in leuiora prolabi: & inquiunt: Nos ſumus carnei: miſericors eſt Deus: delicta iſta sũt leuia, veniam merentur, aqua abluuntur sãcta: Indulgentiam poſtea capiemus, totumq; abolebimus. Hei mihi, quę hęc eſt ſtultitia; velle Deum offendere, quòd bonus eſt, & miſericors? immò hinc vel maximè oportuerit illũ minimè offendi, quòd ſit bonus. Infirmi quidẽ ſumus: ſed ſi ſcientes ac prudentes culpæ nos laxabimus: curamq; minimè geremus emendationis: iam non dicetur infirmitas, ſed ipſiſsima malitia. Qui ex infirmitate cadit, ſtatim indolet, proponitq; ampliùs non labi: qui autem cadens ſe excuſat, dormitatq; in peccato, cenſens

illud

illud leue ; ita è leui illud faciet grande. Vana ista de diuina pietate præsumptio, pfectionisq; iste contemptus,quo inducimur vt minimè curemus omnem nostram imperfectionem,fiamusq; perfecti ; graui non potest esse sine crimine : dicit enim Sapiens: Quodcunq; facere potest manus tua, instāter operare.

Ego autem non video, quod dici posſit leue peccatum : quando omni pro peccato mortuus est Christus : quî iam paruulum est peccatum illud, quod tanto piatum est pretio? O chare Christe, ne me sinas inanem vsqueadeò præsumptionem incidere : sed perfectè da mihi indoleam peccatum omne: omniaq; mihi sint intolerabilia : aliàs enim mihi viderer tuum longè pretiosiſsimum conculcare sanguinem.

Aliud est,vnde gignitur neligentia. Multi enim quædam proponentes fugere vitia, sæpeq; eadem recidentes, in diffidentiam prolabuntur,quò minus sint perseueraturi : obq; illam, quam initio experiuntur, bene agendi difficultatem, desperāt fastigiū posſe conſcendere perfectionis : itaq; manent tepidi ; censentq; peccatum esse naturale,

&

& non voluntarium. Sed certè fit à volũtate, non natura, peccatum: ideoq; eadem vitari potest voluntate. Si verò hoc initio est laboriosum, fiet, diuino fauẽte munere, paulatim facile, & delectabile. Propriam autẽ si experimur imbecillitatem, gratiam etiam agnoscere deberemus diuinã: cuius se prodit in nobis præsentia, vbi post culpam nos arguit, extimulatq; vt resurgamus. Si etenim ita diuinam respiceremus gratiã, ꝓut infirmitatem respicimus nostrã; citò perspiceremus minimè seruis suis Deum lapsũ permittere, quò desperent; sed ne proprijs confidant viribus: ita vt nostro omni ex lapsu fieremus humiliores, promptioresq; qui supernè auxilium precaremur: vnde malũ nobis conuerteretur in bonum.

Qui propriam magis culpam, quàm Dei attendunt gratiam, dicunt: Deus, quos vult, sanctificat: &, si nobis vellet sanctificationẽ indulgere, id vtique faceret. Hacq; ratione nedum propriam audent tegere negligentiam: sed & Deum iudicant personarum acceptorem. Ego verò dico: si quisquam oculo intenderet humili diuinæ celsitudini gratiæ; è propriæ intuitu mise-

riæ maiorem aſſurgeret in fiduciam, & diceret: Mi Domine, tibi gratias ago, quòd me non ſanctificaueris in incunabulis, ſed moratus ſis poſt innumera mea peccata. Mea etenim hæc confuſio maiorem tibi cedet in gloriã: ampliusq; prædicabere, nunc me ſi ſanctificas: quemadmodum figulus, qui viliſsimo è luto vas format in honorẽ, vel confractum priſtinam reſtauret in formam, cumulatiori dignus eſt laude, quàm ſi pulchra ex materia nouum effingeret. Vbi verò noſtra agnoſceretur prudentia & induſtria ſi oẽs ab ortu eſſemus ſancti, & quodammodò coacti ad ſanctitatẽ? ego volo te glorificare in ea, qua ſum, conditione: eaq; contentus eſſe volo.

Non imminuitur ex his verbis in ſanctificatis ante culpam gratia: ſed inaugetur in iuſtificatis poſt culpam. quare operæpretium foret vt peccator omnis cõſideret: neq; ianuam occluderet gratiæ deſperata culpæ grauitate: ſed immò Deo gloriam exhiberet ſuo in gradu: vti faciunt in ſuo, qui gratia præuenti ſunt ante culpam. Quãdoquidem & illud ſcire debemus, quòd ſi illam opere nõ exercemus gratiam, quam in præ-

ſenti habemus (tametſi illius non ſit efficaciæ, vt nos à peccato præſeruet) credere faseſt, ſi ſanctificati eſſemus, ita nos fore, vt nūc deſides : quandoquidem ita Deus operetur in nobis, vt & nos velit illi cooperari, cōcurrereq; noſtra induſtria illius gratię : cumq; nō operemur in hoc gratiæ ſtatu, nō operaremur & in alio : reſpondere etenim sēp debēt opera noſtra illi, quā habem9, gratię; vt maius detur gratię augmētū. Hac cōſideratione propulſabimus à nobis deſidiā.

His ablatis impedimētis, ſupereſt, vt nō-nihil ſcribamus de perfectione, ad quam vocamur. Chriſtus etenim ſpeculum eſt ſine macula, quod nobis ob oculos ſtatuitur : qui compaſsione tactus, quòd nos videret in tenebris, à viaq; procul aberrantes, venit noſter eſſe dux, & via noſtra, ſuæ afferens lumen veritatis : vti dixit : Ego ſum via, veritas, & vita : quò nimirum haberet homo, vnde fieri poſſet beatus, & ſanctus. Itaq; mundo voluit vitam inſinuare pfectā : quò minimè potuerūt perducere lex vel naturę, vel ſcripta. Omnes ſiquidem cæteræ leges nonnihil in ſe habent imperfectionis : at lex Chriſti abſcindit vitium omne corporis; vti

ſunt gula & luxuria : necnon & ſpiritus; vti inanis gloria, & inuidia: ſummoq; hominem euehit faſtigio virtutum omnium, ad vnitionem vſq;, & transformationem in Deum.

Hinc præ omni alia docet lege, purum Dei honorem: extenditurq; ad amorẽ proximi, tàm boni, quàm mali, amici, quàm inimici. Facit etiam vt omne toleremus diſpendium & iniuriam, nedum patienter, ſed & lætanter: tantæq; eſt efficaciæ, vt concupiſci faciat tribulationes; naturamq; exuperare, & noſipſos. Quæ ſanè res eſt admirabilis, & diuina, & paucisſimis comperta; quî in cruciatu inueniatur gaudium: præq; virtutis deſiderio, perfectum homo indipiſcatur ſuiipſius odium. Quod cùm alia non inueniatur in lege; cõficiendum eſt neceſſariò, hanc eſſe regulam, & lineam cæterarum omnium; hacq; in ſola (ſi ritè obſeruetur) veram conſequi homines ſalutem.

Tantæ eſt hæc lex celſitudinis, vt agnoſci faciat, omnia præter Deum nihil eſſe. Quare oĩa aſpernatur terrena, & corruptibilia; omnemq; delectationem, nedum corporis, ſed & ſpiritus: Deoq; famulatur,

non

non præmij potiſsimùm amore; ſed meri ipſius gratia honoris: quæ niſi obſeruet Chriſtianus, Chriſtianus nequaquam eſt dicendus, etſi Baptiſmi ſit ablutus aqua; ſed potius ceremoniarius, ac logochriſtianus: neq; illi quicquam proderit luſtralibus ablutum eſſe vndis: niſi internè mundificetur. Ideò quilibet ſeipſum rectè diſcutiat: tantamq; in ſe non inueniens, cui tenetur, perfectionem, vitam conetur in melius commutando nouam inſtituere, vt huic poſsit pertingere gradui: quò minimè erit impoſſibile pertingere, ſi Dei reſpondeat gratiæ, illum vocantis.

Illud quidem fateor, nonnullos hac in vita eſſe incipientes; nō inquam tempore, ſed virtute: quòd imbecilles ſint repellendis tentationibus, malisq; propenſionibus, & conſuetudinibus: non inquam gradu, & dignitate; omnis enim quicũq; fragilis eſt, & facilis ad lapſum; etſi ſacerdos foret, vel Epiſcopus, Doctor, aut Theologus longæuus; ordini annumeratur incipientium. Alij fortiores ſunt ad ferẽdum malum, bonumq; agendum, proprijsq; ſubigendis paſſionibus: & nonnunquam vulnera ſi refe-

runt à Diabolo; inferunt & ſæpe illi: vbi enim ſe ſentiunt Deum offendiſſe, amplius ſolito ſe demittunt; fiuntq; cautiores; validioraq; emittunt propoſita; & hi dicuntur proficientes. At vbi quis vitioſas omnes iam ſub pedibus contriuit (quãtùm fieri poteſt) paſsiones, & tentationes; adeoq; inualuit, vt nedum ferè nõ labatur, ſed & lucretur omni in re; in meliusq; ſemper increſcat; alienaq; ferat pondera, nihili pendens omnes Diaboli vires; tunc tertiæ aſcribi poteſt claſsi; qui dicuntur perfecti. Quo rurſum in gradu alij sũt magis, alij minùs perfecti; alij perfectiſsimi, & Deiformes.

Quare in animum induxi hanc ſcribere Operulam, vt in illa quilibet ſe cõtemplans, agnoſcere poſsit quo agat in gradu; occaſionemq; habeat vnde ſemper proficiat, vt ne tepore prematur, retroq; cedat. Vtinam nedum incipientibus, & proficientibus, ſed & perfectiſsimis poſſem lumen afferre, & ignem. Vellem etenim meliorem me Deus faceret Chriſtifidelem, qui vnquã fuerit, futurus'ue ſit mundo; vti ad hanc vſq; horam peior fui, adeoq; implicitus imperfectionibus, vt de omnibus ſcribere poſ-

ſim, ꝓpria edoctus experiētia. Nemo itaq; miretur vti à me ad vnguem deſcribantur: immò è meis vulneribus perfectam referat ſanitatem.

Vbi igitur mortifera quis vicit peccata, bonamq; concepit & firmam Deo ſpem, amoremq; virtuti conuertit; debet, iuxtà Salomonis conſilium, omni diligentia cor cuſtodire, propriasq; ſæpe inſpicere cogitationes, illas Deo dirigendo, eiusq; indeſinēter auxilium implorando: qui ſemper aderit, nunc interna conſolatione, nunc patientiæ virtute. Quanquam verò ſenſibilis nōnunquam ſubtrahatur gratia, cùm ob virium corporis conſeruationē; iugē etenim corpus ferre non poſſet ſenſus interni influxum; tum ne tepeſcat, ſuperba'ue fiat anima; vti Lucifero factum eſt; non tamen debet homo deſperare, puſillanimis'ue fieri; ſed potius totum ſe reſignare in pijſsima amabiliſsimi Dñi ſui IESV CHRISTI Crucifixi brachia.

Multæ adducuntur rationes aduersũ illos, qui summæ aspirare nolunt perfectioni, omninoq; seipsos deuincere; quantaq; hinc eueniant animæ incommoda. C. II.

STVLTITIAM pro parte declarauimus eorum, qui minimè curantes summum conscendere perfectionis gradum, in meliusq; semper proficere, ancipiti admodum versantur in statu, æternamq; minitanti damnationem. Verùm quoniam regnat admodum hodie hoc vitium, vel in illisipsis, qui dici volunt interni, ideò afferre volo multas huic proposito rationes, quæ sunt efficacissimæ: partimq; è sacris deprompta Scripturis, partim à D. Vincentio, in eo, quem edidit de vita spiritali, tractatu. Quibus sanè velim summoperè, fidelem quenlibet attentè aures arrigere: tum quòd profectus hic omnis situs sit, & defectus noster: tum etiam quòd veritatem minimè auscultantes, id incidimus, quod Deus per Salomonem ait: Vocaui, & renuistis: Despexistis omne consilium meũ, & ĩcrepationes meas neglexistis. Ego quo-

que

que ſ interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cùm vobis id, quod timebatis, aduenerit.

Prima innititur ratio propriæ agnitioni fragilitatis. Cùm etenim ſenſus hominis procliuis ſit ad malum ab adoleſcentia ſua, derelinquat oportet nedum graue peccatũ, ſed & peccandi occaſionem: aliàs id incidet, quod perſuaſum habebat poſſe ſe vitare; veluti ſi quis diceret: Mihi ſatis eſt peccatum deuitare carnis: neq; tamen à ſe verba abſcinderet turpia, & cogitationes, & actus: dubio ꝑcul è tali cogetꝫ diſpoſitione, operi ruere, quod ſuperare propoſuerat velle. Ita niſi præparet ſe animus ad omnẽ ferendam iniuriam, ſed ſat habeat nõ blaſphemare duntaxat, & non deſperare; cohibere ſe non poterit, quin furori erumpat, tot inter, quæ quotidie occurrunt, occaſiones: ſicq; iracundia cæcatus, vincetur à blaſphemia, & deſperatione: vti Sapiens conteſtatur: Qui ſpernit modica, paulatim decidet. Venialia ſiquidem diſponunt ad mortalia. Rurſum dicere poſſumus, qui omne adnititur ſuperare vitium, vel grande, vel paruum, incipiet ille proficere, internoq; increſcet in vigore: quò etenim ma

gis

gis recedit anima à peccato, eo se magis reddit gratiæ capacem: qua indiès magis aduersus peccatum roboratur.

Altera est D. Aquinatis ratio, illorum prauo innixa iudicio, qui in peccato conquiescunt, propterea quòd sit paruū: itaq; facientes, grandescere illud faciunt. Si etenim peccato quis vult persistere, quod sui natura non sit graue; cumq; possit corrigi, nequaquam id pendit; iam fatetur tale peccatum voluntarium esse, sociatumq; obstinatione: nec iam est, vt videbatur, paruum. Huiusmodi enim nedum vitiata est voluntas, sed & talis vult permanere, nunquamq; cælum ingredi merebitur, vbi nihil locū habere potest infecti, seu coinquinati.

Præterea idem naturalis persuadet ratio. Si etenim nostra vera est fides, tenetur Christifidelis velle admodū proficere, quò possit admodum Deum honorificare: qui eo maiori in quopiam honore afficitur, quò ille est sanctior. Verùm, dato, sine veritatis præiudicio, quòd religio nostra minimè esset vera; nos experientia nouimus, nonnulla bonis, & malis esse communia, bona, & mala: vt sunt diuitiæ, & paupertas, aduer-

aduerſa, & proſpera valetudo: & id genus alia. Nonnulla verò peculiaria ſunt bonis bona: tranquillitas nempe mentis, mũdoque ſupereminere omni: non quidem temporali dominatu, ſed ſpiritus libertate; proprias ſuperando paſsiones, vitioſaſque procliuitates: vnde fit, vt nihil omninò illum contriſtet ſeu perturbet ſpiritum, qui omnibus exolutus eſt catenis: redundat etenim interiori lætitia: quòd minimè poſſunt mali habere; qui tot obnoxij ſunt perturbationibus, quot ſunt mundi euentus vel læti, vel infelices. Si igitur (quod minimè eſt verum) anima foret mortalis; quando melior eſt bonorum, quàm prauorum conditio, deberet quilibet in id quod melius eſt, & conſultius, intendere: virtutemq; ſummo eius cõquirere ĩ gradu.

Adhæc cùm Deus infinita ſit bonitas, & perfectio, immensè à nobis meretur amari. Qui igitur modum ſuo ponit profectui, ille (quantum ĩ ſe eſt) nõ vult quanto poſſet, quanto'ue tenetur, Deum afficere honore: qui ſanè defectus, aliud non eſt, quàm eum inhonorare. Cui & conſiderationi ſi addat anima Christi paſsionem, cogetur

getur nedùm ſanctitatem non negligere, ſed & illius acquirendę gratia, omni ſe exponere cruciatui. Eius enim paſsio fuit vniuerſalis in omnibus corporis membris, animæq; viribus, & in ſupremo doloris gradu, quò vniuersã ſatageret ſalutẽ, & perfectionẽ noſtrã. Si igitur omni integrè ſanari non ſtudes vitio, perfectionemq; acquirere, proculdubiò tanto ingratum te exhibes beneficio: fructumq; in te irritum reddis acerbi vſqueadeò cruciatus, quem ſuſtinuit Chriſtus, tantummodò vt te ſanctificaret.

Attende dein celſitudinem, diuinorumq; arctitudinem præceptorum, & comperies Deum nos velle nedum bonos, ſed ſanctos, & perfectos: neq; illi ſatis eſt, quòd ſimus ſancti, ſed dolet, & conqueritur, ſanctos ſe non reperire, ita præcellentes, vt poſſint eius obſiſtere furori: vti ſuo ĩ propheta loquitur Exechiele: Quęſiui de eis virum, qui interponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus contra me pro terra, ne diſsiparem: & nõ inueni. Chriſtus etiam dicit. Eſtote perfecti; ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Et Paulus ait: Eſtote perfecti, & imi-

tatores mei. Et ĩ Apocalypſi ſcribitur, Qui ſanctus eſt, ſanctificetur adhuc. Deusq; pręcipit & vult amari ex toto cordę, & ex tota anima, & ex omnibus viribus, & ex omni mente noſtra. Quod ſanè ille facere non vult, qui tantam negligit perfectionẽ. Porrò ſimeliùs liquidiusq; hanc cupis perſpicere obligationem; perpende quot & qualia ſint Dei beneficia: quanta donatoris magnitudo, noſtra'ue indignitas: & comperies, illum vniuerſum fabricaſſe tibi ſoli mundum, acſi alius nõ extitiſſet homo. Vbi Sancti & Angeli, reprobi & Dæmones, cæli & elementa, herbæ & plantæ, aues & piſces, & animalia, & petræ, & metalla, & quicquid condidit, tibi vni famulatur: quî iam graui poteris ſine criminis nota, metam circunſcribere habendæ illi gratiarum actioni, quando ipſe inſatiabilis eſt tot tibi congerendis beneficijs? Si hęc autem omnia te non mouent, erigere contemplandæ paradiſi gloriæ; quæ (vt ait Apoſtolus) talis eſt, vt neq; oculus viderit, neq; auris audierit, neq; in cor hominis vnquam aſcendẽrit. Quis iam fatuus diceret: Tantam ego non curo poſsidere gloriã: ſat mihi partis vnius:

nisi adeò expers sit luminis, vt neque diuinā agnoscat largitatem, neq; suamipsius sentiat vtilitatem? Qua sanè in re inde ingratissimum, hinc verò se comprobat stolidum, proprioq; repugnantem bono.

Ad hoc idem, dico; si quis proprietatē vitij compertam haberet, & virtutis, non vnquam finem præscriberet suo profectui. Vti enim infinita exornat animam virtus pulchritudine: ita deturpat infinitè vitium. Igitur qui virtutem in parte, non omnino vult amplecti, turpitudine oblectatur, infinitumq; contemnit bonū. Quod & meliùs perspicies verum esse, si grauitatem metiris, & multitudinem tuorum erratuum: quibus propellêris nedum nolle offensiones ingeminare aduersus tantum, & perbenignum adeò patrem; sed & pijs operibus anteactas redimere culpas. Ego sanè nescio vbi poteris contractę satis esse dissol uendæ rationi, absq; eo quòd velis summā adaugere: cùm grauioribus cessare à peccatis, non te perfectè iustum faciat: gloriariq; quòd graue non committas scelus, id verò modici non est delicti. Et si quidem omnino nō sufficis dissoluendis anteactis, saltem

ſaltem ne dicas, tot nolle bona peragere: ita enim rationi increſces reddendæ, Deoq; eris ingratus.

Eouſq; non poſſet homo deuenire amentiæ, ſi memoriam præteritorum cõſeruaret Patrum: quorum nullus vnquam modica erat contentus perfectione: quin immò maiori ſemper ſuccendebantur ſanctitatis deſiderio: probè ſcientes, non progredi, eſſe retrogredi. Aliàs enim gratiam non conſequuti eſſent Spirituſſancti, in eaq; non fuiſſent cõfirmati; cùm talis cõfirmatio nõ tã ſit in ea ſtabiliri, quam poſsidemus, gratia, quàm oblectari vt in melius ſemper proficiamus. Magni exemplo Antonij, qui varia contuens in varijs charismata Monachis, ſatagebat ſolus ipſe omnes illas poſsidere virtutes, quæ multis erant diſperſæ; ſancta quadam permotus, quæ in nobis eſſe deberet, æmulatione ſeu inuidia.

Inſuper ſi attendis varia Diaboli, mundi, & carnis tentamanta, hanc dimittes opinionem. Si etenim Sancti, qui non niſi erant oculus, ſeu erant longè oculatiſsimi, omni cum eorum diligentia, non ita potuere hos effugere làqueos, vt nonnihil inciderent

ciderent fragilitatis; quantò facilius illaqueabuntur illi, qui cùm sint imperfecti; multam non curāt perfectionem? Hi profectò indiès minùs proprium aduertent periculum, ruentq; semper in peius.

Accedat, quòd Dei incomparabiliter distant iudicia à iudicijs hominum. Nos etenim iuxtà externam iudicamus faciem, Deus verò iuxtà veritatē. Porrò si iustus uix saluabitur, non video quomodo possit cōfidere peccator, & dicere; Hoc modicum est peccatum; sufficit hucusq; facere; & nō amplius; quandoquidem solus nouerit Deus quid satis sit, cui'ue vnusquisq; teneatur, iuxtà illi concredita talenta. Quod etenim vnius sufficit saluti, alteri non sufficit; maioraq; exigunt maiorem beneficia profectum; vnde cessantes, maiori inuoluimur ingratitudini.

Præ cæteris autē hæc mihi videtur quàm efficacissima rationibus, nempè quòd non sciat homo tempus, locum, vel genus mortis suæ. Quare cùm tanquam oppidum sit vndiq; circunsessum, mœnibusq; destitutū, nunquamnon debet excubare, hostilemq; præstolari impetum; ne id nobis cōtingat,

quod

quod monet Christus: Quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Neq; verò tutiùs agere poterimus, ignorãtes quo nos deprehensura sit mors in statu, quàm vt nũquam nos arbitremur tutos; immò omnẽ semper horreamus culpam, omniumq; sũmum amplectamur virtutum.

Alia & fundatur ratio in nostræ agnitione imperfectionis. Vt enim ait propheta: Vniuersæ iustitię nostræ, quasi pannus mẽstruatæ (diuinæ nimirùm collatę puritati, gratiaq; seclusa) Quare adniti debemus, vt saltem sint, quàm fieri potest, minus abominabiles. Planè si verè sanctus agnoscit eius in operibus nonnihil imperfectionis, quî præsidat ille, qui nedum subtiliter non conatur suum agnoscere erratum, sed & vult illi patrocinari, & alleuiare?

Sunt & Dei adeò arcana & horribilia iudicia, vt stultus sit qui confidat: quando ruere conspiciuntur illi nonnunquam, qui firmamenti videbantur sydera, in cæloq; suum locasse nidum. Quis iam in animum induxisset, illum ab omnibus existimatum sanctum, Heronem; qui omnes antecedebat sobrietate, & uix pane & aqua rarò re-

ficiebatur,neq; vel ipſo ſanctiſsimi Paſchatis die volebat eius remittere rigorem abſtinentiæ; cùm ſuper omnes eſſet peruigilantiſsimus,in veſtitu abiectiſsimus,orationi feruentiſsimus, ſilentio addictiſsimus; poſt tot exantlatos labores illuſum iri à Satana, vt in puteum ſe demergeret? Hoc porrò non, niſi quòd nõnihil proprio præſideret ſenſui,non facileq; alieno acqeſceret iuditio. Ita modicus, ſi negligatur,defectus magni eſt cauſa exitij: vti de Iacob legimus filia,quæ modica ex curioſitate,nedum fuit violata, ſed & inde factum eſt, vt tota illa terra igni deuaſtaretur & ferro.

Multæ aliæ huc poſſent adduci rationes: ſed vt prolixitatem vitemus,hic claudo. Si nempe virtutis amor, ſi peccati fœditas, ſi præmij nos non permouet celſitudo; ſaltẽ gehennæ moueat grauitas cruciatuũ: vbi diriſsimè punitur anima, etiam ob illa,quæ nos leuiora dicimus,peccata: iureq; meritò inſatiabilibus addicitur flammis,quando Dei inſatiabilis eſſe non voluit in famulatu. Quapropter tutum fuerit,quò perennem illam fugiamus miſeriam, nunquam nõ increſcamus in feruore noſipſos deuincendi,

cendi, omnem priuatam frangendi voluntatem, omnem hilariter ferendi calamitatem & infortunium, omnem amplectendi hominem, qui nos offenderit, omnibus cõmiserendi fratris imperfectionibus, demũq; vt ardentissimi simus ad ea omnia amplectẽda, quæcũq; Deo scimus placita esse.

Contra eos qui mero operãtur ex timore: deq; gemino peccantium genere, cum vtriusq; curatione: quantum'ue prosit bonum & sincerum propositum indiès renouatum. C. III.

QVI vult animę suę maculas perspicuè cõtueri, primùm suam introspiciat cõsciẽtiam, videatq; num puro ad bene agendũ moueatur timore. Multi enim sunt qui à peccato se cohibent, bonaq; faciunt opera; nihilominus ita infernum accedentes, acsi nihil boni egissent.

Quorum sunt è numero, qui peccatum derelinquiunt, ne aliquod Deus illis ĩmittat infortunium in persona, re, vel familia: & etiam ne gehennam incidant. Hacq; de

causa nedum mala dimittunt, sed & templis accurrunt, & stationibus, seu Indulgentijs capiendis, multasq; elargiuntur eleemosynas. Haudquaquam tamem Deo possunt esse grati; cùm malo mero supersedeant ex timore: eādemq; asseruent voluntatem: quam operi mandarent, ni adesset pęna. Iure itaq; meritò puniuntur, cùm voluntatē gerant corruptā: dicunt enim tales. Quare hoc Deus prohibuit? nollem hoc esse peccatnm. Quare ostendunt eundem sibi inesse affectum: qui tametsi externè non operetur, operatur tamen intus prauis cōcupiscentijs: vti in Euangelio habetur: De corde exeūt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, furta, blasphæmiæ &c.

Ita dico, bona agere ex timore, non est bene agere: quoniam cessante timore, cessaret & actio bona: vt magis vmbra dicenda sit virtutis, quàm vera virtus, ideoq; præmium non mereatur.

Haudquaquā tamen credēdum, timorē malum esse: immò bonus est, si eò adhibeatur, quò illum Deus instituit; nempe cùm sit vice frœni & flagelli, inditus est, vt nedū malo cohibeat externo, sed & interno; prauis

uis nempe cogitationibus,inconſultis iudicationibus,alijsq; ſimilibus vitijs. Ita & inſtitutus eſt, nedum vt bono inducat externè agendo, ſed & internè; puritati quippe cordis: ita vt paulatim ſenſimq; timor conuertatur in amorem, imperfectusq; minimè permaneat.

Qui enorme quodpiam commiſit ſcelus,vel fuit proximo admodum offendiculo, cogitare debet, minimè ſe facturum ſatis, frigidè agendo: immò ius exigit,vti publicè deliquit, ita palàm ſuæ faciat fidẽ conuerſionis. Veluti,vt omnes ſimul abijciat vanitates; hancque ferat verecundiam: vel veniam eos precetur, à quibus fuit læſus. Magna ſiquidẽ plaga leui non ſanatur medicina. Cogitare etiam debet,num talibus ex erratis quicquam hauſerit lucri: vti potuiſſet: vtiq; faciunt electi,qui è peccatis & lapſibus fiunt cautiores: ampliusq; demittuntur: occaſionesq; ſubmouent, & fiunt feruentiores,vt amiſſa inſtaurent. Qui etenim quicquam non retulere fructus è peccato, peccant ex habitu: contualeſcereque poſſe deſperant: diffiduntq; veniam ſe impetraturos: ideoq; maiori opus eſt illis vi

adniti. Violenti siquidem regnum arripiũt cœlorum.

Rursum qui grauia non incidere peccata, discutiant se oportet, num è formula se habeant, & tepidè; rideantq; illos qui Crucem cõsectantur: vti moris est tepidorũ. Hi enim homines, vbi quenquam videre sinistrè agentem, persuadere sibi nõ possunt illum ritè pænitere: alios enim ex seipsis fingunt, qualesq; sunt ipsi, esse dijudicãt: ita vt periculoso admodum agant in statu, confidentes quòd crassa non admiserint scelera, esse se perfectos. Neq; etenim vidẽt hoc nequaquam sufficere, immò oportere vt grãdia agamus bona, nedum externè, sed & internè: profundam quippe induamur humilitatem; quæ deponi facit incõsultum omne iudicium: perfectam in omni, quæ occurrere posint, tribulationum genere patientiam, nullo vnquam queritando de homine: perfectamq; omnis malæ propensionis mortificationem: cum proprij amore contemptus, nostriq; ipsorũ odio. Hac sanè ratione contemplari se poterunt, num mortiferum egredi velint teporem.

Si diu te Deus expectauit; cogitare debes

bes quid inde retuleris compendij, indolescereq; nondum te nosse mentalis quid sit oratio, quod'ue interni regimen hominis. Vbi planè opus habebis consolationibus: quando, propria ex negligentia, animā obliuioni tradidisti tuam. O quanti inueniũtur, quibus propensior est animalium cura, quàm suimetipsorum: quanti affectum addixere suum cellulæ, similibusq; nihili rebus, ac friuolis: animam verò obliuiscũtur, Dei, factam imagini? Recogita igitur quā operam nauaueris arti addiscendæ spiritali, numq; bonum sedulò quęsieris magistrũ; vti faceres curandę corporis valetudini; qui suauiter sanitati te adducat. Quod si minùs fecisti, nunc adnitere incipias: prætéritámq; à te submoue negligentiam sacris lectionibus, piorumq; cõsuetudine hominũ.

Sæpe etiam oportet bona & sancta iteres proposita, si augescere in via Domini desideras. Cùm etenim durũ adeò & arduũ sit seipsum vincere, sensuiq; reluctari, & supra naturam agere; necesse est continuæ stimulis nos vrgeamus deliberationis, quò possimus iter accelerare. Si quis enim hodie gradum, & post nonnullos dies aliũ mo-

ueret gradum, domum nunquam pertingeret: siq; multis homo laboribus vix potest pecuniam corrogare, quî veræ sine labore conquirentur virtutes? Immò non modici fuerit muneris, post multos possideri si poterunt sudores: siq: sæpius proponendo vix obtinetur correctio, quî tanta obtinebitur in desidia?

Sæpe, & ex fundo cordis proponere, initium est salutis nostræ. Poterit quidẽ sanctas suas tibi immittere Deus inspirationes: poterunt te hortari & Confessarij, & Cõcionatores: nihil tamen conferent, nisi tu quod in te est, feceris: hoc autem situm est in bona piaq; propositione. Cogita igitur quoties in die proponas iram vincere, frænare linguam, prauas vitare consuetudines: cumq; experientia didiceris, te sæpe non statuentem quodpiam subigere vitiũ, faciliùs illi superari; sæpe verò id decernẽtem, non vsqueadeò illius obnoxiũ esse dominatui; tuæ sunt partes id frequenter exercere, quod tibi magis cognoscis in rem esse.

Docemur

Docemur extirpare distractionem, otium, laxamenta; & mentis posidere stabilitatem: fugereq; periculum alios regēdi, operaq; faciendi pia sub specie boni: omnemq; supperitare immodicam curiositatem. C. IIII.

Vbi victor fueris grauium criminum, & teporis; teipsum discute, num dereliqueris peccatorum causas: è quibus vna est potentior, minusq; agnita, animi diuisio: quæ hoc deprehenditur argumento. Inducit enim delectationem dicendis, audiēdisque inanibus: puta de bellis, de alienis negotijs, fabulationibus, cæterisq; id genus argumentis: è quibus nihil hauritur cū nobis, tum alijs fructus: sed (vt dicitur) transigendi gratia temporis; acsi ægrè tempus transiret: ita nostro quoquā volueretur cum fructu. Dico igitur huiuscemodi abscindendā esse colloquia; quòd auferant mentem: orationisq; tēpore se offerunt illi huiusmodi imagines: ita vt circunducat eā Diabolus, prout illi visū est. Si igitur tuam in manibus incipere vis habere mentē, non

tot

tot eam impleas distractionibus: vnde proficiscuntur contentiones, & iræ, & sæpe etiã mala multa. Stude igitur abscindere, omnis quæ est radix mali, diuisionem.

Perpauci sunt qui se arbitrentur otiosos: immò dicunt se esse districtos. Neq; verò vident absumi tempus multifariàm. Si etenim inutilibus insumatur occupationibus, vel noxijs; ita erit absumptum, acsi minimè fuissemus districti, & fortasse peiùs: vti cùm tempus atteritur choreis & cantillationibus. Et licet pura hoc fieri posit Deum laudandi intentione, discutias tamen oportet teipsum, neq; vero te fallas, quo mòuearis fine huiuscemodi exercitijs. Præter enim temporis contritionem, talibus sæpe in recreamẽtis magna delitescunt pericula.

Non video quî se posint hinc tueri, qui subtilibus admodũ vacant laborandis operibus, panniculis nempè, & similibus variandis seu acupingendis, quæ multi sunt & tẽporis, & pretij: signaculis faciendis, corollisq; diuersicoloribus: alijsq; inanibus & superuacaneis huiuscemodi ornamentis: vnde nutriuntur inanium amicitiæ hominũ. O quàm præstiterit Christo occupari Crucifixo.

cifixo. Vti enim in ipſo verũ reperitur virtutis exercitiũ: ita in huiuſmodi rebus multæ deliteſcunt fraudes: cùm nõ poſsint vanitas & ſanctitas eâdem morari in ſede.

Vide etiam num immóderatam omnem à te abſcíderis recreationem: vti ſunt ludi, voluptates, & ſcurrilitates. Tametſi enim nonnihil aliquando permittatur à Sanctis ſolacij, attamen parca accipienda ſunt manu, ne animam læderent. Scitóq; talia nõ permitti ob eam, quam afferunt delectationem; ſed roborandi tantùm gratia ſpiritus. Quare omne, quod huc non prouehat, ſolatium, dici poteſt noxium, in nobisq; diſtractionem gignere & multiplicitatem: vnde difficiliùs poſtea ſibijpſi homo ſe recipit, introuertiturq;; ita vt pſtiterit inde carere. Et ſi quidẽ indiges, agnoſce ſaltem hoc tua fieri imperfectione; cùm perfectus omnem aliam, præterquàm in Deo ſolo, ſpernat delectationem.

Idem dico de ſocietate, quæ multorum eſt cauſa peccatorum. Quis tanta pollet ſanctitate, qui ſocietatis gratia, ſæpe veritatem non reticeat, alijsq; ſe coaptet, ne videatur ſingularis? à profectuq; nõ retardetur?

detur? Ita cum omnibus inire oportuerit amicitiam; vt quæ in rem ſibi ſint dici poſſint, & proximo; itaq; amari amicorum præſentiam, vt illi vale dici poſsit, quotieſcunq; viſum fuerit expedire.

Sunt nonnulli adeò ſolitudinis amatores, vt cùm cætui intereſſe oportuerit, maneant confuſi, mæroreq; pleni; mentemq; gerant irrequietam: qui ſunt imperfecti; neq; id vident. Vera enim charitas & ſola ſcit degere, & ſociata; & vtriq; lucrum referre. Verum quidem eſt, nos quò ad deſiderium debere ſolos eſſe: ſed vbi opus ſit hominibus cõuerſari, adnitamur nobisipſis colligi, fundoq; immanere: cúmq; non poſſimus è ſermone fructum haurire, mentē intendere debemus Crucifixo, ibiq; commorari.

Si verò ad hunc perueniſti perfectionis gradum, vt affectu omne à te abdicaueris ſolatium; tunc diſpice, num videndis, audiendis'ue lætis & curioſis, vel inſueta qua piam nouitate, permoueris, internamq; amittis vnitionem. Indiciũ eſt enim mentis male affectæ; tametſi iſta illi diſpliceant, Vide etiam num quicquam audiendo proſperi

ſperi vel aduerſi conſanguineorum, amicorum, ſpiritalium'ue ductorum, manes immobilis, tàm à dextris, quàm à ſiniſtris; ita vt ferri te minimè ſinas gaudio, vel mærore.

Ita ſi quicquam tibi contingit audire, vel videre turpis, ſeu laſciui; perpende nũ mens fundus'ue tuus conturbetur; corporis'ue aliqua pars inſurgens facilè moueatur: hoc enim citra imperfectionem fieri minimè poteſt. Noueriſq; Deum huiuſmodi permittere ſeruis ſuis, cum vt agnoſcant quò peruenerint gradus: tum etiam vt occaſionẽ habeant pro huiuſcemodi orandi hominibus; neq; verò quoſdam imitentur, qui aliorum videntes imperfectiones, mala illis imprecantur ad ruendumq; ſunt auxilio.

Cogita etiam num facilè mens tua pijs immoretur meditationibus: nũq; illis adeò immergatur, vt amoueri non poſsit. Anima ſiquidem imbecilla ægrè eas ingreditur, facileq; egreditur. Quare noxias à ſe propellere non valens imagines, ſæpe ab illis circunſidetur dormiens, & vigilans: indiciumq; eſt, non illam ritè ab anteactis purgatam

gatam affectionibus. Conare igitur mentẽ tuam sanctis semper distinere cogitationibus: ita enim noxiæ locum nõ habebunt.

Sæpe fit vt mens discrucietur, vbi desideranter nonnihil expectat nuntij moram facientis: animiq; angitur num adueniat: immodiceq; timet, prout & immodicè cupit. Qua in re multum amittitur temporis, discruciamurq; sine fructu: cùm nihil prosit huiusmodi importuna solicitudo; neq; etenim facere poterit, vt aliàs, sese res habeat. Tuum est ritè constituere, & dispo nere: Deo dein totum committere. Quare hic vide quî te habeas.

Sæpe transcendit homo fines Discretionis, volens quicquid imperitat, dicto citiùs executioni demandari: neq; cõsiderat, nũ, cui iniungit, tanti sit captus, & virtutis: cumq; non sit talis, quorsum conturbari, illiq; fieri similẽ? Præstiterit sanè sufferre, alienoq; supplere defectui. Et demus eum capacem; meliùs obsequetur, bonis verbis, quàm asperis. Et tamen nonnunquam aspera verba, immò & verbera cum moderatione, sunt necessaria: conturbatio autẽ nunquamnon est mala. Ira siquidem chari-

tati aduersāt, importunitasq; Discretioni.

Sunt quidam cum extraneis mansueti, cum domesticis verò rabidi. Porrò æquum foret cum omnibus mansuetudinem obseruare: duobusq; è malis præstiterit, cū alienis irasci, quàm cū domesticis: ita etenim ex cōuersatione adaugetur. Expedierit itaque vt non sēper alios expectaremus nobis famulantes: consultiusq; fuerit, si ex humilitate his famuleris, qui infra te sunt: vti D. fecit Martinus, & alij complures.

Sæpe diuisam distinet Diabolus mentem sub specie boni, tales insusurrans cogitatiōnes. Si forem locuples, multas elargirer eleemosynas; hospitalia erigerē: non verò illum imitarer auarum; sicq; nedum tempus atterit, sed & proximum dijudicat suū, seq; ipsum exaltat. Ego vellem, ô qui es talis, dispiceres num quicquam possideas ipsissimā præter necessitatē, eoq; oblecteris priuari. Si enim te inuenis in modico tenacem, scito in multo fore vel tenacissimum. Ne te igitur velis fallere ipsum.

Nonnulli sibi augurantur, ô si essent iudices, & Prælati; pollicentur sibi meliùs habituram longè Christi Ecclesiam: itaq; se

implicant,

simplicant, vt toti vellent leges mundo præscribere: sæpeq; murmurant de Superioribus. Qui sanè si tales credam velint eos esse, quales se fingunt, vellem priuatam priùs bene rexissent familiam: ostenderentq;, nũquenquam illis subditorum sanctitati prouexerint: numq; rigidè ita se habeant propria in vitia, prout in aliena: cumq; tales minimè sint, norint gubernaculum peiùs in eorum manibus habiturum: quin immò se magis grauant ipsos, sententiã ferentes contra peccatores, cùm sint illis similes: quandoquidem illius duntaxat ritè sit iudicare & condemnare alios, qui caueat ipse à peccato: vti in eos dixit Christus, qui deprehensam in adulterio volebant lapidibus obruere.

Difficile est admodum frænare sensus, ne se sinant ferri curiositate. Ideò examina teipsum, quî hic habeas. Qui enim est perfectus, vel passum non moueret, visendæ pulchræ ciuitatis gratia, vel Ecclesiæ. Maioriq; opus est curæ internis sensibus: multi enim externas spernunt pulchritudines; intellectilium autẽ sunt quammaximè auidi. Verbi grãtia; vt tersum & elegantem audiant

audiāt ſermonem: punctaq; intelligāt ſubtilia: è quibꝰ nihil anima recipit ædificationis. Pernitioſa porrò eſt adeò hæc curioſitas, vt etiam in ſpiritalibus attemperari debeat rebus. Vti videre eſt in nonnullis, qui propria derelinquentes negotia, diſcurrunt alicuius videndi gratia ſancti, ſanctæ'ue: quos vbi viderunt, nihil hauriunt fructus; niſi quòd obſtupeſcentes admirantur, quî poſsit adeò ille ieiunare, orare, ærumnas perpeti. Qua in re præſtiterit talia non vidiſſe, quàm opere aſſequi non adniti. Tibi igitur attende ipſi: iuuetq; delectabilia dimittere; cōſectari verò quæ ſunt fructuoſa.

Doceris examinare teipſum, num ſis capitoſus, plenus'ue tædij irrationalis: anq; mortuæ in te ſint paſſiones, vel dormiant: naturaliſq; tuijpſius, vel affinium amor, aut mundani reſpectus te remorentur à profectu: omnemq; proximi defectum aptus ſis patienter ferre, & commiſeranter. c. v.

Nonnvlli ſunt capitoſi, pleniq; ſpi

ritu contentionis, & contradictionis; qui omni in collocutione, rerum etiam indifferentium, vel bonarum, habent vnde contendant. Mouentur hi porrò superbia; ne cæteris videantur inferiores; etsi causentur id se facere indagandæ meliùs veritatis gratia. Quod prudentiæ quidem foret, si ita se haberet. Ego autem de illis loquor, qui aliorum nihilipendunt sensum, propriãq; magnificant opinationẽ. Demus enim tales rectè sentire, cæterósq; allucinari omnes: quorsum contendere, vbi quis nõ est, vel esse non vult capax? Melius itaque est cedere, quàm litigare. Qua nonnulli vsqueadeò absunt à prudentia, vt occasionem quærant litigandi, idque sciscitentur, quod optimè norunt alios non scire; quò illos derideant: doctos si verò interrogent, prõpti sunt & parati ad contradicendum, vbi eorum non fiat satis sententiæ. Proinde si vis proficere, alijs conquiesce; abscindeq; superuacaneum omne verbum: & si quidẽ stas à veritate, tali vtere modestia; vt, citra veri præiudicium, non fias tibijpsi ex contentione pernitiosus.

Contemplare etiam num tædio obnoxius

xius sis irrationali; quæ est tristitia hominē inuadens: & nescit vnde, seu qua de causa: omneque opus tædio conuertit: ita vt fiat inquietus, sibiq; ipsi intolerabilis. Hoc autem vbi fit ex humoribus in corpore agitantibus, medica opus est curari arte. Verùm vbi ex praua fit sæpe irascendi consuetudine, iram frænare oportet, mansuetumq; esse: neque quosdam imitari, qui concepto non conquiescunt à furore, donec rabida euomuerint illum per verba: volentesque iræ ignem extinguere, ligna superaddunt camino: & licèt parumper videatur conticescere, iamiam maiorem erumpunt in flāmam.

Arbitrantur nonnulli, sanctorum vitam non nisi tristitiam esse: quod adeò à vero distat, vt prorsus sit econtrà. Quandoquidem vera non inueniatur, nisi in sanctis lætitia: & licet suspensi maneant internæ virtute vnitionis, tristitiam tamen horrent & fugiunt, præ omni alia passione. Ita & tu debes facere, sciens tædio correptum nunquam non esse instabilem: quo'ue magis varios inquirit quietis modos, eo minus eam offendit.

Sæpe contingit paſsiones in anima minimè eſſe reſtinctas; immò obdormiſcere. Ideò hic qualis ſis vide; & an ita gulã ſuppeditaueris, vt ſola ad comedendum te inducat neceſsitas: caroq; ita ſit emortua, vt ferè non ſentiat moleſtiam abſente, præſente'ue quopiam: iraq; adeò ſis immunis, vt neq; verbis, neq; factis perturberis; ſed iugi perſiſtas in tranquillitate. Vbi ſanè aduigilare oportet; perpendereq; num increſcant paſsiones iſtæ, vel decreſcant, vel eodem maneant (ſi modò id fieri poteſt) in gradu: ſtudeasq; ſemper radicitus prorſus eas extinguere. Sæpe enim tibi vidêris gula non moleſtari, quoniam nihil adeſt, quod palato adlubeſcat. Ita tibi videberis eſſe æquanimis, cùm tuæ omnia obſequãtur voluntati: caſtumque te arbitraberis, cùm ex imbecillitate, inualetudineq; attrita viribus ſit natura: vbi magis dormiſcere dici poſſunt paſsiones: data enim occaſione reſurgunt, quàm anteà, validiores: cùm exactè non poſsint ſuperari, niſi pio & violẽto orationis exercitio & obedientiæ.

Illud quidem fateor, multas eſſe naturales paſsiones, quæ radicitus ita non poſſunt

abſcindi,

abſcindi, qnin primi maneant motus. Sed meminiſſe debes, vitiatam eſſe naturã; opusq; illi eſſe vt ratione moderetur. Et verum planè ſi vis fateri, nedum primos incidis motus; ſed & ſecundos, & quartos, & decimos: quos tu, tua ex hebetudine, dicis primos. Ego verò dico; tua ſi vtaris induſtria, Dei ſuffragante auxilio, poſſes & primorum victor euadere motuum; vt nempe rariùs ad ueniant, & minùs violenter: quin immo nõ nulli (licet non omnibus detur) penitus eos peſſum dederunt, prorſus ſubiugantes gratia naturã: vti de D. legere eſt Bernardo.

Circa verecundiæ paſsionem; inſitã dico nobis eſſe à Deo, quò à malefactis nos retrahat. Verùm niſi temperetur, magnum aduehit animæ impedimentum. Vti videmus erubeſcere multos piorum conſuetudinem hominum, pauperumq;, mundanos ob reſpectus; eoq; fraudari, quem retuliſſent, fructu. Multi, ne dicantur hypocritę, renuunt palàm bene agere; dictitantes, bene agendum clanculùm. Sed ſi ritè oculos velint adaperire, neq; clanculùm bene agũt, neq; palàm. Contra hos Chriſtus: Qui me erubuerit coràm hominib', hũc & ego erube

ſcam corām patre meo, qui in cœlis eſt, & ſanctis Angelis eius. Inualeſcit porrò vſqueadeò in multis vis hæc hominibus, vt magis confundantur manifeſto è barbariſmo, quàm è mendacio, vel graui quopiã crimine occulto: nonnulliq; ideo peccata ſacerdoti confeſſuri, obruuntur, confunduntúrq; neſcio quo pacto, vt id effari neſciant, quod volentes admiſerunt. Quare hic etiã diſpice quî habeas.

Eſt & aliud in nobis rete tenax nimis, qui dicitur amor naturalis: primùm nobiſipſis; quo propriam tenerè nimis adamamus commoditatem; paupertatemq; horreſcimus, & mortem, & huiuſmodi infortunia. Quo adeò nonnunquam excruciatur timore anima, vt tantum vel in ipſis infortunijs non ſentiret cruciatum. Dehinc eodẽ mouetur affectu ad affines, & amicos; præſertim vbi nonnihil incidêre calamitatis.

Iſte amor non eſt (vt arbitrantur nonnulli) charitatis actus: immò charitatis eſt expers: ſæpeq;, ni moderetur, charitati pugnat: meritiq; minimè eſt particeps. Vti in brutis videmus animantibus, morti pro ſuis ſe obijcientibus catulis; & in Ethnicis,

in quibus regnat amor iste, sine merito. Hinc autem deprehendes num in te viuat hæc passio; si fers in his, quos amas, quicquam vitij; parcis'ue cuipiam bono operi, hac ratione. Proinde vbi moderatus erit hic amor, iam non hoc pariet cruciamentum, amaritudinem'ue. Hic scrutare teipsum; num quicquam amas, quòd natura sis amori pronus; vel puro ex Dei honore: summoq; semper aspiras charitatis gradui.

Si aliquandiu cæteros rexisti, postea alienæ subderis præfecturæ; ritè perpende qui huic te coaptas rei, citra pęnam. Raro siquidem fit, vt huiusmodi non sibi vsurpet quicquam authoritatis, & licentiæ, præ cæteris. Vbi sanè diuinum agnoscere deberes beneficium: qui tibi dat, vnde possis totus tibijpsi colligi, præter omnem diuisionem. Non quidem dico, regimini te debere renũtiare, omniaq; sinere in peius ruere; sed dico, æquè feras, si clauus tibi non ampliùs committitur. Paulò etenim maiore, paulò minore pecunia nõ præpediere, quò minus tuos ad extremum perducas dies.

Quid aũt de illis dicem', qui cùm magna dereliquerint, nõnihil sibi asseruauere idôli

pecuniolæ,peculij'ue,metu (vt aiunt) eius quod poſſet cõtingere. Mererentur profectò id illis contingeret,quod verentur. Affectum hi gerũt ſuum gladiolo, ſimilibusq; reculis; quibus ſi priuarẽtur,proderẽt quidem eorum impatiẽtiam. Et quãdo viliſsima pendunt,acſi forẽt pretioſiſsima; nunquã proficiẽt: cùm apud Deũ æquè ſit paruis obligari, atq; magnis rebus: niſi quòd in illis meliùs perſpicitur animi ignobilitas noſtri.

Dehinc te examines volo,quî proximũ feras, quò ad naturæ defectus: veluti ſenẽ immundum, defectuũ plenum,obliuioſũ. Vbi fratrem nõ debes tuum contriſtare; ſciẽs niſi in iuuẽtute moriaris, & te eò, quò ipſe,redactum iri. Ita ſi & ſenſu deficit,ſeu delirat, tenêris illi compati, & nõ mærore afficere.

Si dices; hos ferrẽ defectus; at quę sũt voluntaria,nõ poſſum pati,vitia: veluti inebriari,murmurare,cõtumelijs afficere, & id genus. Ego verò tibi reſpõdeo: & his oportere te cõmiſereri; q̃rẽdo & verbis, & operibus eorũ ſalutẽ; nanciſcẽdo tempus correptioni opportunũ. Ebrius enim, vel ira percitus

percitus non sunt corrigēdi, donec durant eiusmodi cōmotiones. Scito autem te nō posse proximi cuipiā mederi vitio, nisi priùs à te illud euulseris. Si etenim ira velis iracundum sanare; illum referes, qui volebat ignem oleo restinguere.

Satis adhuc mihi nō fit; sed & abundātiorem in te desidero perfectionē: vt nimirùm nedum his commisereare hominibus; sed & illorum prospicias necessitatibus, & corporis, & animæ, omni cum diligentia. Neq; hoc tātùm: sed etsi tu ius foueas; volo, Crucifixi amore, omnē illis cōcedas iustitiam; recolēs dixisse illum: Qui te percusserit in vnā maxillam, præbe illi & alteram. Et alibi: Si offers munus tuū ad altare; & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersū te; relinque ibi munus tuum āte altare, & vade, priùs reconciliare fratri tuo: & tunc veniens offer munus tuum. Quod nedum intelligendū est perfectioribus, vbi ipsi fratrē læserint: sed & si ipse eos læserit. Porrò si scires quanti sit hoc meriti, faceres id quamlubētissimè. Quātū enim in te est, animā lucraris, Christi redemptam sanguine. Et quidē certè si recogitas

cógitas Christũ humiliter se prostrauisse ad immundos venenati pedes Iudę, abluendo, & deosculando illos; iam non tibi hoc videbitur durum, quod dico. Si autem huic nó es idoneus faciendo, tuam saltem agnosce imperfectionem.

Docemur omnẽ Dei amorẽ ferre tribulationem; abscindereq; à nobis ipsis nedum inconsulta iudicia, sed & omnẽ mali suspicionem: ne'ue simus pusillanimes ob vitiosas propensiones; varios'ue quæritemus viæ spiritalis ductores. Summa; omnem à nobis expellere pænalem timorẽ; qui è penuria nascitur charitatis. C. VI.

VBI in prædictis te ritè fueris contemplatus, vide num aliquo cõtristeris euentu. Donec enim fundo persentis nónihil pænæ, à ratione iniustæ; nondum es in charitate perfectus. Omnem enim charitas perfecta foras pellit timorem: cumq; sit omnium longè rerum efficacissima; reddit hominẽ, tametsi mortalem & pasibilem, quò ad inferiorem

feriorem portionem ; impaſsibilem tamen quò ad ſuperiorem . Hoc igitur adnitere peruenire ad faſtigium : recordareq; huiusmodi non concedi munera negligentibus, & animo puſillis ; ſed certè magnanimis & generoſis .

Immoderata hæc afflictio, præterquàm quòd eſt plena ſtultitiæ (non etenim ideò fieri poteſt, vt quod euenit, non euenerit ; ſeu factum fieri infectum : ita vt non aliud ſit, quàm externæ calamitati & cruciatum addere interiorem) fit etiã à modica fide, & ſpe in Deum . Qui etenim eius recogitaret beneficia ; vtiq; meliùs nobis proſpiciat, quàm petere nouerimus ; vtiq; nobile vsqueadeò nobis dederit eſſe, vel ignorantibus ; omnẽ eius æquè lætanterq; acciperet voluntatem ; neq; vnquã ab eo ſe vereretur deſertum iri . Si etenim nos noſtris proſpicimus filijs ; cùm ſimus mali : multò magis ipſe dabit ſpiritum bonum petentibus ſe . Quare hæc anxietas nedum inopiam oſtendit charitatis ; ſed & fidei ſimul & ſpei .

Si diceres ; nunquam in me hanc ſum expertus Dei prouidentiam, vt indigentiæ tẽpore panem mihi tranſmittat, mea'ue diſ-
ſoluat

ſoluat debita ; reſpondeo; neq; adhuc vidiſti, quòd te diſcruciando, tuæ proſpicias neceſsitati: ſed quidem ex animi doloribus minus factus es habilis, qui prouideas. Ego autem vidi mirabilem ſuper his, qui Deo gratias agunt, prouidentiam. Ipſi etenim & eſt illorum cura: commiſerenturq; illis homines, libenterq; opem ferunt; deſerunt verò murmurantes, & incredulos: &, vt ait Propheta: Iunior fui: etenim ſenui; & non uidi iuſtum derelictum; nec ſemen eius quærens panem.

Si dices; nõ priuato mæreo, ſed publico malo; Prælatos nempè videns nedum negligentes, ſed & malos; plenas hypocriſis religiones, & teporis; proſperè indiès magis habentes res infidelium; & id genus cætera. Ego tibi dico: ſi illa præditus eſſes charitate, quæ non, quæ ſua ſunt, quærit; ſed quæ Dei: ita his triſtareris rebus, vt & eſſes ſine triſtitia, ſeu animi perturbatione: qualis eſt ipſe Deus; cui nimirùm plus, quàm tibi, diſplicet culpa, eamq; inſectatur: ſed tamẽ minimè perturbatur, à ſua'ue diſcedit felicitate. Si igitur ipſe, cùm poſsit, & norit ſolus remedium afferre; permittit

& patitur tot errata: partiũ tuarum foret, illius conformari nutui, idq́; velle, quod vult ipse. Vti faciunt sancti; qui malum odiunt: quoniam Deo displicet: neq; tamẽ ideò inquietes fiunt; immò lætantur; scientes id Deum permittere ad eius gloriam; postremoq́; ita in malo glorificatũ iri, atque in bono: prout est pater misericordiarum, & Deus iustitiæ & vltionum.

Vide etiam vti temerario implicitus sis iudicio: prout hodie multos est reperire iudices, cùm tamen pauci authoritate sint præditi iudicandi. Volunt siquidẽ rationẽ eorũ disquirere, quæ ad eos minimè pertinent: omniaq́; in deterius interpretantur. Summa, adeò fiunt cæci, vt indemnatum omittentes propatulum eorum delictum, aliena damnent occulta crimina: nõ videntes, id sibi eos temerè vsurpare, quod soli Deo conuenit: præterq́; temporis contritionem, sæpe innocentes diffamant: neq; illis cura est eorũ sarcire iacturam nominis.

Hi degustare incipiunt in hac vita gehẽnam; cùm discrucientur continuè, omniq́; careant interno gustu, facilesq́; sint ad credendum malum, durissimiq́; ad credendũ

bonum

bonum; ita vt incessantẽ patiantur cõsciẽtiẽ morsum. Sancti verò cõtrà, omnia boni cõsulentes, in melioremq; accipientes partem, mente semper manent imperturbata & tranquilla. Aduerte porrò, illum qui iudicat, eidem obnoxium esse culpæ. Ait enim Paulus: In quo iudicas alterum, teipsum condemnas. Et Christus: In quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Si igitur eadem afficientur pæna peccator, & qui incõsultè iudicat; consequitur & in culpa esse coæquales. Hoc autem rationi consonat. Qui enim malum iudicat, nedũ cognitionem habet speculatiuam peccati illius, sed & practicam: ideoq; iudicat iuxtà quòd in seipso offendit: quemadmodum & pictis specillis omnia eius se offerunt, quem gerunt, coloris. Et licet virgo posit quenquam iudicare de immunditia; attamen temerè si iudicet, implicitam eidem se inueniet laqueo; si non externè, saltem internè; cordeq; assentiet peccato: ita vt dijudicet iuxtà eius imaginem, quod in anima gerit: vti sacrum contestatur Euangelium: Bonus homo profert de thesauro suo bona: & malus mala. Dico igitur: nunquam per

fectè

fectè eris castus, dum alios censes immundos; itidemq; alijs non eris immunis à peccatis, nisi occidas in te temerariam omnem dijudicationem.

Nó tamen hinc tollitur, quin iuxta leges condemnari possit reus: sed solùm improbatur, id velle iudicare, quod soli Deo cōpetit. Quare pro clariori dico euidentia: iudicare superbiam esse malum, non est culpabile: ita & nó est culpabile, iudicare malum esse in me furtum, & in alijs. Qua ex cognitione, vti possū fraterna correctione; id in alijs iudicans malum, quod in me pariter foret. Possum etiam citra culpam iudicare, illū ridere, vel aliud quicquā, quod conspicitur, facere: at affirmare nō possum mala illū intentione facere. Veluti si Abraham peccati constanter dijudicassem, vbi voluit proprium mactare filium; peccassem ego, vbi ipse merebatur.

Quoniā autem temeraria proficiscuntur iudicia è suspicionibus; ideò nūc super hoc te discutias oportet, si perfectionem desideras. Si igitur huic te implicitum inuenis vitio malum suspicandi; scito, te admodū imperfectum. Animæ siquidem simplici &

puræ nihilquicquam se offert mali: sed omne procul à se expellit malũ. Et licet videat colloquentem feminæ virum, nihil suspicatur mali. Haud tamen dico, quibus incũbit cura regendi, non posse, aut debere aduigilare, omnesq; abscindere occasiones; malũq; vereri, & addubitare; quò possint curam adhibere: sed quidem dico, summæ esse stultitiæ, malum suspicari, vbi ad nos cura minimè spectat; mentemq; curiosis & pænalibus implere cogitationibus. Pius homo non scandalizatur, neq; demiratur: sed semper manet introuersus, neq; alienis feriri se sinit imperfectionibus: Solis instar, qui loca prætergrediens immunda, nõ coinquinatur. Vbi verò prospicere tenet̃, Deus illi fert opem, vt periculum perspiciat: remediumq; suggerit conueniens.

Non tamen omittas, quin tua tu vtaris debita diligentia. Hoc etenim fieri poteſt citra suspicionem. Veluti si alienigenam vides prætereuntem, vel sinistra laborantẽ quempiam fama; tuasq; res cõseruas, ostiũ occludendo, riteque custodiendo; non sequitur te male de illo opinari. Tu etenim, quod tuum est, facis. At noxiam omnem

nem dimitte suspicionem: & si quidem tibi se offert, propelle: perfectam etenim ita inuenies quietem.

Dicunt nónulli: nisi male ita cōstitutus essem quò ad corpus, affectus'ue quo ad animum; multū proficerem: acsi male eos Deus finxisset; maiori'ue se, quàm Deus, dilectione prosequerentur. Neq; verò vident superbiæ hoc esse: quam tot Deus depressam tenet libramentis: & tamen adhuc se excusat, patrocinaturq; sibi, purgatam se volens: quid iam faceret, si immunis esset à ponderibus? Certè equidem Lucifero æquari vellet: qui, quòd nihil in se agnosceret imperfectionis, tantam elatus est in superbiam, vt fieret imperfectissimus. Ne despondeas animum ô homo, tot tua ob pondera. Deus etenim facilè ignoscit, quæ admittuntur ex infirmitate, seu ignoratione, peccata. Si verò Deus multa tibi dedit deprimentia onera; non fecit vt te perdat, sed lucretur: vt nimirùm ex illis desidiæ non resoluaris; totq; in periculis secure nō agas, & oscitanter; orationiq; frequentiùs insistas; eoq; sæpius opem implores, quò necessitatem experiris tuam. Non tibi de-

dit Deus ſtimulum carnis, vt ruas; ſed vt otium fugias, ſtimulusque tibi ſit ad proficiendũ. Non igitur talibus querireris de procliuitatibus: ſed gloriare in tuis, cum Paulo, infirmitatibus: qui cùm his rogaret liberari ſtimulis, reſponſum habuit à Deo: Quia virtus in infirmitate perficitur. Ego (vt de me loquar) tametſi male ſim conſtitutus quò ad corpus, peiusq; affectus quò ad animum, ſorte mea viuo contentus: neq; potioris me fingerem cõditionis; etſi poſſem: immò his volo ſubijci grauãtibus põderibus, quoadusq; Deo viſũ ſit: illud vnũ ſuppliciter rogans, ne me tantis derelinquat in periculis.

Multi ſentientes male ſe propenſos, ſciſcitantur quî ſe habeant alij: vbiq; alium compererint non ita, vt ipſi, male affectũ, vel cuiuſpiam profeſſorem virtutis, quæ minimè ſit in ipſis, ſtatim mærent. Quocircà ne fratris inueſtiges negotia, niſi aut vt eos corrigas, qui tuæ ſunt addicti curæ: aut vt perfectorũ virtutem imitere. Qui etenim explorantes ſcrutantur, quare tot obtinuit ſanctus ille à Deo chariſmata: quare'ue ille alius fuit in ventre ſanctificatus, ipſi nequa-

quaquam: quærunt isti ex aliena fieri imperfectiores sanctitate. Tu, quod in te est, ne omittas: Deus etenim nõ est personarũ acceptor: suaq; tibi ẽt impertiet charismata; cùm adeò affluat muneribus, vt quò amplius cõmunicantur, eo magis increscant.

Dispicias etiam oportet, num tibi dominetur pœnalis quispiam timor. Indicium est etenim perfectæ te nondum pertigisse charitati, quæ omnem foras mittit pęnalem timorem. Supereminere igitur adnitere omni metui viuentium, mortuorum, ferri, famis, pestis, fulgurum, terræ motuum, vmbrarum, Dæmonum, mortis, inferni, iudicij, anathematismi. Quæ omnia verè nõ sunt mala; ideoq; horresci minimè debent: solũ verè malum est peccatum; quò non potest inuita compelli anima: hocq; solum est timendum, quod à te exit ipso. Si enim sanctus fores, mortem concupisceres: vti Paulus, qui dissolui cupiebat; non quidem fugiendi gratia cruciatuũ (vt nonnulli faciunt) sed vt esset cum Christo.

Hic contẽplari se potest anima, num perfectũ indepta sit suijpsius odiũ;

perturbetq; eā præteritorum memoria erratuum; confidat'ue nō-nihil suis bonis in operibus. Vbi, & arguuntur qui se excusant non scire, aut non posse bona agere; qui'ue externè sunt ornati, internè verò similes sepulchris; quales erāt Pharisæi. C. VII.

QVANDOQVIDEM odio habet homo ea, quæ sunt mala, noxia'ue; iustum est vt ante omnia seipsum odio insectetur. Non etenim potest à quoquam lædi, nisi à seipso, teste D. Io. Chrysostomo. Hoc porrò odium oporteret esse magnū, & sincerum, citra simulationem: quò etenim est perfectius eò consultiùs nobiscum agitur; dicente Christo: Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Hinc factum est, vt Sanctorum nonnulli parem reuerà exoptauerint peccato vltionem; agnoscentesque infinitam se iniuria affecisse Dei bonitatem, cruciatum super se expetierint infinitum, Tartareos nempè cruciatus; non videntes quid aliud peterent ex iustitia. Neq; tamen hinc despera-

ſperauerunt; videntes ſuperno Diſcretionis in lumine, iniuria ſe denuò Deum affecturos; qui vult, vt ſi longè peiora perpetraſſet homo facinora, non ideò deſperet: ſicq; mera ex obedientia, ſperant in ipſum; miſericordiamq; rogant, Paradiſum, aliaq; bona: quoniam hæc eſt eius voluntas, ita vt petamus: ex iuſtitia autem non poſſunt aliud petere. Quare cogita quem perueneris odij ad gradum: præcellentioremque adnitere indipiſci; ſi vis eſſe perfectus. Tantoq; ſi non ferueſcis igne, ſaltem repudiare incipe priuatum amorem, puroque te reſigna Dei nutui; qui tuo non deerit pio deſiderio.

Inſpice inſuper, quî perturberis præteritorum recordatione peccatorum. Eouſq; etenim deuenit ſancti anima puritatis, vt iam talem ferè non ſentiat moleſtiam; cùm ſecuram Deus illam iam reddiderit; dulceq; illud audierit conſolationis verbũ: Ceſſa iam à lacrymis: dimittũtur enim tibi peccata tua. Vnde tanta profectò naſcitur fiducia, vt diuinam minùs expertis bonitatẽ præſumptio videatur. Si igitur tali non es immunis perturbatione, nõdum perfectio-

nem attigisti. Perfectis siquidem omnia lætitiam afferunt anteacta. Et quanquam sacri asserant Doctores, quotiescunq; recordatur anima peccati, debere eam indolere: hoc sanè est, quatenus in peccato habetur Dei iniuria. Verùm quatenus è peccato fit vt diuina pandatur bonitas; gaudent inde sancti, canuntq; lætantes cum Ecclesia: O certè necessarium Adæ peccatum; quod Christi sanguine deletum est. O felix culpa; quæ talem ac tantum meruit habere redemptorem.

Si diceres: Ergo sancti continuam non gerunt contritionem? Respondeo: quò quis est sanctior, eò maiorem habet contritionem, etiam de præsenti; quoniam actu se videt Deo contraire: ideoq; iugi manet in contritione: quæ eò est magis meritoria, quò intellectualis, & voluntaria. Verùm fit quandoq;, vt extra se raptus ad diuinam contemplandam bonitatem, neque peccatum recordetur, neq; contritionem: illius tamen non est expers meriti.

Vnde eorum potes agnoscere imperfectionem, qui pœnæ semper immanent, & scrupulis; neq; vnquam sibi satisfaciunt ip

ſis prȩterita de Confeſsione: indiesq́; fiunt magis puſillanimes. O quàm præſtiterit vitam in melius emendare, Confeſſarioq́; credere ſacerdoti. Ego quidem ſpondeo, planeq́; recipio cuilibet, qui velit conquieſcere, in poſterumq́; cauere à peccato, redditurum me coram Deo rationem vniuſcuiusq; eius peccati: dummodò hoc intuitu ſummum non negligat perfectionis gradū.

Attende etiam, num quicquam pręfidas tuis in operibus; ſint licèt, quàm fieri poteſt, bene facta: Nūquam etenim poteris adeò bene agere, quin & ad ampliora tenearis. Iuuet igitur te ſemper bonis inſiſtere operibus: ſed in illis (vt illis) ne ſpem colloces; neq; vel ad illa reſpicias: & ſi quidem tibi ſe offerunt; agnoſce illa, quæ tibi placent opera, imperfectionis plena; pontique ſimilia rupto; cui qui ſe credit, periculo ſe obijcit. Quanquam verò incipientibus in rem ſit quandoque eorum meminiſſe bene facta; quò illis addatur animus: illi tamē, qui ſummo aſpirat perfectionis culmini, cōſultius eſt, talia obliuiſci: agnoſcit enim verè ſe nunquam cœpiſſe; omninoq́; ſibi diffidit ipſi.

Mirabile porrò eſt hoc capere ſecretum: quomodo quis virtute ſemper increſcat; ex humilitate verò ſemper ſe videat magis imperfectum. Cui poteſt hęc aſsignari ratio. Quò etenim quis præcellentiora edit virtutis opera, eò magis ſuis ſupereminet paſſionibus, quæ verum præpediunt iudicium: ideoq́; clariùs lucidiusq́; contemplatur dona, & chariſmata Dei: quæ continenter recipiẽs, maiori etiam ſe agnoſcit aſtrictũ obligationi: ita vt, quò magis bona operatur, eo magis creſcat & bonorum reddenda ratio. Planeq́; perſpicit, nunquam ſe potuiſſe diuinæ facere ſatis exactioni. Quare nõnunquam eouſq; inferueſcit anima, ob diuinorum multitudinem chariſmatum, propriæq́; intuitum ingratitudinis; vt Deum oret, non ſibi vſqueadeò affluat, ſed huiuſmodi alijs impartiatur munera, qui ſe exhibeant gratiores: verita nimirùm propria ſe ex ingratitudine diuinis præfocatum iri beneficijs: ita vt perinde ſit, acſi nihil egiſſet boni.

Vulgaris eſt multorum error, propriam excuſantium culpam, naturamque arguentium: dicunt enim: Si ſcirem, poſſem'ue,

multa bona patrarem. Hoc igitur si tu es è numero, quid tibi agendum sit, volo te edocere, vt omnino sis in excusabilis. Propone igitur quampiam acquirere velle virtutem: perfectam nempè humilitatem. Quoniam verò finibus non circunscribitur virtus, quin posit semper magis increscere; stude vt indiès proficias: siq; hodie, patienter ferendo, vicisti illatam tibi à ciue iniuriã; cras adnitere aliam tuo perferre à famulo: neq; huic vnquam parcas studio, quoadusq; plenum perueneris ad tuipsius odium. Idẽ facies de charitate, cæterisq; virtutibus: hoc quod dico, nonne est posibile? Ne dicas igitur ampliùs: si scirem, vel possem, bene agerem: sed totum fatere à teipso, tuaque pendere voluntate.

Dispice etiam, num, quæ agis bona, ex mera emanent consuetudine, vel firma cõsideratione. Multi enim & sacris accedunt mysterijs seu Misis, & diuinis intersũt precibus, flectũt genua, aperiunt caput, multos legũt Psalmos & Litanias; intus verò distractionum sunt pleni: cumq; intellectum addicant & voluntatis fundũ terrenis rebus, persuasum habent pascere Deum cæremonijs.

monijs. Contra quos intonat Christus, similes eos dicens sepulchris dealbatis, externè speciosis, intus verò plenis ossibus mortuorum. Crede mihi, aliud præterea exigitur, quàm Baptismi ablui aqua. Qui enim vsum habet liberi arbitrij, renuntiare tenetur Diabolo, & eius pompis: neq; verò inniti externis potissimùm ritibus: qui adinuenti sunt, vt nobis repræsentent mysteria, vitáq; Christi; nō verò vt his solis innitamur. Hodie aūt in immēsum excreuere, in tantam habituum varietatem, & societatū, & fraternitatum, & processionum: Christianæ autem vitæ pauca vel nulla mansit cognitio. O Christe chare, Crux tua est quidem facilis & perspicua ad videndum, cùm tota sit luminosa & prefulgida; quî igitur adeò nos sumus cæcitate inuoluti, vt opera non affectemur tua? Certè nequaquam sumus Christiani: sed mortis tempore, vti cæremoniarij, seu Logochristiani, inferno adiudicabimur inferiori.

De oratione: & quî debeat esse interna, & non mera vocalis; magisq; in spiritu, quàm imagine; & atten-

ta.

ta,fidelissima, & perseuerans; externisq; opus non habere modis, seu ritibus; neq; sectari gustum; at semper diuina perseuerare in gratiarum actione. C. VIII.

SVPEREST iam vt loquamur de interni hominis oratione: in qua rectè te discũtias velim; sita est enim hic sũma rei. Iam verò primùm num multos imitere, qui externis se onerant precibus: niq; totum eorum absuluant priuatum de more Officiũ, scrupulum persentiunt: nunquamq; terendis exatiantur Psalmis & precibus. Neq; verò hoc ad literam vident pugnare Euangelio, vbi dicitur: Orantes autem, nolite multum loqui. Pharisæosq; prolixarum arguit orationum. Non quidem quòd nimis posit esse prolixa oratio: sed quoniam hæc non est oratio, sed mera cæremonia: qua sæpe præpediuntur charitatis opera. Volunt enim istiusmodi homines iuxtà eorum vigilare & ieiunare voluntatem: niq; omnia eorum obsequantur adlubescantq; voluntati, prosiliunt in furiam, totamq; perturbant domum. Contra quos Esaias: Ecce

ce vos ad lites & cōtentiones ieiunatis. Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. Nequaquam præcipit Deus occupationes derelinquas necessarias huiusmodi propter ritus; sed quidem vt puritatem acquiras cordis; ne tot oppleatur formis & imaginibus, possitq; de Deo cogitare & virtute, sicq; in charitate increscere. Ritus externi nō sunt finis noster: sed instrumenta, manuductionesq;, optimè eo, si ritè adhibeantnr, perducentes. Igitur vbi te præpediant, illos derelinquere debes vti immodicos; fundoq; intendere & inuigilare interiori, vnde vita procedit.

Cogita igitur quantam adhibueris diligentiam addiscendæ internæ orationi: saltéq; nunc incipe tibijpsi adminiculari, pia quapiam lectione, & colloquijs, & cōsuetudine piorum hominum: vnde hauritur nutrimentum, quod postea à teipso poteris ruminari. Neq; verò putes, sensualitati īdulgēdo & somni, & crapulę, & nugarū, sāctū hoc te assequuturū studiū: sed certè suspirando coràm Deo; illiq; colloquendo, vti filius patri; dicendo: O mi Domine, si quicquam peterem patrem meū muneris,

cōcederet

cõcederet profectò: tu autem multò magis Deus meus; qui supra omnem me amas amorem. Itaq; illi tuas aperi indigentias. Tametsi enim omnia norit, vult tamen & teipsum idem agnoscere; quò habeas vnde demittaris. Et si ita citò non posses addiscere, ne animo consterneris: sed persiste, ipsius pulsans ianuam pietatis: planè enim tibi recipio eam edoceberis, proficiesq;.

Vide dein, orationis sub horam quid tuæ se offerat menti: vtiq; omni nuda est imagine. Nõnulli etenim volentes de Deo cogitare, terrena sibi in phantasia confingunt: volentesq; Paradisum contemplari, fabricantur sonos, & cantus, & sensuum oblectamenta: referreq; volunt purissimam Trinitatẽ modis phantasticis. Satius autem foret excedentem meditari Dei bonitatem, & potentiam; humiliterq; illum rogare perfectam humilitatem, integram castitatem, consummatam charitatem, quàm similibus velle animũ accendere com mentis, & imaginibus: quibus & sæpe nonnulli immiscentur errores. Stude igitur virtutem conquirere; qua amplius cõsequêris feruoris, citraq; deceptionis periculum.

Vbi mentem tuam ſenſus imaginibus depurgaueris, vide vti ſtabilis ſit, internoq; intenta exercitio. Non etenim iugi poteſt ſine attentione frugifera eſſe oratio: neq; Deo percipietur, niſi tu priùs illam perceperis. Si diuinas in choro recitas preces, adnitere attentionem obfirmare tuam cupiã petendæ virtuti: ibiq; perſiſte, non curans ſi ſingulis mentem nõ geris intentã, quę enuntias, verbis: eorumq; tutò derelinque attentionẽ, vbi te præpediat ab interna vnitione: aliàs ſemper eſſes inſtabilis.

Scito aũt, niſi oẽm ſuperes difficultatem, à continua te impedientem attentione; vt ſunt puſillanimitas, & diſtractio; nunquã te poſſe proficere. Nonnulli expaueſcunt huic perſiſtere ſtudio, ne inualetudinem incidant, fiant'ue triſtes. Qui ſanè hic ſe produnt imperfectos: cùm, ſi Deo fiderent, perſpicerent, nequaquam permiſſurum eum illos periclitari; at in omni protectum iri periculo. Nequaquam tamen mirandum, ſi initio ægrè mens manet introuerſa, multisq; immunis à phantaſmatibus, ſeu imaginibus: non etenim prauus ita facilè amouetur habitus. Si igitur talem ex-

periris

periris difficultatem, saltem conare Deo te sępe offerre, omni in loco, & tempore, & actione. Non etenim potest frequens hæc eleuatio externis impediri ab operibus: internæq; est vtilissima vnitioni. Ita Deo colloquendo, auxiliumq; implorando, nouum indues habitum: diuinaq; vsqueadeò oblectabere hac collocutione, vt nedum id obliuiscaris, quod petebas; sed & teipsum, remq; aliam omnem; transformatus nimirùm purum in intelligere, velleq; diuinum: more Pauli, qui ignorabat in corpore, an extra corpus fuerit cum Deo. Nouerisq; veram incipere orationem magna in attentione, desinereq; attentissimam in obliuionem. Cui metæ quàm propè sis, vel absis, vide.

Oratio sine fide emissa, nedum est infructuosa; sed & Deo displicet: eiusq; reflectitur in iniuriam. Ita enim de eius ambigitur bonitate, acsi nollet, vel non posset id dare, quod petimus. Et licet nostra aduersarentur, obsisterentq; merita huic petitioni; concedetur inquam illa: quoniam nos adhortatur Deus, & præcipit vt petamus. Dispice igitur, qua orationẽ fundis cũ fide.

Si

Si verò diceres: Petij sæpius; neq; verò me inuenio exauditum. Respondeo te mul tò minùs exauditum iri, si addubitas, vel cessas à petitione. Sed si Scripturas meditere; comperies plerosq; Sanctorum, post multa, multa inquã annorum curricula, exauditionem promeruisse. Quemadmodum Abraham, qui in extrema prolem suscepit senectute. Ita & eius filius Isaac. Legere est, cùm oraret Daniel pro populi salute, statim eius exauditam fuisse precem: cumq; adueniret Angelus, vt hoc illi afferret nuntium, restitit ei dies multos alter Angelus: quo semper in tempore orationi perstitit. Iam si orationi supersedisset, hæsitare'ue cæpisset, crediderim ego retrocessurum Angelũ, ipsumq; infrugiferè acturum. Quare hoc exemplo, fortasse te exaudijt Deus; tuque (ita in rem tuam disponente Deo) id minimè vides: vel nondum capax es qui impetratum referas munus: certeq; & capax nõ eris, nisi plena ores cũ fide & perseuerantia.

Dices; Paulum, etsi persisteret, minimè exauditum fuisse. Ego verò tibi dico; exauditum illum; & meliùs, quam peteret. Meruit enim audire verbum illud: Sufficit

tibi

tibi gratia mea. Quare omni debes tua in prece, puro te resignare Dei nutui: neq; velle illi legem præfigere. Ita enim tua nunquamnon exaudietur oratio; amplioraq; referes, quàm petas.

Cogita etiam, num habendæ gratia attentionis, vel gustus, loco egeas secreto, silẽtio, genuflexionibus, eiusmodiq; excitamentis. Argumento est enim te habitum nondum tenere orationis; quæ omni fundi potest in loco, & tempore: vti vbiq; est Deus. Enimuerò parum orat, qui solùm in cubiculo orat, vel templo. Nequaquam dico, hæc non expedire deuotionis excitamenta: sed ampliùs illos comprobo, q talibus minimè ita egent. Noueris autẽ nos aliquando orare; opusq; tunc habere gestibus, & modis similibus: aliquando verò orat in nobis spiritus, interpellatq; pro nobis gemitibus inenarrabilibus: & tunc ad gestus nos inducit faciendos, nobis id minimè cogitantibus. Quapropter Sanctorum nonnulli, ex spiritus abundantia, brachia adaperientes, dulcia sibi attrahebãt Christi stigmata: nonnulli costringentes, Christum complectebantur; saucioq; eius è pectore

Diuinitate exatiabantur sua.

Vide etiam, num in oratione sis animosus, petendis à Deo arduis & magnis: nempè omnium summæ virtutum, sanctificationi perfectæ, charitati Pauli & Moysi. Hoc enim Deo est placitum: itaq; de eo sentire nos ostendimus, ipsum esse liberalem & magnanimū. Cumq; summè non possit honorari, nisi ab his, qui grandia possident munera; ideò non debemus, vti paruuli, paruulis esse contenti: cùm patrem habeamus ita præcellentem, qui indignè fert, nisi præcelsa petatur; eò etiam magis, quò eius nō decrescunt impertiendo thesauri, immò & augescunt.

Arbitrantur nonnulli præsumptionis esse & superbiæ, sanctificationem petere. Et quidem certè prorsus est contrà: quandoquidem simul morari non possint præsumptio & sanctificatio: immo quò quis est sanctior, eò est humilior, magisq; idoneus qui Deum honoret. Istud porrò est orationis genus nonnihil imperfectum: nondū enim omne id obtinuit, quod petit. Verùm vbi perfecta est oratio, petitioni valedicit; gratiarumq; vacat actioni: sciens amplius se

semper

sēper referre, quàm petat. Vti D. dicit Patriarcha noster Dominicus, nūquā se quicquam petijsse, quod non obtinuerit.

Considera deinde, quo permouearis fine orationi. Multi enim libenter orant, dum gratia affluit sensibilis, lacrymæq; gaudij plenæ: quibus cessantibus, animo cadunt, & contristantur. Illud quidem fateor; cōtristari nos debere, veritos ne huiusmodi causam dederimus subtractioni: sed non ideò cessare ab oratione, alijsq; bonis operibus. Gloriam siquidem quærere debemus Dei, non cōsolationem nostram. Isti autē Deo seruire non norunt, nisi mercedis gratia, & delitiosè. Deo autem non seruiunt, ipsius potissimùm gratia Dei: qui sæpe se subducit ab anima, quò eius experiatur perseuerantiam; numq; omni sua desolatione consoletur.

Huc igitur peruenire oportet fastigij, vt anima pura Dei cōtenta sit voluntate; adueniat, recedat; etsi eam semper vellet omni derelictam & interna & externa consolatione: omniq; in euentu, gratias illi referre non desinat. Ita enim cogetur Deus illam redire ad animam: etsi eam dereliquisset in

 inferno.

inferno. Sed & fortè ita nunquam à fundo illo discesſit interiori: tametſi externè se subduxerit. Quanquam verò operari non posſit homo citra delectationem aliquam, præſentem vel futuram (hoc dico, quoniã nonnulli sola operantur deliberatione, expectantes posteà suauitatem) tamen noster non debet esse finis delectatio. Sed quando delectatur anima esse sine delectatione, tũc operatur cum delectatione, & non ob delectationem: omnemq; in euentum gloriam dat Deo. Hac ratione teipsum super oratione discutias oportet.

Quî Deo fiat satis in nobis: deq; nostræ purificatione intentionis; nedum in agendis bonis, sed & malis tolerandis, Christi exemplo Crucifixi: quamq; inhiare debeamus animarum saluti; dirigendæq; vnicuiq; Discretione in eum virtutis gradum, quò habilis est & idonea. C. IX.

Cvm de oratione dixerimus, superest vt de pfecta videamus conformitate volũtatis

tis nostræ cũ diuina: qua in re poteris teip sum ita scrutari. Noueris itaq; Deo ita abs te fieri satis, quatenus & ab eo tibi. Quare si aliquando, vel aliqua in re tibi ab eo non satisfit, tunc & in eoipso Deo per te minimè fit satis. Vide igitur quoties perturberis, seu tibi minimè fiat satis à bello, morte, huiusmodi'ue casibus: tuamq; agnosce imp-fectionem. Si enim diuinæ conuenires voluntati, nũquã nõ esse lætus: ab omnibusq; tibi fieret satis, præterquàm à peccato: quoniam à peccato non fit satis Deo; neq; illi potest placere, quatenus peccatum: nisi quatenus etiam ex illo suam educit gloriã. Qua etiam ratione perfectus quilibet; non approbando, sed reprobando quammaximè; peccato lætatur, ob illud, quod inde consequitur, bonum.

Si dices. Quare tot permittit Deus ęrũnas & diuexationes? Respondeo: non hoc facit vt illæteris, animo'ue perturberis: sed vt comprobet num omnino eius cõsentias volũtati. Vellet enim oĩbus te gaudere in molestijs; vti ipse semper est lętus & beatus; quò te ipsi redderet similẽ: ita vt si qs interrogaret; quid tibi arrideret seu adlu-

 bescerct?

besceret? respondere possis: Nō nisi quod Deo est placitum. Hoc porrò deprehendes rationis examini seu iudicio: quæ semper in malo oblatrantem sentit synteresim seu cōscientiam: in bono autem persuadetur extimulaturq; à gratia. Ita & cùm in te persentis dubietatem, illaq; sis inconstans; hinc deprehende Deum tibi non inesse, saltem suo cum lumine, quod est certissimū, summamq; amicis suis ex illo donat firmitatem. Igitur vide quî tibi Deus, tuq; Deo immaneas, per voluntatis conformitatem.

Dispicias etiam penitius oportet, nū tuū semper respiciat desiderium purum ac simplicem Dei honorem: an verò vnà cū eius honore, nonnulla tibi se offerat tua vtilitas & commoditas. Tametsi enim priuati memoria commodi possit (quod non diffitemur) cum charitate esse; tamen perfectus amor est solus & zelotypus; neq; admittit socium: animumq; præparat omnem ad laborem & iniuriam citra renitentiam, & sine mercedis cuiuspiam reflexo intuitu. Ideò mane intentionem tuam purifica, omnemq; tuam dirige actionem in purum Dei honorem; & si quicquam in die non tibi ex

voto ſuccedet ; memor eius quod propoſueras, iracundiam effugies, & blaſphemias, & mærorem : Deusq; , quæ eius eſt liberalitas, virtutẽ tibi adaugebit patiẽtię.

Ita nedum in voluntarijs operibus, ſed & in neceſſarijs poteris promereri. Veluti ſi menſam accedas, honorandi cauſa Dei; nõ autẽ appetentiæ potiſsmùm vt indulgeas: cubitum eas eadem de cauſa; non mera ex inertia & ſomniculoſitate. Quam quò ſæpius & ardentiùs ingeminabis deliberationem, eò magis præſeruabere omni à defectu tuis in actionibus : comedens fies parcus, dormiens ſobrius, negotia gerens fidelis, loquens veridicus, omniq; in re bene moderatus. Conare igitur tuum ſemper ſublime cor gerere. Hac etenim ratione ita conſtitutum eſt in corpore, vt cælum ſuſpiciat; quò & ipſa in natura pulcherrimum hoc edoceare arcanum, promerendi nempè in omnibus, vt fecere Sancti.

Nedum intentionẽ purificare debemus noſtram in voluntarijs operibus, & neceſſarijs ; ſed & in ferendo malo. Qua ſuper re te introſpicias velim, quî habeas; numq; de iſto queriteris vel illo. Tametſi enim

condoleſcere,malumq́; ſentire,ſit naturale ; non tamen eſt naturale,vt de Deo murmuremus, vel proximo: ſed culpabile id eſt. Quis enim adeò eſt amens, vt queritari debeat, Deus illum ſi velit vel tribulare, vel ſolari ; velitq́; aduerſum nos hominibus vti,vel Dæmonijs ? Nonne illi fas eſt ſua,vt viſum fuerit, tractare ? vel tenetur Deus ſemper nos ſolari,aduerſis exercere nũquã? Si quapiam conquereris de Cruce,quòd nimis ſit grauis ; iccircò fit, quoniam quid merearis non attendis ; neq; quò te Deus vellet perductum, tuæ gratia ſalutis : ſed te nimis amas ipſum : & vbi Crucem commutaret ; ita cauſareris ſecundam,vti priorem. Quare præpara te ferendę,quę datur, Cruci ; Deoq́; ſemper gratias age.

Si ita non te coaptas, nunquam poteris hunc conſcendere ſublimiorem gradum : nempè vt nõ tãtùm abſq; murmure, ſed & libẽter, patiare: minùs verò poſſes & ſequẽti huic pertingere præcellẽtiori ; vt in cruciamento & dolore lætitiam inuenias & ſuauitatem. Verùm ſi omnia è pientiſsimis accipias Dei manibus : cogitesq́; illum, vbi tibi videtur indignatus, multò magis pro-

pitiari,

pitiari, quàm homines vniuersos, & Angelos, vbi tibi fauent; itaq; omnem accipis pænã, acsi tibi diceret: volo hanc feras pœnam mei amore; planè tibi recipio, breui addisces hosce tres gradus; nempe vt feras primò patienter, sine murmure: mox cum desiderio: demumq; lętãter & cũ gaudio.

Hoc etiã poteris assequi continua Christi meditatione Crucifixi. Cuius velim in intuitu teipsum contemplere, videasq; quàm absis à perfectione. Si etenim quenquam esset inuenire Crucis igne æstuantẽ, cogeretur tantum erumpere in ardorem, vt diceret.

O Crux, non mihi propitiare, si te obliuiscar: si mente te abscedere sinam mea, sit medicina tua mihi corpori venenum, animæ verò manus tua clauo sit confixa. O Christe, peremptoriam fulmina in me sententiam, si vnquam tantæ inuoluar ingratitudini: omnes in me irruant cruciatus & calamitates, nisi meis continuè lacrymis tua abluam vulnera. O liuidum pectus. O facies deturpata. O capilli implexi. O pallẽtia labra. O Christe excruciate, quis mihi dabit vt sub Cruce ruam tua? O tormenta

omnia mei Domini, in me irruite: ſum enim ego reus; innocentem derelinquite ipſum. O creaturæ omnes, de me pænas ſumite. O Sol, ad quid tuum mihi immittere lumen; tantis enim ago in tenebris, vt à te minimè poſsim colluſtrari?

Fateor Domine; tu tua me Cruce omni dignum reddidiſti cruciatu, ſubter omnẽ qui demergar creaturam. Si vlla vnquam conquerar de re, areſcere fac mihi linguam. Te etenim extrema video in agonia, & neceſsitate vel vnius aquæ cyathi. Tu me adeò vegetaſti, roboraſti, atq; honoraſti, vt amplius mortem non timeam vel corporis vel animæ, cùm tu ſis vtriuſq; vita. Iam flocci-pendo honores ſeu contumelias: ideò qui tuam renuit Crucem, non tibi ſit charus, è tuorum'ue numero: ſi vnquam honorem vener, vel famam, fac me amplius, quàm meretrices, infamem. Valete honores omnes, voluptates, & delectationes. Quid iam me poterit præpedire, quin totus inſerueſcam, & ſanctus fiam, cùm talem habeam, cor meum totum attrahentem, magnetem? quî potero eſſe negligens, te videns Dominum meum vſqueadeò prom-

ptum

ptum & ſedulum? quî locum habebit in me tædium, quando tu me ita es confortatus? experire mi Domine, talem me factis comprobabo, qualem verba pollicentur. Crux tua cordi eſt adeò mihi impreſſa, vt aboleri neutiquam poſsit. Tuum me adeò fel dulcorauit, vt omnis mihi ſuauis videatur pæna. Iam certus ſum gauiſurum me in moleſtijs: erit mihi vel maximè exoptabile perſecutionem pati: gloriabor in tribulationibus: viuere meum tibi ſemper erit agglutinatum.

O chare Domine, ſi hac vellem tua abſcedere Cruce, tunc multiplica ſuper me ſpinas tuas; tunc manum apprime tuam, & ampliùs aggraua tua humeros meos Cruce: ita vt vel amore, vel vi attractus tibi redeam. O Chriſte chare, ſi nō ſum dignus, qui ſuper Cruce perpetiar tua; fac me perpeti ſuper mea: ſum enim ego latro; tu innocens. O ſi alium haberem latronem, qui mecum vellet occumbere. Sat mihi, latronem me eſſe à ſiniſtris, reprobatumq́; (pænam loquor ſemper) adueniat alius, partemq́; arripiat dexteram; audiatq́; quod illi Chriſtus dicit; Hodie mecū eris in paradiſo.

so. Magni mihi duxerim loco beneficij, hūc alteri locum concedere. Adeste huc vos, qui hæc legitis: Crucemq; arripite à dextris: protestor enim ego palàm IESV CHRISTO, sat mihi esse, se modò saluet, vnà cum socio meo. Si quem piget talem se exhibere; suo id fiat periculo. Hoc in examine teipsum scrutare: non etenim bonus seu perfectus est Christianus, qui non vult pro modulo suo, vt Christus passus est, pati.

Ex Crucis igne oritur desiderium salutis ꝓximi. Vbi te debes penitiùs introspicere, quàm profeceris: numq; tibi sit quicquam reperire vsqueadeò difficile, quod non sis promptus agere, & perpeti, lucrifaciendi gratia proximi omnis, tàm inimici, quàm amici: paratusq; an esses, seruandi gratia illius, rem expendere familiarem, iacturam nominis facere, & ꝓpriæ etiam vitæ. Hoc dico, quoniam persuasum habent nōnulli, habiles se esse omnia pati: sed tales reipsà non sunt, quales seipsos comminiscuntur. Sæpe etenim cùm possent animæ opem ferre proximi, se demittentes. seq;, incusantes ipsos, vbi est indignatus, vel eleemosyna

puel-

puellam à periculo eximere pudicitiæ; minimè id consentiunt facere: planè prodentes multò se minus maiora præstituros, cùm deficiant à minimis.

Alij sub humilitatis specie, solitudine oblectantur: lucrumq; omittunt animarũ. Quod si fecissent Christus & Apostoli, væ nobis. Causantur autem se id facere, proptereà quòd non sunt perfecti; verenturq; inanem gloriam. Parcuntq; nobili vsqueadeò lucro, modica adeo de causa: satq; habent sibijpsis esse boni; cùm alijs minimè posſint. At ego crediderim, vti alijs sunt infrugiferi; ita & sibi sint ipsis. Nõ etenim iccircò inanem extinguunt arrogantiam: quin immò cùm viuat adhuc, ad minimam quanlibet excitatur occasionem: quoue ampliùs indormiuit, eò resurgit fortior. Oportuerit itaq; illam à se abscinderent: ita enim & sibijpsis boni essent, & alijs.

Qui autem dicunt, ex humilitate se abstinere; nequaquam id ita se habet: immò oculos si velint adaperire, abstinent ex superbia. Non etenim ferre possunt sanctones dici, & hypocritæ: erubescuntq; quempiam edere barbarismũ: grauiterq; ferunt

vbi

vbi eorum non habeantur in pretio verba. Quæ omnia sunt superbiæ argumenta. Humilis siquidem vult haberi vilis, & qualem se habet, & liquidò agnoscit. Porrò si vnicuiq; mandauit Deus de ꝓximo suo; nemo subtrahere se deberet; sed satagere & factis & verbis, opportunè & importunè, vt salus ꝓmoueatur fratris. Neq; verò hoc tãtùm: sed & aliquos perducere, ex aptioribus, summæ perfectioni; qui aliorum possent ꝓmouere salutem; hæreditateq; consequerentur eorum spiritum præceptorum: vti consecutus est Elisæi spiritum Elias: & sic deinceps posteri antecessorum virtutes per suadendo propagarent. Hinc religionum constituere fundatores, vt nunquam deessent prædicatores. Verùm cùm non hodie eorum hæreditate consequuti sint spiritum præceptorũ, infrugiferè sibi hanc vsurpant authoritatem; cùm à Deo non sint vocati, tanquam Aaron; aliosq; id edocere non possint, quod experientia ipsi minimè didicerunt.

Postéa quàm mala omnia quis à se ablegauit opera, bonisq; insistit: superest, vt illa tantæ prouehat perfectioni, vt nulla ibi

maneat

maneat negligentiæ macula, inanis gloriæ, indignationis, alius'ue, licet modicæ, culpæ. Dedecet enim quælibet, vel leuis macula eum, qui perfectioni aspirat.

Si igitur quis proprias pessum iam dedit imperfectiones; conuertere se debet ad ꝓximum, cogitans num adnitatur summo illum prouehere perfectionis gradui. Multi enim sunt sibijpsis perfecti: hic autẽ deficiunt, quòd non omnem nauant operam vt perfectioni adducant eos, qui eorum sunt concrediti curę: quod præ omnibus foret necessarium: quandoquidem decem vel duodecim, qui perfectione pollerent, Deo magis grati essent, quàm minoris multi perfectionis; cũ quòd maiori possent Deũ illustrare gloria: tum etiam quòd ad illam quam ipsi conquisijssent, alios complures possent perducere pietatem; quod nõ præstarent, qui vulgari essent ornati sanctitate, tantaq; non essent præditi summæ perfectionis experientia. Multi autem cùm nõ adsint qui eos instruant, imperfecti manent: licèt multa valeant ad perfectionem aptitudine. Quare infirma est eorum excusatio, qui dicunt non inuenire se huic habiles

biles

biles argumento homines; cùm omni in loco & tẽpore ſuos aſſeruet Deus amicos, perfectioniq; idoneos: ſed ſuamipſorum cauſentur ignauiam.

Illud planè concedo, non omnibus eadem conuenire exercitia; veluti vt mulierum curam gerant, Deum've contemplentur. Ideoq; operæpretium eſt, Diſcretionis virtute quenlibet perfectum dirigere ad eius exercitij ſtatum, quò eſt magis idoneus: in illisq; inueniendo quempiam, qui virtutum habilis ſit cõſcendendo culmini, opus eſt omnem illi pandere perfectionis viam; eiusq; propellere ad ſtudium, compendioſiori ſemita; quæ eſt, vt in omnibus noſipſos deuincamus, reſtinguamusq; motus omnes iræ & concupiſcentiæ, omnemq; laudis appetitum & inuidiæ. Qua ſanè via nedum perducitur quis perfectioni, ſed & fit oculatus, vt eam norit alios edocere, cõſummatusq; in actione ſimul & contemplatione: immò in vtraq; ſimul, ita vt ex actione non amittat contemplationem, ex contẽplatione've nõ minor fiat actio. Quare omnibus contemplare te in iſtis: videq;, num Diſcretione te iuuet vnicuiq; opem

ferre;

ferre; perfectioneq; omniũ adducere summo virtutum.

Hic contemplari se debet anima, nũ mundo prorsus sit mortua; discrimenq; habeat inter personas; viuatq; in ea, an mortua sit virtus; humiliq; adnitatur ex fiducia, velle omnes superare Sanctos, fieriq; similis & æqualis Deo. c. x.

Ait Christus in Euangelio: Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit; ipsum solum manet. Vbi docet veram sitam esse perfectionẽ perfecta in morte. Igitur examina teipsum, num mortuus sis, aut viuus; ad vtriusq; cõditiones. Primò qui viuit mouetur, conqueriturq; si offenditur: omnem enim sentit pũctionẽ. Mortuus autem prorsus contrà. Mundo igitur si es mortuus, immobili permanere debes animo ictum ad omnem cuiuscunq; generis; iniuriamq; non sentire vllam, quę tibi inferatur: neq; queritari de occurrẽte tibi cruciatu vel dispendio.

Multi se agnoscunt peccatores, profitẽ-

turq; omne se mereri malum: qui tamen neq; multum neq; parum consentiũt molestari. At verus Christi sectator omni verè se dignum agnoscit cruciatu: quiq; nedum ab omnibus derelinquatur, sed & quẽ insectentur omnes: cumq; velit iustificari, & non manere iniustus, omnem expetit cõfusionem & tormentum: sciensq; Deum se offendisse, cumq; ipso creaturas omnes, excupit omnia de se vindictam sumere: & ꝑspiciens Deum & virtutem illi nauseã mouisse, vellet toti abominationi esse mundo, vt ita posit satis esse rationi dissoluendæ, quam contraxit: tantamq; intus persentit cõfusionem vt nihil vereatur omnem foris verecundiam & ignominiam: quoniamq; eum contristauit, qui omni dignus est obsequio, omnis illi iniucunda est iucunditas, cõtristatq; omnis illecebra: lætificat autẽ derelictio omnis & pæna: cùm hoc iure meritò videat exigere iustitiam. Ita dictum accipietur Apostoli: Mundus mihi crucifixus est: & ego mundo: acsi diceret: Mundus adeò mihi est horrori, atq; mortuus fætens cruci suspensus: itaq; ego sum mũdo abominationi, acsi mortuus essem, & cruci confixus.

fixus. Hoc,cõtemplare quis ſis,in ſpeculo.
Cõſidera dein, nũ perfectã illã indeptus ſis ſpiritus libertatẽ, vt diſcrimẽ nõ ponas inter hoc & illud. Nõ etenim diſcrimẽ habebit pfectus pauperes inter & diuites,laudes & vituperationes; cùm non timeat vel inanẽ gloriam, vel confuſionem. Contrà nonnulli minimè audent tales ſe declarare, quales reuerà ſunt: timentq́; eorum confiteri peccatum: probè declarãtes libertatem in ſeipſos minimè ſe habere; quando timent alijs ſe tales inſinuare, quales ſe norunt. Verus autẽ humilis ita libertate pollet, vt & ſeruum mancipiumq́; ſe exhibeat omnium; compertum habens omnibus lõgè ſe meliùs tractari, quàm mereatur: itaq́; eſt ſeruus, vt & ſummam peruenerit ad libertatem. Quò fit,vt iam non ferrè ſentiat ſcrupulũ vel moleſtiã tpe Cõfeſsionis,Cõmunionis'ue: nunquãq́; nõ deſiderio deſiderat hæc Sacramenta; non quòd ſe cenſeat ritè præparatum: immò ſe iudicãs longè impræparatiſsimum, ſeu quam maximè indignum,vniri illi appetit inhiãter,qui veram largitur vnitionem & præparationem ſimul. Neq; verò quicquam veretur illi in-

festum esse posse; quoniã omne se agnoscit esse malum: neq; erubescit, respicit'ue personam quampiam; de Deoq; loquitur, & Deum alloquitur, perinde atq; hominem quempiam: neq; vnquam eius exequenda se subtrahit à voluntate; cui semper sua est annexa; vel morte vel cuiusquam metu periculi: omneq; penetrat periculum summa cum securitate. Talem si reperire esset heroem virum; omni superemineret præcepto, excõmunicationi, legi, statuto. Vellet enim ampliora obseruare, quàm iubeantur: & vt præcepta obseruaret, amplecteretur consilia: & vt caueret ab illicitis, vitaret & fugeret etiam quæ licent. Tu si es talis, es felix: sin minus, vt sis adnitere.

Nõnunquam mortua est in homine virtus; cùm opere nihil quicquam se exerit; neq; signum ostendit emendationis seu ꝓfectus. Quare incogitanter semper de his loquitur, quæ spiritui Dei aduersantur: neq; illi placere intendit. Nonnunquam infirma est virtus & languescens; instar valetudinarij, qui ægrè tædenterq; quicquã agit operis: ita spiritaliter, vbi fastidiens quis bona facit opera, illibenterq; paret: &, opus mo-

dò exequatur, non illi eſt cura, num ritè, vel minùs ſit abſolutum: & ſi cuipiam incidit defectui, tegit id tergiuerſationibus & mẽdacijs; dici poteſt huius imbecilla virtus. Viuida porrò ſimilis eſt vegeto ſtrenuoq; militi virtus: qui multum exantlat laboris, exantlandoq; oblectatur: nec frigus timet vel æſtum, pericula vel mortem; præmium reſpiciens victoriæ. Ita virtute præditus viuida & inclyta, multum elaborat, omnesq; facilè ſuperat moleſtias, præmiũ contuens: qui poſtea vbi altas iecerit in virtute radices, iam non præmij gratia, ſed nudæ operatur amore virtutis; tuncq; ferè laborem non ſentit: quemadmodum terræ aſſuefactus exercendę; cui adeò obduruerũt ſeu occalluerunt & manus & pedes, vt laborem ſentiret, ſi otioſus ſederet. Multò certè magis viuida in ueris Chriſti militibus virtus, omni ſupereminet labori: lętitiamq; ingeminat, & vires adauget, vbi maiorem experitur difficultatem. O viuida virtus, & fortis, mundo male cognita; vbi tuæ ſunt radices? Certè quidem niſi in quibuſdam te agnouiſſem, qui gloriantur in perſecutionibus, certoq; confidunt non poſſe ſe in

illis deficere; crederem tuas in cęlo sitas radices, tibiq́; non esse in terris domicilium. Beatus qui te possidet: semper enim Christo increscet Crucifixo, qui viuida est virtus & fortis. Contemplare te hic, quę tibi insit virtus; si perfectionem desideras.

Si perfectè quis compertũ haberet, quãtum Deo teneatur, nedum imitari adniteretur Sanctos: sed & omnes vellet anteire: non quidem proprij causa commodi, sed in Creatoris honorem sui: immodicoq́; illum impellente seruore diceret. O Patriarchæ, Apostoli, Confessores, Martyres & Virgines. ô Angeli omnes, locum mihi concedite, adsim Christi tribunali. Adeò enim me sentio illi astrictum; tantæq́; mihi illi habendæ gratiæ, vt non vos simul omnes possitis meę facere satis rationi, quam contraxi. Cùm igitur me sentiam, quàm vestrum aliquem, illi obligatiorem; partiũ est mearum, vt exoptẽ virture vos antecellere omnes. Quis vestrum profundam gerit humilitatem? Intendo ego ante illum fieri; mãcipiumq́; me reddere minimorum eius serculorum; meq́; agnoscere omnis causam, quem vnquam sustinuerit, cruciatus. Quis

vestrum

vestrum magnanimus sibijpsi deuincendo? Volo ego vincere illum: nedumq; omne perpeti malum; sed & illud excupere, in corpore & anima: prouocaboq; omnem aduersus me cũ Creatore creaturam, mihi oĩa inferant mala; nihil enim quicquã horresco. Quis vestrum charitate affluit; non inquam imaginaria, sed vera & perfecta? nolo illi concedere locum. Sum enim proximi in salutem promptus, qui corpus exponam & animam, famam & existimationem: itaq; volo Deo esse anathema, vt nedum gloria velim priuari nondum possessa; sed & vbi posiderem, expoliare meipsum volo, igneq; vestiri Tartareo; modò Deo quod libitum est, faciam.

Ita semper optimorũ collatione, examinare seipsum deberet homo. Vti D. faciebat Antonius: qui è quolibet florem seligebat virtutum, desiderans sibijpsi vnus colligere, quod cæteris erat dispersum omnibus. Neq; etenim satis deberet illi esse, Paulo æquari, Ioanni, Francisco, vel Dominico: sed & experiri omnes antecellere: cùm hoc non Deo sit impossibile, nobis'ue vitupe-rabile. Neq; verò putes Deum te præcel-

lentem non velle sanctum : vel sanctos nolle aliquem sibijpsis anteferri: vti vsuuenire solet in Principum curijs . Vellēt enim Sācti pręcellentiores se videre Sanctos ; quò ampliùs honorificetur Christus . Nisi igitur tale geris desiderium , scito magnū tibi superesse emetiendum itineris spacium : quod (nisi sn̄iam mutes) absoluere minimè poteris . Magna etenim modico nō acquiritur perfectio desiderio ; immò modici non fuerit operis , si magno cum desiderio perfectę acquiri poterit summum virtutis . Regnum etenim cęlorum rapiunt violenti ; fraudantur illo negligentes . Quare hac contuere collatione, tua quæ sit perfectio .

Quoniam verò sanctum ait Euangeliū ; Dedit eis pòtestatē filios Dei fieri ; canitq́; Propheta ; Ego dixi vos Dij estis ; & filij excelsi omnes ; ęquum est, vt supra omnium perfectionem creaturarū, Sanctorūq́; omnium, ęqualitati aspiremus Dei ; neq́; à tanta degeneremus nobilitate nostra ; cùm pręsertim illeipse huc nos inuitet . Quod certus sum impossibile visum iri tepidis ; iudicabunt enim velle ita Deo ęquari, pręsumptionem esse exitialem; qualis fuit Luciferi .

ciferi. Ego autem dico; temerarium non esse, id velle quod vult Deus; sed insignis quidem est arrogantiæ, non velle eius submitti voluntati. Quod sanè fit à tepiditate, priuati plena amoris; q̃ tãtã minimè vellet patientiã, charitatẽq; tantã, quanta Dei decet filios. Placet.n.sibi in mũdo & defectibus. Porrò si humili ex obedientia, non ꝓprijs innixus viribus, huic aspirabis gradui; non Luciferum referes, qui præ superbia deiectus fuit ad Tartara: sed similis eris Christo; qui quòd se humiliauit vsq; ad Crucis ignominiam, exaltatus est super omnem sublimitatem.

Ait huic proposito quidam Ethnicus philosophus Mercurius Trimegistus: Nisi similem æqualem'ue se faciat homo Deo, nunquam poterit illũ cognoscere. Omne etenim simile à suo agnoscitur simili. Cuius sanè cùm sit vera sententia, teporem confusione obruere deberet nostrum, cui minus est luminis, quàm fuerit pagano isti. Aio igitur hominem æqualem debere Deo se facere in omnipotentia; vt quemadmodum omnia Deo sunt possibilia, ita tu tuo omnia possis in microcosmo, hoc est paruo

mundo,

mundo; qui es tuipse: vbi imaginem geris superſanctiſsimæ Trinitatis, Angelorum ministerium, cælorum influxum, elementorum virtutem, & animantium. Si etenim tuijpsius eris dominus, omni imperans tuæ affectioni & cogitationi; Deo eris, iuxta modulum tuum, æqualis. Si etiam teipsum agnoſcis & Deum; fiesq; vnus, ex amore, cum illo ſpiritus, eris omniſcius, quoniam omnia in Deo ſcies intelliges'ue. Siq; Chriſtum duntaxat cordi geres Crucifixum, qui vera eſt ſapientia, eris & omniſapiens. Pari ratione ſi omnē peccati à corde tuo propuleris amaritudinem, Deo æquabere eius in bonitate, nihil tibi aſſeruans malitiæ: cumq; Deus ſemper ſit glorioſus & iucundus, ſi omnem à te ablegaueris ſolicitudinem & triſtitiam malam; omniq; de aduerſo Deo laudes referens collætabere; eris & illi ſimilis in gloria.

Hanc tu ſi cognoſcens præcellentiam, non ſtudes illi capeſſendæ; diuinoq; aptari nutui, qui te omnino vult ſibi ſimilem; certum habeas diſtrictè te inde iudicatum iri. Tum verò planè comperies ipſiſsimâ te degeneraſſe ex negligentia; noluiſſeq;

tuo

tuo similem fieri patri: vt iustè eius hæreditate, filijq; titulo æternùm priueris.

Quomodo habere se debeat homo in hominũ frequentia; dandisq; cõsilijs optimis & explicitis, abscissis superuacaneis omnibus & curiosis sciscitationibus. Vti etiam se habere in diuinis visitationibus, & raptibus, & miris, vbi occurrant. C. XI.

SACRVM ait Euangelium: Nõ potest abscondi ciuitas supra montem posita: neq; accendunt lucernam & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum; vt luceat omnibus qui in domo sunt. Innuens nimirùm sanctitatem verã elucescere, radiosq; suos diffundere longè lateq;: tametsi ipsa se ex humilitate velit quammaximè tectã. Vti priscis legere est de eremicolis; quò multi attrahebantur eorũ odore sanctitatis: neq; itineris parcebant difficultati, & asperitati: quò etenim ampliùs seipsos celatos volebant, eò ampliùs eos manifestabat Deus. Indicium est igitur perfectionis, à

multis

multis & per epistolas, & coràm inuisi: nõ quidem terrenæ magnitudine sapientiæ, scientiæ'ue curiositate, vel mirabilium nouitate; sed solùm edocẽdæ gratia viæ Christi Cruci affixi, in propriæ abdicatione voluntatis, radicitusq; euellenda omni inordinata affectione.

Igitur si minimè ab hominibus frequentaris; modici argumento est luminis, cui non possunt alij participare. Verùm si frequentaris; respice vti sis immobilis, tàm ad dolorem, quàm ad gaudium; numq; te perturbet externæ priuatio quietis; delectent'ue laudes et blanditiæ. Hoc dico; quoniam difficile est admodum multis bonis in operibus non molestari ab aliqua inani gloria. Verus autem Christi imitator tantam, eius opitulante gratia, peruenit ad puritatem, vt priuatam omnem sub pedibus sibi substernat complacentiam.

Oportet, ex his quæ diximus, perfectũ hominem perfecta & explicita ꝓximo suggerere consilia; nõ pura ex imaginatione, vel visione, vel somnijs, vel acquisita scientia; sed ex superno Spiritussancti lumine; nihil suumipsius respiciendo compendium,

vel

vel dispendium, aliorum'ue: sed purum Dei honorem.

Multum sanè distant perfectorum consilia, & cæterorum; etsi doctrina polleant. Isti etenim consilia proferunt indeterminata, & hincinde argumentantur, explicitè non promentes, quid agendum: ita vt consulens suo maneat cum consultore confusus. At veri Christi famuli, quoniam non suisipsorum vident oculis, immò Christus est, qui videt, & loquitur in ipsis; consiliũ suggerunt stabile, ita vt nihil supersit audiẽti dubitationis: qui si non ita ritè sit affectus illi plenè exequendo; illi commiserentur, orantq; diuinæ capax fiat adimplendæ voluntatis. Quo teipsum cõtueri debes in speculo.

Non aliàs dicere possumus de ea, quæ eum decet, prudentia, qui à multis frequentatur hominibus, dandis negandis'ue, quæ conueniunt, responsionibus. Nonnulli etenim infructuosa sciscitantur: veluti, nũ eorum defuncti locum obtineant salutis: num eorum filij vel amici peregrè agentes bene habeant, vel secus: num illi feliciter euenturum sit in Monasterio, vel mundo.

Alij

Alij interrogant num penuria ſeu caritas futura ſit annonæ; vel peſtis; cui'ue cedet victoria Principantium . . Quibus præſtiterit ſilentio reſpondere: omnemq; curioſam abſcindere interrogationem . Hoc enim errore nedum mundana fouetur curioſitas; ſed & periculo exponuntur Dei ſerui aridę & occultæ cuiuſdã ſuperbiæ . Permittit enim Deus, vt verum diuinantes, magni fiant nõminis penes curioſos homines: paulatimq; è ſeruis Chriſti, fiunt ſerui Diaboli. Planeq; ego fateor, complures me nouiſſe tales, qui facti ſunt incorrigibiles: ſibiq; adeò tribuunt ipſis, vt aliorum non poſsint demitti ſenſui. Quorum tibi ſit ruina perpetuò in exemplum, vt aliud non edoceas, quàm rationem perfectam acquirendi omnium paſsionũ mortificationem, veramq; Chriſti Cruci affixi imitationem.

Aliud nõ leuius cõtingit periculũ ei qui pfectionem appetit, circa nẽpè viſiones, & apparitiones Sanctorum. Licet enim perfectæ hoc ſit indicium puritatis; vt de Virgine legimus ſuperbeatiſsima, quã viſitauit Angelus: necnõ & de D.Catharina Senẽſi, alijſq; compluribus; attamen quò maioris

id

id est muneris, eo maius ibi delitescit periculum. Transfigurat enim se Satan in Angelum lucis: multosq; legimus ita fuisse delusos.

Cui ni velis impingere laqueo, hoc tibi relinquo documenti, vt nunquam expetas, facile'ue huiusmodi fidem adhibeas: sed stude tantum talis sis, qui superna dignus esse possis visitatione. Quemadmodum neq; etiam ambiri debet Prælatura, sed virtutes, vnde meritò preferri alijs possis. Si etenim visitationem velles Sanctorum, vel prælationem citra merita; præsumptionem incideres, deludererisq;. Igitur si qua tibi occurreret apparitio; cõfestim teipsũ respice, agnosceq; te peccatorẽ: fidenterq; pete; q̃s sit, qui tibi comparet. Si respondeant se esse Angelos, vel Sanctos; obuerte illis terga: errastis (dicens) viam: non etenim inuisunt Sancti flagitiosos, qualis sum ego. Neq; verò offensos hinc tibi illos verearis: nam si verè erunt beati, non tua aufugient ex humilitate: immò ampliùs persistent; & eò magis, quò firmiùs tua persistes in demissione. At si maligni essent spiritus: nequaquam tuam ferre poterunt humilitatẽ.

Quæ

Quæ dicuntur de visis, dici possunt & de raptu, seu ecstasi: vbi sanè aduigilare quã maximè oportet, si omne volumus vitare erroris periculũ. Qm̃ verò hac de materia scribunt D. Vincentius, & Riccardus à S. Victore, breuibus volo ego pertransire. Dixerim tantùm, raptum fieri nonnunquã ex infirmitate cerebri, vti in phreneticis contingit, & furiosis. Nonnunquam forti ex imaginatione: quod natura esse potest, & citra deuotionem. Nonnunquam ope fit spiritalium nequitiarum: hocq; sæpe vsu venit, nostris præsertim temporibus. Cęterùm raptus bonus fit à Deo, & sanctis Angelis: aliudq; non est, quàm eleuatio ad diuina: quò anima nunquam posset propria pertingere virtute: quod purioris signum est vitæ. Et, vt idem testatur Riccardus; Nisi anima subleuetur à Deo tales ad excessus, nondum perfectam consecuta est charitatem. Solet enim veris eius amicis sua pãdere Deus secreta. Verùm magna horũ est penuria. Proinde hoc si tibi fit; cõsidera diligẽter, nũ qua tibi inueniat̃ imperfectio. Non enim verus manet raptus cum imperfectis, sensusue amatoribus; neq; cum illis

qui

qui comminiſcuntur ſibi imaginariam Paradiſum: ſed cum innocẽtibus, demiſsiſq; ad centrum uſq;: quibus verba non ſuppetunt poſteà, conceptus'ue, vnde id exprimant, quod ſunt contemplati.

Inter cætera Spiritus ſancti dona eſt virtus miraculorũ. Vbi circunſpectione opus eſt prouida; vt omnis accepta feratur hæc virtus Deo: ne'ue quicquam admiſceatur fumuli ſuperbiæ: multum enim difficile eſt hic, ita perſiſtere in humilitate, vt non quiſpiam uſurpetur fauor, vel complacentia præter cõſuetum. Quare perpendere ritè debent huiuſmodi homines, num tali ex opere fiant, quàm anteà, humiliores: an verò ægrè à ſe amoueant fumum illũ proprię exiſtimationis. Quælibet enim modica in huiuſmodi nõ repercuſſa moleſtatio, indicium eſt imperfectionis: fieriq; poſſet, vt quanta eſt illorum vtilitas, quibus patratur in corpore miraculum, tantum & inferretur animæ illius, qui id operatur, diſpendium.

Vir ſanctus, ſciens & per malos Deum operari miracula, vim non hîc facit: ſed ſolùm vacat agendis inſatiabiliter Deo gra-

tijs, quod est Sanctorum peculiare; nõ autem virtus faciendi miracula. Multi enim Sanctorum hoc caruere dono; quò meliùs ĩ humilitate cõseruarent. Et si q̃dẽ accersit sanctus, vt bñdicat ægrotanti; hilariter accedit, Deumq́; orat incolumitatem illi impertiat, ipsi verò illudatur; vti deridebant Christum, cùm Archisynagogi accederet excitaturus filiam à somno mortis dormiẽtem: itaq́; manet immotus, vt petitionem si non obtineat, lætetur, Deoq́; gratias agat, non minùs atq; si obtinuisset.

Vti sanctus suo sciat tẽpore & ꝓdere & celare suas virtutes: victoriamq́; referat triplici è Diaboli certamine: perfectamq́; possideat humilitatem. Demũ vti cordis puritas Monachi sit finis: vti'ue acquiri possit. C. XII.

TAMETSI studeat vir sanctus suas cęteros celare virtutes, potiusq́; aperire defectus; attamen nonnunquam agit in eius fundo mentis Deus; perspicuaq́; illi reddit magna, q̃ ibi collocauit, munera: quò habeat

beat vnde amplius demittatur, agnoſcens tantas illi minimè ſe referre gratias, vti tenetur: interneq; abſq; verborum ſono, illũ alloquitur; perſpicueq; illi aperit, quid ſine eius meritis, mera ex liberalitate in ipſo fuerit operatus: vtiq; è ſuperbo, tantæ perduxerit humilitati, vt ampliùs illi arrideant opprobria, quàm antea honores; & è bilioſo rabidoq;, percupidum illũ fecerit patiendi: ſanctificaueritq;, & ſtabilierit adeò in eius gratia, vt nihil vel proſperi vel aduerſi, poſsit ab ipſo illum ſeparare; immò impedimenta omnia maiori illi cõuertantur auxilio. Qua ſanè in collocutione, oportet animam ampliùs ſe ſemper immergendo, demittendoq;, maiori increſcere feruori, diuinæq; gratiarum actioni: habilemq; ſe exhibere maiori, quàm antea, chariſmatum receptioni. Hoc volui dixiſſe; vt inſinuem, nunc celari homines ſanctorum virtutem, nunc à Deo palàm fieri. Vtraq; verò ipſi ratione illi dant gloriã: virtuteq; inaugeſcunt. Beatus ille, qui mortuus eſt omninò, Chriſtoq; transformatus: didicit enim ille ampliùs humiliari in laudationibus, gloriariq; in ignominijs & diffama-
 tionibus.

tionibus.

Nequaquam dici poteſt quis perfectus, niſi Diabolum ſuperauerit, omnibus cum eius verſutijs. Tribus autem potiſsimùm modis conſueuit ille nobiſcum decertare. Primùm tectè intus nos moleſtando, vel iracundiæ, vel inanis arrogantiæ, vel libidinis. Hoc porrò nititur: vt naturam cauſemur, & Deum conſequenter, qui eam plaſmauit; noſtramq; tueamur pigritiam, qui obluctari non nouimus Diabolo, ſuiq; agnoſcere hoc eſſe operis. Hac verò nos ſi non proſternit pugna; alienam induit perſonam, illorumq; vtitur lingua ad maledicendum, ſerendumq; diſcordias. Vti verò priùs attentabat iniuria Deum afficere; ita hîc vellet proximum. Hæ ſunt conſuetiores eius pugnæ, nunc internæ, nunc externæ, nunc ambæ ſimul. Vbi verò his ſe ſupe ratum videt vijs, palàm ipſemet aduenit: nuncq; in formoſarum ſpecie mulierum, iuuenumq;, nunc beluarum, monſtrorũq; horribilium, nunc ſub ſpecie Sanctorum ſeſe offert, & Angelorum: vti S. factum eſt Antonio, alijsq; compluribus. Quarũ omnium fraudum, ſi oculos ſemper habebi

mus

mus ad Dominum, proculdubiò erimus victores. Tribus hisce rationibus nos impetit Diabolus: sed vt plurimùm superioribus duabus, rarò autem postrema: tametsi hæc sola illi ascribatur; in ceteris autem naturã arguimus, vel proximum. Vide igitur quis sis.

Omnibus nos contemplari debemus in virtutibus: at præcipuè in humilitate, quæ omnium est speculum virtutum. Quam sanè demirandum est non omnes amplecti; quãdo eam omnes magnificè & extulerunt Sancti, & possederunt: cùm præsertim & superbi eam in cæteris commendent; ipsi verò eam minimè volunt. Famulantes quidem vellent humiles, Præsidesq; minùs arrogantes, & pompaticos; hoc verò ab ipsis propellunt bonum: acsi bona esset alijs, sibi nequaquam. Vti nonnullos audimus dicentes: tantam non ego curo humilitatẽ: indolentq; alij, quòd nimis se deiecerint. Qui iam fieri potest, si virtus hæc, quo magis exuberat, eò facit meliorem, vt homines eius tantillam adeò velint portionem? Reuerà subdubitare me compellunt, nescire ipsos quid sit humilitas; ipsosq; semper

intumuisse: immò ex humilitate quæsijsse exaltationem; è virtuteq; hausisse vitium. Proprium sanè humilitatis est, ad ima depressio. Igitur esse non potest, vt tu humilis esse velis, nō deprimi: acsi depressus velles esse, & non depressus: humilis, & non humilis. Humilitatem igitur si desideras, appete sperni & proculcari.

Ideò probra ne fugias, si vis esse humilis: hoc enim eius est peculiare. Aliàs enim fortè ampliori te permittet Deus affici honore, quò magis cōfundaris, pessumq; eas. Et quidem verè humilis, vbi proprias audit laudes, magnum persentit dolorem, & molestiam: humilitate dein increscens, æquè mouetur ad laudes, atq; vituperationes; omnesq; illi laudes fiūt maiori stimuli virtuti: ita vt si se bonum audiat dici, adnitatur & esse melior: sanctusq; si dicatur, maiori permouetur sanctitatis desiderio.

Inuito igitur omnes, vt verè simus humiles. Vtq; omnem ritè possimus pessum premere superbiam; vniuersas in vnū colligamus nostras laudes, honores, fumulos, inanes glorias, reuerentias, existimationes, amplitudines; caudæq; appensas venera-

bilis Asini, rogitemus illum suo dignetur coràm nobis impensiùs adolere thuribulo, nostram in cõfusionem: vt dicere possimus cum Paulo: Mundus mihi crucifixus est: & ego mundo. Quò sanè paucissimi perueniunt: multi enim laudes odere; sed non amant opprobria: neq; adeò sunt mundo crucifixi, vt dicere possint: Gloriabor in infirmitatibus meis; vt inhabitet in me virtus Christi.

Si Monasticen profiteris, seu religiosum quodpiam institutum; attende imprimis, quis proximus seu immediatus sit finis, ob quem hoc assumpsisti institutum. Dices, vt vitam consequare æternam. At, inquã ego, hic vniuersalis est omnium finis fidelium: quî iam illum attinges, quem ignoras, scopum? Hinc profectò tanta oritur tepiditas & dissolutio in Cænobijs; quoniam nedum iugiter (quod foret imprimis necessarium) fini non aspiratur: sed nec vel agnoscitur. Aio igitur, destinationem Deo dicati esse, quam ponit Euangelium: Beati mũdo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Ideoq; erecta sunt Monasteria, vt ob longiquitatẽ à seculi curis, leuiori negotio adipisci pos-

ſimus cordis puritatem: quod non ita in mundo agentibus eſt conceſſum; qui pietatis diſtringũtur operibus, curaq; familiari, ac terrenis negotijs: Deum tamen intendentes, ſperant & ipſi conſequi ſalutem.

Iam quid ſit puritas ſeu munditia cordis, declaro. Vbi quicquam ſit cæno oppletum, dici non poteſt mundum: at ſi omni depurgetur macula & ſorde, dicitur mundum: ſi verò & pingatur, inaureturúe totum; nõ aufertur, immò augetur eius mũditia. Ita fundus noſter, vbi immundis oppletur cogitationibus, vel pecuniæ, vel luxuriæ, vel iracundiæ, inconſultarumq; dijudicationum; dici poteſt immundus. At vbi dulcem in ſe pingit Chriſti paſsionem, ſanctorum'ue memoriam præteritorum, proponitq; velle perfectam acquirere humilitatem, vel inuictam patientiã; fit pulcher, & purus, ſeu mundus: omnibusq; ſuauiſsimam reddit odoris ſui fragrantiam: vti diuinus inquit Apoſtolus: Chriſti bonus odor ſumus in omni loco. Breuibus comprehendam, omnis præter Deum cogitatio cor reddit impurum: Quandoquidem omnia infra Deum eius deturpãt pul-

chritu-

chritudinem. Quis iam exprimere valeat mundi pulchritudinem cordis, Deoq; pleni, in quo nedum sibi complacent Sancti, sed & ipse Deus,qui dicit: Delitiæ meæ,esse cum filijs hominũ? Discute igitur teipsum ô religiose, videq; tot ex horis diei, quot sis cum Deo, quot ab illo diuageris: aliàs religiosus eris sine religione, vana erit tua religio, teporemq; ingrediere, qui omni præ vitio, Deo displicet. Adnitere igitur omni studio puritatem conquirere cordis: quod tibi nequaquam erit difficile, perfectè tria si obseruaueris vota. De quibus, cùm sint notissima,hic mentionem non habeo,cùm alibi super illis conscripserim.

Quoniam verò omnia perscribere, quæ via possunt occurrere in spiritali, non minoris est res difficultatis, quàm tædij; hæc sufficiat dixisse: cùm non ignorem,si quem iuuabit hæc & legere, & operi mandare, augescet ille in lumime eorum agnitionis quæ supersunt; Discretioneq; affluet, nedum in suijpsius regimine, sed & cæterorum; dijudicareq; sciet bonum inter, & melius, & optimum: & eousq; poterit hac in vita peruenire, vt gaudeat omni in molestia,

lestia, extremosq; inter cruciatus internæ redundet lætitia: cõsolationemq; nõ quærens, semper consolabitur: lacrymasq; non procurans, nunquam non erit lacrymosus: supernasq; non affectans visitationes, inuisetur iugiter; fietq; ciuium socius cælestiũ, vti iam amplius cælestis, quàm terrenus.

Cũq; terrã proprij excoluerit corporis multis ieiunijs, vigilijs, & orationibus; omnemq; euulserit vitij spinam; vita perfectus erit in actuosa: terramq; posidebit suã in pace: itaq; mundicordis effectus, optimam posidebit cum Magdalena in contemplatiua vita partẽ. Quæ multò maior est perfectio: illa etenim omnẽ suffert proximi defectum: omnemq; calcat voluptatem: visibiliaq; superat omnia: ista autem etiam inuisibilia superat: diuiniq; capaces reddit influxus: diuinæq; sedem facit sapientiæ. At vtranq; supereminet & superexcellit, quæ dicitur mixta: quæ agendo contemplatur, & agit in contẽplatione. Mirabilis sanè admodum est hæc vita: videtur enim in se concludere pugnantia: quandoquidem actiua velit vita societatẽ, opus, atq; distractionem: contemplatiuæ

autem

autem solitudinē expetat, otium, & vnitionem. Tales extitere Apostoli, alijq; cōplures Sanctorum: qui ex abundantia spiritus, potentes erant in actione, simul & contemplatione.

Dici pōt, qui eò peruenit, sāctificatus, confirmatusq; in gratia: tum quòd iam vix posit letaliter ruere: tum etiam quòd cōtinēter lumine augescens, de virtute in virtutem, & gratia proficiat in gratiam: vti de Christo legimus, qui proficiebat sapientia & ætate, & gratia apud Deum & homines. Qui benedictus sit in omnia seculorum secula. Amen.

A. P. A.

MODVS

MODVS CONFITENDI breuiſs., his qui grauiora iam vicere peccata, hocq; frequentiùs excolūt Sacramentū, vtiliſs. Ex præcedenti extractus Speculo.

VI vult interno cōfiteri cū profectu, diſcutiat priùs oportet fundum ſuū interiorem, Deo illum conuertendo, ſuppliciterq; implorando, tantū illi infundat luminis, quo poſsit propriæ contueri maculas conſcientiæ: quas ſuperno minimè poterit conſpicere ſine lumine: vti Propheta dicebat; Delicta q̃s intelligit? ideoq̃; Deum orans, ſubinferebat; Ab occultis munda me Domine; hoc eſt, ab his, quæ ignoro, peccatis. Qua in re falluntur multi, mente nunquā non præteritas retractando culpas, minimeq; illam Deo ſubleuantes; ita vt fiant ſcrupuloſi, & inquieti, & nun-

nunquam ſe corrigant à vitijs.

Fuſa igitur magis mentaliter, quàm voce tenus oratione, dicat humiliter Confeſſario ſacerdoti; non vti homini, ſed vti Chriſto cuius vicem gerit.

1 Pater, me incuſo; permiſi etenim euagari cor otioſas in cogitationes, cum multa temporis attritione.

2 Non aufugi peccati occaſiones; ſed potius inde ſum delectatus; vti ſunt multiloquia, aſpectus, auditus, & lectio inaniũ, & inutilium.

3 Non puro potiſsimùm diuini honoris intuitu bona ſum operatus; ſed vel pœnæ timore, vel amore præmij; ita vt ſemper fuerim mercenarius.

4 E præteritis non noui quicquã haurire fructus culpis; nempè fieri cautior, humilior, proximo'ue magis compatiens; ſed procidi tali ex recordatione in puſillanimitatem, animumq; deſpondi.

5 Cùm multo expectatus ſim à Deo tẽpore, non geminata compenſaui hoc beneficium pœnitentia.

6 Sæpe bona non itero propoſita, prout inſpirat Deus: & ſi quidem id facio, imbecilla

becilla ſunt, & modici feruoris.

7 Non potui à me abdicare recreationem omnem, & colloquium infrugiferũ: tametſi diſpendium perſpectum habuerim, decreuerimq; talia vitare.

8 Talis non fui in cætu, qualis in ſolitudine: ſed perſenſi animum variari meum, iuxtà locorum & hominũ varietates: quod imperfectionis eſt argumentum: perfectus enim vbiq; lucratur.

9 Vbi contigit quicquam inſoliti, putà videre ſpectaculum, vel nuntij audire quidpiam de amicis & cognatis, ſeu proſperi ſeu aduerſi; alterationem in me ſenſi: neq; etenim pia immotus fui in cogitatione: ita & vbi quicquam præſtolatus ſum, cor ſenſi inquietum.

10 Pijs non potui perſiſtere in meditationibus: neq; operam dedi vt contrarias pellerem cogitationes.

11 Patiens non fui, ſedatusq́; negotijs in peragendis, ſed importunus, maturè nõ expectans & locum & tempus: ſi verò præter votum mihi contigere, pænam ſenſi & diſplicentiam.

12 Oblectatus ſum videndis pulchris,

& audiendis curiosis: solumq; non quæsiui omni in re spiritum.

13 Cum domesticis fui iracundus, cum grauioribus hominibus mansuetus: quod modicæ signum est humilitatis; quæ aliò non respicit, quàm in Christum.

14 Proprij fui capitis, & contentiosus, vel in rebus nihili, citra veritatis zelũ; sed priuato meijpsius amore.

15 Plenus fui tædij & tristitiæ; sæpeq; causam ignoraui: sed video immodico id euenisse meijpsius amore, modicaq; in Deũ fiducia.

16 Mundanos ob respectus multis supersedi bonis peragendis; sæpeq; veritatẽ subticui; consuetudinemq; vitaui pauperũ, & humilium ac piorum hominum.

17 Nõ æquè tuli, humiliterq; subiectionem; sed persuasum habui meliùs me scire regere: sicq; proximum dijudicaui meum.

18 Immodicam sensi teneritudinem seu animi propensionem ad affines, amicos, meq; ipsum: nonq;, hoc præpeditus amore naturali, odi Dei offensam omni in homine.

19 Si læsus fui, non illam gessi promptitu-

ptitudinem me deijciendi, illosq; ex animo diligendi, qui me offenderant, vti fecit Christus Iudæ.

20 Non tuli patienter in fratre meo defectum omnem; vti infirmitatis, senectutis, delirationis, & huiusmodi.

21 Non fui compassus voluntarijs defectibus; prout sunt Dei offensiones: sed indignatione sum correptus aduersus peccantes.

22 Vbi quid mihi cõtigit tribulationis, non omnia ita lætanter suscepi, acsi manu offerrentur Dei mei.

23 Promptus fui dijudicando proximo meo; deterioremq; interpretãdis eius operibus in partem. Suspicatus & semper fui malum: ægreq; bonum credidi.

24 Causatus sum meis de culpis alios, qui me prouocauerint; vel naturales meas propensiones: acsi malè me deus condidisset: neq; meis hausi è miserijs, & grauantibus ponderibus, qui par fuerat, fructum; vt gratia vincerem naturam, Deoq; gloriã darem.

25 Dum sanctis conuersatus sum homi nibus, fructum non quæsiui spiritus: sed inanem

inanem curiositatem : oblectatusq; sum vidisse, vel audisse, citra imitationem aliquã.

26 Non exuperaui seruilem omnem & infructuosum timorem, mortis quippè, ægritudinis, iudicij extremi, gehennæ, similiumq; : quod à defectu fit charitatis, omnem quæ foras mittit timorem.

27 Non conatus sum perfectum illud pertingere ad meijpsius odium, priuatæq; omnis fractionem voluntatis.

28 Præteritas recolens culpas, mœrui timuique immodicè: neque verò ex illis perfectam vêni in Dei fiduciam; sed tempus insumpsi multum in scrupulis.

29 Bonis voluissem agnosci in operibus: intusq; inde mihi complacui: iuuitq; inde laudari: nonnihilq; in illis sum præfisus.

30 Non mihi libuisset, talem me toti agnosci mundo, qualis sum reuerà, præ defectu humilitatis, propriãq; ex superbia.

31 Nõ studui ea scire omnia, quæ meo expediunt profectui; sed ignorationẽ sum causatus: quodq; noui, non fideliter operi mandaui.

32 Oratio mea magis fuit vocalis, quàm

mẽtalis: neq; enim in illa pefectã habui internam attentionem.

33 Orans, minimè sum confisus ea omnia impetrare, quæcunq; petierim: sed animo hæsitaui.

34 Non supra imagines me extuli corporeas, diuinę aspirãs vnitioni: sed in friuolis sum moratus.

35 Gratias Deo non retuli de omnibus quæcunq; illi visum est mihi impartiri, vel negare: immò iuxtà meam voluissem petita voluntatem, puro ipsius me non resignans nutui.

36 Vbi internam mihi subtraxit Deus dulcedinem, libenter non perstiti orationi, animum'ue conseruaui tranquillum, perinde atq; in sensibili gratia & delectatione.

37 Non æquè tuli, libenterq;, quæcũq; in me voluit Deus: ita vt mentis senserim inquietudinem.

38 Non meam purificaui intentionem omni in actione mea, & perpesione, vt omnia Deo dirigerem, perfectæq; Christi Crucifixi imitationi.

39 Zelus non me comedit lucrãdi animas Christo: eoq; non destinaui & verba,

& acta mea singula: sed & bonis in operibus meipsum respexi; non totum me saluti impendens proximi.

40 Vbi impartitus sum consilia, lumine carui dirigendi vnumquemlibet iuxtà propriam dispositionem & captum; sed documēta dedi vniuersalia, & frigida, minimeq́; interna prædita cognitione.

41 Non studui prorsus mori mũdo, fieriq́; ferè insensilis ad læta omnia & infausta: sed semꝑ nõnihil priuatę mihi asseruaui affectionis, quæ opus in me præpedijt Spiritus sancti, fructũq́; non permisit afferri perfectum; vti scriptum est: Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuũ fuerit, ipsum solum manet.

42 Perfectam illam non gessi internam firmitudinem omni inloco, & omni cũ homine: sed me dimouerunt varij respectus; quorum gratia sinceram non protuli veritatem, aususq́; non fui cõtristare homines.

43 Diuinam non nutrij inspirationem pio desiderio, firmoq́; proposito: sed deferuescere ꝑmisi, mea ex tepiditate: ita vt semper fuerim ingratus: diuinamq́; fraudauerim vocationem.

44 Non animũ habui, propria ex ignobilitate, illustrem & excelsum, vt illas aspirarem arduas ad perfectiones, ad quas inhiabat Paulus: sed sat mihi fuit modica virtute: voluissem enim & hoc gaudere mundo, simul & alio; neq; me prorsus exuere ipsum.

45 Hominum in cœtu non perfectè fui humilis: eademq; nõ sum prosecutus amoris indulgentia qui me spreuerunt, vti qui laudauerunt, & sunt blanditi.

46 Sæpe respõsum dedi his, quibus præstisset silẽtiũ ponere: sicq; me coaptaui aliorum sermonibus; tametsi agnoscerem, debere me sermonẽ inuertere ad pia & vtilia.

47 Non omni in mea actione fini intendi: immò sæpe egi animi dubius in incertũ.

48 Defeci multifariàm in Discretionis virtute: primùm in Dei contuitu; non illũ immensè amans. Dehinc priuato & in cõmodo; virtutem non amans in Deo, sed in meipso.

49 Ita non totus fuit donatori affectus meus; sed dono sum oblectatus: fuiq; veluti mercenarius.

50 Diuinis non perfectè me deieci in

visita-

visitationibus: neq; inde maius sum indeptus meijpsius odium: sed mihi ipsi placui: voluissemq; in illis persistere nonnulla propria cum delectatione.

51 Tempus non noui obseruare celandæ prodendæ'ue, quam mihi impartitus est Deus, virtutis, in proximi salutem: sed sæpe meipsum celaui, sub specie humilitatis: sæpeq; me prodidi, ex inani gloria: ita vt vtrinq; fraudauerim proximi salutem.

52 Non perfectæ intendi illi meijpsius demissioni, quam docuit Christus.

53 Non fructum hausi omni ex tentatione inimici; neq; concupiui certamina, & contradictiones: prout fecere Sancti.

54 Non perfectæ studui conquirendæ cordis puritati; vt solùm de Deo cogitarē: omnemq; fugerem alienarū misturam imaginum, persisteremq; assidua in eius laude.

55 Postremò me incuso, quòd vita mea vniuersa defectibus redūdet, & culpis; cū externis, tū etiam internis in sensibus; multo verò ampliùs, quàm me norim incusare: oĩum me incuso; veniāq; peto à Deo: Am.

EXPLICIT.

FERVENTISS. VERBI DEI PRAECONIS, ac contemplatoris excellentiſs.

D. SERAPH. FIRM. CAN. REG. LATERAN.

breuis in Apocalypſin D. Ioannis Apoſtoli enarratio.

Vbi oſtenditur aduenisse Antichriſti Præcurſorem vltimum Luterũ: longeq́; nõ abeſſe plagam, ab eo prędictam ſexto in ſigillo. Opus ſanè Chriſtũ ſitientibus, interneq́; illũ vſq; meditantibus, quãmaxime vtile atque neceſſarium

Illuſtriſs. D. Lucretiæ Picæ, Rangonæ, in Chriſto cumprimis colendæ.

VERE complures Illuſtriſs. Domina, qui cupidi nouiſsimorum temporum habere notitiã (vti natura homines noua ſcire appetunt) attentauerunt prophetare

phetare de aduentu Antichristi, iudicioq; extremo: q si veritate adeò polluissent, put extitere curiosi; non decepissent vnà cum alijs, seipsos quoq;. Quo ex incõmodo & aliud proficiscitur periculosius: nẽpe, quòd homines iterumq; iterumq; falsis decepti prædictionibus, haudquaquã veritati aures præbebunt: vnde incauti, improuisiq; irretientur, incautæ more auis; vt sacrum contestatur Euangeliũ. Qua sanè ego à temeritate eò volo longiùs abesse, quò plures huic vidi comprehensos laqueo. Non tamẽ temeritatis penes Illus. D. V. notabor, si tẽporum nostrorum nonnihil illi afferre conabor cognitionis. Vti enim ea demum est amentia, velle Dei penetrare, quæ sibi reseruauit, arcana: ita id non conspicere, quod præ oculis habemus, mentis indiciũ est cæcę & obstinatæ. Verumenimuerò inter omnia scitu digna, est Antichristi aduentus: propterea quòd inde possimus & de conuersione gentium, & de extremo iudicio certissimam habere coniecturam. Erit & tempus illud tãta redundans malitia, vt surgenti in ecclesia multi inde sint perterrefacti: ideoq; hortatur Paulus Thessalonicenses,

ses, vnà secum Deo gratias agere, quòd cùm primitias recepissent spiritus in salutem, maligna vsqueadeò non viderent tempora. Vbi, quę nostra sit durities, perspicuum est cernere, quando illi longinquo penitus timebant à periculo, securè nos & oscitanter agimus in præsẽti: vt dicere posimus, prę-ripuisse illos eum, qui nobis iuremeritò deberetur, timorem.

Planè nisi fuscarẽtur peccati nebulà oculi nostri, facilè id perspicerent, quod tot iam seculis est prænuntiatũ: quæ ętenim priùs erant abdita, iam labentibus annis facta sũt in propatulo. Verùm timeo, timeo planè, id nobis eueniat, quod olim Hebræis: qui minimè præsentem agnouere Messiam, quem tot iã anteà pręnuntiauerant seculis.. Quis iam dubitet prope adesse Antichristũ, cùm iam vidimus cõparuisse magnum eius ab Aquilone Præcursorem? quî ambigemus de Gentium ad fidem vocatione, si in nouis Indiarum regionibus; quæ & situs magnitudine, & populorum frequentia, totam vincunt Europam: pasim insonare nõ cessat Euuangelij tuba? quis dubitationi locus de toties predicta Babylonis plaga, si iam a

parte

parte noſtris heu nimiùm completa eſt damnis,in ſuperioribus calamitoſis triplicis flagelli anguſtijs? iam verò horrenda è cęlo ſurſum, & è terra deorſum prodigia, obfirmationi ſociata hominum, portendũt breui & conſummandum id quod ſupereſt. Ita Deo placeat non eius incauti obruamur ruina,vti non multa hinc ſeneſcentes in tẽpora, illam planè experiemur.

Dolore itaq; tactus ĩtrinſecus, quòd atra vſqueadeò & obſcura reſeruemur in tempora,quando & diuinæ Scripturę, & diuinę conſummabuntur plagę : altiusq; mecum ipſe diuina ſuper Ioannis reuelatione immeditans,ſilentio prętererire non volui, quid inde ſentiam. Stupeo autem mirum in modum, quomodo non videant homines, cùm iam pleraq; adimpleta ſit in parte, citò & parum id, quod ſupereſt, adimplendum. Verùm & ſecura hæc, ac ſupina prorſus hominum incogitantia cùm prędicta fuerit à B. Ioanne,in tenebroſa fumi caligine,quam quinta videt exeũtem in tuba ab abyſſo,quę noſtra reſpicit tempora; conſequitur hominum ĩcredulitatem non tollere,immò hanc confirmare prophetiam. Quandoquidem

penes cętera multa huius veritatis argumenta, hoc vnum deerat pro vltima perfectione, vt, cùm sit instar Solis lucidissima, minimè agnoscatur.

Cæterùm nocturnis, ac lucifugis animãtibus eorum derelictis in cauernis, nostra interest eò magis in lumine increscere, quò ipsi ampliùs increscunt in tenebris: ne minorem adhibeamus vitæ capessendæ diligentiam, quàm ipsi morti adeũdæ. Quare cùm breui quadam elucidatione mysticam percurrerim Ioãnis Apocalypsin, volui paruulo hoc Illustriss. D. V. decorare munusculo: si non meritis æquali suis, saltem viribus pari meis. Quam simplicem lucubratiunculam ea, qua offertur à me, animi pietate accipiendo, nedũ frustrà non erit: sed & pijs afferet mentibus terrorem, simul & consolationem. Videntes enim imminentia inde pericula, diuinum hinc subsidium, adducent oẽm vt transferant spem à mũdo cæco, indiesq; magis in præceps ruente, in Christũ Cruci affixũ. In quo viuat secura.

V. Illustriss. D.

Addictissimus Seraphinus Firmanus, C.R. & Concionator immeritus.

In

In primum Cap. Apocalypſ.

Omnes veteris teſtamenti prophetiæ finem habuere in Io. Baptiſta: in quo nouũ ſumpſit initium. Cùm autem non deberet Eccleſia inferior eſſe Synagogæ prophetico in lumine; vti alijs ſuperexcellit in ſpiritus dotibus; æquum fuit totum eius reuelari proceſſum. Quod ſanè arcanũ non alij magis decebat adaperiri, quàm Ioanni; vti magis capaci, cum ob intellectus excellẽtiam; tum ob Chriſti amoris prærogatiuàm, qua præ cæteris fuit inſignitus. Ita ſolent altiora Dei myſteria charioribus eius manifeſtari amicis.

Hoc recipit Ioannes à Deo ſecretum, Angeli miniſterio; non ſuperbis aperiendum Philoſophis, ſed Dei tantùm famulis: ideoq; obſcuris inuoluitur viſionũ ænygmatibus: quæ eodem duntaxat, quo conſcriptæ ſunt, explicari poſſunt ſpiritu. Iure autem prophanos celatur hæc veritas, aperiturq; pijs contemplatoribus: vt nonnullis occaſio ſit ruinæ, alijs ædificationis. Ideoq; beatos dicit illos, qui legunt, & audiũt verba prophetiæ huius, & ſeruant ea, q̃ in ea ſcripta ſunt: poſtremoq; in Capite maledicit eis, qui au-

deant

deant vitiare, vel imminuere quicquam de libro hoc: comminaturq; eis plagas omnes, quæ in libro hoc continentur. Quò fit vt demirer admodum, quî temporibus nostris ausi sint nonnulli temerè asserere librũ hũc non esse authẽticum, seu fide dignum: neq; esse Ioannis Euangelistæ: qui si authoritati nequaquam verebantur contraire Ecclesię, illum Sacris approbantis in Concilijs, attestationiq; Dionysij illius Magni, & P. Augustini: quorum alter de illo meminit: affirmat alter nonnullos hac de causa iudicatos hæreticos: saltem horrescere debuerãt, quæ contra eos hic fulminatur, maledictionem.

Tametsi septem Ecclesijs scribat Ioannes, quæ sunt in Asia; attamen vniuersę deseruit eius prophetia fidelium congregationi, vsq; ad mundi finem. Quocircà primùm salutat in IESV CHRISTI nomine, qui lauit nos in sanguine suo: mox & subdit de vltimo eius ad iudicium aduentu: innuere volẽs, reuelationem hanc, ab initio Ecclesiæ, quę orta est in eius sanguine, ad finem vsq;, quãdo iudicabitur, locũ habiturã: vt ipse sit Alpha & principiũ & finis.

Ioannes

Ioannes in ſpiritu ſubleuatus, ad terribilem filij hominis, hoc eſt Chriſti, apparitionem, fit tanquam mortuus: non etenim ſuſtinet mortalis infirmitas diuinam maieſtatem. Neq; verò tantũ potuiſſet ferre ſplendorem, niſi ipſum confirmaſſet, qui clauem tenet mortis & inferni: quòd illius vterque pareant imperio. Hinc verò iſtius poteſt agnoſci celſitudo prophetiæ, quando nobilis vſqueadeò, in illius defecit contemplatione, intellectus: planeq; nõ miror, ſi nocturni eam libenter effugiunt oculi.

Iure liber hic numero diſtinguitur ſeptenario: qui prę cęteris omnibus myſticus eſt & vniuerſalis. Nam ſeptima die cõpletus eſt mundus: totidemque pariter per ætates voluitur ab eius exordio, vſq; ad finem: ita & totidẽ regitur Eccleſia Spiritusſancti donis: eodemq; clauduntur ſacra myſteria numero: ordines ſacri: opera miſericordiæ: petitiones: remiſsiones: virtutes. Hic & videntur ſeptem candelabra: ſeptem ſtellę: Angeli ſeptem: ſignacula ſeptẽ: tubæ ſeptem: plagæ ſeptem: vt ſignificet, ſeptẽ futuras Eccleſiæ ætates.

Quãtæ porrò ſit præcellẽtiæ hæc ꝓphetia,

tia, illarum comparatione, quæ veteri reuelatæ sunt in testamēto, conijci potest ex magna apparitione, Ioanni facta non iam in celebrato olim sabbatho; sed in Dominico die, sanctificato ob Christi resurrectionem: quæ veteribus silentium ponit figuris. Hinc & angelico potissimùm non habetur hęc reuelatio ministetio (tametsi interueniat & Angelus) sed per ipsummet Christum, qui dicitur hominis filius. Quem si multi videre Sanctorum; nunquam tamen vt hîc: in medio nempè septem candelabrorum; hoc est, Ecclesiæ: præcinctum ad mamillas zona aurea; vt innuat, non satis illi esse operū puritatem, nisi omni cohibeatur cor mala cogitatione.

Candor capitis eius non est, vt in cæteris prophetis, mutuatitius; sed naturalis & pro prius; vti lanæ, & niuis: vbi innuit eius Ecclesiam in mundi canitie, vergente quippè mundi vespere, ab eo personaliter fuisse visitatam.

Flammantes eius oculi vigorem insinuāt intellectus, ardoréq; affectus: vox insonans ostendit verbum eius toti insoniturum terrarum orbi: pedes ardentes, iudicium eius tremen-

tremendum, quo bonos inter discernet & malos in extremo die,suæ igne iustitiæ: conuenienter autē gladius ex vtraq; parte acutus, sententiam signat ex eius ore prodituram, in animæ perditionem & corporis, contra reprobos. Septem in eius dextera stellę notant septiformem eius spiritus potestatē,per septem principales administrati, qui in conspectu throni eius assistunt, Angelos: neq; verò meliùs poterat huius exprimere claritatem reuelationis, quàm per faciem eius lucidissimo comparatam Soli: cuius in aspectu mundana omnis absorbetur capacitas.

Vti septem sunt principales Ecclesię status, ita septem sunt huius libri visiones: in quibus iterantur prædicti status; tum ob prophetiæ certitudinem sæpius confirmatæ: tum etiā quòd vnicuiq; statui sint suæ proprietates; quæ modò in vna, modò in altera describūtur visione. Primus est Apostolorum status,Martyrum secūdus, tertius Doctorum,quartus Monachorum,quintus Prędicatorum: cui succedit status & instauratio Babylonis; postremoq; Antichristi victoriá, cæliq; apparatus.

Ita

Ita & prima est septem viso Ecclesiarũ, equorum secunda, tertia tubarum, quarta mulieris Sole amictæ, quinta septem phialarũ: post quam describitur Babylonis dãnatio; in vltimamq; desinit felicitatem.

Primus & secũdus status à Stephano cæpere, eodemq; in tempore: tertius cũ quarto vnà decurrunt à Constãtino Ecclesiæ pacificatore: reliqui sunt & tempore & cõditionibus omninò distincti.

Decuit primum citò pertransire, instar fulguris; quò fidem disseminaret: secundũ diu perdurare, vt multo eã rigaret sanguine: supra etenim trecentos perstitit annos persecutio. Doctores Monachiq; eodem fuere in tempore; modicumq; perstitere: citò enim ob peccatum deficiunt doctrina & contẽplatio: quintus, cuius iam agimus in fine, diuturnus fuit; fortasse vt eius iudicium fiat acrius diuina ex longanimitate. De reliquis comperti nihil habemus.

Hac respõdent partitione status isti illis, qui in veteri erant Testamento: vt ostẽdatur vnum in ambobus fuisse Deum; rotãq; in medio rotę: id est, in legis decursu adũbratum fuisse Euangelium. Respicit Apostolorum

stolorum status Abraham cum Patriarchis: respondent Martyres diuturnæ sub Pharaonum tyrannide seruituti: signati fuere Doctores in Iudicibus: in Regum Monarchi regimine, ob regalem omnis culpæ victoriam: qui auspicati sunt quintum Prædicatores, Machabæos referunt, strenuos fidei propugnatores; qui in Antiocho desiere prophano: vti & præsens status in prophano Aquilonis Hæresiarcha, cum Ecclesiæ magna adeò vastatione, suum terminat cursum. Ortus est in sexto Christus; vti & speramus renasciturũ illum in Ecclesia sua. Vti verò Synagogę septimus extitit sub alienigenis; ita Ecclesiæ septimus in Antichristi persecutione, tametsi in gloriam, terminabitur.

In Cap. II.

PER Ecclesiã Ephesi; quæ vertitur Cõciliũ eius; non aliud est accipiendum quàm Apostolicus, qui fuit Christi Concilium, senatus. Meritoq; isti laboris commendantur & patientiæ: fuere etenim primi bellatores: minimeq; potuerũt ferrę malos: vti

in Iuda cernere fuit, solo inter eos malo, nonnullisq; Pseudoapostolis, quos apertè nominat, cùm ait: Qui se dicunt Apostolos esse: & non sunt. Quoniam verò citò desijt seruor, eos arguit, adhortaturq; ad pænitẽtiam: aliàs moturum se, minatur de loco suo candelabrum: vti de Iudæa Apostoli translati fuere ad gentes. Ne verò dubitari possit, quos significet, apertè arguit factà Nicolaitarum: quorum surrexit hæresis inter septem Diaconos Apostolorum tempore. Quoniam verò Apostoli degustarunt Christi præsentiam, qui lignum fuit vitæ; ideò hoc illis prꝗmium filius hominis pollicetur.

Secundæ Ecclesię, quę dicitur Smyrna, hoc est, amaritudo, Martyrum aptatę statui, prædicit tribulationẽ dierum decem. Decem etenim fuere, qui persequutionem instaurauere, Imperatores, Nero, Domitianus, Traianus, Antoninus, Seuerus, Maximinus, Decius, Valerianus, Aurelianus, & Dioclitianus nouissimus, omniumq; immanissimus. Hanc non arguit, sed solatur diabolicũ ne timeat aduersus se cõcitatum furorẽ, pollicens perseuerãti vsq; ad mortẽ

coronam vitę: & ita moriens Martyr perpetua coronatur vita.

Pergamus ſonat deſiccator vallium: cõuenitq; Doctoribus, quorum eſt ſtudium contemplando valles exiccare ſenſuum, ne diffluant in peccata. Hęc arguitur Eccleſia prauę atq; ſcandaloſæ doctrinę; prout fuit doctrina Balaam & Nicolaitarum: eo etenim in tempore pullularunt hęreſes; Ariusq; ingentem mouit ſeditionem, alijs cũ pluribus: ideoq; ad pęnitentiam adhortatur: pugnaturumq; minatur ſe cum illis gladio oris ſui; hoc eſt, ſententia eos ferriturum excommunicationis, ęterniq; anathematis: vti factũ eſt. Qui autẽ fuerit fideles & victores, manna illis promittit abſconditum; peculiare contemplantium præmiũ: quod nemo ſcit, niſi qui accipit: oẽs enim latet carnales internę ſuauitas cõtẽplationis.

Thyatira ſacrificiũ vertitur laboris: Monachiſq; conuenit: ideoq; fidelis laudatur miniſterij, & patientiæ, in defendenda oratione Eccleſia. Arguitur autem quòd permittat Iezabel laſciuam prophetare, ſeducereq; gentes: quod cùm iuxtà literam intelligi nequeat, aliud non ſignificat, quàm im-

pudicam Mahometis sectam, quæ quarta in Ecclesia falsis legibus & vaticinijs turbam seduxit. His porrò Deus minatur mortem, retributionemq; iuxtà opera eorum: fideli autem victori stella promittitur matutina; quę Monachorum est propria. Quis porrò futurus sit huius exitus sectæ declarat, vbi venturum se ait, & daturum potestatem super gentes, & tanquam vas figuli confracturum eas: quod propediem expectamus factum iri.

In Cap. III.

QVINTA, cuius iã in fine agimus, Ecclesia, dicit Sardis: hoc est, pulchritudo principatus: quoniam Prædicatorum ornata fuit multitudine copiosa. Huic dicit; quia nomen habes quòd viuas, & mortua es: innuẽs, plenã illã externis ritibus, sed ĩterni vacuam vigoris. Ideò arguitur quòd opera sua non sint plena coràm Deo, sed imperfecta: ad vigilantiamq; adhortatur, nisi velit diuinam improuisò sentire vltionem. Hoc porrò melius nos experiẽtia cõprobamus; videntes diuinum nobis superimminere iu-

dicium

dicium; neq; tamen tantum habentes luminis, vt velimus præcauere, peccato exopiti. Paucis tamen illis qui innocentiam cõseruabunt, pręmium promittit; quia secum ambulabunt in albis. Ipse enim Scribas inter & Pharisæos suam non cõtaminauit innocentiam. Promittit etiam se confessurũ nomen eorum coràm Patre & Angelis eius. Quod sanè non diceret, nisi grauissimæ forent hac in Ecclesia tentationes super electos; cum ob peccatorum grauitatem, quę supra omnem exuberant modum: tum ob frigescentem in sacerdotali statu spiritum: tum verò ob mystici tentationem Antichristi: de quo quinto latiùs agemus in sigillo.

Sexta Ecclesia, quę dicitur Philadelphia, quod interp̄tatur, quę hereditatem saluat; citò incipiet: in eaq; adimplebitur gẽtium plenitudo: post quam omnis Israel ad fidẽ conuertetur: in hacq; salua fiet, quę fuerat in pręcedẽti deperdita, hereditas: vnde ait. Ecce dedi coràm te ostium apertũ: nempè Euangelici verbi: cuius adaperietur virtus vt mundi fiat conuersio: vti meliùs sexta declarat in tuba. Quæ sanè aperitio haudquaquam poterit impediri. Et hoc (subdit)

quia licet modicam habeas virtutem: nempè miracula faciendi, prout in primitiua Ecclesia: nihilominus tanta erit vis Verbi, vt (quemadmodum subdit) vel illi, qui sunt de Synagoga Satanæ, cogentur venire, & adorare ante pedes tuos nomen sanctum meũ. Quoniam verò hac in ætate dira erit Antichristi persecutio, ideò non hæc arguitur Ecclesia, sed consolatur, dulcibusq; delinitur verbis. Et quoniam tentationis immanitas, superno absq; auxilio, erit intolerabilis, ideò pollicetur eam se præseruaturum, citoq; venturum; scilicet ad iudicium: victoremq; muneraturum; vt & illum colũnam faciat in templo suo: hoc est nouæ fulcimentum Ecclesiæ; quę tunc descendet de cœlo: & foras non egrediatur ampliùs: ob felicem quippè perseuerantiam, æternumq; præmium.

Laodicea; quę est, expectata natiuitas; erit vltima mundi decrepitas; in qua natiuitas tantummodò expectabitur immortalitatis. Rectè autem illi conuenit quod subijcit: tepidam illam fore: neq; frigidam, neq; calidam; aptam quæ nauseam prouocet. Erit enim vsqueadeò feruoris vacua, vt

ſe non agnoſcat miſeram & miſerabilem: ideoq; dupliciter erit miſerabilis. Obſerua porrò, tepiditatem hîc nõ ſignificare tempe ramentum quoddam calorem inter & frigus: ſed apparentem quandam iuſtitiam, duplo iniuſtam; frigiditatemq; non agnitã, & minimè ſanabilem: quę Deo longè magis eſt abominabilis, quàm manifeſtũ peccatum: ideoq; ſuadet illi, emere aurũ ignitum: charitatẽ nempè verã: collyrioq; inũgere pęnitentiæ oculos mentis, vt videat. Victori autem pollicetur dirę vſqueadeò tẽtationis, aſſeſſurum illum in throno ſuo ſecum. Tunc etenim ad oſtium ſtabit, mundũ iudicaturus: ſuiq; ſedebit in ſede iudicij.

In Cap. IIII.

VISIO D. Ioãnis hoc in Capite aliud nõ ſignat, quàm huius veritatem prophetię ab ipſo perceptam fuiſſe, non humano lumine, ſed in ſpiritu, cùm eſſet ſubleuatus diuinum ad conſpectum; quò nemo poteſt conſcẽdere, niſi à Deo inuitatus. Cuius repræſentatur Maieſtas throno in pretioſiſsimo & ſublimi, eiusq; in dignitate aſsiſtentium, cu-

tiæq; totius · quantum pōt ſenſibili deſcribi exēplo, magnitudo atq; celſitudo ſupra oēm ſenſum incomprehenſibilis. Eius à throno oīs ad nos deſcendit veritas: quod deſignāt fulgura, & voces, & tonitrua, quæ de throno procedebant; & ſeptem lampades ardentes ante thronum, quæ ſunt ſeptem ſpiritus Dei. Quę ſanè veritas præcellentiùs in Euãgeliſtas deſcendit, deſignatos per quatuor animalia, plena oculis antè & retrò. Euangelium etenim ita omnē amplectitur priſcę legis veritatem, vt clarior in poſterum ſcriptura non expectetur. Vtriq; autem, nempè & veteris Patres Teſtamenti, per vigintiquatuor ſignati ſeniores; & noui, per quatuor animalia; adorant ſedentē in throno, & mittunt coronas ſuas ad pedes eius, dantes illi gloriã vniuerſam. Chriſto enim, vti Deo, ſeruit & lex & Euangelium: cùm Verbum ſit, in quo & condita ſunt, & conſeruantur omnia.

In Cap. V.

In dextera eius videt Ioannes librum ſcriptum intus & foris, ſignatum ſigillis ſeptem.

tem. Et cùm prædicaret Angelus, neminem tamen erat inuenire in terra, neq; in cœlo, qui dignus esset aperire librũ. Quare cùm fleret Ioannes multùm, cõfortatus est eum vnus de senioribus, dicens: Ecce vicit Leo de tribu Iuda, aperire librum, & soluere eius signacula. Vbi ostẽditur, verũ Scripturarum sensum adapertum minimè verè fuisse, nisi à Christo: & hoc, per eius sanguinem. Vnde quemadmodum describitur priùs vti Leo, ob eius Diuinitatem: ita & mox cernitur tanquam Agnus occisus, ob veram carnem, verè Cruci suffixam. Cui septem ascribũtur cornua, & oculi septem: hoc est, sui septem dona Spiritus: quibus percutit obstinatos: illuminat verò humiles & fideles.

Quoniam verò omnes adimpletæ sunt eius in passione Scripturę, ideò subdit accepisse Agnum librum: cumq; aperuisset eum, procidisse coram eo tàm veteris, quàm noui Patres testamenti: qui dicebant: Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula eius: quoniam occisus es: & redemisti nos Deo in sanguine tuo. Vbi duo latent mysteria; primùm sola Christi

morte

morte perficiendam fuisse omnium redemptionem; cùm de eo solo dici possit; Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Alterum verò, eius explicita fuisse in morte quæcunq; priùs erant abdita; quandoquidem omnis hac ratione declarata est Scriptura. Neq; etenim aliud significatur in ꝓductione mulieris è costa viri, quàm è latere Christi proditura Ecclesia; veriorem autē non potest Scriptura illa ampliùs recipere sensum. Ita & lignum vitæ in medio Paradisi, designat Crucem in mundi medio donaturam animæ vitam perennem. Neq; aliud innuebat arca, vbi saluatus est mundus: neque aliud Patriarchæ sacrificium Abrahami: idem adumbrabat vniuersa filiorum Israel peregrinatio, transitus maris rubri, terraq; promissionis. Ita & nisi Crucis sensu tot enodarentur explicarenturq; veteris sacrificia testamēti; preter id quòd multam afferebant seruitutem, modicūq; fructus; erant & maioris occasio indignationis; quemadmodum Diuus attestatur Apostolus, legem nedum ad perfectū nihil adducere; sed & iram operari; nisi ad mediatorem referatur Christum.

Neq;

Neq; verò abre septem sunt sigilla, quæ virtute Agni, hoc est, Christi passi, sunt adaperta; quoniam septem sunt in eius passione mysteria, prorsus mundano pugnantia sensui; quorum ignoratione sacri tegitur scientia libri; summa nempe in omnipotẽte impotentia; summa in impassibili pœna & excruciatio; summa in sapiẽtissimo stultitia; summa in diuitiarum Deo inopia; summa in glorioso ignominia; summa Patrem inter & filium inimicitia; vbi infinita est vnitio; demumq; summa Dei in eius vnigenitum crudelitas; vbi infinitus semper regnat amor. Hęc quæ videntur impossibilia, in Christi Cruce verissima extitere: ideoq; solus ipse dignus fuit, cui homines vniuersi, & copiosi Angelorum exercitus acclament, quę hic subijciuntur: Dignus est Agnus accipere virtutem, & honorem, & gloriam &c. cuiq; dicat creatura omnis: Et patri; & Agno, sit omnis potestas, & benedictio in secula seculorum.

In Cap. vj.

CVM exultaret lętitia cœlum, quòd repertus esset, qui dignus foret aperire librũ;

vidit Ioannes aperiri ab Agno vnum ex sigillis; & cùm inuitasset eum vnum de quatuor animalibus, tanquam vox tonitrui, vt veniret, & videret; Ecce apparuit equus albus; & qui sedebat super eum, habebat arcũ; & data est ei corona; & exiuit vincẽs; id est, animo certissimè vincẽdi, ita vt & vinceret. Candidum hoc fuit collegium Apostolicum; cui insidendo, Christus verbi sagitta sui Diabolum transfixit idololatriꝫ; victricemq; de illo retulit coronam. Credereq; licet, hoc fuisse animal Euangelistam Marcum; qui huius expressè meminit rei; cùm Seruatorem refert discipulis iniungentem, vt eũtes in mundum vniuersum, omni ꝑdicarent Euangeliũ rationali creaturę; & dehinc abijt in cœlum.

Cùm aperiretur sigillum secundum, apparuit ecce equus rufus; cuius data est sessori potestas sumere pacem de terra; multa cum sanguinis effusione. Ille fuit Martyrũ equus; super quem triumphans Christus, suorum morte pugnatorum transuerberauit inimicum; permittensq; potestatem rabidę Tyrannorum immanitati, quæ per gladium hic signatur magnum; fecit vt victo-

riam referret de occiſore occiſus; vti à ſecundo animali, Luca nempè, de eo fuit dictum; Non veni pacem mittere in terram, ſed gladium.

Cùm aperuiſſet deinde ſigillum tertium, ecce videt Ioannes equum nigrum; cuius ſeſſor habebat ſtateram in manu. Quemadmodum equo in albo puritas ſignatur doctrinę; ita & in nigro veritatis offuſcatio; prout in Hęreticis manifeſtum eſt, qui tunc ſurrexere. Conuenienter autem gerunt ſtateram in manu; quoniam audēt proprio ex capite ſcripturas trutinare, quę per triticum & hordeum ſignātur. Vti Arius fecit; qui metiri præſumens ſacram Trinitatem, aſſeruit filium eſſe Patre minorem. In eoq; fuit adimpletū, quod ait Dominus in Matthęo; Loquor illis in parabolis; vt videntes non videant; & audientes non intelligant: diuino ita ob hominum temeritatem exigente iudicio. Vinum tamen nequaquam lęſere, & oleum; quoniam contriti & manſueti in fide perſtitere.

Quarta orta eſt in ætate hęrėſis ſiue ſecta Mahometica; ideoq; quarto in ſigillo apparet equus pallidus; hoc eſt, populus Sarrace-

in Iuda cernere fuit, solo inter eos malo, nonnullisq; Pseudoapostolis, quos apertè nominat, cùm ait: Qui se dicunt Apostolos esse: & non sunt. Quoniam verò citò desijt feruor, eos arguit, adhortaturq; ad pænitẽtiam: aliàs moturum se, minatur de loco suo candelabrum: vti de Iudæa Apostoli translati fuere ad gentes. Ne verò dubitari posit, quos significet, apertè arguit facta Nicolaitarum: quorum surrexit hæresis inter septem Diaconos Apostolorum tempore. Quoniam verò Apostoli degustarunt Christi præsentiam, qui lignum fuit vitæ; ideò hoc illis premium filius hominis pollicetur.

Secundæ Ecclesię, quę dicitur Smyrna, hoc est, amaritudo, Martyrum aptatę statui, prædicit tribulationẽ dierum decem. Decem etenim fuere, qui persequutionem instaurauere, Imperatores, Nero, Domitianus, Traianus, Antoninus, Seuerus, Maximinus, Decius, Valerianus, Aurelianus, & Dioclitianus nouissimus, omniumq; immanissimus. Hanc non arguit, sed solatur diabolicũ ne timeat aduersus se cõcitatum furorẽ; pollicens perseuerãti vsq; ad mortẽ

coro

coronam vitę: & ita moriens Martyr perpetua coronatur vita.

Pergamus sonat desiccator vallium: cōuenitq; Doctoribus, quorum est studium contemplando valles exiccare sensuum, nę diffluant in peccata. Hęc arguitur Ecclesia prauę atq; scandalosæ doctrinę; prout fuit doctrina Balaam & Nicolaitarum: eo etenim in tempore pullularunt hęreses; Ariusq; ingentem mouit seditionem, alijs cū pluribus: ideoq; ad pęnitentiam adhortatur: pugnaturumq; minatur se cum illis gladio oris sui; hoc est, sententia eos feriturum excommunicationis, ęterniq; anathematis: vti factū est. Qui autē fuerīt fideles & victores, manna illis promittit absconditum; peculiare contemplantium præmiū: quod nemo scit, nisi qui accipit: oēs enim latet carnales internę suauitas cōtēplationis.

Thyatira sacrificiū vertitur laboris: Monachisq; conuenit: ideoq; fidelis laudatur ministerij, & patientiæ, in defendenda oratione Ecclesia. Arguitur autem quòd permittat Iezabel lasciuam prophetare, seducereq; gentes: quod cùm iuxtà literam intelligi nequeat, aliud non significat, quàm im-

pudicam Mahometis sectam, quæ quarta in Ecclesia falsis legibus & vaticinijs turbam seduxit. His porrò Deus minatur mortem, retributionemq; iuxtà opera eorum: fideli autem victori stella promittitur matutina; quę Monachorum est propria. Quis porrò futurus sit huius exitus sectæ declarat, vbi venturum se ait, & daturum potestatem super gentes, & tanquam vas figuli confracturum eas: quod propediem expectamus factum iri.

In Cap. III.

QVINTA, cuius iã in fine agimus, Ecclesia, dicit Sardis: hoc est, pulchritudo principatus: quoniam Prædicatorum ornata fuit multitudine copiosa. Huic dicit; quia nomen habes quòd viuas, & mortua es: innuẽs, plenã illã externis ritibus, sed ĩterni vacuam vigoris. Ideò arguitur quòd opera sua non sint plena coràm Deo, sed imperfecta: ad vigilantiamq; adhortatur, nisi velit diuinam improuisò sentire vltionem. Hoc porrò melius nos experiẽtia cõprobamus; videntes diuinum nobis superimminere iudicium

dicium; neq; tamen tantum habentes luminis, vt velimus præcauere, peccato exopiti. Paucis tamen illis qui innocentiam cõseruabunt, pręmium promittit; quia secum ambulabunt in albis. Ipse enim Scribas inter & Pharisæos suam non cõtaminauit innocentiam. Promittit etiam se confessurũ nomen eorum coràm Patre & Angelis eius. Quod sanè non diceret, nisi grauissimæ forent hac in Ecclesia tentationes super electos; cum ob peccatorum grauitatem, quę supra omnem exuberant modum: tum ob frigescentem in sacerdotali statu spiritum: tum verò ob mystici tentationem Antichristi: de quo quinto latiùs agemus in sigillo.

Sexta Ecclesia, quę dicitur Philadelphia, quod interp̃tatur, quę hereditatem saluat; citò incipiet: in eaq; adimplebitur gẽtium plenitudo: post quam omnis Israel ad fidẽ conuertetur: in hacq; salua fiet, quę fuerat in pręcedẽti deperdita, hereditas: vnde ait. Ecce dedi coràm te ostium apertũ: nempè Euangelici verbi: cuius adaperietur virtus vt mundi fiat conuersio: vti meliùs sexta declarat in tuba. Quæ sanè aperitio haudquaquam poterit impediri. Et hoc (subdit)

quia licet modicam habeas virtutem: nempè miracula faciendi, prout in primitiua Ecclesia: nihilominus tanta erit vis Verbi, vt (quemadmodum subdit) vel illi, qui sunt de Synagoga Satanæ, cogentur venire, & adorare ante pedes tuos nomen sanctum meũ. Quoniam verò hac in ætate dira erit Antichristi persecutio, ideò non hæc arguitur Ecclesia, sed consolatur, dulcibusq; delinitur verbis. Et quoniam tentationis immanitas, superno absq; auxilio, erit intolerabilis, ideò pollicetur eam se præseruaturum, citoq; venturum; scilicet ad iudicium: victoremq; muneraturum; vt & illum colũnam faciat in templo suo: hoc est nouæ fulcimentum Ecclesiæ; quę tunc descendet de cœlo: & foras non egrediatur ampliùs: ob felicem quippè perseuerantiam, æternumq; præmium.

Laodicea; quę est, expectata natiuitas; erit vltima mundi decrepitas; in qua natiuitas tantummodò expectabitur immortalitatis. Rectè autem illi conuenit quod subijcit: tepidam illam fore: neq; frigidam, neq; calidam; aptam quæ nauseam prouocet. Erit enim vsqueadeò feruoris vacua, vt

se non agnoscat miseram & miserabilem: ideoq; dupliciter erit miserabilis. Obserua porrò, tepiditatem hîc nō significare temperamentum quoddam calorem inter & frigus: sed apparentem quandam iustitiam, duplo iniustam; frigiditatemq; non agnitā, & minimè sanabilem: quę Deo longè magis est abominabilis, quàm manifestum peccatum: ideoq; suadet illi, emere aurū ignitum: charitatē nempè verā: collyrioq; inūgere penitentiæ oculos mentis, vt videat. Victori autem pollicetur dirę vsqueadeò tētationis, assessurum illum in throno suo secum. Tunc etenim ad ostium stabit, mundū iudicaturus: suiq; sedebit in sede iudicij.

In Cap. IIII.

VISIO D. Ioānis hoc in Capite aliud nō signat, quàm huius veritatem prophetię ab ipso perceptam fuisse, non humano lumine, sed in spiritu, cùm esset subleuatus diuinum ad conspectum; quò nemo potest conscēdere, nisi à Deo inuitatus. Cuius repræsentatur Maiestas throno in pretiosissimo & sublimi, eiusq; in dignitate assistentium, cu-

tiæq; totius: quantum põt ſenſibili deſcribi exẽplo, magnitudo atq; celſitudo ſupra oẽm ſenſum incomprehenſibilis. Eius à throno oĩs ad nos deſcendit veritas: quod deſignãt fulgura, & voces, & tonitrua, quæ de throno procedebant; & ſeptem lampades ardentes ante thronum, quæ ſunt ſeptem ſpiritus Dei. Quę ſanè veritas præcellentiùs in Euãgeliſtas deſcendit, deſignatos per quatuor animalia, plena oculis antè & retrò. Euangelium etenim ita omnẽ amplectitur priſcę legis veritatem, vt clarior in poſterum ſcriptura non expectetur. Vtriq; autem, nempè & veteris Patres Teſtamenti, per vigintiquatuor ſignati ſeniores; & noui, per quatuor animalia; adorant ſedentẽ in throno, & mittunt coronas ſuas ad pedes eius, dantes illi gloriã vniuerſam. Chriſto enim, vti Deo, ſeruit & lex & Euangelium: cùm Verbum ſit, in quo & condita ſunt, & conſeruantur omnia.

In Cap. V.

In dextera eius videt Ioannes librum ſcriptum intus & foris, ſignatum ſigillis ſeptem.

tem. Et cùm prædicaret Angelus, neminem tamen erat inuenire in terra, neq; in cœlo, qui dignus esset aperire librũ. Quare cùm fleret Ioannes multùm, cõfortatus est eum vnus de senioribus, dicens: Ecce vicit Leo de tribu Iuda, aperire librum, & soluere eius signacula. Vbi ostẽditur, verũ Scripturarum sensum adapertum minimè verè fuisse, nisi à Christo: & hoc, per eius sanguinem. Vnde quemadmodum describitur priùs vti Leo, ob eius Diuinitatem: ita & mox cernitur tanquam Agnus occisus, ob veram carnem, verè Cruci suffixam. Cui septem ascribũtur cornua, & oculi septem: hoc est, sui septem dona Spiritus: quibus percutit obstinatos: illuminat verò humiles & fideles.

Quoniam verò omnes adimpletæ sunt eius in passione Scripturę, ideò subdit accepisse Agnum librum: cumq; aperuisset eum, procidisse coram eo tàm veteris, quàm noui Patres testamenti: qui dicebant: Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula eius: quoniam occisus es: & redemisti nos Deo in sanguine tuo. Vbi duo latent mysteria; primùm sola Christi

morte

morte perficiendam fuisse omnium redemptionem; cùm de eo solo dici posit; Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Alterum verò, eius explicita fuisse in morte quæcunq; priùs erant abdita; quandoquidem omnis hac ratione declarata est Scriptura. Neq; etenim aliud significatur in ꝓductione mulieris è costa viri, quàm è latere Christi proditura Ecclesia; veriorem autē non potest Scriptura illa ampliùs recipere sensum. Ita & lignum vitæ in medio Paradisi, designat Crucem in mundi medio donaturam animæ vitam perennem. Neq; aliud innuebat arca, vbi saluatus est mundus: neque aliud Patriarchæ sacrificium Abrahami: idem adumbrabat vniuersa filiorum Israel peregrinatio, transitus maris rubri, terraq; promissionis. Ita & nisi Crucis sensu tot enodarentur explicarenturq; veteris sacrificia testamēti; pręter id quòd multam afferebant seruitutem, modicūq; fructus; erant & maioris occasio indignationis; quemadmodum Diuus attestatur Apostolus, legem nedum ad perfectū nihil adducere; sed & iram operari; nisi ad mediatorem referatur Christum.

Neq;

Neq; verò abre ſeptem ſunt ſigilla, quæ virtute Agni, hoc eſt, Chriſti paſsi, ſunt adaperta; quoniam ſeptem ſunt in eius paſsione myſteria, prorſus mundano pugnantia ſenſui; quorum ignoratione ſacri tegitur ſcientia libri; ſumma nempe in omnipotẽte impotentia; ſumma in impaſsibili pœna & excruciatio; ſumma in ſapiẽtiſsimo ſtultitia; ſumma in diuitiarum Deo inopia; ſumma in glorioſo ignominia; ſumma Patrem inter & filium inimicitia; vbi infinita eſt vnitio; demumq́; ſumma Dei in eius vnigenitum crudelitas; vbi infinitus ſemper regnat amor: Hęc quæ videntur impoſsibilia, in Chriſti Cruce veriſsima extitere: ideoq́; ſolus ipſe dignus fuit, cui homines vniuerſi, & copioſi Angelorum exercitus acclament, quę hic ſubijciuntur: Dignus eſt Agnus accipere virtutem, & honorem, & gloriam &c. cuiq́; dicat creatura omnis: Et patri; & Agno, ſit omnis poteſtas, & benedictio in ſecula ſeculorum.

In Cap. vj.

Cvm exultaret lętitia cœlum, quòd repertus eſſet, qui dignus foret aperire librũ; vidit

vidit Ioannes aperiri ab Agno vnum ex sigillis; & cùm inuitasset eum vnum de quatuor animalibus, tanquam vox tonitrui, vt veniret, & videret; Ecce apparuit equus albus; & qui sedebat super eum, habebat arcũ; & data est ei corona; & exiuit vincẽs; id est, animo certissimè vincẽdi, ita vt & vinceret. Candidum hoc fuit collegium Apostolicum; cui insidendo, Christus verbi sagitta sui Diabolum transfixit idololatrię; victricemq; de illo retulit coronam. Credereq; licet, hoc fuisse animal Euangelistam Marcum; qui huius expresse meminit rei; cùm Seruatorem refert discipulis iniungentem, vt eũtes in mundum vniuersum, omni pdicarent Euangeliũ rationali creaturę; & dehinc abijt in cœlum.

Cùm aperiretur sigillum secundum, apparuit ecce equus rufus; cuius data est sessori potestas sumere pacem de terra; multa cum sanguinis effusione. Iste fuit Martyrũ eqnus; super quem triumphans Christus, suorum morte pugnatorum transuerberauit inimicum; permittensq; potestatem rabidę Tyrannorum immanitati, quæ per gladium hic signatur magnum; fecit vt victo-

riam

riam referret de occisore occisus; vti à secundo animali, Luca nempè, de eo fuit dictum; Non veni pacem mittere in terram, sed gladium.

Cùm aperuisset deinde sigillum tertium, ecce videt Ioannes equum nigrum; cuius sessor habebat stateram in manu. Quemadmodum equo in albo puritas signatur doctrinę; ita & in nigro veritatis offuscatio; prout in Hęreticis manifestum est, qui tunc surrexere. Conuenienter autem gerunt stateram in manu; quoniam audēt proprio ex capite scripturas trutinare, quę per triticum & hordeum signātur. Vti Arius fecit; qui metiri præsumens sacram Trinitatem, asseruit filium esse Patre minorem. In eoq; fuit adimpletũ, quod ait Dominus in Matthęo; Loquor illis in parabolis; vt videntes non videant; & audientes non intelligant: diuino ita ob hominum temeritatem exigente iudicio. Vinum tamen nequaquam lęsere, & oleum; quoniam contriti & mansueti in fide perstitere.

Quarta orta est in ætate hęresis siue secta Mahometica; ideoq; quarto in sigillo apparet equus pallidus; hoc est, populus Sarrace-

racenus, vigoris expers fidei. Et qui ſedebat ſuper eum dicitur Mors: hoc eſt, Mahometes; qui morte perimebat corporis qui illi non adherebant; & qui adherebant, in anima iugulabat: vt verè dici mereat̃ Mors; poſt quem ſequitur infernus; vti notum eſt. Apertéq; nimis illi cõgruit data ſuper quatuor partes terrę poteſtas; quando per has omnes (vt noſtris experimur damnis) dilatata eſt eius ſecta regiones.

Per infernum etiam, qui Mortem ſubſequitur, aperiri poteſt aliud ſecretum; ſectã nempè Mahometicam Antichriſti coniunctum iri ſectę; qui ob teterrimam erroris ſui obſcuritatem, dicitur infernus: vti enim miſeriam inuenire non eſt inferno maiorẽ; ita omnis in illo adunabit̃ nequitia. Quare nonnulli ſenſere, ex vtriusq; ſimilitudine, Mahometem fuiſſe verum Antichriſtum; quodq; ſexto adimplebitur in ſignaculo, accipiebant ipſi in quarto. Sed certè vltimus expectatur Antichriſtus, omnium caput nequiſsimorum: cui vti Sarracenica quarto in tempore ſedem præparauit ſecta; ita oportet quinto, quò agimus, in tempore alium eſſe, qui peſsimis errorum adinuentionibus

oſtendat

ostendat Antichristi non procul abesse aduentum.

Quinto in signaculo quanta errorum futura esset enormitas, horribiliumq; flagitiorum, non poterat meliùs insinuari, quàm p Ioanni factam visionem. Vidit enim post eius apertionem, animas sanctorum Martyrum clamantes à Deo vindictam, indolentesq; tantam eius patientiam: acsi sui oblitus esset iudicij. Tametsi etenim retroactis temporibus multi extiterint errores: nunc tamen vsqueadeò sunt omnes in vnum collecti, vt nedum homines, sed & Sancti demirentur, & Angeli tantam Dei longanimitatem & patientiam.

Aduerte porrò consolari Deum Sanctos suos, vt expectent adhuc tempus modicũ, donec compleatur numerus conseruorum & fratrum eorum, qui interficiendi sunt, sicut & illi. Vbi innuit, citò instaurãdam denuò Martyrum persequutionem: vti iam Luterano cernere incipimus in schismate: meliùs autem apparebit in proxima Antichristi persecutione, qui apertè describitur, vbi subdit.

Post reclusionem sexti sigilli, ecce tærræ

motus magnus factus est: hoc est, populorum commotio nouas ob hæreses. Vnde Sol fidei factus est niger, tanquam saccus cilicinus: quoniam ab immundis fuscabitur tota animalibus. Lunaq;, hoc est Ecclesia, ob multam hominum occisionem tota erit sanguinea: & ob immanitatem tentationis Stellæ, hoc est, Doctores, & Monachi à cęlo cadent catholicę fidei: quemadmodum ab arbore cadunt immatura poma, cùm à vento magno mouentur: & cœlum, hoc est, sacra scriptura erit tanquam liber inuolutus, in varias nempè pugnantesque intricationes. Quo in tempore tantæ exurgent vndiq; tribulationum procellæ, vt oẽs homines, cuiuscunq; demum sint illi cõditionis, & status, se abscondant in speluncis, & mortem quærant ob imminentis terrorem iudicij.

In Cap. VII.

NEQVAQVAM tantum permitteret Deus in Ecclesia sua exitium, nisi vellet maius inde haurire bonum. Ita antiquæ permisit destructionem Synagogæ, vt nouam plantaret Ecclesiam, illa præcellentiorem.

tanta enim eſt eius vis bonitatis, vt & peruerſam peſsimorum hominum malitiam, & Dæmonũ, deſeruire faciat gloriæ ſuæ: quoq́ue illam magis præpedire adnituntur, eò magis ſuis illam admoliuntur confirmãtq; damnis: prout in ſequenti declaratur viſione.

Poſt hæc igitur vidit quatuor Angelos, ſtantes ſuper quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos ne flarent ſuper terram. Per hos intelliguntur homines maligni, ſequaces Antichriſti; qui veram præpedient Euangelij doctrinam, ne ſpiret inter fideles, deſignatos per terram; neq; inter infideles, per mare; neq; ſpirituales, per arbores. Deus autem eorum infrænabit rabiẽ. Vnde alterum ecce Angelum, aſcendentem ab ortu ſolis, turmam nempè angelicam & luminoſam (hic enim per Angelos ſemper viri intelliguntur angelici & illuſtres) inſigne habentem Dei viui: quæ voce intonans veritatis, furorem frænauit eorum, qui nomen Chriſti penitus extinguere moliebantur.

Tunc verò vigeſcet Euangelium: populuſq;, ad fidem conuertetur, Hebræorum:

vti hic palàm duodecim ſignantur tribus Iſrael, nomine vnaquæq; ſuo: quæ vti regius vaticinatus eſt Propheta, ad veſperam cõuertẽtur mundi: & famem patientur vt canes: & circumibunt ciuitatem; Eccleſiam nempè ſanctam: diuturnamq́;, quam ſuſtinuere, duplici moram compenſabunt igne feruoris. Tunc longè mundi pars maxima ad fidei reducentur vnitatem: ideoq; Ioanni turba oſtenditur innumerabilis, varijs ex linguis & nationibus: qui albis circumamicti ſtolis, palmasq́; gerentes in manibus, ſtabant in conſpectu Agni: tantiq; beneficij, qualis eſt peccati victoria, Deum collaudabant, gratias agentes illi, & Agno eius Chriſto: cui pares triumpho laudes nec ipſi poſſunt Angeli Deo perſoluere.

Hic planum fit, non alia permiſſuram de cauſa Dei prouidentiam Antichriſti impietatem, quàm vt Martyrum adaugeatur numerus; vnde ſubiungitur, dixiſſe vnum de Senioribus: Hi, qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt? & vnde venerunt? obſtupeſcentem nimirùm venire eos de mũdo, qui paulo antè tanto conſpiciebatur peccatorum in exitio. Et reſpondet ipſemet: Hi ſunt qui vene-

venerũt de tribulatione magna; nẽpè Antichriſtiana, & lauerunt ſtolas ſuas,& dealbauerunt eas in ſanguine Agni: hoc eſt, per coronam martyrij Chriſtum ſunt imitati; ideoq́ue omni abſoluti pœna, ſecum in perpetuum regnabunt.

In Cap. VIII.

IAM videamus quantum eliciet Deus bonum è perſecutione Antichriſti. Poſt cuius mortem quieta erit Eccleſia, & tranquilla: ſed inuidia Diaboli malorum citò (vt inferiùs dicemus) colliget reliquias: pacemq́; turbabit. Vnde videt Ioannes, in cœlo,id eſt Eccleſia, ſilentiũ fieri quaſi media hora: quod nonnulli dimidium interpretantur anni: inde nouiſsimi ſuccedent conflictus.

Et quoniam ſeptem Eccleſiæ ſtatus varias habent proprietates: non poterat vnuſquilibet vna tantùm deſcribi viſione: ſed multis opus fuit: vt quod in vna tacetur, exprimatur in alia. veluti in ſtatu Apoſtolico fuit innocentia ſimul & patientia: hæ deſcribuntur in prima ſeptem Eccleſiarum

visione: fuit & verbi aduersus idololatriam victoria; & hæc primo habetur in signaculo: fuit & populi destructio Hebrei: hęc in prima conspicitur tuba. Ita & possent reliqui singuli percurri status: nisi vererer nostræ transcendere modum breuitatis. Quoniam verò positus fuit Christus in ruinam multorum, & resurrectionẽ; doctrina eius dira inuexit in eos flagella, qui eam oppugnarunt: quod sanè fit à iusto Dei iudicio; non autẽ ab alio (vti fingebant Manichęi) principio. Ideò videt Ioannes Angelũ offerentem Deo orationes sanctorum: vbi videre est, nedum orationes sanctorum Deo gratas esse: sed & per illas illuminare eum Ecclesiam, cœcitateq; ferire obfirmatos. Hoc autem vult, cùm ait Angelum accepisse post oblationem orationum, ignem de altari, misisseq; illum in terram: vnde magno cum terræ motu, facta sunt tonitrua, & voces, & fulgura. Quæ tunc adimpleta fuit visio, cùm accipiens Deus diuturnas sanctorũ Patriarcharum & Prophetarum preces, & vota, misit in terram ignem Diuinitatis suę, in Verbo suo, nostra succenso in humanitate; è quo vti pax est orta & salus pijs; ita &
multa

multa exorta est impijs ruina; quod declarat, dicens.

Et primus Angelus tuba cecinit; & facta est grando,& ignis,mista in sanguine. Impletum fuit hoc, vbi Euangelicæ sonus tubæ, per sanctos effusus Apostolos,populo nequaquam fuit acceptus Hæbræo; qui derelictus ob pertinaciam, prędę datus fuit Romanorum; sanguineq; & igne ita fuere, instar grandinis,percussi, vt vel sola per terrefaciat memoria. Bene autem subdit, tertiam partem fuisse percussam: quoniam pars vna Apostolis adhęrens, fuit præseruata: altera in præsentem vsq; perseuerat diē, cum in diuinæ exemplū iustitiæ, tum vt demum conuertantur; reliqua fuit per Titum exterminata & Vespasianum.

Ad secundæ cantum tubæ, conspicitur mons magnus, igne ardens, mitti in mare. Mons ardens fuere Martyres; fundati in fide; alti per contemplationem; duri per patientiam; charitate ardentes; qui in mare missi fuere gētium Paganarum. Quorum cùm pars ad fidem conuerterentur, permanerēt alij in persequutione, dirissima in eos immisit Dominus flagella; vt his patet,qui

legerint historias; ita vt dici possit tertia pars fuisse sanguinis; & Romanorum admodum infirmatum est imperium, desciscẽtibus ab eo prouintijs compluribus.

Ad tertiæ cantum tubæ, cecidit ecce de cœlo Stella magna, ardens tanquam facula. Vbi aliud intelligi non potest, quàm excellens Doctor, à celsitudine delapsus fidei. Hic porrò fuit Arrius; qui bene dicitur Absynthium, ob amaritudinem veneni, quod inuexit in Ecclesiam. Cuius cùm pars in fide manerent catholica, cæteri diuisi sunt; multiq; ex tribulationum periere amaritudine; quoniam tunc temporis & Goti, & Vandali, & Longobardi multis in Ecclesiã cum stragibus inundantes irruerunt.

Quartæ ad cantum tubæ, tertia pars obscuratur Solis, & Lunæ, & Stellarum: quẽadmodum perspicimus & Orientem, & Meridiem, partemque Septentrionis fuisse Mahometico ab errore percussam & obscuratam; manente tamen semper parte quadam, sub eius imperio, fideli. Tertiaque, hoc est Ecclesia Latina, quãquam molestijs affecta, non tamen percutietur, obscurabitur'ue à Diabolo in totum; vt tantùm illi

pars

pars cedat tertia. Aquila verò per medium volans cœlum, ipse est Ioānes, qui ter inclamat voce magna; Væ væ væ; quoniā tria præcipua videt flagella tribus, quę sequuntur, in temporibus: vt ipse inquit.

In Cap. IX.

QVINTVM diximus statum ad nostra spectare tempora: cuius perspicuè fuit videre initium Diuis in Dominico & Francisco. Quantę porrò tempus hoc sit malignitatis, Ioannes primò ostendit quinto in sigillo: nunc verò quinta in tuba, quis futurus sit eius exitus, designat, cùm videt Stellam è cælo cadentem, aperientemq; puteū abyssi. Quod interpretantur omnes, futurum quempiam magnum Doctorem, qui à cælo apostatando Ecclesię catholicę, puteū adaperiet sepultorum iam in inferno errorum. Nos autem minimè elaborabimus in diuinatione futuri huius, cùm iam pręsēs id videamus, quod à lōgè cæteri prędicebant, nouam nempè Luteranam hęresim, quę omnes resurgere fecit ex abysso infernali errores: in ipsa inquam perspicimus præsentem

totam adimpleri visionem.

Vnde subdit, è puteo aperto ascendisse fumum magnum, instar fornacis: cuius è caligine obscuratus est & Sol & aer. Hoc planè nos nunc cernimus adimpletũ: quãdo, si quælibet preteritarum hæresum claritatem fuscauit fidei; peiùs hęc cęteris simul omnibus est operata. Dicere enim licet, abscissa omnino Ecclesię authoritate, cui nostra innititur religio, rediuiua resurgere omnia errorum, morti iam addicta, monstra.

Hoc exiere à fumo locustæ monstrosę: hoc est, multi huius sectatores hęreseos, similes locustis, quas solet Deus in flagellum mittere: vti fecit in Aegyptum. Qui etenim horum attendat mores, planè comperiet omne sibi attraxisse pestiferę genus gẽtis: doctos nempè & idiotas: nobiles & plebeios: vti infrà dicemus.

Non tamẽ habent potestatem lædere herbam viridem, vel arbores: sed eos duntaxat, qui non habent signum Dei in frontibus suis: quoniam vbi fides est viua, bonis sociata operum fructibus, non potuit suo pertingere veneno: sed eos tantùm infecit, qui priùs aliquo erant corrupti peccato. Vnde

ait

ait datum fuiſſe illis, non vt occiderent, ſed cruciarent menſibus quinq; : hoc eſt, eos q̃ à carnalibus priùs erant diſſoluti ſenſuum oblectamentis. Neq; verò abrè cruciatus eorũ crutiatui aſsimilatur ſcorpij : qm̃ ſeſe offert hic error cũ Euangelio, ſacriſq; Scripturis : legitimũ dein illarum intorquẽdo ſenſum, peſtifera animam percutit hæreſi.

Et quærent (inquit viſio) in diebus illis homines mortẽ : & fugiet ab eis. Quod hodie ſanè locum habet : quandoquidem tantam fidei inuerſionem videmus : totq; errorum inuolucra ; vt iam ferè ignoremus cui credamus : deſiderabiliuſq; foret mori, quàm vitam agere inter continuos errorũ anfractus tanta animarum cum perditione.

Vt verò ambigi nihil poſsit hac de interpretatione (tametſi ita multis iam annorũ ſeculis hunc interpretati ſint locum ſancti Dei homines) clariùs & hoc perſpicitur in locuſtarum deſcriptione : quæ, vt ait, ſimiles erant equis paratis in prælium. Hoc etenim probè fuit adimpletum, cum ex multa ſanguinis effuſione, quam ipſi patrauere in Germania ; vbi violenter tot deſtruxere templa & Monaſteria : tum etiam ex

promptitudine, quam gerunt, sanæ contradicendi doctrinæ, semperq; fallacibus depugandi argumentationibus: acsi spiritum Iannis & Mambrę hęreditate essent consecuti: quo'ue meliùs possint cótentionibus deseruire, multa vtuntur eloquentia; quæ per coronas earum in capitibus, designatur: quę quidem coronæ rectè dicuntur similes auro; quandoquidem loqui se fingũt zelo charitatis: sed reuerà malo semper intendunt fini. Vnde & subdit facies earum, tanquam facies fuisse hominum; & capillos sicut mulierũ; quoniam sub humanæ quodam prętextu sapientię, vitæ coru mpunt vigorem Christianæ; vitamq; inducunt effeminatã & lasciuam; auferentes pænitentiã, obedientiam, votum, quodlibet'ue aliud fręnum, quo cohiberi possit anima à peccati pręcipitio. Quorum & velocem cursum nõ poterat meliùs Ioannes describere, quàm addendo concito, ac furioso earum cursui alas quoq;: vt innuat nedum effrænes, sed & summa cũ velocitate eos perditioni aduolare.

Per loricas ferreas, pertinax intelligitur durities; per dentes Leonum, crudelissimæ

alienæ

alienæ famæ dilaceratio. Cui bene rei fidele afferet teſtimonium, qui Luteranam legerit doctrinam: quoniã vti obſtinatione ferrum vincit: ita & detractione vſqueadeò exuberat; vt vix crediderim ibi inueniri periodum,vbi non alieno detrahatur nomini. Cui vſqueadeò ſunt inſatiabiles vitio; vt nõ contenti hominum famam diſcerpere, auſi ſint & os ponere in cœlo; eosq; qui tot iam ſeculis Diuorum affecti ſunt honore, vituperabiliter expoliare & templis & imaginibus; ſacraque eorum vel oſſa omni prorſus priuare reuerentia.

Dehinc ſubdit,datam illis poteſtatẽ nocere menſibus quinque: quod iuxtà literam minimè poteſt intelligi,cùm multos iam inualeſcat annos; adhucq; fortaſſe nonnullo tempore acriùs irruet in Eccleſiam. Et eſt ſanè timendum, ne quemadmodum percuſſit Ieroboam tribum Iuda,ita & ab hac ſeparatione furor irrũpat diuinus noſtra in peccata. Verùm non de hoc ampliùs; quandò,vti D. ait Ioannes,locuſtæ habebant ſuper ſe Regem Angelum abyſſi; cui nomen Exterminans; vt commoneat, non aliunde hoc permiſiſſe Deum monſtri,niſi vt popu-

lum penitus exterminet pseudochristianũ. Hoc primum est flagellum, quod Aquila volans minitando annuntiat; quod nostra respicit tempora.

Iam verò & hic obtenebrauit fumus Solem ipsum; quò posit flagello viam præparare. Multi etenim Principes, & nobiles, & Deo dicati huic fauent obnixè errori, diuino excæcati iudicio, vt pestilentius amplectantur venenum, quod inueniri possit in Rebuspub. & Principatibus: quando legum immutatio nunquamnõ post se trahit & Principatuum immutationem. Ita factum est vt regnum diuideretur Israel, quoniam nouas machinatus est Ieroboam leges: magnaq; Machabæorum tẽpore ruina à paternarum initium sumpsit mutatione cæremoniarum: cumq; paganorum subintrasset ritus, fuere & à paganis crudeliter afflicti. Non secus vsus est & Mahometes: qui primùm inuertit leges, mox & regimina: prout videmus magnam illum obruisse mundi partem. Vandalorum strages horrenda, qui vniuersam destruxere Aphricã, partemq; Italiæ, schismate cæpit ab Ariano: quod præcesit vti præludium flagello-

rum.

rum. Multisq; alijs prætermissis exemplis, aio, si vnquam fuit schisma idoneum Principatuum destructioni; hoc est vel maximè: quandam etenim prædicat libertatem, populis longè gratissimam: disponitq; rebellioni. Quod minimè vident exitiũ Principes nonnulli: quòd ab huius fumo fornacis sint vsqueadeò fuscati, vt serpentem foueant in sinu: à quo nimirũ suo percutientur tempore.

Silentio præterire nõ possum magnum, quod hic latet, arcanum: nunquam verò ita clarè perceptum, vti nunc: adeò enim obscurè & inuolutè suam scripsit Ioannes prophetiam, vt succedentibus tantummodò temporibus potuerit intelligi, cùm pleraq; iam pro parte est adimpleta: ita & de venturo prophetiæ Messia tunc tãtũmodò clarè fuere ꝑspectæ, cùm sunt adimpletæ.

Duos comperio fuisse præcipuos prioris Christi aduentus Præcursores, Zachariam, & Ioannem Baptistam: ita & erunt duo posterioris: hoc est (iuxtà receptiorem sententiam) Enoc & Elias. Quoniam verò Antichristus Christo erit contrarius: conijcere possumus quæ futuræ sint eius condi-

tiones

tiones, Christi comparatione: quemadmodum contraria se inuicem declarant modo opposito. Cùm itaq; Christus conceptus fuerit de Spiritusancto: verè fuerit Deus & homo: vera patrarit miracula: postq; mortem rediuiuus ascenderit ad cælos: ita & dicamus nasciturũ Antichristum ex nefario sacrilegoq; coitu, ope Diaboli: verè hominem peccati, & filiũ perditionis; ita enim illum nuncupat Paulus; quoniam & hominum malitiæ & Dæmonum in eo coaceruabuntur: ita vt & falsa edat miracula, in cælumq; attentet conscendere: vbi à Deo percutietur instar Luciferi. Porrò si & cæteras percurras Christi conditiones; poteris & de illo ampliorem consequi notitiam.

Ita sanè decebat vt transiturus ab vno ad aliud horum extremorum mundus; cùm Christiana iam imbutus esset apprimè sapientia; Diabolicæ debito disponeretur medio. Ideò dicunt Patres oportere magnos duos Antichristum præcedere Præcursores: eorumq; parare viam Domino, ac Capiti. Alter eorum fuit Mahometes: qui elapsis ab aduentu Domini annis sexcẽtum & eo amplius, mundo apparuit. Du-

bium

bium porrò non est eius sectam mundum dispoſuiſſe præparaſſeq; Antichriſto: quin immò fuere & qui crediderint Mahometen Antichriſtum fuiſſe: tametſi allucinentur, vti inferius dicemus.

Alterum ſcribunt Præcurſorem Baptiſtæ reſponſurum. Hunc verò affirmo ego fuiſſe Luterum: qui in fine apparuit quinti ſignaculi: vti apparuit Mahometes in quarto: vt continuari poſsit Antichriſti præparatio, qui aduenturus eſt in ſexto. Planeq; ſi omnes colligas errores, qui poſt huius lapſum Stellæ è puteo prodiere infernali: nēpe ab Oecolampadio, Zuinglio, Caroloſtadio, Melanchone, alijsq; quamplurimis, qui dicuntur Anabaptiſtæ: recedere inuenies eam magis à Chriſto, quàm Mahometicam impietatem: quæ ſaltem nonnulla recipit Euangelia: nonnullosq; honore proſequitur Sanctos: iſtorū autem nonnulli & Scripturas, & Sanctos ſimul eradicauere omnes.

Non aliàs poterat ſe habere Antichriſti Præcurſor, niſi vt pugnanter omnino ijs faceret, quæ fecit Ioannes Baptiſta: qui vix natus Deo fuit dicatus: in deſertisq; erat;

prædicans

prædicans & opere & verbo pænitentiam. Cui ſanè conditioni probè reſpondet Luterus: qui cùm eſſet Deo multos iam cõſecratus annos, & voto ſolenni religionis, & ſacerdotio; nedum votum ſpreuit, habitũq; pænitentiæ: ſed & infinitam Deo dicatorũ, & virorum, & mulierum turbam, ſuo fecit deſciſcere à Deo exẽplo; proq; omnimoda perfectione, librum conſcripſit, vbi omnẽ penitus deſtruit Eccleſiaſticam pænitẽtiam. Et quemadmodum fuit Baptiſta omnium primus, qui fundamenta præiaceret Chriſtianorum Sacramentorum, baptizans, & prædicans baptiſmum pænitentiæ in remiſſionem peccatorum; ita vt egredientes cõfiterentur illi peccata ſua; vti D. recitat Marcus: ita ab iſtis ſectatoribus omne vel in dubium reuocatur Sacramentum, vel palàm infringitur. Ioannes omnem Chriſto dat gloriam, & authoritatem: iſte omnẽ Chriſti Vicario adimit honorem & poteſtatem. Caſtiſsimus erat Ioannes: odit iſte vſqueadeò caſtitatem, vt vel Monachis, Deoq; dicatis omnibus vxores paſsim concedat. Herodem Ioannes arguit adulterij: iſte Principibus applaudit aduerſus Eccleſiam.

Quoniã verò longum foret proſequi quicquid ad hoc propoſitum dici poſſet; hoc vnum dico, deſignatum fuiſſe hunc in Euangelio; cùm ait Christus, Ioannem non eſſe arundinem vento agitatam: neq; hominem mollibus veſtitum: ſed prophetam, & plus quàm prophetam; innuere nimirùm volẽs fore Antichriſti Præcurſorem vento plenũ: doctrinaq; inſtabilem; prout in iſto vidimus: mollibusq; veſtitum: vti cœnobium ĩmutauit in palatiũ; nedumq; pſeudoprophetam, ſed & plus quàm pſeudoprophetam. Vti enim omni finem poſuit Ioannes legali ſeruituti: ita & verum iſte (quãtum in ſe eſt) terminauit Euãgelij ſenſum; iamq; ipſum digito nobis oſtendit Antichriſtũ.

Neque verò mirandum, ſi copioſa hominum multitudo hunc conſectata eſt errorẽ: locuſtæ enim citò affluunt: vti cateruatim eas videmus aduolantes. Si etenim conſideras vti apoſtatas matrimonio illexit & libertate, voraces ieiunij ſublatione, auaros exoluendo à votis, & teſtantiũ relictis: Principes illis dando prædæ Eccleſias; otioſos & deſides aſſerendo nequaquam neceſſaria opera; lucri amatores dierum tollendo ob-

ſeruationes feſtorum: raptores, & concubinarios abſoluendo à Confeſsionis vinculo: pertinaces ab anathematis eximendo timore; planè fatebere peſtifera iſtum adunaſſe omnia animalia, quales ſunt locuſtæ. Ne'ue quempiam à ſuo excludat rete perditum hominem, beneuolum ſe etiam facit Turcis, affirmans nequaquã fas eſſe contra eos capi arma: ſed & Iudæis; dogmatizans poſſe adhuc vniuerſum vetus obſeruari teſtamentum; paulò minus & Chriſtũ aſtruere volebat nondum adueniſſe; multique id planè confirmant huius ſectatores.

Nollem hanc mei cenſeri capitis hoc in loco interpretationem; ideoque minus illi fidem adhiberi. Verùm legantur quæ hac in parte conſcripſere Ioachim, & Hubertinus, alijq; complures; planeq; perſpicuum fiet totum. Quicquid enim ipſi præteritis prophetauere temporibus, iam nos conſpicimus adimpletum; præq; cæteris D. dicit Vincentius, citò aduenturũ Antichriſti Præcurſorem: non verò aliunde quàm è Germania.

Poſtquàm Angelus ſextus tuba cecinit, audit vocem Ioãnes vnam ex quatuor cornibus

nibus altaris, quod est in conspectu Dei, iniungentem Angelo præfato, vt soluat quatuor Angelos, qui alligati sunt in flumine magno Euphrate, paratos tempore suo vt occidant tertiam partem hominum. Hic patet nõ habere Dæmones potestatem Ecclesiæ nocendi, nisi Deus illis permittat. Ideò dixit Pilato Christus; Nõ haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datũ esset desuper.

Animaduerte insuper, oportuisse priùs huius exiccari aquas fluminis magna pro parte; hoc est, potentiam deficere Ecclesiasticam; vt Dæmonia possent Antichristiana quatuor à mundi partibus innumerabilẽ congregare exercitum, qui hic describitur. Ita dixit Apostolus; quoniam nisi venerit discessio primùm: hoc est, multorum ab Ecclesia separatio; non reuelabitur filius perditionis; id est, Antichristus. Nunc autem cùm ob Luteranam conspeximus hæresim longè maximam Ecclesiarum partem à Romani defecisse obedientia Põtificis, dubitationi non est iam locus citò appariturũ Antichristum; qui tertiam occidet fideliũ partem: pars etenim vna à Deo protegetur:

peruertetur ab eo alia; tertia ab eius truci-dabitur furore.

Quales verò futuri sint Antichristi mili-tes; dicit visio fuisse equites loricis tectos igneis, & hyacintinis, & sulphureis. Erũt enim crudelitate insatiabiles, vt ignis: lasci-uia putidi, instar sulphuris succensi: & du-ritia, vti petræ, obstinatissimi: capitaq; ge-rent Leonum, ob superbiam: & ab ore eo-rum procedet fumus mundanæ seu Diabo-licæ sapientiæ; sulphurq; dirissimorum cru-ciatuũ: tribusq; hisce rationibus maximam edent stragem.

Eorum potestatẽ dicit esse tãquam equo-rum: hoc est infrænem & beluinam. Cau-dę eorum similes Serpentibus, habentes ca-pita: & in his nocent: quoniam vti ante se perterrefacient immanitate & truculentia; ita & post se innumeros trahent pseudoꝑ-phetas, qui sinuosis inuolutisq; argumenta-tionibus pestiferè animas percutient.

Dirissima erit hæc plaga; & tamen tanta insederit hominum animis caligo, vt adhuc minimè acturi sint pęnitentiam: neq; ado-rare cessabũt idôla sua peccata: solitisq; nõ parcẽt eorum lasciuijs & fornicationibus.

In

In Cap. x.

Si ex his, quæ diximus, animus perterresit noster, argumento est, nos nequaquam membra esse Antichristi. Verùm quoniam Dominus Deus semper amarum attemperat dulci: suosq; in tribulatione non derelinquit, sed solatur electos; quemadmodũ hęc Antichristi persecutio, eiusq; Pręcursoris, alias superexcedunt omnes: ita & fortius illis prępárauit auxilium: vt immanitatem pręteritę visionis huius possimus attemperare lętitia.

Videt nunc Ioannes alterum Angelum: non vt pręcedẽtes, malignum; sed fortem, de cælo descendentem: per quem intelligitur magnus quidam Dei seruus, qui tenebroso eo in tempore mundo apparebit: è cęloq; contemplationis ad salutem descendet proximorum: doctrinaq; cęlesti, tanquam nube, erit amictus: possidens illius legitimum spiritalemq; sensum, qui per iridem in capite eius designatur: cuius facies, ob claritatem vitę, atq; sapiẽtiæ, Soli assimilatur: cuius pedes sunt tanquam columnæ ignis:

quoniã sua prędicatione, puro directa Dei honori, corda succendet audientiũ; librũq; habebat in manu sua apertũ. Hic est liber ille, qui ab initio visus fuit septem clausus sigillis; nunc verò conspicitur resignatus & apertus; ita disponente Deo, propter gentium conuersionem, vnde subdit. Et posuit pedem suum dextrum super mare; principalis enim eius intentio feretur ad conuertendas Christo infidelium nationes; ad quos multos ex suis destinabit discipulis. Quoniam verò ecclesiam ipse non deseret Latinam & antiquam; ideò sinistrum ponet super terram; nempe fidelium; virtutem in eis instaurando Euangelij. Et vox erit eius, tanquam Leonis rugiẽtis; cum quòd, famelici more Leonis, prædæ accurret animarum; tum etiam quòd ob excedentia ad summũ peccata, obstinatis magno intonabit cum terrore.

Cùm clamasset iste, locuta sunt septẽ tonitrua voces suas. Quas cùm vellet Ioannes scribere, prohibitus fuit. Ad huius etenim prædicationẽ vniuersa pandentur Spiritussancti charismata; secretaque aperientur cælestia his, qui erunt capaces; non per

mittentur autem in ſcriptis redigi; ne ab hominibus conculcentur prophanenturque carnalibus; vel, ex eorum profunditate nō poterunt vel intellectu percipi, vel lingua explanari, ſeu ſcriptura. Et quanquam nō nullorū ſit opinio fore hunc Enoc, vel Eliā; arbitror ego alium fore, qui pauloantè illos præcedet; vt poſteà dicemus.

Angelus iſte manum leuans ad cœlum, iurat per viuētem in ſecula ſeculorum, cùm ſeptimus Angelus tuba inſonuerit, tempus non fore ampliùs; ſed conſummandū tunc Dei myſterium: vbi oſtendit ſeptimo in cantu ceſſaturum cœli motum; complendumq;, prophetæ quod cecinere, myſteriū, per extremum vniuerſale iudicium.

Accipit dehinc Ioannes librum de manu Angeli; cumq; illum deuoraſſet, fuit in ore eius tanquam mel dulce; ſed amaricari fecit ventrem. Vbi ſignificatur, verbum Dei illo in tempore multa auditum iri cum ſuauitate: at qui voluerit eam concoquere doctrinam, operiq; mancipare, multam perſentiet amaritudinem, ob perſecutorum impugnationem. Subdit deinde; Oportet te iterum prophetare, ſiue annuntiare, genti-

bus, & populis, & linguis, & Regib' multis.

Hæc porrò prædicatio non potest esse Apostolorum; cum quòd illa primo fuit in sigillo; tum quòd iterum dicendo, supponit iam alteram præcessisse. Erit igitur tẽpore Antichristi; tunc enim adimplebitur quod ait Paulus; cùm plenitudo gentium intrauerit, tũc omnis Israel saluus fiet: sicq; qui primi fuerant Hebræi, erunt nouissimi. Vt verò palàm fiat hoc prope adesse tempus, permisit Deus paucis abhinc annis nouum reperiri orbem; qui iuxta fidelẽ multorum scribentium relationem, nõ inferior est Europæ vniuersæ, tàm situs magnitudine, quàm & incolarum multitudine; quò adnauigant quotannis ex Hispaniæ partibus; iamq; ibi annuntiatur Euangelium, vbi nunquam fuit alicuius cognitio legis; multiq; iam fidem amplectuntur; vt, quẽadmodum Hebræorum fuit cœcitas nostrę occasio salutis; ita & nostra cogat cæcitas aliò Christum diuertere; in præsentiq; verificetur quod de Apostolis fuit prędictum, eorumq; successoribus: In omnem terram exiuit sonus eorum. Et in fines orbis terrę verba eorum. Cùm etenim sæpius in Scri-

ptura nominentur quatuor plagæ,siue partes terræ; iamq́; penetrauerit Euangelium & Asiam & Africam & Europam; superesrat tantùm vt & quartæ nouiter repertæ, quam dixere Americam,transferretur.

In Cap. XI.

Ne mireris, si eodem in tempore vna ex parte fidei præparatã renouatio: ex alia dispositio ad Antichristi aduentum: nuncq́; (ut diximus) euidentia vtriusq; apparuere indicia. Contraria etenim iuxtà se posita magis elucescunt. Ita Iudæorum perfidia fidem promouit Apostolorum: Tyrannorumq́; sæuitia constantiam roborauit Martyrum: hæreticorumq́; impugnatio meliùs elucidauit Scripturas. Multò verò nunc magis, cùm vltimi appropinquant conflictus bonos inter & malos, vnusquisq; sua pro conditione prælio accingitur.

Ideò Ioanni, hoc est, Euangelico datur ordini calamus similis virgæ, signans potestatẽ regendi in iustitia & rectitudine: diciturq́; illi, vt metiatur templum Dei, & altare; & adorantes in eo: hoc est, verè fide-

les:

les: ſed ne metiatur atrium; quoniã datum eſt gentibus. Per quod licet multi Eccleſiã intelligant Orientalem, quæ iamdiu à gentibus conculcaẽ; attamen crediderim velle hoc in tẽpore intelligere omnes quicunque relaxatè ac diſſolutè viuunt, neq; Chriſto vniti ſunt, quod eſt verum altare, per fidem formatam: ſed ſolùm externis paſcuntur ritibus; omnes inquam illos prædæ expoſitũ iri Antichriſti, eiusq; ſequacium: cuius hic deſcribitur perſecutio, ꝑ menſes quadraginta duos: hoc eſt, annos tres cum dimidio: vt communis eſt ſententia.

Quo in tempore haudquaquam derelinquetur Eccleſia; ſed duo Dei teſtes per totidem ꝓphetabunt menſes, qui deſcribuntur per dies mille ducentos ſexaginta. Hi porrò tantæ erunt præcellentiæ, vt, præ copia ſpiritus, eos aſsimilet Ioannes duabus oliuis, & duobus candelabris in conſpectu Domini ſtantibus: propterea quòd Deus ſemper ſuccenſum in eis cõſeruabit ſpiritus ignem: ipſiq; ſemper miniſtrabunt fidei oleum. Vnde dicit, poteſtatem eſſe illis ſuper cælũ, & elementa: terramq; percutere quotieſcunq; voluerint: vnde erunt

reprobis

reprobis oppidoquàm infensi;quòd ab ipsis se sentient percussos & verbis & operibus.

Finito auté eorum tempore prophetiæ, siue prædicationis, vt Christo respódeant, occidentur à bestia, hoc est bestiali Antichristo, in ciuitate magna, quæ vocatur spiritualiter Sodoma & Aegyptus: hoc est, in pessimorum collegio: inter quos fuit & Dominus eorum crucifixus: denuoq́; eius iteratur spiritualiter crucifixio. Dici enim verè potest, Simoniaca labe aspersos locum obtinere traditoris mercantis Iudæ, & Pharisæorum: blasphematores illum alapis cædere & phlegmatibus: superstitiosos ligare: hæreticos clauis cõfodere: malos verò sententiam ferre Principes. Hoc planè ego nõ dubito nostris completum tẽporibus. Ideò citò videbimus pessimum hinc Antichristum, inde duos, de quibus hic habetur mẽtio, testes: iuxtaq́; receptiorem sententiã, erunt Enoc & Elias.

Et gaudebunt (inquit) iucundabuntq́; admodum occisores Antichristiani sup eorum morte. At post dies tres & dimidium mirabiliter resurgẽt: stabuntq́; super pedes suos: ita vt timor magnus irruat sup aduer

ſantes eorum. Quorum in cōſpectu in cælum aſſumentur: decimaq; ciuitatis pars, qui de illorum gaudebant morte, diuinitus percutientur; reliqui omnes in timorē verſi, gloriam dabunt Deo cæli, eius ſacram fidem amplectentes. Vbi animaduerte, duos hoſce Chriſtum relaturos, tàm in doctrina, quàm in poteſtate magna; tàm in morte, quàm in reſurrectione: & vti aſcendens ille in cælum populum percuſsit Hebræum, mundumq; conuertit, decies induplicando ampliùs fideliũ numerũ, quàm antea: ita & iſti facient. Ideò ſcribunt Patres, ſexto in tempore ſecundum fore Chriſti aduentum: non quidem in carne, ſed ſpiritu & veritate, ob mundi cōuerſionem. Tertius autem erit ad iudicium. Hoc ſecũdum erit væ, quod ab Antichriſto expectamus: prout in parte vidimus primum per eius Præcurſorem, citoq; quod ſupereſt experiemur.

Septima in tuba aliud nō cernitur, quàm multæ gratiarum actiones & laudes Deo, ob relatam de Antichriſtiana ſecta victoriã. Erit enim admirabilis, diuinaq; tantùm patrabitur virtute: præparatioq; tãtummodò

videbitur

videbitur iudicij vniuerſalis, ac mortuorũ reſurrectio: in Eccleſiaq; conſpicietur arca teſtamenti de cælo deſcendens: hoc eſt, diuinorum reuelatio arcanorum, quæ tunc inter fideles exuberabunt. Sed remanebunt fulgura, & terræ motus, ob vltimam Antichriſti, vt inferiùs dicemus, caudam.

In Cap. XII.

HIC Ioannes, mea quidem ſententia, Mahometicæ deſcribit cõuerſionem ſectæ: quæ non perfectè adimplebitur, niſi poſt Antichriſti mortem. Ideò videt mulierem anictam Sole: hoc eſt, Eccleſiàm Chriſto præfulgentẽ: & duodecim coronatam Stellis: ſapientia nempe ornatam Apoſtolica: ſub cuius pedibus erat Luna: hoc eſt, Turcarũ ſecta, quæ Lunam gerit inſigne. Qualis autem futura ſit hæc conuerſio, ſubdit: & in vtero habens: & clamat parturiens, & cruciatur vt pariat. Eccleſia etenim in multis, quas nunc ſuſtinet, tribulationibus, paritura eſt populum ſanctum, ſingulariq; à Deo prædilectum priuilegio.

Et quoniã erit ille qui è mundo euellet idolo-

idololatriam : inq; virga ferrea, hoc eſt, in inuiolabili diuinorum obſeruatione mādatorum, recturus eſt gentes omnes: ideò Satanas more ſuo oēm adhibebit conatum, quò tantum præpediat bonum. Vnde ſubdit quòd Draco habens capita ſeptem, & cornua decem, ſtetit ante mulierem, vt cùm peperiſſet, filium deuoraret. Cùm etenim impedire haudquaquā potuerit ortum eius, attentabit vt fructum præpediat. At filius diuina protegetur prouidentia: perq; tribulationum coronam ad thronum rapiet Dei: cogeturq; Eccleſia, durante Antichriſti perſecutione, abſcondi in ſolitudinem gentium: vbi à Deo paſcetur. Hinc conficitur, magnam fore conflictationem Chriſtianam inter & Mahometicam legem: tēporeq; Antichriſti auſugiet Eccleſia in ſolitudinem, diebus illis quibus ipſe mundo regnabit. Sed tandem dabit illi Deus Lunā, hoc eſt Orientale ſub pedibus imperium. Hoc autem non niſi mortuo adimplebitur Antichriſto: tametſi priùs inchoabit. Magnū etenim, vt ſubdit, fieri oportebit prælium; Michaele & Angelis eius vna ex parte, & Dracone cum ſuis ex altera in cælo

depu-

depugnantibus Ecclesiæ; altero Christi defendente Crucem; altero Sarracenicæ perfidiam impietatis. Sed tandem cedet Christi victoria parti: vti in huius initio libri data fuit palma omnis Leonĩ de tribu Iuda. Ideò hoc in prælio conspiciuntur Draco & Angeli eius proiecti in terram: auditurq; vox lætitiæ magna in Ecclesia, sanctisq; eius Martyribus: vti clarè est videre ĩ textu.

Hac porrò ex victoria maiorem cõcipiet Diabolus furorẽ aduersus Ecclesiam. Vnde ait. Væ terræ, & mari, quia Diabolus descendit ad vos habens iram magnam, sciens quòd modicũ tempus habet. Videns etenim ab Oriente, vbi nidum locauerat suum, se esse deiectum, aduersus Ecclesiã conuertetur Latinam: cui aliud nõ erit refugium, quàm in desertum volare pæniten tiæ, Aquilæ subnixam alis: hoc est spe diuini à dextris auxilij, timoreq; vindictę à sinistris: vbi tuta erit durante persecutione; hoc est, per tẽpus & tempora & dimidium temporis: quod nonnulli intelligunt, per annum & annos duos: acsi diceret, per annos tres cum dimidio.

Aqua, quam mittit Serpens ex ore suo, tan-

tanquam flumen, vt absorberet mulierem: exercitum signat pessimarum nationum, q ex eius malignitate Diabolo assimilabitur. Verùm diuino protegente auxilio, minimè lædetur: absorbebit enim terra, dictum flumẽ malignorum hominum, antequàm opus suum perficiat. Hoc autem erit violenta aliqua mirabili morte: quemadmodum qui Moysi rebellauerunt, visibiliter fuere à terra deglutiti. Haudquaquam tamẽ cessabit Diaboli rabies: sed stans super arenam maris, hoc est ad gentes rediens idôlis deditas, noua mouebit aduersum fideles prælia: vti in sequenti prespicitur Capite.

In Cap. XIII.

HIC Ioanni ostenditur per visum Antichristus cũ eius fautoribus. Et primùm ob eius bestialem sectam, videtur tanquam bestia: quæ, quoniam ex infidelium adueniet regionibus; nonnulliq; opinantur ex Babylone; conspicitur ascendere de mari, quod semper notat infideles. Et quoniã septem incutiet Ecclesiæ plagas, quæ inferiùs dicẽtur: ideò septem habebit capita: quoniãq;

decem fauebunt ei Principes, decem habebit cornua. Afsimilatur & Pardo, ob variam & multiformem eius doctrinam: ob rapacitatem autem & truculentiam, pedes eius pedes erunt Vrsi, & os Leonis. Cui Draco Diabolus, Deo permittente, dabit virtutem, & potestatem suam magnam. Et vnum de capitibus eius erit quasi occisum: quoniam primo in congressu nonnihil habebit obsistentiæ: vti semper inuicem obluctari consueuere contraria: citò autem tantas resumet vires, vt (quemadmodum dicit) maximam mundi partem post se trahendo, adorari se faciat, cum Principe suo Dracone, dicantq; homines. Quis similis bestiæ? & qs poterit pugnare cum ea?

Quoniam verò terrena erit plenus sapientia, datum ei dicit os loquens magna: ideòq; illum sequentur vniuersi mundi sapientes. Cui & sapientiæ multam adiunget armorũ vim & militum; erit enim ferè mũdi Monarcha: tametsi modicum durabit: mẽses nempe quadraginta duos: quoniam nisi breuiarentur dies illi propter electos, sacro attestante Euangelio, salua non fieret omnis caro.

Singillatim deinde ſuã deſcribit doctrinã, dicens aperuiſſe os ſuum, ad blaſphemandũ Dei nomen, & tabernaculum eius: hoc eſt, Chriſti humanitatem: datumq; eſt illi bellum facere cum Sanctis, & vincere eos: vbi oſtendit per eum & templa & Sanctorum venerationes deſtructum iri. Quod cùm multis hodie in locis patrauerit Luterana hęreſis, iam non eſt ambigendum quin vltimus ſit iſte Pręcurſor: poſt quem non niſi ipſe expectatur Antichriſtus, qui adueniens præparata nimirùm ſibi inueniet tabernacula. Et quoniam gens illi Hebræa, cũ multis alijs adhærebunt nationibus: ideò datã illi ait poteſtatem in omnem tribum: hoc eſt, in Hebræos: & populum, & linguam, & gentẽ: hoc eſt, in cæteras nationes: quorum non ſunt ſcripta nomina in libro vitæ Agni. Hic & patientia (vt ait) & fides cõprobabitur Sanctorum; pauciſsimi ſiquidẽ in fide permanebunt.

Videt inſuper Ioannes aliam beſtiam aſcendentem de terra: per quam intelligitur, vbi apparuerit à mari Antichriſtus infideliũ, exituram beſtialem aliã ſectam è terra Chriſtianorum: & habebit cornua duo ſi-

milia Agni; quoniam ſicuti Chriſtus verã habuit ſapientiam, & miracula patrandi virtutem: ita & hæc Pſeudoprophetarum ſecta, agente Diabolo, vtrunq; obtinebit. Hi adhærebunt Antichriſto: eiusq; confirmantes doctrinã multis ſignis mendacibus, & præſtigijs, facient eum à mundo adorari: dabuntq; ſpiritum imagini prioris beſtiæ: Antichriſto etenim penitiſsimè adhærentes, erunt eius anima: & ſapientia, & armis, & falſis prodigijs cogent cuiuscunq; conditionis homines, ferre characterem & nomen beſtiæ Antichriſti in dextera, & in frontibus: hoc eſt, in opere, & doctrina: & ſiquis recuſauerit adorare illum, occidetur: neq; licitum erit emere, aut vendere; hoc eſt, audire, vel prædicare niſi peſtilentem eius doctrinam.

Vt autem caueant electi, prædicit nomẽ eius Ioannes. Numerus enim nominis eius (ait) ſexcenti ſexaginta ſex; hoc eſt, conficient literę nominis eius hanc ſummam. Apud etenim Græcos literę ſiue elementa numeros notant hunc in modũ. Ad decimã vſq; ita ſignificant, vt quælibet litera pręcedentem ſuperet vnitate. A decima autem

denario altera alteram superexcedit numero; vsq; ad numerum centenarium; quo peracto, per centenaria reliquæ increscũt. Qui bestię numerus cùm per tria conficiatur senaria, nõnullis videbitur diuinus; sed penes fidelem, quoniam sex diebus creatus fuit orbis vniuersus, numerus est creaturæ, non autem Dei. Fortasseq; hanc aptando supputationem Latino Alphabeto, Pręcursor qui apparuit Antichristi, dempta solùm vnitate, in eundem concurrit numerum; vt & nomine conformetur, quemadmotum & doctrina concordat. Si etenim rectè computes nominis huius elementa, Martin Luter, p̃dicta rõne; cõficere inuenies sexcẽtos sexaginta quinq;; vt cognoscas nullum penitiùs illo Antichristo adhæsurum; quin immò vltimus ipsę est Præcursor, nuntiusque eius aduentus. Et si vnum aliud in eo affuisset, nempe miraculorum operatio, planè verus fuisset Antichristus: ad eiusque conscendisset perfectum nominis numerum.

Hinc possumus euidenter coniectare, nõ posse Antichristi aduentũ iam morari; quoniam vti inter Ioannem Baptistam & Christum modicum intercesßit tempus: ita & hi haud

haud procul aberunt: quanquam diuina prona sit pietas malo procrastinando, prout & bono prompta est accelerando. Abbas igitur Ioachim interuallum tantummodò ponit annorum triginta; Ioannesq; Parisiensis omnifarijs concludit rationibus, tempus Antichristi haudquaquam posse triginta annos excedere à tempore in quo nunc agimus. Longè autem meliùs conijcere id nos possumus; nisi ab eius fuscaremur caligine; quoniam hoc in tempore palàm conspiciuntur inter fideles omnia nequissimi Antichristi membra. Adsunt siquidem blasphematores Dei horribiles, Christi venditores manifesti, hęretici incredibiliter pertinaces, superstitiosi & venefici innumeri, hypocritæ supra modum, spiritales à Diabolo illusi longè, quàm vnquam anteà, plures. Quis iam dubitet, cùm vniuersa eius apparuerint membra, citò proditurum & caput? fortasseq; iam apparuit mundo editus; prout insolita videntur significare in cœlo, & in terra, prodigia, & portenta.

In Cap. XIIII.

PROFVNDISSIMÀ hac inuenies sē-

per in prophetia post magnam Ecclesiæ tẽtationem noua succedere auxilia; omnesq; eius aduersantes iustę addici vltioni; ita vt locum habeat, quod ait propheta; Vniuersę vię Domini, misericordia & veritas. Mala vidimus in pręcedenti Capite; iam illius amaritudinem istius attemperabimus dulcedine.

Agnum supra montem Sion, & cum eo eius habẽtes nomen, crediderim populi esse conuersionem Hebręi; quę sexto expectatur in tempore, pręcipuè post Antichristi mortem, à quo se videbũt illusos. Voces & harmoniæ noui Cantici, tripudium erit & exultatio, quæ tunc fiet in Ecclesia. Ideoq; sextum semper celebratur tempus, tãquam noui initium seculi. Si etenim in conuersione gentium nuptiæ factę sunt donis & charismatibus affluentes Deificis; non minorem sanè tempus illud exigit lętitiã; quãdo iam prædilectus populus, per quem & Patriarchas habemus & prophetas, cuius è sanguine Deus ipsemet carnem assumpsit, ad fidẽ quasi postliminio reducetur. Ideoq; optabat ipsemet anathema esse Paulus à Christo, hoc est ab eius gloria & salutẽ conseque-

sequeretur populus ille. Erunt hi præ cęteris omnib⁹ fidelissimi, castissimi, singulariq; prædotati priuilegio: vt quemadmodū eo elegit Deus ex sanguine suæ fundamentum Ecclesię, ita & ex eodem coronidem illi imponat, strūcturamq; perficiat. Hoc vnum est ex antidotis, ad eos, quos afferet Antichristus, dolores.

Alia erit consolatio tribus ab Angelis, trifariàm euangelizantibus. Hi porrò tres erunt Angelici prædicatorum ordines, missi ad Ecclesiæ instaurationem. Primus conspicitur à Ioanne volans, Euangelium habēs æternum: hoc est omni prætermissa curiosa doctrina, fallaciq; interpretatione, euangelizare omnibus gētibus, Dominum timeāt, plenoq; illum adorent corde: quoniam venit hora iudicij eius. Hinc significatur sanctum hoc collegium (quodcunq; illud futurum sit) inducturum homines ad verum Dei cultum, amore simul & timore.

Sequens Angelus lætanter admodū annuntiat casum Babylonis: hoc est, reproborum: qui cum ob excedentia peccata, tum propterea quòd bonos opprimunt, qui sub eorum prauis captiui detinētur exemplis;

aptè dicuntur Babylon, quod sonat cõfusió: quę vti lux debebat esse mundi; ita inebriauit vino suę fornicationis gentes omnes. Sed quoniam quę sit ista Babylon, heu nimis experimur: non est quòd verbis inde loquamur: Hoc vnum dico, extremum eius casum instaurationem fore Ecclesię: ideoq; dicit Angelus. Cecidit cecidit Babylon illa magna. Vbi obserua, loqui eum in præterito, ob luminis certitudinnem prophetici: tametsi completa eius ruina non erit, nisi mortuo Antichristo. Replicat autem, cecidit cecidit; vt innuat hic percutiendam, & in futuro seculo.

Succedit tertia societas Angelica, qui aduersus impium Antichristũ prædicantes, annuntiant minitantes iram Dei, si quis adorauerit imaginem bestiæ, & acceperit charactere ẽ eius: horroreq; concutient Christi inimicos, annuntiantes eis inferni cruciatus in secula seculorum. Audit deinde Ioannes vocem hortantem electos ad patiẽtiam, dicentem: Scribe, Beati mortui qui in Domino moriuntur. Hic vide diuinam super Ecclesia sua prouidentiam, bonum aduersus malum induplicãtem; dum duas

contra

cōtrà beſtias, tres mittit Angelos, prorſus contrà prædicantes: lætitiamq; reproborũ pœnam conuertit in temporalem, ſimul & æternam: mærorémq; fidelium in gaudiũ conuertit perfectum, tum ex Hebræorum conuerſione, tum ex Babylonis plaga: quę qualis futura ſit, in ſequenti aperit viſione.

Videt enim ſuper nubem ſedentem, ſimilem filio hominis, falcem habentem in manu acutam. Hic eſt Chriſtus ſuper Eccleſiam, qui malos vult exterminare. Angelus autem qui è templo clamat ad filium hominis, vt mittat falcem, & metat, quoniam aruit iam meſsis terræ: iuſtitiam ſignat, quæ aduerſum immodica, & permatura populi peccata Chriſtiani vindictam expoſtulat. Quòd miſit falcem; uniuerſale notat flagellum, quod per areſcentem deſcribit demeſſam ſegetem: quia magis erit per famem et peſtem, quàm per ſanguinẽ.

Per duos alios Angelos ad filium inclamantes hominis, intelligendũ eſt, priore in flagello haudquaquam futuram morum correctionem: vnde induplicabitur vindictæ præparatio. Per eum qui exiuit de altari, habens poteſtatem ſupra ignem, ſecunda

cunda in plaga illis interminatur, qui de altari viuunt, ignemq; dispensant Spiritussancti, quorum ematuruerint peccata, instar vineæ, cultrum exigentis ob nimiam maturitatem. Dicit deinde, missam fuisse vindemiam in lacum iræ Dei magnum: modica enim non sufficeret vindicta tot extirpandis flagitiorum cumulis. Et quoniam id adimplebitur, quod dixit Christus ad Pharisæos; Auferetur à vobis regnũ Dei: videt Ioannes extra ciuitatem calcari lacũ, vnde exiuit sanguis vsq; ad fræpos equorũ: vbi duo innuit; primò hanc fore plagam sanguinis: dein & haud alia positum iri ratione frænum tot adulterijs, sacrilegijs, Sodomijs, Simonijs, alijsq; sceleribus, quàm per viam sanguinis.

Quid autem significet quod ait, exisse sanguinem per stadia mille sexcenta, non ausim interpretari; nisi fortè hoc innuat fore in tempore, quando post elapsos mille & quingentos à salute annos, ad sexcentesimum properamus. Hic autem saniori locus sit sententiæ.

Pro huius complemento visionis obserua, quemadmodum sexto in tempore vete-

ris Ecclesiæ gemina fuit plaga, Nabuchodonosor nēpè, & Assueri; ita dico & duas fore sexto in tempore; quod nunc ingredimur: quæ à Ioanne describuntur sub figura primùm demessæ segetis, mox & vindemiādę terræ. Fortassęq; fuit prior, quam superioribus annis sustinuimus: altera non procul ostenditur abesse, ob insolita, quæ vndiq; audiuntur, prodigia.

In Cap. XV.

IN tribus his sequētibus Capitibus ostenditur Ioanni omnimoda Babylonis percussio: per quam accipio ego omnium cōgregationem malorum. Prçcedens etenim visio respicit fideles duntaxat: hæc autē tàm infideles, quàm fideles; illos præsertim qui Antichristum fuerint secuti, eiusq; Præcursorem; necnon & Sarracenæ impietatis sectatores: ideò nouisimę dicuntur plagæ, quoniam in his (vt ait) consummabitur ira Dei.

Vidit igitur Ioannes eos, qui vicerant bestiam, & imaginem eius, hoc est Antichristum, & eius complices; stantes super

mare vitreum, mistum igne; hoc est, sup sacrum Baptisma; gratiâ informatum Spiritussancti; cantantes canticũ Moysi & Agni. Laudabunt etenim Deum de miribili eius sapientia, ipsis manifestata per eius prouidentiam gubernationis, ita in veteri prout in nouo Testamento. Vbi sanè & intellectum aperit ad hanc prophetiam; quoniã eodem temporum ordine, licet diuersimodè, sibi respondent Synagoga & Ecclesia. Quo in cantico mentio fit iustitiæ, simul & pietatis: quoniam vniuersa Dei opera ad alterũ ex his duobus rediguntur caput: vna verò nunquam est sine altera.

Post hæc videt aperiri templum tabernaculi testimonij in cælo. Horũ etenim haud quaquam posset haberi cognitio secretorũ, nisi Deus adaperiret tabernaculum Scripturarum, mentemq; Prophetarum, quæ ex ampla claritate cælo æquiparatur. Per septem Angelos septem habentes plagas, septem Angelici intelliguntur viri, qui iram Dei annuntiabunt, potestatemq; habebunt illam immittendi. Bene autem vestitos eos ait lapide mundo & candido; quoniã erunt charitatis vnitione Christo transformati,

qui dicitur lapis viuus: cinctiq; erant ad pectora zonis aureis; amore etenim Christi, cor gerent ab omni vana cogitatione præcinctum & liberum. Vnumq; de quatuor animalibus dat illis septem phialas aureas, plenas iracundiæ Dei. Fortasse hic est ipsemet Ioannes, cui præ cæteris reuelatum fuit hoc mysteriũ Euangelistis. Neq; verò mysterio vacat, quòd vasa iracundiæ sint aurea: vt ostendat Deum ita punire peccata, vt & in se semper maneat purus & tranquillus. Dehinc subijcit, à maiestate Dei, quæ totum inumbrauerat templum, neminem potuisse in illud introire, donec consummarentur septem plagæ. Vbi significat huius claritatem mysterij nostris abscõditum iri oculis, donec conteratur, cum septem eius capitibus, Antichristus.

In Cap. XVI.

QVAE sint septem Draconis capita, variæ sunt Patrum sententiæ: & quælibet earum vera potest esse. Ego autem hunc accipienda crediderim in modum. Antichristum imprimis dici Draconem, quoniam

vniuersa vis Diaboli in eo adunabitur: omniq; perditissimorum hominum de genere vnionẽ faciet: inter quæ septem erunt principalia. Prima erit Hebræorum natio: qui eò illi arctiùs adhærebunt, quò diutiùs Messiam sunt præstolati: vt verificetur quod illis prædixit Dominus. Ego veni in nomine Patris mei: & non accepistis me. Si alius venerit in nomine suo, illũ accipietis. Hoc erit primum Antichristi caput. Secundum erunt multi idôla colentes, qui ad eius conuertentur doctrinam & miracula. Tertium erunt homines scientifici & curiosi, qui in isto perfectionem inuenient omnis eorum vani & infrugiferi desiderij. Quarti erunt multi Prælati illustres, & Principes. Eorũ etenim faciet satis Antichristus cupiditatibus, dilargiendo quas amant diuitias, honores, & lasciuias. Quintum cõficient caput qui eius secuti fuerant Præcursorem: ob cuius doctrinã ita citò Antichristum recipiẽt, quemadmodũ lignum aridum citò arripit flammam ignis. Sexta erit gens Mahometana, quorum vita omnino consonat Antichristianæ. Postremò aderunt bestiæ pseudospiritales. Hoc porrò malitia cætera excedit

cedit capita: vti ſuo dicemus loco. Eius cauda erunt nationes Gog & Magog, poſt quas ſtatim aderit Chriſtus ad iudicium.

Ideò diuina oſtendit prouidentia Ioanni ſeptem phialas iracundiæ in ſeptem hæc capita. Primus (ait) effudit Angelus phialã ſuam in terram; hoc eſt, Hebręorum populum, qui dicitur terra grauis & dura ſua in obfirmatione. Et factum eſt vulnus ſęuũ & peſsimum in homines qui habebant characterem beſtię, hoc eſt, Antichriſti; qui nunc dicitur beſtia, nunc Draco. Sęuum hoc vulnus, vehemens erit admodum plaga, quam Deus in illos immittet: vnde cęteri, eorum conuertentur territi exemplo. Secundus Angelus, hoc eſt angelicus prędicantium ordo, diuinę intonando vas effundet iracundię ſuꝑ mare idololatrantiũ: & fiet ob multas ſtrages, tanquam ſanguis mortui; ita vt deficiat in illis omnis anima viuens; eorum ſcilicet qui cum Antichriſto conſpirauerant.

Tertius effundit Angelus iram ſuper flumina, & ſuper fontes aquarum: hoc eſt, in eos qui nunquam non excurrunt de curioſa ſcientia in aliam, magniq; pendunt, ac vim

faciunt

faciunt in Aristotelis secta, & Commentatoris impij, ita vt spiritum occidant Scripturarum: & quoniam in dubium reuocant animę immortalitatem, vnde fides nostra pendet vniuersa, ideò à Deo sanguine ferientur, vti sanguineis oblectati sunt doctrinis. Quarta effunditur in Solem phiala, hoc est in Pręlatos & Principes viros, quos par foret esse vti Solem, nimirùm vt lucem & vita afferrent, & doctrina. Dicit autem datum illis fuisse vt ęstu homines affligerẽt & igni. Vti enim planè experimur, mundo sunt offendiculo vniuerso: viceq; sunt Dei flagelli in populum, qui eorum pereunt de causa. Non etenim penes se pios consentiunt habere homines: sed morionibns oblectantur, superstitiosis, veneficis, hariolis, alijsq; notorijs doctrinis & artibus. Blasphemauerunt autem, bene ait, Deum cęli, & non egerunt pęnitentiam: prout comprobat experientia. Quorum erit conformis plaga peccato: quoniamq; sunt Pharaoni consimiles Regi Aegypti, ideò in ipso rectè se contemplentur.

Quinta iam cępit plaga super sedem bestię, hoc est Luteri sectatores, qui sedem

prȩparauit Antichriſto. Factumq; eſt eius, inquit, regnum tenebroſum: vti planè videmus tantam confuſionis nebulam inter eos obortam, vt iam quid illis credendum ſit, ignorent: iamq; ſexcentas edidere articulorum, dogmatumq; in peius ſemper immutationes. Quorum erit plaga, vt Antichriſtum recipiant, cõmanducentq; prȩ dolore linguas: iuſtoq; Dei iudicio tot inter calamitates non merebuntur agere pœnitentiam, quando eam penitus peſſum dedere & doctrina & operibus.

Sexta effunditur phiala in flumen magnum Euphrâtem; qui quoniam Babylonẽ interfluit in Mahometanorum regionibus, illam ſignat ſectam. Bene autem ait, flumẽ illud magnum: quoniam ſuis occupauit aſſiduis bellorum inundationibus longè maximam mundi partem. Diſpenſante autem diuino iudicio, oportet dicti aquas fluminis exiccari, hoc eſt populos imminui; vt præparetur via Regibus ab ortu Solis; hoc eſt veræ Chriſtiani regiminis luci. Nõ etenim graui abſq; plaga fidei cõuertentur Chriſti.

Hȩc porrò haud fiet conuerſio magna abſq; Diaboli repugnantia; qui nullumnõ

 mouebit

mouebit lapidem, nullamnon adhibebit industriam & conatum, ne à sua propellatur sede veteri. Videt igit Ioannes exire de ore Draconis, & de ore bestiæ, & de ore pseudoprophetæ, tres spiritus immundos; hoc est ex Antichristi secta; cui (vt diximus) duæ fauebunt bestiæ, quarum erit secunda pseudoprophetarum congregatio seu colluuies: & facient signa magna & prodigia in virtute Diaboli, & procedent ad Reges totius terræ, congregare illos in prælium ad diem magnum omnipotētis Dei, hoc est, ad pugnandum contra Christum, in locum q vocatur Hebraicè Armageddon, quod; interpretatur mons obscurus, ob tenebras peccati. At vincet Leo de tribu Iuda, partim ex pietate conuertendo, partim ex iustitię vltione terrorem incutiendo.

Septimus affligit Angelus aerem: quos ego intelligo pseudospiritales, membra Draconis. Neq; verò ausus fuissem ego spiritales annumerare inter capita Antichristi, nisi D. scriberet Vincentius, hac in tempestate magnam spiritalium, seu potius à spiritibus malignis illusorum turbam, oblectari somnijs, visis, prophetijs, & miraculis: qui (vt

ipse

ipſe affirmat) ſedem parant Antichriſto, qui huiuſcemodi plenus adueniet mirabilibus. Ideoq́; audit Ioannes vocem de throno, dicentem : Factum eſt. Quoniam vbi ſpiritalium arx facta erit Antichriſti ſedes, non iam erit ſpes ſalutis, niſi per plagam & vindictam. Vnde ſuccedunt fulgura, & voces, & tonitura, & terræ motus, qualis nunquam fuit ex quo homines ſunt ſuper terrã: & ciuitas magna, hoc eſt Babylon fit in tres partes, vnam altera peiorem, conformiter ad tres ſpiritus immundos, exeuntes vt diximus. Tnnc vſqueadeò excreuerint ad ſũmum peccata, vt & omnis inſula fugiat, neq; montes inueniãtur: hoc eſt, vera nõ erit fides, neq; in Clericis, neq; in Monachis: tãtaq; effundetur diuinæ grando iræ, vt homines pręde ſperatione blaſphematuri ſint Deum. Quæ autem futura ſit monſtroſæ huius Babylonis plaga vniuerſalis, ſequenti deſcribit in Capite.

In Cap. XVII.

HIC oſtenditur Ioãni Babylonis damnatio. Quam ego intelligo omnium con-

gregationem reproborum, tàm fidelium, quàm infidelium : diciturq; meretrix quæ ſedet ſuper aquas multas; quoniam à Deo fornicata eſt diuertendo, cui tenetur omnis creatura: ſuóq; multos peruertit exemplo populos: vnde ait; cum qua fornicati ſunt Reges terræ, & inebriati ſunt qui inhabitabant terram, de vino proſtitutionis eius. Viceturq; in deſerto; quòd non exculta ſit virtutibus, ſed ſterilis, & ſpinis obſita: ſedetq; ſuper beſtiã coccineam, hoc eſt, cruentum multo effuſo ſanguine Antichriſtum: omnes enim perditi homines membra dici poſſunt Antichriſti, prout & boni membra ſunt Chriſti. Bene autem plenam eam dicit nominibus blaſphemiæ; quoniam non erit, quàm non ſit in eo reperire, blaſphemiam ſeu impietatem.

Purpureum porrò veſtimentum, & lapides pretioſi, pompam notant & laſciuiam: vnde & poculum habens aureum in manu ſua, abominabili plenum immunditia, omnes inuitat ad bibendũ eius ſequaces. Neq; verò abrè ſcriptum in fronte gerit nomen ſuum: quoniam non occultè, vt alij, ſed palàm nomen impugnabit Chriſti: nimiamq;

ob

ob eius crudelitatem, ebria conſpicitur sãguine Martyrum, quorum magnam cœlo tranſmittet multitudinem.

Admiratur Ioannes beſtiam hanc monſtroſam admiratione magna. Magni etenim eſt rès ſtuporis, poſt agnitam Euangelij veritatem, eouſq; deſcendere mũdum ſummi vitiorum: & dicit; Beſtia quam vidiſti, fuit, & non eſt, & aſſenſura eſt de abyſſo, & in interitum ibit. Hoc ait, quoniam Antichriſti vis erit à Diabolo, qui primùm cauſa extitit ſeditionis in cælo, lapſusq; terreſtri in Paradiſo: ſed poſtea fuit per Agnum occiſum concluſus in inferno; denuoq; violẽtiùs exibit in omnis ſummo peccati, vti in pręſenti eſt videre beſtia.

Quod poſtea ſubijcit de ſeptem capitibus, & ſeptem montibus, ipſemet declarat, Reges eſſe ſeptem, quorum quinq; ceciderunt, vnus eſt, & alius nõdum venit: & cùm venerit, oportet illum breue tempus manere. Et beſtia quæ erat, & non eſt: & ipſa octaua eſt, & de ſeptem eſt, & in interitum vadit. Hoc ſanè captu eſt difficillimũ. Spiritus etenim ꝓpheticus nunc deſcribit futurũ, vti futurũ; nũc vti p̃teritũ; nũc vti pręſens:

ſens: quoniam, qui loquitur in propheta, Deus, omne ſuperexcedit tempus: ideoq; ab vno ſæpe in aliud tēpus eodemmet tranſilit in textu: prout hic, cùm ait: beſtia quæ fuit, & non eſt: loquitur Ioannes de tempore in quo agebat ipſe, cùm ligatus erat Sa tan: vbi autem loquitur de ſeptem capitibus, quorum quinq; venerunt: crediderim beſtiam ſignificare, quæ eminentiori futura ſit in eius celſitudinis culmine, tunc nempe cum iam præterlapſis quinq; capitibus in quinq; peſsimorum hominum ſtatibus, ipſa perſonaliter aderit in ſexto: Breueq; oportet eam tempus manere: acſi diceret, eius ſummum fore culmen annorum ſpatio triũ cum dimidio: tametſi eius & reliquiæ ſeptima durent in ætate; in octauaq;, aduenięte nempè Chriſto, omnino it in interitum. Vbi & id comprobatur quod ſuperiùs dicebamus, appropinquare quippè eius aduẽtum, quãdo iam tranſijt quintus mons, ſiue caput eius.

Melius porrò hæc verificatur interpretatio, cùm Ioannes ipſemet decem cornua beſtiæ, decem interpretatur Reges, qui poſt eam poteſtatem tanquam Reges vna hora

acci-

accipient, vnumq; habebunt consilium vt illam instaurent. Vbi ostendit loqui se de tempore bestiæ. Hęcq; cornua crediderim vltimum esse Antichristi conatum in gente Gog & Magog. Qui duo efficient; primùm extripabunt multo cum sanguine fornicariam: hoc est, eorum congregationem qui denuò à Deo discesserint: dehinc & cũ Agno pugnantes, volentesq; eius fidem extinguere, ab eo superabuntur per vltimũ eius aduentum.

In Cap. XVIII.

PER Angelum de cælo descendentem cum potestate magna & claritate, magnus quispiam accipitur prædicator, qui proximum annuntians Babylonis casum, ab illa diuidet electos, ne simul pereant; quemadmodum diuisit Christus ab infelici Synagoga eius gregem, illam dans in exterminiũ. Loquitur autem hic Angelus in tempore præterito, cum ob ruinæ certitudinem, tum ob imminentis præsentiam plagæ. Iamq; hæc patescit veritas, cùm multi nunc adaperiant oculos, eiusq; à consuetudine rece-

dant.

Quare ait. Exite de illa popule meus, quoniam peruenerunt peccata eius vſq; ad cœlum: quã ego crediderim paulò minus noſtris verificatam temporibus ſententiam.

Oſtendit proinde magnam fore nimis hanc plagam, cùm ait. Reddite illi &c. duplicate diplicia ſecũdum opera eius &c. acſi diceret, induplicate illi vindictã, prout diutiùs ſuæ eſt immorata obſtinationi: quãtò magis intumuit ſedens Regina, & in delicijs, eo acrius illi incutite tormentum & luctum. Oſtendit & repentè hoc futurum excidium, cùm ait, vna die venturum eius iudiciũ. Stupori & fore oſtendit exemploq; mundo: cùm ait, qui cum ea fornicati ſunt, videntes fumum incendij eius, longè ſtaturos propter timorem tormentorum eius, & dicturos, plangẽtes delicias aniſſas &c. oſtẽdit & fore calum irreparabilem, cùm Angelus fortis tollens lapidem quaſi molarem magnum, & mittens in mare, dicit: Hoc impetu mittetur Babylon in mare, nempè exterarum gentium; & ampliùs non inuenietur.

Et quoniã tali ex deſolatione Babylonis

electi

electi libertatem recipient spiritus, quemadmonum ab eius diuturna fuerant malitiæ seruitute oppresi, ideò inuitat Ioannes & cęlum & Sanctos, vt exultent, quoniam nedum percussa est illa, sed & æternùm erit eius desolatio, vt nunquam possit ampliùs bellum facere aduersus Deum.

Quanquam verò Babylon accipienda sit vniuersa reproborum cõgregatio, attamen illos potissimùm respicit, qui cùm nomine sint Christiani, re tamen membra sunt Antichristi. Ideoq; de Babylone superiùs loquens, in qua (inquit) Dominus fuit crucifixus. Crux etenim eius spiritualiter renouat in blasphematoribus, & simoniacis, & hæreticis. Crediderimq; sanè eorum haud posse ampliùs morari plagam. Adaperiant igitur oculos qui tanto volunt præseruari ab incendio, fugiantq; à peccato; nisi velint incauti (vti filijs euênit S. Iob) ab eius opprimi cadentis ruina.

In Cap. XIX.

POST horribilem Babylonis casum audit Ioannes in cœlo, hoc est in Ecclesia vocem

cem exultationis, & lætitiæ magnam & admirabilem. Quæ quidem duabus erit de causis: primùm diuini ob intuitum honoris, impleta ex iustitia: deinde ob nouellas, quæ surgent in horto fideliũ, plantationes, tunc cùm fuerit à tribulis purgatus & spinis. Ita adumbratum fuit in repudio Reginæ Vasthi, cùm obsequi renuit eius coniugi Assuero: vnde successerunt felices Esther Reginæ nuptiæ, cum totius salute populi Hebræorum. Quod & meliùs fuit adimpletum, cùm Hebręus populus à Deo vti rebellis fuit reiectus, eiusq; succesſere in locum gentes: cùm Spiritussanctus largiflue fuit in nouæ gratiam electæ sponsę effusus. Sed & meliùs nouiſsimis adimplebitur his in tẽporibus, iam à Ioanne præuisis, cùm profligata & subruta penitus adultera Babylone, Ecclesiaq; instaurata, omnes inuitabuntur populi & gentes ad diuina percipienda charismata, quæ à Deo in electos profundentur. Hic autem triumphus perfectè non adimplebitur, nisi mortuo Antichristo: at cito incipiet. Et iam fortasse cœpit in noua prędicatione ad nouã regionẽ, & insulas, tum ad Occidentalem plagam, tum

tum & ad Meridionalem, noſtris agnitã tẽ-poribus. Quod ſanè prę cęteris argumenũ eſt valdè prędictam innuens plagam.

Nequaquam mirum ſi adeò iubilant Sã-cti: quoniam nunquam tanta viſa eſt Dei gloria in terris, quanta tunc conſpicietur. Quare beatos dicit eos, qui ad cęnam nuptiarum Agni vocati ſunt: poſt illam etenim non aliud expectatur conuiuium, niſi cùm in cęlum aſſumpta erit electorum Eccleſia. Porrò ob huius certitudinem prophetię dicit: Hęc verba Dei vera ſunt. Cùm autem vellet Ioannes adorare Angelum, qui illi hęc reuelabat myſteria, fuit ab illo vetitus. Chriſtus etenim nedum Angelis nos reddidit ęquales, ſed & ſuperextulit, ob naturã noſtram eius copulatam Diuinitati.

Ideoq; nunc videtur inſidens equo albo, hoc eſt ſuper mũdiſsimam carnem: habens diademata multa, ob deuictos multos ſubiugatosq; illi populos: cuius nomen ipſi ſoli eſt notum; quoniam ſolus Deus perfectè ſeipſum comprehendit. Verbumq; eſt Dei, non ab ipſo diuiſum, ſed nobis cõiunctum. Qui & veſte amictus erat ſanguine aſperſa, ob eius paſsionẽ: gladiusq; exibat

de ore eius ex vtraq; parte acutus, ob feren dam aduersus obfirmatos sententiam. Sequebantur autem eum exercitus candidi & mundi: hoc est, qui per veram & immaculatam fidem erunt Deo conuersi: quemadmodum in die legimus Palmarum, & qui præcedebant, & qui sequebantur omnes gaudentes, & Deum collaudātes acclamasse illi: Hosanna filio Dauid: benedictus &c. significantes conuertendas primùm gē tes: sub sequuturum demum & Hebræorum populum.

Angelus, qui stans in Sole, inuitat aues cęli, vt venientes manducent carnes Regum, & Tribunorum, & cuiuscunq; conditionis hominum: aliud nō est, quàm clarum Dei Verbum, quod lucem afferens simul & calorem, contemplatores illius inuitabit temporis ad conuertendos nobiles & ignobiles, eosq; abstrahendum ab affectibus carnalibus, incorporandumq; Christo in spiritus vnitate; quemadmodū traijcit, transformaturq; cibus in corpus.

Non tamen extinctæ erunt plantę Antichristi vniuersę. Vnde videt Ioannes bestiā congregare exercitum contrà; at diuina be-

stiam

ſtiam virtute, vnà cũ pſeudopropheta mitti in ſtagnum ignis, & cęteros eius exterminari ſequaces.

In Cap. xx.

QVEMADMODVM quinto conſpeximus in ſigillo aperiri puteũ abyſsi; hoc eſt, exolui Diaboli rabiem, vt poſsit adaperire viam omnibus hęreſibus, per ſtellam illam cęlo delapſam, hoc eſt Antichriſti Pręcurſorem: ita nunc videt Ioannes Angelum deſcendentem de cęlo, alligantemq́; Satanam & claudentem eum ſub abyſſo: ſignificans nimirùm quòd quemadmodum quinto in tempore proditurę erant omnes errorum tenebræ, ita & ſublato Antichriſto, omnes ſepelientur. Vbi nota, diuinam nunc cohibere prouidentiam Diabolum, nunc laxare illi fręnum, vt agnoſcamus quantæ ſit ille malignitatis, quantumq́; eualeat eius gratia temperando illius furori; ita vt & exerceat electos, & cæcitate percutiat obfirmatos.

Tempus huius carcerationis fore ait mille annos. Quod D. intelligit pater Augusti

nus

nus pro parte ſextæ chiliadis, ſeu ſexti millenarij; quod extremum fore opinatur; vt quemadmodum ſex diebus perfectus fuit mundus; ita per ſeptem voluendo annorũ millia, in ſeptimo ſit millenario æternę ſabbatiſmus requiei. Vñ ſi annos ſupputando cõditi orbis, ab Adam ad Chriſtũ non niſi quater mille interfluxere anni, iuxtà Hebręorum calculum; ſupereſſent adhuc circiter quingenti anni ad orbis exitũ. Quo in tempore cùm facienda ſit omnium conuerſio gentium, ligabitur Diabolus. Neq; verò aſpernanda eſt hæc expoſitio, quoniã Scriptura ſæpe vſurpat partem pro toto tẽpore: prout tempus quo iacuit Dominus in ſepulchro, dicuntur tres dies, & tres noctes; & tamen quadraginta duntaxat fuere horæ. Hicq; ſeptimus erit Eccleſiæ ſtatus: qui à morte incipiens Antichriſti, ſuum & ipſe habebit circuitum: gradatimq; euoluetur, quoadusq; deficiẽte fide denuò exoluetur Satan.

Vnde ait. Et cùm conſummati fuerint mille anni, ſoluetur de carcere ſuo: & exibit, & ſeducet gentes, quæ ſunt ſuper quatuor angulos terræ, Gog, & Magog. Quo ſanè

ſanè in loco haudquaquam acceperis particularem aliquam nationẽ, prout nonnulli arbitrantur, cùm nulla queat eſſe gens ſup quatuor angulos terræ: ſed exercitus erit variarum gentium, à Diabolo congregatus contra Chriſtifideles; quorum nonnulli occultè, alij palàm impugnabũt: hoc enim ſonat vox iſta, Gog, & Magog. Vltimæ erunt iſtæ Antichriſti reliquię: in eiſq; extremum ſuum adhibebit quammaximè Diabolus conatum. Aiuntq; Sancti Doctores perſequutionem hanc fore cæterarum omnium acerrimam: at diuina minimè patiẽt clementia eam diu perſiſtere: ſed (vt ait) igne è cęlo deuorabuntur, adiudicabuntq; æternis cruciatibus. Vnde ſtatim videt Ioã nes mortuorum reſurrectionem, hoſq; impios, cum cæteris ſimul omnibus, qui non ſunt inuenti in libro vitæ præcipitari in ſecundam mortem.

In Cap. XXI.

QVAE futura ſit in terris eccleſię pulchritudo, quæ'ue in cœlo, Ioannes videt poſtremis in his Capitibus. Primùm nouã illam

Iam dicit Ierusalē; quoniā noua instaurabit pacis visione: dehinc eam dicit sponsam vxorem Agni, quoniam vbi pestiferis erit expurgata germinibus, omnigenis exornabitur spiritus donis & gratijs. Quo in tempore habitabit, inquit, Deus cum hominibus; ob summam nimirùm tunc temporis internorum perfectionem hominū. Bene autem è cœlo descendit; quoniam (vt scribunt nonnulli) ob largifluè effusa charismata, Paradisus videbitur in terris. Quapropter cessabunt lacrymæ: timidiq; omnes, & increduli, & venefici, & fornicatores à consortio excludentur sanctorum, perpetuisq; addicentur in inferno cruciatibus. Iam cessabunt Mahometanorum veneficia, iam Luteranorum hæreses, iam Simoniæ, & sacrilegia, & adulteria, hodie sibi dominatum vendicantia. Summa, omnia extinguentur pessimi membra Antichristi.

Ideò Angelus illi ostendit è monte excelso Ierusalem, totam effulgentem claritate luminis, muroq; circundatam magno & alto, habentem portas duodecim, quatuor respondentes mundi plagis. Quam ego visionem minimè acceperim de cælesti patria,

tria, quade in sequenti loquitur capite; sed de instaurata in terris Ecclesia: quę penes multifarias nationes, & duodecim habebit tribus Israel, prout hic clarè exprimuntur. Bene autem tres habebit portas à latere vnoquoq; muri illius validissimi; quoniam haud amplius poterit à Diabolo expugnari; portæq; nunquam antea patuere Occidentales: quin immò alia non credebatur esse regio nunc: verò passim murus ille portis fidei sanctissimæ Trinitatis fabricatur. Hæc porrò dicitur in quadro posita ciuitas; quonium & partes mundi ab infidelibus oppressæ, & quas tenent fideles, ad normam inuiolabilis conquadrabuntur veritatis. Et quoniam non amplius locum habebit Diabolus, ideò haud claudentur amplius eius portæ: noxq; non erit vltra; quoniam diuini præsentia luminis omnem fugauerit prorsus peccati vmbram.

Quale erit hoc conuiuium nouæ istius sponsæ, quando erit è numero Elias cōuiuātium: cùm tot & tàm varia idiomatum genera vnam & eandem vnientur in viuam & veram fidei professionem: cùm populus Israeliticus post tot plagas nedum sanabitur,

sed & toti mundo mirabile præbebit diuini seruoris exemplũ? Verè beati illi qui huiusmodi merebuntur interesse nuptijs; quoniam ab illis ad æternas transferentur nuptias: vnde statim subijcit.

In Cap. XXII.

Et ostendit mihi fluuium aquæ viuæ, splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede Dei & Agni. Hic est fons ille viuus, quem pollicitus est Christus his, qui in eũ crediderint, cuius aquæ perfectè ideò exatiant, quoniam in vitam saliunt æternã; dumq; ardentiorem iugiter excitant sitim, copiosiora & spargunt felicitatis flumina. Et ex vtraq; parte fluminis lignum vitæ, afferens &c. hoc est, tàm corpus, quàm & animam conseruat immortalia. Tunc peccatum omne non erit ampliùs: Dei etenim semper faciem uidebunt. Ibi non erit opus lumine Solis vel Lunæ; quoniam Dominus Deus sua eos illuminabit præsentia, ꝑpetuum faciens sine noctis interpellatione diem. Qua de re ne dubitari posit: Hæc verba (ait) fidelissima sunt & vera.

Neq;

Neq; verò beatus abrè dicitur, qui custodit verba prophetiæ huius: quoniam (vti percurrimus) continet in se omnium perfectionem vniuersam statuum: docetq; uiam cœlorum tribulationum esse plenam: virtuteq; patientiæ semper esse victricẽ: Deũq; suis permittere electis ærumnas multas, quò habeant vnde in fide increscant, pioq; iugiter occupentur orationis studio. Insup hîc decursus vniuersus notabilis ab initio ad finem usq; Ecclesiæ reuelatur; ita autẽ vt lateat oculos superborum, humilibus autem detur occasio, varijs sub imaginum ænigmatibus, ad veritatem pertingendi.

Vt autem ostendat reproborum malitiã nequaquã posse diuinæ ordinem inuertere prouidentiæ, ait: Qui nocet, noceat adhuc: & qui in sordibus est, sordescat adhuc: & qui iustus est, iustificetur adhuc: & qui sanctus est, sanctificetur adhuc. Quæ quidem verba iniustis dicuntur, vt agnoscãt voluntariè se peccare; tametsi id præuideat Deus & permittat: iustis autem, quò in melius semper proficiant, ob proximum Christi aduentũ. Vnde infertur, & improbos hanc posse audiendo prophetiam ope-

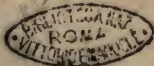

riq; mancipando quæ in ea ſcripta ſunt, ꝓbos fieri: & rurſum probos, ni ſatagant in melius ſemper proficere, poſſe fieri malos; cùm Deus non ſit acceptor perſonarum: cumq́; omnes pariter adhortetur, ab omnibus poteſt & illi pareri. Et ne cuiquam dēt locus tergiuerſandi, ait: Qui ſitit, veniat, & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis.

Demum Ioannes ait: Si quis appoſuerit ad hæc, apponet Deus ſuper illum plagas ſcriptas in libro iſto. Et ſi quis diminuerit de verbis libri ꝓphetię huius, auferet Deus partem eius de libro vitæ, & de ciuitate ſancta. &c. Quæ terribilis conteſtatio ne cuiquam eueniat fidelium. Amen.

Explicit breuis elucidatio in Apocalypſin, collecta per D. Seraphinū à Firmo, Can. Reg. & Prædicatorem immeritum

Spiritualibus perſonis expoſito libro, delectabili quidem ac curioſo, rogatus addat vel

vel diminuat, put videtur, Frater Melchior Theologorum minimus: prout exponitur, ita & impreſsioni is admittitur, pro catholico, & verè Chriſtiano.

Idem F. Melchior, Theologiæ profeſſor, atq; hęreticę prauitatis Inquiſitor.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40	50
A	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o

60	70	80	90	100	200	300	400	500
p	q	r	ſ	t	u	x	y	z

M	30
a	1
r	80
t	100
i	9
n	40
L	20
u	200
t	100
e	5
r	80
	665

Computatio literarum nominis Præcurſoris vltimi Antichriſti, Martini Luteri: de qua ſuperius per auctorem Cap. XIII. Apoc. Quæ licet per ſe ſit clariſsima, nos tamẽ voluimus & hic eam adijcere, ob oculosq; ſupputare, vt vel vnicuiq; ſtatim ſit obuia & aperta.

Martin Luter
665

Errata, necnon & quædam post impreſsione immutata, ſic corrigito.

Pag. 7. lin. 7. Gaſpar: 9.4. mancipare: 13.17. q ea delectantur: 16.22. tum verò: 18.21. optime: 20.8. feruentiſsimæ: 23.19. & imo ex: 25.12. meipſum: 30.10. ſit: 34.13. mi optime, atq; in: 36.9. ſita ſit: 38.18. ſpirit. Nupt. lib. 1. 42.14. Vvigman: 20. Vvigman: 43.4. Idem: 46.9. triſtitiã: 52.7. Cœleſyriæ: 58.17. Titelmanus: 33. 11. proloquitur: 81.26. quin: 84.25. breuem huiuſce meæ tibi afferẽs: 103.8. queritantur: 106.11. omnem: 113. initio paginæ hæc sũt omiſſa. Mortis meditatio. Cap. VIII. Cõuerſionis initio, præ omni alia cogita-125.22. contemplati? 129.25. quanta ſit: 130.6. iaculatoriæ: 151.8. fouent: 163.7. ex amore: 180.18. illud te: 187. 10. Vincentiæ: 187.189.191. inſcriptionẽ dele, & repone; Probl. 206.22. fit: 239. 14. ornat: 240.10. cognoſcimus, per: 261. 4. perbreuis: 291.1. beneficum: 300.1. recedẽs: 306.24. Euãgelij, obſurdui: 330. 7. deferebant: 350. diuexari ſcrupulorum tentationibus, vt illis uice ſint Purgatorij in

hoc

INDEX IN CAPITA VNIVERSA TOTIVS VOLVMINIS.

IN TRACT. DE INT. ORA.

IN TRACT. DE VE. CONVER.

De

IN TRAC. DE AVR. ET. REG. DISCRET.

De

DE SVIIP. COGN. ATQ. VICT.

IN SPEC. INT.

Problemata, Modus Confitendi, & Elucidatio in Apocalypſin comprehẽſiùs colligi non poſſunt.

PIO LECTORI

INTERPRES S.

COGITARAM quidẽ Lector mi optime, & in Chriſti viſceribus deſideratiſsime, non alium apponere hiſce Opuſculis indicem: propterea quòd breui adeò cõſcripta ſint ſtylo, ac veluti Breuiaria quędam in Enchiridij modum ab ipſo auctore composita, vt ferè ſtritiùs colligi non poſsint. Diſtinctè prętereà adeò atq; ordinatè ſua quęq; in Capita diſpoſita, quorum Indicem ſuperius in fine collegimus, vt perfacile ſit vnicuiq; ſuo quidq;, prout libuerit, loco inuenire.

Nihilominus cùm iam ferè hęc pręlo cõmiſiſſem, nihil vnquam animo retractare omittens, quod tibi in rem eſſe poſsit, vnde maximam

maximam queas & perfacillimè ex horum lectione referre vtilitatem; Indicem statui attexere copiosissimũ atq; diligentissimũ, non quidem materiarum, cùm materię hic fusiùs non tractentur; illeq; ad id planè sufficiat; sed vel sententiarum ferè, ac, vt ita dicam, verborum omnium, quotquot hic efficaciùs, atq; ardentiùs, suaq; cum energia, ab hoc auctore dicta reperiuntur. Ita vt possis, vel super dicto quopiã, seu & verbo ardenter prolato (habent enim plerunq; vel & semper, suos aculeos, & suum ignem latentem) seraphici huius spiritus volens exerceri; vel ad manus habere locum, vbi res pertractetur, qua tunc vel impugnaberis, vel ipse tibimet pro tunc bellum indixeris super ea re deuincẽdo atq; expugnãdo: vel & plura eiusdem autoris varijs in locis eadem de re, elucidandæ rei gratia (quod plurimum prodest) loca conferre, in ijsq; te subinde contemplari: possis inquã hisce in omnibus vnumquidq; suo statim loco, prout opus erit, inuenire: possis ex hac ignita diuini amoris pharetra sagittas exprome re acutas, quibus & transfigantur tibi interiores animi medullæ, & cor transuerbere-

tur inimici Regis Diaboli, & membrorum eius: posſis ex hac candenti fornace carbones accipere uaſtatorios, quibus & destruatur & ſuccendatur & conſumatur omnis durities, rubigo, & impuritas, & totus colliquefias in diuini igne amoris.

Accipe igitur, accipe mi Lector, ea qua offertur hic labor, animi intentione. Certo enim certius, quanquam & indignus quanquam & inutilis, tamen, cùm non poſsit non ſtare promiſsis fidelis Dominus, vbi ait; Vbi duo vel tres fuerint in nomine meo congregati, ibi in medio eorum ſum: tibi ꝓmitto, planeq; recipio, ſi ardenti tu tuo, concurreris noſtro qualicunq; deſiderio, fieri non poterit, quin & tu maximum referas ex hac lectione fructum: & ego quoq; tui non ero omnino in Domino non particeps fructus. Vale in ipſo.

ALIVS INDEX, OMNIA
FERE OMNINO,

quæcunq; hic habentur, compendiosissimè subindicans, ac diligentissimè.

C

virtutes

Con-

Corro-

D

dat.

Doctrina

E

F

Fercula

G

Guſtus

digna

Loqui

M

Mori

Obedien-

O

Oratio-

P

Recreatio

S

quî

T

Timore

V

Virtute

Z

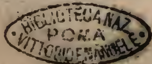

EIVSDEM INTERPRETIS, ad Christi cruciatuum insignia, in pariete depicta, iugiter contemplanda, carmen adhortatorium.

O quicunque ducis censeris nomine Christi,
Quicunque illius sequeris vestigia, quæso,
Hos agè sollicitus hos contemplare triumphos,
Ista trophæa, tui hæc præclara insignia Regis,
Hæc altè cordi infige, his accingier armis,
Hac tete assiduè iuuet exercere palæstra.
Tartareum his iugula, depugnans fortiter, hostem,
Prosterne his mundũ infensum, carnemq́ rebellẽ.
Et post transactos demum, victósque labores,
Intrepidéq. aditã, obtulerint quam numina, mor-
Suppliciumq́, tuo victor cum Principe cælũ (tem,
Ingredere, & vitæ illius sociare perenni.

AD CRVCIS SIGNVM in ære præfulgidum.

Hoc erit in cælo signum, cùm venerit omnes
Iudicet vt gentes Dominus, populósque tribúsque,
Cunctorumq́ hominũ vitia & benefacta requirat,
Sontibus atque pijs pœnásque & præmia reddat:
Terribile heu reprobis signum, lætabile iustis.

APPROBATIO REVERENDISSIMI D. PAVLI DE ARETIO, Epiſcopi Placentini religioſiſſimi ſimul ac eruditiſſimi.

Nos *viſa, corámque fuſius audita relatione R. P. D. Pauli Placentini, cuius pietatem ſimul ac eruditionem claram & perſpectam habemus; & verſionem ipſam, & interpretis præfationes approbamus, edíque concedimus. Dat. Placent. in ædibus noſtris Epiſcopalibus,* XXVI. *Sept. 1569.*

Paulus Epiſcopus Placent. & Co.

